
Reconstructieplan/Milieueffectrapport Maas en Meierij

Deel B

Reconstructiegebied Maas en Meierij

Datum:
22 april 2005

Leeswijzer

Voor u ligt het reconstructieplan Maas en Meierij, inclusief het milieueffectrapport (MER). Dit plan bevat veel informatie. Misschien wilt u alles lezen of misschien bent u alleen geïnteresseerd in enkele onderdelen van het plan. Om u de weg te wijzen, vindt u hier enkele leessuggesties.

Het plan is geschreven vanuit de visie zoals die in de reconstructiecommissie tot stand is gekomen. Dit betekent dat daar, waar gesproken wordt over ‘we’ en ‘wij’, tot en met het advies aan Gedeputeerde Staten (het ‘tweede concept’) in alle gevallen de commissie werd bedoeld. Nu Provinciale Staten het plan hebben vastgesteld is het formeel een plan van Provinciale Staten. Echter, vooral op die plaatsen in de plannen waar gesproken wordt over advisering, maatwerk leveren, uitvoeringsgerichte maatregelen, projecten en dergelijke wordt nog steeds de reconstructiecommissie bedoeld. Dit betreft vooral de hoofdstukken 5 (Visie en doelen) en 6 (Voorkeursalternatief). Het in detail splitsen van het gebruik van “wij” naar hetzij Provinciale Staten, hetzij Gedeputeerde Staten, danwel de reconstructiecommissie is, gelet op het gevoerde proces, niet mogelijk en ook niet wenselijk.

Deel A bevat de informatie op hoofdlijnen en is ook zonder deel B te lezen. Wilt u snel een indruk krijgen van de inhoud van dit plan dan kunt u volstaan met het lezen van de samenvatting, hoofdstuk 3 en §4.1. In deel A wordt ingegaan op de structuur en het karakter van het gebied, op de gebiedsvisie en de beoogde reconstructiedoelen. U kunt lezen wat het voorkeursalternatief voor Maas en Meierij is en wat mogelijke planalternatieven en varianten zijn. Van de verschillende alternatieven worden de effecten op de omgevingskwaliteit en de sociale en economische vitaliteit beschreven. Op basis van een vergelijking van de alternatieven wordt de keuze voor het voorkeursalternatief onderbouwd. Vervolgens is beschreven hoe we het voorkeursalternatief willen realiseren. Deel A is verder voorzien van diverse bijlagen, waaronder een begrippenlijst.

Deel B is vooral bedoeld voor lezers die behoefte hebben aan meer diepgang en achtergrondinformatie over deel A. Het geeft daarmee een onderbouwing van de teksten in deel A en is niet zonder deel A leesbaar. In deel B komen (tenminste) dezelfde onderwerpen aan de orde als in deel A, maar dan uitgebreider.

Hoofdstuk 1, inleiding, gaat uitgebreid in op de totstandkoming van dit reconstructieplan. Onze visie op Maas en Meierij en het voorkeursalternatief zijn in de hoofdstukken 5 en 6 van deel B thematisch beschreven. Deze hoofdstukken zijn in deel A meer gebiedsgericht en integraal van aard.

In hoofdstuk 10 is beschreven hoe we het voorkeursalternatief uit willen voeren. De hoofdstukken 11 en 12 gaan in op de juridische aspecten en het flankerend beleid.

Deel B bevat alle onderdelen die noodzakelijk zijn voor het MER. Dit zijn het beleidskader (hoofdstuk 2), de huidige situatie (hoofdstuk 3), de autonome ontwikkelingen (hoofdstuk 4), de

alternatieven (hoofdstuk 7), de effecten (hoofdstuk 8) en het meest milieuvriendelijke alternatief (hoofdstuk 9). In deel B zijn verder een literatuurlijst en diverse bijlagen opgenomen, waaronder een lijst met afkortingen, de waterparagraaf en een samenvatting van het milieueffectrapport.

Kaarten

In de delen A en B zijn verscheidene kaarten opgenomen. In deel A zijn drie kaarten opgenomen: Een topografische kaart van het plangebied, een kaart Omgevingskwaliteit (Plankaart 1) en een kaart Sociale en economische vitaliteit (Plankaart 2). Op de plankaarten 1 en 2 zijn onder andere de gebieden begrensd waarvoor op grond van § 11.6 van deel B een regeling voor doorwerking naar het bestemmingsplan is opgenomen (integrale zonering intensieve veehouderij, in te richten waterbergingsgebieden, bestaand inundatiegebied en de natte natuureparels inclusief de 500 meter zones daar omheen). Alleen voor die onderwerpen hebben de plankaarten 1 en 2 een directe juridische betekenis. Op de betreffende kaarten is in de legenda aangegeven voor welke onderwerpen de juridische doorwerking van toepassing is. Een aantal onderwerpen op de kaarten betekent een wijziging van het Streekplan. Deze onderwerpen zijn genoemd in § 11.5 van deel B. De overige onderwerpen op plankaart 1 en 2 en de kaarten behorende bij deel B hebben een toelichtende en ondersteunende functie of bevatten een vertaling van bestaand beleid. Ten aanzien van deze onderwerpen hebben de kaarten daarom geen juridische status.

Het **regionaal uitvoeringsprogramma** is geen onderdeel van het reconstructieplan, en doorloopt daarom niet dezelfde procedure. Het regionaal uitvoeringsprogramma vloeit voort uit het reconstructieplan en bevat de ambities die de reconstructiecommissie in de periode 2005 - 2008 wil realiseren. Met het regionaal uitvoeringsprogramma worden onze plannen werkelijkheid. Het programma dient als toetsingskader voor projectaanvragen. Het regionaal uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

In onderstaand schema is de samenhang tussen de delen A en B weergegeven. Daarnaast is in het plan per hoofdstuk en/of paragraaf aangegeven met welk hoofdstuk of paragraaf van deel A dit samenhangt.

DEEL A	DEEL B
1. Inleiding	1. Inleiding 11. Juridische aspecten
	2. Beleidskader en wettelijk kader
2. De streek in beeld	3. Huidige situatie 4. Autonome ontwikkeling
3. Waar willen we naar toe?	5. Visie en doelen
4. Plan en alternatieven	6. Voorkeursalternatief 7. Alternatieven
5. Effecten	8. Effecten 9. Vergelijking van de alternatieven
6. Uitvoering	10. Uitvoering 12. Flankerend beleid

Inhoud

1	Inleiding	15
1.1	Organisatie en werkwijze	15
1.2	Planvormingsproces tot ontwerp	18
1.2.1	Fasen totstandkoming ontwerp	18
1.2.2	Afstemming	19
1.2.3	Watertoets en natuurtoets	20
2	Beleidskader en wettelijk kader	25
2.1	Kaderstellende besluiten	25
2.2	Besluiten per thema	26
2.2.1	Water en bodem	26
2.2.2	Milieu	29
2.2.3	Natuur	33
2.2.4	Landschap en cultuurhistorie	37
2.2.5	Landbouw	39
2.2.6	Recreatie en toerisme	42
2.2.7	Wonen, werken en leefbaarheid	43
2.3	Gebiedspecifieke besluiten	45
3	Huidige situatie	47
3.1	Water en bodem	47
3.2	Milieu	52
3.3	Natuur	56
3.4	Landschap en cultuurhistorie	58
3.5	Landbouw	60
3.6	Recreatie en toerisme	62
3.7	Wonen, werken en leefbaarheid	63
4	Autonome ontwikkelingen	65
4.1	Water en bodem	65
4.2	Milieu	67
4.3	Natuur	71
4.4	Landschap en cultuurhistorie	72
4.5	Landbouw	73
4.6	Recreatie en toerisme	74
4.7	Wonen, werken en leefbaarheid	75

5	Visie en doelen	77
5.1	Visie	77
5.1.1	Hoe is de visie tot stand gekomen?	77
5.1.2	Maas en Meierij in 2016	77
5.2	Bepalen reconstructiedoelen	79
5.3	Reconstructiedoelen Maas en Meierij	80
5.3.1	Wat is fasering?	80
5.3.2	Methodiek fasering	80
5.3.3	Fasering in Maas en Meierij	81
5.3.4	Algemene randvoorwaarden	83
6	Voorkeursalternatief	85
6.1	Totstandkoming voorkeursalternatief	85
6.2	Water en bodem	86
6.2.1	Waterberging	86
6.2.2	Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)	90
6.2.3	Water- en bodemkwaliteit	92
6.2.4	Beekherstel	95
6.2.5	Bodembeheer	97
6.3	Milieu	97
6.3.1	Ammoniak	97
6.3.2	Stank	99
6.3.3	Mestver- en bewerking en duurzame energie	100
6.3.4	Geluid en licht	100
6.4	Natuur	100
6.4.1	Ecologische hoofdstructuur (EHS)	100
6.4.2	Verbindingszones	101
6.4.3	Regionale natuur- en landschapseenheden	103
6.4.4	Soortenbescherming	107
6.4.5	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer	108
6.5	Landschap en cultuurhistorie	109
6.5.1	Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie	109
6.5.2	Beeldkwaliteit landelijk gebied	112
6.5.3	Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's	112
6.6	Landbouw	113
6.6.1	Veterinaire kwetsbaarheid	113
6.6.2	Ruimtelijke structuur landbouw	113
6.6.3	Verbrede landbouw	119
6.6.4	Duurzame productie	120
6.7	Recreatie en toerisme	120
6.7.1	Inleiding	120
6.7.2	Strategie	121
6.7.3	Toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart	124
6.8	Wonen, werken en leefbaarheid	125
6.8.1	Sociale aspecten in de landbouw	126
6.8.2	Nieuwe economische activiteiten	126
6.8.3	Leefbaarheid	132
6.8.4	Kaart Wonen, werken en leefbaarheid	132

6.8.5	Verkeer en vervoer	133
6.9	Integrale zonering intensieve veehouderij	134
6.9.1	Uitgangspunten begrenzing integrale zonering	135
6.9.2	Begrenzing extensiveringsgebied	135
6.9.3	Begrenzing verwevingsgebied	136
6.9.4	Begrenzing landbouwontwikkelingsgebied	137
7	Alternatieven	141
7.1	Methodiek alternatiefontwikkeling	142
7.2	Alternatieven	142
7.2.1	Overwegingen bij de alternatiefontwikkeling	142
7.2.2	Alternatieven integrale zonering intensieve veehouderij	143
7.2.3	Alternatieven voor de waterthema's	146
7.2.4	Overzicht van de alternatieven	146
7.3	Gebiedsspecifieke varianten	148
7.3.1	Overwegingen bij gebiedsspecifieke varianten	148
7.3.2	Gebiedsspecifieke varianten in Maas en Meierij	148
8	Effecten	151
8.1	Overzicht effecten	152
8.2	Effecten van het VKA en de alternatieven	154
8.2.1	Water en bodem	154
8.2.2	Milieu	159
8.2.3	Natuur	163
8.2.4	Landschap en cultuurhistorie	166
8.2.5	Landbouw	168
8.2.6	Recreatie en toerisme	170
8.2.7	Wonen, werken en leefbaarheid	171
8.2.8	Resumé belangrijkste effecten	172
8.3	Effecten van de varianten	175
8.4	Leemten in kennis en informatie	178
9	Vergelijking van de alternatieven	179
9.1	Meest milieuvriendelijke alternatief	180
9.1.1	Beschrijving meest milieuvriendelijke alternatief	180
9.1.2	Kosten van het meest milieuvriendelijke alternatief	183
9.2	Vergelijking tussen concept-VKA, alternatieven en het MMA	184
9.3	Gemaakte keuzes voor het VKA	185
10	Uitvoering	189
10.1	Uitvoeringsstrategie	189
10.1.1	Programmering op doelen	189
10.1.2	Gefaseerde aanpak in de uitvoering	190
10.1.3	Van doelen naar projecten	190
10.2	Uitvoeringsorganisatie	192
10.3	Indicatieve kosten	192

10.4	Samenhang in regelingen en instrumenten	194
10.4.1	Instrumentenpakketten	194
10.4.2	Nieuwe instrumenten	198
10.5	Bestuursovereenkomsten	198
10.6	Communicatie	198
10.7	Monitoring	199
11	Juridische aspecten	201
11.1	Procedure van het reconstructieplan en MER	201
11.2	Wijziging van het reconstructieplan	202
11.3	Uitwerking van het reconstructieplan	202
11.3.1	Lopende landinrichtingsprojecten	203
11.3.2	Planuitwerking en herverkaveling	203
11.4	Juridische aspecten van de uitvoering	204
11.4.1	Planologische doorwerking	205
11.4.2	Verbod artikel 36; handelingen strijdig met reconstructie	205
11.4.3	Coördinatie van besluitvorming artikel 39 e.v.	205
11.4.4	Relatie reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium	205
11.5	Doorwerking naar het Streekplan	206
11.6	Doorwerking naar bestemmingsplannen	207
11.6.1	Integrale zonering intensieve veehouderij	209
11.6.2	Waterberging in concreet begrensde gebieden	215
11.6.3	500 meter zones rondom natte natuurparels	216
11.7	Uitvoering en handhaving	218
12	Flankerend beleid	221
12.1	Wat is flankerend beleid?	221
12.2	Wanneer kunnen flankerende maatregelen ingezet worden?	222
12.3	Flankerend beleid: een instrument van de overheid	222
12.4	Flankerend beleid en Water	222
12.5	Praktische invulling	223
12.6	Verzoek om schadevergoeding	223
	Literatuurlijst	225
	Bijlage 1 Verklaring afkortingen	231
	Bijlage 2 Waterparagraaf	235
	Bijlage 3 Fasering reconstructiedoelen Brabant	239

Bijlage 4	Samenvatting Milieueffectrapporten	245
4.1	Aanleiding en doel	245
4.2	Procedure	245
4.3	Plaats van het MER in het plan	246
4.4	Wat beschrijft deze samenvatting verder	246
4.5	De voorgenomen activiteit	246
4.6	Alternatieven	248
4.7	Beoordelingskader (milieu-) effecten	250
4.8	Effecten per aspect	252
4.9	Leemten in kennis en informatie	261
4.10	Het Meest milieuvriendelijke alternatief	261
4.11	Vergelijking	264
Bijlage 5	Vestigingsbeleid Integrale zonering	267
Bijlage 6	Toelichting landschapskaart	299
Bijlage 7	Toelichting toeristisch recreatieve ontwikkelingskaart	305

Kaarten bij Deel B

Kaarten t.b.v. huidige situatie en autonome ontwikkeling (MER), opgenomen achter hoofdstuk 4

- 1 Geomorfologie
- 2 Grondwatersysteem en grondwaterbeschermingsgebieden
- 3 Uitspoelingsgevoeligheid nitraat en fosfaat
- 4 Oppervlaktewatersysteem
- 5 Verdroogde natuur en droge/natte gebieden landbouw
- 6 Natte natuurparels en stroomgebieden natuurbeken
- 7 Voor verzuring gevoelige en wettelijk beschermde gebieden
- 8 Stikstofdepositie in GHS natuur
- 9 Stankproductie uit stallen
- 10 Groene Hoofdstructuur (GHS) + stiltegebieden
- 11 Cultuurhistorie en archeologische waarden
- 12 Structuurkaart landschap
- 13 Ligging veehouderijbedrijven

Plan- en ontwikkelingskaarten, opgenomen achter hoofdstuk 6

- 14 Water
- 15a Natuur 1
- 15b Natuur 2
- 17 Melkveehouderij, extensivering
- 19 Intensieve veehouderij: integrale zonering
- 20 Recreatie
- 21 Wonen, werken en leefbaarheid

Kaarten alternatieven (MER), opgenomen achter hoofdstuk 7

- 22 Voorkeursalternatief (basis voor effectbepaling in het MER)
- 23a Alternatief 1a en 1b
- 23b Alternatief 2
- 24 Meest milieuvriendelijke alternatief

Kaarten Effecten (MER)

- 25 Ammoniak (verwachte depositie van stikstof, VKA)
- 26 Kans op stankhinder uit stallen, VKA
- 27a Uitspoeling van nitraat
- 27b Uitspoeling van fosfaat
- 28a Gemiddelde doelrealisatie natte natuur, VKA
- 28b Gemiddelde doelrealisatie natte natuur, alternatief water voor de natuur
- 28c Productieverandering in landbouwgebied onder natte omstandigheden, VKA
- 28d Productieverandering in landbouwgebied onder natte omstandigheden, alternatief water voor de natuur
- 28e Productieverandering in landbouwgebied onder droge omstandigheden, VKA
- 28f Productieverandering in landbouwgebied onder droge omstandigheden, alternatief water voor de landbouw

1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop de reconstructie in Maas en Meierij is georganiseerd en de plaats die de reconstructiecommissie daarin heeft. Paragraaf 1.2 beschrijft het gevolgde planvormingsproces om te komen tot voorliggend plan.

1.1 Organisatie en werkwijze

In Noord-Brabant is gekozen voor een organisatiestructuur waarbij het interactieve planproces met de streek centraal staat. Er ligt een zwaar accent op de zeven regionale reconstructiecommissies. De verschillende rollen zijn hieronder toegelicht.

Regionale Reconstructiecommissie (RRC)

Provinciale Staten (PS) hebben op 17 januari 2003 het besluit genomen tot instelling van de reconstructiecommissie (conform artikel 6 van de Reconstructiewet). Vooruitlopend hierop is de reconstructiecommissie bij GS-besluit van 5 september 2000 al van start gegaan. In het besluit van 17 januari zijn ook taken en bevoegdheden vastgelegd. De reconstructiecommissie heeft als taak Gedeputeerde Staten (GS) te adviseren over de reconstructie in Maas en Meierij en de uitvoering van het reconstructieplan te bevorderen. Om te zorgen voor een goede inbedding van deze advisering in de streek zijn een actieve inbreng in het planvormingsproces en een zorgvuldige communicatie met de betrokken achterban essentieel. Meer specifiek zijn de taken van de reconstructiecommissie:

- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen reconstructieplan
- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen Startnotitie en concept-MER.
- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen uitvoeringsprogramma dat dient als document voor de werkprogrammering en als document voor een financiële claim.
- Verslag uitbrengen aan GS over de voortgang van de uitvoering van de reconstructie.
- Adviseren van GS over de gewenste bestuurlijke organisatie voor de uitvoering en de nadere planvorming.
- Vestigen van de aandacht van GS op al hetgeen de reconstructiecommissie ter zake van bovengenoemde onderwerpen gewenst voorkomt.
- Voortzetten van projecten die door de betreffende landinrichtingscommissies worden overgedragen dan wel daarvoor in aanmerking komende projecten.

De reconstructiecommissie heeft geen formele rol in de beschikking van financiële middelen voor projecten. De provincie, gemeenten, waterschappen en particuliere partijen beschikken over de financiële middelen. De reconstructiecommissie wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter.

Provinciale Staten

Provinciale Staten zijn politiek-bestuurlijk eindverantwoordelijk voor het gehele proces van reconstructie van het landelijk gebied. Zij stellen zowel de reconstructie- en gebiedsplannen als de eventuele uitwerkingen van de reconstructieplannen vast.

Provinciale Commissie Landelijk Gebied

De Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG) is door GS ingesteld (bij besluit van 5 september 2000) om GS te adviseren over integrale gebiedsoverschrijdende zaken in verband met de revitalisering. In dit kader brengt zij onder meer advies uit over het totaal van de op te stellen reconstructieplannen, de op te stellen uitvoeringsprogramma's en de daarop te baseren financiële aanspraken. De PCLG kent een brede samenstelling van maatschappelijke organisaties, die is vastgelegd in het instellingsbesluit.

Overige provinciale commissies

Naast de PCLG zijn ook de Provinciale Commissie voor Milieu en Water (PCMW) en de Provinciale Planologische Commissie (PPC) gevraagd advies uit te brengen over de ontwerp-reconstructieplannen. De PCMW, ingesteld op 17 december 1993, is van gelijk statuut als de PCLG, en heeft eveneens een brede samenstelling. Zij adviseert GS over alle onderwerpen die (ook) betrekking hebben op milieu- en waterbeheer.

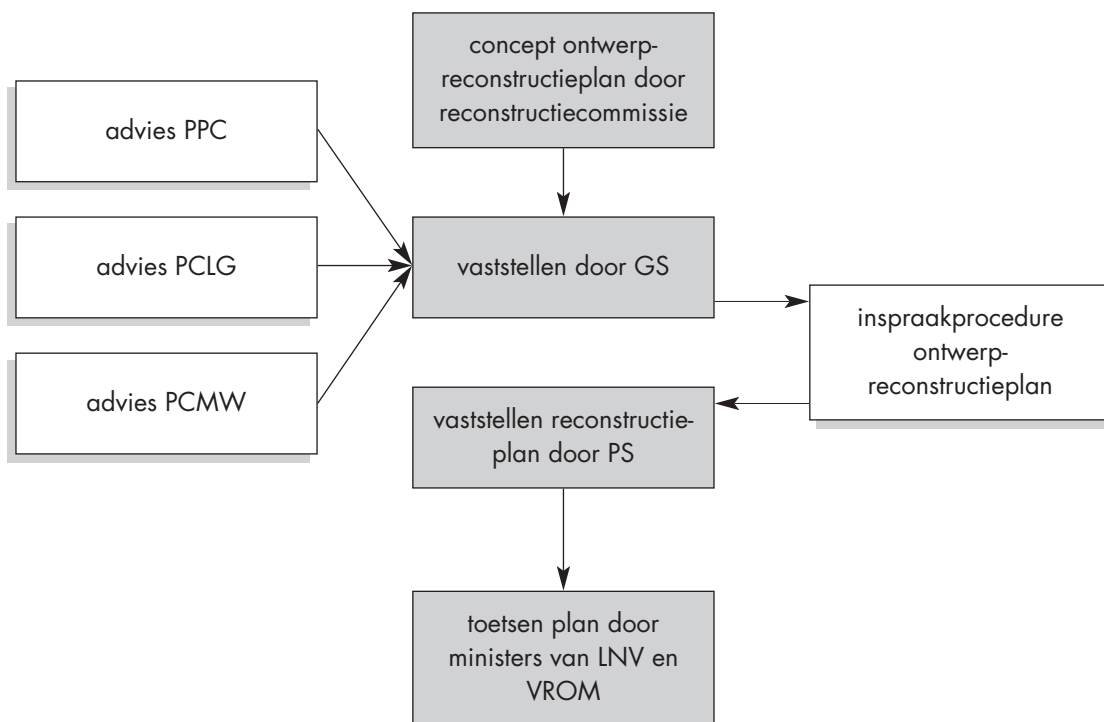
De PPC is ingesteld bij de Wet op de Ruimtelijke Ordening, in de provincie Noord-Brabant op 9 maart 1966, als overleg- en adviesorgaan van GS over alle zaken betreffende de ruimtelijke ordening. Ook de brede samenstelling van de PPC is krachtens de wet vastgelegd.

Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde Staten stellen het reconstructieplan in ontwerp op (artikel 14, lid 1 van de Reconstructiewet). Daarnaast stellen GS het regionaal uitvoeringsprogramma vast (artikel 31, lid 1 Reconstructiewet) en zijn zij belast met de uitvoering (artikel 37, lid 2 Reconstructiewet).

Ministeries

Het reconstructieplan moet door de ministers van LNV en VROM worden goedgekeurd. Ook cofinancieren zij de uitvoering van het plan op basis van de trits bestuursovereenkomst - regio-

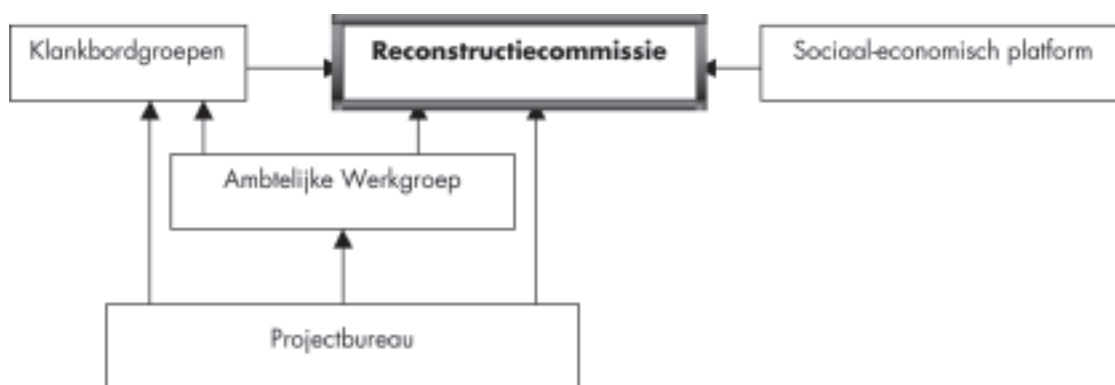

Figuur 1.1 Bevoegdheden in de procedure tot en met bekendmaking van het reconstructieplan

naal uitvoeringsprogramma - provinciaal uitvoeringsprogramma - uitvoeringscontract. Binnen de reconstructiecommissies hebben zij een adviserende rol.

Bovenstaande is schematisch weergegeven in figuur 1.1.

De reconstructiecommissie is door verschillende gremia ondersteund bij de uitvoering van haar taken in de periode tot aan vaststelling van het reconstructieplan. Dit is in figuur 1.2 schematisch weergegeven. Vervolgens worden de verschillende rollen toegelicht. De organisatie van de uitvoering is toegelicht in hoofdstuk 10.

Figuur 1.2 Ondersteuning van de reconstructiecommissie bij de uitvoering van haar taken tot aan vaststelling van het reconstructieplan

Het projectbureau

Het projectbureau ondersteunt de reconstructiecommissie bij haar taken. Het projectbureau draagt zorg voor het opstellen van het reconstructieplan en het regionale uitvoeringsprogramma, het rapporteren over de voortgang, het continueren van lopende projecten enzovoort. De gebiedscoördinator is de ambtelijke secretaris van de reconstructiecommissie, de voorzitter van de ambtelijke werkgroep en hoofd van het projectbureau.

Ambtelijke werkgroep

De voorbereiding van de vergaderstukken van de reconstructiecommissie vindt plaats in de ambtelijke werkgroep. Haar taak is onder meer:

- Het voorbereiden van discussies/notities voor de reconstructiecommissie, met name gericht op het reconstructieplan/MER en het regionaal uitvoeringsprogramma;
- Het adviseren van de leden van de reconstructiecommissie over voorliggende notities;
- Het fysiek en inhoudelijk uitwerken van besluiten van de reconstructiecommissie;
- Informatie-uitwisseling.

Klankbordgroepen

De reconstructiecommissie heeft op basis van artikel 8, lid 4 van haar instellingsbesluit, per gemeente één klankbordgroep ingesteld. Het reconstructieplan is tot stand gekomen met de onmisbare inschakeling van lokale kennis en inzet van deze klankbordgroepen. De klankbordgroepen hebben de reconstructiecommissie geholpen met gedetailleerde lokale informatie. Naast de voorzitter (vertegenwoordigende wethouder in reconstructiecommissie) en de secretaris (ambtenaar van de betrokken gemeente) zijn over het algemeen de volgende groepen vertegenwoordigd: Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie (ZLTO), lokale milieugroepen/

Brabantse Milieu Federatie (BMF) en terreinbeherende instanties, de toeristisch-recreatieve sector dan wel het overige bedrijfsleven, waterschappen of Rijkswaterstaat, verenigingen op het gebied van cultuurhistorie en de sector van particuliere grondbezitters.

Sociaal-economisch platform (SEP)

Voor Maas en Meierij en Peel en Maas is er een gezamenlijk sociaal-economisch platform (SEP) actief geweest (het platform is opgeheven op 13 november 2003). Het sociaal-economische platform is aangewezen om lokale initiatieven ter verbetering van de sociale en economische structuur te initiëren, stimuleren en begeleiden. Het SEP had twee hoofdtaken:

- Beleidsmatige inbreng in het planvormingsproces. Het platform heeft de reconstructiecommissie gevraagd en ongevraagd geadviseerd over sociale en economische aspecten van de reconstructie. Als resultaat van dit interactieve proces heeft het SEP een belangrijke bijdrage geleverd aan de sociale en economische onderdelen van het reconstructieplan;
- Het initiëren, stimuleren en begeleiden van projecten in de beleidsuitvoering en daarbij het opsporen van projecten en projectideeën waarin de deelnemende organisaties in het platform een belangrijke rol vervullen. Daarna zorgde het SEP voor de eventuele begeleiding van de initiatiefnemers.

In het SEP werd de regionale kennis op het gebied van sociale en economische thema's gebundeld. De leden van het platform waren vertegenwoordigers van gemeenten, ZLTO, Kamer van Koophandel, kennis- en welzijnsinstellingen en recreatieondernemers. Het SEP heeft samengewerkt met andere partijen en overlegorganen in Maas en Meierij die actief zijn op sociaal en economisch terrein in het gebied. Het SEP heeft haar netwerk in de streek gebruikt voor de uitvoering van de opdracht van de reconstructiecommissie.

Eén van de partijen in dit netwerk is de Stuurgroep Dynamisch Platteland waarin alle landelijke gemeenten van Brabant vertegenwoordigd zijn. In deze stuurgroep participeren de bestuurlijke trekkers van de verschillende reconstructiegebieden, burgemeesters of wethouders van de landelijke gemeenten en andere sociale en economische partijen. In de stuurgroep worden de ervaringen van de verschillende reconstructiegebieden onderling uitgewisseld en worden bovenregionale ontwikkelingen gestimuleerd.

1.2 Planvormingsproces

Het ontwerp-reconstructieplan/MER is in drie fasen tot stand gekomen. Deze zijn beschreven in §1.2.1 en schematisch weergegeven in figuur 1.3. Hierbij heeft diverse malen afstemming plaatsgevonden met de aangrenzende gebieden. Dit is beschreven in §1.2.2. Daarnaast zijn een water- en natuurtoets uitgevoerd (§1.2.3).

1.2.1 Fasen totstandkoming reconstructieplan/milieueffectrapport

1. Oriëntatiefase. In oktober 2000 is de reconstructiecommissie gestart met haar werkzaamheden. De eerste maanden heeft zij zich georiënteerd op haar opdracht en een werkplan opgesteld. Daarnaast is een Streek Centraal bijeenkomst georganiseerd, waarbij de streek over het reconstructieproces is geïnformeerd.

2. Verkenningsfase. In die fase heeft de reconstructiecommissie de problematiek in haar plangebied bestudeerd. Deze fase bestond uit twee onderdelen:

1. Opstellen en bespreken van verkenningnotities in onder andere de klankbordgroepen en de reconstructiecommissie. Deze notities bevatten per thema de belangrijkste informatie die de reconstructiecommissie als achtergrondinformatie heeft gebruikt bij het verdere proces;
2. Een eerste workshop in de eerste helft van 2001, waarin de leden van de reconstructiecommissie hun ambities naar voren hebben gebracht.

De verkenningfase heeft geresulteerd in een beeld van de bestaande situatie, de autonome ontwikkelingen, de knelpunten en kansen en de wensen voor het gebied.

3. Ontwerpfase. Deze fase heeft geleid tot het ontwerpreconstructieplan/ MER. In deze fase heeft de reconstructiecommissie stapsgewijs toegewerkt naar het tweede concept. Via diverse tussenstappen, zoals workshops, is zij halverwege 2002 gekomen tot een gezamenlijk streefbeeld. Het streefbeeld bevat een visiedeel (hoe ziet Maas en Meierij er in 2016 uit?) en doelen voor het gebied. Op basis van de algemene (provinciale en Rijks-) reconstructiedoelen en de doelen voor het gebied is de reconstructiecommissie gekomen tot regionale reconstructiedoelen voor 2016 en een fasering in de tijd (wat pakt de reconstructiecommissie als eerste op?). Het streefbeeld is in het najaar van 2002 tijdens een Streek Centraal bijeenkomst gepresenteerd. In juli 2003 hebben de reconstructiepartners afspraken gemaakt over het vervolg van de reconstructie. Dit is het zogenaamde akkoord van Cork. Dit akkoord bevat afspraken over het bouwblok van intensieve veehouderij in de extensiveringsgebieden, de wijze waarop de Wet ammoniak en veehouderij wordt meegenomen, en de wijze waarop stank en de waterthema's worden ingevuld. De afspraken uit het akkoord van Cork zijn verwerkt in het voorkeursalternatief van dit reconstructieplan.

Het streefbeeld en het akkoord van Cork hebben de basis gevormd voor het invullen van het voorkeursalternatief en het regionale uitvoeringsprogramma. Tegelijkertijd zijn, in het kader van de m.e.r., alternatieven ontwikkeld. In januari 2004 is het eerste conceptreconstructieplan/MER door de reconstructiecommissie vastgesteld en vrijgegeven voor discussie met de streek. Op grond van de resultaten van de achterbanconsultatie, het GS-standpunt en de uitkomsten van de effectenbepaling en de alternatiefvergelijking uit de m.e.r. is het eerste concept aangescherpt tot het tweede conceptreconstructieplan/MER dat op 8 juli 2004 door de reconstructiecommissie is vastgesteld en is aangeboden aan Gedeputeerde Staten. Gedeputeerde Staten hebben het tweede concept op een aantal punten aangepast tot dit ontwerpreconstructieplan/MER. Zij hebben het op 20 juli 2004 vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak.

Naar aanleiding van de inspraak is het plan op enkele onderdelen aangepast en op 22 april 2005 door Provinciale Staten vastgesteld.

1.2.2 Afstemming

Tijdens alle drie de hiervoor genoemde fasen heeft afstemming plaatsgevonden met de aangrenzende reconstructie- en revitaliseringsgebieden en provincies.

Met de reconstructie- en revitaliseringsgebieden

Aan de reconstructie- en gebiedsplannen liggen de lagenbenadering en diverse andere uitgangspunten uit het Streekplan en de beide Koepelplannen ('Reconstructie aan zet' en 'Hand aan de ploeg') ten grondslag. De provincie heeft met toepassing van de lagenbenadering een Duurzaam Ruimtelijke Structuurkaart gemaakt die als uitgangspunt dient voor de verdere ontwikkeling van Brabant. Deze kaart is gebruikt bij de verdere planvorming en dient ook als basis voor de uitwerkingsplannen van het Streekplan. Hierdoor is in grote lijnen al gewaarborgd dat een gebiedstype - bijvoorbeeld een beekdal - dat zowel ligt in Maas en Meierij als in een aangrenzend gebied, in beide gebieden eenzelfde soort inrichting krijgt.

Daarnaast is er in de diverse stadia via workshops en werkateliers nauw samengewerkt met de andere gebieden. Daarbij is aandacht gegeven aan de juiste aansluiting van ontwikkelingen op de grensvlakken van Maas en Meierij met andere gebieden.

De betrokkenheid van de in de vorige paragraaf genoemde partners, die vaak een organisatie hebben die breder werkt dan het betreffende plangebied, draagt ook bij aan een goede afstemming op de grensvlakken van de gebieden.

Tenslotte heeft er op ambtelijk niveau veel overleg plaatsgevonden om de plannen, de kaarten en de projecten gedetailleerd op elkaar aan te laten sluiten.

Met Limburg en Gelderland

Voor de afstemming van dit plan met het reconstructieplan van Limburg is op ambtelijk niveau regelmatig overleg gevoerd.

1.2.3 Watertoets en natuurtoets

Naast de milieueffectrapportage is ook nog een tweetal specifieke toetsingsprocedures aan de orde; de watertoets en de ‘natuurtoets’. Bij de vaststelling van het reconstructieplan door GS moeten deze toetsen zijn doorlopen. Op het abstractieniveau van het reconstructieplan is qua natuurtoetsing vooral de zogenaamde ‘habitattoets’ van belang.

De verantwoordelijke instanties voor deze beide toetsen; de waterbeheerders voor de watertoets en de Provincie als bevoegd gezag voor de habitattoets, moeten beoordelen of voldaan is aan de (wettelijke) eisen. In deze paragraaf wordt hierop ingegaan.

Bij de opzet en uitwerking van de MER-criteria voor de effectbepaling is vooraf rekening gehouden met de inhoudelijke eisen van de watertoets en natuurtoets. De drie toetsen zijn daarmee inhoudelijk geïntegreerd.

Het reconstructieplan beperkt zich veelal tot het op hoofdlijnen beschrijven van gewenste nieuwe ontwikkelingen waarbij de gewenste ontwikkeling van de natuurgebieden als randvoorwaarde is meegenomen. Een gedetailleerde bepaling van de effecten, inclusief eventuele mitigerende en compenserende maatregelen, is in dit stadium daarom nog niet te maken.

Bij verdere uitwerkingen of concrete projecten zal om deze reden opnieuw, maar dan op een meer gedetailleerd niveau, de wettelijke toetsing (watertoets en natuurtoets en afhankelijk van de aard en omvang van de uitwerking of het project, mogelijk ook een m.e.r.-procedure) moeten worden doorlopen.

Watertoets

Het kabinetsstandpunt “Anders omgaan met water: waterbeleid in de 21e eeuw” stelt dat het toekomstige waterbeleid sterker moet anticiperen op toekomstige ontwikkelingen in plaats van te reageren op incidenten. De veiligheid moet gewaarborgd blijven, de kans op overstromingen mag niet toenemen en wateroverlast moet worden teruggedrongen. Het parool is: meer ruimte voor water, naast allerlei technische maatregelen. Het beleid gaat uit van een drietrapsstrategie: vasthouden, bergen en afvoeren.

Vastgelegd is daarom dat op alle nieuwe ruimtelijke plannen een watertoets moet worden toegepast, als dat vanuit waterhuishoudkundig oogpunt relevant is. De watertoets moet waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen in deze plannen.

Het reconstructieplan is een plan waarop de watertoets van toepassing is. De watertoets bestaat uit een procedureel en een inhoudelijk deel.

De procedure vereist betrokkenheid van de waterbeheerders, dit is in het reconstructieproces ondermeer geregeld via de participatie van de waterbeheerders in reconstructiecommissies en provinciale commissies, en een formele toetsing op basis van de inhoudelijke resultaten. De betrokken waterbeheerders zijn waterschap Aa en Maas en waterschap de Dommel, Rijkswaterstaat en de Provincie als grondwaterbeheerder.

Binnen het werkproces van de revitalisering zijn de waterbeheerders intensief betrokken geweest bij het planvormingsproces. Daarnaast heeft het door de waterbeheerders opgestelde Integraal Hydrologisch Streefbeeld (IHS) als kader gediend voor de uitwerking van het reconstructieplan. De procesmatige en inhoudelijke inbreng is daarmee gewaarborgd.

De formele toetsing door de waterbeheerders heeft plaatsgevonden nadat het eerste conceptre-

constructieplan/MER is verschenen. In het MER zijn o.a. gegevens opgenomen, waarin de gevolgen voor veiligheid en wateroverlast in samenhang met gevolgen voor waterkwaliteit en verdroging in beeld zijn gebracht.

De waterbeheerders hebben een integraal wateradvies gegeven dat door de initiatiefnemer gebruikt is bij opstellen van het reconstructieplan. Het advies van de waterbeheerders en onze reactie hierop is verwerkt in bijlage 2.

De uiteindelijke reconstructieplannen zijn van een zodanig abstractieniveau dat het vaak moeilijk is te toetsen op het concrete niveau zoals de procedure van de watertoets dat voor ogen heeft. Daarom blijft het noodzakelijk om een watertoets uit te voeren op het niveau van concrete plannen en projecten, als deze nader worden uitgewerkt. Bij de uitwerking van zoekgebieden voor regionale waterberging en de uitbreiding van bouwblokken boven 2,5 hectare in zoekgebieden voor rivierverruiming en noodoverloopgebieden zal opnieuw een watertoets nodig zijn. Indien sprake is van mitigatie en compensatie dan zal dat op projectniveau zijn. Op het niveau van dit plan is het niet aan de orde.

Om dit plan uit te voeren wordt een uitvoeringsorganisatie opgezet, die samen met andere belanghebbenden belast is met het realiseren van de doelstellingen. Voor wat betreft de financiering van de waterprojecten is door ons en de waterschappen in totaal 60 miljoen euro gereserveerd voor de eerste planperiode. Dit is een totaalbedrag voor de hele provincie Noord-Brabant. We hebben met de waterschappen een bestuursovereenkomst afgesloten waarin o.a. is vastgelegd op welke wijze projecten zo efficiënt mogelijk uitgevoerd worden.

Natuurtoets

In het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn, de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet dient expliciet onderzocht te worden welke effecten plannen en bijbehorende ingrepen hebben op de aangewezen beschermde natuurwaarden.

Bij het beoordelen van plannen en projecten dienen de (mogelijke) effecten onderzocht te worden die deze plannen en projecten kunnen hebben op internationaal beschermde Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Hierbij gaat het vooral om gebiedsbescherming. Indien sprake is van mogelijk significante gevolgen is een zogenaamde passende beoordeling vereist.

Op nationaal niveau is de Natuurbeschermingswet van toepassing. De Habitatrichtlijn is op dit moment nog niet in de Natuurbeschermingswet geïmplementeerd. Daarom gelden - totdat de nieuwe Natuurbeschermingswet in werking is - rechtstreeks de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Relevant is de zogenaamde 'habitattoets' op grond van artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Deze is gericht op de vraag of het voortbestaan van de aanwezige soorten en biotopen uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden voldoende gegarandeerd wordt en welke waarden negatief beïnvloed worden door het plan.

De natuurtoetsing gericht op soortbescherming, zoals voortvloeit uit de werking van de Flora- en Faunawet (van kracht sinds 1 april 2002), is pas aan de orde bij de maatregelen en projecten die volgen uit het reconstructieplan. In dit stadium van het reconstructieplan is er geen verplichting tot toetsing aan deze wet. In dit plan zijn overigens wel de effecten op de belangrijkste soorten aangegeven. Bij de uitwerking zal steeds bekeken moeten worden of ontheffingen in het kader van de Flora- en Faunawet mogelijk dan wel noodzakelijk zijn.

De toets in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn (de Habitattoets) dient te worden uitgevoerd voor alle plannen of projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor de 'speciale beschermingszones' die zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied dan wel aangemeld als Habitatrichtlijngebied. Voor Vogelrichtlijngebieden zijn bij de aanwijzing zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Voor Habitatrichtlijngebieden zijn tot op heden nog slechts de soorten en habitats bekend waarop de nog te formuleren instandhoudingsdoelstellingen zich moeten richten. De habitattoets dient zich formeel uitsluitend op de instandhoudings-

doelstelling (en de samenhang tussen de Vogel- en Habitatrictlijngebieden) te richten.

Bij het onderzoek naar mogelijk significante gevolgen moet op grond van de Habitatrictlijn (artikel 6) de volgende gang van zaken gevolgd worden:

Indien het plan significante gevolgen kan hebben voor een Vogel- of Habitatrictlijngebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen.

Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het Vogel- of Habitatrictlijngebied wordt slechts toestemming gegeven voor het plan nadat de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone niet zal aantasten.

Indien het plan, ondanks negatieve conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor de speciale beschermingszone, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende reden van groot openbaar belang, toch moet worden gerealiseerd, worden alle nodige compenserende maatregelen genomen om te waarborgen dat de algehele samenhang van het Europees ecologische netwerk (Natura 2000) bewaard blijft.

Interpretatie van artikel 6 van de Habitatrictlijn geeft aan dat de reconstructieplannen beoordeeld moeten worden op de volgende aspecten:

- Of ze voldoen aan de verplichting om de speciale beschermingszones de nodige bescherming te bieden;
- Of de activiteiten die voorzien zijn in de plannen al of niet kunnen leiden tot significante effecten.

Ten aanzien van het eerste punt kan geconstateerd worden dat in de Vogel- en Habitatrictlijngebieden zelf geen ingrepen gepland zijn die de natuurlijke kenmerken van de gebieden direct aantasten. Uit de beschrijving van de autonome ontwikkeling (hoofdstuk 4) en de effectbeschrijving (hoofdstuk 8) blijkt dat als gevolg van het plan de natuurlijke kenmerken van de gebieden veelal in stand blijven dan wel versterkt worden door bijvoorbeeld verdere realisatie van de ecologische hoofdstructuur, afname van de ammoniakemissie en verhoging van de grondwaterstand in natte natuurparels.

Ondanks deze trend blijkt uit de beschreven effecten voor natuur (zie de effectbepaling in hoofdstuk 8 en de factsheets op de CD-ROM) dat naast veel positieve effecten, er op sommige planonderdelen ook significant negatieve gevolgen kunnen optreden op de Vogel- en Habitatrictlijngebieden bijvoorbeeld via externe werking (ingrepen elders die van invloed zijn op de waarden in de speciale beschermingszones).

De potentieel negatieve effecten als gevolg van het reconstructieplan zijn: plaatselijke toename van ammoniakemissie als gevolg van groei, verplaatsing en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen, de toenemende druk op natuurgebieden als gevolg van extra recreatief en toeristisch gebruik en de verslechtering van de waterkwaliteit door bestrijdingsmiddelen bij intensivering van het landbouwkundig gebruik.

In de MER-alternatieven en het meest milieuvriendelijke alternatief is (op hoofdlijnen) nagegaan op welke wijze, middels planaanpassing of via compensatie of mitigatie, negatieve effecten voorkomen kunnen worden. Hierbij is ondermeer een planaanpassing naar voren gekomen waarin, om significante gevolgen uit te sluiten, landbouwontwikkelingsgebieden die binnen 1000 meter van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrictlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden waren voorzien, te laten vervallen waardoor nieuwvestiging wordt uitgesloten. In landbouwontwikkelingsgebieden die binnen 1500 meter van Habitat- en Natuurbeschermingswetgebieden zijn gelegen, is nieuwvestiging niet direct mogelijk.

De exacte locaties waar de genoemde effecten kunnen optreden blijken niet uit dit reconstructieplan. Daarom wordt aanbevolen bij de nadere uitwerking van dit plan de beoogde ingrepen opnieuw te toetsen via het uitvoeren van een passende beoordeling van de effecten. Bij mogelijk significante negatieve gevolgen zal dan nagegaan moeten worden of er dwingende redenen

van groot openbaar belang aanwezig zijn, of er alternatieven aanwezig zijn en op welke wijze verdere compensatie of mitigatie mogelijk is. Via het monitoringsprogramma kan gevolgd worden of de beoogde positieve effecten optreden en hoe deze zich verhouden tot de mogelijke significante negatieve effecten.

2 Beleidskader en wettelijk kader

Het reconstructieplan/MER moet passen binnen vigerend beleid en moet anticiperen op beleid in ontwikkeling. In dit hoofdstuk is per thema een korte toelichting gegeven op het relevante beleids- en wettelijk kader en het beleid in ontwikkeling. Tevens is waar mogelijk, aangegeven op welke wijze genoemde uitgangspunten in het plan terugkomen.

Het beleid is voortdurend in beweging. Dit geldt bijvoorbeeld voor de stank- en ammoniakregelgeving en het mineralenaangiftesysteem (MINAS) in relatie tot de nitraatrichtlijn. In het reconstructieplan is het beleid opgenomen zoals dat gold **in het voorjaar van 2004**.

Na een beschrijving van specifiek voor de reconstructie geldende beleidsdocumenten en wetten in §2.1, worden thematisch de betreffende beleidsdocumenten en wetten beschreven in §2.2 en §2.3. Voor deze paragrafen is eenzelfde opbouw gehanteerd als in latere hoofdstukken, zoals bij de beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 3) en de beschrijving van de effecten van de alternatieven (hoofdstuk 8). In §2.4 zijn de gebiedsspecifieke besluiten opgenomen.

In §2.2 is een overzicht opgenomen met per thema alle relevante besluiten/beleid. Alleen de besluiten/beleid die kaderstellend zijn voor het reconstructieplan zijn hieronder verder uitgewerkt.

2.1 Kaderstellende besluiten

Reconstructiewet Concentratiegebieden (2002) + Rijkskader Reconstructieplannen (2002)

De Reconstructiewet Concentratiegebieden en de hierbij behorende Rijksuitgangspuntennotitie bieden het wettelijk kader voor de planvorming en uitvoering van de reconstructieplannen. De Reconstructiewet is sinds 1 april 2002 in werking. In de Reconstructiewet is vastgelegd waar het reconstructieplan aan moet voldoen. Het Rijkskader Reconstructieplannen wordt door het Rijk gebruikt bij de toetsing van de reconstructieplannen en is gebruikt bij het opstellen van de reconstructieplannen.

Provinciale Uitgangspunten Notitie (1999) + Reconstructie aan zet, Koepelplan Reconstructie Concentratiegebieden (juni 2001)

De provincie Noord-Brabant heeft een Provinciale Uitgangspunten Nota (PUN, 1999) opgesteld. Het Koepelplan is het directe resultaat van afspraken uit de PUN. In het Koepelplan zijn specifiek voor Noord-Brabant eisen opgenomen waar de reconstructieplannen aan moeten voldoen. Het Koepelplan heeft twee primaire functies. Het is

1. richtinggevend kader voor de Reconstructiecommissies. Het Koepelplan bevat opdrachten voor de reconstructiecommissies. De opdrachten hebben betrekking op verschillende beleidsterreinen. Het Koepelplan is daarmee het kader waaraan de provincie de reconstructieplannen toetst. Het Koepelplan moet inspireren tot een adequate invulling van het beleid voor het landelijk gebied.
2. integrerend kader voor het provinciale beleid voor het landelijk gebied. Het Koepelplan presenteert het provinciale en rijksbeleid, gericht op het landelijk gebied, zoveel mogelijk in onderlinge samenhang. Het gaat daarbij om beleidsthema's variërend van water, natuur, milieu en ruimtelijke ordening tot sociale en economische vitaliteit, landbouw en recreatie.

Het Koepelplan vormt een handreiking voor de reconstructiecommissies door op een rij te zetten wat er in de reconstructieplannen aan de orde zal/moet komen. Het Koepelplan geeft aan wat de provincie van de reconstructiecommissies verwacht, welke doelen ze met de reconstructie wil realiseren. De taakstelling (zoveel mogelijk geformuleerd als doelstelling) voor de reconstructiecommissie bevat resultaat- en inspanningsverplichtingen.

Daarnaast zijn er facultatieve onderdelen die de reconstructiecommissie naar eigen inzicht kan invullen. De verplichtingen hebben betrekking op de via uitvoering van het reconstructieplan te realiseren eindsituatie, die uiterlijk 12 jaar na vaststelling van het reconstructieplan moet zijn bereikt. Het Koepelplan geeft aan dat alle doelen niet zonder meer naast elkaar mogelijk zijn met het oog op de beperkte ruimte. De reconstructiecommissies worden gevraagd met optimale oplossingen, passend bij het gebied, te komen.

De reconstructie is gericht op duurzame ontwikkeling van het landelijk gebied. Maatregelen en activiteiten in de bebouwde kom vallen in principe buiten de Reconstructie, met uitzondering van de activiteiten die betrekking hebben op leefbaarheidsaspecten.

2.2 Besluiten per thema

2.2.1 Water en bodem EU-Kaderrichtlijn Water (2000)

Dit is een Europese richtlijn op het gebied van oppervlakte- en grondwater. Het doel van de richtlijn is het beschermen van aquatische ecosystemen, het bevorderen van duurzaam watergebruik, het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en, als nevendoeel, het harmoniseren van de bestaande Europese regelgeving op het gebied van water. De implementatie van de KRW in Nederland valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De uitvoering ervan ligt in handen van de regionale waterbeheerders. In Nederland wordt op dit moment gewerkt aan de aanpassing van wet- en regelgeving. Het kabinet pleit in de zogenaamde ‘ambitionota’ voor een zo pragmatisch mogelijke implementatie van de KRW in Nederland: de milieukwaliteit mag in ieder geval niet verslechteren, ook niet als de economie groeit en de bevolking toeneemt. Zelfs met deze pragmatische uitvoering is er sprake van een forse extra opgave ten opzichte van de bestaande beleidspraktijk.

De KRW geeft aan dat de gestelde waterkwaliteits- en ecologische doelstellingen in beginsel binnen 15 jaar, dus in december 2015, moeten zijn bereikt. Ook is aangegeven dat het programma van maatregelen dat hiervoor nodig is, in 2009 onder de naam stroomgebiedsbeheersplan bestuurlijk moet zijn vastgesteld en uiterlijk in 2012 operationeel moet zijn. In deze plannen worden waterkwaliteitsdoelstellingen en doelstellingen betreffende de ecologische kwaliteit van de waterlichamen opgenomen. De KRW eist dat in 2015 minimaal een goede ecologische toestand voor natuurlijke wateren of een goed ecologisch potentieel voor sterke veranderde en kunstmatige wateren is gerealiseerd. Als doelen in 2015 niet haalbaar zijn, en dus fasering noodzakelijk is, moet dit in de stroomgebiedbeheersplannen zijn aangegeven.

In een landelijke studie van Alterra naar de mogelijk gevolgen van de implementatie van de KRW voor de landbouw is geconcludeerd dat de gevolgen voor de landbouw van de KRW aanzienlijk (kunnen) zijn. Vaak blijkt fosfaat en in mindere mate nitraat maatgevend om de ecologische doelstellingen in het oppervlaktewater te realiseren. Om de uit ecologische doelstellingen voortvloeiende waterkwaliteitsdoelstellingen te kunnen realiseren moet zeer forse ingrepen worden gepleegd om de uitspoeling van stikstof en de afspoeling van fosfaat te reduceren. Daarnaast moet ook de belasting door bestrijdingsmiddelen en zware metalen (diervoeding en kunstmest) afnemen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het reconstructieplan/MER kunnen de effecten van de in het plan opgenomen maatregelen voor (oppervlakte)water- en bodemkwaliteit nog niet getoetst worden aan de doelstellingen uit de KRW, omdat de ecologische doelstellingen voor de verschillende waterlichamen nog moeten worden vastgesteld. De te nemen maatregelen worden opgenomen in het tweede generatie reconstructieplan.

In de effectbeschrijving wordt wel ingegaan op de effecten van dit (eerste generatie) reconstructieplan en van alternatieve oplossingen op de waterkwaliteit. Het betreft effecten die zijn gebaseerd op kwantitatieve veranderingen in de grondwaterstand. Het gaat dus om een inschatting van de indirecte effecten die optreden door maatregelen die zijn gericht op het vernatten van natuurgebieden en waterconservering door de landbouw, en dus niet de effectbepaling van de (nog vast te stellen) maatregelen die zijn gericht op het realiseren van doelen in het kader van de KRW.

Kabinetsstandpunt Waterbeleid in de 21ste eeuw (2000) (waaronder 'Anders omgaan met water' en 'Ruimte voor de rivier')

Dit kabinetsstandpunt geeft de overkoepelende visie van het Rijk weer op de aanpak van veiligheid en wateroverlast. De veiligheid moet gewaarborgd blijven, de kans op overstromingen mag niet toenemen. Wateroverlast moet teruggedrongen worden.

Méer ruimte voor water, naast technische maatregelen en taakstellende afspraken tussen verschillende overheden, zijn essentieel voor het slagen van dit beleid. Voor de aanpak van veiligheid en wateroverlast is uiteindelijk een goede mix van ruimtelijke en technische maatregelen noodzakelijk. Onder technische maatregelen worden maatregelen zoals dijkverhogingen en -versterkingen, bemaling en stuwen verstaan. Onder ruimtelijke maatregelen verstaat het kabinet onder meer het verbreden of verlagen van uiterwaarden en de inzet van waterbergings- en retentiegebieden.

In het Streekplan zijn zoekgebieden voor regionale waterberging en zoekgebieden voor rivierverruiming aangegeven.

In de Startovereenkomst 'Waterbeleid 21ste eeuw' (op 14-2-2001 ondertekend door het Rijk, het Interprovinciaal Overlegorgaan, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen) is vastgelegd dat bij ruimtelijke plannen de Watertoets toegepast moet worden. De Watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten (veiligheid, wateroverlast, waterkwaliteit, verdroging) in ruimtelijke plannen en besluiten. In het kabinetsstandpunt 'Rampenbeheersingsstrategie overstromingen Rijn en Maas' (december 2003) heeft het kabinet aangegeven hoe zij in 2006 wil komen tot een strategie om te anticiperen op mogelijke overstromingen van Rijn en Maas

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER wordt rekening gehouden met het beleid dat geldt voor zoekgebieden voor rivierverruiming en potentiële noodoverloopgebieden. Het streven is deze gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waarvoor grote investeringen worden gedaan en die een concentratie van kapitaal (mensen, bedrijvigheid) tot gevolg hebben, zoals woongebied, bedrijventerrein, intensieve veehouderij of glastuinbouw.

In dit reconstructieplan/MER zijn de zoekgebieden overstromings- en retentiegebieden voor regionale waterberging nader begrensd. Voor een deel zijn de gebieden concreet begrensd en voor een deel zijn ze nader begrensd als voorlopig reserveringsgebied. Het streven is deze gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waarvoor grote investeringen worden gedaan en die een concentratie van kapitaal (mensen, bedrijvigheid) tot gevolg hebben. Voorbeelden zijn: woongebied, bedrijventerrein, intensieve veehoude-

rij of glastuinbouw. Voor de concreet begrensde gebieden worden ook minder grootschalige ontwikkelingen gereguleerd via een aanlegvergunningstelsel.

Water is een belangrijk punt van discussie in de reconstructie, waarbij alle verantwoordelijke partijen vertegenwoordigd zijn (provincie, waterschappen, gemeenten). De Watertoets is toegepast op dit reconstructieplan. In dit reconstructieplan/MER is specifiek op de Watertoets ingegaan in de zogenaamde waterparagraaf.

Vierde Nota Waterhuishouding (1998)

Deze nota geeft het rijksbeleid op het gebied van waterhuishouding weer.

De hoofddoelstelling van deze nota is: “Het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land en het instandhouden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd”.

In deze nota zijn MTR-normen (MTR = maximaal toelaatbaar risico) opgenomen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn de effecten van de in het plan opgenomen maatregelen globaal getoetst aan de MTR-normen voor het oppervlaktewater.

Beleidslijn Ruimte voor de rivier (1997)

De ministers van VROM en V&W hebben na de hoge rivierwaterstanden in 1993/1995 de beleidslijn Ruimte voor de rivier opgesteld. De beleidslijn is overgenomen in het Streekplan 2002.

Het doel is om de bestaande ruimte voor de rivier te handhaven en mens en dier duurzaam tegen overstromingen te beschermen en materiële schade bij hoogwater te beperken.

De beleidslijn biedt een toetsingskader voor activiteiten in het winterbed en maakt onderscheid tussen activiteiten die onlosmakelijk aan de rivier verbonden zijn en overige activiteiten.

Vanwege het huidige restrictieve karakter van de beleidslijn is vanuit de regio meermalen aangedrongen op een ontwikkelingsgerichte opzet. Daartoe is het Rijk in 2004 met een evaluatie gestart. Verwacht wordt dat dit in de loop van 2005 tot nadere besluitvorming kan leiden.

De beleidslijn is van toepassing in het winterbed van de grote rivieren, waaronder het gedeelte van de Maas in dit plangebied.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn de effecten van de in het plan opgenomen maatregelen globaal getoetst aan de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier.

Provinciaal Waterhuishoudingsplan (1998) en Partiële herziening Waterhuishoudingsplan 2003-2006 (2003)

Het provinciaal Waterhuishoudingsplan is partieel herzien en de volledige tekst is opgenomen in de Partiële herziening. De volgende onderdelen zijn relevant voor de reconstructie:

- *Verbetering van de waterhuishoudkundige voorwaarden voor de functies*
Zie onder het onderstaande kopje ‘Gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR)’.
- *Het verbeteren van de waterkwaliteit*
Het beleid is gericht op het realiseren van een zodanige milieukwaliteit dat er geen risico’s optreden voor de volksgezondheid en dat het grondwater in de hele provincie met aanvaardbare inspanningen geschikt te maken is voor de bereiding van drinkwater. Daarnaast is het beleid gericht op het in stand houden of tot stand brengen van een evenwichtige opbouw van het ecosysteem, zowel binnen als buiten natuurgebieden zoals aangegeven op de provinciale natuurdoelenkaart.

- *De inrichting van waterlopen in het buitengebied*
Hierbij gaat het om behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke en natuurwaarden voor waterlopen met een waterhuishoudkundige functie.
- **Gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR)**
In de Vierde Nota Waterhuishouding vraagt het Rijk de provincies om het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) provinciedekkend vast te stellen. Inmiddels zijn de opvattingen over de taakverdeling en tijdsplanning veranderd. In 2003 zijn in het Nationaal Bestuursakkoord Water nieuwe afspraken over het GGOR vastgelegd: ‘De provincies stellen uiterlijk 2005 de kaders voor het gewenst grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) op. Het waterschap stelt in de periode 2005-2010 het GGOR op en neemt deze op in het waterbeheersplan.’
Over de kaders voor het GGOR vindt op dit moment nog overleg plaats tussen provincie en waterschappen. De provinciale kaders voor het GGOR bestaan uit de provinciale beleidsuitgangspunten, afspraken in de reconstructieplannen en richtlijnen voor de uitwerking door de waterschappen. De in het reconstructieplan opgenomen afspraken over prioritering, ambitieniveau en maatregelen worden ongewijzigd overgenomen in het eigenstandig document ‘Kaders voor het GGOR’.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn maatregelen opgenomen die leiden tot een afgewogen GGOR en tot het realiseren van waterdoelen in hydrologisch te herstellen natuurgebieden (onder meer natte natuurparels). Tevens is aangegeven waar waterconserveringsprojecten (onder andere voor de landbouw) gewenst zijn. De maatregelen en bijbehorende doelrealisatie (berekend in de m.e.r.) maken deel uit van het kader voor het door de waterschappen uit te werken gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR).

In dit reconstructieplan/MER is een aantal alternatieven opgesteld die betrekking hebben op de vernatting van natuurgebieden en waterconservering in landbouwgebieden.

In dit reconstructieplan/MER is een deel van de overstromings- en retentiegebieden voor regionale waterberging nader begrens. Ook hier is het streven de gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

Ten behoeve van verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit zijn er maatregelen opgenomen in het plan, waaronder het saneren van puntbronnen.

Verder bevat het plan maatregelen voor beekherstel.

2.2.2 Milieu Integrated Pollution Prevention Control (IPPC) (1996)

Dit is een Europese richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging. Bij oprichting en/of uitbreiding van onder andere installaties voor intensieve pluimvee- of varkenshouderij boven een bepaalde omvang moet worden getoetst of de voorgenomen activiteit een ‘belangrijke verontreiniging’ of ‘belangrijke toename van verontreiniging’ veroorzaakt. Er zijn emissiegrenswaarden vastgesteld voor deze installaties. De richtlijn bevat eisen ter voorkoming en, wanneer dat niet mogelijk is, beperking van emissies in lucht, water en bodem.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Voor de reconstructie is de IPPC vooral van belang voor het aspect ammoniak. In dit reconstructieplan/MER zijn verwachtingen ten aanzien van groei en krimp van bedrijven en veranderingen in de ruimtelijke verdeling van bedrijven vertaald in verwachtingen ten aanzien van emissie en depositie van ammoniak, maar zijn geen uitspraken gedaan over individuele bedrijven en het voldoen aan de IPPC-richtlijn.

Europese Nitraatrichtlijn (1991)

In deze Europese richtlijn is opgenomen dat de concentratie van nitraat in het grondwater de norm van 50 mg/l niet mag overschrijden. Het mestbeleid, evenals de daarbij behorende aanwijzing van droge zandgronden door de minister van LNV, heeft mede tot doel te voldoen aan de Europese Nitraatrichtlijn.

Om de nitraatverliezen door landbouwkundige activiteiten te beperken noemt de Nitraatrichtlijn de volgende typen acties:

- Wisselbouw, het afdekken van de grond in de winter en het verbouwen van tussenbouwgewassen om doorlekken naar het grondwater tijdens de natte seizoenen te beperken.
- Het gebruik van (kunst)mest in balans met de gewasbehoeften, stikstofinput en bodemvolume. Regelmatige mest- en bodemanalyse, verplichte plannen voor kunstmestgebruik en algemene beperkingen per gewas ten aanzien van minerale en organische stikstof bemesting.
- Het goed bijhouden van de stikstofverspreiding en voldoende opslag van natuurlijke mest die alleen beschikbaar is voor gewassen die voedingsstoffen nodig hebben. Als de mest wordt verspreid, moet dat op een verantwoorde manier via de juiste technieken gebeuren.
- Het zorgen voor een buffer van niet-bemeste grasstroken en heggen langs waterlopen en sloten.
- Goede, strikte regelingen (beperking) ten aanzien van het bewerken van steile gronden en irrigatie.

Beleid in ontwikkeling

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen van onder de Nitraatrichtlijn. Dit is verder uitgelegd in §2.2.5 (landbouw).

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn de verwachtingen ten aanzien van het veranderen van mestbeleid (evenwichtbemesting) vertaald in de inschatting van de ammoniakemissie in 2016.

Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996

Voor de beoordeling van stankoverlast afkomstig van veehouderijen is de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder in oktober 1996 in werking getreden. In 1998 is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een aantal uitspraken gedaan over deze Richtlijn. Hieruit bleek dat:

- de afstandmeting en de omrekeningsfactoren voor Groenlabelstallen zijn aanvaard;
- de aanbeveling om uit te gaan van het aantal dierplaatsen in plaats van het aantal dieren, voorlopig is afgewezen, en
- de verschuiving in de indeling in omgevingscategorieën voor stankgevoelige objecten en de beoordelingsmethode voor cumulatie van stankhinder onvoldoende gemotiveerd zijn bevonden.

Voor een beoordeling van de effecten op omgevingscategorieën voor stankgevoelige objecten kan - behoudens een aantal uitzonderingen - over het algemeen worden teruggevallen op de brochure Veehouderij en Hinderwet (uitgave 1985). Voor de beoordeling van cumulatie van stank moet op dit moment het toetsingskader, zoals is aangegeven in het rapport "Beoordeling cumulatie stankhinder door intensieve veehouderij" (publicatierreeks Lucht no. 46, uitgave 1985), nog steeds aangehouden worden. De regelgeving verandert wel op korte termijn (zie hierna).

Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden (2002)

In deze wet, die op 14 mei 2002 door de Eerste Kamer is aangenomen, zijn de afstandseisen overgenomen uit de hiervoor beschreven Richtlijn Veehouderij en Stankhinder (1996). Ook is de zogeheten cumulatierегeling uit het wetsvoorstel geschrapt. Daardoor wordt bij de beoordeling van stankhinder alleen gekeken naar het individuele effect van een veehouderij op een voor stank gevoelig object.

Vertaling in reconstructieplan/MER

De toepassing van deze wet is gekoppeld aan het reconstructieplan. Na vaststelling van dit reconstructieplan/MER geldt het in deze wet genoemde aparte (soepeler) regime voor stank voor de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden en de extensiveringsgebieden met het primaat natuur. Door de zonering van de reconstructiegebieden in extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden, geldt de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder alleen nog in de overige extensiveringsgebieden en de niet-reconstructiegebieden.

Het aantal mensen dat werkelijk stankhinder ondervindt daalt niet door een versoepeling van de stankregelgeving. Het daadwerkelijk ervaren van stankhinder is namelijk niet volledig gelijk aan het aantal mensen dat binnen een stankcirkel van een veehouderijbedrijf woont. Dit reconstructieplan/MER geeft inzicht in het huidig en toekomstig aantal stankgehinderden en in de maatregelen die worden genomen om het aantal stankgehinderden te verminderen.

Beleid in ontwikkeling

(ontwerp)Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (2003)

Dit besluit stelt veehouderijen verplicht om bij nieuwbouw emissiearme stallen te bouwen. Van dit besluit is in mei 2001 een ontwerp in de Staatscourant gepubliceerd.

Wetsvoorstel Stank en veehouderij (2003)

Door het ministerie van VROM wordt een wetsvoorstel voorbereid dat het nieuwe beoordelingskader voor stank uit de veehouderij zal gaan vormen. Deze wet komt in de plaats van de Richtlijn veehouderij en stankhinder 1996. Het is de bedoeling dat de specifieke wetgeving voor de reconstructiegebieden (de Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden) in de nieuwe wet zal opgaan. Er wordt bij deze wet geen onderscheid meer gemaakt tussen de verschillende typen zoneringsgebieden. Dit wetsvoorstel 'Stank en veehouderij' ligt nu voor advies bij de Raad van State.

Wet ammoniak en veehouderij (Wav) (2002)

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De Wav vormt een onderdeel van de nieuwe ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze nieuwe regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden.

De emissiegerichte benadering zal gestalte krijgen in het "Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij". Het aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden is geregeld in de Wav en heeft betrekking op zones rondom voor verzuring gevoelige gebieden, gelegen in de EHS. In de Wav is bepaald dat in een zone van 250 meter rond kwetsbare bos- en natuurgebieden (groter dan 5 hectare) een oprichtingsverbod geldt voor (nieuwe) intensieve veehouderijen en dat de uitstoot van ammoniak door bestaande bedrijven in deze zone binnen het zogeheten bedrijfsemisatieplafond moet blijven.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn de kwetsbare gebieden en de 250 meter zones eromheen, in beginsel als extensiveringsgebied aangewezen.

Beleid in ontwikkeling

In het Hoofdlijnenakkoord (regeerakkoord) is opgenomen dat de werkingssfeer van de Wet ammoniak en veehouderij beperkt wordt tot de zeer kwetsbare natuur.

In maart 2004 heeft het IPO een voorstel gedaan wat inhoudt dat provincies ruimte krijgen voor een eigen afweging bij de keuze van kwetsbare natuurgebieden die onder de bescherming van de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) zullen vallen. Hierdoor ontstaan betere mogelijkheden voor aansluiting op het proces van de ruimtelijke ordening en de reconstructie. De Minister van LNV is van mening dat dit voorstel in principe mogelijkheden biedt om de gewenste aanpassing van de Wav vorm te geven. Bovendien past dit voorstel in het streven van het kabinet meer ruimte en verantwoordelijkheid te geven aan provincies en gemeenten bij de ruimtelijke inrichting van ons land. De Minister ziet een goed perspectief om op basis van dit voorstel verder te gaan.

Zowel de Minister van LNV als de staatssecretaris van VROM nemen grotendeels het voorstel van het IPO over voor de nieuwe Wet ammoniak en veehouderij (Wav) (brief van 3 juni 2004).

Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) (2002)

De Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) is een op de Wet ammoniak en veehouderij gebaseerde ministeriële regeling die de emissiefactoren bevat die nodig zijn om in de vergunde en in de aangevraagde situatie de ammoniakemissie van een veehouderij te kunnen berekenen. De Rav bevat een lijst met de verschillende stalsystemen per diercategorie en de daarbij behorende emissiefactoren. Tevens zijn hierin de maximale emissiewaarden opgenomen voor de berekening van de emissieplafonds op grond van de Wav.

Vertaling in reconstructieplan/MER

De informatie uit deze regeling is in dit reconstructieplan/MER gebruikt om de effecten van zonering op emissie en depositie van ammoniak te kunnen bepalen. De regeling treedt binnenkort in werking. Enkele factoren wijken af van de nu vigerende regeling.

Provinciaal Milieubeleidsplan (2000) + Provinciale milieuverordening (2002)

In dit plan is het provinciale milieubeleid per milieuthema en per doelgroep opgenomen. Voor de reconstructie zijn vermindering van de verzuring en vermindering van geurhinder de meest belangrijke milieudoelen uit het milieubeleidsplan. De landbouw is de meest relevante doelgroep voor de reconstructie.

In de provinciale milieuverordening zijn twee hoofdcategorieën van specifieke gebieden onderscheiden, te weten grondwaterbeschermingsgebieden met als functie bescherming van grondwaterwinning voor de openbare drinkwatervoorziening en milieustimuleringsgebieden. De gebiedsbescherming in de milieustimuleringsgebieden vindt vanuit diverse invalshoeken plaats en is niet voor ieder gebied dat onderdeel uitmaakt van deze hoofdcategorie hetzelfde. Bij de aanwijzing van specifieke gebieden speelt vooral:

- het belang van de bescherming van de bodem (bodembeschermingsgebieden);
- het belang van het beperken en voorkomen van geluidhinder (stillegebieden);
- het belang van de bescherming van natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden.

Een gebied kan om een of meer redenen als bijzonder gebied worden aangewezen, waardoor deze gebieden elkaar deels overlappen. De gebieden zijn aangewezen in de provinciale milieuverordening. In de provinciale milieuverordening zijn verder regels opgenomen betreffende

afvalstoffen, inclusief lozingen van afvalwater.

Hieronder is kort iets opgenomen over grondwaterbeschermingsgebieden en stiltegebieden, omdat deze vooral relevant zijn voor de reconstructie. Deze gebieden zijn weergegeven op kaarten 2 en 9.

- *Grondwaterbeschermingsgebieden*
In de provinciale milieuverordening zijn beschermingszones en boringsvrije zones aangewezen rond waterwingebieden en regels gesteld voor activiteiten in deze zones die de kwaliteit van het grondwater kunnen bedreigen. Rond kwetsbare en zeer kwetsbare winningen zijn 25-jaarszones (regenwater dat binnen deze zone inzigt, doet er ten hoogste 25 jaar over om de winningsputten te bereiken) aangewezen als beschermingszones. Daarnaast zijn rond enkele zeer kwetsbare winningen 100-jaarszones aangewezen.
In de laatste herziening van de provinciale milieuverordening zijn de begrenzingen van enkele grondwaterbeschermingsgebieden aangepast.
- *Stiltegebieden*
Ter bescherming van relatief onverstoorde gebieden zijn in de Provinciale milieuverordening stiltegebieden aangewezen en regels opgesteld ter voorkoming van geluidsoverlast. Ter ondersteuning van deze regelgeving is het ruimtelijk beleid erop gericht functies die tot extra geluidsverstoring leiden, uit deze gebieden te weren. Het gaat er hierbij om dat het heersende geluidsniveau niet wordt verhoogd. Activiteiten die in dit verband geweerd moeten worden, zijn vooral niet-agrarische bedrijvigheid, intensieve toeristisch-recreatieve voorzieningen en militaire activiteiten.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn de effecten op grondwaterbeschermingsgebieden en stiltegebieden bepaald.

2.2.3 Natuur Vogelrichtlijn (1979) + Habitatrichtlijn (1992)

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die als doel heeft een Europese bescherming van vogels te garanderen in een Europees netwerk van natuurgebieden. De Habitatrichtlijn is eveneens een Europese richtlijn. Deze richtlijn heeft als doel het beschermen van typen natuurlijke habitats (leefgebieden) en soorten (planten en dieren) in een Europees netwerk van natuurgebieden. De bescherming van vogels, andere dieren, planten en habitats gebeurt door de aanwijzing van gebieden (Speciale Beschermingszones). Voor de Vogelrichtlijn op grond van de aanwezigheid van bepaalde aantallen van de kwalificerende vogelsoorten (bijlage I van de Vogelrichtlijn). Voor de Habitatrichtlijn op basis van de bijlagen I (gebieden) en II (soorten) van deze richtlijn. De Speciale Beschermingszones vormen samen het netwerk van natuurgebieden. Dit netwerk heet 'Natura 2000'. De Habitatrichtlijn kent, in tegenstelling tot de Vogelrichtlijn, ook nog een soortbescherming (die ook geldt buiten de aangewezen gebieden). Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geeft een lijst van soorten die strikt beschermd moeten worden.

De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden in de nieuwe Natuurbeschermingswet geïmplementeerd.

Nieuwe plannen of projecten in en in de nabijheid van de Speciale Beschermingszones dienen conform de richtlijn te worden getoetst. Voor plannen of projecten die significante gevolgen hebben op soorten of habitats waarvoor de Speciale Beschermingszone is aangewezen geldt het 'nee-tenzij-principe'.

Wanneer het betrokken gebied een gebied is met een prioritair type natuurlijke habitat en/of een prioritaire soort, kunnen alleen argumenten die verband houden met:

- de menselijke gezondheid;

- de openbare veiligheid;
- voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van openbaar belang worden aangevoerd om ingrepen te mogen plegen in het gebied.

De Vogel- en Habitatrictlijngebieden zijn weergegeven op kaart 7.

Vertaling in reconstructieplan/MER

De Vogel- en Habitatrictlijngebieden zijn in dit reconstructieplan/MER veelal gezoneerd als extensiveringsgebied, inclusief een zone eromheen. In de effectbeschrijving van dit plan is getoetst of het plan strijdig is met de instandhoudingsdoelstellingen van de gebieden.

Natuurbeschermingswet (1998)

De Natuurbeschermingswet (Nb-wet) stelt gebieden veilig die vanwege hun bijzondere natuur of hun natuurwetenschappelijke betekenis van algemeen belang zijn. Zowel gebieden die eigendom zijn van de staat als gebieden in handen van particulieren kunnen aangewezen worden als respectievelijk staatsnatuurmonument of beschermd natuurmonument.

De beschermde natuurmonumenten zijn aangewezen op kaart 7.

Beleid in ontwikkeling: Wijziging Natuurbeschermingswet 2002

Het wetsvoorstel bestaat uit drie onderdelen:

1. de aanwijzing van Vogel- en Habitatrictlijngebieden
2. het beheer van deze gebieden
3. het toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden

Er worden nieuwe Natuurbeschermingswetgebieden vastgesteld, waarin de Vogel- en Habitatrictlijngebieden zijn opgenomen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Bij de zonering is rekening gehouden met de Vogel- en Habitatrictlijngebieden en de Natuurbeschermingswetgebieden.

Flora- en Faunawet (2002)

De Nederlandse Flora- en Faunawet regelt de wettelijke bescherming van in het wild levende planten en dieren. Deze bescherming houdt onder meer in dat handelingen waarmee beschermde dieren worden verontrust, verjaagd, gevangen of gedood zijn verboden. Ook het verontrusten en beschadigen van rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde dieren is verboden. Een tweede uitgangspunt is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of het nalaten daarvan nadelige gevolgen voor planten of dieren kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel zich in te spannen om de nadelige gevolgen daarvan te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

De Flora- en Faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Dit betekent dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. Er moet daarbij gekeken worden naar alternatieven, naar dwingende redenen van groot openbaar belang en naar mogelijkheden voor compensatie.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Bij het opstellen van dit reconstructieplan/MER is waar mogelijk rekening gehouden met het soortenbeleid. Bij uitvoering van het reconstructieplan kan het aanvragen van ontheffing van de Flora- en Faunawet aan de orde zijn.

Structuurschema Groene Ruimte I (1995)

Het ruimtelijke beleid voor de ecologische hoofdstructuur (EHS) is gericht op het instandhouden van de natuur door behoud, herstel en ontwikkeling wezenlijke kenmerken en waarden. In het SGR is ook het zogenoemde compensatiebeginsel beschreven.

In de aanvulling op het SGR I is het robuuster maken van de EHS opgenomen om zo een verhoging van de biodiversiteit mogelijk te maken. Dit kan door het realiseren van robuuste verbindingen op 'zwakke plekken' in de EHS (robuuste ecologische verbindingen). Het beleid uit het Structuurschema Groene Ruimte is vertaald in provinciaal natuurbeleid.

Gebieden waarvoor het compensatiebeginsel van toepassing is:

- kerngebieden van de EHS;
- gerealiseerde natuurontwikkelingsgebieden;
- kleinere natuurgebieden buiten de EHS die zijn aangewezen in Streek- of bestemmingsplannen of onder de Natuurbeschermingswet vallen;
- biotopen van aandachtsoorten die op indicatie van de soortenbeschermingsplannen van het Rijk in Streekplannen en/of bestemmingsplannen zijn opgenomen;
- bossen en landschappelijke beplantingen, vallend onder de Boswet;
- grootschalige openbare recreatievoorzieningen.

Beleid in ontwikkeling: Nota Ruimte

De Nota Ruimte is een nota van het Rijk, waarin de principes voor de ruimtelijke inrichting van Nederland vastgelegd worden. Het gaat daarbij om inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. In de nota worden de hoofdlijnen van beleid aangegeven, waarbij de ruimtelijke hoofdstructuur van Nederland (RHS) een belangrijke rol zal spelen.

De opdracht uit het Hoofdlijnenakkoord (regerakkoord) is om de afzonderlijke nota's op de desbetreffende onderdelen van ruimtelijk beleid samen te voegen tot één Nota Ruimte. De nota bevat daarmee niet alleen de ruimtelijke uitspraken zoals die eerder in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening waren opgenomen, maar ook die uit het Tweede Structuurschema Groene Ruimte (SGR2) en uit het Nationaal Verkeers- en Vervoersplan (NVVP), voor zover het kabinet daaraan vasthoudt. Daarnaast worden in de Nota Ruimte ook de Gebiedsgerichte Economische Perspectieven (GEP) opgenomen. De Nota Ruimte zal zo hét ruimtelijke beleid van het kabinet gaan bevatten en wordt zo een veel meer integraal product. Het kabinet heeft deel 3 van de PKB Nota Ruimte (het kabinetsstandpunt) - na overleg met de medeoverheden en andere relevante partijen - op 27 april 2004 aan de Tweede Kamer aangeboden.

Alle niet-ruimtelijke facetten van het mobiliteitsbeleid en het verbrede landbouwbeleid zullen in de nieuwe Nota Mobiliteit worden vastgelegd of zijn al in de Agenda voor een Vitaal Platteland vastgelegd.

Brabant in Balans, Streekplan Noord-Brabant (2002) (natuur)

Het gehele buitengebied is onderverdeeld in 2 typen structuren; de groene hoofdstructuur (GHS) en de agrarische hoofdstructuur (AHS). De GHS is een samenhangend netwerk van alle natuur- en bosgebieden, landbouwgebieden en andere gebieden met bijzondere natuur-

waarden, en landbouwgebieden die bijzondere potenties hebben voor de ontwikkeling van natuurwaarden. De AHS omvat het gebied buiten de GHS en de bebouwde kernen en infrastructuur. In de AHS staan de instandhouding en de versterking van de landbouw voorop.

Beide hoofdstructuren zijn onderverdeeld in twee hoofdzones, namelijk GHS-natuur (met hoofdfunctie natuur), GHS-landbouw (landbouwgebieden met hoge natuurwaarden), AHS-landschap (landbouwgebieden met overige bijzondere natuur- en landschapswaarden) en AHS-landbouw (landbouwproductiegebieden).

De hoofdzones zijn vervolgens onderverdeeld in een aantal subzones in volgorde van kwetsbaarheid (zie onderstaande tabel).

Hoofdzone	Subzone
GHS-natuur	1. Natuurparel 2. Overig bos- en natuurgebied 3. Ecologische verbindingzone
GHS-landbouw	4. Leefgebied kwetsbare soorten 5. Leefgebied struweelvogels 6. Natuurontwikkelingsgebied
AHS-landschap	7. Leefgebied dassen 8. Waterpotentiegebied 9. RNLE-landschapsdeel
AHS-landbouw	10. Zoekgebied veeverdichtingsgebieden 11. Vestigingsgebied glastuinbouw 12. Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw 13. Glasboomteeltgebied 14. AHS-overig

Bron: Streekplan 2002

Natuurgebiedsplannen en Beheersgebiedsplan (2002)

In deze plannen zijn de streefdoelen voor de natuur in Brabant (natuurdoeltypen) vastgelegd. De plannen geven op perceelsniveau aan waar en welke subsidies voor aanleg en beheer van natuur verkregen kunnen worden op grond van de subsidieregeling natuurbeheer (natuurgebiedsplan) en de subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (beheersgebiedsplan). Daarnaast vormen deze plannen de provinciale begrenzing van de ecologische hoofdstructuur van het rijk op perceelsniveau en daarmee de EHS zoals deze wordt gehanteerd in de Wet ammoniak en veehouderij.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het kader van de reconstructie wordt geprobeerd de natuurdoeltypen te behalen door verhoging van de grondwaterstand en vermindering van de ammoniakdepositie en de belasting van het grond- en oppervlaktewater met bestrijdingsmiddelen en meststoffen. In dit reconstructieplan/MER is getoetst in hoeverre de randvoorwaarden voor de natuurdoeltypen op het gebied van grondwaterstand en stikstofdepositie door het plan worden gerealiseerd.

Natuur- en Landschapsoffensief Brabant, beleidsnota natuur en landschap in Noord-Brabant 2002-2012 (2002)

Deze nota geeft het sectorale natuur- en landschapsbeleid weer van de provincie. In het Streekplan heeft (gedeeltelijk) een afweging van dit beleid plaatsgevonden. In deze nota is een onderscheid gemaakt in gebiedsbescherming en in soortenbescherming.

De gebiedsbescherming is vertaald in het Streekplan. In deze beleidsnota zijn verschillende instrumenten opgesomd voor realisatie van het beleid, zoals de EHS, ecologische verbinding-zones, robuuste ecologische verbindingen, regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n) en agrarisch natuurbeheer. Daarnaast wordt ingegaan op de bescherming van leefgebieden van kwetsbare soorten, dassen en struweelvogels en op de bescherming van de soorten zelf.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het kader van de reconstructie worden verschillende van bovengenoemde instrumenten ingezet. Enkele voorbeelden zijn het streven om de EHS versneld te realiseren, het begrenzen van de RNLE'n en het stimuleren van agrarisch natuurbeheer.

2.2.4 Landschap en cultuurhistorie Verdrag van Valetta/Malta (1992)

Dit Europese Verdrag heeft tot doel het archeologische erfgoed te beschermen als bron van het Europese gemeenschappelijke geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie.

Hiertoe worden als bestanddelen van het archeologische erfgoed beschouwd alle overblijfselen, voorwerpen en andere sporen van de mens uit het verleden:

- waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving;
- ten aanzien waarvan opgravingen of ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving de voornaamste bronnen van informatie zijn.

Tot het archeologische erfgoed behoren bouwwerken, gebouwen, complexen, aangelegde terreinen, roerende zaken, monumenten van andere aard, evenals hun context, ongeacht of zij op het land of onder water zijn gelegen.

Het verdrag van Valetta schrijft voor dat bij plannen voor ruimtelijke ontwikkelingen het behoud van het archeologisch erfgoed meegewogen moet worden. Dit verdrag is vertaald in het Streekplan en in de cultuurhistorische en archeologische waardenkaarten.

Architectuurnota (2000)

Dit is een nota van de ministeries van OCW, VROM, VenW en LNV met negen Grote Projecten op het gebied van architectuur en ruimtelijke ordening om het architectuurbeleid concreet vorm te geven. De reconstructie is één van de negen Grote Projecten die zijn opgenomen in de Architectuurnota. Bij deze negen Grote Projecten moeten ontwerpers in een vroegtijdig stadium worden ingeschakeld, moet er een integrale aanpak komen en moet er een goede, bestuurlijke afstemming en een duidelijke regie zijn. Ook wordt het publiek betrokken bij een aantal van deze projecten.

De Grote Projecten bestrijken het hele scala aan bouwopgaven voor de nabije toekomst, waarbij naast nieuwbouw en monumenten ook grote opgaven in het landelijk gebied, infrastructuur en de ruimtelijke ordening aan de orde zijn. Op deze manier kunnen zij een voorbeeldwerking hebben voor heel opdrachtgevend Nederland, waaronder provincies, gemeentes, ontwikkelaars, stichtingen en particulieren.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Bij het opstellen van dit reconstructieplan zijn ontwerpers betrokken. Zij hebben hun inbreng geleverd tijdens ontwerpateliers en via ontwerp opdrachten.

Nota Belvédère (1999)

De Nota Belvédère is een beleidsnota van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De hoofddoelstelling van de nota luidt: De cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte en het rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarden scheppen.

In het kader van Belvédère is een landsdekkend overzicht vervaardigd van de cultuurhistorisch meest waardevol geachte steden en gebieden; de Cultuurhistorische Waardenkaart van Nederland. Deze kaart bevat onder andere de Belvédèregebieden. Dit zijn gebieden met een hoge concentratie van cultuurhistorische waarden. In het reconstructiegebied van Noord-Brabant liggen enkele Belvédèregebieden zoals het Dommeldal, de Maasvallei, een gebied bij Griendtsveen-Helenaveen en de Langstraat (deels).

Buiten de Belvédèregebieden zijn er ook cultuurhistorische waarden aanwezig. Vaak zijn dat waarden die vanuit een van de drie sectorale invalshoeken binnen de cultuurhistorie (archeologie, bouwkunde, historisch landschap) als van bijzonder hoge waarde worden geacht. De cultuurhistorische waarden zijn doorvertaald in de provinciale cultuurhistorische waardenkaart (zie hieronder). Een belangrijk deel van de cultuurhistorische waarden is aangegeven op kaart 11.

Kookboek Cultuurhistorie, Cultuurhistorische waardenkaart (2000, 2002)

De provincie heeft de cultuurhistorische (landschaps)waarden van bovenlokaal belang aangegeven op de (provinciale) Cultuurhistorische waardenkaart. Deze is door GS vastgesteld. Bij de opstelling en uitvoering van ruimtelijke plannen moet met deze waarden rekening worden gehouden. Dit geldt in het bijzonder voor de historisch-landschappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarde. In beginsel zijn in deze vlakken alleen ruimtelijke ingrepen toelaatbaar die gericht zijn op de voortzetting of het herstel van de historische functie en die leiden tot behoud of versterking van cultuurhistorische (landschaps)waarden.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het kader van de reconstructie is onder andere bij de integrale zonering rekening gehouden met de cultuurhistorische (landschaps)waarden.

Archeologische Monumentenkaart en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (2000)

Bij de opstelling en de uitvoering van ruimtelijke plannen moet rekening worden gehouden met (bekende) archeologische waarden, zoals aangegeven op de Archeologische Monumentenkaart, en de te verwachten archeologische waarden, zoals aangegeven op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden. Het uitgangspunt hierbij is dat het archeologisch erfgoed moet worden beschermd op de plaats waar het wordt aangetroffen. Gezien dit uitgangspunt moeten in geval van voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen in gebieden met een hoge of een middelhoge verwachtingswaarde voor archeologisch erfgoed, de archeologische waarden door middel van een vooronderzoek in kaart worden gebracht.

De archeologische waarden zijn deels opgenomen in de provinciale cultuurhistorische waardenkaart.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Bij de uitvoering van projecten in het kader van de reconstructie moet rekening worden gehouden met archeologische waarden. Bij de effectbepaling van dit plan is een inschatting gemaakt van de kans op aantasting van archeologische waarden.

Brabant in Balans, Streekplan Noord-Brabant (2002) (landschap en cultuurhistorie)

In het Streekplan wordt naast de onderwerpen cultuurhistorie en archeologie ook aandacht besteed aan landschapsvisies, aardkundige waarden en beeldkwaliteitsplannen. De kern van een landschapsvisie is een duurzaam integraal landschapsonwerp dat gebaseerd is op de aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Landschapsvisies kunnen een bouwsteen zijn voor of een onderdeel van een reconstructieplan.

Tevens kunnen bij verschillende ruimtelijke ontwikkelingen in het kader van de reconstructie beeldkwaliteitsplannen worden opgesteld. In dergelijke plannen moet de na te streven beeldkwaliteit worden beschreven, onder meer door aan te geven op welke ruimtelijke kenmerken van landschap en bebouwing en op welke landschappelijke structuren en elementen moet worden ingespeeld en welke streefbeelden daarbij gelden.

De verscheidenheid aan landschapstypen en cultuurhistorische (landschaps)waarden is een belangrijk element van de identiteit van Noord-Brabant.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In §2.3 is aangegeven welke landschapsvisies zijn gebruikt. In §6.5.2 wordt aandacht besteed aan de beeldkwaliteitsplannen. Bij de effectbepaling van dit plan is een inschatting gemaakt van de kans op aantasting van aardkundige waarden.

2.2.5 Landbouw**Meststoffenwet, Mineralen Aangifte Systeem (MINAS) (2001)**

In 1998 trad het Mineralen aangiftesysteem (MINAS) in werking. Het doel ervan is het terugdringen van milieuverontreiniging door meststoffen. De regelgeving is er onder andere op gericht om de uitspoeling van nitraat en fosfaat naar het grondwater en oppervlaktewater zodanig te verlagen dat de milieurisico's worden beperkt. MINAS is een mineralenboekhouding waarmee de mineralenstromen op een bedrijf in beeld kunnen worden gebracht. Hierbij gaat het om fosfaat en stikstof. Wie meer mineralen heeft aangevoerd dan afgevoerd, moet een heffing betalen over de te veel aangevoerde mineralen. Het doel is dat agrariërs hun bedrijf zo inrichten dat geen heffing hoeft te worden betaald. Vanaf 2001 zijn alle land- en tuinbouwbedrijven aangifteplichtig voor MINAS.

Leidraad Mest (2001)

De Leidraad Mest is een product van het provinciaal bestuurlijk Platform Mest met een beleidskader voor mestbewerkingsinitiatieven. Dit Platform bestaat uit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties (Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie (ZLTO), Zuidelijk Platform, Mestac, Nevedi), maatschappelijke organisaties (Brabantse Milieufederatie (BMF), Rabobank) en overheden (ministeries, provincie, gemeenten, waterschappen, regionale milieudiensten). Na opstelling van de Leidraad door het Platform Mest hebben de provincie en alle Brabantse gemeenten en waterschappen de Leidraad vastgesteld.

Alle in het Brabantse Platform Mest betrokken partijen zijn het erover eens dat binnen een duurzame landbouw gebruik van onbewerkte (drijf)mest niet past. Gestreefd wordt naar verdringing van kunstmest en onbewerkte mest door kwalitatief hoogwaardige dierlijke meststoffen. Als verdringing van kunstmest wordt gerealiseerd, zal daardoor tegelijkertijd het mineralenoverschot verminderen. Mestbewerking kan een dergelijke kwaliteitsslag tot stand brengen.

Daarom dient mestbewerking een belangrijke rol te spelen bij het realiseren van een milieuverantwoorde afzet van (alle) mest, zonder daarmee overigens te rechtvaardigen dat er meer dieren gehouden kunnen worden. De planologische randvoorwaarden voor mestbewerkingslocaties zijn in deze Leidraad opgenomen. Bij het realiseren van mestverwerkingsinstallaties moet de Leidraad Mest toegepast worden.

Beleid in ontwikkeling

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen. Dat blijkt uit de uitspraak van 2 oktober 2003 van het Europese Hof van Justitie. Het Hof vindt onder meer dat het Nederlandse mineralen aangiftesysteem (MINAS) ontoereikend is om aan de eisen van de Nitraatrichtlijn te voldoen. De invulling van het nieuwe beleid is verwoord in het Derde Actieprogramma Nitraatrichtlijn, het Interimprogramma en de beleidsbrief aan de Tweede Kamer van 19 mei 2004.

De veehouderij in Nederland krijgt te maken met fors stijgende mestafzetkosten door aanpassingen van het mestbeleid. Het kabinet kiest bewust niet voor krimpmaatregelen. Er komt een systeem van normen voor de aanwending van stikstof en fosfaat op landbouwgrond (gebruiksnormen) dat het huidige mineralenaangiftesysteem (verliesnormen) zal vervangen. Dit betekent dat landbouwbedrijven niet meer worden afgerekend op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die in het milieu verdwijnt, maar op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die zij gebruiken voor de groei van gewassen. In het Actieprogramma wordt vooral ingegaan op het nieuwe systeem van gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat.

Er komen drie gebruiksnormen:

- gebruiksnorm voor de stikstof uit dierlijke mest
- gebruiksnorm totale stikstofbemesting
- gebruiksnorm totale fosfaatbemesting.

Bij de laatste twee gebruiksnormen moeten ook kunstmest en andere meststoffen (zoals compost) worden meegenomen. Het streven is om de nieuwe regels uiterlijk 1 januari 2006 in werking te laten treden. Tot die tijd blijft de bestaande wetgeving volledig van kracht, inclusief MINAS.

Met het nieuwe beleid zal Nederland in 2006 voldoen aan de eisen van de Europese nitraatrichtlijn. In 2015 is voor fosfaat evenwicht bereikt tussen bemesting en de onttrekking van mest door het gewas. Het kabinet overlegt nog met de Europese Commissie over de voorgestelde invulling van het mestbeleid. Dat moet in de zomer van 2004 tot een akkoord leiden.

Het voorstel tot wijziging van de meststoffenwet wordt nu voor advies aan maatschappelijke organisaties aangeboden (zie ook Dossier Mest). In juni zal het voor advies worden aangeboden aan de Raad van State en vervolgens aan de Tweede Kamer

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het reconstructieplan/MER kunnen mestverwerkingslocaties aangewezen worden of zoekgebieden voor mestverwerkingslocaties. Daarmee wordt de Leidraad geconcretiseerd. Tevens kan er (eventueel) een nieuwe opkoopregeling van bedrijven worden aangegeven in het plan. Dit kan leiden tot een lagere mestproductie (minder vee). Daarnaast kan er in het reconstructieplan/MER aanvullend provinciaal milieubeleid ten aanzien van mestverwerking worden opgenomen.

Kabinetsstandpunt inzake toekomst intensieve veehouderij in Nederland

Dit kabinetsstandpunt bevat de conclusies die het kabinet trekt uit het brede debat dat in het najaar van 2003 is gevoerd over de intensieve veehouderij. Volgens het kabinet heeft intensieve veehouderij toekomst in Nederland. Dat kan in een 'veehouderijkolom' (producenten, slachters, verwerkers, detailhandel, etc.) die kwaliteit produceert en die met service en uitgekiende logistiek opereert op de Noordwest-Europese vers- en gemakvoedselmarkt. Een intensieve veehouderij die in zijn ondernemen duurzaamheid en dierenwelzijn centraal stelt, die de consument een steeds ruimere keuze biedt en die maatschappelijk verantwoord ondernemen invult

zó dat de burger er trots op kan zijn. Dit toekomstperspectief wordt in grote lijnen ook gedragen door een belangrijk deel van de betrokken partijen in de kolom en door maatschappelijke organisaties en daardoor wint het aan kracht, constateert het kabinet. Het kabinet meent dat voorkomen moet worden dat de intensieve veehouderij in zijn huidige vorm naar elders gaat. Dat zou slechts het probleem verplaatsen naar andere landen. Geen blijvende toekomst ziet het kabinet voor bedrijven die weigeren de ernst van de situatie op langere termijn in te zien.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER wordt de ruimtelijke spreiding van de intensieve veehouderij meer afgestemd op waarden van natuur, landschap en wonen middels de integrale zonerings. Daarnaast worden maatregelen voorgesteld om de milieubelasting verder te beperken, de landenschappelijke inpassing te vergroten, de veterinaire veiligheid te verbeteren en/of de veehouderijkolom te versterken. Ook zijn de effecten van voorgestelde maatregelen inzichtelijk gemaakt.

Kabinetsstandpunt (2001) en advies Herstructurering melkveehouderij (Commissie Koopmans) (2000)

Dit is een advies van de Commissie Koopmans aan de regering met betrekking tot een herstructurering van de melkveehouderij. De commissie adviseert om de precieze problematiek van de melkveehouderij in de reconstructiegebieden in kaart te brengen en gebieden voor te dragen voor herinrichting. Om tot een duurzame melkveehouderij en structuurverbetering van de melkveehouderij te komen, wordt in een aantal gebieden extensivering nagestreefd. Daarbij dient in kwetsbare gebieden grondgebondenheid te worden nagestreefd, onder meer door verplaatsing van melkveehouderijbedrijven.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn gebieden aangewezen waar met prioriteit herstructurering van de melkveehouderij plaats zal vinden (kwetsbare natuurgebieden en drinkwaterwinnings) en waarbij Koopmangelden ingezet kunnen worden.

Handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij (2003)

Deze provinciale beleidsnota vormt het toetsingskader voor de beoordeling van duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij. De handleiding geeft een nadere invulling en verduidelijking van het Streekplan en het Koepelplan.

Vertaling in reconstructieplan/Mer

In dit reconstructieplan/Mer is in paragraaf 11.6.1 van deel B de handleiding als toetsingskader voorgeschreven. De handleiding is als bijlage in het plan opgenomen.

Buitengebied in ontwikkeling (2004)

Deze provinciale beleidsnota draagt bij aan een vitaal platteland en geeft ruimte aan daarbij passende economische dragers voor het buitengebied. Het is daarbij belangrijk dat de sociale aspecten van veranderingen in de landbouwsector, waaronder de krimp in de intensieve veehouderijsector, worden opgevangen. Naast het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden aan bestaande economische dragers, zullen tevens alternatieve economische functies voor het platteland moeten worden gevonden en gestimuleerd.

Deze kunnen eveneens zorgen voor een duurzaam beheer en behoud van gebiedseigen kwaliteiten en functies van het landelijke gebied. Het beleid beoogt voorts behoud en versterking van de leefbaarheid van het platteland/kleine kernen alsmede het behoud van het landelijk karakter en de ruimtelijke kwaliteit van het platteland.

In de nota is een verruimd beleid ontwikkeld voor bebouwingsconcentraties en daarnaast is het beleid inzake hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties op onderdelen aangepast waarbij mede een koppeling is gelegd met specifieke gebiedsdoelen die in de reconstructie- en gebiedsplannen zijn opgenomen.

Vertaling in reconstructieplan/Mer

In dit reconstructieplan/Mer is in paragraaf 6.8 van deel B de beleidsnota Buitengebied in Ontwikkeling als kader gehanteerd voor het gewenste beleid.

Nota Glastuinbouw (1999)

Dit is een provinciale beleidsnota op het gebied van glastuinbouw. Doel van de Nota Glastuinbouw is te komen tot een duurzame glastuinbouwsector die op termijn (2010) voor ongeveer 75 procent is geconcentreerd in vestigingsgebieden, doorgroeigebieden of in gebieden met bijzondere status. Dit wordt bereikt door verplaatsing van solitaire bedrijven uit (in eerste instantie) kwetsbare gebieden, verduurzaming op de minder kwetsbare locaties en projectmatige, duurzame concentratie in hiervoor optimale gebieden.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het reconstructieplan/MER kunnen projectvestigingen (zoekgebieden voor grootschalige glastuinbouwvestiging), vestigingsgebieden (ruime mogelijkheden voor bestaande bedrijven en mogelijkheid voor nieuwvestiging) en mogelijke doorgroeigebieden (voor bestaande bedrijven) worden begrensd.

Beleidsnota Teelt Ondersteunende Voorzieningen in de land- en tuinbouw (2003)

Deze provinciale beleidsnotitie vormt het toetsingskader van Gedeputeerde Staten voor het gebruik van ondersteunende voorzieningen bij plantaardige teelten. Ondersteunende voorzieningen kunnen onderverdeeld worden in lage en hoge voorzieningen. Enkele voorbeelden zijn; insectengaas, afdekfolies, containerteelt, schaduwhallen, hagelnetten en bakken in stellingen. In deze notitie zijn voorwaarden opgenomen voor de toepassing van ondersteunende voorzieningen. Ook zijn verschillende typen gebieden aangeduid waar ondersteunende voorzieningen niet of maar beperkt zijn toegestaan. De notitie is een nadere invulling van het in het Streekplan geformuleerde beleid met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het reconstructieplan/MER kunnen gebieden worden aangewezen waar meer mogelijkheden zijn voor ondersteunende voorzieningen dan tot nu toe mogelijk was.

2.2.6 Recreatie en toerisme

Ontspannend Brabant, Beleidskader Toerisme en Recreatie (2001)

Deze nota bevat het provinciale beleid op het gebied van toerisme en recreatie. De provincie wil binnen het kader van de reconstructie ontwikkelingskansen bieden aan de sector. Belangrijk uitgangspunt is het aanscherpen van de contrasten tussen regio's. In plaats van 'meer van hetzelfde' wil de provincie de kwaliteit van het bestaande aanbod verbeteren en differentiëren. Bij de verder te ontwikkelen gebiedsdifferentiatie zal aangesloten worden bij herkenbare, zogenoemde recreatiemilieus.

Er zijn drie typen recreatiemilieus genoemd in de notitie:

- 'doen'; waaronder buitenrecreatie, bewegingsrecreatie, natuurgerichte recreatie;
- 'vermaak'; stedelijke en dorpse gezelligheid, vertier en verwennerij;
- 'verblijf'; waaronder 'onze buurt buiten' (bijvoorbeeld bungalowparken en campings), 'einde van de wereld' (bijvoorbeeld losse verhuureenheden en kamperen bij de boer) en groepsverblijf.

Het provinciale beleid is er op gericht dat in Brabant alle recreatiemilieus voorhanden moeten zijn.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Het onderdeel recreatie en toerisme is in dit reconstructieplan/MER zodanig uitgewerkt, dat het kan fungeren als een regionaal ontwikkelingsplan binnen het beleidskader Toerisme en Recreatie ((Ont)spannend Brabant). In het plan is door middel van het aanwijzen van gebieden aangegeven waar welke ontwikkelingen van de toeristisch-recreatieve sector gewenst zijn.

2.2.7 Wonen, werken en leefbaarheid Werken aan sociale kwaliteit (1999)

Het welzijnsbeleid van de rijksoverheid is vastgelegd in de nota Werken aan sociale kwaliteit uit 1999. De centrale doelstelling van het welzijnsbeleid is bijdragen aan de sociale kwaliteit in de samenleving. Het beleid is gericht op het bevorderen van de maatschappelijke participatie, het verbeteren van de toegankelijkheid van voorzieningen en diensten, het voorkomen en bestrijden van sociale uitsluiting en het ondersteunen van lokaal sociaal beleid. De vergroting van de leefbaarheid op het platteland is hierbij een van de aandachtspunten.

Bovengenoemde wil het rijk bereiken door een programmatische aanpak, waarin het Rijk, samen met andere overheden en organisaties, de rol heeft van regisseur/programmamaker. Expliciet wordt hierbij aangegeven dat welzijnswerk flankerend beleid is dat alleen in samenwerking met andere sectoren vorm gegeven kan worden.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn gebieden aangegeven waar een leefbaarheidsproblematiek is geconstateerd en waar een speciale ontwikkelingsopgave is geformuleerd. Hiervoor worden dorpsontwikkelingsplannen opgesteld.

Beleid in ontwikkeling: Nota Ruimte

Van de Vijfde nota Ruimtelijke Ordening is PKB deel 1 (beleidsvoornemen van het kabinet) en deel 3 verschenen. Hierin is de doelstelling van het ruimtelijk beleid tot 2020 verwoord en is een doorkijk gegeven naar het jaar 2030. De nota geeft aan dat op een inspirerende manier sturing moet worden gegeven aan de inrichting van de ruimte om sociaal culturele en economische ontwikkelingen ruimtelijk te accommoderen. Om de ruimtevrage te kunnen accommoderen wordt ingezet op de strategieën 'intensiveren', 'combineren' en 'transformeren'. De nadruk ligt op de versterking van de Randstad als centrum binnen de nationale ruimtelijkeconomische hoofdstructuur.

In Zuid-Nederland worden drie stedelijke netwerken onderscheiden waar de verstedelijkingsopgave zich zal concentreren. Een daarvan is Brabantstad: Breda (Baronie), Tilburg (Meierij), 's-Hertogenbosch (Maas en Meierij), Helmond (De Peel) en Eindhoven (Boven-Dommel). Brabantstad is naast Maastricht-Heerlen aangeduid als nationaal stedelijk netwerk. Brabantstad is via snelwegen verbonden met de Randstad, het Ruhrgebied en de Vlaamse Ruit.

Natuur en landschap in het zuiden worden versterkt door een gebiedgerichte benadering, uitgaande van de bodem en de watersystemen. Robuuste ecologische verbindingen worden nagestreefd. In de reconstructiegebieden is het beleid gericht op het geven van een nieuwe impuls aan de ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied. In de landelijke gebieden is ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit het principe ruimte voor ruimte ingevoerd. Voor Noord-Brabant gaat het om 3.000 woningen, bij voorkeur te vestigen in en aansluitend op bestaande kernen.

Brabant in balans, Streekplan Noord-Brabant 2002

In het Streekplan zijn vijf leidende principes voor het provinciaal ruimtelijk beleid voor de

komende tien jaar opgenomen om het hoofddoel ‘zorgvuldiger ruimtegebruik’ te realiseren:

1. Meer aandacht voor de onderste lagen;
2. Zuinig ruimtegebruik;
3. Concentratie van verstedelijking;
4. Zonering van het buitengebied;
5. Grensoverschrijdend denken en handelen.

Ad 1. Bij de beoordeling, initiëring en ondersteuning van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt de zogenoemde lagenbenadering gehanteerd. De onderste laag wordt gevormd door het watersysteem, de bodemtypologie en de geomorfologie en de hiermee samenhangende natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps-)waarden. De tussenlaag omvat de infrastructuur; hierbij is het streven de gebruiksmogelijkheden te intensiveren. Deze twee lagen moeten meer sturend worden voor ruimtelijke ontwikkelingen dan nu het geval is. Het ruimtegebruik voor de functies wonen, werken, landbouw en recreatie (de bovenste laag) moet meer afgestemd worden op deze onderste twee lagen.

Ad. 2. Zuinig ruimtegebruik betekent dat economische groei gepaard gaat met een minder dan evenredige groei van het ruimtebeslag. In deze lijn is het van groot belang optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden de bestaande bebouwde ruimte (opnieuw en) beter te benutten. Daarnaast wil de provincie een sterk accent leggen op het meervoudig gebruik van de ruimte, dat betekent dat meer functies op één en dezelfde locatie gecombineerd worden.

In het beleid ten aanzien van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties speelt zuinig ruimtegebruik eveneens een belangrijke rol. Centraal staat het agrarisch hergebruik van vrijkomende bouwblokken boven het toestaan van nieuwe bouwblokken.

De uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag ten koste van het buitengebied moet zoveel mogelijk worden voorkómen. Wanneer uitbreiding onontkoombaar is, moet deze gepaard gaan met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit elders in het buitengebied (rood-met-groen). In de uitwerkingsplannen voor de stedelijke en de landelijke regio's moet hieraan concreet invulling worden gegeven.

Ad. 3. Een ander leidend principe is concentratie van verstedelijking. Enerzijds om de steden voldoende draagvlak te geven voor hun functie als economische en culturele motor, anderzijds om het dichtslippen van het landelijk gebied tegen te gaan. Op provinciale schaal betekent dit dat het leeuwendeel van de woningbouw en de aanleg van bedrijventerreinen en infrastructuur moet plaatsvinden in vijf stedelijke regio's. In de landelijke regio's staat het voorkómen van verdere aantasting van het buitengebied centraal. Dit betekent dat het accent op inbreiden en herstructureren ligt.

Ad. 4. Het buitengebied blijft in hoofdzaak bestemd voor landbouw, natuur en recreatie. De onderlinge verhouding tussen deze drie hoofdfuncties verandert echter. Dit komt onder meer door de toenemende waardering voor natuur, landschap, rust en ruimte en door de ingrijpende veranderingen in de landbouw. Daarnaast wordt recreatie een steeds belangrijkere activiteit. Om de drie hoofdfuncties maximaal tot hun recht te laten komen, is het buitengebied gezoneerd in een groene hoofdstructuur (GHS) en een agrarische hoofdstructuur (AHS). Samen omvatten ze het gehele buitengebied van de provincie Noord-Brabant (zie ook onder het thema ‘Natuur’).

Ad. 5. In het ruimtelijk beleid wil de provincie meer inhoud geven aan grensoverschrijdende aspecten, zowel internationaal als interprovinciaal. Hierbij liggen de accenten op het gebied van de waterhuishouding, natuur, infrastructuur, verkeer en vervoer en bedrijvigheid.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Dit reconstructieplan/MER past in beginsel binnen de kaders van het Streekplan. Indien dit plan op onderdelen afwijkt van het Streekplan, geldt de vaststelling van het reconstructieplan door PS tevens als besluit tot herziening van het Streekplan op deze onderdelen.

Kadernota Sociaal-Economisch Beleid 2002-2006

Het provinciale sociaal en economisch beleid is opgenomen in deze nota. De Kadernota Sociaal-Economisch Beleid sluit nadrukkelijk aan bij het reconstructieproces in het landelijk gebied, door daar waar mogelijk en wenselijk de sociaal-economische platforms te ondersteunen. Met de uitwerkingsplannen van het Streekplan wordt gezocht naar een meer regionale benadering van de economische ontwikkelingen en vraag en aanbod van bedrijventerreinen. Maatwerk in de kleinere kernen op basis van ruimtelijke kwalitatieve overwegingen staat daarbij voorop.

In samenhang met de reconstructie van het landelijk gebied en de uitwerking van het Streekplan zullen de mogelijkheden worden onderzocht van het economische (her)gebruik van de vrijkomende agrarische bebouwing (VAB).

2.3 Gebiedsspecifieke besluiten

Hieronder worden de gebiedsspecifieke besluiten opgesomd.

Structuurvisies (Plus)

Op (inter)gemeentelijk en regionaal niveau zijn/worden op basis van het Streekplan structuurvisies opgesteld. Programmatisch geven de visies invulling aan de behoefte aan woon- en werkmilieus in de regionale context. Uit de confrontatie van structuurbeeld en programma worden ontwikkelkansen en variaties in ruimte en tijd van bestaande en nieuwe functies afgeleid.

Vertaling in reconstructieplan/MER

De structuurvisies zijn belangrijke bouwstenen voor de uitwerkingsplannen van het Streekplan in stedelijke en landelijke regio's, als ook voor de reconstructieplannen. Punt van aandacht is dat het plangebied met de zonering buitengebied van de reconstructie deels binnen de begrenzing valt van stedelijke uitbreidingsgebieden in de structuurvisies.

De structuurvisies in Maas en Meierij zijn:

- Ruimtelijke Structuurvisie, gemeente 's-Hertogenbosch (28 januari 2003)
- Structuurvisie A2/Kanaalzone, gemeente 's-Hertogenbosch (28 januari 2003)
- Structuurvisie kleine kernen, gemeente Oss (1999)
- Structuurvisie-plus, gemeente Bernheze (27 augustus 2003, ontwerp, nog niet vastgesteld)
- Structuurvisie 1996-2000, gemeente Maasdonk (1996)
- Structuurvisie 1999-2015, gemeente Sint Michielsgestel (1999)

(Integrale) Waterbeheersplannen c.a.

- Meerjarenprogramma herstel verdroogde natuurgebieden in Noord-Brabant, provincie Noord-Brabant (mei 2002)
- Streefbeeld voor beken en kreken in Noord-Brabant, provincie en waterschappen Noord-Brabant (april 2002)
- Waterbeheersplan Waterschap de Dommel 2001-2004
- Waterbeheersplan 2001-2004 van Waterschap De Maaskant (2000)
- Waterbeheersplan 2001-2004 van Waterschap de Aa

- Visie op water - een strategische visie van het waterschap de Aa op een duurzame ontwikkeling van het beheersgebied (1999)

Uitwerkingsplannen

De uitwerkingsplannen van het Streekplan zijn vastgesteld. In deze plannen worden onder andere de transformatiegebieden aangewezen waar verstedelijking afweegbaar is. De transformatiegebieden zijn begrensd door het landschappelijk raamwerk waarbinnen verstedelijking in principe niet wordt toegestaan. Punt van aandacht is dat de uitwerkingsplannen en het reconstructieplan elkaar op onderdelen overlappen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Het reconstructieplan en de uitwerkingsplannen zijn op elkaar afgestemd en waar mogelijk zijn win-win situaties benut (bijvoorbeeld door het gemeenschappelijk opstarten van projecten). De verhouding tussen reconstructieplan en uitwerkingsplan is nader verduidelijkt in hoofdstuk 11 van het reconstructieplan.

Landschapsvisies

- Landschapsbeleidsplan Maasdonk, gemeente Maasdonk (september 1997)
- Landschapsvisie 's-Hertogenbosch, gemeente 's-Hertogenbosch (februari 1998)
- Landschapsplan Bernheze, gemeente Bernheze (1998)
- Natuur- en landschapsbeleidsplan, gemeente Oss (1998)

Ruimtelijk ontwikkelingsplan

- Ruimtelijk ontwikkelingsplan 1996-2015, gemeente Oss (1996)

Bestemmingsplannen buitengebied

- Bestemmingsplan buitengebied Bernheze, gemeente Bernheze (1998)
- Bestemmingsplan buitengebied 's-Hertogenbosch, gemeente 's-Hertogenbosch (2001)
- Bestemmingsplan buitengebied Lith, gemeente Lith (2002)
- Bestemmingsplan buitengebied Maasdonk, gemeente Maasdonk (1999)
- Bestemmingsplan buitengebied Oss, gemeente Oss (1999)
- Bestemmingsplan buitengebied Ravenstein, gemeente Ravenstein (1999)
- Bestemmingsplan buitengebied Schijndel, gemeente Schijndel (2002)
- Bestemmingsplan buitengebied Sint Michielsgestel, gemeente Sint Michielsgestel (2001)

Landinrichtingsprojecten

Landinrichtingsproject	Geldende wetgeving
Fort Sint Andries	Landinrichtingswet
Rosmalen	Landinrichtingswet
Lage Maaskant	Landinrichtingswet

3 Huidige situatie

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie. In de volgorde van de beschrijving is uitgegaan van de lagenbenadering. Gestart wordt met een beschrijving van de omgevingskwaliteit: water en bodem, milieu (waaronder ammoniak, stank, licht en geluid), natuur en landschap en cultuurhistorie. Vervolgens wordt ingegaan op de sociale en economische vitaliteit: landbouw, recreatie en toerisme en wonen, werken en leefbaarheid.

De beschrijving van de huidige situatie vormt het referentiekader voor de beoordeling van de effecten van het reconstructieplan. Elk aspect is onderverdeeld in een aantal deelaspecten. Elk deelaspect correspondeert met één of meerdere beoordelingscriteria die zijn opgenomen in het m.e.r.-beoordelingskader (zie hoofdstuk 8 Effecten). Via een code (afkorting) is aangegeven met welke beoordelingscriteria de beschrijving correspondeert. In hoofdstuk 4 wordt de autonome ontwikkeling beschreven. Hierbij wordt dezelfde volgorde en codering gehanteerd.

De beschrijving van de huidige situatie sluit qua abstractieniveau waar mogelijk aan bij de maatregelen en ingrepen die in het reconstructieplan zijn voorzien. Het abstractieniveau kan dus voor de diverse onderwerpen uiteenlopen.

3.1 Water en bodem

Grondwatersysteem op hoofdlijnen

Het reconstructiegebied Maas en Meierij ligt zowel op de Peelhorst als in de Centrale Slenk. De Peelrandbreuk vormt de overgang tussen de Centrale Slenk en de Peelhorst. De Peelrandbreuk bevindt zich globaal langs de lijn Neerkant, Deurne, Gemert, Boekel, Uden en Heesch. Het noordelijk deel van Maas en Meierij ligt op kleigrond die hier is afgezet door de Maas. Op kaart 1 staat de geomorfologie van het gebied.

Het grondwatersysteem kan onderscheiden worden in kwel-, infiltratie- en intermediaire gebieden (zie kaart 2). In een (*kern*)infiltratiegebied wordt de overtollige neerslag niet afgevoerd naar het oppervlaktewater, maar voedt de overtollige neerslag het diepere grondwater.

Infiltratiegebieden bevinden zich vaak ter plaatse van dekzandruggen. De (*kern*)infiltratiegebieden liggen ten zuiden van Oss (Maashorst), ten oosten van Rosmalen (Hooge Heide), ten noorden van Heeswijk-Dinther (Heeswijkse bossen), de omgeving van Zevenbergen en langs de Maas.

In een *kwelgebied* stroomt het grondwater, dat ter plaatse van een infiltratiegebied het diepere grondwater gevoed heeft, vanuit de diepere pakketten omhoog. Het opstijgende grondwater kan tot aan het maaiveld reiken, in diepe greppels uittreden of alleen de beken, waterlopen of kanalen bereiken. De wijze waarop het grondwater het oppervlak bereikt kan per seizoen verschillen. De 'belangrijkste' kwelgebieden liggen langs de lijn Heesch Uden, dit is langs de Peelrandbreuk, in de beekdalen van de Dommel en de Aa, ten oosten van Schijndel (Wijboschbroek) en in de omgeving van Herpen. Ter plaatse van de overgangszone naar het kleigebied is sprake van lokale of ondiepe kwel. Direct langs de Maas komt rivierkwel voor. Daarnaast worden in Maas en Meierij veel gebieden met slootkwel aangetroffen. Dit betreft vooral het gebied ten zuiden van de lijn 's-Hertogenbosch - Nistelrode en ten noordoosten van Oss.

Het overige deel van Maas en Meierij betreft voornamelijk *intermediair gebied*. In het verleden bestond het intermediaire gebied ten zuiden van de spoorlijn 's-Hertogenbosch-Oss-Ravenstein

veelal uit natte heide. In het intermediaire gebied zakte het neerslagoverschot langzaam de bodem in en stroomde het ‘ondiep’ (via de bodem) af naar een beekstelsel (ondiepe kwel). Tijdens de ontginning van het natte gebied is een stelsel van sloten en greppels aangelegd dat als taak had de overtollige neerslag versneld af te voeren. Het intermediaire gebied ter plaatse van de ‘Westelijke Maasvallei’ is ontstaan door inpoldering.

Oppervlaktewatersysteem op hoofdlijnen

Maas en Meierij is opgebouwd uit delen van de stroomgebieden de Dommel en de Aa, de Grootte Wetering, de Schijndelse loop, de Roode Wetering, de Hoefgraaf, de Nieuwe Vliet en een gedeelte van de Hertogswetering. De omvang van de stroomgebieden beperkt zich niet tot het reconstructiegebied van Maas en Meierij. De begrenzingen van de reconstructiegebieden is gebaseerd op gemeentegrenzen en niet op watersystemen. Hierdoor liggen delen van de stroomgebieden binnen de grenzen van Maas en Meierij en delen daar buiten.

De stroomgebieden zijn opgebouwd uit deelstroomgebieden. Een deelstroomgebied bestaat uit een beek of waterloop met het achterliggende gebied dat de beek of waterloop van water voorziet. Kaart 4 biedt inzicht in de ruimtelijke samenhang van het oppervlaktewatersysteem.

Ruimte voor de rivier (Wb-1)

De Maas is vanouds een regenrivier met relatief sterk fluctuerende peilen. Bij kanalisatiewerkzaamheden in de jaren '30 is de rivier gestuwd (tot aan Lith) en zijn over de hele lengte bochten afgesneden. Het ‘regenrivierkarakter’ is daardoor nu minder uitgesproken. In het noordelijke deel van Maas en Meierij lag de zogenaamde Beerse Overlaat. Dit gebied maakte tot in de eerste helft van de twintigste eeuw onderdeel uit van de overstromingsvlakte van de Maas. De overstromingsvlakte strekte zich uit van Beers tot aan 's-Hertogenbosch. De regelmatige overstromingen vormden een belemmering voor de ontwikkelingsmogelijkheden van het gebied. Pas nadat door waterstaatkundige verbeteringen het gebied gevrijwaard werd van overstromingen heeft het gebied zich verder kunnen ontwikkelen.

Regionale waterberging (Wb-2, Wb-3)

Het overtollige water in het gebied van de Beerse Overlaat wordt via Gewande afgevoerd naar de Maas. In zomerperioden is het mogelijk om onder vrij verval op de Maas te lozen. Tijdens de winter, als de waterstand in de Maas hoog is, zorgt het gemaal bij Gewande voor de afvoer van water uit het gebied naar de Maas.

In het overige deel van Maas en Meierij speelt het probleem van wateroverlast zich vooral af in de beekdalen en op de overgangsgonden. Vele beken waaronder de Dommel en de Aa zijn gekanaliseerd om het water zo snel mogelijk uit het gebied te leiden.

Daarnaast hebben mechanisatie en intensivering van de landbouw geleid tot het op grote schaal bestrijden van wateroverlast door het aanleggen van intensieve ontwateringssystemen, verdieping van watergangen en normalisatie van beken.

De sloten, greppels en genormaliseerde beken voeren het overtollige regenwater versneld af. Hierdoor wordt het water in een korte tijd afgevoerd (piekafvoeren) en neemt de kans op overstromingen toe.

Om piekafvoeren op te vangen zijn in de afgelopen jaren waterbergingsgebieden ingericht. Zo heeft het onderlopen van het Bossche Broek tijdens het hoogwater in 1995 geresulteerd in het inrichten van het Bossche Broek Noord en Zuid voor gestuurde waterberging.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR) (Wb-4, Wb-5, Wb-6)

In grote delen van Maas en Meierij is het grondwaterregime niet meer in overeenstemming met het ‘natuurlijke’ regime. Op kaart 5 zijn gebieden weergegeven die ‘van nature’ te droog zijn voor de huidige vorm van agrarisch grondgebruik. In deze gebieden is wateraanvoer en

berekening noodzakelijk. Ook geeft deze kaart de gebieden weer die ‘van nature’ te nat zijn voor de huidige vorm van agrarisch grondgebruik. In deze gebieden is het grondwaterpeil door technische maatregelen verlaagd.

Op veel plaatsen in Maas en Meierij voldoet de grond- en oppervlaktewaterstand niet aan de wensen vanuit het huidige of toekomstige grondgebruik. Er is sprake van verdroging, wat zich veelal manifesteert in de natuurgebieden. Ook landbouwgebieden hebben te maken met droogteschade, vooral in de gebieden die van nature droger zijn dan gewenst op basis van het huidige agrarisch grondgebruik (zie kaart 5). Droogteschade is vaak het gevolg van het streven naar maximalisatie van de agrarische productie en ontkoppeling van teelten van de natuurlijke bodemcondities. De vochtvoorziening is nog verder gedaald, doordat het water in het voorjaar snel wordt afgevoerd om zo vroeg mogelijk het land te kunnen bewerken.

Kaart 5 geeft de natte delen van de EHS aan. Eveneens is aangegeven welke delen hiervan momenteel verdroogd zijn. In Maas en Meierij zijn dit 13 natuurgebieden, waarvan vijf natte natuurparels.

Tabel 3.1 geeft een overzicht van de oppervlaktes en percentages voor Maas en Meierij.

Tabel 3.1 Oppervlakte natte natuur en het percentage dat hiervan verdroogd is

Totale oppervlakte natte natuur in EHS	% verdroogde natte natuur in 2003
2219	68%

Oorzaken van verdroging zijn in het algemeen dat de grond- en oppervlaktewaterstanden meestal zijn afgestemd op eisen vanuit de functies wonen en landbouw. Ook grondwateronttrekkingen hebben een verdrogend effect. In Maas en Meierij werd ten behoeve van drinkwaterbereiding in 1999 circa 29 miljoen m³ grondwater onttrokken. In Maas en Meierij bevinden zich 12 geregistreerde industriële grondwateronttrekkingen. In 1999 werd ca. 9 miljoen m³ grondwater voor industrieel gebruik onttrokken. Tenslotte zijn er in het gebied enige honderden onttrekkingen voor beregening. De hoeveelheid onttrokken grondwater voor beregening verschilt per seizoen. Verdroging wil niet alleen zeggen dat de grond- en oppervlaktewaterstand te laag is, maar heeft ook gevolgen voor de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Door verlaging van de waterstanden worden grote hoeveelheden schoon en mineralenrijk kwelwater afgevoerd. Bepaalde vegetatietypen zijn hiervan afhankelijk. Daarnaast leidt verdroging tot mineralisatie van de bodem, waarbij voedingsstoffen beschikbaar komen voor planten. Hierdoor treedt verzuuring en een afname van het aantal plantensoorten op.

Om verdroging van landbouw en natuur tegen te gaan vindt in het gehele beheersgebied van waterschap de Aa (met ingang van 1 januari 2004 Aa en Maas) aanvoer van water van ‘buiten’ plaats. Dit betreft ongeveer 30 miljoen m³ op jaarbasis. Het water is afkomstig uit de Maas en uit het Wilhelminakanaal. De wateraanvoer vindt vooral in droge perioden plaats. De kwaliteit van dit water verschilt van de kwaliteit van het gebiedseigen water. Dit geeft problemen bij het realiseren van natuurdoelen.

Vanuit onder meer de landbouwontwikkelingsplannen worden waterconserveringsprojecten uitgevoerd.

In de meeste verdroogde natuurgebieden in Maas en Meierij worden voorbereidingen getroffen, of is al een aantal maatregelen uitgevoerd, om de verdroging enigszins tegen te gaan. Daarbij is voor Visvijver de Meuwel en Landgoed De Wamberg de gewenste situatie bereikt. Langs de Peelrandbreuk en op enkele andere plekken doen zich kwelverschijnselen voor die ontstaan doordat deze breuk slecht ‘waterdoorlatend’ is. Hierdoor kan het grondwater niet verder stromen en wordt het afgebogen naar het oppervlak. Ten gevolge hiervan komen op

onverwachte, vaak hoog gelegen plaatsen drassige en moerige gronden voor die vaak kenmerkend zijn voor de lagere natte delen van beekdalen. Dit verschijnsel wordt ‘wijnst’ genoemd en is uniek in Nederland. Het gaat globaal om twee zones: één ten westen van de lijn Nistelrode-Uden-Boekel-Gemert en één ten oosten van deze lijn.

Teneinde het kwelwater af te voeren is de ‘ondoorlatende’ Peelrandbreuk op veel plaatsen kunstmatig doorbroken. Hierdoor zijn veel van de hierboven beschreven kenmerkende eigenschappen verloren gegaan.

Water- en bodemkwaliteit

Algehele waterkwaliteit (Wb-7, Wb-8)

In geheel Maas en Meierij overschrijden de concentraties nitraat in het grond- en oppervlaktewater de basisnorm (MTR) van respectievelijk 50 NO₃ per liter en 2,2 mg N per liter. Dit geldt ook voor de concentraties fosfaat in het oppervlaktewater (0,15 mg P per liter). In de Zuid-Willemsvaart leidt dit in de zomer regelmatig tot problemen met blauwalgen.

In vrijwel het hele gebied Maas en Meierij worden zowel in het grond- als oppervlaktewater de MTR-normen voor koper, nikkel en zink overschreden.

In het buitengebied bevinden zich nog 1995 ongezuiverde lozingen van huishoudens en bedrijven (situatie 2001). De lozingen hebben een negatieve invloed op de waterkwaliteit.

Naast lozingen van huishoudens en bedrijven is het effluent (gereinigde water) van rioolwaterzuiveringen (rwzi) en riooloverstorten eveneens van belang voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. In Maas en Meierij liggen de rwzi's 's-Hertogenbosch, Oijen, Schijndel, Vinkel en Dinther. In het stroomgebied van de Aa is een deel van de waterlopen in perioden van droogte voor de watervoerendheid afhankelijk van het effluent van de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Het effluent van de rwzi's voldoet vaak niet aan de gewenste kwaliteitseisen en heeft daarmee een negatieve invloed op de waterkwaliteit.

Natuurparels en stroomgebieden natuurbeken (Wb-9)

Kaart 6 geeft de natte natuurparels en de stroomgebieden natuurbeken voor oppervlaktewaterkwaliteit aan. In het algemeen is de waterkwaliteit onvoldoende om de gewenste natuurdoeltypen in de natte natuurparels te halen. Aandachtspunt voor de oppervlaktewaterkwaliteit in natuurgebieden is ook de uitspoeling van zware metalen. Verzuring van de bodem bij omvorming van landbouwgronden in natuur kan ertoe leiden, dat uitspoeling van zware metalen (en aluminium) zodanig toeneemt dat de concentraties in het grond- en oppervlaktewater te hoog worden voor het realiseren van de gewenste natuurdoeltypen. De gronden die gevoelig tot zeer gevoelig zijn voor uitspoeling van zware metalen door verzuring liggen vooral in het oostelijk deel van Maas en Meierij.

In de stroomgebieden natuurbeken moeten de MTR-normen voor meststoffen en bestrijdingsmiddelen in 2022 zijn gehaald. In de meeste stroomgebieden natuurbeken treden nu nog forse overschrijdingen van deze normen op.

Op kaart 6 zijn de gebieden aangegeven waar bufferstroken langs waterlopen zinvol kunnen zijn voorzover ze in de prioritaire stroomgebieden liggen. Het betreft gebieden met een ondiepe afvoer van het grondwater naar de ernaast gelegen waterlopen en/of in natte perioden een rechtstreekse bovengrondse afvoer naar de waterlopen (run off). Kaart 6 schetst een globaal beeld. Bij de verdere uitwerking hiervan dient nader maatwerk geleverd te worden op basis van de lokale situatie.

Voor wat betreft de gewenste bodemkwaliteit in natuurparels en stroomgebieden natuurbeken is fosfaat een knelpunt, vooral wanneer landbouwgronden worden ingericht als natuurgebied.

Grondwaterbeschermingsgebieden (Wb-11)

Kaart 2 geeft de waterwingebieden met hun 25- en 100-jaarszone aan.

In Maas en Meierij bevinden zich de drinkwaterwinningen van Lith, Loosbroek, Schijndel, Nuland en Macharen. De winlocaties Nuland en Macharen zijn zeer kwetsbaar voor de kwaliteit van het grondwater, omdat de winning plaatsvindt vanuit een ondiep pakket. De overige winlocaties zijn minder kwetsbaar, omdat boven de winning een afdekkende kleilaag aanwezig is. Deze kleilaag biedt bescherming tegen verontreinigd grondwater. Risicostoffen voor waterwingebieden zijn vooral nitraat en bestrijdingsmiddelen.

Uitspoelingsgevoelige gronden (Wb-10)

Kaart 3 geeft de uitspoelingsgevoeligheid voor nitraat en fosfaat weer. De relatief droge(re) van oorsprong schrale zandgronden zijn in het algemeen gevoelig voor de uitspoeling van nitraat. Dit geldt vooral voor de gronden met een laag gehalte aan organische stof. Deze gronden liggen in de hogere delen van het landschap (jonge heideontginningen). Hier kan het grondwater tot op grote diepte verontreinigd raken met nitraat. Nitraat wordt in grofzandige gronden slecht afgebroken. Uit onderzoek blijkt dat veel landbouwgronden grote hoeveelheden fosfaat bevatten vanwege een jarenlange ophoping in de bovengrond. Ophoping ontstaat wanneer er jarenlang meer fosfaat (in de vorm van mest) aan de bodem wordt toegediend dan nodig is voor de gewasbehoefte. De bodem slaat deze ‘overdosis’ op.

De lager gelegen landbouwgronden zijn - vanwege hun hogere grondwaterstand - gevoelig voor fosfaatuitspoeling. Verhoging van de grondwaterstand leidt tot zuurstofarme omstandigheden waardoor gebonden fosfaat in oplossing gaat. Gronden die zeer gevoelig zijn voor de uitspoeling van fosfaat liggen vooral langs de oost- en zuidgrens van Maas en Meierij.

Een aantal teelten is sterk afhankelijk van bestrijdingsmiddelen. Vooral in de aardappelteelt en verder in de intensieve sectoren van de boomkwekerij, bloembollenteelt en de vollegronds aardbeienteelt worden bestrijdingsmiddelen gebruikt. Gronden met een laag gehalte aan organische stof en lutum zijn gevoelig voor de uitspoeling van bestrijdingsmiddelen.

In toenemende mate worden bestrijdingsmiddelen in het grondwater aangetroffen. Uitspoeling van deze schadelijke stoffen tast de multifunctionaliteit van bodem en water aan. Dit heeft op korte én lange termijn gevolgen voor alle vormen van grondgebruik. Natuur en de drinkwatervoorziening ondervinden hiervan nadelige gevolgen.

Beekherstel (Wb-12)

In Maas en Meierij ligt 71 kilometer beek met de functie waternatuur of multifunctionele beekontwikkeling. De al gerealiseerde verbeteringen aan beeksystemen betreffen vaak één of twee aspecten zoals morfologie, meandering of waterkwaliteit. Daarnaast heeft beekherstel als nevenfunctie waterberging. Voor het verbeteren van de waterkwaliteit moeten ook maatregelen worden genomen in de deelstroomgebieden van waaruit de beek wordt gevoed. De tot nu toe genomen maatregelen zijn kleinschalig en hebben een beperkt effect. Hierdoor is een verbetering van de waterkwaliteit tot het gewenste niveau nog niet in zicht.

Bodembeheer (Wb-13)

In de landbouwgebieden zijn dierlijke mest, kunstmest en kalkmeststoffen belangrijke aanvoerposten van zware metalen. Daarnaast speelt depositie vanuit de lucht een rol. Uit meetgegevens blijkt dat de hoogste gehalten aan zware metalen in de bovengrond zich voordoen in bos. Dit heeft te maken met hogere invang van atmosferische depositie en de mogelijkheid voor ophoping (omdat menging door bodembewerking achterwege blijft). Voor wat betreft de geschiktheid voor agrarische functies is de actuele bodembelasting met zware metalen in Maas en Meierij geen belemmering.

3.2 Milieu

Ammoniak (Mi-1, Mi-2)

De landbouw levert de grootste bijdrage van de emissie van ammoniak. Andere bronnen van ammoniakemissie zijn verkeer en industrie. De emissie uit de landbouw kan worden onderverdeeld naar emissie uit puntbronnen (stallen en opslag) en emissie uit oppervlaktebronnen (beweiding, toediening van dierlijke mest en toediening van kunstmest).

De *ammoniakemissie* in Maas en Meierij bedraagt in totaliteit 3,7 kiloton in 2004.

Tabel 3.2 geeft een beeld van de ammoniakemissies uit de landbouw in Maas en Meierij in 2003.

Tabel 3.2 **Overzicht ammoniakemissies**

Gebied	Emissies uit puntbronnen	Emissies uit oppervlaktebronnen landbouw	Totale emissies uit de landbouw
Maas en Meierij	2,3 kton/jr	1,4 kton/jr	3,7 kton/jr
% van emissie in Noord-Brabant	12,3 %	11,1 %	11,8 %

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB (jan. 2004) en CBS (metellingen 2002).

Ruim 60% van de totale ammoniakemissie in Maas en Meierij komt vrij vanuit stallen. Binnen Maas en Meierij levert de varkenssector (vleesvarkens en zeugen) de grootste bijdrage aan de ammoniakemissie. Ook de rundveesector heeft een groot aandeel in de ammoniakemissie. De ammoniakemissie in Maas en Meierij is (plaatselijk) zeer hoog, vooral in het zuidoosten van het gebied (in de driehoek Nistelrode-Loosbroek-Vorstenbosch).

De depositie van ammoniak en stikstofoxiden vanuit de lucht (samen stikstofdepositie) draagt bij aan verzuring en vermisting van het milieu. Een groot deel van de ammoniakemissie slaat op relatief korte afstand weer neer. Het overige deel levert een bijdrage aan de zogenoemde achtergronddepositie. Deze depositie, afkomstig van vooral landbouw, industrie, energiebedrijven en verkeer en vervoer, is in Brabant voor het merendeel afkomstig uit het buitenland en omliggende provincies.

De stikstofdepositie is zo hoog dat in nagenoeg alle natuurgebieden de maximale hoeveelheid stikstof die deze gebieden zonder schade kunnen verdragen (de kritische depositiewaarde) wordt overschreden (zie kaart 8). In Maas en Meierij valt op dat vooral de diverse bos- en natuurgebieden rond Nistelrode (Laag Slabroek, Udenoord) te maken hebben met een zeer ruime overschrijding (meer dan 3000 mol stikstof per hectare per jaar). Op kaart 7 staan de voor verzuring gevoelige gebieden en kaart 8 geeft de stikstofdepositie in Maas en Meierij in klassen weer. Tabel 3.3 geeft de gemiddelde stikstofdepositie én de herkomst van de depositie voor zeer kwetsbare en kwetsbare gebieden en voor overige voor verzuring gevoelige EHS.

Tabel 3.3 Gemiddelde stikstofdepositie (in mol/ha/jr) in Maas en Meierij en herkomst hiervan

Type natuur	Gemiddelde depositie Totaal	Depositie vanuit landbouw	Depositie uit overige bronnen
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	3319	1709	1610
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	3755	2142	1613
Zeer kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	3349	1712	1637
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	3379	1756	1623

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

Met algemeen emissiebeleid kan de achtergronddepositie worden verminderd. Lokale ammoniakmaatregelen (gebiedsgericht beleid) kunnen zorgdragen voor de gewenste aanvullende vermindering van deposities op de meest gevoelige ecosystemen en voorkomen dat er sprake is van een toename van depositie. Maatregelen zoals in het kader van de reconstructie zoals de integrale zonering intensieve veehouderij en de verplaatsing van bedrijven hebben vooral betrekking op de spreiding van stalemissies. Daarom geeft tabel 3.4 voor Maas en Meierij de ruimtelijke spreiding van de (vergunde) stalemissie in 2003 ten opzichte van de kwetsbare natuurgebieden weer. Hierbij is onderscheid gemaakt in de totale stalemissie en het aandeel van de gespecialiseerde IV-bedrijven in deze stalemissie.

Tabel 3.4 Ligging vergunde stallemissie in Maas en Meierij ten opzichte van kwetsbare natuurgebieden in 2003

Afstand tot kwetsbaar natuurgebied (A- en B-gebieden)	Emissies uit stallen		Aantal depositiepieken > 600 mol/ha/jaar		Aantal veehouderijlocaties	
	kton/jr (%)	% afkomstig van gespecialiseerde IV-locaties		% afkomstig van gespecialiseerde IV-locaties		gespecialiseerde IV-locaties
0 - 250 meter	0,36 (12%)	66%	110	55%	191	42%
250 - 500 meter	0,35 (11%)	62%	5	80%	214	41%
> 500 meter	2,34 (77%)	56%	0	0%	1245	32%
Totaal	3,05 (100%)	58%	115	56%	1650	35%

Bron: BVB mei 2003

Stank (Mi-3)

Verkeer, industrie, huishoudens en landbouw zijn de belangrijkste bronnen van geuroverlast. De landbouw zorgt voor het grootste percentage geurgehinderden. Het betreft stankemissie uit stallen (zie kaart 9) en uit opslag en aanwending van mest. De regelgeving ten aanzien van agrarische stankhinder richt zich vooral op stallen via de vergunningverlening (voor veehouderijen) en procedures in het kader van de ruimtelijke ordening (bijvoorbeeld in verband met de bouwmogelijkheden van woningen in relatie tot stankcirkels). Deze problematiek vindt zijn oorsprong in de intensivering en schaalvergroting van de veehouderij en de vaak grote verwevenheid tussen agrarische en niet-agrarische bebouwing. Door het omzetten van agrarische bedrijven in burgerwoningen is die problematiek alleen maar nijpender geworden. Deze verweving heeft tevens tot gevolg dat veel bedrijven geen of weinig ontwikkelingsmogelijkheden meer hebben omdat ze op grond van de stankregelgeving al zoveel hinder veroorzaken dat ze niet mogen uitbreiden. Veel kernen worden in meer of minder mate overlapt door stankcirkels, vooral in het zuidoosten van het gebied (gemeente Bernheze). De kern Loosbroek valt bijvoorbeeld voor een groot deel binnen stankcirkels. Ook de kern Haren en veel van de kernen in de voormalige gemeente Ravenstein (gemeente Oss) worden overlapt door stankcirkels. De stankproblematiek, voor zover veroorzaakt door de landbouw, in de kernen Oss en 's-Hertogenbosch is daarentegen beperkt. De intensiteit van stankproductie is in delen van het gebied erg hoog, in een groot deel van het gebied ligt 75% van het woongebied binnen een stankcirkel.

Het betreft hier vooral het gebied rond de Kruisstraat en de gehele gemeente Bernheze. In vergelijking met bijvoorbeeld het zuidwesten van Maas en Meierij is dit probleem zeer groot. Het aantal stankgehinderden in de kernrandzones is groter dan daarbuiten, door het grote aantal inwoners in de kernen. Voor hoeveel objecten er sprake is van overlast en voor hoeveel bedrijven er daardoor sprake is van een 'stankplafond' is niet exact aan te geven, door het ontbreken van gedetailleerde informatie over de ligging van stankgevoelige objecten in het hele reconstructiegebied.

Ten aanzien van stank kan onderscheid gemaakt worden tussen:

1. het aandeel bewoners van een gebied dat in een stankcirkel woont (overlast volgens de wettelijke normen) en
2. het aandeel bewoners dat stank als hinderlijk ervaart (feitelijk ervaren overlast).

Tabel 3.5 geeft voor Maas en Meierij een beeld van de oppervlakte kernen die binnen stankcirkels ligt en het aantal locaties van landbouwbedrijven dat deze overlap veroorzaakt.

Daarnaast zijn deze getallen voor de intensieve veehouderijlocaties opgenomen.

Tabel 3.5 Aantal hectare woongebied binnen stankcirkel en aantal locaties dat deze stankcirkels veroorzaakt

	Aantal hectare woongebied binnen stankcirkel categorie 1	Aantal locaties dat leidt tot overlap stankcirkels categorie 1 en woongebied
Totaal aantal veehouderijlocaties	341	184
Intensieve veehouderijlocaties	155	95

Bron: BVB mei 2003

Ruim 16% van alle Nederlanders zegt regelmatig hinder te ondervinden van stank. Dit percentage ligt in Noord-Brabant enigszins hoger dan landelijk (17%, CBS 1999). Specifieke informatie uit enquêtes over de mate van beleving in Maas en Meierij is niet beschikbaar.

een inschatting van geurhinder uit mestaanwending en gegevens over het aantal woningen en inwoners per postcodegebied is een inschatting gemaakt van het aantal gehinderden woningen en personen in Maas en Meierij. Op basis van deze modelmatige inschatting bedraagt het percentage geurgehinderden door stank uit de stallen in de huidige situatie in Maas en Meierij 4%. Het totale percentage geurgehinderden (stank uit de stallen en stank uit mestaanwending) bedraagt 15%.

Mestver- en bewerking

In 1999 produceerde de veestapel in Maas en Meierij in totaal 6,2 miljoen kilo fosfaat en 17,1 miljoen kilo stikstof. Dit is vergelijkbaar met de gebieden Meierij en Beerze Reusel, maar minder dan in De Peel of Peel en Maas. Ongeveer 34% van de hoeveelheid fosfaat en 42% van de hoeveelheid stikstof wordt op het eigen bedrijf gebruikt. Hierbij is een verschil tussen de rundveesector en de overige sectoren. Van de rundveemest kan 80 tot 85% van de hoeveelheid fosfaat en stikstof op het eigen bedrijf worden afgezet en kan het bedrijfsoverschot geheel binnen Maas en Meierij kan worden geplaatst. Voor varkens- en pluimveemest is de plaatsingsruimte op het eigen bedrijf veel geringer (variërend van 0 tot 25%), waarbij een aanzienlijk deel van het overschot buiten Maas en Meierij wordt afgezet (LEI-DLO, 2000).

Geluid (Mi-5) en licht (Mi-5)

Verkeer, bedrijfsmatige activiteiten en intensieve recreatie (bijvoorbeeld crossmotoren) zijn de belangrijkste veroorzakers van geluid in het buitengebied. In Maas en Meierij ligt één stiltegebied, namelijk de Maashorst (zie kaart 10).

In het buitengebied zijn assimilatiebelichting in de glastuinbouw, verlichting langs infrastructuur en uitstraling vanuit het stedelijk gebied (onder andere sportvelden, industrieterrein Veghel, sluiscomplex bij Lith en buitenbakken van maneges) belangrijke bronnen van lichtverstoreng. Voor assimilatiebelichting in de glastuinbouw is het verplicht om de gevel af te schermen en een ‘donker’ periode in te stellen.

3.3 Natuur

De noordgrens van Maas en Meierij wordt gevormd door de Maas. In de uiterwaarden en omgeving van de Maas worden in projecten, zoals Keent, de natuurwaarden (in de uiterwaarden) van de grote rivieren verbeterd.

In Maas en Meierij liggen, naast de Maas met haar uiterwaarden, diverse natuurgebieden zoals het Bossche Broek, de Moerputten, de natuurgebieden langs de Dommel als Haanwijk en omstreken en diverse landgoederen.

Enkele natuurgebieden van enige omvang zijn de gemeentebossen Berghem en Schaijk, de Maashorst, Herperduin, Wijboschbroek en De Wamberg. Ieder gebied bezit zijn eigen waarde: van kwelverschijnselen tot vochtige en droge heide en graslanden, van droge voedselarme tot natte voedselrijke bossen en moerasbossen, met voor elk een eigen functie voor flora en fauna. Een waardevol geologisch verschijnsel, de Peelrandbreuk, loopt door het gebied nabij Nistelrode. Hier liggen zeldzame, venige wijstgronden met unieke natuurwaarden.

Ecologische hoofdstructuur (EHS) (Na-1, Na-2, Na-7)

De ruggengraat van de het Brabantse natuurbeleid is vastgelegd in het Streekplan (2002) en wordt gevormd door de Groene Hoofdstructuur (GHS). Deze valt voor een belangrijk deel samen met de meer concreet begrensde EHS. De EHS bestaat uit bestaande natuurgebieden, concreet begrensde nieuwe natuurgebieden (reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden) en gronden die zijn begrensd voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden). De EHS is op perceelsniveau begrensd in de natuurgebiedsplannen die in 2002 zijn vastgesteld.

Maas en Meierij bevat circa 7.900 hectare EHS-gebied. Naar verwachting moet nog maximaal circa 1.813 hectare nieuwe natuur verworven worden.

Tabel 3.6 Realisatie EHS in Maas en Meierij

Onderdeel EHS (Na-1 en Na-3)	Begrensd (ha)	Verworven (ha en %)*	
Bestaand bos- en natuurgebied	5087	1296	21%
Reservaatgebied	1571	354	23%
Natuurontwikkelingsgebied	728	132	18%
Beheersgebied **	597	0,87	0%
Totaal EHS	7983	1781	22%

Peildatum: 1 januari 2002

* Een deel van het oppervlakte bos- en natuurgebied is in eigendom en beheer van particulieren en/of gemeenten. Verwerving is niet noodzakelijk om de EHS (of de gestelde natuurdoelen op deze oppervlakte) te kunnen realiseren. Uit de, in de tabel aangegeven, oppervlakteverschillen, kan dus niet worden afgeleid in welke mate de EHS is/wordt gerealiseerd.

** Beheersgebied wordt in principe niet verworven. Het aantal hectare waarover al beheersovereenkomsten zijn afgesloten, is niet beschikbaar en daarom niet in de tabel opgenomen.

De natuur in Maas en Meierij staat onder grote druk. Landbouw, natuur, stad en infrastructuur komen in elkaars nabijheid voor en zijn sterk met elkaar verweven. Het gebied kent een hoge milieubelasting van water, lucht en bodem en is sterk versnipperd. Een probleem is de voortgaande versnippering en verstoring van het landelijke gebied door uitbreiding van stedelijk gebied en aanleg van infrastructuur. Bestaande wegen die knelpunten vormen zijn onder andere de A2, de A50, de A59 en de provinciale wegen, zoals de N625 en de N266. Verder zijn er nog tal van primaire, secundaire en tertiaire wegen die voor versnippering zorgen. Van grote invloed zijn ook verdroging en beekdegeneraties, veroorzaakt door sectorale ingrepen in de waterhuishouding. Samenvattend zijn name versnippering, verdroging, vermesting (onder meer ammoniakdepositie), verstoring en matige waterkwaliteit problemen voor het bereiken van de natuurdoelen. De mate waarin deze afzonderlijke problemen parten spelen bij het realiseren van natuurdoelen komt terug bij de aspecten water en bodem en milieu.

Verbindingszones (Na-3)

Ecologische verbindingszones verbinden de natuurgebieden van de EHS met elkaar. Er zijn zowel droge als natte verbindingszones. In Maas en Meierij moet 523 hectare ecologische verbindingszone worden gerealiseerd. Een deel van de verbindingszones is nu (gemiddeld) 10 meter breed, de rest is 25 meter breed. Een deel van de ecologische verbindingszones zijn begrensd als onderdeel van de EHS. Tabel 3.7 geeft een overzicht van de oppervlakte en mate van realisatie van de lengte van de ecologische verbindingszones.

Tabel 3.7 Realisatie ecologische verbindingszones (onderdeel van de EHS) in Maas en Meierij

	Begrensd (ha)	Gerealiseerd	
Ecologische verbindingszone	522,5	78 ha	14,9%

Peildatum: 1 januari 2000

Regionale natuur- en landschapseenheden (Na-4)

Een onderdeel in het provinciaal beleid zijn de regionale natuur- en landschapseenheden (RLNE'n). Dit zijn grote eenheden, bestaande uit natuurgebieden, landschappelijk waardevolle gebieden en landbouwgebieden, die door hun omvang goede mogelijkheden bieden voor behoud, herstel en ontwikkeling van soorten. Ook hebben RNLE'n tot doel landschapswaarden en cultuurhistorische waarden te behouden en soms om hydrologische waarden te beschermen. In Maas en Meierij bevinden zich vier (delen van) RNLE'n: de Maasuitwaerden (geheel) en kleine delen van Maashorst-Maasvallei (Herperduin), het Groene Woud en de Loonse en Drunense Duinen.

Beschermde soorten en beschermde gebieden (Na-5, Na-6)

De soortbeschermende werking van de Vogel- en Habitatrictlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. Verder schenkt het provinciale beleid aandacht aan specifieke soorten. In Maas en Meierij gaat het dan onder andere om de Kamsalamander en de Boomkikker.

In Maas en Meierij heeft één gebied een bijzondere beschermingsstatus gekregen op basis van het belang van dit gebied voor zeldzame soorten of habitats. Het gebied Vlijmens Ven - Moerputten - Bossche Broek is aangemeld voor de Habitatrictlijn.

In tabel 3.8 zijn de belangrijkste natuurtypen weergegeven die in het gebied voorkomen.

Tevens is weergegeven in hoeverre deze natuurtypen gevoelig zijn voor verzuring, vermesting, verdroging en verstoring.

Tabel 3.8 Natuurtypen en gevoeligheid van het Habitatrichtlijngebied in Maas en Meierij

Habitatrichtlijngebied	Habitattypen	Gevoelig voor:			
		verzuring	vermesting	verdroging	verstoring
Vlijmens Ven, Moerputten, Bossche Broek	Blauwgrasland, voedselarme tot matig voedselrijke wateren	X	X	X	-

HRL = Habitatrichtlijngebied

3.4 Landschap en cultuurhistorie

De ondergrond van Maas en Meierij is vooral gevormd onder invloed van twee factoren: bewegingen in de aardkorst (opheffingen en verzakkingen) en de landschapsvormende werking van de Maas. Hierdoor zijn in Maas en Meierij drie grote landschapseenheden te onderscheiden:

- Landschap van de zandgebieden (Centrale Slenk en Peelhorst): beekdal, dekzandrug, dekzand-oude ontginning, dekzand-jonge ontginning;
- Landschap van de rivierklei: stroomrug/oeverwal, komgebied, uiterwaarden;
- Verstedelijkt gebied: steden en dorpen, grootschalige industrie en bedrijven, grootschalige infrastructuur.

Het zuidelijk deel van Maas en Meierij (ongeveer vanaf de lijn 's-Hertogenbosch-Oss tot aan de zuidelijke grens van Maas en Meierij) ligt in de Centrale Slenk. Nistelrode ligt op het noordwestelijke puntje van de Peelhorst. De Centrale Slenk en de Peelhorst worden door de van west naar oost lopende dekzandrug onder 's-Hertogenbosch en Oss gescheiden van het rivierengebied.

Het omhoog komen van de Peelhorst en de verzakking van de Centrale Slenk heeft geleid tot een breuk in de ondergrond, de Peelrandbreuk. In de IJstijden is een dikke laag zand over het landschap afgezet. De grote hoogteverschillen zijn daardoor vervaagd. Langs de geologische breuken komen plaatselijk wijstgronden voor.

In het rivierengebied heeft de Maas vlak naast haar stroombed oeverwallen afgezet. Verder van de rivier af zijn zware kleisoorten (komklei) afgezet. De oeverwallen liggen relatief hoog in het landschap, de kommen liggen juist erg laag. De grote dekzandrug van 's-Hertogenbosch naar Herpen vormt de grens tussen zand en klei.

Het verschil in ondergrond komt tot uiting in de ontginningsgeschiedenis van het gebied. Van oudsher vestigde de mens zich op hoger gelegen delen in het landschap. Langs de rivier zijn zo de dorpen op de oeverwallen (zoals Ravenstein, Megen en Bokhoven) ontstaan. In het zandgebied zijn de dorpen veelal gesticht op de overgang van de beekdalen naar de hoger gelegen dekzandruggen.

Maas en Meierij onderscheidt zich van veel ander gebieden door de bijzondere ligging van de dekzandrug 's-Hertogenbosch-Herpen op de overgang van zand naar klei. Het overgangsg gebied van de dekzandrug naar de lagergelegen rivierklei is al sinds de prehistorie bewoond. Op de lager gelegen gronden werd het vee geweid en hooi geogst, op de hoger gelegen gronden rond de bebouwing werden de gewassen verbouwd.

's-Hertogenbosch neemt een aparte positie in in de ontginningsgeschiedenis van Maas en Meierij. De stad ligt op het punt waar verschillende beken samenvloeien in de delta van de Dieze. De enige plekken waar gebouwd kon worden waren donken, dijken en zandophogingen. Later zijn enkele natte gedeelten ingepolderd.

In Maas en Meierij liggen enkele vestingstadjes zoals Gewande en Empel.

Aan het eind van de 19de eeuw, begin 20ste eeuw zijn in Maas en Meierij grote heide- en broekgebieden, destijds woeste gronden ontgonnen. Vrijwel de hele driehoek tussen 's-Hertogenbosch, Oss en Schijndel (behoudens Dommel en Aa-dal) en ook de Rooische Heide zijn op deze wijze in cultuur gebracht.

Opvallende menselijke toevoegingen aan het landschap zijn de Zuid-Willemsvaart, de Hertogswetering, de spoorlijn 's-Hertogenbosch-Ravenstein, de Rijksweg 's-Hertogenbosch-Grave en de A2. De Zuid-Willemsvaart loopt als een streep dwars door oude landschapsstructuren heen. De Hertogswetering bestaat uit oorspronkelijk afzonderlijke watergangen die pas na circa 1850 met elkaar zijn verbonden.

Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie (Lc-1, Lc-2, Lc-3, Lc-6)

Maas en Meierij kenmerkt zich door de grote verschillen tussen de landschapstypen op het zand en de klei. Het kleigebied is duidelijk op de rivier georiënteerd; de grote lijnen lopen evenwijdig aan de rivier. In het zandgedeelte heeft het landschap een zuidoost-noordwest gerichte opbouw. Opvallend is het grote aantal jonge ontginningen op het zand. Deze ontginningen zijn regelmatig van structuur en grootschalig van karakter. In vergelijking met andere gebieden in Brabant heeft Maas en Meierij grote open landschappen, maar er zijn ook hele besloten landschappen zoals het oude ontginningsgebied rond Sint Michielsgestel, op de dekzandrug 's-Hertogenbosch-Oss-Herpen waar bebouwing en bos zich afwisselen, en langs de Dommel. Schijndel kent een coulissenlandschap. In Maas en Meierij zijn niet of nauwelijks grote, aaneengesloten boscomplexen, met uitzondering van het Herperduin/de Achterste Heide en het boscomplex tussen Rosmalen en Nuland. Wel is er een aantal kleinere bos- en natuurgebieden zoals het Wolvenbos in Vinkel, de Geffense Bosjes en de Heeswijksche Bossen. Naast de natuurlijke kenmerkende elementen als de wijstgronden en de Peelrandbreuk is een aantal van de in Maas en Meierij aanwezige restanten uit het verleden erg bijzonder. Zo zijn er 'De Groene Rivier' (Beerse Overlaat), een aantal cultuurhistorisch waardevolle dorpskommen - vooral op de oeverwal (onder meer Ravenstein, Megen), een aantal kastelen (onder meer kasteel Heeswijk, Bokhoven), vestingstadjes, landgoederen, kloosterdomeinen, het oude cultuurlandschap tussen Sint Michielsgestel en Schijndel (Meierijgebied), en de rivierdijk Maasdijk. Maas en Meierij is relatief arm aan archeologische relictten. Uitzonderingen zijn het gebied tussen Empel en Ravenstein (bekend om zijn archeologische rijkdom, oude nederzettingenrestanten in de rivierkom grenzend aan de oeverwal) en het gebied bij Hooge Vorssel en Slabroek (archeologische resten in de vorm van grafheuvels en bewoningssporen). De grootste concentratie aan monumenten in Maas en Meierij ligt op de oeverwal en in de bebouwingsreeks tussen 's-Hertogenbosch en Oss.

Het beekdal van de Dommel maakt onderdeel uit van het Belvédèregebied Dommeldal, zoals vastgelegd is in de Nota Belvédère (1999). Belvédèregebieden zijn de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden van Nederland.

De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant bevat een uitgebreide inventarisatie van de belangrijke cultuurhistorische en archeologische waarden in het gebied. Wat betreft aardkundige waarden zijn de gebieden Bossche Broek, Grote Koolwijk, Keentsche Uiterwaard, Diedensche Uiterdijk en Peelrandbreuk-Maashorst op provinciale of nationale schaal van belang. Deze gebieden zijn weergegeven op kaart 11.

De structuurkaart (kaart 12) schetst de landschapseenheden.

Beeldkwaliteit landelijk gebied (Lc-4, Lc-5)

Doordat veel agrariërs hun bedrijf beëindigen, komen veel gebouwen in het buitengebied leeg te staan. Het landschapsbeeld verbetert o.a. door het afbreken van voormalige stallen in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderij (RBV) en Ruimte voor Ruimte. Er zijn momenteel binnen Maas en Meierij diverse sloopregelingen in de bestemmingsplannen buitengebied.

Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's (Lc-7)

De steden 's-Hertogenbosch en Oss maken onderdeel uit van de stedelijke regio Waalboss. Binnen de stedelijke regio zijn twee landschapsecologische zones aangeduid op de Streekplankaart, namelijk tussen Nuland en Geffen en tussen 's-Hertogenbosch en Vlijmen. Deze hebben een belangrijke recreatieve functie.

3.5 Landbouw

3.5 ↔ 2.5

Veterinaire kwetsbaarheid (La-1, La-2)

Door de uitbraak van varkenspest in 1997 en diverse andere dierziekten in de jaren daarna, is de behoefte ontstaan om de veterinaire veiligheid te vergroten. Dat kan door het nemen van ruimtelijke maatregelen en het meer sluiten van productieketens. Er zijn nog geen ruimtelijke maatregelen genomen om de veterinaire veiligheid te vergroten. Wel zijn er al maatregelen genomen op bedrijfs- en ketenniveau.

Ruimtelijke structuur landbouw (La-4, La-6, La-7)

Kaart 13 geeft de ruimtelijke verdeling van de landbouwbedrijven in Maas en Meierij weer. De landbouw in Maas en Meierij is met een aandeel van 54 procent in het totale grondgebruik de grootste grondgebruiker. Tabel 3.9 geeft een overzicht van het aantal bedrijven naar grootteklasse voor de diverse vormen van landbouw.

Tabel 3.9 A Aantal bedrijven, per bedrijfstype, hoofd- en nevenactiviteit

	Totaal	Akkerbouw	Tuinbouw en blijvende teelt	Graasdieren	Hokdieren	Combinatie
Maas en Meierij	1597	166	108	796	333	194

Bron: CBS, 2002

Tabel 3.9 B Aantal bedrijven naar economische omvang

	Totaal	<70 NGE	70-150 NGE	> 150 NGE
Maas en Meierij	1597	988	457	152

Bron: CBS, 2002

De melkvee- en varkenshouderij zijn de belangrijkste sectoren. De gemiddelde bedrijfsomvang van de veehouderijsector in Maas en Meierij komt overeen met het gemiddelde voor de zandgronden in Noord-Brabant. Tabel 3.10 geeft een beeld van de vergunde omvang van bedrijfslocaties in de intensieve veehouderij in Maas en Meierij. Het aantal bedrijfslocaties kan afwijken van het aantal bedrijven, één bedrijf kan meerdere locaties in gebruik hebben.

Tabel 3.10 Vergunde omvang van bedrijfslocaties intensieve veehouderij

Vergunde grootteklasse IV-bedrijven	Aantal bedrijfslocaties in Maas en Meierij
0 - 70 NGE	1226
70 - 140 NGE	237
> 140 NGE	187

Bron: BVB Mei 2003

Een groot deel van de bedrijfslocaties heeft te maken met randvoorwaarden ten aanzien van milieu, ruimtelijke ordening en dierenwelzijn. Vooral regelgeving ten aanzien van agrarische stankhinder, ammoniakuitstoot en grootte van de agrarische bouwkavels beperken de ontwikkelingsmogelijkheden. In tabel 3.11 is aangegeven hoeveel intensieve veehouderijlocaties nu liggen in gebieden waar zij te maken hebben met randvoorwaarden (en daarmee veelal beperkingen) voor de uitbreiding.

Tabel 3.11 Aantal intensieve veehouderijlocaties dat te maken heeft met beperkingen in de uitbreidingsmogelijkheden ingedeeld naar type beperking

Type beperking	Aantal intensieve veehouderijlocaties
Streekplan locatie ligt in categorie natuurparel of overig bos- en natuurgebied	31
Streekplan/ natuur GHS kwetsbare soorten excl. Weidevogels	32
Streekplan/Ammoniak A-gebied en zone 250 meter	55
Ammoniak Ligging in Wav-zone	148
Afstand tot kwetsbaar gebied, tevens VHR-gebied of Nb-wet 0 - 500 meter	0
Stank Individuele cirkel cat 1 overlapt woonkern of ligging in stankobject (indeling provincie, indicatief)	239
Stank Individuele cirkel cat 2 overlapt stankobject cat 2 (indicatief)	238
Totaal aantal en percentage intensieve veehouderijlocaties met 1 of meer beperkingen zoals hiervoor genoemd	532 (43%)
Totaal aantal intensieve veehouderijlocaties (vergund)	1223

Bron: BVB December 2003, RLG atlas 2 en 2a

De melkveehouderijen zijn wat betreft oppervlakte relatief groot ten opzichte van het Brabantse gemiddelde. Ongeveer 30% van de bedrijven en 48% van de grote bedrijven (meer dan 70 melk- en kalfkoeien) heeft een veedichtheid van 2,5 GVE per hectare of meer. Gemiddeld genomen is de veedichtheid in Maas en Meierij 2,1 GVE per hectare.

Het houden van overige graasdieren (zoals schapen, geiten, paarden) is voor wat betreft aantal bedrijven een grote sector, maar dit zijn over het algemeen zeer kleine bedrijven met een relatief beperkte economische betekenis.

In 1998 waren er in Maas en Meierij in totaal 241 gespecialiseerde akkerbouwbedrijven. De bedrijven kennen over het algemeen een geringe bedrijfsomvang, in 59% van de gevallen betreft het verbouwen van akkerbouwgewassen een neventak. Het gaat hierbij vaak om geringe arealen, veelal snijmaïs ten behoeve van de ruwvoerwinning in de veehouderij. Naast voedergewassen worden vooral aardappelen, bieten en granen verbouwd.

In totaal waren er in 1998 in Maas en Meierij 24 vollegrondstuinbouwbedrijven. De omvang van de gespecialiseerde bedrijven komt overeen met het gemiddelde beeld voor Noord-Brabant. Daarnaast is er een groot aantal bedrijven met een neventak in de tuinbouw. In totaal zijn er 171 bedrijven met open grond tuinbouw.

In Maas en Meierij waren er in 1998 in totaal 19 gespecialiseerde glastuinbouwbedrijven. Wordt ook het aantal bedrijven dat tuinbouw onder glas als neventak heeft meegenomen, dan bedraagt het totaal 44 bedrijven. Het merendeel van deze bedrijven heeft een geringe omvang. De bedrijven liggen verspreid over het gebied.

In 1998 telde Maas en Meierij 35 gespecialiseerde boomkwekerijen. Daarnaast komt boomteelt als neventak voor. De omvang van de sector boomteelt in Maas en Meierij is relatief gering in vergelijking met andere gebieden en kent een behoorlijke spreiding. De grootste concentraties aan boomteelt zijn te vinden in de gemeenten Bernheze en Sint Michielsgestel. Laan- en parkbomen (extensieve boomteelt) vormen het belangrijkste gewas. Pot- en containerteelt komt relatief weinig voor. (Verkenningennotitie landbouw, 2001)

Verbrede landbouw (La-3)

Het aandeel bedrijven met verbrede landbouw (neveninkomsten uit andere dan primaire agrarische productie, bijvoorbeeld uit zorg, natuur- en landschapsbeheer, recreatie of streekproducten) in Maas en Meierij ligt iets onder het gemiddelde voor Noord-Brabant. Verbrede landbouw is in het gehele gebied te vinden, al zijn er tussen de verschillende gemeenten wel verschillen in de soorten van verbrede landbouw die het meeste voorkomen.

Duurzame productie (La-5)

Deze paragraaf gaat specifiek in op de biologische landbouw. Andere onderdelen van duurzame productie komen aan de orde bij veterinaire kwetsbaarheid en bij milieu.

In Maas en Meierij waren in oktober 2000 in totaal 8 biologische bedrijven, inclusief omschakelaars. Het aandeel biologische bedrijven ligt hiermee onder het gemiddelde van Noord-Brabant.

3.6 Recreatie en toerisme

Perspectief toeristisch-recreatieve sector (Rt-1)

In Maas en Meierij is de verblijfsrecreatieve sector niet sterk aanwezig. De nadruk ligt op de hotelsector; circa de helft van de hotels staat in de stad 's-Hertogenbosch.

Niet alle onderscheiden typen verblijfsaccommodaties zijn aanwezig. De hotels en groepsaccommodaties zijn samen goed voor ruim de helft van het aanbod. Verder zijn de kampeerterrainen relatief goed vertegenwoordigd, waarbij overigens sprake is van vier grote concentraties: Vinkeloord, Lithse Ham, Wildhorst en Herperduin. Opvallend is dat in Maas en Meierij zeer

weinig minicampings voorkomen. Agrotourisme wordt beperkt aangeboden door de Maashorstboeren.

Naast verblijfsrecreatie kent Maas en Meierij verschillende bedrijven in de recreatiesector. Het huidige toeristisch aanbod in Maas en Meierij is weinig ontwikkeld. De toeristische mogelijkheden voor dagrecreatie liggen, net als die voor meerdaags verblijf, vooral in het zuidwestelijk deel van Maas en Meierij. Dit gebiedsdeel fungeert ook als stedelijk uitloopgebied voor de stad 's-Hertogenbosch. Het noordelijk deel is toeristisch veel minder ontwikkeld.

Ruimtelijke structuur (Rt-2)

De verschillende van binnen Maas en Meierij kenmerken zich door verschillende accenten. De omgeving van Schijndel en Sint Michielsgestel met het kleinschalige, typische Meierijlandschap is het meest belangrijk voor de recreatie in Maas en Meierij. Maas en Meierij kent relatief weinig bos- en natuurgebieden. De gebieden Herperduin en natuurpark de Maashorst zijn wel grote trekkers voor natuurgerichte recreatie en recreatief medegebruik.

Aan de noordkant is de Maas beeldbepalend. Langs het water liggen diverse historische kernen en vestingsteden. Het toeristische aanbod is vooral gericht op watersport. De Lithse Ham is de grootste concentratie voor waterrecreatie. Alle vormen van watersport kunnen hier worden beoefend. De Maas biedt ook aan de kant van Gelderland veel mogelijkheden voor waterrecreatie. Belangrijke kenmerken in het noorden zijn verder rust en ruimte. Dit gebied heeft ook een functie als uitloopgebied voor met name de bevolking van Oss.

Een belangrijke toeristische aantrekkingskracht wordt gevormd door de historische stad 's-Hertogenbosch: de cultuurhistorische uitstraling van de oude stad en de dynamiek van het centrum met voorzieningen en evenementen. Twee andere belangrijke publiekstrekkingen in het gebied zijn het attractiepark Autotron en de Brabanthallen.

Belevingswaarde landelijk gebied (Rt-3)

Zestien fietsroutes gaan geheel of voor een (klein) gedeelte door Maas en Meierij. Deze routes hebben een totale lengte van circa 488 kilometer; gemiddeld zijn ze 31 kilometer. Het regionale fietsroutenetwerk is een redelijk gebiedsdekkend fietsroutenetwerk. Het netwerk is in het zuidelijk deel van Maas en Meierij veel fijnmaziger dan in het noordelijk deel. In het noordwestelijk deel ontbreken regionale fietsroutes. Naast de regionale fietsroutes en het fietsknooppuntenstelsel lopen gedeeltes van de Landelijke Fietsroutes LF12: Maas- en Vestingroute en van de LF7: Oeverlandroute door Maas en Meierij. Verschillende gemarkeerde Lange Afstand Wandelroutes (LAW's) en streekpaden lopen door Maas en Meierij (Peellandpad, Vierstromenpad - inmiddels vervangen door het Maarten van Rossumpad, het Vennekespad en het Streekpad Nijmegen). In het zuidwestelijk deel van Maas en Meierij lopen daarnaast vijf gemarkeerde Middellange Afstand Wandelroutes (MLAW's). In totaal gaat het om ruim 100 kilometer, variërend in lengte van 17 tot 22 kilometer. Tot slot zijn voor Maas en Meierij vijf skateroutes beschreven met een totale lengte van 120 kilometer.

3.7 Wonen, werken en leefbaarheid

Het reconstructiegebied Maas en Meierij heeft per 2002, 306.000 inwoners, verdeeld over acht gemeenten. 's-Hertogenbosch en de (voormalige) gemeente Oss zijn echt stedelijk. Lith en de (voormalige) gemeente Ravenstein zijn echt landelijk. De gemiddelde bevolkingsdichtheid in de landelijke gebieden is niet meer dan 150 - 200 inwoners per km².

Sociale en economische structuur (Slv-1, Slv-2)

Sociale gevolgen bedrijfsbeëindiging landbouwbedrijven

Door de veranderingen in de landbouw en in het landelijke gebied in het algemeen staat de

sociale en economische vitaliteit en de leefbaarheid onder druk. Gevolgen die samenhangen met de bedrijfsbeëindigingen van landbouwbedrijven kunnen zowel direct (agrarische bedrijven zelf) als indirect (agribusinesscomplex) van aard zijn. De gevolgen van bedrijfsbeëindiging voor het huishouden en het gezin kunnen van doorslaggevende betekenis zijn, zowel in negatieve zin (wegvallen inkomen, isolement), als ook in positieve zin, zoals omschakeling naar activiteiten buiten het bedrijf door de partners.

Het noordoosten heeft vergeleken bij de rest van Noord-Brabant en Nederland een sterker agrarisch karakter. Belangrijk binnen de industrie is de voedings- en genotmiddelenindustrie, sterk vertegenwoordigd in Oss en voor een belangrijk deel gelieerd aan de agrarische sector. De dienstensector is minder sterk vertegenwoordigd in Noordoost Brabant in vergelijking tot de rest van Nederland met uitzondering van 's-Hertogenbosch. In de dienstensector vindt wel de grootste groei plaats.

De werkloosheid in Maas en Meierij is over het algemeen zeer laag. Er is eerder sprake van een krapte op de arbeidsmarkt. Het landelijke gebied kent volgens de statistieken zelfs nauwelijks werkloosheid. De werkgelegenheid heeft zich tussen 1995 en 2000 gunstig ontwikkeld maar is inmiddels gestagneerd. De groei was het sterkste in de stedelijke centra ('s-Hertogenbosch, Oss).

Nieuwe economische dragers

Op verschillende plaatsen zijn groepen boeren actief in verbanden van verenigingen voor verbrede plattelandsontwikkeling zoals Maashorstboeren. Zij vormen vaak de basis voor de ontwikkeling van nieuwe economische dragers vooral gekoppeld aan de ontwikkeling van natuur en landschapswaarden - vaak verbrede landbouwactiviteiten.

Mogelijkheden voor startende ondernemers

In een aantal gevallen zijn er goede mogelijkheden om kleine startende ondernemers behalve op bedrijventerreinen in de kernen en het stedelijke gebied ook op bestaande lokale bedrijventerreinen en in voormalige agrarische bedrijfslocaties een plaats te geven. Knelpunt is vooral het ontbreken van een duidelijke visie met betrekking tot de ontwikkeling van de bedrijvigheid in landelijk gebied en in de kernrandzones.

Voorzieningen in de kernen

Het aanbod van voorzieningen zoals scholen en winkels hangt nauw samen met het woninaanbod en de bevolkingsopbouw. De voorzieningestructuur in de kleine kernen sluit door demografische veranderingen en vanwege schaalvergroting en de toegenomen mobiliteit echter niet overal goed meer aan op de bevolkingsopbouw.

Verkeer en vervoer (Slv-3, Slv-4)

De toegenomen mobiliteit heeft een grote verkeersintensiteit tot gevolg. De bereikbaarheid van en in het gebied wordt een steeds groter probleem. De A2 rondom en de N59 richting 's-Hertogenbosch zijn een voortdurend knelpunt. De aanpassingen van de N59 tot een snelweg en de aanleg van de verbinding tussen Oss en Helmond - Eindhoven (via het doortrekken van de A50) worden thans uitgevoerd.

4 Autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkeling wordt weliswaar zoveel mogelijk beschreven, maar wordt niet gebruikt als referentie voor de effectbepaling voor het MER. De informatie over de autonome ontwikkeling zal worden ingezet om na te gaan in hoeverre de verwachte effecten daadwerkelijk zijn toe te schrijven aan de impact van het reconstructieplan of wellicht autonoom toch al zouden plaats vinden.

Dit hoofdstuk beschrijft de autonome ontwikkeling per aspect en is in volgorde en opbouw gelijk aan de beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 3).

4.1 Water en bodem

Ruimte voor de rivier (Wb-1)

Door onder meer klimatologische veranderingen (onder andere in het neerslagpatroon) zal het karakter van de rivieren verder veranderen. De afvoer van de Maas zal sterker gaan fluctueren. Daarnaast wordt de maatgevende piekafvoer groter. Hierdoor wordt de kans op overstromingen groter.

Na het hoogwater van 1995 wordt primair ingezet op uitwerking van de principes van rivierverruiming, waarbij naast veiligheid tevens een duurzaam en natuurlijk riviersysteem wordt nagestreefd. Alleen daar waar een dergelijke aanpak (maatschappelijk) onhaalbaar is, is dijkverhoging als laatste optie in beeld. In Maas en Meierij zijn de polder van Bokhoven/Engelmeer en de gebieden ten zuiden van Lith, ten westen en zuiden van Oijen, ten zuiden van Megen en ten noordwesten van Ravenstein en ten zuiden en oosten van Herpen aangemerkt als zoekgebieden voor rivierverruimingsmaatregelen. Deze zijn weergegeven op kaart 14.

In 2004 is gestart met het vervolg op de Integrale Verkenning Maas (IVM-2). Die studie, waarbij de regio nadrukkelijk betrokken wordt, zal uitwijzen welke gebieden voor de lange termijn voor rivierverruiming nodig zijn en op welke wijze deze planologisch gereserveerd worden. De verwachting is dat de studie eind 2005 wordt afgerond.

Regionale waterberging (Wb-2, Wb-3)

Doordat regenval grotere extremen gaat vertonen vanwege klimatologische veranderingen, zullen ook beken grotere hoeveelheden water moeten afvoeren, terwijl de afvoer stagneert door stijging van de zeespiegel. Voor de Aa wordt bijvoorbeeld een toename van de piekafvoeren met 10 à 20 procent verwacht. De schade door wateroverlast neemt toe, óók omdat de getroffen economische waarden groter van omvang zijn. Door de verdergaande verstedelijking neemt het verharde oppervlak nog steeds toe. Volgens het huidige beleid mag hierdoor het aantal knelpunten waar wateroverlast optreedt én de frequentie waarmee wateroverlast optreedt niet toenemen.

Door de Maaswerken is de afvoergolf van de Maas eerder bij 's-Hertogenbosch. Hierdoor wordt de afvoer van water uit het stroomgebied van de Aa en Dommel eerder en langer gestremd. De extra afvoerproblemen die hierdoor ontstaan in zeer extreme neerslagsituaties worden in het kader van de Maaswerken gecompenseerd (Cobema) door inrichting van waterbergingsgebieden rondom 's-Hertogenbosch (De Gement).

Volgens WB21 moet de noodzakelijke waterberging in 2050 gerealiseerd zijn. De waterbergingsgebieden tot 2015 worden uiterlijk september 2005 concreet begrensd door de waterschappen (in samenwerking met gemeenten en maatschappelijke organisaties), zodat uitvoering in de reconstructie plaats kan vinden. Zonder reconstructie zou de begrenzing langer op zich laten wachten. Het realiseren van waterberging zal in de autonome ontwikkeling de eerste jaren langzaam op gang komen, omdat wordt geprobeerd waterberging als eerste in de EHS te realiseren en pas daarna in het agrarische gebied. Deze volgt op de aankoop van gronden voor het realiseren van de EHS.

Momenteel berekenen de waterschappen hoeveel van de 4354 hectare zoekgebied regionale waterberging in Maas en Meierij gerealiseerd moet worden. De gebieden voor regionale waterberging zijn weergegeven op kaart 14.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR) (Wb-4, Wb-5, Wb-6, La-12)

Door de klimaatverandering wordt het warmer in Nederland. Als gevolg van de toegenomen verdamping en langere periodes zonder neerslag, verdroogt er in de zomer en herfst méér natuur. Ook stijgt hierdoor de behoefte aan wateraanvoer of grondwater voor beregening van landbouwgronden. De hoeveelheid onttrokken grondwater voor industrieel gebruik en drinkwaterbereiding daalt. Dit is niet voldoende om het negatieve effect van winningen op grondwaterstand en kwel op te heffen. Daarnaast wordt in de toekomst een toenemende vraag naar grondwater verwacht door economische groei en bevolkingsaanwas.

Er zijn en worden projecten opgestart om verdroging in natuurgebieden te bestrijden. Meestal gaat het dan om maatregelen in het natuurgebied zelf. Om de grondwaterstand te verhogen zijn echter ook externe maatregelen nodig. Maar dat ligt soms moeilijk omdat maatregelen buiten het natuurgebied tot gevolg hebben dat het landgebruik deels moet worden afgestemd op een afnemende ontwateringsdiepte. En omdat schade soms gecompenseerd moet worden. De verdrogingsdoelstelling (veertig procent van de verdroogde natuurgebieden hersteld in 2010) wordt niet gehaald, onder meer omdat de grondverwerving stagneert. In 2000 was slechts drie procent van de Brabantse natuurgebieden hersteld die in 1994 was verdroogd. In dit tempo zal in 2016 ruim tien procent van de verdroogde natuur hersteld zijn. Tabel 4.1 geeft aan wat dit betekent voor het bereiken van de natuurdoelen in de EHS in Maas en Meierij.

Tabel 4.1 Verwacht percentage van de natte natuur dat nog verdroogd is in 2016 en bij herstelmaatregelen zonder uitstralingseffecten

Totale oppervlakte natte natuur	% verdroogde natte natuur in 2016 bij maatregelen zonder uitstralingseffecten*
2219	52%

* Geen uitstralingseffecten op het omliggende landbouwgebied (scenario 2 effectenonderzoek water)

Met waterconserveringsprojecten probeert men droogte van landbouwgebieden op te lossen. Dit gebeurt echter nog niet in het gehele reconstructiegebied. Veel landbouwgebieden zijn en blijven afhankelijk zijn van wateraanvoer en/of beregening uit grondwater. Waterschap De Dommel streeft naar het vasthouden van water in de haarvaten.

Water- en bodemkwaliteit (Wb-7, Wb-8, Wb-9, Wb-10, Wb-13)

Het Europese Hof van Justitie vindt MINAS ontoereikend om aan de Europese Nitraatrichtlijn

te voldoen. De verwachting is dat in 2006 nieuwe Nederlandse wet- en regelgeving op dit gebied in werking treedt. Deze nieuwe regelgeving dringt waarschijnlijk de belasting van de bodem met meststoffen verder terug. Aangezien er nog geen wetsvoorstel beschikbaar is, is bij de inschatting van de autonome ontwikkeling verder uitgegaan van MINAS.

Ook met de introductie van de MINAS-eindnorm in 2003, vindt in het gebied nog een overdosering van fosfaat plaats. De fosfaatophoping zal ook na invoering van de MINAS-eindnorm verder toenemen. Bij voortzetting van het huidige beleid is voor 2030 voor vrijwel geheel Maas en Meierij een ophoping berekend van meer dan acht ton fosfaat per hectare. In grote delen van Maas en Meierij worden circa dertig jaar na invoering van de MINAS-eindnorm (2003) en de EU nitraatrichtlijn, de basisnorm voor nitraat- en fosfaatconcentraties in het grond- en oppervlaktewater nog steeds overschreden.

De aanpak van rioolwaterzuiveringen en riooloverstorten loopt voortvarend. Ongeveer de helft van de ongezuiverde lozingen wordt aangesloten op het riool, de andere helft op een IBA (Individuele systeem voor Behandeling van Afvalwater). Het beleidsdoel om alle ongezuiverde lozingen in 2005 gesaneerd te hebben, wordt echter niet gehaald.

Grondwaterbeschermingsgebieden (Wb-11)

Behalve in het oppervlaktewater worden bestrijdingsmiddelen in toenemende mate in het grondwater aangetroffen. Daarnaast dringen de bestrijdingsmiddelen door naar het diepere grondwater. Hierdoor worden de drinkwatervoorraden bedreigd. Het gewasbeschermingsbeleid wordt steeds strenger. Echter, er treedt een verschuiving op naar intensieve teelten, waarin meer bestrijdingsmiddelen worden gebruikt dan in de oorspronkelijke, extensievere teelten. Om de grondwaterkwaliteit in de grondwaterbeschermingsgebieden te behouden en te verbeteren, zijn in de Provinciale Milieuverordening diverse maatregelen opgenomen. Brabant Water en de provincie werken aan projecten om de uitspoeling van bestrijdingsmiddelen bij zeer kwetsbare winningen met acute problemen te verminderen.

Beekherstel (Wb-12)

De maatregelen die genomen worden om beken te herstellen, zijn vaak kleinschalig en hebben een beperkt effect. Teneinde de beek te laten meanderen dient grond aangekocht te worden. In veel gevallen is dit een struikelblok. Om een beeksysteem goed te herstellen (voldoende stromend, schoon water en ruimte voor morfologische processen) dient een groter deel van het stroomgebied bij het herstel betrokken te worden. Herstel op deze schaal gebeurt nog niet in de mate en het tempo waar naar wordt gestreefd. Voor een aantal beken in Maas en Meierij zijn inmiddels projecten gestart over het algemeen in samenhang met waterberging zoals het project Dynamisch beekdal voor de Aa. Daarnaast lopen er inmiddels projecten voor de Dommel (in en om de bebouwde kom van Sint Michielsgestel) en voor de Beeksche Waterloop en is er het project 'Historisch landgebruik beekdal de Aa'. Binnen het stroomgebied van Waterschap De Dommel zullen de beken met de functie waternatuur met prioriteit aangepakt worden. Hierbij geldt het streefbeeld zoals is vastgelegd in 'streefbeeld Beek- en kreekherstel'.

4.2 Milieu

Ammoniak (Mi-1, Mi-2)

Het Rijk verwacht door invoering van de AMvB Huisvesting, MINAS en door de opkoopregelingen landelijk een ammoniakemissie van 106 kiloton uit de landbouw in 2010 te kunnen bereiken (milieubalans 2003). Hiermee wordt voldaan aan de Europees afgesproken resultaatsverplichting uit de NEC-richtlijn. Indien de voorgenomen aanvullende maatregelen worden genomen (aanscherpen van de uitrijregels voor drijfmest en het toepassen van veevoermaat-

gelen in de melkveehouderij) zou de totale emissie uit de landbouw in Nederland in 2010 uitkomen op 95,5 kiloton per jaar (Kamerstukken, 24 445 nr. 65, 11 september 2003).

Voor Brabant is gerekend met een emissie van 18 kiloton ammoniak. Dit komt overeen met de afspraken in het Pakt van Brakkenstein en het Nationaal Milieubeleidsplan 4 (NMP4). De verdeling van de emissies is daarbij gebaseerd op de huidige verdeling van vee over de provincie. De 18 kiloton voor Brabant is gebaseerd op de nationale inspanningsverplichting (NMP4) van 100 kiloton. Voor Maas en Meierij betekent dit zowel met als zonder ruimtelijke optimalisatie voor de natuur een indicatieve streefwaarde voor de emissie van 2,0 kiloton.

Bij het in werking treden van de AMvB Huisvesting moeten nieuwe stallen aan de eisen voldoen. Voor bestaande stallen geldt een overgangstermijn (2008 of 2010). Uitgaande van dezelfde (vergunde) veestapel maar op basis van de vereiste stalsystemen uit de ontwerp AMvB Huisvesting, zal de vergunde stalemissie met circa veertig procent dalen ten opzichte van de huidige emissie uit stallen.

De emissie uit aanwending van mest wordt in de autonome ontwikkeling vooral bepaald door de normen ten aanzien van mestgebruik. De inschatting van de emissie uit aanwending is gebaseerd op de aanname dat in de autonome ontwikkeling het systeem van mestafzetcontracten volledig is ingevoerd (=evenwichtsbemesting). In Noord-Brabant is er sprake van een aanzienlijk mestoverschot. Ook bij een daling van de veestapel zal er nog sprake zijn van een mestoverschot en is de verwachting dat de ruimte die de bemestingsnormen bieden volledig benut zullen worden. De emissie uit aanwending zal maximaal 43% dalen bij evenwichtsbemesting.

Onderstaande tabel geeft de verwachte ammoniakemissie vanuit de landbouw in Maas en Meierij in de autonome ontwikkeling (2016) aan.

Tabel 4.2 Verwachte ammoniakemissies in Maas en Meierij in 2016

Gebied	Emissies uit puntbronnen	Emissies uit oppervlaktebronnen landbouw	Totale emissies uit de landbouw
Maas en Meierij	1,5 kton/jr	0,8 kton/jr	2,3 kton/jr
% van emissie in Noord-Brabant	11,6%	10,8%	11,3%

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

In de autonome ontwikkeling is voor wat betreft de spreiding van stalemissies rondom natuurgebieden vooral de regelgeving uit de Wet ammoniak en veehouderij, de Natuurbeschermingswet en de vertaling van de Europese regels (Vogel- en Habitatrichtlijn, IPPC) in landelijke wetgeving van belang.

De blijvende bronnen kunnen in de zogenaamde Wav-zones (250 meter rondom kwetsbare gebieden) gemiddeld genomen niet of slechts beperkt groeien. Daardoor zal in deze zones naar verwachting sprake zijn van een netto afname van de emissie. Buiten de Wav-zones kunnen bedrijven vanuit het ammoniakbeleid gezien sterker groeien. Door strengere emissie-eisen zal ook hier naar verwachting gemiddeld genomen een netto afname van de emissie optreden. Maar deze is minder sterk dan in de Wav-zones. De voorgenomen aanpassing van de Wav zal dit algemene beeld niet veranderen, maar heeft wel invloed op de ligging en omvang van de Wav-zones (Kamerstukken, 24 445 nr. 65, 11 september 2003).

Tabel 4.3 geeft de verwachte stikstofdepositie in zeer kwetsbare en kwetsbare gebieden en in overige voor verzuring gevoelige EHS in Maas en Meierij weer op basis van de invoering van de AMvB huisvesting, mestafzetcontracten en de daling van de veestapel (deelnemers en aanmelders RBV1 en RBV2 regeling).

Tabel 4.3 Verwachte stikstofdepositie in 2016 op basis van AMvB huisvesting, mestafzetcontracten en daling veestapel (in mol/ha)

Type natuur	Gemiddelde depositie Totaal	Depositie vanuit landbouw binnen Maas en Meierij	Depositie uit overige bronnen
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	2129	1022	1107
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	2350	1254	1096
Zeer kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	2183	1047	1136
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	2177	1054	1123

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

De stikstofdepositie in 2016 zal bijna overal hoger zijn dan de kritische depositiewaarde van de zeer kwetsbare gebieden. Tabel 4.4 geeft een overzicht de overschrijding van de kritische depositiewaarde voor stikstof in zeer kwetsbare, kwetsbare en overige voor verzuring gevoelige EHS weer in 2016.

Tabel 4.4 Verwachte overschrijding van de kritische depositiewaarden voor stikstof in 2016

Type natuur	Aantal ha en % waar de kritische depositiewaarde voor totale stikstof depositie niet wordt overschreden	
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	0 hectare	(0 %)
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	639 hectare	(53,8 %)
Zeer kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	0 hectare	(0 %)
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	104 hectare	(13,3 %)

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

Stank (Mi-3)

Op grond van de gegevens uit het Bestand Veehouderijbedrijven (mei 2003) kan worden afgeleid dat door omschakeling naar emissiearme stalsystemen (technische maatregelen) nog een redelijke reductie van de stankemissie kan worden bereikt. In de praktijk wordt deze 'winst' vaak tenietgedaan door het 'opvullen' van de stankcirkel door het houden van meer dieren.

De geuroverlast kan met een hoger percentage afnemen als bij de bedrijfsontwikkeling (bijvoorbeeld de ontwikkeling naar een emissiearme stal) sterk rekening wordt gehouden met de locaties opzichte van stankgevoelige objecten. Dit betekent dat niet altijd op de locatie van de bestaande stal gebouwd zou moeten worden, maar dat nieuwe stallen zo ver mogelijk van geurgevoelige objecten gerealiseerd moeten worden.

Naar verwachting zullen ondanks de technische maatregelen (de ontwikkeling van emissiearme stallen, onder andere opgenomen in de AMvB Huisvesting) nog knelpunten blijven bestaan in de clusters en linten van veehouderijbedrijven gemengd met burgerwoningen. Het risico van 'normopvulling' bij het toepassen van emissiearme stallen en daarmee het laten voortduren van knelsituaties blijft een belangrijk aandachtspunt.

Door de begrenzing van de integrale zonerings- en bestemmingsplannen in het reconstructieplan Maas en Meierij, zal de Wet stankemissie veehouderijen van toepassing zijn in de landbouwontwikkelings- en verwerkingsgebieden (Wsv) en extensiveringsgebieden met het primaat natuur. Daarmee vervalt voor deze locaties de cumulatieve beoordeling van stankhinder uit de huidige regelgeving. Mogelijk vervalt die cumulatieve beoordeling op termijn voor heel Nederland, maar tot op heden is dit alleen geconcretiseerd in een wet voor bovengenoemde gebieden.

Uitgaande van de toepassing van de vereiste stalsystemen uit de ontwerp AMvB Huisvesting zal het percentage geurghinderden door stank uit stallen afnemen tot 4%. Het totaal aantal geurghinderden (stank uit stallen en mestaanwending) zal in 2016 8% bedragen. (bron: provinciaal model agrarische stankhinder).

Mestver- en bewerking en duurzame energie

Om de milieukwaliteit te verbeteren zijn de afgelopen jaren de normen voor mestaanwending aangescherpt. Dit heeft tot gevolg dat de benutting van mineralen uit meststoffen is verbeterd. Ook heeft dit geresulteerd in een kleinere mestafzetruimte. Daardoor is in gebieden met veel intensieve veehouderij het mestoverschot toegenomen. De geringe werkzaamheid van onbewerkte mest (en de verliezen naar het milieu die hierbij gepaard gaan) kan worden verbeterd door de toepassing van mestbewerking. In Noord-Brabant zit een beperkt aantal initiatieven op het gebied van mestbewerking in de aanloopfase. Daarnaast is er een veertigtal initiatieven om met mestbewerking aan de slag te gaan bij de provincie bekend. Bij deze initiatieven is sprake van een behoorlijke diversiteit in technieken en schaalgrootte. Voor deze mestverwerkingsinitiatieven geeft de Leidraad Mest aan welke kansrijk kunnen zijn.

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen. Dat blijkt uit de uitspraak van 2 oktober 2003 van het Europese Hof van Justitie. De invulling van het nieuwe beleid is verwoord in het Derde Actieprogramma Nitraatrichtlijn, het Interimprogramma en de beleidsbrief aan de Tweede Kamer van 19 mei 2004.

De veehouderij in Nederland krijgt te maken met fors stijgende mestafzetkosten door aanpassingen van het mestbeleid. Er komt een systeem van normen voor de aanwending van stikstof en fosfaat op landbouwgrond (gebruiksnormen) dat het huidige mineralenaangiftesysteem (verliesnormen) zal vervangen. Dit betekent dat landbouwbedrijven niet meer worden afgerekend op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die in het milieu verdwijnt, maar op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die zij gebruiken voor de groei van gewassen.

Geluid en licht (Mi-4)

De behoefte aan rust en stilte blijft waarschijnlijk toenemen. Daar tegenover staat dat de aantasting van stilte waarschijnlijk voortschrijdt, onder andere vanwege toenemende infrastructuur

en groeiende populariteit van lawaaisporten. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van de A50 tussen Oss en Eindhoven en de aanpassingen aan de A59 tussen 's-Hertogenbosch en Oss.

Economische groei zal waarschijnlijk samengaan met een verdere aantasting van de duisternis door een toenemende mobiliteit en toename van auto(snel)wegen (zoals de aanleg van de A50) en industrieterreinen.

4.3 Natuur

Ecologische hoofdstructuur (EHS) (Na-1, Na-2, Na-7)

In de periode 2004-2007 gaat het Rijk meer investeren in realisatie van de EHS, in totaal 413 miljoen euro voor heel Nederland. Voor de periode daarna is ook structureel geld beschikbaar. Aanvullend is voor de kwaliteitsverbetering van water- en milieucondities en ontsnippering van de EHS in de reconstructiegebieden in komende jaren 82 miljoen euro beschikbaar. Met deze gelden ligt het realiseren van de EHS in 2018 binnen bereik. Naast een impuls aan agrarisch en particulier natuurbeheer worden de extra middelen ingezet op verwerving en inrichting. Het streven is veertig procent van de EHS te realiseren door middel van beheer en zestig procent met verwerving van gronden. De aankoop van gronden is uiterlijk in 2015 afgerond. Dit zijn gronden buiten de bestaande natuurgebieden (LNV persbericht 16 september 2003). Het is echter de vraag of met agrarisch natuurbeheer alle natuurdoelen bereikt kunnen worden. Agrariërs willen in de nabije toekomst een steeds actievere rol vervullen als het gaat om agrarisch natuurbeheer in het landelijke gebied. De samenwerking met andere partijen, zoals gemeenten en Brabants Landschap, zal toenemen. Er komen ook meer middelen beschikbaar. De verwachting is dan ook dat er meer agrariërs aan agrarisch natuurbeheer mee zullen doen. Een groot aantal ontsnipperingsprojecten wordt uitgevoerd. De aanleg van nieuwe en verbreding van bestaande wegen veroorzaakt nieuwe versnippering. Bij de aanleg van de A50 en de A59 worden ontsnipperingsmaatregelen uitgevoerd, om de negatieve effecten zoveel mogelijk tegen te gaan. Een in het oog springend voorbeeld hiervan is het ecoduct tussen Nistelrode en Uden.

Verbindingszones (Na-3)

Gezien de snelheid waarmee projecten worden uitgevoerd is de verwachting dat de verbindingzones niet gerealiseerd zijn in 2012, en mogelijk ook niet in 2018. De waterschappen liggen op schema met het aanleggen van verbindingzones met een breedte van tien meter. Voorzover hierbij een actieve taak is weggelegd voor de gemeenten, liggen zij achter op schema met de aanvullende vijftien meter en met de droge verbindingzones. Rijkswaterstaat ligt op schema. Het realiseren is sterk afhankelijk van grondaankoop op vrijwillige basis. De ervaring is dat aankoop na landinrichting Sint Oedenrode zeer traaf verloopt waardoor het realiseren van de ecologische verbindingzones wordt vertraagd.

Regionale natuur- en landschapseenheden (Na-4)

In het Streekplan van de provincie Noord-Brabant is een beschermingsregime vastgelegd voor de regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n). In deze gebieden geldt het 'nee-principe' ten aanzien van stadsuitbreiding en het 'nee, tenzij-principe' ten aanzien van een groot aantal andere vormen van ruimtegebruik. RNLE'n zullen hierdoor gevrijwaard blijven van 'rode ontwikkelingen' voor zover het niet gaat om grote infrastructurele projecten.

In de RNLE'n worden in de autonome ontwikkeling projecten uitgevoerd ten behoeve van landschaps-, natuur- en/of hydrologische verbeteringen. Het tempo waarin dit gebeurd is moeilijk in te schatten.

Beschermde soorten en beschermde gebieden (Na-5, Na-6)

De betere planologische bescherming van natuurgebieden, het realiseren van de EHS en soortbescherming door de Flora- en faunawet leiden tot een vermindering van de achteruitgang van beschermde en zeldzame soorten, voor zover deze achteruitgang niet te wijten is aan de milieuomstandigheden. De provincie heeft een eigen subsidieregeling voor agrarisch natuurbeheer in ontwikkeling. Inmiddels zijn pilots gestart in de RNLE'n de Maashorst en Brabantse Delta. Afhankelijk van de resultaten wordt een definitieve regeling gemaakt. Uitbreiding van deze subsidieregeling naar andere delen van Maas en Meierij kan een positief effect hebben op beschermde soorten in het hele reconstructiegebied.

De provincie Noord-Brabant is bezig met het opstellen van soortenbeschermingsplannen.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie (Lc-1, Lc-2, Lc-3, Lc-6)

De kwaliteit van het landschap staat onder druk van sluipende nivellering en vervlakking. Dit betekent dat verschillende landschappen en gebiedsdelen steeds meer op elkaar gaan lijken als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen zoals verstedelijking en schaalvergroting in de landbouw. De aanwezigheid van dynamiek vanuit verschillende intensieve grondgebruikvormen leidt zowel tot nivellering van bestaande waardevolle landschappen als tot mogelijkheden om nieuwe landschappen te creëren. Sommige functies eisen meer ruimte, bijvoorbeeld verstedelijking, infrastructuur, recreatie, natuur en waterbeheer. Maar ook de oude functies zoals landbouw, veranderen.

Omdat het Dommeldal Belvédèregebied is, wordt in dit gebied de cultuurhistorische identiteit sterker richtinggevend voor de inrichting en ruimte. Het rijksbeleid zal daar goede voorwaarden voor scheppen. Het Rijk geeft ook extra aandacht en extra geld voor versterking van het landschap en de 'groenblauwe dooradering'. Deze moet zowel natuur, recreatie, cultuurhistorie als waterbeheer dienen en tegelijk de beeldkwaliteit van het landschap verhogen.

Beeldkwaliteit landelijk gebied (Lc-4, Lc-5)

Doordat agrariërs hun bedrijf beëindigen, komen er voormalige bedrijfsgebouwen vrij. Er is ingeschat dat circa 30% hiervan geschikt is voor andere functies zoals bedoeld in de Notitie VAB's. Dit betekent in Maas en Meierij 55 - 110 locaties die in aanmerking komen voor nieuwe economische dragers.

Een belangrijk probleem dat zich bij stallen voordoet is de aanwezigheid van asbest, vooral in de daken. Dit brengt zeer hoge verwijderingskosten met zich mee. Het gevolg hiervan is dat ingrijpende verbouwingen, die vaak nodig zijn bij functiewijziging, niet rendabel uitgevoerd kunnen worden. Het risico bestaat dat vrijkomende locaties ongewenst worden hergebruikt of leeg blijven staan. Dat leidt tot verrommeling van het landschap.

Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's (Lc-7)

Het voorontwerpuitwerkingsplan Waalboss bevat een groot aantal toekomstige ontwikkelingen in deze stedelijke regio. Zo ligt er een opgave om een groot aantal woningen en bedrijven te realiseren. Deze opgave zal zijn beslag voor een deel krijgen in het huidige landelijke gebied dat valt onder het gebied van de stedelijke regio. Steden en kernen dreigen aan elkaar te groeien, waarmee belangrijke groene en open ruimten met een functie voor recreatie en natuur, dreigen te verdwijnen. De landschapsecologische zones dienen er onder andere toe dit te voorkomen. Er komt een groene impuls voor de grote steden door het project 'Groen In en Om de Stad' (GIOS). In Maas en Meierij gaat het dan om 's-Hertogenbosch. Er zal een uitbreiding plaatsvinden van het groenbeleid tot in de stad en een intensivering van het stedelijk recreatiebeleid waardoor de recreatieve druk op de kwetsbare natuurgebieden kan worden opgevangen.

4.5 Landbouw

Veterinaire kwetsbaarheid (La-1, La-2)

In de komende jaren worden maatregelen op bedrijfs- en ketenniveau genomen ter verbetering van de veterinaire veiligheid zoals dat in de afgelopen jaren ook al is gebeurd. In de autonome ontwikkeling worden geen ruimtelijke maatregelen genomen om de veterinaire kwetsbaarheid te beperken.

Ruimtelijke structuur landbouw (La-4, La-6, La-7)

Door ruimteclaims van stedelijke, infrastructurele, landschappelijke en natuur functies zal het areaal landbouwgrond verder teruglopen. Voor 2005 is een afname van het landbouwareaal in Maas en Meierij van 7% voorzien ten opzichte van 1999 (LEI).

Toenemende globalisering en de geleidelijke afschaffing van landbouwsubsidies leiden tot dalende prijzen. Hierdoor zal er een toenemende druk op de agrarische sector zijn om verdere kostenbesparende maatregelen te nemen. Daarnaast nemen de eisen toe om schoon en duurzaam te produceren. Dit zal het proces van schaalvergroting (aanzienlijk minder bedrijven, maar wel grotere bedrijven) in de landbouw versnellen. In de melkveehouderij zal dit leiden tot een verdere loskoppeling van grond en productie, waardoor de veedichtheid toeneemt. Waarschijnlijk neemt deze sector in omvang af.

De productieomvang van de intensieve veehouderij blijft waarschijnlijk gelijk ten opzichte van de omvang na uitvoering van Regeling Beëindiging Veehouderijbedrijven (RBV1 en RBV2). Tegelijkertijd zal het aantal ondernemers sterk dalen en het aantal locaties zelfs nog sterker. De gemiddelde bedrijfsomvang neemt toe. Vooral grote, kapitaal- en kennisintensieve bedrijven hebben goede overlevingskansen.

Door het LEI is ingeschat dat in 2005 ongeveer 350 van de 1.302 onderzochte gespecialiseerde veehouderij- en akkerbouwbedrijven in Maas en Meierij gestopt zullen zijn ten opzichte van 1999. Dit is ongeveer 27 procent van de onderzochte bedrijven. Van de resterende bedrijven heeft tien procent in 2005 een slecht toekomstperspectief.

De voorziene afname van veehouderijbedrijven is in de varkenssector groter dan in de melkveesector (kleine bedrijven kunnen in de melkveesector langer overleven dan in de varkenssector door het relatief hoge eigen vermogen). De verwachting is dat in 2005 van de bestaande gespecialiseerde melkveebedrijven vijftien procent gestopt is en van de bestaande varkensbedrijven vijftig procent ten opzichte van 1999. Als deze lijn doorgetrokken wordt naar 2016 is de verwachting dat het aantal veehouderijbedrijven nog verder zal afnemen tot minder dan de helft van het huidige aantal bedrijven.

In de glastuinbouw zet de trend naar schaalvergroting zich verder door, waarbij het aantal glastuinbouwbedrijven zal afnemen. Gezien de geringe omvang en verspreide ligging van de bedrijven en het afwezig zijn van glastuinbouwgebieden in het Streekplan voor het gebied, gaat het in Maas en Meierij waarschijnlijk om een versnelde afname ten opzichte van andere gebieden. Glastuinbouw wordt in toenemende mate ruimtelijk geconcentreerd om schaal- en milieuvoordelen maximaal te benutten. Verspreide glastuinbouweenheden verdwijnen of richten zich op niches in de markt. Ook worden bestaande eenheden hergebruikt voor bijvoorbeeld aardbeien, champignons en boomteelt of door zaadfirma's.

In de akker- en tuinbouw is er een trend naar intensievere teelten. Gezien de geringe omvang van de akkerbouwbedrijven in Maas en Meierij en de positie ten opzichte van de echte akkerbouwgebieden is het twijfelachtig of veel bedrijven de sprong naar een toekomstgericht gespecialiseerd akkerbouwbedrijf kunnen maken. De verwachting is dat van de gespecialiseerde akkerbouwbedrijven in Maas en Meierij tot 2005 ongeveer vijftig procent het bedrijf beëindigt. Ook de productieomvang van deze sector neemt waarschijnlijk af.

Het aantal vollegrondstuinbouwbedrijven neemt naar verwachting tot 2005 met ongeveer 10

procent af, waarbij het areaal ongeveer gelijk zal blijven. De vollegrondstuinbouw zal dus een relatief kleine sector blijven in Maas en Meierij.

Binnen de boomteeltsector in Maas en Meierij vormen park- en laanbomen het belangrijkste gewas. De verwachting is dat de vraag naar deze producten verder toeneemt. Voor Maas en Meierij wordt tot 2005 een toename van het huidige areaal (198 ha) verwacht met ongeveer 25 hectare. Het totale aantal bedrijven zal naar verwachting tot 2005 met vijf procent afnemen.

Verbrede landbouw (La-3)

De betekenis van verbrede landbouw neemt toe. Voor bedrijven die niet mee kunnen gaan met de trend naar schaalvergroting kan verbreding een strategie zijn om aanvullende inkomsten te genereren. Een groei van het agrotouristische aanbod lijkt mogelijk, aangezien de markt voor agrotouristische overnachtingen twee keer zo groot is als het huidige aantal overnachtingen (Agrotourisme, z'n investering waard?, 2003). Juist in Maas en Meierij is het agrotouristische aanbod nog slecht ontwikkeld. Het bestemmingsplan vormt op dit punt echter vaak een struikelblok. Voor dagrecreatie en verkoopactiviteiten wordt ook een verdere groei verwacht. Deze groei is vooral kansrijk in de buurt van bevolkingsconcentraties zoals 's-Hertogenbosch en Oss. Ook zorgboerderijen zullen nog een lichte groei laten zien. Voor veel vormen van verbrede landbouw geldt dat verbrede bedrijven zich steeds meer op de niet-primair agrarische activiteiten gaan richten en hun primair agrarische activiteiten langzaam afbouwen, mits dit past binnen het ruimtelijke beleid.

De belangstelling voor agrarisch natuurbeheer neemt toe door de aandacht vanuit zowel overheid, agrarische sector en maatschappelijke organisaties. Agrariërs pakken het natuurbeheer steeds meer in verenigingsverband op zoals in de Maashorstboeren. Recentelijk heeft LNV bekend gemaakt voor veertig procent van de nog te realiseren EHS in te zetten op agrarisch natuurbeheer in plaats van op aankoop (LNV persbericht 16 september 2003). Dit stimuleert agrarisch natuurbeheer. Ook in de zogenaamde tweede pijler van het Europees landbouwbeleid speelt beheer van natuur en landschap door agrariërs een belangrijke rol. Vooral voor melkveehouders biedt dit nieuwe Europese beleid perspectief, mits de vergoedingen hoog genoeg zijn.

Duurzame productie (La-5)

De biologische productie in Brabant blijft achter ten opzichte van het landelijke gemiddelde, hoewel de achterstand van Noord-Brabant de laatste jaren terugloopt. In het afgelopen jaar was de groei van het areaal biologische landbouw en aantal biologische bedrijven in Nederland respectievelijk vijftien procent en zes procent, in Brabant was dit respectievelijk 34 en 16 procent. Naar verwachting neemt de groei van het aantal biologische bedrijven in de akkerbouw en melkveehouderij verder toe. De stijging van het aantal bedrijven is in belangrijke mate afhankelijk van de ontwikkeling van de vraag naar biologische producten en zal een golfbeweging vertonen als gevolg van de conjunctuur van de economie.

Indien de groei van de afgelopen twee jaar voor Brabant (53 procent groei van het areaal) wordt doorgetrokken naar 2010, zal in 2010 op 5,6 procent van de landbouwgrond biologisch geteeld worden. Hiermee wordt het rijksdoel van tien procent in 2010 dus niet gehaald.

De biologische varkenshouderij kampt na een onstuimige groei met een overaanbod, maar kan op termijn verder groeien.

4.6 Recreatie en toerisme

Perspectief toeristisch-recreatieve sector (Rt-1)

Door de vergrijzing neemt het aantal korte vakanties toe. Deze groep ouderen is niet gebonden aan het hoogseizoen, gaat relatief veel in eigen land op vakantie, vraagt een goede kwaliteit van voorzieningen en heeft redelijk veel geld te besteden. Er is dan ook een trend tot alge-

hele kwaliteitsverbetering van verblijfsrecreatie. Mensen willen bijvoorbeeld ruimere standplaatsen, grotere bungalows en meer ruimte om de bungalow heen. Dit betekent dat meer oppervlakte nodig is. De verblijfsrecreatie heeft vaker een bedrijfsnatuurplan. Hierin zijn plannen opgenomen voor meer natuur om de verblijfsobjecten heen.

De recreant heeft meer interesse in het landschap. Deze interesse voor het platteland uit zich onder andere in de behoefte aan landschapscampings (midden in de natuur en niet te veel mensen bij elkaar) en de behoefte aan hoogwaardige, kleinschalige accommodatie, zoals een overnachting in een voormalig klooster of een oude boerderij. Bij de recreant en toerist komt ook meer interesse voor cultuurhistorie. De kleine dorpen worden aantrekkelijk in relatie tot het landschap. Er is tenslotte steeds meer interesse voor de streek, hetgeen leidt tot meer agro-toerisme en dagattracties. Door de vergrijzing neemt het aantal korte vakanties toe. Door het groter aantal korte vakanties neemt het aantal recreatiebewegingen toe. Er is daarom behoefte aan uitbouw van intensieve en extensieve dagrecreatieve voorzieningen en aan uitbouw van een samenhangend toeristisch-recreatief product, gekoppeld aan toeristisch-recreatieve dragers als de Maas, natuur en landschap, of cultuurhistorische monumenten, en aansluitend bij de routestructuren.

Ruimtelijke structuur (Rt-2)

Het gebied Maas en Meierij heeft buiten het uitbouwen van de vooral cultuurhistorische potenties van trekpleister 's-Hertogenbosch ook goede, meer landelijke toeristisch-recreatieve potenties. Er liggen meerdere aantrekkelijke (cultuurhistorisch waardevolle) kernen aan de Maas waar mogelijkheden zijn voor agrarische nevenactiviteiten en verblijfsrecreatieve functies voor voormalige agrarische bedrijfslocaties.

Belevingswaarde landelijk gebied (Rt-3)

Het platteland wordt steeds meer opengesteld door middel van netwerkstructuren voor wandelen, fietsen en paardrijden. In 1999 is in de provincie Noord-Brabant het fietsknooppuntensysteem geïntroduceerd. Dit is er nog niet in Maas en Meierij, maar komt hier wel in de komende jaren. Er worden fietspaden aangelegd en er wordt een ruiterroutenetwerk met overnachtingsmogelijkheden opgezet. Ook vindt de ontwikkeling van nieuwe skateroutes plaats (behoefte aan glad asfalt). Bovendien worden voorzieningen ten behoeve van de kanovaart (in- en uitstapplaatsen) aangebracht op een aantal waterlopen.

4.7 Wonen, werken en leefbaarheid

Sociale en economische structuur (Slv-1, Slv-2)

Ondanks de sterke afname van het aantal bedrijven in de meeste sectoren van de landbouw (zie §4.5), komt uiteindelijk naar verwachting een betrekkelijk kleine groep agrarische bedrijfsvoerden daadwerkelijk voor de arbeidsmarkt beschikbaar. Er zijn bedrijfsvoerden die vanwege de leeftijd geen behoefte meer hebben aan een andere werkkring. Anderen zullen zelf een oplossing vinden door een andere bedrijfsactiviteit te starten.

De indirecte agrarische werkgelegenheid volgt de ontwikkeling van de economische omvang van de primaire agrarische productie. Dit betekent dat naar verwachting een afname optreedt in de indirecte agrarische werkgelegenheid die voortkomt uit onder andere intensieve veehouderij. Groei is nog mogelijk in de indirecte agrarische werkgelegenheid die voortkomt uit onder andere intensieve plantaardige teelten.

De afname van de werkgelegenheid in de intensieve veehouderij en de agribusiness zullen op termijn leiden tot veranderingen in de werkgelegenheidsstructuur van het landelijke gebied. Op korte termijn is er een periode van frictiewerkloosheid voor de betrokkenen te verwachten - de periode tussen het moment van baanverlies en het vinden van een nieuwe baan. Hoe snel de

betrokkenen een nieuwe baan zullen vinden, is afhankelijk van diverse factoren. Deze zullen per reconstructiegebied en gemeente verschillen. Belangrijk knelpunt in Maas en Meierij is (de mogelijkheden voor) het vinden van nieuw werk, onder andere via omscholing en bijscholing, door bedrijfsbeëindigers en/of partners. Vooral bij verbrede landbouw zijn om- en bijscholing vaak wenselijk. Door de druk op de landbouwproductie zal er ook eerder en meer omgezien worden naar aanvullende inkomsten, op of buiten het bedrijf en het zal ongetwijfeld leiden tot een grotere variatie aan bedrijfssystemen en bedrijfsstijlen.

De mogelijkheden voor het hergebruik van voormalige agrarische bedrijfslocaties (VAB's) kunnen zowel toe- als afnemen. Dit is afhankelijk van een duidelijke visie met betrekking tot de ontwikkeling van de verschillende kernen, bijvoorbeeld in relatie tot de stankproblematiek. In de kleine kernen neemt de behoefte aan combinaties van wonen, zorg en dienstverlening toe. De overheden stimuleren het opzetten van multifunctionele voorzieningen zoals centra voor ouderen die een combinatie bieden van mogelijkheden voor zorg en ontmoeting, zodat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Daarnaast wordt het opzetten van woonzorgprojecten en levensbestendige woningen gestimuleerd. Op het gebied van onderwijsvoorzieningen worden brede-schoolprojecten gestimuleerd, die onderwijs, kinderopvang en vrijetijdsvoorzieningen op één locatie combineren. Zo'n multifunctioneel gebouw kan ook buurthuis, sport- en zorgfuncties integreren.

Omdat er steeds meer stedelingen zonder lokale binding in het buitengebied komen wonen, komt de culturele identiteit nog meer onder druk te staan.

Verkeer en vervoer (Slv-3, Slv-4)

De veranderingen in werkgelegenheidsstructuur zullen per saldo een toename van woon-werkverkeer betekenen. De aanpassingen aan de lokale wegen in het kader van Duurzaam Veilig hebben plaatselijk een verschuiving van het verkeer naar de grotere wegen tot gevolg. Dit wordt versterkt door de aanleg van de A50 tussen Oss en Eindhoven en de ombouw van de provinciale weg N59 tussen 's-Hertogenbosch en Oss tot snelweg. De aanpassingen aan deze twee snelwegen zal de ontsluiting van Maas en Meierij bovendien verbeteren.

5 Visie en doelen

In dit hoofdstuk wordt toegelicht hoe de visie tot stand is gekomen (§5.1.1) en wordt uitgebreider ingegaan op de inhoud van de visie (§5.1.2). In §5.2 wordt beschreven hoe de reconstructiedoelen voor Maas en Meierij zijn bepaald, waarna deze in §5.3 worden toegelicht. In deze paragraaf wordt ook een toelichting op de fasering gegeven.

5.1 Visie

5.1.1 Hoe is de visie tot stand gekomen?

In onze visie geven we aan wat in grote lijnen het beoogde resultaat is van de reconstructie in Maas en Meierij. Het Koepelplan en het Streekplan vormen een belangrijke basis voor deze visie. Als eerste stap hebben we in oktober 2002 een streefbeeld voor Maas en Meierij opgesteld met daarin onze ambities voor Maas en Meierij in 2016. Dit streefbeeld bevat zowel een visie op de omgevingskwaliteit als op de sociale en economische vitaliteit in het gebied. De bijbehorende kaart is ter informatie opgenomen op de CD-ROM.

5.1.2 Maas en Meierij in 2016

Hieronder is per thema de gewenste omgevingskwaliteit en sociale en economische vitaliteit van het landelijk gebied van Maas en Meierij in 2016 beschreven. Onder omgevingskwaliteit vallen de thema's water en bodem, milieu, natuur en landschap en cultuurhistorie. Onder sociale en economische vitaliteit vallen de thema's landbouw, recreatie en wonen, werken en leefbaarheid. Per thema wordt de visie voor Maas en Meierij voor 2016 beschreven.

Water en bodem

De kwaliteit van bodem en water voldoen aan de geldende normen. De belangrijkste milieuproblemen zijn opgelost. Enkele milieuproblemen, zoals fosfaatdoorslag en de stikstofbelasting (depositie) zijn nog niet volledig verdwenen maar wel beheersbaar (problemen worden niet groter en de oplossing komt in zicht).

Het watersysteem heeft zijn duurzame karakter voor een deel weer terug. Het betreft hier vooral de waardevolle beeksystemen van de Aa, de Dommel, de Essche Stroom en de Venloop, die ook als belangrijke ecologische dragers voor het gebied functioneren. Ter voorkoming van wateroverlast benedenstreams én het bestrijden van de verdroging zijn in drogere gebieden maatregelen uitgevoerd om water langer vast te houden. Verder zijn gebieden ingericht waar bij hoge afvoeren op beken water tijdelijk wordt geborgen. Om retentie van Maaswater mogelijk te maken, zijn ook gebieden voor waterberging gereserveerd en gevrijwaard van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

De waterkwaliteit is verbeterd door onder meer het saneren van verontreinigde bronnen. De resterende drinkwaterwinningen in het gebied zijn ingepast. Het gewonnen drinkwater is en blijft van goede kwaliteit.

Milieu

De stankhinder is tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht. Er zijn geen ernstig stankgehinderten meer. De uitstoot van ammoniak en andere verzurende stoffen door landbouw (maar

ook door verkeer, industrie en huishoudens) is drastisch teruggebracht. Door wet- en regelgeving en aanvullende maatregelen is de hoge lokale emissie en depositie vanuit de landbouw op kwetsbare natuurgebieden aanmerkelijk teruggebracht. Verontreinigde locaties zijn gesaneerd of verontreinigingen zijn onder controle en in overeenstemming met de functie van het gebied.

Natuur

De kwaliteit van natuur is sterk verbeterd dankzij schoner water, schonere bodem en lucht en een betere inrichting en beheer. Grotere en waardevolle eenheden (de regionale natuur- en landschapseenheden Maasuitwaerden, Maashorst-Maasvallei, 't Groene Woud, Loonse en Drunense Duinen) zijn geheel gerealiseerd en hebben een inrichting die is afgestemd op de gewenste natuurwaarden. Alle verbindingzones zijn in goed overleg met de aanliggende eigenaren gerealiseerd en ingericht. In enkele gevallen is in goed overleg een alternatieve oplossing gevonden.

Landschap en cultuurhistorie

Ook buiten de EHS ontwikkelen natuur en landschap zich positief. Zo zijn de wijstgronden hersteld. De toegenomen belangstelling voor aanleg, beheer en onderhoud van kleine landschapselementen draagt daartoe zeker bij. Bij het beheer werken particulieren, agrariërs en terreinbeherende instanties op goede en zakelijke wijze samen. De vergoedingen voor het beheer en onderhoud staan in verhouding tot de kosten en zijn voor de toekomst gewaarborgd.

De karakteristieke landschappen van Maas en Meierij zoals uiterwaarden, oeverwallen, beekdalen, landgoederen, het populierenlandschap en de kleinschalige en cultuurhistorisch waardevolle Meierij zijn behouden en waar nodig hersteld. Ze worden goed beheerd. Naast behoud en herstel van waardevolle landschappen zijn en worden op veel plaatsen nieuwe functies ontwikkeld. De verwevenheid van functies in een aantal gebieden in Maas en Meierij is een belangrijk element in de waardering die het gebied krijgt. Dit geldt vooral voor de Meierij, de oeverwal en de dekzandrug Nistelrode - Berlicum. De verwevenheid is behouden doordat traditionele gebruiksvormen (onder meer grondgebonden landbouw) op goede wijze gecombineerd zijn met nieuwe gebruiksvormen (zoals recreatie en verbrede landbouw).

Op veel plekken zijn de lagen van de verschillende tijdsperioden nog duidelijk zichtbaar in het landschap. In 2016 is de afleesbaarheid van deze gelaagdheid verder versterkt en is het culturele erfgoed duidelijk herkenbaar. Het is een inspiratiebron voor diverse ruimtelijke ontwikkelingen.

Landbouw

De landbouw is economisch rendabel en duurzaam. De verscheidenheid binnen de landbouw is gegroeid. Het aantal landbouwbedrijven is meer dan gehalveerd ten opzichte van begin 2000. De resterende bedrijven zijn gemiddeld groter, maar zijn nog steeds echte familiebedrijven. Het aantal 'plattelandbedrijven' met landbouw als neventak, is vooral toegenomen in en rond de stedelijke regio Waalboss, in recreatieve aandachtsgebieden en rond natuurgebieden. De functie van de landbouw is, naast voedselproducent, steeds meer beheerder van het landelijke gebied geworden. De landbouw voorziet de samenleving niet alleen van voedsel maar ook van andere producten en diensten. Een steeds groter deel van de bedrijven mikt op kleinschaligere kwaliteitsproductie voor de regionale en nichemarkten. Veel agrarische bedrijven produceren ook niet-agrarische producten, vooral op het terrein van natuur en landschap, recreatie en toerisme, zorg en andere maatschappelijke behoeften. Ze verdienen op hun 'plattelandbedrijf' een goede boterham.

Door omschakeling, overnames en verplaatsing is de agrarische productie steeds beter afgestemd op eisen en mogelijkheden van de omgeving. In kwetsbare gebieden, zoals in de beekdalen en rondom Wijboschbroek, vinden vooral extensieve vormen van grondgebonden landbouw plaats.

De grondgebonden landbouw is de belangrijkste ruimtegebruiker en beheerder van het landelijke gebied. De veedichtheid per hectare is in overeenstemming met de eisen die de ondergrond stelt. Er lopen overdag nog steeds koeien in de wei (wel minder dan nu).

In de minder kwetsbare gebieden, zoals in het komgebied en op de dekzandvlakte van Bernheze, blijft de intensieve veehouderij bestaan en ontwikkelt deze zich binnen de randvoorwaarden van markt en overheid. In en om kwetsbare natuurgebieden is de intensieve veehouderij voor een belangrijk deel verdwenen. Een deel van de bedrijven is verplaatst naar duurzame locaties.

Recreatie en toerisme

Het gebied ontwikkelt zich steeds verder als hoogwaardige recreatieplek voor mensen van binnen en buiten Maas en Meierij. De bewoners profiteren hier optimaal van door het ontwikkelen van (nieuwe) producten en diensten. Natuur, cultuurhistorische waarden, steden en dorpen en het afwisselende landschap maken het gebied aantrekkelijk voor kortere vakanties en dagtrippjes. Door verbreding en een grotere variatie in de kwaliteit van het aanbod is een geleidelijke, maar gestage groei van recreatie in het gebied bereikt die de draagkracht niet overschrijdt. Het aantal overnachtingen groeit, vooral door de toegenomen kwaliteit en diversiteit van de verblijfsrecreatie.

Wonen, werken en leefbaarheid

Maas en Meierij is een gebied waar het goed wonen is. De eerder beschreven kwaliteiten van het gebied en de verdere ontwikkeling dragen hiertoe in hoge mate bij. Vooral in de regio Waalboss neemt de verstedelijking toe. Dat gebeurt binnen het daarvoor aangewezen gebied. De leefbaarheid in de kleinere kernen is ook goed, mede doordat in kernen die op grotere afstand van de stedelijke regio Waalboss liggen, multifunctionele gebouwen met diverse sociale en maatschappelijke voorzieningen aanwezig zijn. De ontwikkeling van recreatie heeft ook voor een stevigere economische basis gezorgd.

5.2 Bepalen reconstructiedoelen

De visie geeft een globaal wensbeeld voor het landelijke gebied van Maas en Meierij in 2016. Reconstructiedoelen maken de visie concreter en meer hanteerbaar voor daadwerkelijke verwezenlijking. Via de reconstructiedoelen wordt duidelijk wat we willen doen aan bijvoorbeeld de wateroverlast of het beschermen van natuur. De reconstructiedoelen geven daarmee een basis voor de invulling van het voorkeursalternatief en de andere MER-alternatieven (hoofdstukken 6 en 7 van deel B).

De reconstructiedoelen zijn daarom zodanig verwoord dat ze ruimte bieden aan verschillende alternatieven. Met andere woorden: er zit nog speelruimte in de ambitie van de reconstructiedoelen en de reconstructiedoelen bevatten nog nauwelijks gebiedsgerichte keuzes. De reconstructiedoelen richten zich op een tijdshorizon van 12 jaar. Dat betekent dat we uiterlijk in 2016 de beschreven doelen bereikt willen hebben. In sommige gevallen kan het dan gaan om een ‘tussendoel’. Een voorbeeld is het behalen van de waterkwaliteitsnormen. Deze normen kunnen, ook met de grootste inspanningen, niet worden gehaald in 2016, maar bijvoorbeeld wel in 2050. Voor 2016 is dan een tussendoel geformuleerd. De reconstructiedoelen zijn geordend naar thema (bijvoorbeeld water).

De reconstructiedoelen zijn gebaseerd op de Rijksuitgangspuntennota, het Rijkskader, het Koepelplan van de provincie Noord-Brabant en, uiteraard, onze visie op het gebied. De bepaling van de doelen is gebeurd in twee stappen. Op basis van de Rijksuitgangspuntennota, het Rijkskader en het Koepelplan is eerst een algemene lijst met doelen gemaakt voor de Brabantse reconstructiegebieden. Doordat deze reconstructiedoelen gebaseerd zijn op de

Rijksuitgangspunten, het Rijkskader en het Koepelplan, geven ze een totaalbeeld van de opdrachten voor de reconstructie. Aan deze volledige lijst van reconstructiedoelen hebben we vervolgens een regionale invulling gegeven voor Maas en Meierij (de tweede stap). Basis voor deze regionale invulling is de visie.

De regionale reconstructiedoelen voor Maas en Meierij zijn beschreven in de volgende paragraaf.

5.3 Reconstructiedoelen Maas en Meierij

In deze paragraaf wordt ingegaan op de reconstructiedoelen voor Maas en Meierij. In §5.3.1 en §5.3.2 leggen we eerst de fasering uit en komen dan via deze fasering van de reconstructiedoelen uit bij de doelen die door ons als reconstructiecommissie Maas en Meierij in de eerste fase worden opgepakt (§5.3.2). Tenslotte worden in §5.3.4 enkele randvoorwaarden genoemd waarbinnen het reconstructieplan is opgesteld en waarbinnen de uitvoering dient plaats te vinden.

5.3.1 Wat is fasering?

Wanneer we alle doelen op een rij zetten dan is dat een fors pakket. In deel A zijn ze al beschreven. Een opsomming van al deze doelen is te vinden in bijlage 3 over de fasering. Het zijn dusdanig veel reconstructiedoelen dat het niet mogelijk is aan al deze doelen (tegelijk) te werken of deze allemaal volledig te bereiken gedurende de reconstructie. Daarom zijn de reconstructiedoelen ingedeeld in drie groepen in volgorde van urgentie in de uitvoering: Fase 1 (2005 - 2008), Fase 2 (2009-2012) en Fase 3 (2013 - 2016).

Doelen uit de eerste fase zijn altijd concreet uitgewerkt in dit reconstructieplan. Maatregelen om deze doelen te bereiken, zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma en uitvoering start daarom in de eerste planperiode van de reconstructie.

Doelen uit de tweede fase zijn minder concreet uitgewerkt in het reconstructieplan. Er zijn minder of geen maatregelen opgenomen in het uitvoeringsprogramma en uitvoering kan ook in de tweede planperiode van de reconstructie starten. Daarom zullen we vaak pas in de tweede planperiode de uitvoering actief oppakken.

Doelen uit de derde fase zijn nauwelijks uitgewerkt in het reconstructieplan en we zullen pas in de tweede of derde planperiode de uitvoering actief op ons nemen.

Echter, voor veel doelen die onder fase 2 of 3 staan, loopt de uitvoering al via het huidige beleid en wordt deze getrokken door (veelal) individuele partijen zoals de provincie, waterschappen of gemeenten. Deze uitvoering loopt nu natuurlijk gewoon door gedurende de eerste fase van het reconstructieplan, alleen zullen we in de eerste fase geen specifieke inspanningen doen die erop gericht zijn de uitvoering van doelen uit fase 2 of 3 te ondersteunen. Kansen voor koppeling met doelen uit fase 1 worden uiteraard wel benut.

5.3.2 Methodiek fasering

Voor de indeling in drie fasen zijn twee stappen gezet. Eerst is voor alle reconstructiedoelen een algemene indeling gemaakt in de drie fasen. Deze indeling is voor alle reconstructiegebieden in Brabant gelijk (fasering reconstructiedoelen Brabant). Vervolgens hebben we voor Maas en Meierij gekozen om een aantal reconstructiedoelen dat in fase 2 of 3 stond, op te nemen in fase 1, omdat we het voor het gebied belangrijk vinden om deze doelen direct op te pakken.

Fasering reconstructiedoelen Brabant

De algemene indeling van doelen in de drie fasen is gebaseerd op prioriteiten van Rijk en provincie. Hiervoor is gebruik gemaakt van de Rijks Uitgangspunten Notitie (RUN), het Rijkskader, het Koepelplan en Brabantbrede prioriteiten van provinciale afdelingen en betrok-

ken partijen. Doelen zijn in fase 1 gezet, indien concrete uitwerking in het reconstructieplan en start van de uitvoering in de eerste fase noodzakelijk zijn om goedkeuring te krijgen voor het plan van provincie en Rijk. De doelen waarvan concrete uitwerking zeer belangrijk is, maar waarvoor uitvoering ook in de tweede fase mag starten, zijn in fase 2 gezet. De doelen waarvan concrete uitwerking in het reconstructieplan niet nodig is om goedkeuring te krijgen, zijn in fase 3 gezet. Een overzicht van de fasering van de reconstructiedoelen voor Brabant is opgenomen in bijlage 3.

5.3.3 Fasering in Maas en Meierij

In deze paragraaf staan de reconstructiedoelen genoemd die we in Maas en Meierij in de eerste fase hebben opgenomen en waarmee we dus de komende vier jaar aan de slag gaan. In de vorige paragraaf is aangegeven dat een aantal reconstructiedoelen voor alle Brabantse reconstructiegebieden in de eerste fase is opgenomen. Daarnaast hebben we zelf een aantal reconstructiedoelen in de eerste fase opgenomen.

De reconstructiedoelen die we in de eerste fase oppakken zijn:

Water en bodem

- Het uitwerken en realiseren van waterbergingscapaciteit om wateroverlast te voorkomen.
- In hydrologisch kwetsbare delen van de EHS worden sectorale waterdoelen voor natuur gerealiseerd.
- In bestaande en nieuwe natuurgebieden wordt de waterhuishouding geoptimaliseerd.
- De vochtvoorziening voor landbouwgebieden wordt geoptimaliseerd.
- In prioritair natuurgebieden worden de ecologische kwaliteitsnormen voor water- en bodemkwaliteit behaald.
- In uitspoelingsgevoelige gebieden wordt een vermindering van de kans op uitspoeling van nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen behaald.
- Ter verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit worden ongezuiverde lozingen op het oppervlaktewater en riooloverstorten gesaneerd, conform het provinciale rioleringsbeleid.
- De ecologische en landschappelijke kwaliteit van de beken en beekdalen, inclusief bijbehorende brongebieden, wordt hersteld.

Specifiek voor Maas en Meierij (met tussen haakjes de reden):

- Ter voorkoming van wateroverlast van de grote rivieren draagt reconstructie bij aan de realisatie van een riviersysteem dat voldoet aan de wettelijke veiligheidsnormen zoals uitgewerkt in de nota 'Waterbeheer 21e eeuw'. Hiervoor wordt een begrenzing van potentiële zoekgebieden voor rivierversmalling opgenomen in het reconstructieplan. De gebieden binnen deze begrenzing worden gevrijwaard van kapitaalintensieve ontwikkelingen (er is al een goede begrenzing van de zoekgebieden).
- In grondwaterbeschermingsgebieden met een 25 jaarszone wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd (gebieden zijn begrensd, randvoorwaarden voor het gebruik van deze gebieden is bekend).
- In zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden met een 100 jaarszone wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd (gebieden zijn begrensd, randvoorwaarden voor het gebruik van deze gebieden is bekend. Brabant Water en de provincie zijn hier al gestart met projecten ter verbetering van de grondwaterkwaliteit, die we willen ondersteunen).

Milieu

- Verminderen van belasting met ammoniak van kwetsbare en zeer kwetsbare gebieden.
- Verminderen van het percentage stankgehinderden tot 12% van de bevolking in 2003 en het percentage ernstig stankgehinderden tot 0% van de bevolking in 2010.

Specifiek voor Maas en Meierij (met tussen haakjes de reden):

- Het reconstructieplan draagt bij aan het in balans brengen van de totale ammoniakemissie met het emissieplafond van het reconstructiegebied (de ammoniakdruk in Maas en Meierij is zeer hoog, vooral in Bernheze. De doelstelling sluit nauw aan bij onze visie. Om de doelstelling te halen moet je nu beginnen en het meenemen in de integrale zonering intensieve veehouderij).

Natuur

- Voor het beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap worden RNLE'n nader begrensd.
- Realisatie van de EHS in 2011.

Specifiek voor Maas en Meierij (met tussen haakjes de reden):

- Bescherming van de EHS tegen ongewenste invloeden (bijvoorbeeld verdroging of vermessing) en het scheppen van randvoorwaarden voor de realisatie van natuurdoelen. (Hangt samen met bovenstaande. Is ook van belang voor uitwerking van de integrale zonering voor de intensieve veehouderij en hangt samen met de waterdoelen, die ook in de eerste planperiode worden opgepakt).
- Ter verbetering van de ruimtelijke en intrinsieke kwaliteit van natuurgebieden wordt versnippering van natuurgebieden teruggebracht of voorkomen (zie ook argumenten realisatie EHS. Verstedelijkingsdruk in Maas en Meierij is groot en daarmee de versnippering. De visie geeft een aantal aanknopingspunten voor het oplossen van versnippering).
- Optimale inzet van agrarisch natuurbeheer in de GHS, EHS, RNLE'n, EVZ's, REV's en landschapsecologische zones (optimaal gebruik maken van beschikbare middelen en alternatieven bieden voor de landbouw (flankerend beleid)).

Landschap en cultuurhistorie

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie- en belevingswaarde) wordt intensieve veehouderij groen en architectonisch ingepast in het landschap.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie- en belevingswaarde) wordt het landschapsbeeld verbeterd door sloop van oude, leegstaande elementen.

Specifiek voor Maas en Meierij (met tussen haakjes de reden):

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) blijven groene en open gebieden tussen de stedelijke regio's behouden of worden versterkt (is ook al opgenomen in het uitwerkingsplan stedelijke regio Waalboss en kan opgepakt worden).

Landbouw

- Ter realisatie van bodem- en waterkwaliteitsdoelen wordt de melkveehouderij plaatselijk geëxtensiverd (Commissie Koopmans).

Specifiek voor Maas en Meierij (met tussen haakjes de reden):

- Ten behoeve van de economische basis voor agrariërs en voor de versterking van recreatie en landschap wordt verbrede landbouw gestimuleerd. Concreet betekent dit maximale groei van het aantal bedrijven dat binnen marktvoorwaarden:
 - landbouw en zorg combineert;
 - agrotouristische diensten verleent;
 - streekproducten produceert, verwerkt en afzet;
 - agrarisch natuurbeheer uitvoert;
 - overige nieuwe nevenactiviteiten uitvoert.
 (zo snel mogelijk agrariërs perspectief bieden. Flankerend beleid tegenover beperkingen in

onder andere extensiveringsgebieden voor de intensieve veehouderij, gebruik maken van beschikbare middelen, maximale groei van verbrede landbouw stimuleren. Aanwezigheid van stedelijke regio biedt goede aanknopingspunten).

- Sterke bedrijven die als gevolg van reconstructie in hun ontwikkelingen worden belemmerd krijgen de mogelijkheid tot voortzetting op een andere, wél geschikte locatie (basis voor reconstructie, nodig als koppeling aan de integrale zonering intensieve veehouderij, belangrijk uitgangspunt van onze visie).
- Bedrijven op goede locaties behouden hun ontwikkelingsmogelijkheden (belangrijk uitgangspunt van onze visie, koppeling aan integrale zonering intensieve veehouderij).

Recreatie

Specifiek voor Maas en Meierij (met tussen haakjes redenen)

- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector wordt een regionaal ontwikkelingsplan toerisme en recreatie (ofwel toeristisch-recreatieve visie) uitgewerkt
- Ter realisering van het regionaal ontwikkelingsplan toerisme en recreatie worden ruimtelijke randvoorwaarden geschapen, onder andere voor verplaatsing van kansrijke recreatiebedrijven naar geschikte locaties.
- Stimuleren van kwaliteitsverbetering, verhoging van verscheidenheid en professionalisering van het toeristisch recreatief product.
- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector wordt de toegankelijkheid van het agrarische gebied en natuurgebieden vergroot.
- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector worden routes en routenetwerken ontwikkeld.

(Wij hebben in 2003 een toeristisch-recreatieve visie opgesteld. Dit is in feite het hierboven bedoelde regionaal ontwikkelingsplan. In de eerste planperiode worden onder andere op basis van deze visie al diverse initiatieven genomen om de recreatie verder te ontwikkelen. Dit rechtvaardigt het opnemen van alle recreatiedoelen in fase 1).

Wonen, werken en leefbaarheid

- Ter verbetering van de sociale en economische structuur op het platteland worden sociale aspecten van veranderingen binnen de landbouwsector, in het bijzonder van de krimp in de intensieve veehouderij, opgevangen.
- Ter verbetering van de sociale en economische structuur op het platteland worden sociale en economische mogelijkheden voor het platteland, onder andere nieuwe economische dragers, gestimuleerd.
- Behoud en versterking van leefbaarheid op het platteland.
- Stimuleren van een sociaal-economisch platform dat lokale initiatieven op dit gebied initieert, stimuleert en begeleidt.

Om een aantal van bovenstaande doelstellingen te kunnen realiseren, is door alle reconstructiecommissie een integrale zonering voor de intensieve veehouderij gemaakt.

5.3.4 Algemene randvoorwaarden

Onderstaande randvoorwaarden komen voort uit specifieke thema's (zoals bodem en water, natuur). Bij elke ingreep in de reconstructie moet aan deze randvoorwaarden worden voldaan, dus ook indien de ingreep voortkomt uit een ander thema dan de randvoorwaarde.

Bodem en water: Bodembeheer

- Behoud van relatief schone bodems.
- Vraag en aanbod van bij de reconstructie omgaande grondstoffen zijn in balans.

- Hoogwaardige be- en verwerking en hergebruik van bij reconstructie vrijkomende afvalstoffen.
- Saneren van asbestvervuilingen als op de betreffende locaties in het kader van de reconstructie maatregelen worden getroffen.

Natuur: verstoring

- Bij realisatie van reconstructiedoelen wordt verstoring (door recreatie en andere functies) in natuurgebieden gereduceerd of voorkomen.

Natuur: soortenbescherming

- Reconstructieplannen passen binnen de kaders van het soortenbeschermingsbeleid, waaronder de Habitat- en Vogelrichtlijn.

Landschap en cultuurhistorie

- Behouden van (gebieden met):
 - bekende archeologische waarden volgens de Archeologische Monumentenkaart van het ROB;
 - aardkundige waarden;
 - architectonische waarden.

6 Voorkeursalternatief

Dit hoofdstuk bevat een uitgebreide beschrijving van het voorkeursalternatief. Paragraaf 6.1 geeft een korte toelichting op de totstandkoming van het voorkeursalternatief (VKA). Daarna wordt het voorkeursalternatief uitgebreid beschreven aangaande omgevingskwaliteit (§6.2 t/m §6.5) en sociale en economische vitaliteit (§6.6 t/m 6.8).

In deel A is de beschrijving gebiedsgericht en integraal. Voorliggend hoofdstuk is echter thematisch ingestoken en beschrijft per thema uitgebreid welk pakket aan maatregelen we gewenst en geschikt achten. Het geeft daarmee een nadere toelichting op deel A en beschrijft ook de achtergrond van de gemaakte keuzes. De tekst wordt ondersteund aan de hand van een aantal thematische kaarten. Een belangrijk onderdeel van het voorkeursalternatief is de integrale zoneringsplan voor de intensieve veehouderij. Deze komt aan bod in §6.9.

Het voorkeursalternatief is feitelijk de kern van het plan en vormt de basis voor de uitvoering.

6.1 Totstandkoming voorkeursalternatief

Het fundament voor het voorkeursalternatief is onze visie voor Maas en Meierij zoals beschreven in §5.1 en de (mede daarop gebaseerde) reconstructiedoelen voor Maas en Meierij (§5.3). Deze doelstellingen hebben we in het voorkeursalternatief nader uitgewerkt. Hierbij hebben we bepaalde doelstellingen gedetailleerd uitgewerkt, omdat we al in de eerste fase van de reconstructie met de uitvoering van deze doelen willen beginnen (zie §5.3 over fasering).

Naast het voorkeursalternatief is een aantal andere alternatieven in beschouwing genomen (zie hoofdstuk 7). Door het vergelijken van verschillende alternatieven en het doorrekenen van de effecten van de verschillende alternatieven, inclusief het voorkeursalternatief, is het voorkeursalternatief bijgeslepen en aangescherpt. De rol van de andere alternatieven in de totstandkoming van het voorkeursalternatief voor Maas en Meierij is beschreven in §9.3.

Tijdens het opstellen van het voorkeursalternatief zijn we tot de conclusie gekomen dat het essentieel is dat er voldoende grond beschikbaar is om de verschillende doelstellingen (vooral op het gebied van water en natuur, maar ook voor landbouw) te realiseren. Recent is geïnventariseerd welke partijen gronden in eigendom hebben in het gebied en welke gronden in eigendom zijn bij partijen die participeren in de reconstructie, zoals gemeenten, DLG en waterschappen. Wanneer de gelegenheid zich voordoet, spelen we al in op mogelijkheden tot verwerven van gronden en/of bedrijven. De prioriteit bij verwerven ligt bij de gronden die vrijwillig worden aangeboden. Om dit aanbieden te bespoedigen wordt er naast financiën, voldoende ruilgrond ingezet. Voor zover zich al kansen voordoen voordat duidelijk is welk doel het meest gediend wordt, wordt onder onze verantwoordelijkheid een gemeenschappelijk fonds gecreëerd. We zorgen dat er mensen zijn die gronden gaan verwerven. Zij krijgen mandaat, tijd en financiën. Er wordt uiteraard zoveel mogelijk een koppeling met lopende landinrichtingsprojecten en met onder meer gemeentelijke uitbreidingsplannen gelegd, bijvoorbeeld door het surplus aan ruilgronden toe te delen aan projecten waar veel grond voor nodig is. Samenwerking tussen DLG en gemeenten en het delen van de gezamenlijke expertise in bijvoorbeeld een uitvoeringsorganisatie, is daarbij onontbeerlijk.

Bij de toedeling van gronden worden, indien mogelijk, ook het landschap en de structuur van de agrarische bedrijven verbeterd. Bij de toedeling van gronden wordt overigens per geval een afweging gemaakt tussen alle belangen, ook belangen die niet direct met reconstructie te maken hebben. Het kan daarom voorkomen dat gemeenten ervoor kiezen ruilgrond in te zetten voor bijvoorbeeld het realiseren van woningbouw.

Grondverwerving is ook aan de orde wanneer in een gebied de doelstelling die we ter plaatse willen realiseren, niet verenigbaar is met de huidige functie. Hierbij wordt in het uiterste geval overgegaan tot grondaankoop. Eerst wordt gekeken of aankoop echt noodzakelijk is.

Vervolgens wordt bezien of compensatie mogelijk is (zie ook hoofdstuk 12). Daarna wordt pas overgegaan tot aankopen. De instantie die verantwoordelijk is voor het realiseren van het betreffende planonderdeel, is verantwoordelijk voor de aankoop van deze gronden. Indien sprake is van meerdere instanties wordt een en ander gecoördineerd in een structureel grondoverleg. Dit grondoverleg is nodig voor afstemming, coördinatie en uitwisseling om kansen optimaal te benutten voor wat betreft aan te kopen grond en inzet daarvan als ruilgrond. Ook marktpartijen worden betrokken.

Op basis van de goede ervaringen met een experiment hebben Gedeputeerde Staten in principe besloten tot het instellen van een groundbank voor de revitalisering van het landelijk gebied. Omdat grondverwerving een cruciaal onderdeel van de uitvoering van de reconstructie is, kan een groundbank een belangrijke bijdrage leveren aan het op gang brengen en houden van de uitvoering.

Grondverwerving is een belangrijk element van de uitvoering. Hoofdstuk 10 gaat verder in op de uitvoering van dit plan.

6.2 Water en bodem

6.2.1 Waterberging

Rivierverruiming en noodoverloopgebieden

In het buitendijkse gebied van de Maas worden diverse maatregelen getroffen om de rivier meer ruimte te geven. De binnendijkse zoekgebieden voor deze rivierverruiming liggen in het komgebied (zie §4.1). Alle zoekgebieden hebben we op perceelsniveau begrensd en zijn op kaart 14 weergegeven. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is in 2004 gestart met een studie (Integrale Verkenning Maas 2) om te komen tot een selectie van gebieden en maatregelen die nodig zijn om in de toekomst wateroverlast van de Maas te voorkomen. Naar verwachting wordt deze studie in 2005 afgerond.

Om te anticiperen op het mogelijk toekomstig gebruik voor rivierverruiming, hebben we de gebieden begrensd als extensiverings- of verwevingsgebied en worden de gronden zoveel mogelijk gebruikt voor grondgebonden landbouw en natuur (inclusief natuurbeheer en -ontwikkeling). Vanwege het mogelijk toekomstig gebruik voor rivierverruiming, worden deze gebieden gevrijwaard van kapitaalintensieve ontwikkelingen. In de gebieden mogen daarom geen nieuwe woningen en (agrarische en niet-agrarische) bedrijven worden gevestigd. Bestaande bebouwing kan echter behouden blijven en agrarische bedrijven kunnen zich ontwikkelen conform de zonering (extensiverings- danwel verwevingsgebied).

Voor de zoekgebieden geldt overigens dat we de begrenzing als extensiverings- of verwevingsgebied niet alleen gebaseerd hebben op het mogelijk toekomstig gebruik voor rivierverruiming, maar ook op bijvoorbeeld de landschappelijke openheid en de aanwezigheid van een kwetsbaar grondwaterbeschermingsgebied en van belangrijke natuurwaarden. Dit betekent dat de begrenzing als extensiveringsgebied of verwevingsgebied in de genoemde gebieden in principe overeind blijft wanneer in de toekomst de aanduiding als zoekgebied vervalt. Wél vervalt dan de hierboven toegelichte planologische regeling die voor de zoekgebieden geldt ('vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen'). Wanneer in de toekomst behoefte is aan een uitbreiding

van het areaal landbouwontwikkelingsgebied dan kunnen hiervoor, na het eventueel vervallen als zoekgebied rivierverruiming, delen van het huidige zoekgebied in beeld komen. Dit gaat dan uiteraard met inachtneming van de andere waarden en functies in het betreffende gebied. In het kader van de reconstructie hebben we de (buitendijkse) Maasuitwaarden ook begrensd als regionale natuur- en landschapseenheid (RNLE). In het buitendijkse gebied kunnen, op plaatsen waar geen strijdigheid is met de natuur- en/of waterdoelstellingen, de mogelijkheden voor recreatie worden benut. Rivierverruiming biedt namelijk ook kansen voor waterrecreatie. We bevorderen initiatieven die kansen voor recreatie bij rivierverruiming op een duurzame manier (rekening houdend met natuur, water en milieu) benutten (zie verder §6.7).

De dijkverbeteringswerken in de afgelopen decennia en de rivierverruiming in de toekomst zorgen voor een aanmerkelijke verbetering van de bescherming tegen overstroming. Er blijft echter altijd een bepaald risico van overstroming bestaan. In het Kabinetsstandpunt 'Rampenbeheersingsstrategie overstromingen Rijn en Maas' (december 2003) heeft het kabinet aangegeven hoe zij in 2006 tot een strategie wil komen om te anticiperen op mogelijke overstromingen van Rijn en Maas. Het inrichten van noodoverloopgebieden voor 'gecontroleerd overstroom' is voor het kabinet een serieuze optie. Ter voorbereiding van een definitief besluit in 2006 wordt een onderzoeksprogramma opgestart, vindt nader overleg met de streek plaats en worden drie met name genoemde potentiële noodoverloopgebieden - waaronder het oostelijke deel van de Beerse Overlaat - voorlopig ruimtelijk voor dit doel gereserveerd. Dit laatste heeft plaatsgevonden in de Nota Ruimte die in april 2004 door het kabinet is vastgesteld en in januari 2005 in de Tweede Kamer is besproken. Volgens de laatste berichten betekent deze reservering dat grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen die de functie voor waterberging kunnen beperken (zoals nieuwe woonwijken) of bij overstroming een milieuramp kunnen veroorzaken, worden geweerd.

Bij het nadere onderzoek wordt ook uitdrukkelijk stil gestaan bij de omvang en begrenzing van een mogelijk noodoverloopgebied. Het is bijvoorbeeld niet uit te sluiten dat alsnog de hele Beerse Overlaat als noodoverloopgebied in beeld komt. Wij hebben ons bij de vaststelling van voorliggend plan gebaseerd op de ruimtelijke reservering in het oostelijk deel van de Beerse Overlaat. Dit is conform de Nota Ruimte. De beoogde ontwikkelingen in het reconstructieplan zijn in beginsel niet in strijd met die ruimtelijke reservering. We vinden wel dat bij de besluitvorming in 2006 duidelijk in beeld gebracht moet worden welke consequenties dit voor de regio zal hebben.

Regionale waterberging

Wij willen via twee sporen regionale wateroverlast voorkomen, namelijk door het langer vasthouden van water in de haarvaten van het watersysteem en door het realiseren van waterbergingsgebieden. Voor het vasthouden van water in de haarvaten is het belangrijk dat de bodem voldoende bergingscapaciteit heeft. Dit kan conflicterende situaties opleveren in gebieden die in het kader van waterdoelen vernat worden (zie §6.2.2). Vernatting betekent dat de bergingscapaciteit van de bodem afneemt en daarmee de mogelijkheid tot berging in de haarvaten. Of dit daadwerkelijk een knelpunt oplevert, hangt af van het type vernattingsmaatregel, de geologische opbouw en de grondsoort. Een goede afstemming tussen de uitwerking van regionale waterberging door vasthouden in de haarvaten en waterdoelen, is daarom noodzakelijk. Het vasthouden van water in de haarvaten wordt gezien als reguliere taak van de waterschappen, die voortvloeit uit 'Waterbeheer 21e eeuw'. We gaan er dan ook vanuit dat de waterschappen dit verder oppakken.

In dit reconstructieplan hebben we op basis van het Integraal Hydrologisch Streefbeeld 'bestaande inundatiegebieden', 'in te richten waterbergingsgebieden' en 'voorlopige reserveringsgebieden 2050' opgenomen (zie kaart 14). De 'voorlopige reserveringsgebieden 2050' zijn de gebieden die - met de huidige kennis en vooruitlopend op het definitieve waterbergingsplan

van de waterschappen - gezien worden als de benodigde oppervlakte voor de wateropgave van 'Waterbeheer 21e eeuw' tot 2050.

De gebieden die in de eerste fase worden aangepakt (de in te richten waterbergingsgebieden) én de bestaande inundatiegebieden, kennen een planologische doorwerking in de bestemmingsplannen buitengebied (zie § 11.6.2) en naar het Streekplan. De concrete begrenzing van 'in te richten waterbergingsgebied' en 'bestaand inundatiegebied', zoals opgenomen op plankaart 1 geldt als de definitieve aanwijzing van regionaal waterbergingsgebied. Hieruit volgt dat voor die gebieden de verplichting vervalt om deze in een uitwerkingsplan aan te wijzen. In 'voorlopige reserveringsgebieden 2050' wordt alleen ingestemd met de ontwikkeling van (grootschalige) kapitaalintensieve functies als uit een watertoets is gebleken dat de geschiktheid van het gebied voor waterberging niet verloren gaat en de investering vanuit het oogpunt van veiligheid en schaderisico's verantwoord is (conform Streekplan 2002). Voorbeelden van zulke kapitaalintensieve functies zijn: woonwijken, bedrijventerreinen, vestigingsgebieden voor de glastuinbouw en grote recreatiecomplexen. Om te anticiperen op het mogelijk toekomstig gebruik voor waterberging, hebben we de (globaal begrensde) gebieden gezoneerd als extensiverings- of verwevingsgebied voor de intensieve veehouderij.

Op kaart 14 staat in welke planperiode de waterbergingsgebieden ingericht worden. Op de kaart wordt onderscheid gemaakt tussen de bestaande inundatiegebieden, de in te richten waterbergingsgebieden en de voorlopig te reserveren waterbergingsgebieden 2050. De keuze voor deze gebieden is gebaseerd op de vraag in hoeverre realisatie ervan (op basis van maatschappelijke kosten) haalbaar en gewenst is. Er is vooral gezocht naar kansrijke combinaties met het realiseren van andere doelen. Het gaat hier vooral om combinaties met beekherstel en het realiseren van ecologische verbindingzones en de gewenste waterkwaliteit.

Locaties waar in de eerste vier jaar van de planperiode (tot en met 2008) waterberging gerealiseerd wordt, bevinden zich langs de Aa en de Leigraaf (project Dynamisch Beekdal). Het gaat hier om een project dat al in voorbereiding is. Daarnaast zal in het stedelijk gebied van 's-Hertogenbosch kadeverhoging langs de Aa plaatsvinden, in combinatie met een peilscheiding tussen de Aa en de Dommel. Hoewel deze maatregel binnen de stedelijke grenzen plaatsvindt, heeft het een uitstraling op het bovenstrooms gelegen gebied. Het Bossche Broek (Noord en Zuid) is nu al ingericht als waterbergingsgebied. Ook inunderen tijdens hoogwater nu al gebieden die grenzen aan de Essche Stroom en de Dommel en dragen op deze manier bij aan waterberging. Tot de voorlopig te reserveren waterbergingsgebieden 2050 (dus mogelijk in te richten waterbergingsgebieden ná 2008) horen onder meer gebieden langs de Aa en de Leigraaf, Wijboschbroek, Kloosterstraat, nog niet ingerichte gebieden langs de Dommel, de Essche Stroom, de Groote Wetering en Loofaert, de Hertogswetering (-Oost) en de Roode Wetering. Het gebied Kloosterstraat wordt op termijn ingericht als bedrijventerrein, in combinatie met de functie waterberging.

De waterschappen hebben een plan van aanpak opgesteld om uiterlijk september 2005 de definitieve omvang en locaties van alle waterbergingsgebieden vast te leggen. Dit is de uitwerking van de zoekgebieden waterberging die in het Streekplan zijn aangekondigd. Hiermee gaat het om zowel de in het kader van de reconstructie, als na de reconstructie in te richten waterbergingsgebieden. Dit betekent dat de 'in te richten waterbergingsgebieden' (minimale aanpassingen) en de 'voorlopige reserveringsgebieden 2050' zoals opgenomen in dit plan, straks vervangen worden door concreet begrensde gebieden.

In Maas en Meierij speelt bij waterberging nog iets extra's: de waterschappen hebben samen met Rijk, provincie en gemeenten de retentiebehoefte rondom 's-Hertogenbosch binnen het project 'Integraal plan Hoogwaterbescherming 's-Hertogenbosch' (HOWABO-II) onderzocht. Hierbij is gedetailleerd gekeken naar de benodigde hoeveelheid retentie, het voor de stad

gewenste beschermingsniveau en de maatregelen om dat niveau te realiseren in tijden van hoge waterstanden op de Maas. De onderzoeksresultaten zijn inmiddels bekend. Er vindt op dit moment bestuurlijke besluitvorming over plaats. In directe relatie tot HOWABO-II geldt dat maatregelen die worden genomen in het kader van de reconstructie ook tot doel hebben de te verwachten toename van de rivierafvoeren van de Aa en Dommel (door klimaatwijzigingen) te compenseren. Ook mogen deze maatregelen het voor 's-Hertogenbosch gewenste beschermingsniveau (1/100 - 1/150 jaar) niet nadelig beïnvloeden.

Wij vragen de waterschappen bij het maken van hun definitieve waterbergingsplan rekening te houden met onze voorkeuren, die hieronder zijn aangegeven. We hebben hierbij een afweging gemaakt met andere belangen (vooral landbouw en natuur) en gezocht naar een zo goed mogelijke combinatie met het behalen van andere reconstructiedoelen. Zo hebben we gekeken of waterberging niet strijdig is met het gewenste natuurdoeltype of aanwezige sterke landbouwbedrijven.

Het voorlopig reserveringsgebied 2050 Groote Wetering/Loofaert maakt deel uit van een groter gebied waarbinnen een aantal sterke rundveebedrijven ligt en waar we Ruimte voor Ruimte woningen, extensieve vormen van recreatie en verdrogingsbestrijding (Wamberg) voorstaan binnen een landgoedachtig karakter. Om dit gebied duurzaam te ontwikkelen wordt voor dit gebied een inrichtingsvisie gemaakt die streeft naar afstemming van de diverse functies en ontwikkelingen. Deze visie wordt voorbereid door de gemeente 's-Hertogenbosch en is opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Aangezien we streven naar zo min mogelijk overlast voor de grondeigenaren in de Lithse Polder, gaat onze voorkeur uit naar waterberging in een zo groot mogelijk deel van de Lithse Kooi (mits combineerbaar met het gewenste natuurdoeltype en het behoud van de cultuurhistorische waardevolle eendenkooi) en eventueel in een strook langs de noordzijde van de Roode Wetering. Dit versterkt ook het realiseren van de ecologische verbinding Hertogswetering, waar we hoge prioriteit aan geven.

We dringen er bij waterschap Aa en Maas op aan de regionale waterberging in 't Grolder te concentreren in het gebied De Wielen (binnen 't Grolder) en in een strook langs de Groote Wetering. Op deze wijze zijn er weinig consequenties voor de landbouw en is er geen conflict met de begrenzing als landbouwontwikkelingsgebied (zie §6.9). Het gebied De Bleeken, dat in een eerder stadium is genoemd als reserveringsgebied voor waterberging, is niet meer als zodanig opgenomen.

Voor het gebied bij Vinkel vragen we waterschap Aa en Maas rekening te houden met het grondwaterbeschermingsgebied Nuland.

We vinden het belangrijk dat aan het bergen van water in natuurgebieden een zorgvuldige afweging voorafgaat. De Raad voor het Landelijk Gebied (Bergen met beleid, 2001) en, meer specifiek voor Brabant, DLG (Ecologische aspecten van overstroming en inundatie, 2002) hebben onderzoek gedaan naar waterberging in natuurgebieden. De conclusies van deze onderzoeken zijn dat waterberging en natuur niet in alle gevallen samen gaan en dat waterberging in gebieden met specifieke kwetsbare natuur tot grote schade kan leiden. We vinden daarom dat in eerste instantie de mogelijkheden voor het vasthouden van water in de haarvaten volledig benut moeten worden. Pas daarna is waterberging aan de orde. Voor Maas en Meierij geldt dat de slechte waterkwaliteit van het beekwater, waterberging in de Moerputten vooralsnog onmogelijk maakt. Mocht de waterkwaliteit in de toekomst verbeteren, dan wordt de mogelijkheid van waterberging opnieuw bezien. In plaats van de Moerputten heeft het onze voorkeur water te bergen in de Gement.

Bij de begrenzing van waterbergingsgebieden wordt rekening gehouden met de garanties die de zuivelindustrie aan voedselveiligheid van melkproducten, stelt. Hier gaat hier om graslandgebieden die bij veehouderijbedrijven in gebruik zijn en die kunnen inunderen met water dat ook afkomstig is van ongezuiverde lozingen of het effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Nadat de waterschappen hun waterbergingsplannen hebben afgerond, worden de waterbergingsgebieden in aparte plannen op perceelsniveau begrensd. In deze plannen wordt bekeken of de gronden aangekocht en eventueel geruimd dienen te worden, mogelijk in combinatie met verwerving voor de EHS. Ook wordt bezien of afspraken gemaakt kunnen worden met agrariërs in de vorm van ‘blauwe diensten’ en een schadevergoeding bij daadwerkelijke overstrooming. Bij de inrichting van de gebieden wordt ernaar gestreefd aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden te behouden en/of te versterken. Indien waterberging in de EHS plaatsvindt, wordt in het plan onderzocht hoe rekening gehouden kan worden met de natuurdoelen. Indien waterberging in een grondwaterbeschermingsgebied plaatsvindt, wordt rekening gehouden met de risico’s voor de grondwaterkwaliteit. Het waterleidingbedrijf wordt bij deze analyse betrokken. Kortom: voor elk waterbergingsgebied wordt maatwerk geleverd. De mogelijkheden voor landbouwkundig gebruik zijn straks (na definitieve begrenzing) afhankelijk van de frequentie van overstromen. In gebieden die jaarlijks meerdere malen overstromen, zijn minder intensieve vormen van landgebruik mogelijk dan in gebieden die minder vaak overstromen. Vooral in de waterbergingsgebieden in de beekdalen zijn vaak goede mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer. Hier willen we ook de extensivering van de melkveehouderij stimuleren (zie §6.6.2).

6.2.2 Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

In het Streekplan, Koepelplan en de partiële herziening van het Waterhuishoudingsplan zijn gebieden opgenomen met de aanduiding ‘natuurparels’. Het gaat om de ‘begeleid natuurlijke eenheden’ en om daarbuiten gelegen bos- en natuurgebieden met - vanwege specifieke omstandigheden - bijzondere natuurwaarden. Een aantal van deze natuurparels is ook voor het waterbeleid van groot belang. Dit zijn de natte natuurparels. Deze maken onderdeel uit van de natte EHS. In Maas en Meierij liggen de volgende natte natuurparels: Wijboschbroek, de EHS rondom kasteel Heeswijk (verder te noemen Wijboschbroek/kasteel Heeswijk), de Moerputten, Bossche Broek-Noord en Zuid, Gasthuiskamp (de Geelders), Elderbroek en de Dommel bij Gemonde (zie kaart 14).

Grote delen van de natte EHS zijn verdroogd. In deze gebieden worden de waterwensen van de in het natuurbeleidsplan vastgestelde natuurdoeltypen (de sectorale waterdoelen) niet gehaald. Om aan deze situatie een einde te maken, is op Rijksniveau vastgelegd dat in 2010 in 40 % van deze verdroogde gebieden, de verdroging opgeheven dient te zijn. Mede om deze reden maakt verdrogingsbestrijding deel uit van de reconstructie. Voor de verdrogingsaanpak geven we in de eerste en tweede planperiode prioriteit aan de natte natuurparels. Dit is conform de afspraken van Cork. In de overige verdroogde gebieden zullen we in ieder geval lopende projecten en initiatieven stimuleren en doorzetten. Voorts benutten we in deze gebieden ten volle kansen voor de aanpak van de verdroging, bijvoorbeeld in de grondverwerving dan wel in meekoppeling met andere projecten. In de derde planperiode wordt de aanpak van de verdroogde gebieden buiten de natte natuurparels meer planmatig opgepakt.

Om te voorkomen dat de natte natuurparels verder verdrogen, wordt een beschermingsbeleid gevoerd. Dit beschermingsbeleid geldt voor de natte natuurparels, inclusief een zone van gemiddeld 500 meter daaromheen: de ‘beschermingszone natte natuurparel’. We zetten voor het beschermingsbeleid het instrument van planologische doorwerking in (zie verder §11.6.3). De natte natuurparels, inclusief de beschermingszone zoals weergegeven op plankaart 1 en kaart 14, werken daarmee door in het bestemmingsplan (zowel de begrenzing als het te hantieren beschermingsbeleid).

In de eerste planperiode (tot en met 2008) wordt in 50% van het areaal van de natte natuurparels, vernattingmaatregelen tot aan de rand van de natuurparels genomen.

Vernattingmaatregelen in het aangrenzende landbouwgebied zijn, uitzonderingen daargelaten, nog niet aan de orde, in het landbouwgebied grenzend aan een natte natuurparel zal de grondwaterstand echter wel stijgen. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan de in het Koepelplan opgenomen doelstelling voor de natte natuurparels.

Over mogelijke nadelige effecten voor de landbouw is op voorhand geen uitspraak te doen. Een grondwaterstandsverhoging in het landbouwgebied kan, afhankelijk van waar deze zich voor doet, een verslechtering of een verbetering van de productieomstandigheden betekenen. Met betrokkenen worden afspraken gemaakt over de te nemen maatregelen en de wijze waarop nadelige effecten gecompenseerd worden. Hierbij geldt als uitgangspunt dat er een evenwicht dient te zijn tussen de beschikbare middelen en eventueel optredend nadeel. Voor meer details hierover wordt verwezen naar het 'flankerend beleid' zoals opgenomen in hoofdstuk 12. Uitgangspunt is wel dat alle betrokken partijen instemmen met de te nemen maatregelen. Verwacht wordt dat groene en blauwe diensten een bijdrage kunnen leveren aan het vinden van oplossingen. Vooral voor de landbouw is het van belang dat in een vroeg stadium bekend is hoe dit nadeel wordt gecompenseerd. In een proefgebied zal ervaring worden opgedaan met het beschrijven en uitwerken van groene en blauwe diensten. Het ligt voor de hand dat we Wijboschbroek/kasteel Heeswijk hiervoor laten fungeren als pilotgebied, aangezien hier de meeste landbouwbedrijven gelegen zijn (in elk geval meer dan rond Bossche Broek en Moerputten).

Het bovenstaande wordt vormgegeven met uitvoeringsprojecten.

De natte natuurparels waar we in de eerste planperiode starten met verdrogingsbestrijding zijn de Moerputten, Wijboschbroek/kasteel Heeswijk en Bossche Broek-Noord. In deze gebieden liggen de beste kansen gezien de waarde en kwetsbaarheid van de betreffende natuur, de stand van zaken van de grondvererving en het draagvlak. Voor de overige natte natuurparels geldt eenzelfde aanpak, maar dan in de tweede planperiode (tot 2012) (zie kaart 14).

In de rest van de verdroogde delen van de natte EHS willen we ook al vernattingmaatregelen nemen. Bij deze gebieden wordt echter gewerkt met een interne buffer. Dit betekent dat de grondwaterstand in het omliggende landbouwgebied niet wordt beïnvloed.

Wij zien er op toe dat de waterhuishoudkundige omstandigheden in de GHS en AHS-landschap niet negatief beïnvloed worden, met het oog op het behoud en bescherming van de specifieke natuurwaarden in deze gebieden. We ondersteunen initiatieven ter verbetering van de waterhuishoudkundige omstandigheden in de GHS en AHS-landschap. Aanvullend bezien we in de eerste planperiode waar en in welke mate maatregelen genomen kunnen worden om de functies in deze gebieden beter op elkaar af te stemmen. Vervolgens nemen we deze maatregelen op in het uitvoeringsprogramma.

Op kaart 5 is globaal weergegeven welke landbouwgronden te droog zijn. Vanuit onder meer de landbouwontwikkelingsplannen worden al waterconserveringsprojecten uitgevoerd. De agrarische sector is tevreden met deze aanpak en we achten het niet noodzakelijk extra actie te ondernemen. Nieuwe initiatieven om de vochtvoorziening in te droge landbouwgebieden te optimaliseren, steunen we echter, mits die voorziening gebaseerd is op duurzaamheid.

We streven er ook naar in heel Maas en Meierij het water langer vast te houden. Waar en welke maatregelen moeten worden getroffen, wordt uitgewerkt in projecten per deelstroomgebied of natuurgebied. Hiertoe wordt bekeken welke maatregelen het waterschap al met haar huidige instrumentarium kan nemen en wat hiervan het effect zal zijn. Overigens is in

de laatste jaren in Maas en Meierij het peilbeheer (regelen via de stuwen) al geoptimaliseerd. Wel kan nog gekeken worden naar maatregelen als het verondiepen en dempen van sloten.

Wijstgronden

Langs breuken zoals de Peelrandbreuk nabij Nistelrode komen wijstverschijnselen voor, bijvoorbeeld ten westen van Donzel en nabij Rauwe Heide. Dit verschijnsel is uniek in Nederland en heeft grote aardkundige, hydrogeologische, cultuurhistorische en ecologische waarde. We willen daarom de wijstgronden beschermen en waar mogelijk herstellen. De notitie “Brabantse wijstgronden in beeld” (Waterschap de Aa, 2003) is een eerste inventarisatie en bedoeld als discussiestuk. Hiermee is een start gemaakt voor structureel onderzoek naar het verschijnsel wijst. Door middel van deze inventarisatie worden de zoekgebieden voor wijstverschijnselen in beeld gebracht. In het uitvoeringsprogramma hebben we met het oog op het wijstverschijnsel in samenwerking met de reconstructiecommissies van Peel en Maas en van de Peel, een project opgenomen dat de aanpak voor bescherming en herstel nader uitwerkt. Dit vindt plaats in het vervolgonderzoek ‘Uitwerking aanpak bescherming en herstel wijstgronden’. Maatregelen voor bescherming en herstel zijn bijvoorbeeld waterconservering, planologische veiligstelling en natuurontwikkeling. De meest geschikte maatregelen zullen per gebied verschillen, aangezien de wijze waarop wijst zich manifesteert verschilt. De gebieden waar wijstverschijnselen voorkomen of waar mogelijkheden zijn de wijstverschijnselen te herstellen, hebben we als zoekgebied wijst weergegeven op kaart 14. De precieze begrenzing van deze gebieden en de te nemen beschermende of herstellende maatregelen worden uitgewerkt in het kader van het bovengenoemde project. Tijdens de eerste planperiode worden ook de overige plekken met wijst in beeld gebracht.

6.2.3 Water- en bodemkwaliteit **Algehele waterkwaliteit**

Wij leggen een hoge prioriteit bij het verbeteren van de bodem-, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Een belangrijke reden hiervoor is dat waterkwaliteit één van de randvoorwaarden is voor het behalen van andere reconstructiedoelen, zoals het behouden en ontwikkelen van kwetsbare natuurwaarden, beschermen van grondwaterwinningen en veterinaire veiligheid. Daarnaast kan het verbeteren van de waterkwaliteit vaak in samenhang met andere reconstructiedoelen worden opgepakt. Hierbij wordt vooral gedacht aan beekherstel, regionale waterberging, waterdoelen, extensivering van de melkveehouderij, uitbreiding van de biologische landbouw en agrarisch natuurbeheer.

Het is wettelijk verplicht dat alle ongezuiverde huishoudelijke lozingen vóór 2005 gesaneerd zijn. Daarnaast stellen we tot doel om riooloverstorten die een knelpunt vormen voor waterberging in kwetsbare natuurdoeltypen, vóór 2005 te saneren. De primaire verantwoordelijkheid voor het saneren van ongezuiverde lozingen ligt bij de gemeenten. We bevorderen de sanering door deze op te nemen in het uitvoeringsprogramma. Naast riooloverstorten en ongezuiverde lozingen vormt het effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) een punt van zorg voor de waterkwaliteit. De in uitvoering zijnde maatregelen aan de rwzi Dinther worden in 2004 afgerond. Deze rwzi wordt aangepast, zodat het rioolwater uit Schijndel daarop kan worden aangesloten en de stikstof- en fosfaatgehalten in het effluent worden gereduceerd. De rwzi van Schijndel wordt in 2005 gesloopt. Lokaal levert dit een verbetering van de waterkwaliteit op, vooral voor de natte natuurparel Wijboschbroek/kasteel Heeswijk waar het water uit de huidige rwzi doorheen stroomt.

Tenslotte wordt de rwzi 's-Hertogenbosch aangepast. Door middel van een deelstroombehandeling worden de stikstofgehalten in het effluent gereduceerd. Afronding wordt uiterlijk 2005 verwacht. Al deze maatregelen hebben we opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Voor de overige rwzi's zijn in de eerste uitvoeringsfase nog geen maatregelen voorzien. We willen ook

ongezuiverde lozingen en riooloverstorten ten behoeve van voedselveiligheid (landbouwkundig gebruik) saneren. Door een in de komende vier jaar op te starten project worden de betreffende lozingen en overstorten in beeld gebracht en wordt een saneringsplan opgesteld. Naast puntbronnen zijn diffuse bronnen van belang. Op dit moment is niet gebiedsspecifiek bekend hoe deze het beste aangepakt kunnen worden. Op basis van de resultaten van de pilots (zie hieronder bij specifieke gebieden: natuurparels) worden in de tweede fase van de reconstructie concrete maatregelen genomen.

Voorts streven we er in het algemeen naar om zo dicht mogelijk bij de MTR-normen te komen voor oppervlaktewaterkwaliteit van fosfaat, nitraat en bestrijdingsmiddelen (MTR betekent maximaal toelaatbaar risiconiveau). De normen dienen behaald te zijn in 2022. De verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit komt ten goede aan de natuur, maar ook aan de volksgezondheid, de voedselveiligheid (landbouwkundig gebruik) en beekherstel (zie §6.2.4). Verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit kan in een groot deel van Maas en Meierij worden opgepakt. We hebben dan ook diverse projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

De Kaderrichtlijn Water is in december 2000 van kracht geworden. Samengevat heeft deze richtlijn tot doel aquatische ecosystemen te beschermen, duurzaam watergebruik te bevorderen, de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren en, als neven doel, de bestaande Europese regelgeving op het gebied van water te harmoniseren. De Kaderrichtlijn gaat er daarbij van uit dat water een erfgoed is dat moet worden beschermd en verdedigd. De Kaderrichtlijn geeft aan dat de gestelde waterkwaliteits- en ecologische doelstellingen in beginsel binnen 15 jaar, dus in december 2015, moeten zijn bereikt. Ook is aangegeven dat het programma van maatregelen dat hiervoor nodig is, in 2009 onder de naam 'stroomgebiedsbeheersplan' bestuurlijk moet zijn vastgesteld en uiterlijk in 2012 operationeel moet zijn. Voor het reconstructieproces is van belang dat het stroomgebiedsbeheersplan in 2008 gereed is ten behoeve van de formele procedure voor de vaststelling. In de eerste planperiode van het reconstructieplan (2004-2007) verlenen we daarom onze medewerking aan het opstellen van de conceptstroomgebiedsbeheersplannen, inclusief het vanuit de Kaderrichtlijn vereiste programma van maatregelen. We streven er daarbij naar om deze maatregelen zoveel mogelijk een plaats te geven in het tweede generatie plan voor zover het valt binnen de kaders van de reconstructie. Tot het moment dat deze stroomgebiedsbeheersplannen worden vastgesteld, gaan we, op basis van dit reconstructieplan, aan de slag met de uitvoering van projecten voor waterkwaliteit.

Specifieke gebieden: natuurparels

De kwetsbare, natte natuurgebieden in Maas en Meierij zijn Wijboschbroek, de EHS rondom kasteel Heeswijk, de Moerputten, Bossche Broek-Noord en -Zuid, Gasthuiskamp (De Geelders), Elderbroek en de Dommel bij Gemonde. Daarvan worden Bossche Broek-Noord, Wijboschbroek/kasteel Heeswijk en de Moerputten in de eerste planperiode aangepakt. De overige gebieden worden in de tweede planperiode aangepakt. De drie gebieden kennen de hoogste prioriteit om de gewenste waterkwaliteit (en -kwantiteit) te realiseren. Om deze natte natuurparels te beschermen is het nodig om bufferzones aan te leggen rondom deze gebieden, zodat wordt voorkomen dat in het gebied of in de omgeving ervan activiteiten plaatsvinden die leiden tot een verslechtering van de situatie in de natte natuurparel. In de bufferzones worden maatregelen getroffen om uitspoeling van fosfaat, nitraat en bestrijdingsmiddelen te verminderen. De breedte van een dergelijke bufferzone is afhankelijk van de geologische en hydrologische omstandigheden en varieert van 200 tot 300 meter. De bepaling van de meest effectieve maatregelen, de locaties waar de maatregelen getroffen worden en de breedte van de zones

rondom natte natuur, vragen om maatwerk per natte natuurparel.

Verhoging van de grondwaterstand kan op fosfaatverzadigde gronden leiden tot een toename van de fosfaatuitspoeling. We zijn ons van dit gevaar bewust en zullen bij de uitwerking van de plannen de risico's in beeld brengen. Bij het definiëren van grondwaterstandverhogende maatregelen wordt het effect op de waterkwaliteit in ogenschouw genomen. Indien dit leidt tot onacceptabele effecten voor de betreffende natuurparel en/of voor het watersysteem waarop het betreffende gebied afwatert, wordt gekeken welke compenserende dan wel mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden.

Prioritaire gebieden voor oppervlaktewaterkwaliteit

Wij kiezen ervoor om rondom Wijboschbroek, de EHS rondom kasteel Heeswijk, en de Gasthuiskamp (de Geelders) extra maatregelen te treffen om de oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren. Deze gebieden zijn het meest kwetsbaar en hier kunnen maatregelen het meest effectief en in samenhang met andere doelen (bijvoorbeeld extensivering melkveehouderij, waterdoelen) worden ingezet. Extra inzet rondom de beken is in Maas en Meierij meestal weinig effectief, omdat Maas en Meierij benedenstrooms ligt en maatregelen in eerste instantie bovenstrooms getroffen moeten worden. We vinden het daarom zinvoller dit later op te pakken, wanneer bovenstrooms de waterkwaliteit verbeterd is.

Provincie en waterschappen voeren in de eerste planperiode samen met ZLTO en de gemeenten vijf regionale pilotprojecten uit om systematisch ervaring op te doen met maatregelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Maatregelen waaraan wordt gedacht zijn bijvoorbeeld het samen met de landbouw zoeken naar mogelijkheden om de uit- en afspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen, het verminderen van het gebruik van koper en zink in het stroomgebied en het beter afstemmen van de mestgift op de behoefte van de gewassen die in het stroomgebied worden geteeld. De regionale pilotprojecten zijn voorzien buiten Maas en Meierij.

De ervaringen uit deze pilots worden gebruikt om te komen tot een grootschalige aanpak van de diffuse bronnen in de tweede en derde planperiode, waarbij nauw wordt aangesloten bij het uitvoeringsprogramma voor de Kaderrichtlijn Water. De ervaring die opgedaan wordt in de pilotprojecten zal worden toegepast bij de stroomgebiedsbeheersplannen en maatregelenpakketten die in het kader van de Kaderrichtlijn Water zullen worden gebruikt.

Nabij Wijboschbroek zijn in het Integraal Hydrologisch Streefbeeld in de waterlopen drie blauwe knooppunten weergegeven. Het gaat hier om plaatsen waar watergangen vanuit het agrarisch gebied in een waterloop waaraan hoge ecologische kwaliteiten zijn toegekend, stromen. We willen bij de blauwe knoop of (in de meeste gevallen) bovenstrooms ervan maatregelen nemen om de waterkwaliteit te verbeteren. Bij de blauwe knoop stroomt namelijk water het natuurgebied of de beek binnen, dat nu niet aan de kwaliteitseisen voor het natuurgebied of de beek voldoet. Het gaat hier om maatregelen in stroken van circa tien meter rondom de waterlopen in het bovenstroomse gebied. Dit gebied is weergegeven op kaart 14 als 'waterkwaliteitsverbetering, hoogste prioriteit'. De start van dit project is voorzien in de tweede planperiode. Maatregelen rond kasteel Heeswijk en Gasthuiskamp volgen in de derde planperiode.

Grondwaterbeschermingsgebieden

Ten behoeve van drinkwatervoorziening wordt hoge prioriteit gegeven aan de kwaliteit van grondwater in kwetsbare en zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden moet behouden of verbeterd worden ten behoeve van drinkwaterwinningen. Een kwetsbaar grondwaterbeschermingsgebied ligt bij Maren-Kessel. De zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden in Maas en Meierij liggen bij Macharen en Nuland (zie kaart 2). Om de grondwaterkwaliteit in de grondwaterbeschermingsgebieden te behouden en te verbeteren, zijn in de Provinciale

Milieuverordening diverse maatregelen opgenomen. Zo mogen op grond van het Streekplan binnen de 25- en 100-jaarszones geen nieuwe agrarische bedrijven gevestigd worden.

Uitbreiding van bestaande varkenshouderijen is mogelijk, indien aanvullende beschermende voorzieningen worden getroffen (maatwerk).

Wij hebben de gebieden begrensd als verwevingsgebied of extensiveringsgebied voor de intensieve veehouderij (zie ook §6.9). Wij geven prioriteit aan het verbeteren van de grondwaterkwaliteit in de zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden. De drinkwaterwinningen in deze gebieden worden door Brabant Water aangeduid als zeer kwetsbare winningen met acute problemen. De problemen worden vooral veroorzaakt door een te grote uitspoeling van bestrijdingsmiddelen en nutriënten. Brabant Water en de provincie werken aan projecten om de uitspoeling van bestrijdingsmiddelen in deze gebieden te verminderen (de zogenaamde Schoon Waterprojecten in Nuland en Macharen). We hebben deze projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Daarnaast zien we in grondwaterbeschermingsgebieden goede mogelijkheden voor extensivering van de melkveehouderij (inzet Koopmansgelden, zie §6.6.2, grondgebonden veehouderij) en willen we hier vooral de biologische landbouw stimuleren (zie §6.4).

Uitspoelingsgevoelige gronden

Voor uitspoelingsgevoelige gronden en beekdalen die niet liggen in natuurparels, prioritaire gebieden voor oppervlaktewaterkwaliteit of grondwaterbeschermingsgebieden, onderschrijven we het generieke beleid conform de EU-Nitraatrichtlijn.

6.2.4 Beekherstel

In tabel 6.1 is aangegeven voor welke beken we beekherstel voorstaan en wat we als ‘streefbeeld’ zien voor deze beken (zie ook provincie Noord-Brabant en Waterschappen Noord-Brabant, 2002). De beken zijn weergegeven op kaart 14.

Tabel 6.1 Streefbeelden beken

Beek	Korte omschrijving streefbeeld
Essche Stroom, Dommel (incl. Stadsdommel)	Laaglandriviertje: Viswater, voorzien van geschikte paaiplaatsen, opgroeigebieden en migratiemogelijkheden. Paai- en opgroeigebieden zijn in voldoende mate en zonder barrières aanwezig.
Aa (incl. StadsAa), Dieze	Benedenloop laaglandbeek: Slingerende tot meanderende benedenloop met winterbed begeleid door minimaal 10% opgaande begroeiing (halfnatuurlijke variant tot minimaal 50%, in halfopen landschap).
Beeksche Waterloop	Temporaire bovenloop: Waterloop die 's zomers twee tot drie maanden droogvalt. Aangezien het hier gaat om een cultuurhistorisch zeer waardevolle scheidingslijn, wordt gestreefd naar de halfnatuurlijke variant met minimaal 25% opgaande begroeiing (voornamelijk loofbos). Het tracé van de beek blijft ongewijzigd.
Leigraaf, Grote Wetering/ Barrière Wetering, Biezenloop	Beekgraaf: Gegraven watergang met stroming gedurende deel of gehele jaar en met natuurlijke, gevarieerde oevers, begeleid door minimaal 10% opgaande begroeiing. De cultuurhistorische identiteit van deze aangelegde waterloop dient herkenbaar te blijven bij de ontwikkeling van eventueel natuurlijke oevers. Het tracé is bij deze gegraven waterloop van belang.

Alle beken worden tijdens de reconstructieperiode hersteld. Voor het herstel van de beek wordt de betreffende ruimte (een strook variërend van 25 tot 125 meter) verworven en als natuur aangemerkt¹. We hebben de ambitie de benodigde ruimte voor beekherstel planologisch te beschermen.

Wij willen het belang van een integrale aanpak van de verschillende waterthema's benadrukken. Een groot deel van deze ruimte wordt bijvoorbeeld ook benut voor regionale waterberging, die voor een deel immers plaatsvindt in de natuurlijke overstromingsgebieden van een beek. Na verwerving kunnen herstelmaatregelen worden uitgevoerd (bijvoorbeeld hermeandering, inrichting oevers, vispassages). De herstelmaatregelen dragen ook bij aan de opgave voor regionale waterberging. Ook draagt beekherstel bij aan het realiseren van een aantal ecologische verbindingzones en het herstellen en/of versterken van aanwezige landschappelijke waarden. Bij uitvoering van plannen in het beekdal staan we een integrale aanpak voor; we dragen zorg voor een voldoende afgestemde en waar mogelijk integrale aanpak van de diverse thema's.

Het beekherstel van de Aa is al door waterschap Aa en Maas en de gemeente Sint Michielsgestel opgepakt in het project 'Dynamisch beekdal'. Daarnaast lopen er projecten voor de Dommel (in en om de bebouwde kom van Sint Michielsgestel, in combinatie met het realiseren van een ecologische verbindingzone), de Beeksche Waterloop (ook in combinatie met een ecologische verbindingzone) en is er het project 'Historisch landgebruik beekdal de Aa'. Binnen 's-Hertogenbosch spelen herinrichtingsprojecten van de Dieze, de Stadsdommel en de StadsAa. Het herstel van deze (onderdelen van de) beken wordt dus de komende vier jaar opgepakt en is opgenomen in het uitvoeringsprogramma, vaak in combinatie met projecten

¹ 61 van de 68 kilometer te herstellen beek in Maas en Meierij ligt al binnen de EHS

voor regionale waterberging (zie ook kaart 14).

Voor de overige beken geldt dat het betreffende waterschap in de toekomst een plan opstelt, waarin uitgewerkt wordt wat de exacte omvang is van de te herstellen beek en wat de exacte maatregelen zijn voor het herstel. Daarna volgt uitvoering in de tweede en/of derde fase. De Hertogswetering en de Teeffelensche Wetering zijn geen beken. Rondom deze waterlopen worden echter ook diverse maatregelen genomen om de natuur- en landschappelijke waarde van deze waterlopen te vergroten en versterken. Zij komen aan de orde in §6.4.2 (ecologische verbindingzones).

6.2.5 Bodembeheer

Het behoud van relatief schone bodems is een randvoorwaarde bij de uitvoering van dit reconstructieplan. Op het moment dat daadwerkelijk wordt ingegrepen in het gebied streven we naar het verhogen van de kwaliteit en de gebruikswaarde van de bodem. Met daadwerkelijk ingrijpen wordt bijvoorbeeld bedoeld: oprichten of verwijderen van bebouwing, aanleggen of verwijderen van beplanting, graven in de bodem en aanpassen van de waterhuishouding. Dit is onder meer aan de orde bij de ontwikkeling van duurzame locaties intensieve veehouderij, herverkaveling, realiseren van regionale waterberging, ontwikkeling van bos en natuur en bij beekherstel.

In geval van bodemverontreiniging wordt de verontreiniging volgens wettelijke regels verwijderd dan wel op andere wijze gesaneerd. We voorkomen dat bij functiewijzigingen of intensiever gebruik van de bodem een afname van de bodemkwaliteit optreedt of de aan de bodem gekoppelde onvervangbare waarden worden aangetast.

We hebben het reconstructieplan afgestemd op de plannen van het projectbureau Actief Bodembeheer De Kempen². Daarnaast hebben we bij het opstellen van het reconstructieplan rekening gehouden met de doelstellingen van het project 'Hergebruik en Eindbestemming Gesloten Stortplaatsen'. In de eerste fase willen we starten met de inrichting van de voormalige stortplaats Vlagheide.

6.3 Milieu

6.3.1 Ammoniak

Wij constateren dat de ammoniakproblematiek in het zandgebied ten zuiden van de stedelijke regio Waalboss relatief groot is ten opzichte van de rest van Brabant (zie §3.2). We willen ons dan ook extra inspannen om de ammoniakemissie in dit gebied terug te dringen.

De ammoniakemissie en -depositie op voor verzuring gevoelige natuurgebieden van de EHS willen we verdergaand dan het generieke beleid reduceren door deze gebieden en zones daaromheen aan te wijzen als extensiveringsgebied. We hebben daarom, naast een zone van 250 meter rond de zeer kwetsbare natuurgebieden (A-gebieden), vaak ook een zone rond de kwetsbare natuurgebieden (B-gebieden) als extensiveringsgebied gezoneerd. Als belangrijk onderdeel van de integrale zonering voor de intensieve veehouderij ondersteunen en bevorderen we in deze gebieden bedrijfsverplaatsingen en -beëindigingen en verbrede landbouw. We zullen intensieve veehouderijen die (ondanks de beperkte ruimte die in extensiveringsgebieden wordt geboden, zie §11.6.1) in deze gebieden uit willen breiden, hiervoor actief benaderen (zie ook §6.6.2, intensieve veehouderij). Het gaat hierbij ook om een groot aantal bedrijven in de nog niet verworven EHS, waarbij de ammoniakemissie een knelpunt vormt voor het behalen van de natuurdoelstelling.

Naast de bescherming van kwetsbare natuurgebieden via zonering willen we de huidige totale ammoniakemissie (circa 3,8 kton) van Maas en Meierij aanzienlijk terugdringen. Voor Maas en Meierij streven we naar een ammoniakemissie van 1,9 kton. Dit regionale cijfer heeft uitslui-

² Speelt voor Maas en Meierij in een deel van Sint Michielsgestel

tend de functie van referentiewaarde. Deze referentiewaarde heeft niet als doel (in de eerste planfase) bedrijfsontwikkelingen of verplaatsingen te sturen. Via deze referentiewaarde wordt inzichtelijk in welke mate het totaal aan reconstructieplannen bij zal dragen aan het behalen van het Brabantse emissiedoel van 18 kiloton in 2010. De provincie beschikt al over een monitoringssysteem om de ammoniakemissie te monitoren, waarbij de gemeenten informatie over de veehouderijen aanleveren: het Bestand Veehouderijbedrijven (BVB).

We constateren dat de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor ruimte regeling al bijdragen aan het terugdringen van de ammoniakemissie, aangezien deze regelingen voorzien in het uit de markt halen van dierrechten. Hierdoor neemt de ammoniakemissie af. Ook door vermindering van het aantal technisch verouderde bedrijven en door de ontwikkelingen in techniek en wetgeving neemt de ammoniakemissie flink af. De verplaatsing van bedrijven vanuit extensiveringsgebieden naar duurzame locaties in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden werkt ook mee; op het moment van verplaatsen worden namelijk nieuwe emissiearme technieken toegepast. Iets dat door de regelgeving ook wordt verplicht. Tenslotte kunnen we constateren dat het aantal melkkoeien en bijbehorend jongvee de laatste jaren sterk is afgenomen.

Naast deze min of meer autonome afname van de ammoniakemissie constateren we ook dat het akkoord van Cork ertoe heeft geleid dat intensieve veehouderijen in extensiveringsgebieden (beperkte planologische) ruimte hebben gekregen om uit te breiden. Ondanks dat de stank- en ammoniakregelgeving hier blijft gelden, komt dit de afname van de ammoniakemissie niet ten goede en vraagt dit om een extra inspanning om de ammoniakemissie terug te dringen. We willen daarom een verdere toename van de gebiedsemissie voorkomen door nieuwvestiging van intensieve veehouderij in Maas en Meierij uit te sluiten. Hierboven is al geconstateerd dat de ammoniakproblematiek in het zandgebied ten zuiden van de stedelijke regio Waalboss relatief groot is. Ook zien we geen mogelijkheid voor verplaatsing van bedrijven via nieuwvestiging naar de rest van Maas en Meierij omdat daar sprake is van een voor Brabant unieke openheid (het rivierkleigebied) en een grote stedelijke concentratie in de stedelijke regio Waalboss. Ook achten we de ontwikkeling van duurzame projectlocaties ongewenst vanwege de al hoge milieudruk. In landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden voor de intensieve veehouderij kunnen agrarische bedrijven mogelijk omschakelen naar intensieve veehouderijen en kunnen de bestaande intensieve veehouderijen zich verder ontwikkelen. Zie verder §6.9 over integrale zonering.

Vanwege de hoge dichtheid aan intensieve veehouderijen in Oost-Brabant wordt met alleen de verwachte autonome afname van het aantal intensieve veehouderijen en de hierboven beschreven maatregelen, het emissiedoel in 2012 waarschijnlijk niet gehaald. We willen daarom, naast de bescherming van de meest verzuringsgevoelige gebieden, een extra afname van de ammoniakemissie stimuleren. We gaan met een pilot de toepassing van de meest kostenefficiënte maatregelen (zoals betere mestaanwending, beperking van kunstmestgebruik en voermaatregelen) stimuleren. Een deel van deze maatregelen wordt in bepaalde mate al toegepast in het kader van reguliere mineraalmaatregelen. In de praktijk is hiermee echter een versnelling en meer winst te realiseren. Met een pilot in heel Maas en Meierij wordt met behulp van een bedrijfsanalyse per deelnemer, op vrijwillige basis, geprobeerd het door ons gewenste ammoniakplafond te realiseren. Dit pilotproject is opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Daarbij overwegen we ook om subsidies te verstrekken voor aanvullende toepassing van emissiebeperkende technieken en maatregelen (op het gebied van toediening, staltechniek en voeding), voor zover deze niet al wettelijk verplicht zijn. Om deze te promoten starten we een voorlichtings-traject. De voorkeur gaat uit naar toepassing van brongerichte maatregelen boven 'end of pipe' maatregelen, zoals chemische luchtwassers.

In dit plan is de gecombineerde inzet van de generieke wet- en regelgeving (nationaal en Europees) en de zonering cruciaal voor het realiseren van de doelstellingen ten aanzien van natuur- en milieukwaliteit. De provincie monitort de ontwikkeling van de intensieve veehouderij. Indien de situatie ontstaat dat, bijvoorbeeld door veranderingen in Europese of nationale wetgeving, het doelbereik ten aanzien van natuur, milieu, water en leefbaarheid verslechtert als gevolg van die ontwikkelingen, zullen wij ons beleid heroverwegen.

6.3.2 Stank

In vergelijking met andere reconstructiegebieden lijkt de stankproblematiek vooral in het zuidoosten van Maas en Meierij relatief omvangrijk. Hier liggen veehouderijbedrijven dichtbij woonkernen en stankgevoelige objecten, zoals de recreatieterreinen Herperduin, de Wildhorst en Vinkeloord. Voor het verminderen van het percentage stankgehinderden hebben we in vrijwel heel Maas en Meierij een zone van minimaal 250 meter rondom stads- en dorpskernen als extensiveringsgebied voor de intensieve veehouderij begrensd. Ook niet-agrarische lintbebouwingen en bebouwingsclusters (zie hieronder), grote recreatieterreinen en objecten met maatschappelijke functies die gevoelig zijn voor stank, zijn voorzien van een dergelijke zone. Om de geurhinder daadwerkelijk terug te dringen ondersteunen en bevorderen we in deze gebieden het beëindigen, verplaatsen en omschakelen van intensieve veehouderijbedrijven. Het gaat in Maas en Meierij om een groot aantal veehouderijbedrijven. We zullen bedrijven die in deze gebieden uit willen breiden, hiervoor actief benaderen. In §6.6.2 (intensieve veehouderij) wordt hier verder op ingegaan.

In een aantal bebouwingsclusters en -linten is momenteel geurhinder door een combinatie van burgerwoningen met een hoge concentratie van perspectiefvolle intensieve veehouderijen. Het gaat hier vooral om een aantal linten en clusters in de gemeente Schijndel, Sint Michielsgestel, bij Rukven (hier speelt ook ammoniak een rol) en ten zuiden van de kern Nistelrode.

Aangezien het in deze bebouwingsconcentraties om perspectiefvolle bedrijven gaat, geven we in deze gebieden ruimte aan de intensieve veehouderij en zijn ze begrensd als verweavingsgebied (zie kaart 19).

In de overige bebouwingsclusters en -linten is nu nog sprake van geurhinder door een menging van intensieve veehouderijen met niet-agrarische functies, maar verdwijnt langzamerhand (autonoom) de intensieve veehouderij en daarmee ook de geurhinder. Het gaat hier bijvoorbeeld om het gebied rond Kruisstraat/ Heeseind/ Sprokkelbosch (zie ook kaart 19). Deze gebieden hebben we begrensd als extensiveringsgebied. We gaan ons extra inzetten om de leefbaarheid en kwaliteit van deze bebouwingsconcentraties duurzaam te waarborgen door ruimte te bieden aan nieuwe functies en het landschap te versterken. In §6.5.1 en §6.8 wordt hier ook op ingegaan.

Voor het gebied Kruisstraat/Heeseind/Sprokkelbosch en in Sint Michielsgestel starten we pilots om de gewenste ontwikkelingen in deze clusters mogelijk te maken en te versnellen. Deze pilots houden in dat voordat alle aanwezige intensieve veehouderijen in deze gebieden zijn beëindigd of verplaatst, tijdelijk wordt toegestaan dat in de stankcirkel van een naastliggend bedrijf (dat tussen nu en 2016 weg zal zijn) nu al een niet-agrarische functie mag ontstaan. Vanwege de strijd met de stankregeling, is hiervoor een 'experimenteerstatus' nodig. De pilots zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma en kunnen als voorbeeld gaan dienen voor andere linten en clusters. De betreffende linten en clusters zijn ook aangeduid als aandachtsgebied landschap (zie §6.5.1), waarbij bijvoorbeeld het versterken van het cultuurhistorisch waardevolle Sprokkelbosch aandacht heeft.

Er liggen ook veel intensieve veehouderijbedrijven in woonkernen. Aangezien gemeenten voldoende mogelijkheden hebben om deze locaties te saneren en te benutten voor woningbouw, richten we ons op de bedrijven buiten de kernen.

Met alleen verplaatsing van intensieve veehouderijen en de beperking van uitstoot van veestal-

len is de stankdoelstelling niet te halen. Vandaar dat we ook veldmaatregelen willen stimuleren om de geurhinder bij mestaanwending in zones rond dorpskernen en hindergevoelige objecten te beperken. Daarnaast zal ook met maatregelen op het gebied van voeding en staltechniek de stankemissie worden teruggedrongen. De extra maatregelen voor de aanpak van hinder bij mestaanwending worden, vanwege de samenhang, meegenomen bij het pilotproject voor het realiseren van het emissieplafond voor ammoniak (zie §6.3.1).

6.3.3 Mestver- en bewerking en duurzame energie

Wij steunen de productie van groene energie door goed afgewogen locaties voor windturbines af te stemmen met dit plan en door het stimuleren van projecten in de landbouw die fossiele brandstoffen door duurzame energie vervangen. Er liggen initiatieven om een geschikte windenergielocatie te onderzoeken nabij Loosbroek en er zijn plannen om in de regio de toepassing van biomassa voor energieopwekking te vergroten.

Wij stimuleren mestver- en bewerking door het bieden van ondersteuning bij locatiekeuze en realisatie van mestver- en bewerkingsinitiatieven. Mestverwerkingsinstallaties zijn bij voorkeur gelegen in landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij. Bij Oijen en in Hazelbergsche Broek (ten oosten van Heeswijk-Dinther) zijn al vergevorderde initiatieven. Deze liggen in een landbouwontwikkelingsgebied voor de intensieve veehouderij en sluiten aan bij een rwzi. Ze passen dus prima in dit reconstructieplan.

6.3.4 Geluid en licht

Bij projecten in of nabij het stiltegebied de Maashorst onderzoeken we de mogelijkheden om de geluidsbelasting op het stiltegebied te verminderen. Dit door bronnen van geluid afkomstig van bedrijven of vervoersmiddelen, te verminderen. Bij het laatste kan gedacht worden aan het alleen toestaan van bestemmingsverkeer op wegen door het stiltegebied of het terugdringen van gebruik van bospaden door motoren. Verder onderzoeken we in de eerste planperiode waar de stiltegebieden uitgebreid kunnen worden. Hierbij vindt afstemming plaats met al aanwezige waarden die versterkt kunnen worden door stilte, zoals de EHS.

Wij onderschrijven de beleidsmatige verankering van de nog resterende donkere gebieden. In Maas en Meierij gaat het dan om het gebied aansluitend bij de Maashorst (zie kaart 15a). Daar liggen de meeste kansen om gericht beleid te voeren. We streven ernaar projecten te beginnen in dit donkere gebied, zoals het uitschakelen van straatverlichting, en het verminderen van grote lichtbronnen vanuit onder meer sportvelden en glastuinbouw. Waar zich bij projecten in het kader van dit plan kansen voordoen om donkere gebieden te herstellen, ondersteunen we die. In dat kader kan de aanpak van lichtoverlast vanuit sportpark Zegenwerp nabij Sint Michielsgestel genoemd worden. Hiermee neemt lichtoverlast op de ecologische verbindingszone en EHS af.

6.4 Natuur

6.4.1 Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Wij kiezen ervoor de EHS te behouden, herstellen en te ontwikkelen en zijn van mening dat de EHS versneld moet worden gerealiseerd (2011). Om deze versnelling te kunnen realiseren heeft de Dienst Landelijk Gebied (DLG) een analyse uitgevoerd van de verworven en nog te verwerven EHS (zie §3.3) en inzicht gegeven in de eigendomsverhoudingen van de gronden. Deze twee gegevenssets geven inzicht in de gebieden waar nog veel nieuwe natuur verworven moet worden en waar nieuwe natuur overlapt met gemeentelijke, provinciale of waterschapseigendommen. Uit de analyse is gebleken dat in Maas en Meierij vooral overlap is tussen gemeentelijke eigendommen en 'nieuwe natuur' in de gemeente 's-Hertogenbosch en in de

natuurontwikkelingsgebieden langs de Maas (gemeente Lith en Oss). Met een gerichte inzet van DLG-gronden bij de toedeling van gronden kan in elk geval een versnelling van de EHS-realiseratie in Wijboschbroek/kasteel Heeswijk en Gasthuiskamp plaatsvinden. In het uitvoeringsprogramma zijn ook voor de komende vier jaar projecten opgenomen voor realisatie van de EHS, onder meer in de vorm van gebiedsprogramma's die voor Wijboschbroek en de omgeving van Gasthuiskamp worden opgesteld.

We stimuleren het versneld realiseren van de EHS op de volgende manieren:

- Wij brengen een prioritering aan voor gebieden waar met voorrang gronden worden aangekocht/geruild of bedrijven worden verplaatst;
- Wij stimuleren de gemeenten hun gronden voor de EHS beschikbaar te stellen (eventueel door kavelruil);
- Wij dragen actief bij aan grondverwerving, kavelruil en verplaatsingen. Dit doen we door bijvoorbeeld binnen onze netwerken voorlichting te geven over de mogelijkheden om signalen en wensen uit de streek op te vangen en door te geven aan de bevoegde instanties;
- Wij dragen actief bij aan de inzet van het Programma Beheer, met de Regeling Functieverandering en het aangaan van beheersovereenkomsten als belangrijkste elementen voor particulier natuurbeheer. Dit doen we door bijvoorbeeld binnen onze netwerken voorlichting te geven over de mogelijkheden om signalen en wensen uit de streek op te vangen en door te geven aan de bevoegde instanties;
- Wij delen het surplus aan ruilgronden bij landinrichtingsprojecten toe aan te realiseren EHS;
- Wij stimuleren waar mogelijk functiecombinaties.

In grote delen van de EHS wordt het realiseren van gestelde natuurdoelen bemoeilijkt door externe factoren. Het gaat bijvoorbeeld om verdroging, vermesting, verzuring, versnippering, verontreiniging en verontrusting van de natuur. Tevens is in ruim een decennium circa 60% van alle kleinere landschapselementen en overhoeken verdwenen, die voor allerlei soorten als stepping stones en als leefgebied werden gebruikt. (Dit blijkt uit een onderzoek van het RAVON naar de situatie in Oost-Brabant in verband met sterke afname aantallen en soorten). Herstel van de water- en milieuvorwaarden om natuurdoelen te realiseren kan alleen plaatsvinden als dat integraal gebeurt. Door realisatie van andere reconstructiedoelen (water en bodem, ammoniak, (extensivering) melkveehouderij), denken we tegelijkertijd ook de kwaliteit van de EHS te kunnen versterken.

Wanneer gronden zijn verworven voor het realiseren van de EHS, zijn vaak ook inrichtings- en beheersmaatregelen nodig om de grond geschikt te maken voor de gewenste natuurdoelen. Zodra duidelijk is dat voldoende grond beschikbaar is om een functioneel inrichtingsplan te maken en uit te voeren, initiëren en ondersteunen we dit.

Wanneer gronden binnen de EHS in particulier natuurbeheer worden genomen, zien we erop toe dat een inrichtings- en beheersplan wordt opgesteld en uitgevoerd om de gewenste natuurdoelen te realiseren.

6.4.2 Verbindingszones

Het creëren van grotere en meer natuurgebieden alleen is niet voldoende. Om populaties van dieren en planten een zeker bestaan te geven, moeten zij zich kunnen verplaatsen van het ene gebied naar het andere. Door ontsnipperingsmaatregelen en verbindingszones kunnen bestaande en nog te verwerven of in te richten natuurgebieden verbonden worden, zodat een ecologisch netwerk ontstaat.

Ecologische verbindingszones

Wij richten ons op het realiseren van de verbindingszones zoals deze zijn opgenomen in het

Streekplan 2002. In Maas en Meierij ligt hier een enorme opgave van in totaal ongeveer 520 hectare ecologische verbindingzone. Op kaart 15a is te zien waar alle ecologische verbindingzones van Maas en Meierij gepland en deels al gerealiseerd zijn. Het zijn vooral natte verbindingen (gebonden aan waterlopen en beken). De waterschappen fungeren hier als trekker. De ecologische verbindingzones die niet gekoppeld zijn aan een waterloop (de droge ecologische verbindingzones) vallen onder verantwoordelijkheid van de gemeenten.

Wij zijn van mening dat de verbindingzones versneld gerealiseerd moeten worden, maar we realiseren ons dat het realiseren niet gemakkelijk is. Het streven is om in 2008 60% van de natte ecologische verbindingzones en 80% van de droge gerealiseerd danwel in planvorming te hebben. De rest moet dan volgen in de periode tot en met 2010. De vraag is of we het realiseren van alle ecologische verbindingzones in 2010 halen. Vooral de aankoop van 'snippers' is niet aantrekkelijk en met inrichting kan pas effectief begonnen worden als alle gronden langs een traject verworven zijn.

Omdat we afhankelijk zijn van de mogelijkheden tot verwerving van gronden, is het niet mogelijk voor de langere termijn een planning te maken voor realisatie van de ecologische verbindingen. De komende vier jaar richten we ons op de ecologische verbindingen die nu al worden opgepakt, de verbindingen waar mogelijkheden zijn voor verwerving (bijvoorbeeld wanneer gronden in eigendom van de gemeente zijn) en waar combinaties mogelijk zijn met het behalen van andere doelstellingen. Vanuit dit oogpunt leggen we een hoge prioriteit bij het realiseren van de ecologische verbindingen van onder meer de Hertogswetering, de Erfdijk (verbinding tussen RNLE'n Maasuitwaerden en Maashorst-Maasvallei), ecologische verbindingzone Aa-dal, de verbinding tussen de natte natuurparels Geelders en Wijboschbroek, de ecologische verbindingzone Beeksche Waterloop en de combinatie van natte en plasdras verbindingen en natuurgebieden rondom de stad 's-Hertogenbosch ('groenblauwe ring 's-Hertogenbosch'). Bij deze laatste wordt de ecologische verbindingzone tussen Wamberg en Bossche Broek door de Kloosterstraat, van vitaal belang geacht. Voor het realiseren van de ecologische verbindingzones zijn diverse projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma, waarbij ook een afweging plaatsvindt op basis van een kostenbaten analyse.

De verbinding tussen de Geelders en Wijboschbroek vinden we onvoldoende in het Streekplan en het landinrichtingsplan Sint Oedenrode uitgewerkt, zeker gezien de geïsoleerde ligging van Wijboschbroek. We willen daarom een extra verbinding realiseren via de Beeksche Waterloop, Elderbroek, de Dungense Loop, de Leemputten en Wijboschbroek. De natuurlijke situatie leent zich hier goed (beter) voor en er zijn al diverse elementen aanwezig die een onderdeel van deze verbinding kunnen vormen. We hebben hiertoe een project opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

De groenblauwe ring 's-Hertogenbosch is ook opgenomen in het uitwerkingsplan van de stedelijke regio Waalboss en de ruimtelijke structuurvisie van 's-Hertogenbosch. Er zijn in het gebied al veel initiatieven die het realiseren van de ring ondersteunen. Om de ring compleet te maken spannen we ons in om een verbinding te maken tussen de lopende initiatieven, knelpunten op te lossen en ontbrekende schakels in te vullen. Hiertoe zijn diverse projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Wij willen de werking van de ecologische verbindingzones versterken door gemeenten en waterschappen in het reconstructieplan te ondersteunen bij het realiseren ervan. Gedeputeerde Staten stellen daar jaarlijks middelen voor ter beschikking. Tevens zetten we in op de mogelijkheden van het Rijksbeleid voor 'groenblauwe dooradering' en het door de provincie ontwikkelde instrumentarium voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Voor de inrichting van de ecologische verbindingzones heeft de provincie Noord-Brabant een voorbeeldenboek ecologische verbindingzones 'Groene Schakels' (provincie Noord-Brabant, 2003) opgesteld. Ons uitgangspunt is dat de verbindingen altijd landschappelijk goed worden ingepast (passend bij het aanwezige landschap), dat de breedte voldoende is voor de betreffende

ecologische verbindingen en dat de aangrenzende agrarische gronden goed worden ingepast. Het realiseren van ecologische verbindingzones heeft relatie met veel andere reconstructiedoelen: regionale waterberging, waterkwaliteit, beekherstel, agrarisch natuurbeheer, EHS, RNLE, behoud en versterking van landschappelijke en cultuurhistorische waarden en recreatie. Het realiseren van deze doelen wordt zoveel mogelijk in samenhang opgepakt.

Ontsnippering

Het beleid voor ontsnippering wordt door Rijk en provincie opgepakt via verschillende ontsnipperingsprogramma's. Deze programma's beschrijven knelpunten die door ontsnipperingsmaatregelen worden aangepakt. Ontsnipperingsmaatregelen kunnen sterk verschillen qua aard en omvang. Zowel relatief kleine ingrepen, zoals het plaatsen van wildspiegels, als grote ingrepen, zoals het aanleggen van ecoducten en kleinwildtunnels, vallen onder ontsnippering. In Maas en Meierij liggen, verspreid over het gebied, diverse versnipperingsknelpunten. We ondersteunen lopende ontsnipperingsprojecten en stimuleren nieuwe initiatieven door deze op te nemen in het uitvoeringsprogramma. Bij het realiseren van nieuwe infrastructurele projecten vragen we nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van verdere versnippering van natuurgebieden met behulp van bijvoorbeeld een ecoduct of wildtunnel. In verband met lokale ontsnipperingsmaatregelen worden jaarlijks een aantal projecten aangepakt die vanuit gemeenten, lokale groepen of terreinbeheerders worden aangedragen.

Daarnaast richten we ons op een aantal bijzondere aandachtsgebieden. In Maas en Meierij hebben we vooral aandacht voor (zie ook kaart 15a):

- De RNLE Maashorst-Maasvallei (inclusief Herperduin). Deze wordt versnipperd door de A50 en de N329.
- De groenblauwe ring 's-Hertogenbosch: de verbinding Bossche Broek-Gement (Drongelens kanaal) via de A59 tussen de Moerputten en Engelermeer, de A2 ter hoogte van Bossche broek en de Zuid-Willemsvaart met de parallel gelegen provinciale weg tussen het Dommeldal en het Aa-dal.
- Wijboschbroek - Geelders: de verbinding ten zuiden van de kern Schijndel, die wordt gerealiseerd in het kader van ruilverkaveling Sint Oedenrode, stuit op een versnipperingsknelpunt langs de Eerdse Baan en Rooise Weg.

Intentie is om de ontsnipperingssituatie op Rijks-, provinciaal en lokaal niveau in deze gebieden integraal aan te pakken. Voordeel hiervan is dat de planvorming gebiedsgericht plaatsvindt en dat de uitvoering beter wordt afgestemd. Ze zijn als ontsnipperingsproject opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

6.4.3 Regionale natuur- en landschapseenheden

Wij hebben de in Maas en Meierij aanwezige regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n) uit het Streekplan op perceelsniveau begrensd. Het gaat om (delen van) de RNLE'n Maasuitwaerden, Maashorst-Maasvallei, het Groene Woud en de Loonse en Drunense duinen. Hiermee vervalt de RNLE-begrenzing zoals opgenomen op de Streekplankaart. De begrenzing, voor zover daarbij wordt afgeweken van de kaders van het Streekplan, gelden als een herziening van het Streekplan (zie §11.5). Het Streekplanbeleid voor GHS en AHS-landschap, subzones leefgebied dassen en waterpotentiegebied, blijft in stand, ook voor die delen die nu mogelijk buiten de RNLE zijn komen te liggen. Indien delen van de AHS-landschap, subzone RNLE-landschapsdeel, door de begrenzing buiten de RNLE komen te liggen, krijgen zij de status van AHS-landbouw. Mochten zich hier bijzondere landschappelijke of natuurlijke waarden bevinden, dan nemen de gemeenten hiervoor beschermend en/of ontwikkelingsgericht beleid op in hun bestemmingsplannen.

Bij de begrenzing is zoveel mogelijk uitgegaan van wegen en waterlopen. Het resultaat van de begrenzing is aangegeven op kaart 15b. De RNLE Maasuitwaerden valt voor het grootste

gedeelte binnen de grenzen van Maas en Meierij. De andere RNLE'n vallen voor het grootste deel binnen respectievelijk reconstructiegebied Meierij en Peel en Maas. Onze belangrijkste overwegingen voor de begrenzingen zijn hieronder per gebied aangegeven.

Maasuitewaarden

Uitgangspunt voor de begrenzing van deze RNLE is de Maasdijk. Binnendijks gelegen aanwezige of te ontwikkelen natuurelementen die goed aansluiten op de RNLE zijn wel opgenomen. Vanwege de geomorfologische eenheid hebben we de westgrens van de RNLE Maasuitewaarden opgetrokken tot Hedikhuizen (liggend in het revitaliseringsgebied Wijde Biesbosch) en is de Henriëttewaard ten noorden van Engelen aan de RNLE toegevoegd. Vanwege een verbinding met de RNLE Maashorst-Maasvallei zijn in het oosten de cultuurhistorisch zeer waardevolle Erfdijk ten zuiden van Herpen en een verbinding ten westen van Velp (in reconstructiegebied Peel en Maas) opgenomen binnen de begrenzing. In Maas en Meierij is de totale oppervlakte van de RNLE Maasuitewaarden met ongeveer 500 hectare afgenomen (zie tabel 6.2). Dit komt vooral omdat het reconstructieplan de dijk als grens heeft genomen en in het Streekplan de grens steeds net daaronder heeft gelegen. Met een totale dijk lengte van bijna 50 kilometer worden 'kleine snippers' dan toch nog een forse oppervlakte. Het areaal dat er is afgegaan betreft vooral AHS-landschap dat ten zuiden van de dijk ligt. De verbindingen met de RNLE Maashorst-Maasvallei zijn aan de totale oppervlakte van de RNLE Maashorst-Maasvallei toegerekend. De toename in oppervlakte die daar is berekend, komt dus voor een deel op het conto van Maasuitewaarden.

Maashorst-Maasvallei

Vanwege de onlosmakelijke hydrologische, geologische, ecologische en landschappelijke samenhang met het gebied de Maashorst zijn het gebied Achter de Bergen, de Bedafsche Bergen en het daaraan grenzende gebied met wijstgronden (gemeente Uden) toegevoegd. Daarnaast is om diverse redenen gekozen bepaalde kleine gebiedjes buiten de RNLE te laten (zoals het motorcircuit Nieuw Zevenbergen³) of juist op te nemen.

Zo is het leefgebied dassen tussen Herperduin en Heistraat opgenomen. Bij verdere ontwikkeling van dit gebied wordt uitgegaan van kleinschalig landschappelijk wonen.

Bij de Schaijkseweg is de RNLE uitgebreid ten opzichte van het Streekplan om daarmee een verbinding te creëren met de Erfdijk en daarmee met de RNLE Maasuitewaarden (zie hierboven). De verandering in oppervlakten ten opzichte van het Streekplan 2002 is, voor de gehele RNLE, weergegeven in tabel 6.3.

³ Wanneer het motorcircuit hier verdwijnt, wordt het terrein alsnog binnen de RNLE-begrenzing opgenomen

Tabel 6.2 Verandering oppervlakten ten opzichte van het Streekplan 2002 voor de gehele RNLE Maasuitwaarden

	Streekplan 2002 (ha)	Reconstructieplan (ha)	Verandering (ha) (%)	
GHS Natuur	1805	1944	139	8
Natuurparel	809	810	1	0
Overig bos- en natuurgebied	996	1134	138	14
GHS Landbouw	800	849	49	6
Leefgebied kwetsbare soorten	399	398	-1	0
Leefgebied struweelvogels	1	1	0	0
Natuurontwikkelingsgebied	400	450	50	12
AHS Landschap	1138	414	-723	-64
Leefgebied dassen	218	168	-50	-23
Waterpotentiegebied	0	0	0	
RNLE-landschapsdeel	920	247	-673	-73
Overig	0	18	18	100
Totaal GHS/AHS	3743	3226	-517	-14

Bron: GEO, 2005

Tabel 6.3 Verandering oppervlakten ten opzichte van het Streekplan 2002 voor de gehele RNLE Maashorst-Maasvallei

	Streekplan 2002 (ha)	Reconstructieplan (ha)	Verandering (ha) (%)	
GHS Natuur	5058	5438	+ 375	+ 8
Natuurparel	2865	3004	+139	+ 5
Overig bos- en natuurgebied	2192	2428	+ 236	+ 11
GHS Landbouw	1721	1887	+ 167	+ 10
Leefgebied kwetsbare soorten	582	672	+ 90	+ 16
Leefgebied struweelvogels	1109	1174	+ 65	+ 6
Natuurontwikkelingsgebied	30	42	+ 12	+ 40
AHS Landschap	3665	3446	- 219	- 8
Leefgebied dassen	2883	2767	- 116	- 4
Waterpotentiegebied	54	65	+ 11	+ 20
RNLE-landschapsdeel	728	406	- 322	- 44
Overig	0	208	+ 208	+100
Totaal	10443	10766	+ 323	+ 3

Bron: GEO, 2005

Het Groene Woud

Bij de begrenzing zijn we zoveel mogelijk uitgegaan van de Streekplanbegrenzing. Hierbij is de Rooische Heide voor een deel niet opgenomen binnen de RNLE. Voor een betere bescherming van de cultuurhistorische waarden en om gebruik te kunnen maken van agrarisch natuurbeheer zal het gebiedsprogramma Geelders worden opgerekt tot het gehele Belvédèregebied, dus inclusief Rooische Heide en Dommeldal. De RNLE ligt grotendeels in de Meierij. Hieronder zijn de veranderingen in oppervlakten ten opzichte van het Streekplan 2002 voor heel de RNLE, weergegeven.

Tabel 6.4 Verandering oppervlakten ten opzichte van het Streekplan 2002 voor de gehele RNLE Het Groene Woud

	Streekplan 2002 (ha)	Reconstructieplan (ha)	Verandering	
			(ha)	(%)
GHS Natuur	6848	7021	+173	+2%
Natuurparel	6224	6358	+134	+2%
Overig bos- en natuurgebied	624	663	+39	+6%
GHS Landbouw	4022	3434	-578	-14%
Leefgebied kwetsbare soorten	1629	1575	-54	-3%
Leefgebied struweelvogels	1154	558	-586	-51%
Natuurontwikkelingsgebied	1239	1301	-62	+5%
AHS Landschap	3017	3157	+140	+5%
Leefgebied dassen	49	39	-10	-20%
Waterpotentiegebied	80	75	-5	-6%
RNLE-landschapsdeel	2888	2218	-670	-23%
Overig	0	825	+825	+100%
Totaal GHS/AHS	13887	13622	-265	-2%

Bron: GEO, 2005

Loonse en Drunense Duinen

Bij de begrenzing zijn we zoveel mogelijk uitgegaan van de Streekplanbegrenzing. De oostelijke grens wordt gevormd door het toekomstige tracé van het Drongelens Kanaal en de nog te realiseren zuidwestelijke rondweg 's-Hertogenbosch. De RNLE ligt vrijwel geheel in de Meierij. Voor precieze gegevens wordt daarom verwezen naar het reconstructieplan van de Meierij.

Een RNLE is bedoeld om een harde bescherming te bieden tegen verstedelijking en aanverwante grootschalige veranderingen die niet bij het gebied passen, zoals kassencomplexen, varkensparken, nieuwe grootschalige vormen van verblijfsrecreatie en ander grootschalige functieveranderingen. De planologische randvoorwaarden zijn vastgelegd in het Streekplan. Deze zijn veelal niet gekoppeld aan de RNLE op zich, maar aan de Streekplancategorie die ter plekke van toepassing is (de RNLE is opgebouwd uit GHS-natuur, GHS-landbouw en AHS-landschap). De bescherming en ontwikkeling van natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden staat centraal. Hierbij passen vormen van schone, extensieve vormen van landbouw en recreatie. Maatregelen gericht op het realiseren van RNLE-doelstellingen hebben betrekking op:

- verbetering van milieufactoren (bodem, water, lucht);
- aansluiting bij het watersysteem;
- bescherming en ontwikkeling van landschap en cultuurhistorie;
- bos- en natuurontwikkeling;
- koppelingen van landbouw, extensieve recreatie, agrarisch natuurbeheer en strategisch waterbeheer (multifunctioneel grondgebruik).

Om de (eerder geformuleerde) doelstellingen van de RNLE'n te realiseren, willen we de uitvoering van projecten die hierop zijn gericht initiëren en stimuleren (zoals agrarisch natuurbeheer, realiseren van randvoorwaarden voor natuurparels). Hiervoor maken we voor Maas en Meierij onder meer gebruik van de RNLE-visies voor de onderscheiden RNLE-gebieden (zie literatuurlijst). In het uitvoeringsprogramma zijn diverse projecten opgenomen die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van de RNLE'n.

De gemeenten Oss, Bernheze, Landerd en Uden zijn al gestart met het uitwerken van de RNLE-doelstellingen voor het gebied Maashorst-Maasvallei. Hiervoor is een bestuurlijk platform opgericht en er wordt een natuur-toeristische visie voorbereid. Deze vormt een basis voor uitvoering en is opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Daarnaast, en dat is nog belangrijker voor het realiseren van de doelstellingen, hebben ondernemers en bewoners van de Maashorst zich verenigd in de vereniging Maashorstboeren, die al met uitvoering is gestart. In de Maashorst ligt ook een relatie met de gewenste ontsnippering in verband met de A50 en de N329 (zie §6.4.2).

6.4.4 Soortenbescherming

Soortenbeleid ten behoeve van (inter)nationale biodiversiteitsdoelstellingen

In Brabant komen soorten voor die nationaal en/of zelfs internationaal zo zeldzaam of bedreigd zijn, dat actie nodig is om het overleven van deze soorten duurzaam veilig te stellen. De uitwerking van dit beleid heeft invulling gekregen in het provinciale soortenbeschermingsbeleid, zoals is vastgelegd in het 'Natuur- en landschapsoffensief Noord-Brabant' en het bestuursakkoord. Op basis van dit beleid worden de komende jaren in Brabant soorten- en habitatbeschermingsplannen opgesteld met specifieke maatregelen voor deze soorten. Dit beleid is nog in ontwikkeling. Op basis van recente verkenningen moeten in Maas en Meierij voor de volgende soorten maatregelen worden getroffen: pimpernelblauwtje en donker pimpernelblauwtje (omgeving Moerputten, enige populatie in Nederland!), kamsalamander (soortenbeschermingsplan in 2005), levendbarende hagedis, heikikker, gentiaanblauwtje, heideblauwtje (op de heidegebieden en stuifzanden) en bijzondere muurplanten ('s-Hertogenbosch).

Ook zijn en worden in 2004 en 2005 habitatrichtlijnplannen opgesteld voor weidevogels, schraalgraslanden en zandverstuivingen.

Soortenbeleid ten behoeve van provinciale aandachtsoorten

Naast de bovengenoemde categorie komen in Brabant soorten voor die een bijzondere status hebben gekregen, soms vanwege hun landelijke of provinciale zeldzaamheid of soms omdat ze indicatief zijn voor bijzondere milieuomstandigheden of landschappelijke waarden. Deze hebben in het Streekplan vaak een bescherming als GHS of AHS-landschap gekregen. Voor Maas en Meierij betreft het hier in het bijzonder weidevogels en zwanen, struweelvogels en dassen. Maas en Meierij is samen met Peel en Maas het belangrijkste Brabantse leefgebied van de das. Vanuit deze gebieden moet de herkolonisatie van het overige Brabantse gebied plaatsvinden. Gewenste maatregelen in deze gebieden zijn enerzijds bescherming van de bestaande landschappelijke waarden en anderzijds ontwikkeling van de landschappelijke aspecten die met deze soorten verbonden zijn. In weidevogelgebieden betreft het openheid en een hogere grondwaterstand. In de amfibieënleefgebieden, struweelvogelgebieden en dassengebieden gaat het om het actief herstel en aanleg van kleine landschapselementen.

Concrete projecten die worden gestart in de eerste planperiode betreffen soortenbescherming voor de (inter)nationale belangrijke soorten in de gebieden waar die soorten voorkomen en projecten gericht op versterking van de uitvoering van convenanten tussen boeren, gemeenten en provincie over weidevogelbeheer, struweelvogels en dassen. Zo vinden hydrologische maatregelen voor weidevogelbeheer rond Gewande plaats en worden leefgebieden van het pimperlblaauwtje in de Moerputten hersteld.

6.4.5 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

In Maas en Meierij liggen veel kansen voor agrarisch natuurbeheer. Alle categorieën gebieden waar agrarisch natuur- en landschapsbeheer kan worden ingezet, zijn in ruime mate aanwezig (zowel vanuit het oogpunt van natuur en landschap als cultuurhistorie). Vanuit landschappelijk en cultuurhistorisch oogpunt hebben we speciale aandacht voor het Meierijgebied (met Wijboschbroek en Geelders), de Beerse Overlaat en het gebied rondom de Maashorst. Daarnaast zien we goede aanknopingspunten in het kansrijk extensief recreatief landelijk gebied en de stedelijke uitloopgebieden (zie §6.7.3), de landschapsecologische zones (zie §6.5.3), ecologische verbindingzones (zie §6.4.2), RNLE'n en rondom (natte) natuurparels (bijvoorbeeld Wijboschbroek/kasteel Heeswijk, zie §6.2.2).

In de genoemde gebieden is vaak verbreding van de inkomensbasis van agrarische bedrijven nodig om ook in de toekomst als economische drager van het gebied te kunnen functioneren. Voor een deel van bovengenoemde gebieden bestaat ook het risico van vervlakking, verstening en verrommeling van het landschap. Via het instrument van agrarisch natuurbeheer kan deze ontwikkeling worden omgebogen.

Tenslotte zien we een rol weggelegd voor agrarisch natuurbeheer in combinatie met water- en milieubeheer.

Verschillende regelingen bieden de mogelijkheid tot vergoeding van agrarisch natuurbeheer:

- In beheersgebieden en in de zogenoemde 'ruime jas'-zoekgebieden bestaan mogelijkheden voor vergoedingen op basis van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN);
- Er is een provinciale regeling voor de aanleg en het behoud van landschapselementen (die wordt uitgevoerd door het Brabants Landschap);
- Er is een provinciale regeling voor agrarisch natuurbeheer in ontwikkeling. Deze regeling kent een gebiedsgerichte benadering (ondernemers moeten gemeenschappelijk aanvragen doen). Voor de Maashorst wordt hiervoor een pilot uitgevoerd. De Stimuleringsregeling ANL-beheer zal met prioriteit ingezet worden in de GHS-landbouw, AHS-landschap en de RLNE'n, omdat vooral in deze gebieden natuur- en landschapswaarden dienen te worden beschermd en/of ontwikkeld. Dit betekent overigens niet dat initiatieven in de AHS-landbouw, die een belangrijke bijdrage leveren aan het Brabantse landschap, op voorhand uitgesloten worden van subsidie in het kader van deze regeling;

- Voor Maas en Meierij geldt dat er een specifieke stimuleringsregeling is ter behoud van cultuurhistorische waarden in het plangebied Schijndel van de landinrichting Sint Oedenrode. Wij stimuleren ondernemers, waarbij we ook denken aan bijvoorbeeld deeltijdagrariërs en recreatieondernemers, maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden van deze regelingen. We zien hiertoe de aanpak het Groene Woud als voorbeeld. In het uitvoeringsprogramma hebben we diverse initiatieven voor agrarisch natuurbeheer opgenomen. In aanvulling op de bestaande regelingen overwegen we extra regelingen te ontwikkelen, zoals een (gemeentelijk) fonds voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dit onderwerp heeft relatie met andere natuurdoelen, waterdoelen en reconstructiedoelen op het gebied van landschap en cultuurhistorie.

6.5 Landschap en cultuurhistorie

Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit willen we het landschapsbeeld verbeteren door het slopen van oude, leegstaande bebouwing, behoud, ontwikkeling en versterking van landschappelijke en cultuurhistorische waarden en groene en architectonische inpassing van intensieve veehouderijen. We streven naar een hoge landschappelijke kwaliteit, waarbij aanwezige cultuurhistorische waarden zichtbaar en herkenbaar zijn. Wij gaan ervan uit dat bij de ontwikkeling van plannen en de landschappelijke inpassing daarvan aansluiting wordt gezocht bij bestaande en/of in ontwikkeling zijnde landschapsplannen, compensatieplannen, etc.

6.5.1 Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie

In Maas en Meierij zijn verspreid over het gebied aardkundige (inclusief geomorfologische), archeologische, cultuurhistorische, ecologische en architectonische landschapswaarden aanwezig (zie kaart 11 en 12).

De bescherming van het Belvédèregebied Dommeldal⁴ heeft, vanwege de hoge cultuurhistorische en landschappelijke waarden, voor ons de hoogste prioriteit. Het gewenste beleid voor het Dommeldal is uitgebreid beschreven in de Nota Belvédère. Andere gebieden met een hoge prioriteit zijn het overige Meierijgebied (inclusief de landinrichting Sint Oedenrode), de Maashorst, Herperduin, de Beerse Overlaat, Keent, de Diedense Uiterdijk en de beekdalen. We hechten daarnaast veel belang aan de aanwezige breuktrappen en wijstgronden nabij Nistelrode, aangezien dit een zeer zeldzaam verschijnsel is in ons land en gepaard gaat met bijzondere natuurwaarden. De wijstverschijnselen zijn zelfs internationaal van zeer groot aardwetenschappelijk belang. We hebben ook speciale aandacht voor de bescherming van de volgende elementen: cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, terpen in polders, kleinschalige natuur- en landschapselementen langs de oeverwal, wielen, dwarsdijken, eendenkooien, beekdijken, oude Maasdijken, fortificaties, de open ruimte op het zand en in de heideontginningen, (bolle) open akkers (zoals Sprokkelbosch en bij Haren), laanbeplanting en populierenbossen (vooral in Schijndel), onverharde historische wegen, historisch wegenpatroon, historische kavel- en ontginningspatronen en een aantal kernen langs de Maas.

Ons uitgangspunt is dat aanwezige waarden behouden blijven en versterkt worden omdat deze een belangrijke rol spelen voor de ruimtelijke kwaliteit, de (recreatieve) aantrekkelijkheid en de herkenbaarheid van het gebied, maar ook vanuit historisch en landschapsecologisch belang. Ook is het behoud en versterking van landschapselementen van wezenlijk belang voor het soortenbeleid. Wij hebben dit alles op verschillende manieren uitgewerkt. Zo zijn bij de begrenzing van de integrale zonering, de meest waardevolle gebieden (zie hierboven: de gebieden met een hoge prioriteit) begrensd als extensiverings- of verwevingsgebied. Deze zonering doet het meeste recht aan het behoud van aanwezige waarden. Ook bij de overige keuzes in dit reconstructie-

⁴ Deze reikt overigens verder dan het Dommeldal op zich

plan is behoud en versterking van waarden steeds het uitgangspunt geweest. Het gaat hier vooral om keuzes waar daadwerkelijk wordt ingegrepen in het gebied. Daadwerkelijk ingrijpen is bijvoorbeeld: oprichten of verwijderen van bebouwing, aanleggen of verwijderen van beplanting en/of kavelgrenzen, graven in de bodem en aanpassen van de waterhuishouding. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij de ontwikkeling van duurzame locaties intensieve veehouderij, recreatie, gebieden voor regionale waterberging, bos, natuur, landschap en landgoederen, bij de aanleg van teeltondersteunende voorzieningen en bij beekherstel en herverkaveling. Daadwerkelijk ingrijpen in het gebied vindt vaak pas plaats bij de uitvoering van diverse, op dit plan gebaseerde werkzaamheden. Voor projecten en uitwerkingsplannen geldt daarom hetzelfde als hierboven. Hierbij worden, aanvullend op de gegevens uit voorliggend plan, verschillende waarden op regionaal en lokaal schaalniveau in beeld gebracht. Per project wordt bekeken of de betreffende informatie al aanwezig is of dat aanvullend onderzoek nodig is.

Naast de hierboven beschreven bescherming van aanwezige waarden, hebben we ook aandacht voor landschapsonwikkeling bij nieuwe ontwikkelingen en voor herstel van verstoorde landschappelijke waarden. Dit is hieronder uitgewerkt.

Nieuwe ontwikkelingen gaan gepaard met een landschappelijke verandering en vormen een kans om het landschap te versterken en meer differentiatie in landschappen (terug) te krijgen. Om deze kansen te benutten willen we dat plannen voor grotere ingrepen voorzien worden van een landschapvisie of beeldkwaliteitsplan, waarin aandacht wordt besteed aan versterking van het landschap ter plaatse en waarin wordt uitgewerkt hoe het nieuwe landschap wordt vormgegeven. Hierbij zoeken we samenwerking met landschapswerkgroepen en andere instanties die zich met dit onderwerp bezig houden. Gebieden waar we dit oppakken zijn:

- De uiterwaarden, waar we waterberging en natuurontwikkeling samen willen laten gaan met een versterking van het landschap.
- De oeverwal, waar we de ontwikkeling van nieuwe functies en de versterking van landschappelijke, cultuurhistorische en recreatieve waarde samen op willen laten trekken.
- De landschapsecologische zones tussen Vlijmen en 's-Hertogenbosch en tussen Geffen en Nuland.
- Het gebied Loofaart, waar we de diverse ontwikkelingen (regionale waterberging en woningbouw) een plek willen geven in een landgoedachtig karakter.
- Rond de voormalige vestingstad 's-Hertogenbosch bevindt zich een waardevol cultuurhistorisch landschap met restanten van het oude verdedigingstelsel met aarden forten, schansen, oude dijken en laaggelegen overstromingsvlakten en inundatiekommen, waardoor vooral aan de zuid- en westzijde van de stad een scherp contrast bestaat tussen de stad en het omliggend open poldergebied. Deze groenblauwe ring vormt een belangrijke ruimtelijke karakteristiek van de stad, die we willen versterken.
- De zone tussen Nistelrode en Berlicum, waar we de groene gordel willen versterken en verdichten door de aanleg van laanbeplanting, door natuur- en bosontwikkeling, agrarisch natuurbeheer, maar ook door ontwikkeling van rode functies in samenhang met groen. Voor Rukven (zie ook §6.3.2) geldt dat we hier met landschapbouw een betere overgang willen creëren tussen het aangrenzende groene gebied van de Heeswijksche bossen, dat onderdeel uitmaakt van een kansrijk extensief recreatief landelijk gebied (zie §6.7.3) aan de ene kant en het agrarische gebied (De Bleeken) aan de andere kant. We willen dit samen laten gaan met behoud van ontwikkelingsruimte voor de aanwezige intensieve veehouderijen. De ruimte voor landschapbouw willen we echter creëren door bijvoorbeeld te stimuleren dat aanwezige bedrijven met meerdere locaties, deze samenvoegen op een locatie buiten Rukven.
- Rondom Wijboschbroek, waar we diverse ontwikkelingen in het gebied gepaard willen laten gaan met versterking van de oorspronkelijke structuur.
- De gebieden rondom de natte natuurparels kasteel Heeswijk en de Geelders (zie ook

§6.2.2), waar diverse ontwikkelingen plaatsvinden, maar waar tegelijkertijd hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarden aanwezig zijn.

- Bebouwingslinten en -clusters waar de intensieve veehouderij (autonoom) verdwijnt en waar nieuwe functies zich kunnen ontwikkelen. Het gaat hier om bijvoorbeeld Kruisstraat/ Heeseind/ Sprokkelbosch (zie §6.3.2). We hebben deze bebouwingsconcentraties gezoneerd als extensiveringsgebied (zie kaart 19). In §6.8.2 hebben we toegelicht hoe we hier nieuwe functies willen laten ontwikkelen.
- De landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij (zie §6.9).

Met uitzondering van de twee laatste punten (daarvoor wordt verwezen naar kaart 19) zijn de betreffende gebieden weergegeven en uitgebreid beschreven in bijlage 6. Bovenstaande initiatieven zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Naast bescherming en ontwikkeling besteden we ook aandacht aan het herstel van beschadigde landschappen en het terugbrengen van ‘verdwenen’ landschappen. Het gaat om gebieden die we vanuit (landschaps-)ecologisch, cultuurhistorisch of ruimtelijk visueel oogpunt willen herstellen. De te herstellen gebieden zijn ook weergegeven en uitgebreid beschreven in bijlage 6. Het gaat om:

- De Beerse Overlaat. Hier willen we de dragers van dit gebied (zoals openheid, dijken, kaders en terpwoningen) herstellen en versterken. Ook willen we de randen verstevigen om de openheid te accentueren.
- Maashorst - Herperduin - Keent. Hier willen we de RNLE'n versterken door bijvoorbeeld de verbinding daartussen te herstellen door landschapsbouw en versterking van cultuurhistorische waarden.
- Elst, Geffense Bosjes en verder naar het oosten tot Vorstengrafdonk. Hier willen we een landschappelijk aantrekkelijk gebied ontwikkelen waarbij teruggegrepen wordt op de oorspronkelijke structuur, met aandacht voor een verbinding met de RNLE Maashorst-Maasvallei en ruimte voor extensief wonen (aansluitend aan het uitwerkingsplan voor de stedelijke regio Waalboss).
- Peelrandbreuk/wijstgronden. Hier willen we waar mogelijk de zichtbaarheid van de breuk herstellen of versterken en de wijstgronden door natuurontwikkeling herstellen of ontwikkelen. De aanpak van wijstgronden is verder uitgewerkt in §6.2.2.
- Aa-dal. Hier willen we de karakteristiek van de beek herstellen en versterken.
- Meierij. Hier willen we het cultuurhistorisch waardevolle landschap herstellen.

De projecten om deze landschappen te herstellen zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Veel gebieden met hoge waarden worden agrarisch gebruikt. We vinden het belangrijk dat agrariërs ook in de toekomst een inkomen kunnen halen uit het bedrijven van landbouw. In gebieden met belangrijke waarden wordt daarom agrarisch beheer gestimuleerd voor het behoud van landschappelijke en cultuurhistorische waarden, bij voorkeur in samenhang met natuurwaarden. We zetten ons in om in deze gebieden samenwerkingsverbanden te starten. In Maas en Meierij zijn (vaak op gemeentelijk niveau) al diverse plannen gemaakt ter behoud en versterking van landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Omdat deze plannen goed passen bij de doelstellingen van de reconstructie, besteden we in het uitvoeringsprogramma veel aandacht aan het realiseren van deze plannen.

Nieuwe landgoederen kunnen ook het huidige landschap versterken en een deel van de recreatieve druk op de kwetsbare natuurgebieden opvangen. Initiatieven voor nieuwe landgoederen benaderen we positief. Op kaart 15a hebben we tussen Rosmalen, Nuland en Hooge Heide, een zoekgebied voor landgoederen aangegeven. Binnen landbouwontwikkelingsgebieden kan van het stichten van nieuwe landgoederen geen sprake zijn.

Tot slot kan worden opgemerkt dat dit onderwerp grote samenhang heeft met een aantal onderwerpen dat bij de thema's natuur en landbouw aan de orde is (zie §6.4 en §6.6).

6.5.2 Beeldkwaliteit landelijk gebied

In zowel landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden als extensiveringsgebieden kunnen nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen worden opgericht. Om een goede landschappelijke en architectonische inpassing van deze gebouwen te waarborgen, worden beeldkwaliteitsplannen voor de intensieve veehouderij opgesteld. Deze plannen vormen een belangrijke aanvulling op de gemeentelijke welstandsnota's en worden daarop afgestemd. Beeldkwaliteitsplannen vormen een toetsingskader voor de nieuwe agrarische bebouwing. Het plan wordt vorm gegeven door een lijst met criteria, maar vooral visualisaties van de gewenste beeldkwaliteit.

Maas en Meierij is landschappelijk gezien grofweg in te delen in drie verschillende landschapstypen: Het komgebied, de Meierij (het gebied ten zuidwesten van de Zuid-Willemsvaart) en het overige zandgebied.

Wij stellen daarom drie beeldkwaliteitsplannen op waarin aandacht wordt gegeven aan:

- Het landschappelijk raamwerk en de landschappelijke groenstructuur als basis;
- Behoud en versterking van cultuurhistorische, aardkundige, archeologische en landschappelijke waarden op verschillende schaalniveaus;
- Architectonische inpassing (materiaal, vorm, kleur);
- Streekeigen bebouwing en beplanting;
- Schaal, dichtheid en situering van bebouwing.

In de beeldkwaliteitsplannen kunnen bij uitbreiding buiten het vigerende bouwblok, verschillende tegenprestaties worden verlangd om negatieve effecten op milieu, natuur en landschap te voorkomen. Daarnaast wordt in de beeldkwaliteitsplannen een toetsing opgenomen aan technische eisen en aan overige wettelijke, provinciale en gemeentelijke regelgeving.

Naast een beeldkwaliteitsplan wordt voor de gebieden waar ontwikkelingen plaats vinden en een hoge of middelhoge indicatieve waarde geldt, een nader onderzoek verricht naar de daadwerkelijke archeologische waarden. Indien hierbij bijzondere archeologische waarden worden aangetroffen, wordt uitgegaan van behoud van deze waarden op de plek waar ze worden aangetroffen. Dit houdt in dat de exacte locaties voor agrarische bebouwing dan nader worden bezien en dat binnen de ontwikkelingsgebieden naar andere locaties wordt gezocht.

De provinciale cultuurhistorische waardenkaart, aangevuld met de regionale cultuurhistorische uitwerkingen en gemeentelijke landschapsbeleidsplannen, vormen een belangrijke basis voor de beeldkwaliteitsplannen.

Het opstellen van de beeldkwaliteitsplannen is opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Na vaststelling van de plannen krijgen ze een juridische status door deze te koppelen aan de bestemmingsplannen buitengebied. Op deze wijze kan een bestemmingsplanwijziging pas worden toegestaan wanneer wordt voldaan aan de eis van landschappelijke inpassing.

Doordat veel agrariërs hun bedrijf beëindigen, komen veel gebouwen in het buitengebied leeg te staan. Het landschapsbeeld wordt onder meer verbeterd door het afbreken van voormalige stallen in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderij (RBV) en Ruimte voor Ruimte. Verder is momenteel binnen Maas en Meierij sprake van een grote variëteit aan sloopregelingen in de bestemmingsplannen buitengebied. We hebben daarom in het uitvoeringsprogramma een project opgenomen dat moet leiden tot een uniforme en vergaande regeling in de bestemmingsplannen buitengebied ter stimulering van sloop en ter voorkoming van ongewenste nieuwe bebouwing. Hierbij wordt een link gelegd met het VAB-beleid en ruimte voor nieuwe economische dragers (zie ook §6.8). Ook wordt de (financiële) mogelijkheid onderzocht van een sloopfonds.

Voor alle maatregelen is uiteraard het behoud van waardevolle bebouwing een randvoorwaarde. Het totaal aan maatregelen moet leiden tot het aanzienlijk terugdringen van bebouwing in het buitengebied en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit.

6.5.3 Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's

Een groot deel van de stedelijke regio Waalboss is gelegen binnen Maas en Meierij. Binnen de

stedelijke regio ligt een opgave om een groot aantal woningen en bedrijven te realiseren. Deze opgave zal zijn beslag voor een deel krijgen in het huidige landelijke gebied dat valt onder het gebied van de stedelijke regio. Steden en kernen dreigen aan elkaar te groeien, waarmee belangrijke groene en open ruimten met een functie voor recreatie en ecologie dreigen te verdwijnen. Vanuit ecologisch, landschappelijk en recreatief oogpunt en om de leefbaarheid te bevorderen, vinden we het belangrijk dat de open, landelijke gebieden in Waalboss niet allemaal bebouwd worden. In het kader van de uitwerking van de stedelijke regio zijn landschapsecologische zones tussen Nuland en Geffen en tussen 's-Hertogenbosch/Engelen en Vlijmen nader begrensd (zie kaart 15b). Het uitgangspunt is dat de bebouwde gebieden aan weerszijden van de landschapsecologische zone niet aan elkaar groeien. De zones hebben een belangrijke recreatieve functie. We stimuleren er recreatief medegebruik en verbreding van de landbouw met landschapsbeheer. Nieuwe, bebouwingsintensieve ontwikkelingen zoals woningbouw, industrie en intensieve veehouderij, zijn hier niet mogelijk. De openheid van de landschapsecologische zone tussen Vlijmen en 's-Hertogenbosch/Engelen moet behouden blijven. De landschapsecologische zones werken wij, in samenwerking met de stedelijke regio, nader uit. Deze uitwerkingen hebben we opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Overigens verhinderen we op meer plaatsen het aaneengroeien van stedelijk gebied, vooral door het realiseren van ecologische verbindingen (bijvoorbeeld tussen Den Dungen en 's-Hertogenbosch, zie §6.4.2 en het realiseren van de groenblauwe ring rond 's-Hertogenbosch).

6.6 Landbouw

6.6.1 Veterinaire kwetsbaarheid

Varkensvrije zone

Hoewel in de Reconstructiewet de mogelijkheid is opgenomen voor realisatie van varkensvrije zones ter beperking van veterinaire risico's, zien we hiervan af. Inmiddels hebben ministeries en provincies afgesproken dat er vanwege de mogelijkheid die er is ontstaan om te vaccineren, niet tot daadwerkelijke realisatie van de varkensvrije zones wordt overgegaan.

Ketenbenadering

Het verbeteren van de veterinaire veiligheid door ketenbenadering is in onze ogen in eerste instantie een verantwoordelijkheid van het landbouwbedrijfsleven. Om de veterinaire veiligheid verder te vergroten bevorderen we projecten die zich richten op versterking van de huidige samenwerking binnen de keten. Voor primaire productiebedrijven streven we naar het samenvoegen van meerdere locaties van één bedrijf binnen een verwevingsgebied of landbouwontwikkelingsgebied. In de nieuwe situatie zal dan waar mogelijk sprake moeten zijn van een gesloten bedrijf.

6.6.2 Ruimtelijke structuur landbouw

Grondgebonden landbouw

Voor grondgebonden bedrijven geldt dat structuurversterkende maatregelen worden opgepakt in lopende landinrichtingsprojecten. Door uitvoering van ruilverkaveling of landinrichting is sinds 1980 in bijna het gehele overige gebied de landbouwkundige structuur geoptimaliseerd en hoeft in het kader van de reconstructie geen extra inspanning te worden gepleegd om de structuur te verbeteren. In §11.3.2 komt aan de orde dat in het gebied tussen de Aa en Heeswijk-Dinther - Berlicum - Kaathoven, wél het instrument van herinrichting wordt overwogen. Dit is vanwege de hoge mate van functieverandering in dat gebied en de grote kans op verslechtering van de landbouwkundige structuur als dat proces niet wordt gefaciliteerd met een instrument als herinrichting.

Hieronder gaan we nog specifiek in op de melkveehouderij en grondgebonden plantaardige teelten.

Grondgebonden veehouderij

Maas en Meierij heeft verschillende kwetsbare en waardevolle gebieden waar sprake is van meerdere, met elkaar samenhangende milieuproblemen en waar ook verbetering van de landschapskwaliteit een rol speelt. Het gaat vooral om de waardevolle beekdalen van de Aa en de Leigraaf, de grondwaterbeschermingsgebieden bij Macharen en Nuland en de hydrologische beïnvloedingszones van de EHS-gebieden Wijboschbroek/kasteel Heeswijk en de Geelders inclusief het beekdal van de Dommel en Essche Stroom. Daarnaast spelen deze problemen ook in het RNLE-deel van de Rooische Heide en de Maashorst.

Deze gebieden vragen om een integrale aanpak, waarbij extensivering van de grondgebonden melkveehouderij een belangrijke rol kan spelen. Centrale doelstelling van de herstructurering/structuurverbetering van de melkveehouderij is de milieukwaliteit op gebiedsniveau te verbeteren. De gebiedsspecifieke milieuproblemen die we willen aanpakken door extensivering van de melkveehouderij zijn: vermindering van de nitraatuitspoeling, bestrijding van verdroging, vermindering van fosfaatdoorslag, -uitspoeling en -afspoeling en vermindering van de ammoniakuitstoot.

We stellen voor om voor genoemde gebieden (zie ook kaart 17) met prioriteit volledig grondgebonden melkveehouderij na te streven zodat in deze gebieden de gebiedsspecifieke milieukwaliteit wordt gerealiseerd. De maatregelen zijn gericht op het realiseren van een duurzame extensieve melkveehouderij in die gebieden. Dit streven naar grondgebondenheid maakt onderdeel uit van een integrale gebiedsgerichte aanpak. Een geïsoleerde aanpak van de melkveehouderij leidt namelijk onvoldoende tot een verbetering van de omgevingskwaliteit. Aanpak van de gebieden komt dan ook bij andere thema's terug. Ons uiteindelijke doel is in de gebieden een levensvatbare, maatschappelijk gewenste melkveehouderij te behouden die in staat is naast zuivelproducten ook andere diensten te produceren.

In de gebieden worden projecten gestart gericht voor extensivering van het grondgebruik en een verdergaande vermindering van de mineralenbelasting door de inzet van Koopmansgelden onder de daarbij behorende voorwaarden. Naast de inzet van genoemde Rijksgelden denken we ook aan vrijwillige kavelruil, herverkaveling, stimulering van biologische landbouw en vergoedingen voor groenblauwe diensten.

Om de veebezetting te verlagen is het uitkopen en verplaatsen van melkveehouderijen een zeer kostbare maatregel. Het is waarschijnlijk het meest kosteneffectief om vrijkomende pachtgronden toe te wijzen aan aanwezige melkveehouders. Daarbij denken we aan inzet van landbouwgronden van gemeenten, een grondbank voor het herverdelen van land en samenwerking tussen bedrijven, gelet op het realiseren van meerdere functies.

In het beekdal van de Aa wordt gestart met de uitvoering van een project om een volledig grondgebonden melkveehouderij te realiseren. Ook wordt een kavelruilproject in het Dommeldal opgestart. Daarna volgen vergelijkbare projecten in de andere kwetsbare gebieden. Dit wordt opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Grondgebonden plantaardige teelten

Voor de andere grondgebonden landbouwsectoren is de ruimtelijke structuur niet altijd optimaal en kan er sprake zijn van knelpunten. Specifiek gaat het hier om vollegrondsgroenteteelt en boomteelt. De arealen hiervan in Maas en Meierij zijn beperkt. Het areaal vollegrondsgroenten bedraagt ongeveer 340 hectare en het areaal boomteelt ongeveer 200 ha. In de gemeenten Bernheze, Oss en Sint Michielsgestel ligt het grootste deel van dit areaal, namelijk ruim 75%. Vanaf 1995 zijn deze arealen met respectievelijk 8% en 25% per jaar gegroeid. Afgezet tegen het totale areaal landbouwgrond in Maas en Meierij (27.000 ha), bedraagt het areaal van de intensieve plantaardige teelten echter niet meer dan ongeveer 2%. De landschappelijke impact blijft dus beperkt en concentreert zich vooral in genoemde gemeenten. Voor boom- en vaste plantenteelt zijn we van mening dat nieuwe ontwikkelingen in een aantal

gebieden, die uit het oogpunt van hydrologie (waterberging en vernatting), landschap (inclusief cultuurhistorie, archeologie en aardkundige waarden), natuur en milieu kwetsbaar zijn, niet gewenst zijn. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om concrete waterbergings- en beekherstelgebieden, de beekdalen, oude cultuurlandschappen, waardevolle open gebieden en weidevogelgebieden. We hebben gekeken naar de al bestaande bepalingen in de bestemmingsplannen, die voor ontwikkeling van intensieve teelten gelden. In alle gemeenten in het gebied gelden aanlegvergunningen voor het scheuren van grasland in kwetsbare gebieden en voor aanplant van bomen of omzetten van grasland in boomteelt in open en kwetsbare gebieden. We denken aan de bestaande regulering niets extra's te kunnen toevoegen en zullen geen extra bepalingen opnemen in het reconstructieplan. Wel pleiten we ervoor dat de gemeenten de aanlegvergunningen op zo'n manier handhaven, dat daarmee voldaan wordt aan de bescherming van de hierboven genoemde kwetsbare gebieden. Het waterbeheersplan van de waterschappen bepaalt dat peilverlaging ten behoeve van plantaardige intensieve teelten in de natte gebieden in elk geval niet aan de orde is, omdat dat niet leidt tot herstel en ontwikkeling van het waterhuishoudkundige systeem.

De boom- en vaste plantenteelt moet zich duurzaam kunnen ontwikkelen. We zijn van mening dat de boomteelt zich conform de bepalingen in de bestemmingsplannen in de minder kwetsbare gebieden voldoende en duurzaam kan ontwikkelen. In het kader van bestaande landinrichtingsprojecten en in gebieden waar herinrichting gepland is, is de mogelijkheid aanwezig om boomteelt- of andere intensieve teeltbedrijven uit kwetsbare gebieden te verplaatsen naar bestaande agrarische locaties in weinig kwetsbare gebieden. Ook landschappelijke inpassing van plantaardige teelten is gewenst.

In het uitvoeringsprogramma nemen we projecten op die gericht zijn op verplaatsing van intensieve plantaardige teelten uit kwetsbare gebieden (bijvoorbeeld door kavelruil) en landschappelijke inpassing van bestaande en naar boomteelt omgeschakelde bedrijven in de genoemde aandachtsgebieden landschap (zie § 6.5.1).

Intensieve veehouderij

Eén van de doelstellingen van de reconstructie is om de ruimtelijke structuur van de intensieve veehouderij te verbeteren. We willen intensieve veehouderijbedrijven méér dan nu het geval is, op locaties laten ontwikkelen waar zo min mogelijk overlast voor andere functies wordt veroorzaakt. Dat betekent dat bedrijven die nu in extensiveringsgebieden liggen bij een wens tot verdere bedrijfsontwikkeling, verplaatsen naar locaties waar verdere ontwikkeling wel mogelijk is, bij voorkeur in landbouwontwikkelingsgebieden. Ontwikkeling op duurzame locaties in verwevingsgebieden is ook een mogelijkheid. Eén van de cruciale vragen daarbij is hoeveel intensieve veehouderijbedrijven zouden willen verplaatsen uit extensiveringsgebieden en hoeveel goede (duurzame) locaties er in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden in de komende jaren vrijkomen. Voordat het akkoord van Cork is gesloten, hebben we onderzoek laten doen door ZLTO-Advies naar het aantal sterke bedrijven dat als gevolg van reconstructie verplaatst zou moeten en willen worden. Daarnaast hebben we op basis van cijfers die uit het milieueffectrapport (MER) komen schattingen gemaakt voor het aantal bedrijven dat verplaatsingsbehoefte kan hebben. Geconstateerd kan worden dat de cijfers van het ZLTO-onderzoek en van het MER verrassend veel met elkaar overeenkomen. Dit ondanks het feit dat de cijfers van ZLTO al twee jaar geleden zijn verzameld. Ondertussen zijn weliswaar een aantal bedrijven gestopt. Er heeft ook hier en daar een wijziging van de begrenzing van de integrale zoning plaatsgevonden.

In onderstaande tabel zijn het aantal intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden en de verplaatsingsbehoefte van deze bedrijven, afgezet tegen de ingeschatte beschikbaarheid van duurzame locaties in begrenste landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden.

Tabel 6.2 Balans intensieve veehouderij Maas en Meierij (IV = intensieve veehouderij)

Aantallen voor Maas en Meierij	Volgens ZLTO-onderzoek (2002)	Volgens MER-onderzoek (2004)												
Totaal aantal veehouderijbedrijven (IV, rundvee, overig) hoofdberoeps- en nevenberoepsbedrijven	Niet bepaald	967 bedrijven met 1644 bedrijfslocaties												
Aantal IV-bedrijven (gespecialiseerde bedrijven: meer dan 2/3 van de NGE uit IV) • waarvan aantal > 70 NGE (volwaardig bedrijf)	404 bedrijven, waarvan 159 'grote' bedrijven	1223 locaties met een IV-tak, waarvan 646 IV-locaties (=380 bedrijven) met 2/3 van de NGE uit IV. • 304 locaties (= 179 bedrijven) > 70 NGE												
Totale aantal IV-bedrijven gelegen in extensiveringsgebieden (gespecialiseerde volwaardige bedrijven met meer dan 2/3 van de NGE uit IV) • waarvan aantal > 70 NGE (volwaardig bedrijf)	168 bedrijven, waarvan 66 'grote' bedrijven	287 IV-locaties (= 169 bedrijven) • waarvan 111 locaties (=65 bedrijven) groter dan 70 NGE												
Indicatie van inplaatsingsbehoefte van IV-bedrijven gelegen in extensiveringsgebieden	42-51 (uitgangspunt is dat alle grote bedrijven + 10% van de middelgrote bedrijven + de middelgrote bedrijven met meer dan 10 hectare grond + de kleine bedrijven met meer dan 15 hectare grond in potentie, kunnen verplaatsen. Dit getal is verminderd met het aantal ondernemers of bedrijven ouder dan 45 jaar zonder opvolger). De spreiding bedraagt 25-30%	42-51 (uitgangspunt is dat 25-30% van de 169 bedrijven wil verplaatsen, met dezelfde spreiding als in het ZLTO-onderzoek) Maximaal 65 als alle bedrijven >70 NGE zouden willen verplaatsen												
Aantal duurzame locaties (agrarische bouwblokken) in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden	Niet bepaald	520 duurzame locaties, waarvan verdeling IV en rundvee/gemengd: 35:65. De verdeling over de gehanteerde klassen* is als volgt: Aantal duurzame locaties per klasse volgens de notitie duurzame locaties												
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> <th>6</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>146</td> <td>129</td> <td>73</td> <td>37</td> <td>47</td> <td>88</td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	6	146	129	73	37	47	88
1	2	3	4	5	6									
146	129	73	37	47	88									

Aantallen voor Maas en Meierij	Volgens ZLTO-onderzoek (2002)	Volgens MER-onderzoek (2004)
Indicatie van vrijkomende duurzame locaties (agrarische bouwblokken) in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden in de reconstructieperiode (12 jaar)	Niet bepaald, maar hier wordt aangenomen dat hetzelfde geldt als in het MER-onderzoek	60 vrijkomende duurzame locaties (hierbij is ervan uitgegaan dat van de IV-bedrijven 4,5% per jaar stopt en van de rundveebedrijven 2,5% per jaar en dat van de gestopte bedrijven 3% per jaar daadwerkelijk op de markt komt)
Balans: ingeschatte aantal verplaatsingen minus het aantal vrijkomende duurzame locaties gedurende de reconstructieperiode	+9 tot +18 locaties	<ul style="list-style-type: none"> • +9 tot +18 locaties indien uitgegaan wordt van 25-30% verplaatsers uit extensiveringsgebieden • -5 locaties als alle bedrijven > 70 NGE uit extensiveringsgebieden zouden willen verplaatsen.

*: In de MER zijn alle duurzame IV-locaties ingedeeld in 6 klassen naar mate van duurzaamheid op basis van de handleiding duurzame locatie en duurzame projectlocaties (zie CD-ROM). Alle duurzame locaties in de klassen 1 t/m 6 voldoen aan de handleiding. De locaties in klasse 6 zijn het meest duurzaam en liggen zodanig dat zij zonder enige voorwaarde vanuit bestaand beleid kunnen doorgroeien tot een bouwblok van 2,5 hectare in verwevingsgebieden en 3,5 hectare in landbouwontwikkelingsgebieden. In klasse 5 kan dit ook, maar zijn de afstanden tot onder meer stankgevoelige objecten kleiner dan in klasse 6 (800 meter versus 600 meter). De afstand in de laagste klasse 1 bedraagt 400 meter ten opzichte van categorie 1-object. In de klassen 1 t/m 4 is sprake van meer of mindere compensatie conform de handleiding.

Uit bovenstaande tabel kunnen voor Maas en Meierij de volgende conclusies getrokken worden:

- Het aantal intensieve veehouderijbedrijven in begrensde extensiveringsgebieden bedraagt ongeveer 170;
- Het aantal 'grote' intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden bedraagt ongeveer 65 bedrijven;
- De verplaatsingsbehoefte van de grotere intensieve veehouderijbedrijven in Maas en Meierij is geraamd op 40 tot 50 bedrijven;
- Zelfs als alle intensieve veehouderijbedrijven met een bedrijfsomvang groter dan 70 NGE zouden willen verplaatsen (wat een theoretisch verhaal is) uit extensiveringsgebieden, is het aantal te verplaatsen bedrijven niet meer dan naar schatting maximaal 65;
- Op basis van het aantal duurzame locaties in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden is ingeschat dat in de reconstructieperiode ongeveer 60 duurzame locaties vrijkomen.

In balanstermen zou dit betekenen, dat er voldoende inplaatsingsmogelijkheden zijn en dat nieuwvestigingsmogelijkheden vooralsnog niet noodzakelijk zijn.

Er kan een aantal kanttekeningen worden gemaakt bij de gemaakte inschattingen:

- In het MER-onderzoek is nog geen rekening gehouden met de invloed van burgerwoningen op de ontwikkelingsmogelijkheden van duurzame locaties. De nabijheid van burgerwoningen kan voor bepaalde duurzame locaties betekenen dat, vanwege de stankregels, de ontwikkelingsmogelijkheden kleiner zijn dan de maximale bouwblokmaat. Een quick scan voor enkele gemeenten, waaronder Bernheze, laat zien dat ongeveer 30% van de duurzame locaties beperkingen ondervindt vanuit burgerwoningen. Dit betekent niet dat het geen duurzame locaties meer zijn, maar dat doorgroei naar een maximaal bouwblok beperkt

kan zijn. Dit kan betekenen dat maximaal 30% van het aantal vrijkomende duurzame locaties niet maximaal kan groeien. Vaak hebben bedrijven deze maximale bouwblokmaat echter niet nodig.

- Aan de andere kant geldt dat de inschatting van het aantal vrijkomende duurzame locaties gemaakt is op basis van het bestand van milieuvergunningen van veehouderijbedrijven. In verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden is het echter ook mogelijk om (via omschakeling) op een agrarisch bouwblok, niet-zijnde een veehouderijlocatie, een intensief veehouderijbedrijf te ontwikkelen. Dit kan betekenen dat het aantal duurzame locaties in de praktijk hoger ligt dan hierboven berekend.
- De inschatting van de verplaatsingsbehoefte is door de ZLTO gemaakt vóórdat er afspraken zijn gemaakt in Cork over het respecteren van bestaande rechten. Hierdoor kan het gebeuren dat bedrijven langer op de huidige locatie blijven of tot de conclusie komen dat het door het respecteren van bestaande rechten, mogelijk blijft het bedrijf op de huidige locatie te exploiteren. Hierdoor kunnen verplaatsingen langzamer tot stand komen of kan het aantal verplaatsingen zelfs verminderen. We verwachten dat na het akkoord van Cork de verplaatsingsbehoefte is afgenomen en dat de genoemde verplaatsingsbehoefte in werkelijkheid lager ligt.

Op basis van bovenstaande kan worden gesteld dat een aantal kanttekeningen kan leiden tot andere getallen dan in tabel 6.2 opgenomen zijn, maar dat het te verwachten is, dat deze veranderingen het evenwicht niet verstoren.

In het kader van de RBV-regeling zijn in Maas en Meierij 89 intensieve veehouderijen beëindigd. Hiervan liggen 72 bedrijven in de AHS. Deze RBV-locaties zijn (voorlopig) alleen beschikbaar voor de vestiging van een andere (intensieve veehouderij)tak dan degene die daar zat. De mogelijkheid om gebruik te maken van deze locaties ten behoeve van te verplaatsen bedrijven is op dit moment dus nog beperkt. We dringen er op aan goed gelegen RBV-locaties voor algemeen hergebruik door intensieve veehouderij vrij te maken.

Hierboven is aangegeven dat het aantal vrijkomende bedrijven op duurzame locaties ruim voldoende is om de te verplaatsen bedrijven een goede plek te kunnen bieden. We achten het dan vooralsnog ook niet noodzakelijk nieuwvestiging van intensieve veehouderijen mogelijk te maken. Hiermee willen we overigens niet suggereren dat de verplaatsing eenvoudig is en vanzelf op gang komt. Bedrijfsbeëindigers blijven bijvoorbeeld vaak op hun voormalige boerderij wonen en het verplaatsen van een bedrijf brengt nogal wat kosten met zich mee.

Wij spannen ons bijzonder in, met hulp van onder meer de OBIV, de vrijkomende locaties te (laten) benutten voor hervestiging. Zoals hierboven aangegeven komen veel locaties bijvoorbeeld niet beschikbaar omdat bedrijfsbeëindigers vaak op hun voormalige boerderij blijven wonen. We zullen extra inspanningen verrichten om oplossingen te vinden om ook op deze locaties de gewenste doorstroming op gang te brengen.

Als eerste nemen de gemeenten van Maas en Meierij de nodige planologische en extra handhavingsmaatregelen om te voorkomen dat vrijkomende duurzame locaties worden hergebruikt voor andere functies en daarmee verloren gaan voor de intensieve veehouderij. Gemeenten houden daarmee vrijkomende bedrijven op een duurzame locaties vast voor hervestiging van een intensieve veehouderij. Dit doen zij door geen medewerking te verlenen aan een verzoek tot wijziging in een niet-agrarische functie (bijvoorbeeld burgerwoning). Daarnaast zoeken we naar andere instrumenten om vrijkomende duurzame bedrijfslocaties vast te houden.

Wij spannen ons ook in om het mogelijk te maken dat een bedrijfsbeëindiger op een duurzame locatie ruimte maakt voor een verplaatser. Hiertoe ondersteunen en stimuleren we ruilingen tussen stoppers op duurzame locaties in landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden met bedrijven die door willen, maar nu gelegen zijn in extensiveringsgebieden. Dit doen we onder meer door ruimere mogelijkheden te bieden voor hergebruik van vrijkomende loca-

ties in extensiveringsgebieden (zie ook §6.8.2). Op deze wijze wordt verplaatsing vanuit extensiveringsgebieden gestimuleerd en kan de agrariër het bedrijf dat hij achterlaat beter laten vermarkten. We willen ook, indien mogelijk, met behulp van de ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte, de bedrijfsbeëindiger extra bouw mogelijkheden bieden in dorp en/of kernrand.

Wij zien ook goede mogelijkheden voor bedrijven met meerdere locaties, waarvan één of meer locaties op een niet duurzame locatie zijn gelegen. We willen stimuleren dat betreffende bedrijven hun bedrijf samenvoegen op een locatie die wel duurzaam is (voorbeeld Rukven in de zone tussen Nistelrode en Berlicum, zie §6.5.1).

We maken per landbouwontwikkelingsgebied een ‘realisatieplan’. Dit betekent dat OBIV, ZLTO en de betreffende gemeente per landbouwontwikkelingsgebied bekijken hoe de aanwezige agrarische bouwblokken in het gebied zo goed mogelijk benut kunnen worden voor de intensieve veehouderij. Zo krijgen we een beter beeld van de mogelijkheden in de landbouwontwikkelingsgebieden.

We verwachten overigens ook dat door de duidelijkheid die de begrenzing van de integrale zonering biedt, het eenvoudiger is verplaatsingen te realiseren. We blijven echter verder zoeken naar instrumenten om de doorstroming verder op gang te brengen. Om ervaringen op te doen met verplaatsingen uit extensiveringsgebieden is in de gemeente Bernheze, in opdracht van de reconstructiecommissie, een project in ontwikkeling om verplaatsingen naar landbouwontwikkelingsgebieden op gang te krijgen.

Onze inspanning voor herbenutting van vrijkomende locaties is mede ingegeven door het uitgangspunt dat we vanwege de hoge (milieu)druk in het zandgebied, de grote stedelijke druk rondom Waalboss en de waardevolle openheid van het komgebied, het nieuwvestigen van intensieve veehouderijen of het ontwikkelen van duurzame projectlocaties in Maas en Meierij ongewenst achten.

Ondersteunende voorzieningen

Wij onderschrijven het beleid zoals neergelegd in de beleidsnotitie Ondersteunende voorzieningen (Provincie Noord-Brabant, 2000a)

6.6.3 Verbrede landbouw

Maas en Meierij heeft een grote variëteit aan aantrekkelijke landschappen. We willen deze variëteit en aantrekkelijkheid ook voor de toekomst bewaren en versterken. Dit betekent enerzijds dat maar in beperkte mate ruimte is voor grootschalige ontwikkelingen in de landbouw. Anderzijds bestaat er een grote behoefte aan mogelijkheden om de inkomensbasis van agrariërs te verbreden en daarmee deze bedrijven ook in de toekomst als economische drager in het landelijk gebied te behouden.

Wij willen vooral aan deze doelstellingen werken in gebieden waar beperkingen worden opgelegd aan de gangbare landbouw (bijvoorbeeld in extensiveringsgebieden en grondwaterbeschermingsgebieden). Hierbij wordt opgemerkt dat de potentie voor verbreding vooral wordt bepaald door de markt voor de geleverde producten en diensten. Dit valt buiten de invloedssfeer van het reconstructieplan.

Wij zien goede mogelijkheden voor de volgende verbredingsactiviteiten:

- Landbouw en zorg: gezien de ligging van Maas en Meierij nabij grote bevolkingsconcentraties met een bijbehorende behoefte aan zorgvoorzieningen, lijken er goede mogelijkheden voor een toename van het aantal bedrijven met zorg als nevenactiviteit.
- Agrotourisme: het agrotouristische aanbod in Maas en Meierij is nog beperkt. Een probleem bij de ontwikkeling van agrotourisme is dat dit voor de initiatiefnemers in economische zin slechts beperkte mogelijkheden oplevert. We willen onder meer bereiken dat initiatiefnemers meer mogelijkheden krijgen voor detailhandelsactiviteiten van bedrijfseigen

producten, horecavoorzieningen etc. Voor het overige wordt verwezen naar §6.8.2.

- Streekproducten: er liggen kansen voor een verdere groei en ontwikkeling van het aanbod aan streekproducten, bijvoorbeeld in combinatie met agrotouristische activiteiten. Knelpunten hierbij zijn kleinschaligheid en planologische beperkingen.

Wij spannen ons in om voor bovengenoemde verbredingsinitiatieven meer mogelijkheden te creëren in bestemmingsplannen. Ook willen we bovengenoemde ontwikkelingen bevorderen via de inzet van financiële middelen en door de samenwerking tussen agrarische ondernemers en met andere partijen te bevorderen. Tot slot ondersteunen we het opzetten van product-marktcombinaties.

In het uitvoeringsprogramma zijn diverse projecten opgenomen op het gebied van verbrede landbouw, zoals het realiseren van een stadsboerderij in Rosmalen en herintroductie van de hopteelt in Schijndel.

6.6.4 Duurzame productie

Biologische landbouw heeft door haar weinig milieubelastende karakter goede ontwikkelingskansen in kwetsbare gebieden binnen Maas en Meierij. Het gaat hier vooral om beekdalen, grondwaterbeschermingsgebieden, leefgebieden voor kwetsbare soorten en zones rondom kwetsbare natuurgebieden. Dit zijn ook de gebieden waar steeds meer beperkingen opgelegd worden aan de gangbare landbouw en waar biologische landbouw een bijdrage kan leveren aan de natuur-, milieu- en /of extensiveringsdoelstellingen van deze gebieden. De behoefte aan een meer passende bedrijfsvoering is hier dus het grootst en door de bijdrage aan de doelstellingen voor het gebied kan deze duurzame bedrijfsvoering ook te gelde worden gemaakt (pakket van producten genereert voldoende inkomen, de hogere prijzen kunnen beter met claims worden onderbouwd). We realiseren ons dat ook (vooral) biologische landbouw randvoorwaarden stelt aan de productieomstandigheden zoals ontwatering en bodemkwaliteit.

Een gebiedsgerichte aanpak biedt mogelijkheden voor een gezamenlijke stimulerende rol van verschillende actoren in de omgeving van het bedrijf (natuurbeherende instanties, waterschappen, gemeenten) qua doelstellingen, middelen, communicatie. We bevorderen dan ook de groei en clustering van de biologische landbouw in alle sectoren. Het uitgangspunt blijft wel dat de ontwikkeling van biologische landbouw vraaggericht moet plaatsvinden. Dit kan grootschalig met geringe marges zijn of kleinschalig met een 'breed' inkomen en nadruk op kwaliteitsproductie, regionale ketens en streekproducten. Stimulering van afzetstructuren voor biologische landbouwproducten (bijvoorbeeld in bedrijfskantines, restaurants en verkooppunten streekproducten) kan de vraag naar biologische landbouw vergroten. We steunen dan ook initiatieven op dit gebied. Daarnaast willen we in samenwerking met de sector onderzoeken op welke wijze en waar binnen Maas en Meierij we de biologische landbouw verder kunnen bevorderen. We willen hiervoor in eerste instantie de aanwezige kennis en stimuleringsmaatregelen (het biologisch actieprogramma) van het Landbouw Innovatie bureau (LIB) benutten. Verder denken we aan een koppeling met verbrede landbouw en agrarisch natuurbeheer en aan instrumenten als een grondbank (zoals de Duinboeren). Deze nadere uitwerking hebben we als project opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Om duurzame productie verder te stimuleren, bevorderen we initiatieven die gericht zijn op energiebesparing en het verkrijgen van gesloten, schone productiesystemen op bedrijfs-, keten- en gebiedsniveau. Zie hiervoor ook het pilotproject, genoemd in §6.3.1.

6.7 Recreatie en toerisme

6.7.1 Inleiding

Onze visie op de ontwikkeling van recreatie en toerisme is neergelegd in de toeristisch-recreatieve visie Maas en Meierij (deze is als toelichting opgenomen op de CD-ROM). Bij deze visie hoort ook een plankaart recreatie, die we in dit reconstructieplan hebben opgenomen (zie

kaart 20 en bijlage 7). De visie beoogt de bedrijfskwaliteiten en omgevingskwaliteiten te versterken en bij te dragen aan de leefbaarheid en economische ontwikkeling van het reconstructiegebied. De belangrijkste elementen uit de visie zijn hierna weergegeven.

Maas en Meierij heeft nu nog een beperkte toeristisch-recreatieve ontwikkeling en er is min of meer sprake van een optelsom van individuele toeristisch-recreatieve elementen. Het gebied heeft echter goede toeristisch-recreatieve potenties, die we beter willen benutten. Het gaat vooral om:

- Versterking van de fysieke en organisatorische samenhang tussen de diverse onderdelen van het toeristisch-recreatieve product.
- Nadruk op de uitbouw van intensieve en extensieve dagrecreatieve voorzieningen gelet op de aanwezigheid van de stedelijke regio Waalboss en de nabijheid van de stedelijke regio Uden-Veghel.
- Beter benutting van landschap, natuur, water en cultuur als ‘mededragers’ van toerisme en recreatie.
- Versterking en uitbouw van bestaande en nieuwe individuele trekkers in de regio.

6.7.2 Strategie

Voor het realiseren van deze ambitie volgen we onderstaande strategieën. Het realiseren hiervan is meestal afhankelijk van initiatieven uit de streek. Ter ondersteuning van initiatieven die passen binnen onze visie, zijn diverse projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Diverse projecten, ook wanneer deze passen binnen onze visie, moeten overigens de gebruikelijke procedures (bijvoorbeeld planologisch) nog doorlopen.

Versterking van routestructuren

Verbetering van de routestructuren vindt plaats door verhogen van de attractiewaarde van routes en de verbetering van de fysieke kwaliteiten. Routes worden uitgerust met extra park- and bikevoorzieningen, horeca, rustplaatsen en uitkijkpunten. Verder wordt gestreefd naar een betere ontsluiting en recreatief medegebruik van natuurgebieden en de verbinding tussen natuurgebieden en het stedelijk gebied onderling. Het gebruik van routes wordt gestimuleerd door bijvoorbeeld het fietsknooppuntensysteem, het wandelknooppuntensysteem, een uniform bewegwijzeringssysteem op regionaal niveau, het behoud van zandwegen voor wandelen en fietsen en door de stimulering van wandelen over boerenerven en door weilanden. We hebben aandacht voor het oplossen van knelpunten bij het oversteken van snelwegen en spoorlijnen van fietsers en wandelaars.

Versterking van de relatie natuur en landschap en recreatie

We hebben in dit reconstructieplan volop aandacht voor de versterking van natuur en landschap. Dit zorgt voor een flinke versterking van het landschappelijke decor en biedt een uitstekende basis om routestructuren (zie hierboven), routegebonden recreatie en recreatief medegebruik te bevorderen.

Een belangrijk instrument is de ‘poort-gedachte’. Recreatieve poorten vormen een toegang tot aantrekkelijke natuurgebieden. Bij deze toegang is genoeg informatie over het betreffende natuurgebied aanwezig. Er zijn voldoende parkeermogelijkheden en wellicht is er fietsverhuur. De poorten liggen zodanig ten opzichte van natuurgebieden dat vanuit de poorten direct gewandeld kan worden. Ook zijn er, eventueel in de directe nabijheid, minimale horecavoorzieningen. Goede aantrekkelijke poorten zorgen voor ontlasting van de recreatieve druk elders. Poorten kunnen grote groepen dagrecreanten ‘verwerken’. Bij de locatiekeuze van de poorten in Maas en Meierij zijn we ervan uitgegaan dat poorten thuishoren bij RNLE’n, overige natuurgebieden en in het kansrijk extensief recreatief landelijk gebied (zie kaart 20 en bijlage 7). Ze zijn verder goed bereikbaar vanuit het stedelijke gebied, bij voorkeur gelegen langs of nabij hoofdwegen en moeten afgestemd zijn op de natuurlijke draagkracht van het gebied.

Op basis hiervan zien we vier poorten in het gebied: bij Herperduin (is in feite al aanwezig), ter plaatse van Vlagheide (kan worden meegenomen in de ontwikkeling van dat gebied ten behoeve van dagrecreatie) en nabij de Lithse Ham (RNLE Maasuitwaarden). Ook is een recreatieve poort gewenst bij de Maashorst. We gaan er vooralsnog vanuit dat bezoekerscentrum Slabroek deze functie kan vervullen. We sluiten ons echter aan bij de uitkomst van de nu lopende discussie over de locatie van het bezoekerscentrum (en daarmee de recreatieve poort) (zie kaart 20 en bijlage 7) en stemmen af met de reconstructiecommissie van Peel en Maas. Iedere poort heeft afhankelijk van aard en locatie een eigen karakter.

Bij de ontwikkeling van recreatieve poorten gaan we uit van het Streekplanbeleid. Op grond hiervan mag de desbetreffende ontwikkelingen de draagkracht van het gebied niet overstijgen en moet het een verrijking betekenen van het toeristisch-recreatieve product van de streek. Wanneer het gaat om kwetsbare gebieden (GHS en AHS-landschap) de toetsing aan deze criteria mede weggelegd bij de provinciale Adviescommissie Recreatie en Toerisme.

Behoud en uitbouw van de positie van bestaande dag- en verblijfsrecreatieve bedrijven

Bij dit onderwerp gaat het om de ontwikkelingskansen van de bestaande grotere, op zichzelf staande, dag- en verblijfsrecreatieve bedrijven. Meerdere bedrijven hebben concrete plannen voor kwaliteitsverbetering en uitbreiding. Gelet op de (nog) te beperkte toeristisch-recreatieve uitstraling van het gebied als geheel dienen deze bedrijven daarom voldoende autonome aantrekkingskracht te hebben. Dit stelt eisen aan het schaalniveau en de kwaliteit van dergelijke voorzieningen. Ons uitgangspunt is dat de intensieve recreatievoorzieningen ter plaatse ontwikkelingsruimte krijgen voor zover daar behoefte aan is en het past in het bestaande ruimtelijke beleid. Op basis van het Streekplan worden initiatieven voor ontwikkeling van recreatiebedrijven getoetst door de onafhankelijke provinciale Adviescommissie Recreatie en Toerisme. Deze adviescommissie houdt bij de toetsing rekening met bestaand beleid en onze visie op het gebied, zoals weergegeven in dit reconstructieplan. Het betreft hier onder andere de volgende bedrijven: Lithse Ham, Vinkeloord, Herperduin, Fercheval, Wildhorst, Autotron, enkele jachthavens en passantenhavens langs de Maas (onder meer is uitbreiding voorzien bij jachthaven Koornwaard) en enkele horecabedrijven in het buitengebied (zie kaart 20 en bijlage 7).

Uitbouw met nieuwe bedrijvigheid

Bij bedrijvigheid wordt vooral gedacht aan nieuwe accommodatievormen in de vorm van hotels (topsegment 's-Hertogenbosch). Daarnaast zien we goede mogelijkheden voor de vestiging van een dagrecreatieve trekker in Lith, bijvoorbeeld een bezoekerscentrum gerelateerd aan het water. Ook zijn er mogelijkheden voor hergebruik van voormalige kloosters en kastelen zoals kasteel Nieuw Herlaer. Daarnaast stimuleren we outdooractiviteiten en doorgroei van enkele bestaande groepsaccommodaties/kampeerboerderijen tot hoogwaardige verblijfsaccommodaties. Verder zien we vooral mogelijkheden voor kleinschalige ontwikkelingen in bijvoorbeeld aantrekkelijke kernen aan de Maas. Voorbeelden hiervan zijn minicampings als agrarische nevenactiviteit en vakantiegroepsverblijven in voormalige agrarische bedrijfslocaties. Voor elk nieuw initiatief hanteren we de volgende randvoorwaarden: voldoende spreiding (extensief karakter moet behouden blijven), geen stacaravans, duidelijke omschrijving van toegestane activiteiten (bedrijfsplan), inpassing in gebied (inrichtingsplan) en geen aantasting van kwetsbare en open gebieden. We zien voor bovengenoemde ontwikkelingen vooral ruimte in de intensief recreatieve gebieden, de stedelijke uitloopgebieden en de kansrijke extensief recreatief landelijke gebieden, zoals aangegeven op kaart 20 en toegelicht in bijlage 7. We zien hier voor geen ruimte in landbouwontwikkelingsgebieden.

Uitbouw van oever- en waterrecreatie

Wij willen de Maas als toeristische drager verder uitbouwen. Het gaat hierbij het versterken van bestaande voorzieningen en ontwikkelen van kleinschalige nieuwe voorzieningen. We streven hierbij naar een zonering van de waterrecreatie, waarbij rekening wordt gehouden met de kwetsbare gebieden langs de Maas. Ook bij initiatieven op dit gebied houdt de onafhankelijke adviescommissie bij haar toetsing rekening met bestaand beleid en onze visie op het gebied, zoals weergegeven in dit reconstructieplan.

Het is gewenst het voormalige Maasoeverproject, waarbij partijen (ondernemers en overheden) samenwerkten om de waterrecreatie op en langs de Maas te versterken, nieuw leven in te blazen. Ook hebben we aandacht voor de recreatieve toervaart rondom 's-Hertogenbosch. Naast de mogelijkheden van de Maas liggen er in het westen van Maas en Meierij op beperkte schaal kansen voor kanoën. Onderscheid kan worden gemaakt in locaties, waarbij het waterschap alleen kanovaren toestaat voor geoefende (particuliere) kanoërs (bijvoorbeeld op de Hertogswetering op het traject Ossestraat-Ossermeer-Teeffelensche Wetering) en locaties waar daarnaast ook mogelijkheden zijn voor verhuurbedrijven, zoals op Dommel en Aa (tussen Veghel en kasteel Heeswijk). Het gebruik van vaarroutes wordt gestimuleerd door de aanleg van in- en uitstapplaatsen voor de kanovaart. De belasting van de kanovaart mag de ecologische draagkracht niet overschrijden. De kansrijke waterrecreatie is weergegeven op kaart 20.

Agrotoerisme

Voor agrotoerisme liggen vooral goede aanknopingspunten in het kansrijk extensief recreatief landelijk gebied, de stedelijke uitloopgebieden en bij recreatieve poorten (zie kaart 20 en bijlage 7). Voorwaarden voor succes zijn: samenwerking, aansluiting op routestructuren en kwaliteit. Tot nu toe is in dit gebied weinig van de grond gekomen, met uitzondering van de Maashorstboeren. Wellicht zijn er ook mogelijkheden tot samenwerking in de stedelijke regio Waalboss. Naast minicampings kunnen in Maas en Meierij vooral dagrecreatieve activiteiten (zoals streekproducten, bedrijfsbezoeken, kinderspeelboerderijen, kaas- en zuivelboerderij, huifkarrenverhuur en beeldentuin) een toegevoegde waarde aan het toeristisch-recreatieve product geven. In dit kader hebben we in §6.6.3 (verbrede landbouw) ook al aangegeven dat we ernaar streven dat initiatiefnemers meer mogelijkheden krijgen voor detailhandelsactiviteiten van bedrijfseigen producten, horecavoorzieningen, etcetera (zie ook §6.8).

Ook kunnen agrariërs een bijdrage leveren aan het toeristisch-recreatief product door hun boerderijen en schuren in originele staat terug te brengen of te behouden (cultuurhistorie).

's-Hertogenbosch als dagrecreatieve en verblijfsrecreatieve trekpleister van formaat

De toeristisch-recreatieve ontwikkeling van 's-Hertogenbosch richt zich vooral op versterking van de cultuurhistorische uitstraling van de oude stad, zoals het fortensysteem en bijbehorende inundatiekommen en de dynamiek van het centrum. Het is de bedoeling deze cultuurhistorisch en landschappelijk belangrijke forten op te nemen in het stadsregionaal fietspadenplan. De stad heeft meerdere majeure projecten op stapel staan.

Versterking organisatiestructuur

Voor de verdere ontwikkeling van toerisme en recreatie moet de samenwerking en samenhang in de regio verbeterd worden. Het reconstructieproces levert een wezenlijke bijdrage aan de verbetering van de fysieke samenhang binnen en tussen deelgebieden in Maas en Meierij. De nieuwe Regio VVV dient het voortouw te nemen in vooral de regionale productontwikkeling/-promotie en de samenwerking en versterking van de organisatiestructuur op het gebied van toerisme en recreatie in de regio. Er is veel behoefte aan een duidelijke structuur voor uitvoering van toeristisch-recreatieve projecten. We zien hier voor onszelf enerzijds een rol in de voorwaardenscheppende zin en anderzijds bij de uitvoering van projecten.

6.7.3 Toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart

Onze visie op de toeristisch-recreatieve ontwikkelingen van Maas en Meierij is vertaald in een kaart (zie kaart 20 en bijlage 7). Op deze kaart zijn vier typen gebieden onderscheiden, variërend van intensieve naar extensieve recreatiegebieden. Op de kaart zijn ook de gewenste recreatieve poorten, de kansrijke waterrecreatie en verblijfsaccommodaties en dagattracties aangegeven (zie hierboven). De belangrijkste gebieden worden hierna beschreven.

Voor de kaart geldt dat initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme in de GHS en AHS-landschap altijd ter advisering moeten worden voorgelegd aan de onafhankelijke Adviescommissie voor Recreatie en Toerisme. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij de in het Streekplan opgenomen criteria.

Projectlocaties

Wij hebben in Maas en Meierij geen projectlocaties voor recreatie aangeduid.

Intensief recreatieve gebieden

De intensief recreatieve gebieden zijn (rondom) Herperduin, Lithse Ham, Vinkeloord/Autotron, Vlagheide, Meerse Plas, Engelermeer en Waterfront Ravenstein. De gebieden bestaan uit een clustering van intensieve toeristisch-recreatieve bedrijven en voorzieningen, of kunnen daartoe uitgroeien. Er is hier ruimte voor kwaliteitsverbetering, productvernieuwing en uitbreiding van de bestaande bedrijven. Tevens is er ruimte voor nieuwvestiging van kleinschalige intensieve en extensieve recreatiebedrijven. Belangrijke aandachtspunten zijn de recreatieve routestructuren, de informatievoorziening en verbetering van het routenetwerk. Vestiging van nieuwe grootschalige voorzieningen is hier niet gewenst. Nieuwe ontwikkelingen moeten rekening houden met aanwezige waarden, waaronder archeologische waarden. In de toeristisch-recreatieve visie is per gebied aangegeven welke ontwikkelingen gewenst zijn.

Kansrijk extensief recreatief landelijk gebied

Dit betreft een aantrekkelijk en interessant landelijk gebied vanwege landschap en cultuurhistorie of vanwege de nabijheid van aantrekkelijke natuurgebieden. Dit is in Maas en Meierij van toepassing op:

- de oeverwal langs de Maas (incl. uiterwaarden);
- het gebied tussen de A2 via kasteel Maurick, Sint Michielsgestel, Gemonde, Geelders tot aan Vlagheide bij Schijndel;
- de zone aan weerszijde van de Zuid-Willemsvaart - Aa tussen 's-Hertogenbosch en Veghel;
- de dekzandrug Nistelrode-Middelrode.

In deze gebieden is de versterking van samenhang belangrijk. In recreatief opzicht zijn de gebieden kansrijk voor kleinschalige extensieve bedrijven, recreatief medegebruik en verschillende routestructuren. Ook kwaliteitsverbetering van bestaande voorzieningen is gewenst. Voor een verdere uitwerking is maatwerk per bedrijf nodig. Hierbij wordt onder meer aangesloten bij onze aanpak van nieuwe economische activiteiten (zie §6.8.2).

Stedelijk uitloopegebied

De stedelijke uitloopegebieden liggen rondom de stedelijke regio Waalboss, vooral rond de kernen 's-Hertogenbosch en Oss. Ook het intensief recreatieve recreatiegebied Vlagheide kan gezien worden als stedelijk uitloopegebied voor zowel Veghel als Schijndel. Het zijn multifunctionele gebruikgebieden in de stadsrandzones van de grotere kernen. Er is hier een gevarieerde ruimtelijke structuur en een eveneens gevarieerd (extensief en intensief) recreatief gebruik van de ruimte. Stedelijke uitloopegebieden kunnen bestaan uit parken, bos- en natuurgebieden, landbouwgebieden, gebieden met struinnatuur en openluchtrecreatiegebieden.

Er kunnen hier uiteenlopende voorzieningen komen, afgestemd op het karakter en de stedelijke druk van het gebied. Nieuwe kleinschalige voorzieningen zijn in de vorm van hergebruik, verdieping en verbreding (met gebruik van bestaande gebouwen) op bepaalde plaatsen mogelijk ter ondersteuning van het gebied. Er kunnen veel verschillende activiteiten een plaats krijgen: wandelen, fietsen, skeeleren, hardlopen, hond uitlaten, tuinieren in volkstuinten, varen, zonnen, picknicken, barbecuen, enzovoort. Belangrijke aandachtspunten zijn de recreatieve routestructuren, de informatievoorziening en de kwaliteitsverbetering en -versterking van het routenetwerk en de paden. De (veilige) bereikbaarheid van de verschillende voorzieningen maakt daar onderdeel van uit.

Een stedelijk uitloopgebied is geen vestigingsplaats voor nieuwe dagattracties en voorzieningen met hoge bezoekersaantallen. Ook passen hier geen nieuwe grotere verblijfsaccommodaties.

6.8 Wonen, werken en leefbaarheid

Het Sociaal Economisch Platform (SEP) Noordoost-Brabant heeft op verzoek van de reconstructiecommissies Peel en Maas en Maas en Meierij een sociale en economische paragraaf opgesteld (deze is als achtergrondinformatie opgenomen op de CD-ROM). Deze paragraaf is een advies aan de reconstructiecommissies over hoe om te gaan met wonen, werken en leefbaarheid in het kader van de reconstructie. Hieronder schetsen we de hoofdlijnen die we voor dit reconstructieplan van belang achten. We ondersteunen, waar mogelijk, initiatieven die passen binnen deze hoofdlijnen.

Door de veranderingen in de landbouw en in het landelijk gebied in het algemeen is de sociale en economische vitaliteit en de leefbaarheid in Maas en Meierij een punt van zorg. Daarom willen we aandacht geven aan:

- a) het opvangen van de sociale aspecten van veranderingen in de landbouw;
- b) het stimuleren van alternatieve economische mogelijkheden voor het landelijk gebied;
- c) het behouden en versterken van de leefbaarheid op het platteland.

Bij de verdere uitwerking van deze doelstellingen (zie hieronder) zijn en worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- betrek de ondernemers en bewoners ten volle;
- hanteer een flexibele aanpak, aangepast aan de sociale en economische situatie en de ontwikkeling in het gebied, dat alles binnen een helder en niet-onderhandelbaar kader;
- versterk de identiteit van het gebied op verschillende schaalniveaus omdat de bevolking en vertegenwoordigers zich daar het beste in herkennen;
- zet in op vernieuwing met waardering van het bestaande;
- streef naar duurzaamheid in haar drie betekenissen: ecologisch, sociaal en economisch.

Naar een uitvoeringsgerichte organisatie

Het SEP heeft bij de voorbereiding van het reconstructieplan de uitwerking van deze paragraaf (§6.8, Wonen, werken, leefbaarheid) en de formulering van daarbij passende projectvoorstellen voor haar rekening genomen. Wij zijn met het SEP van mening dat, nu de planvorming is afgerond, een efficiënte sociale en economische uitvoeringsorganisatie in het leven wordt geroepen. We stellen hiervoor een (ambtelijke) werkgroep in. Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van onder anderen gemeenten, ZLTO en Kamer van Koophandel. De werkgroep richt zich op wonen, werken en leefbaarheid. Deze werkgroep zal ons enerzijds adviseren over sociale en economische thema's en anderzijds concrete projecten initiëren en begeleiden. De gemeenten gaan de uitvoering op gang brengen met behulp van een streekmanager. We stellen verder voor om het toekomstige uitvoeringsbureau van de reconstructie uit te breiden met sociale en economische expertise.

Om de huidige toestand op het gebied van economische vitaliteit en leefbaarheid in Maas en

Meierij te bepalen, vindt een nulmeting plaats met behulp van passende duurzaamheidsindicatoren. Door een dergelijke meting kunnen later de veranderingen in vitaliteit en leefbaarheid worden bepaald die door (projecten in het kader van) de reconstructie zijn geïnitieerd. Hierbij betrekken we nadrukkelijk de veranderingen van de arbeidsmarkt en de sociale en economische ontwikkeling in het landelijk gebied.

6.8.1 Sociale aspecten in de landbouw

Wij besteden specifiek aandacht aan de sociale gevolgen van de beëindiging van landbouwbedrijven (autonoom naar verwachting een halvering in de komende tien jaar), vooral bij intensieve veehouderijen. Het gaat daarbij om de sociale gevolgen die zowel direct (agrarische bedrijven zelf) als indirect (agribusinesscomplex) samenhangen met bedrijfsbeëindigingen. In Maas en Meierij gaat het naar verwachting om ruim 1200 directe en indirecte arbeidsplaatsen.

Gevolgen voor stoppende agrarische ondernemers en hun gezinnen

Bij bedrijfsbeëindiging hebben we te maken met verschillende relevante groepen. Er zijn bedrijfshoofden die vanwege hun leeftijd geen behoefte meer hebben aan een andere werkring. Anderen vinden zelf een oplossing door een andere bedrijfsactiviteit te starten. Uiteindelijk komt een betrekkelijk kleine groep daadwerkelijk voor de arbeidsmarkt beschikbaar. We spannen ons - nu het SEP Veehouderij beëindigd is - voor deze groep extra in. Bij bedrijfsbeëindiging is het belangrijk niet alleen te letten op de bedrijfsbeëindigers zelf. De gevolgen voor het huishouden en het gezin zijn ook belangrijk. Dit kan zowel negatieve gevolgen (zoals het wegvallen van inkomen en het ontstaan van isolement) als positieve gevolgen (zoals omschakeling naar activiteiten buiten het bedrijf door de partners) hebben.

Gevolgen van agrarische bedrijfsbeëindiging voor het totale agribusinesscomplex

Wij willen ook nadrukkelijk aandacht besteden aan de indirecte werkgelegenheid die afneemt door de teruggang van het aantal agrarische bedrijven. Dat zien we niet los van de aandacht die we hebben voor de versterking van de agribusinesscomplexen. We verwachten dat duurzame (intensieve) landbouw op termijn leidt tot nieuwe werkgelegenheid.

Projecten die we in de eerste planperiode initiëren

Wij brengen de hierboven bedoelde groep onder de aandacht bij bestaande organisaties en loketten om de mensen weer aan het werk te helpen via omscholing en bijscholing en om herintredende vrouwen te begeleiden. Een project dat daarmee verband houdt, heeft betrekking op de toenemende vraag naar zorg in het landelijk gebied. Dit kan werkgelegenheid opleveren voor herintredende vrouwen.

6.8.2 Nieuwe economische activiteiten

Om alternatieve economische mogelijkheden te ontwikkelen, kunnen we de volgende drie factoren beïnvloeden:

1. het vinden van nieuwe alternatieven;
2. het vinden van ruimte, niet alleen fysiek maar ook juridisch, voor het uitoefenen van economische activiteiten;
3. het versterken van de ondernemerskwaliteiten in de gewenste richting.

Deze drie factoren hebben we hieronder uitgewerkt. Hierbij hebben we de provinciale beleidsnotitie 'Buitengebied in ontwikkeling' (Provincie Noord-Brabant, 2004) betrokken.

Nieuwe economische alternatieven voor de landbouw

Bij de formulering van de reconstructieopgave is vaak geredeneerd vanuit het besef dat de landbouw in belangrijkheid afneemt, zeker waar het gaat om het aantal bedrijven en de totale

werkgelegenheid. Verder is de redenering dat daarmee het regionale inkomen achteruit gaat en dat daarom gezocht moet worden naar nieuwe economische dragers. Deze nieuwe economische dragers zijn de sectoren die het economische gat dat door de landbouw achtergelaten wordt op kunnen vullen. We hebben ondertussen geconstateerd dat een dergelijk uitgangspunt niet reëel is: er is geen sector die de teruggang van de agrarische sector in die mate kan compenseren, laat staan voor nieuwe groei kan zorgen. Wel zijn vernieuwingen denkbaar die in individuele gevallen tot een extra inkomen kunnen leiden. Het totaal aan vernieuwingen kan tot de gewenste economische ontwikkeling van Maas en Meierij leiden. Bij het vinden van deze alternatieve economische mogelijkheden willen we aansluiten bij de kwaliteiten en potenties van Maas en Meierij en het niet zoeken in spectaculaire nieuwe zaken. Wél willen we ruimte geven aan nieuwe activiteiten die voor een economische ontwikkeling in het landelijk gebied kunnen zorgen.

Wij constateren een verschuiving in het belang van de economische dragers van het landelijk gebied. Naast ruimte voor de meer traditionele economische dragers (landbouw en recreatie) zien we kansen voor de ontwikkeling van wonen, natuur en landschap en verbrede landbouw. Hierbij wordt ingespeeld op de sociale en economische potentie van kernen en dorpen als onderdeel van een landelijke regio en op de bewoners en ondernemers in het gebied, die een economische factor van betekenis zijn.

Wij willen deze ontwikkelingen waar mogelijk faciliteren, rekening houdend met de kwaliteiten en potenties van Maas en Meierij. Hieronder beschrijven we de kansen die we zien.

Vervolgens werken we dat concreet uit (onder ‘ruimte voor nieuwe economische activiteiten’).

Kansen voor landbouw en recreatie

Wat betreft de bestaande agrarische bedrijvigheid vinden we dat in Maas en Meierij nog steeds mogelijkheden zijn voor het versterken van het bestaande agribusinesscomplex. In de gebieden met ruimte voor intensieve landbouw worden andere economische activiteiten zoveel mogelijk geweerd. Dit is uitgewerkt met de integrale zoneringsplan (zie §6.9). Bij de versterking van de bestaande intensieve landbouw gaat het vooral om de primaire productiebedrijven in Bernheze en het komgebied en om de voedings- en genotmiddelenindustrie in Oss (en het nabijgelegen Uden-Veghel). In de eerste planperiode starten we initiatieven die gericht zijn op versterking van het agribusinesscomplex via systeeminnovaties en versterking van een duurzame productieketen. Het zoeken naar nieuwe niches in de markt blijven we ook ondersteunen. Paragraaf 6.6 gaat nader in op onze visie op de landbouw.

De bedrijven in de sector recreatie en toerisme moeten een goede bijdrage kunnen leveren aan de economische ontwikkeling van Maas en Meierij. Hierbij gaan we ervan uit dat vernieuwing plaatsvindt in de hele toeristisch-recreatieve keten, niet alleen in de grote intensieve recreatiebedrijven, die duidelijk aanwezig zijn in het gebied. In §6.7 is uitgebreid ingegaan op onze visie op recreatie en toerisme in Maas en Meierij.

Kansen voor nieuwe economische ontwikkelingen

Hieronder wordt ingegaan op nieuwe kansen voor economische ontwikkelingen.

In Maas en Meierij zien we allereerst goede mogelijkheden voor het creëren van *win-win* situaties. Een voorbeeld daarvan is de ontwikkeling van passende economische activiteiten, gekoppeld aan de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden.

Daar waar verschillende partijen (agrariërs, recreatieondernemers, dorpsraden etc.) in verenigingsverband actief zijn, liggen goede mogelijkheden voor *verbrede plattelandontwikkeling*. Kansrijke gebieden zijn:

- Het dal van de Aa en de Leigraaf (concept ‘beekbuurtboeren’);
- De Maashorst (Maashorstboeren en uitwerking RNLE);

- De Maasuitewaarden (uitwerking RNLE, agrarische natuurbeheerorganisatie de Beerse Overlaat, extensivering melkveehouderij);
- Het gebied rond Geelders en Dommel en Essche Stroom (RNLE Het Groene Woud, Woudboeren);
- Het gebied rond de geplande ecologische verbindingzone tussen RNLE Maashorst en RNLE Maasuitewaarden (Erfdijk).

Randvoorwaarde bij ontwikkelingen is dat zij passen binnen de geformuleerde gebiedsdoelstellingen. In de eerste fase gaan we samen met lokale organisaties (zoals de ZLTO, natuurorganisaties en andere georganiseerde verbanden) na welke mogelijkheden er in bovenstaande gebieden liggen en brengen die tot ontwikkeling. We denken hierbij ook aan het uitbesteden van beheerstaken aan groepen boeren door gemeenten, waterschappen en terreinbeherende organisaties. Verder kunnen bijvoorbeeld de RNLE'n en de kansrijke extensief recreatief landelijke gebieden versneld worden gerealiseerd door nieuwe economische activiteiten in te passen. Dit genereert aan de ene kant (direct) financiële middelen en zorgt anderzijds voor een blijvende versteviging van de sociale en economische structuur.

Kleinschalige niet-agrarische bedrijven willen we onder voorwaarden ontwikkelingsmogelijkheden bieden. Het gaat daarbij om kleinschalige activiteiten die niet hinderlijk zijn voor de primaire functies in het landelijke gebied en die passen bij de draagkracht van het gebied. Hierbij ontwikkelen de gemeenten - vanuit een ruimtelijke visie - voor de stadsranden, kernranden, bebouwingslinten en bebouwingsclusters een visie op kleinschalige bedrijfslocaties. De visie gaat over de toegestane aard van de bedrijvigheid en over waar en in welke mate we deze kleinschalige bedrijfslocaties willen toestaan. Bij het opstellen van een dergelijke visie kunnen alternatieve locaties worden gevonden voor bedrijven die overlast veroorzaken in de kernen. Daarnaast kan een bijdrage worden geleverd aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied (verplaatsing van bedrijven naar de kernrandzone) en/of kansen worden geboden aan nieuwe startende ondernemers.

Wonen zien we als een (sociale en) economische kans. We zien goede mogelijkheden voor woningsplitsing in het geval van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties, herbouw van woningen voor sloop van stallen en het bouwen voor (groepen) ouderen (wat ook een antwoord is op de vergrote vraag naar zorg).

In de eerste planfase gaan gemeenten, samen met burgers, overheden en bedrijfsleven (agrarisch en niet-agrarisch) na op welke plaatsen mogelijkheden zijn om alternatieve economische mogelijkheden mede tot ontwikkeling te brengen. Daarbij worden in ieder geval de op de kaart (kaart 21) aangegeven aandachtsgebieden en -kernen verder uitgewerkt (zie ook 'Maatwerk staat centraal'). De stappen die daarbij gebiedsgericht worden doorlopen zijn:

- a) met de verschillende partijen (overheid, bedrijfsleven en bewoners) wordt bepaald wat bereikt moet worden in het gebied. Hierbij wordt het reconstructieplan als kader gehanteerd;
- b) met de partijen wordt nagegaan welke sociale en economische vernieuwingen relevant zijn;
- c) met de partijen wordt nagegaan welke ruimte (fysiek, beleidsmatig en juridisch) beschikbaar is;
- d) tussen de verschillende partijen worden afspraken gemaakt welke concrete projecten worden gestart om de doelstellingen te realiseren.

Ruimte voor (nieuwe) bedrijvigheid

Nieuwe economische activiteiten die niet aan het buitengebied gebonden zijn horen in principe op bedrijventerreinen in de kernen en het stedelijk gebied thuis. We vinden daarbij ook dat kritisch gekeken wordt naar de bestaande lokale bedrijventerreinen. In een aantal gevallen lijken er goede mogelijkheden te zijn om kleine startende ondernemers op deze bedrijventerreinen een plaats te geven. Dit aspect wordt uitgewerkt in de streekplanuitwerkingen voor de lan-

delijke en stedelijke regio's. Daar waar redelijkerwijs geen ruimtelijke mogelijkheden zijn voor een startende ondernemer op een bedrijventerrein, bieden voormalige agrarische bedrijfslocaties (VAB's) mogelijk uitkomst. Daarbij realiseren we ons dat het aantal VAB's dat in aanmerking komt voor hergebruik, uiteindelijk om verschillende redenen beperkt zal zijn. Het gaat in de praktijk in Maas en Meierij naar schatting circa 55 - 110 VAB's die voor een nieuwe, niet-agrarische, functie op de markt komen. Toch kunnen ze een belangrijke bijdrage leveren aan de economische vitaliteit van het landelijk gebied. Het dilemma daarbij blijft het terugdringen van de verstening versus het behouden van de sociale en economische vitaliteit en het handhavingsaspect bij het toelaten van niet-agrarische functies in VAB's.

Voormalige Agrarische Bedrijfslocaties (VAB's)

Hierboven hebben we beschreven welke kansen we zien voor (nieuwe) economische dragers van het landelijk gebied. Hieronder geven we aan hoe we daar concreet invulling aan willen geven. We richten ons daarbij vooral op de VAB's.

Wij constateren dat nieuw beleid in ontwikkeling is voor functieverruiming in het buitengebied. Dit heeft betrekking op VAB's, nieuwe economische dragers (NED's) en bebouwingsconcentraties. Er worden in het nieuwe beleid ruimere mogelijkheden geboden dan in het vigerende Streekplan. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen VAB's in bebouwingsconcentraties en VAB's in het buitengebied. Dit alles krijgt gestalte in een beleidsnota van GS ("Buitengebied in ontwikkeling") en in de eerste herziening van het Streekplan. We hebben dit nieuwe beleid betrokken bij hetgeen we hieronder hebben uitgewerkt.

Algemene Uitgangspunten

Bij het hergebruik van VAB's hanteren we in het algemeen de volgende uitgangspunten:

- Het hergebruik moet altijd passen binnen de visie op het gebied, zoals deze onder meer is weergegeven in voorliggend plan;
- Geschikte locaties voor agrarisch hergebruik worden als zodanig behouden. Dit betekent bijvoorbeeld dat in landbouwontwikkelingsgebieden hergebruik van VAB's voor niet-agrarische doeleinden ongewenst is;
- Geen productiebedrijven die nadrukkelijk op het bedrijventerrein thuishoren (ofwel: de draagkracht van het gebied overstijgen). Statische buitenopslag is niet toegestaan;
- Geen detailhandel, eventueel wel ter plaatse vervaardigde producten. In de kernrandzones en andere bebouwingsconcentraties is detailhandel wel mogelijk;
- Per situatie wordt bekeken of het een passende activiteit is die de locatie meerwaarde geeft. Voor bebouwingsconcentraties kan het daarbij gaan om aan huis gebonden beroepen (bijvoorbeeld notaris of advocaat), lichte bedrijvigheid, kleinschalige dienstverlening (bijvoorbeeld een architectenbureau), galerie, speeltuinen, verblijfsaccommodatie, kinderdagverblijf, zorgboerderij, woongroepen voor ouderen en opslag. Voor het buitengebied moet de activiteit passen bij de functie en kwaliteiten die het gebied heeft;
- De nieuwe activiteiten worden gescreend op mogelijke overlast / milieuhinder voor omwonenden;
- Wij gaan ruimhartig om met het splitsen van woningen;
- Nieuwe economische functies moeten altijd passen binnen aard en schaal van het gebied;
- Er is geen belemmering voor (al aanwezige) agrarische activiteiten of burgers. Er wordt een maximum (ook voor de toekomst) bebouwingspercentage bepaald (binnen bestaande bebouwing en slopen tot een bepaald maximum). In kernrandzones kunnen bebouwingspercentages worden opgerekt;
- Er is sprake van een goede landschappelijke inpassing;
- Maatwerk staat centraal (zie ook hierna).

Bebouwingsconcentraties

In bebouwingsconcentraties (dit zijn kernrandzones, bebouwingslinten en -clusters) is hergebruik van VAB's voor overige functies mogelijk. Indien sprake is van verbetering van de ruimtelijke kwaliteit kan een (beperkte) toevoeging van nieuw bouwvolume overwogen worden. Voor de toepassing van deze beleidslijn is het noodzakelijk dat de gemeente vooraf een integrale visie voor het gebied met haar omgeving opstelt. In bebouwingsconcentraties die gelegen zijn in de GHS of andere waardevolle gebieden, zien we geen mogelijkheid tot verruiming van het VAB-beleid.

Buitengebied

- Recreatie en toerisme: naast de ontwikkeling van aan het buitengebied gebonden toerisme en recreatie, is hergebruik van VAB's toegestaan voor overige recreatieve voorzieningen. Voor de concrete inpasbaarheid van deze ontwikkelingen in de GHS, AHS-landschap en AHS-landbouw geldt het beleid zoals verwoord in het Streekplan;
- Cultuurhistorisch waardevolle bebouwing: het is toegestaan cultuurhistorisch waardevolle bedrijfsbebouwing voor wonen te benutten;
- Paardenhouderijen: we constateren dat nieuw beleid is geformuleerd voor de paardenhouderijen: "Voor paardenhouderijen kan de vestiging op een VAB in het buitengebied worden overwogen, maar niet op locaties waarvan de agrarische bestemming kan worden gehandhaafd voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven en niet op locaties waar sloop van bedrijfsbebouwing heeft plaatsgevonden met gebruikmaking van de regeling Ruimte voor Ruimte. Bij de vestiging gelden een aantal specifieke randvoorwaarden." We zien paardenhouderijen echter niet als een gewenste alternatieve economische drager. Nadeel is de visuele uitstraling van rijhallen. Verder spelen de publieks- en verkeersaantrekkende werking van sommige paardenhouderijen een rol. We vinden dat paardenhouderijen met een publieks- of verkeersaantrekkende werking per definitie in een kernrandzone moeten worden gevestigd. De paardenfokkerij is een agrarische activiteit, waarvoor een bedrijfsplan en een AAB-advies vereist zijn. We nemen dit als uitgangspunt. In concrete gevallen is maatwerk mogelijk, ook in afwijking van deze beleidslijn;
- Nevenactiviteiten: vervolgvactiteiten die door het streekplan 2002 worden toegelaten kunnen als nevenactiviteit ontplooid worden;
- Verbrede landbouw: de ontwikkeling van verbrede landbouwactiviteiten is als specifieke nevenactiviteit in beginsel op alle bestaande agrarische bouwblokken toegestaan. Aan de verbrede landbouwactiviteiten op het bouwblok moet wel een passende maximale maatvoering worden gesteld. Verbrede landbouw in landbouwontwikkelingsgebieden vinden we echter niet logisch;
- Nieuwe economische dragers buiten de bebouwingsconcentraties moeten altijd overwegend agrarisch zijn.

De verruimde mogelijkheden binnen Maas en Meierij zullen nauw aansluiten bij de visie en ideeën zoals beschreven in dit voorkeursalternatief. We denken hierbij bijvoorbeeld aan onze visie op natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en RNLE'n. De visie die door de gemeenten ontwikkeld wordt voor bebouwingsconcentraties is voor ons van belang om op deze manier duurzame ontwikkeling van de dorpen en bebouwingsclusters en -linten mogelijk te maken.

Maatwerk staat centraal

In de beleidsnota 'Buitengebied in ontwikkeling' is ook ruimte voor het leveren van maatwerk in specifieke situaties. Overwegingen die tot maatwerk kunnen leiden zijn:

- Maatwerk betekent dat we zorgvuldig handelen. We kijken niet alleen naar regelgeving, maar kiezen voor een individuele benadering en treden steeds in overleg met de betrokkene;

- Maatwerk betekent oog hebben voor alternatieven. Het kan gaan om:
 - het reserveren van de locatie ten behoeve van agrarisch hergebruik;
 - een sloopregeling als ter plaatse niets anders wordt toegestaan (financiën);
 - het bieden van ruimte voor een andere economische activiteit (beleidsruimte);
 - het bieden van mogelijkheid voor de bouw van een of meerdere woningen, als dit ruimtelijk aanvaardbaar is op de locatie zelf en anders wellicht in of aansluitend aan de kernen (beleidsruimte);
- Het invullen van VAB's is niet hetzelfde als invulling geven aan het begrip nieuwe economische dragers (NED's). Toch kan wel gedacht worden aan het bieden van een startpositie voor (kleine) bedrijven in deze opstallen. Hierbij spelen de door de gemeenten op te stellen integrale visies voor bebouwingsconcentraties een rol. Er dient wel een goede doorstroming in de keten te komen. Dit kan op basis van inzicht in de bedrijfsontwikkeling en de reële plannen voor de toekomst. Een locatie in het buitengebied kan tot een bepaald niveau ontwikkeld worden. Verdere groei ter plaatse is niet toegestaan, zodat doorstroom naar een middelgroot of groot bedrijventerrein goed afgestemd moet worden. Het vormgeven van een ketenbenadering hiervoor is daarom wenselijk;
- In alle gevallen moet worden voorkomen dat problemen ontstaan ten aanzien van handhaving. Desgewenst kunnen er afspraken worden gemaakt en vastgelegd in een concrete overeenkomst. De volgende aspecten kunnen daarbij aan de orde zijn:
 - Geen verdere doorgroei ter plaatse;
 - Een actieve informatieplicht van de initiatiefnemer richting de gemeente als een grotere bedrijfsomvang op kortere termijn wenselijk wordt. Hierdoor kan tijdig worden gezocht naar doorgroeimogelijkheden elders.

Juridische regeling

Een goede juridische regeling die past bij maatwerk is noodzakelijk.

- Wij stellen een zonerings op perceelsniveau op voor de VAB's (actie gemeenten). Hiertoe doelen we op de kernrandzones en bebouwingslinten en -clusters die begrensd zijn als extensiveringsgebieden voor de intensieve veehouderij. In deze gebieden willen we - conform het algemene kader - meer mogelijkheden bieden voor het hergebruik van VAB's. Basis voor de invulling van de bebouwingsconcentraties is een duidelijke ruimtelijk sociale en economische visie (dorpsontwikkelingsplannen). De uitkomsten van de integrale zonerings voor de intensieve veehouderij zijn als vertrekpunt gehanteerd;
- De gemeenten kunnen - als uitvloeisel van de (publiekrechtelijke) mogelijkheid om maatwerk te leveren - afspraken maken met de initiatiefnemers en leggen deze vast in een (privaatrechtelijke) overeenkomst. Hierin worden onder andere zaken vastgelegd als sloopafspraken, toekomstperspectief, boetebeding.

Bovendien wordt voor het grondgebied van de gemeenten Bernheze en Sint Michielsgestel een project voorgesteld dat de verschuiving tussen de economische dragers en een bijstelling van het beleid om economische dragers te stimuleren beter in kaart brengt. In de gemeente Schijndel wordt een pilot gestart rondom 'starters op de goede plek'.

In het uitvoeringsprogramma is er verder van uitgegaan dat de gemeenten voor, in ieder geval, de belangrijkste kernen een dorpsontwikkelingsplan, opstellen. Hierbij wordt, naast de gewenste economische ontwikkelingen, ook ingegaan op de gewenste sociale ontwikkeling van iedere kern (zie hierna).

Ondernemerskwaliteiten

Tenslotte besteden wij, waar nodig en wenselijk, aandacht aan de ondernemerskwaliteiten. Vooral bij verbrede landbouw zijn om- en bijscholing vaak wenselijk. Aan de relatie tussen de landbouw en het overige bedrijfsleven (MKB, Kamer van Koophandel) wordt in de komende

jaren meer aandacht gegeven, vooral omdat de agrarische sector gebaat kan zijn bij de grotere marktgerichtheid van het MKB en vanwege de ketenverbindingen, ook buiten de agrarische sector.

6.8.3 Leefbaarheid

Wij vinden het belangrijk dat er, naast economische vitaliteit, in Maas en Meierij voldoende aandacht wordt besteed aan de leefbaarheid in het algemeen. Onder leefbaarheid verstaan we de zorg voor een adequate voorzieningenstructuur en woningbouw, aandacht voor de kwaliteit van de sociale leefomgeving (vrijwilligers, cohesie, identiteit) en voor de fysieke kwaliteit van de leefomgeving. We ondersteunen, waar mogelijk, initiatieven op dit gebied.

Wij willen in de planperiode samen met partijen en organisaties die gericht zijn op leefbaarheid, de mogelijkheden nagaan om een passende voorzieningenstructuur in de kleine kernen te behouden of te realiseren. Daarvoor is het allereerst nodig dat de gemeenten differentiëren voor welke kernen welke voorzieningen aanwezig zouden moeten zijn. We doen dit door het maken van dorpsontwikkelingsplannen voor kernen waar de leefbaarheid onder druk staat, te ondersteunen.

We hebben aan de gemeenten gevraagd voor welke kernen ze dorpsontwikkelingsplannen willen opstellen. De criteria die gebruikt zijn om te kiezen voor een dorpsontwikkelingsplan zijn:

- de afstand tot een grotere kern (waar de voorzieningen aanwezig zijn) is groter dan circa drie kilometer;
- in de kern is draagvlak voor het opstellen van een dorpsontwikkelingsplan;
- er is een noodzaak voor een bepaald voorzieningenniveau.

In totaal willen we voor 26 kernen deze plannen opstellen (zie kaart 21). Binnen de gemeente Oss wordt voor een aantal gezamenlijke kernen één dorpsontwikkelingsplan gemaakt. Één voor Ravenstein-Huisseling, Deursen-Dennenburg, Neerlangel, Demen en Dieden, één voor Haren, Macharen en Megen en één voor Herpen, Overlangel, Keent en Neerloon. Ofwel: voor de 26 kernen worden in totaal 17 plannen gemaakt.

De gemeenten die het eerst met concrete voorstellen komen, kunnen in de eerste fase aan de slag. In de eerste fase willen we negen van dergelijke plannen uitwerken.

Ook initiatieven op dit terrein van woningbouwcorporaties en organisaties als de Stichting ‘Op het Dorp’ worden door ons ondersteund.

Aandacht voor de sociale leefomgeving is sterk gekoppeld aan het behoud van een sterke sociale cohesie. We willen waar mogelijk initiatieven ondersteunen die de sociale cohesie versterken. Dat kan het beste gebeuren door aan te sluiten bij initiatieven van onderop (vaak georganiseerd per buurtschap of parochie). Initiatieven voor de combinatie landbouw en zorg passen in de extra aandacht voor de demografische veranderingen; een aspect dat de leefbaarheid sterk beïnvloedt.

Daarnaast besteden we aandacht aan de fysiek ruimtelijke aspecten van leefbaarheid. Hierbij richten we ons op het belang van de eigen (regionale) identiteit. We willen de regionale verschillen behouden en waar mogelijk versterken. De beleving van de eigen woonomgeving (culturele identiteit) is gebaat bij het versterken van het landschap en de cultuurhistorie. Dit is verder uitgewerkt in de paragraaf over landschap (§6.5).

Tenslotte willen we aandacht besteden aan het behouden van de waardevolle boerderijgebouwen. Voor het hergebruik van deze waardevolle boerderijen willen we ruimere mogelijkheden toestaan, met behoud van aanwezige waarden (maatwerk).

6.8.4 Kaart Wonen, werken en leefbaarheid

De kaart wonen, werken en leefbaarheid (kaart 21) geeft een ruimtelijke vertaling van boven-

staande visie. Het is een indicatieve kaart die in hoofdlijnen onze visie op wonen, werken en leefbaarheid, weergeeft. Bij de uitwerking zal door gemeenten een verdere precisering, detaillering en afweging plaatsvinden. De volgende legenda-eenheden zijn onderscheiden.

Ruimte voor nieuwe functies

Indicatief aangegeven gebieden waarbinnen gezocht kan worden naar ontwikkelingen t.a.v. wonen en werken, kleinschalige bedrijvigheid (starters, eenmans- en kleinschalige bedrijven), afhankelijk van de specifieke lokale situatie. Er wordt hier aansluiting gezocht bij het hierboven beschreven verruimde VAB-beleid.

Het gaat om een indicatieve zone van circa 250 meter rondom de kernen. Gemeenten kunnen de indicatieve begrenzingen uitwerken.

Aandachtskernen leefbaarheid

Het betreft kernen waar de leefbaarheid onder druk staat en waar dorpsontwikkelingsplannen voor worden gemaakt (zie hierboven).

Aandachtsgebied platteland vernieuwing

In de aandachtsgebieden platteland vernieuwing willen we ruimte bieden voor verbrede landbouw, kleinschalige vormen van recreatie, nieuwe economische functies en beheer en ontwikkeling van natuur en landschap. Het gaat om gebieden die ook zijn aangeduid als kansrijk extensief recreatief landelijk gebied (oeverwal, Groene Gordel Nistelrode-Berlicum en Meierij), de RNLE Maashorst-Maasvallei (inclusief Herperduin en verbinding Keent) en de zone rondom Wijboschbroek.

Aandachtsgebied agrarisch natuurbeheer

Bij de aandachtsgebieden agrarisch natuurbeheer gaat het om gebieden waar de Beekbuurtboeren, Beerse Overlaat, Woudboeren en Maashorstboeren actief zijn. Deze organisaties voor agrarisch natuurbeheer worden door ons ondersteund.

6.8.5 Verkeer en vervoer

Om de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid van het landelijk en stedelijk gebied te bevorderen, streven we naar een duurzaam veilig wegennet. Hiertoe zijn binnen Maas en Meierij, vooral op gemeentelijk niveau, al veel initiatieven genomen. Indien in het kader van de reconstructie het wegennet wordt aangepast, wordt het principe ‘duurzaam veilig’ gehanteerd. Daarnaast is bij de begrenzing van landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij rekening gehouden met de verkeersaantrekkende werking. Een belangrijk uitgangspunt is dat verkeershinder bij nieuwe activiteiten zoveel mogelijk wordt voorkomen. Daarnaast streven we naar het terugdringen van verkeer op plattelandswegen (met uitzondering van bestemmingsverkeer). Zo worden maatregelen getroffen om het gebruik van Dooibroek als sluiproute van Bossche Broek-Zuid naar Bossche Broek-Noord te ontmoedigen.

Voorts hanteren we als uitgangspunt dat het basisvoorzieningsniveau van het openbaar vervoer, zoals afgesproken in het convenant tussen het Reizigersoverleg Brabant en de provincie, in stand wordt gehouden.

Wij vinden verder dat de verkeersdruk op de Maashorst moet worden verminderd. Dit wordt met een project van het reconstructiegebied Peel en Maas uitgewerkt.

Voor het Burgemeester Delenkanaal wordt een planstudie verricht waarin wordt nagegaan of en hoe de verruiming van een aantal bochten bijdraagt aan de gebruiksmogelijkheden van het kanaal ten behoeve van het transport van goederen. Ook het afgraven van een deel van de uiterwaarden wordt daarbij als optie gezien.

Tenslotte onderschrijven we dat ontbrekende schakels in het recreatieve en utilitaire fietspadennetwerk worden tussengevoegd. Ook streven we naar het behoud van zandwegen.

Nieuwe ontwikkelingen zoals de inrichting van een landbouwontwikkelingsgebied en de uitwerking en inrichting van recreatieve activiteiten, kunnen plaatselijk tot een beperkte toename van verkeersstromen gaan leiden. Daar waar bij de verdere uitwerking substantiële verkeerstoename te verwachten is, zal in bijvoorbeeld planuitwerkingen en vergunningaanvragen (eventueel via IPPC en MER) aandacht besteed worden aan de verkeerstoename en de eventueel daaruit volgende milieuhinder.

6.9 Integrale zonering intensieve veehouderij

De integrale zonering voor de intensieve veehouderij is een verplicht onderdeel van het reconstructieplan (Reconstructiewet, artikel 11). De Reconstructiewet bepaalt dat het reconstructiegebied moet worden ingedeeld in drie typen gebieden met ieder een eigen regime wat betreft de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij: landbouwontwikkelingsgebieden, extensiveringsgebieden en verwevingsgebieden. Deze gebiedsindeling wordt de integrale zonering genoemd.

De keuzes die we hebben gemaakt bij de begrenzing van deze gebieden zijn beschreven in §6.9.1.

De bedoeling van de integrale zonering zoals deze in dit reconstructieplan is opgenomen is het planologisch reguleren van de intensieve veehouderij. Dit betekent het terugdringen van deze bedrijfstak in kwetsbare gebieden maar ook het bieden van mogelijkheden voor de bedrijfstak in gebieden die ruimtelijk en milieutechnisch hiervoor geschikt zijn. We hebben de integrale zonering dan ook alleen uitgewerkt voor de intensieve veehouderij. Met de in het reconstructieplan voorgestelde omvang van de bouwblokken in de landbouwontwikkelingsgebieden en op duurzame locaties, worden op dit moment voldoende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Een nader instrument voor sturing van omvang en ruimtelijke structuur van de intensieve veehouderij wordt nog ontwikkeld.

In §6.6 is toegelicht hoe we met de overige vormen van landbouw om willen gaan. Ook biedt het vigerende Streekplan een kader voor de overige landbouw.

Het uiteindelijke doel van de integrale zonering is het bereiken van een afwaartse beweging van de intensieve veehouderij uit de extensiveringsgebieden en het bieden van ruimte aan verplaatsers in de daarvoor geschikte gebieden. Door een zorgvuldige gebiedszonering in combinatie met flankerend beleid worden zoveel mogelijk de nadelige gevolgen voor individuele belanghebbenden voorkomen. Het hierna beschreven beleid voor de intensieve veehouderij waarbij bestaande bouwrechten in bestaande bestemmingsplannen in beginsel worden gerespecteerd voorkomt verder dat er een basis is voor planschadeclaims. Op deze manier wordt voldaan aan het uitgangspunt dat het betalen van schade geen doel van de reconstructie is. Uiteraard laat dit onverlet dat in incidentele gevallen wel sprake kan zijn van planschade. Dit geldt dan overigens niet alleen voor het onderdeel integrale zonering maar geldt ook voor de andere onderdelen uit het reconstructieplan. Verwezen wordt naar wat hierover is opgenomen in hoofdstuk 12.

De integrale zonering is op perceelsniveau begrensd, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van logische, bestaande grenzen en gestreefd is naar grotere eenheden (geen kleine snippers). De integrale zonering voor de intensieve veehouderij is weergegeven op plankaart 2. Het begrenzen op perceelsniveau betekent, dat aan de hand van de kaart, in het terrein kan worden nagegaan waar de begrenzing loopt.

Besloten is om voor de integrale zonering het instrument planologische doorwerking, artikel 27 Reconstructiewet, in te zetten. Dit betekent dat de integrale zonering geldt als een voorberei-

dingsbesluit als bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (art. 27 Reconstructiewet). De werking van het instrument planologische doorwerking wordt nader toegelicht in hoofdstuk 11.

De ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij in de extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden zijn beschreven in §11.6.1. Zoals hierboven aangegeven blijft voor de ontwikkeling van de overige landbouw het Streekplan mede het kader.

6.9.1 Uitgangspunten begrenzing integrale zonerings

Voor de integrale zonerings voor de intensieve veehouderij zijn een methodiek en spelregels (25 juli 2003) opgesteld. Deze zijn gebaseerd op de Reconstructiewet, het Streekplan en het Koepelplan. Hieronder staan de belangrijkste uitgangspunten.

Lagenbenadering

Centraal in de systematiek van integrale zonerings staat het idee dat de ligging van (nieuwe) intensieve veehouderij meer dan nu het geval is, moet worden afgestemd op de natuurlijke randvoorwaarden en op andere functies. Hiervoor wordt de lagenbenadering gebruikt. Deze benadering gaat uit van drie lagen:

1. De onderste laag wordt gevormd door de geomorfologie en het bodem- en watersysteem, en door de natuurwaarden en de landschappelijke en cultuurhistorische waarden die hiermee samenhangen. Deze onderste laag is van groot belang omdat ze feitelijk onvervangbaar is.
2. Boven op de onderste laag ligt de laag van de infrastructuur met belangrijke weg-, spoor- en waterverbindingen;
3. De bovenste laag bestaat uit de occupatiepatronen, ofwel het ruimtegebruik van de functies wonen, werken, landbouw en recreatie.

Voor het bepalen van de grenzen van landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden heeft een integrale afweging plaatsgevonden met genoemde waarden en functies: juist om deze reden kan gesproken worden over een integrale zonerings. Deze integrale afweging is in twee stappen uitgevoerd.

De afstemming op de natuurlijke randvoorwaarden en andere functies is de basis geweest voor een aantal algemene uitgangspunten die alle reconstructiecommissies in Noord-Brabant hebben gehanteerd voor de begrenzing.

Daarna hebben we een nadere invulling gegeven aan deze begrenzing, onder meer op basis van onze visie voor Maas en Meierij. Deze nadere invulling is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de verschillende partijen in de streek, waarbij vooral klankbordgroepen een belangrijke rol hebben gespeeld.

Hieronder is beschreven hoe we de verschillende gebieden hebben begrensd (zie kaart 19 en plankaart 2). Omdat met de keuzes in het Streekplan (2002) ook sterk rekening is gehouden met de ‘onderliggende waarden’ konden de gegevens die voor de opstelling van het Streekplan zijn gebruikt, ook bij de zonerings worden benut. Daarnaast is de zonerings afgestemd met de andere keuzes die we in dit plan hebben gemaakt (§6.2 t/m §6.8).

6.9.2 Begrenzing extensiveringsgebied

Alle bestaande en nieuwe natuur (al begrensde EHS), waterwingebieden, kernrandzones, GHS landbouw subzone kwetsbare soorten (minus weidevogels) en, conform het Streekplan, 250 meter zones rondom zeer kwetsbare natuurgebieden (A-gebieden) zijn begrensd als extensiveringsgebied. Daarnaast zijn rondom steden en dorpen, niet-agrarische lintbebouwing, bebouwingsclusters en andere grote stankgevoelige objecten, (stank)zones gezoneerd als extensiveringsgebied. Hierbij hebben we steeds maatwerk verricht. Daarnaast is een aantal cultuurhistorisch waardevolle gebieden ook als extensiveringsgebied begrensd.

Aangezien de Bokhovense Polder een landschappelijk waardevol open gebied is, van belang

voor weidevogels, er sprake is van een zoekgebied voor rivierverruiming, er geen intensieve veehouderijen in liggen en wij het gebied nu en in de toekomst zien als een gebied voor de melkveehouderij, hebben wij dit gebied begrensd als extensiveringsgebied voor de intensieve veehouderij.

Uit bovenstaande komt naar voren dat een belangrijk deel van de extensiveringsgebieden in Maas en Meierij rondom de stedelijke regio Waalboss en andere grote kernen ligt. Voor de stedelijke regio Waalboss geldt dat de gebieden die in het uitwerkingsplan stedelijke regio Waalboss zijn aangegeven als toekomstig stedelijk gebied, zijn gezoneerd als extensiveringsgebied. Dit geldt bijvoorbeeld voor het toekomstige bedrijventerrein bij Heesch en voor de Kloosterstraat.

Verder ligt het overgrote deel van de extensiveringsgebieden in en rond de grotere natuurgebieden Maashorst, Herperduin, de Maasuitwaarden, Wijboschbroek/kasteel Heeswijk en het Dommeldal en de bosgebieden bij Nuland en Heeswijk-Dinther. Daarnaast zijn er kleinere gebieden die vanuit milieu- of natuuroogpunt zijn begrensd als extensiveringsgebied. Daarbij hebben we om kleine snippers te voorkomen (maken van robuuste eenheden) gebieden zonder agrarische bedrijven opgenomen binnen het extensiveringsgebied. Op deze wijze is bijvoorbeeld ten noordoosten van Oss een wat groter extensiveringsgebied ontstaan.

Binnen de extensiveringsgebieden hebben we onderscheid gemaakt tussen de extensiveringsgebieden met het primaat natuur en de overige extensiveringsgebieden. Dit onderscheid is van belang vanwege de stankregelgeving zoals in §2.2.2 onder het kopje Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden is beschreven.

Volgens deze stankregelgeving geldt voor gebieden waar de stankgevoeligheid al groot is geen verruiming op dit gebied. Een versoepeling zou immers leiden tot extra stankhinder. Dit heeft ertoe geleid dat gebieden die als gevolg van de stankgevoeligheid zijn begrensd als extensiveringsgebied het primaat 'overig' hebben gekregen. Ook als in principe sprake is van een extensiveringsgebied 'natuur' is vanwege de stankproblematiek gekozen voor het primaat 'overig'. Overigens heeft het primaat op zichzelf geen gevolgen voor het agrarisch vestigingsbeleid wat beschreven staat in paragraaf 11.6.1 van deel B.

In de spelregels integrale zonering (25 juli 2003) is aangegeven dat de zone rondom zeer kwetsbare natuurgebieden (A-gebieden) teruggebracht mag worden tot 220 meter. We hebben van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

6.9.3 Begrenzing verwevingsgebied

Voor zover de gebieden nog niet begrensd zijn als extensiveringsgebied, zijn de volgende gebieden begrensd als verwevingsgebied: AHS-landschap subzone leefgebieden dassen, voorlopige reserveringsgebieden waterberging 2050, zoekgebieden rivierverruiming, gebieden met waardevolle openheid, cultuurhistorisch waardevolle gebieden, GHS-landbouw subzone natuurontwikkelingsgebieden, GHS-landbouw subzone struweelvogelgebieden, aardkundig waardevolle gebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, RNLE'n, AHS-landschap subzone waterpotentiegebied en weidevogelgebieden (onderdeel van GHS-landbouw subzone kwetsbare soorten).

Op grond van het Streekplan is in de kernrandzones uitbreiding van bouwblokken voor intensieve veehouderijen, uitgesloten. Bij het leveren van maatwerk hebben we besloten om een aantal kleine gebieden binnen 250 meter van de kernen als verwevingsgebied te begrenzen (en niet als extensiveringsgebied, zie kaart 19). Het gaat om kleine delen van de kernrandzone waar één of meer goede intensieve veehouderijbedrijven liggen die, binnen de ruimte die de Stankwet biedt, voorlopig voldoende uit de voeten kunnen. Deze (kleine) gebieden liggen ten noordoosten en ten zuidwesten van de kern Schijndel, ten oosten van de kern Sint Michielsgestel en ten westen van de kern Oijen. Hiermee staan we in deze gebieden uitbreiding toe binnen 250 meter van de kernen. Dit betekent dat op deze plaatsen voor het onder-

werp uitbreidingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij het Streekplan wordt herzien door dit reconstructieplan (zie §11.5).

Het komgebied (de kleipolder) is een echt landbouwgebied waar veel milieuruimte is, maar waar we vanwege de landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle openheid en de aanwezigheid van weidevogels en de Kleine Zwaan (vogelrichtlijnsoort), niet willen kiezen voor landbouwontwikkelingsgebied. Ook liggen hier grondwaterbeschermingsgebieden, zoekgebieden voor rivierverruiming en regionale waterberging, wat voor ons een reden is te kiezen voor verwevingsgebied en niet voor landbouwontwikkelingsgebied. Over het zoekgebied voor rivierverruiming in de Lithse Polder merken we het volgende op: wanneer bij de definitieve keuze voor de gebieden voor rivierverruiming blijkt dat de Lithse Polder daarvoor niet wordt gebruikt, zal een nieuwe afweging gemaakt kunnen worden ten aanzien van de integrale zonerings. Het aanwijzen van de Lithse Polder als landbouwontwikkelingsgebied is ook als MER-variant meegenomen (zie §7.3.2).

Nabij Oijen, Macharen, Ossemeer en rondom Overlangel is weinig (milieu-)ruimte en willen we nog verder streven naar een menging van functies, gekoppeld aan de oeverwal. Hier ligt dan ook de aanwijzing als verwevingsgebied voor de hand. We gaan ervan uit dat het aantal duurzame locaties hier beperkt is en dat het slechts enkele bestaande intensieve veehouderijen betreft. Dit geldt ook voor de zone tussen Geffen en Nuland, die valt binnen de landschapscologische zone zoals deze in het uitwerkingsplan Waalboss is opgenomen.

In het zandgebied ten noorden van de Zuid-Willemsvaart liggen ten noorden van de dekzandrug Nistelrode - Berlicum, ten oosten van Heikantse Hoeve en Kaathoven en ten zuiden van de lijn Vinkel, Munnekens-Vinkel en Heesch sterke landbouwgebieden met ruimte voor diverse duurzame locaties. Een groot deel van de overige verwevingsgebieden in dit deel van Maas en Meierij maakt onderdeel uit van de dekzandrug Nistelrode - Berlicum. Deze dekzandrug bevat onder meer de Heeswijksche Bossen en de Heische Wal (zie bijvoorbeeld §6.5) en vormt een belangrijke basis van onze visie en hebben we aangeduid als aandachtsgebied landschap. Hier zal slechts op enkele bestaande intensieve veehouderijen sprake zijn van een duurzame locatie. Daarnaast liggen er nog verwevingsgebieden tussen Geffen-Nuland en Vinkel en ten westen van Berlicum, waar vanwege de beperkte milieuruimte, naar verwachting alleen op bestaande intensieve veehouderijen sprake zal zijn van duurzame locaties.

In het zandgebied ten zuiden van de Zuid-Willemsvaart gaat het om gebieden waar sprake is van een sterke menging van functies (in de huidige situatie en/of in onze visie), kleine agrarische bedrijven en waar er meer beperkingen zijn voor de intensieve veehouderij. De gebieden zijn daarom minder geschikt om op bouwblokken van grondgebonden agrarische bedrijven intensieve veehouderijbedrijven op te richten. We gaan er daarom van uit dat het aantal duurzame locaties hier beperkt is en dat het slechts om enkele bestaande intensieve veehouderijen zal gaan.

6.9.4 Begrenzing landbouwontwikkelingsgebied

De gebieden die op bovenstaande wijze niet begrensd zijn als extensiveringsgebied of verwevingsgebied, hebben we nader beschouwd. We hebben daarbij afgewogen welke van deze (resterende) gebieden geschikt zijn om te begrenzen als landbouwontwikkelingsgebied. We hebben daarbij in eerste instantie onze visie voor Maas en Meierij als uitgangspunt genomen.

Daarnaast hebben we vooral gekeken naar de aanwezige intensieve veehouderijen in de gebieden, de afwezigheid van stankgevoelige objecten, de afstand ten opzichte van natuur en kernen, de Natuurbeschermingswet gebieden (natuurmonumenten) en Habitatrichtlijngebieden; Een landbouwontwikkelingsgebied binnen de 1000 meter van een Vogel- en Habitatrichtlijngebied en Natuurbeschermingswetgebied is niet mogelijk. Om er voor te zorgen dat locaties in landbouwontwikkelingsgebieden ook daadwerkelijk kunnen doorgroeien tot een

maximum van 3,5 hectare hebben wij deze gebieden minstens circa 600 meter van een bebouwingsconcentratie en/of verzuringsgevoelig gebied begrensd. Daarnaast hebben we de VIP-studie (ARCADIS, 2001 en Iwaco, 2001) en het Streekplan gebruikt.

Op basis van deze afwegingen hebben we zeven gebieden begrensd als landbouwontwikkelingsgebied voor de intensieve veehouderij (zie kaart 19). Drie gebieden liggen in het kleigebied: (1) een gebied ten noorden van Kruisstraat, (2) een gebied ten noorden van Geffen en (3) in de Polder van Oijen, grenzend aan de rwzi. In het zandgebied gaat het om (4) Hazelbergsche Broek (ten oosten van Heeswijk-Dinther), (5) een gebied ten oosten van Loosbroek, (6) een deel van 't Woud (tussen Schijndel de Den Dungen) en (7) rondom de Grolderseweg ten zuiden van Heesch. In al deze gebieden liggen nu al sterke bedrijven en zijn er beperkte belemmeringen vanuit milieu, water, natuur, landschap en cultuurhistorie. We hebben hierbij een aantal kanttekeningen.

De gebieden 1 en 2 hebben een landschappelijke openheid. Aangezien geen sprake zal zijn van nieuwe bouwblokken, verwachten we dat door een goede situering van de bedrijfsgebouwen de openheid niet wordt aangetast. Dit deel van het komgebied is ook minder open dan het deel ten noorden van de Hertogswetering. Overigens ligt binnen deze gebieden, rond de Hoefgraaf, een reserveringsgebied 2050 voor regionale waterberging.

Kleine delen van gebied 4, 5 en 7 zijn op de Streekplankaart aangeduid als struweelvogelgebied. In gebied 4 en 5 gaat het om begrenzing van bestaande bouwblokken, die dáár waar een openbare weg de grens van het struweelgebied vormt, op de grens van dat struweelvogelgebied liggen (nét aan de verkeerde kant van de weg). Een beeldkwaliteitsplan zal hier garanderen dat bij uitbreiding van de bedrijven goede voorwaarden voor struweelvogels worden gecreëerd door het aanbrengen van nieuwe beplanting. Het landbouwontwikkelingsgebied langs de Grolderseweg (gebied 7) overlapt met ongeveer 75 hectare met een struweelvogelgebied. Het gaat hier om een landbouwontwikkelingsgebied dat als smalle strook langs de Grolderseweg ligt. Hierdoor zijn er mogelijkheden om in het achterliggende gebied compenserende maatregelen te treffen. In het gebied is door de aanwezige agrariërs en de gemeente Bernheze al een convenant voor het beschermen van struweelvogels en dassen afgesloten. Tot slot is een deel van gebied 7 aangeduid als voorlopig reserveringsgebied 2050 voor regionale waterberging. In §6.2.1 hebben we al aangegeven dat we waterschap Aa en Maas adviseren de regionale waterberging voor 't Grolder te concentreren in het gebied De Wielen (binnen 't Grolder, ten oosten van de Grolderseweg) en in een strook langs de Groote Wetering, zodat we gebied 7 kunnen begrenzen als landbouwontwikkelingsgebied.

In de reconstructieplannen zijn landbouwontwikkelingsgebieden ingedeeld in primaire en secundaire gebieden. Het gedeelte van het landbouwontwikkelingsgebied waar sprake is van een overlap met kwetsbare functies (1000-1500 meter rondom Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en 1000-1500 meter rondom Natuurbeschermingswetgebieden, zoekgebieden rivierverruiming, leefgebieden weidevogels en waterpotentiegebieden) zijn als secundair landbouwontwikkelingsgebied aangeduid. In Maas en Meierij is echter nergens sprake van overlap van landbouwontwikkelingsgebied met deze kwetsbare functies. Maas en Meierij heeft dan ook geen secundaire landbouwontwikkelingsgebieden.

Binnen de primaire landbouwontwikkelingsgebieden waar sprake is van een overlap met het leefgebied struweelvogels en/of dassen, is de aanduiding 'aandachtsgebied struweelvogels/dassen' op plankaart 2 en kaart 19 opgenomen. In dergelijke landbouwontwikkelingsgebieden worden voorwaarden gesteld aan de inplaatsing van intensieve veehouderijen. Omdat in Maas en Meierij nieuwvestiging niet is toegestaan, is er voor wat betreft het vestigingsbeleid voor de intensieve veehouderij geen onderscheid tussen de verschillende typen landbouwontwikkelingsgebieden. Dit betekent dat in Maas en Meierij het vestigingsbeleid in alle landbouwontwikkelingsgebieden hetzelfde is!

7 Alternatieven

In een milieueffectrapport (MER) moeten alternatieven worden beschreven en onderling worden vergeleken. Het betreft de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief of VKA) en het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA). Daarnaast dienen in het MER ook de huidige situatie en de autonome ontwikkeling beschreven te worden. De huidige situatie is de referentie voor het beoordelen van de effecten van het VKA en het MMA. Ook kunnen deze twee verplichte alternatieven worden vergeleken met de autonome ontwikkeling.

Wanneer sprake is van een activiteit met belangrijke ruimtelijke keuzes, is het gebruikelijk om, naast de verplichte alternatieven, één of meerdere alternatieven uit te werken en door te rekenen. Dit is bedoeld om de gemaakte keuzes goed te kunnen onderbouwen. Ook deze alternatieven moeten, net als het VKA en MMA, voldoen aan de basisvereisten: ze moeten realistisch, herkenbaar en onderling voldoende onderscheidend zijn. Elk alternatief moet in ieder geval voldoen aan de uitgangspunten van de Reconstructiewet.

Het reconstructieplan heeft betrekking op veel beleidsterreinen. Het varieert van verschillende milieu- en omgevingsaspecten tot diverse sociale en economische elementen. Dit maakte theoretisch het aantal variatiemogelijkheden erg groot. Om een helder proces te kunnen waarborgen was het wenselijk het aantal (studie)alternatieven overzichtelijk en beheersbaar te houden en de variatie te richten op de meest cruciale onderdelen uit de planvorming ('kernvariabelen'). Een alternatief heeft daarom betrekking op meerdere thema's en betreft het hele reconstructiegebied. De alternatieven zijn per reconstructiegebied doorgerekend. In een aparte notitie is de balans opgemaakt voor heel Brabant.

Om ook aandacht te kunnen geven aan gebiedsspecifieke vragen waarvoor meerdere reële oplossingen zijn, is gebruik gemaakt van varianten. Deze zijn in tegenstelling tot de alternatieven gericht op één concreet thema of één specifiek deelgebied.

In dit hoofdstuk wordt als eerste ingegaan op de wijze waarop de alternatieven tot stand zijn gekomen (§7.1). Paragraaf 7.2 en 7.3 beschrijven de alternatieven en varianten.

Het VKA dat in dit MER beoordeeld is, is afkomstig uit het eerste conceptreconstructieplan Maas en Meierij, zoals dat door de reconstructiecommissie Maas en Meierij in januari 2004 is vastgesteld. Van het VKA en van elk in beschouwing genomen alternatief en variant zijn de effecten ten opzichte van de huidige situatie (zie hoofdstuk 8) beschreven. Hierbij is ook de autonome ontwikkeling (zie hoofdstuk 4) in beschouwing genomen.

Het MMA is ontwikkeld door op basis van de effectbeschrijving van het VKA te zoeken naar manieren om het VKA milieuvriendelijker te maken. Hierbij is gebruik gemaakt van de resultaten van de effectbeschrijving en -vergelijking van de alternatieven. Het MMA is beschreven in hoofdstuk 9.

De (tussen)resultaten van de effectbepaling zijn in april 2004 gepresenteerd aan de leden van de reconstructiecommissie en de ambtelijke werkgroep.

Naar aanleiding van de consultatie in de streek, het standpunt van Gedeputeerde Staten ten aanzien van het eerste conceptreconstructieplan en naar aanleiding van de effectbepaling van het VKA en de alternatieven, is het VKA bijgesteld tot het ontwerpconstructieplan (hoofdstuk 6). De belangrijkste verschillen tussen het eerste concept en het ontwerpconstructieplan zijn samengevat in §9.3.

7.1 Methodiek alternatiefontwikkeling

Voortraject

In de Startnotitie MER (oktober 2002) is op hoofdlijnen voorgesteld hoe in het reconstructieplan omgegaan kan worden met de alternatiefontwikkeling.

Gedurende het opstellen van het MER is stapsgewijs toegewerkt naar een aantal helder afgebakende en realistische alternatieven, met variatie op enkele cruciale hoofduitgangspunten. Nadere planvorming, beter zicht op doelstellingen, instrumenten en financiële middelen maakten dit mogelijk.

Quick scan

Nadat grotendeels duidelijk was hoe het VKA was opgebouwd, is een globale effectbepaling uitgevoerd, een zogenaamde 'quick scan'.

Deze quick scan bestond uit een tussentijdse (eenvoudige) effectbepaling waarmee inzicht is ontstaan in het doelbereik van en de eventuele tegenstrijdigheden (robuustheid) binnen het concept-VKA. Bovendien ontstonden hierdoor ideeën over de inhoud van de MER-alternatieven.

In de quick scan zijn diverse analyses uitgevoerd en gepresenteerd (kaartbeelden en effecttabel- len). In veel gevallen konden de in het concept-VKA gemaakte keuzes worden onderbouwd. Het concept-VKA bleek meestal robuust van karakter; het aantal vreemde of onlogische overlappings van planelementen bleek beperkt te zijn. Soms is op basis van de globale effectbepaling de keuze in het concept-VKA op onderdelen ter discussie gesteld en aangepast.

In quick scan bijeenkomst zijn de betrokken partijen op basis van kaartanalyses, concrete voorzetsen en stellingen uitgedaagd om mee te denken over mogelijke alternatieve oplossingsrichtingen, mede op basis van de uitkomsten van de globale effectmeting. Op basis van de discussies in Maas en Meierij en de andere reconstructiegebieden is een voorstel gemaakt voor de invulling van de alternatieven en varianten.

De overwegingen bij de keuzes voor de alternatieven zijn beschreven in §7.2. In §7.3 zijn de regio-specifieke discussiepunten weergegeven en is beschreven welke onderdelen daarvan uitgewerkt zijn in varianten.

Wanneer in de rest van dit hoofdstuk gesproken wordt over het VKA, wordt bedoeld op het concept-VKA.

7.2 Alternatieven

In deze paragraaf wordt eerst beschreven waarom gekozen is voor bepaalde alternatieven. Vervolgens worden de alternatieven voor een aantal planonderdelen afzonderlijk besproken. Dit resulteert in een overzicht van de alternatieven.

7.2.1 Overwegingen bij de alternatiefontwikkeling

Het reconstructieplan is een strategisch plan. De alternatieven en de effectbepaling moeten aansluiten bij het beoogde abstractieniveau. Gedetailleerde invullingen en specifieke keuzes vinden plaats via uitwerkingen van het reconstructieplan of andere besluitvormingstrajecten. In een monitoringsprogramma wordt later gemeten welke effecten daadwerkelijk bereikt worden. Alleen die onderwerpen waarover met het vaststellen van het reconstructieplan een concreet besluit wordt genomen, komen voor variatie in aanmerking. Onderwerpen waarover later (in een uitwerking) of via een ander traject besluiten worden genomen, lenen zich niet voor uitwerking in alternatieven of -varianten.

De volgende planonderdelen uit het VKA zijn relatief het meest concreet, vernieuwend en ingrijpend, zodat het goed mogelijk is hierop te variëren:

- Het regulerend voor de uitbreiding en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen (integrale zonering) en het daaraan gekoppelde flankerend beleid;
- De bescherming en realisatie van natuurdoeltypen in de natte natuurgebieden (natuurparels) door het nemen van hydrologische maatregelen;
- Waterconservering voor de landbouw.

Voor een groot aantal overige onderwerpen is het VKA vooral richtinggevend. De uit te voeren maatregelen zijn vaak wel begrensd of gelokaliseerd maar nog niet, of in beperkte mate, concreet uitgewerkt. Daarom is het minder nuttig op deze punten te variëren.

Dit geldt voor de doelen ten aanzien van:

- aanwijzing zoekgebieden waterberging rivierverruiming en regionale waterberging (deels);
- verbetering van de kwaliteit van water en bodem;
- het bereiken van milieunormen (nitraat, fosfaat, stilte, duisternis);
- mate van realisatie en kwaliteit van de EHS, EVZ's en RNLE'n;
- beïnvloeding landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden;
- perspectief voor de verschillende landbouwsectoren, anders dan de intensieve veehouderij;
- recreatie en toerisme;
- wonen, werken en leefbaarheid.

Voor deze onderwerpen geldt dat, op basis van het huidige beleid van de provincie en het Rijk, in het VKA is aangegeven welke doelen worden aangepakt. Voor deze onderwerpen zijn het beleidsdoel en het voornemen aangegeven. Er is vaak globaal aangegeven op welke wijze aan deze doelen en voornemens vorm wordt gegeven, welke instrumenten en projecten worden ingezet en welke middelen worden vrijgemaakt. Daarom is het minder goed mogelijk op deze punten te variëren.

Samengevat zijn de alternatieven gericht op de meest cruciale onderdelen uit de planvorming:

- de integrale zonering voor de intensieve veehouderij en het daaraan gekoppelde flankerend beleid;
- het treffen van anti-verdrogingsmaatregelen om de gewenste natuurdoeltypen van de natte natuurgebieden te realiseren, in relatie tot de waterwensen van de landbouw.

In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

7.2.2 Alternatieven integrale zonering intensieve veehouderij

In de quick scan bijeenkomsten, in de inspraak op basis van de Startnotitie en in de richtlijnen is regelmatig de optie genoemd om via de integrale zonering de intensieve veehouderij meer of juist minder te sturen.

Samengevat zijn er vijf elementen waarop gevarieerd kan worden:

- de begrenzing en grootte van de verschillende gebieden uit de integrale zonering;
- de regels die gelden ten aanzien van bouwblockgrootte in de verschillende gebieden;
- de mate van uitplaatsing van bedrijven uit extensiveringsgebieden;
- de mate waarin gebruik wordt gemaakt van bestaande bedrijfslocaties;
- de mate waarin nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is toegestaan.

De variatie-elementen hebben betrekking op de mate van sturing en de mate van regulering.

Beide hebben sterk met elkaar te maken. Op basis van deze uitgangspunten zijn naast het VKA de volgende alternatieven vastgesteld:

-
1. Alternatief 1: een alternatief met sterkere ruimtelijke sturing en strengere regels in combinatie met een verzwaarde inzet op verplaatsingen van bedrijven.
 2. Alternatief 2: een alternatief met beperktere ruimtelijke sturing en meer inzet op technische oplossingen.
-

Deze alternatieven zijn weergegeven op kaart 23a en 23b. De uitgangspunten voor beide alternatieven zijn hieronder beschreven:

Ad.1. Alternatief 1 '(Ruimtelijke) sturing'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen voor ammoniak, stank, natuur en landschap het beste gehaald kunnen worden door een zo groot mogelijke ruimtelijke scheiding tussen de intensieve veehouderij en de kwetsbare waarden. In dit alternatief met sterke sturing zijn onderstaande uitgangspunten gehanteerd.

Omvang van de zones van de integrale zoning

- De omvang van de extensiveringsgebieden is groter dan in het VKA, zowel in oppervlakte als in het aantal bedrijven in de gebieden.
- De volgende gebieden zijn als extensiveringsgebied aangemerkt:
 - Alle extensiveringsgebieden uit het VKA;
 - Een zone van 250 meter rondom alle voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, inclusief de gebieden die vanwege de oppervlakte of de datum van aanleg in de Wet Ammoniak en Veehouderij (Wav) niet als kwetsbaar zijn aangemerkt;
 - Een zone van 1000 meter rondom voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden met een status op basis van de Nb-wet of de Habitatrichtlijn;
 - Een zone van 250 meter rondom woongebieden;
 - Gebieden met de aanduiding 'topkwaliteit' uit de Cultuurhistorische Waardenkaart.
- Delen van de landbouwontwikkelingsgebieden die overlappen met de aanduiding GHS-landbouw (zoals leefgebieden voor dassen, struweelvogels en weidevogels) en kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (25-jaars zones) zijn aangeduid als verwevingsgebied. Dit voor zover die gebieden op basis van bovenstaande criteria niet al zijn begrensd als extensiveringsgebied.
- Bij de uitwerking is binnen de landbouwontwikkelingsgebieden gezocht naar de beste locaties voor inplaatsing. Dit op basis van criteria voor ammoniak (afstand tot kwetsbare gebieden), stank (afstand tot categorie 1, categorie 2 objecten en voorziene stedelijke uitbreidingen), landschappelijke waarden en andere ruimteclaims (zoekgebieden voor waterberging en vestiging van glastuinbouw).
- Bovenstaande criteria zijn ook gebruikt bij het inschatten van de uitbreidingsmogelijkheden van duurzame locaties die in de verwevingsgebieden zijn gelegen.

Omdat er soms grote verschillen bestaan in geschiktheid van potentiële landbouwontwikkelingsgebieden, is er binnen dit alternatief nog verder gevarieerd in de mate van concentratie. Zo ontstaan de volgende subalternatieven:

- **alternatief 1a)** Beperkte concentratie in een groter aantal landbouwontwikkelingsgebieden; Uitgangspunt is dat in elk reconstructiegebied voldoende inplaatsingsruimte is voor de bedrijven die willen verplaatsen uit de extensiveringsgebieden en deels ook uit de verwevingsgebieden.
- **alternatief 1b)** Sterke concentratie in enkele landbouwontwikkelingsgebieden. Keuze van de gebieden die als meest geschikt naar voren komen op basis van de hiervoor genoemde criteria.
- Bovenstaande uitgangspunten leiden ertoe dat, ten opzichte van het VKA, de oppervlakte van de landbouwontwikkelingsgebieden daalt, maar intensiever worden benut. De 'scheiding' wordt als het ware gemaximaliseerd.

Mate van regulering

Qua regulering geldt in dit alternatief het volgende:

- In de extensiveringsgebieden geldt, net als in het VKA, een 'bouwblokstandstill' (zie paragraaf 11.6.1);

- In het verwevingsgebied geldt dat uitbreiding van het bouwblok mogelijk is tot maximaal 1,5 hectare;
- Voor de landbouwontwikkelingsgebieden gelden geen maximum maten. Nieuwvestiging kan alleen in landbouwontwikkelingsgebieden plaatsvinden, maar er wordt (net als in het VKA) bij voorkeur gebruik gemaakt van bestaande locaties.

Stimulerende maatregelen

In de extensiveringsgebieden zal 80% van het in te zetten budget (zoals opgenomen in het VKA. Voor de onderdelen verplaatsing en stimuleren toepassing bovenwettelijke techniek). De overige 20% is gericht op stimulering van de toepassing van milieuvriendelijke stalsystemen.

Ad.2. Alternatief 2 ‘Stimuleren en technische mogelijkheden’

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen voor ammoniak en stank het beste (meest kosteneffectief) gehaald kunnen worden door de inzet van extra technieken. Bovendien gaat het uit van een beperkte regulering. Hierbij zijn onderstaande uitgangspunten gehanteerd.

Omvang van de zones van de integrale zoning

- De omvang van de extensiveringsgebieden wordt kleiner dan in het VKA, zowel in oppervlakte als in het aantal bedrijven in de gebieden;
- De oppervlakte van het verwevingsgebied en het aantal bedrijven hierin stijgt in dit alternatief in vergelijking met het VKA en ten opzichte van alternatief 1;
- De volgende gebieden als extensiveringsgebied aangemerkt:
 - een zone van 250 meter rondom de zeer kwetsbare voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, de zogenaamde Wav-A gebieden;
 - een zone van 250 meter rondom alle andere voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, voor zover deze een status hebben op basis van de Nb-wet of de Habitatrictlijn;
 - een zone van 100 meter rondom woongebieden.
- De landbouwontwikkelingsgebieden zijn de landbouwontwikkelingsgebieden zoals begrensd in het VKA;
- Alle andere gebieden, die dus niet voldoen aan de criteria voor extensiveringsgebied en ook niet zijn aangeduid als landbouwontwikkelingsgebied, zijn aangeduid als verwevingsgebied
- Net als bij alternatief 1 is binnen de landbouwontwikkelingsgebieden gezocht naar de beste locaties voor inplaatsing wanneer rekening wordt gehouden met stank, ammoniak, natuur etc.. De mate waarin rekening is gehouden met deze aspecten is echter minder dan bij alternatief 1. Dit geldt ook voor het inschatten van de uitbreidingsmogelijkheden van locaties die in de verwevingsgebieden liggen.

Regulering

Qua regulering geldt hetzelfde regime als in het concept-VKA zoals vastgelegd in de overeenkomst van Cork.

In dit alternatief geldt voor het verwevingsgebied dat op duurzame locaties een uitbreiding tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectare mogelijk is. Voor landbouwontwikkelingsgebieden geldt geen maximum voor de bouwblockgrootte.

Stimulerende maatregelen

In dit alternatief wordt, afhankelijk van het in te zetten budget, 80% gericht op stimulering van de toepassing van milieuvriendelijke stalsystemen. 20% van het budget wordt aangewend voor verplaatsing van bedrijven uit de extensiveringsgebieden.

7.2.3 Alternatieven voor de waterthema's

Binnen de waterthema's is vooral variatie mogelijk op het thema waterdoelen (anti-verdrogingsmaatregelen). De quick scan toonde aan dat bij verdergaande maatregelen (ook maatregelen met effecten buiten de natte natuurparels op landbouwgrond) de meerwaarde meestal gering en relatief duur is. In verschillende gebieden is desalniettemin gevraagd te onderzoeken of met verdergaande maatregelen rondom de natte natuurparels plaatselijk toch meer milieu- en natuurwinst is te behalen (eventueel in combinatie met uitplaatsing en het realiseren van de ammoniakdoelstelling). Daarom is, naast het VKA, de autonome ontwikkeling en de huidige situatie, een tweetal alternatieven opgesteld en doorgerekend:

- Alternatief 3: extra maatregelen gericht op de vernatting van natte natuurparels, door het nemen van maatregelen buiten het gebied.
- Alternatief 4: het nemen van extra maatregelen gericht op waterconservering.

In tabel 7.1 zijn deze alternatieven kort getypeerd.

Tabel 7.1 Typering van de alternatieven

scenario	omschrijving	maatregelen
Alternatief 3	Water voor de natuur	In de gehele EHS maatregelen met uitstraling op de omgeving. Daarnaast worden in de natte natuurparels waar dit zinvol is verdergaande maatregelen in de directe omgeving van deze parels genomen
Alternatief 4	Water voor de landbouw	Maatregelen uit het VKA aangevuld met maatregelen op de landbouwgronden die in de huidige situatie droogteschade ondervinden.

7.2.4 Overzicht van de alternatieven

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van alle alternatieven.

In figuur 7.1 zijn de alternatieven gevisualiseerd in relatie tot de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en het VKA. De gebiedsspecifieke varianten zijn beschreven in §7.3.

Huidige situatie

De huidige situatie is de referentie voor het beschrijven en het beoordelen van de effecten van de verschillende alternatieven. Op deze manier wordt duidelijk welke voor- en nadelen elk alternatief heeft ten opzichte van de huidige situatie.

Autonome ontwikkeling

Naast de huidige situatie wordt de autonome ontwikkeling beschreven. Er kan dus vergeleken worden met zowel de huidige situatie als de autonome ontwikkeling.

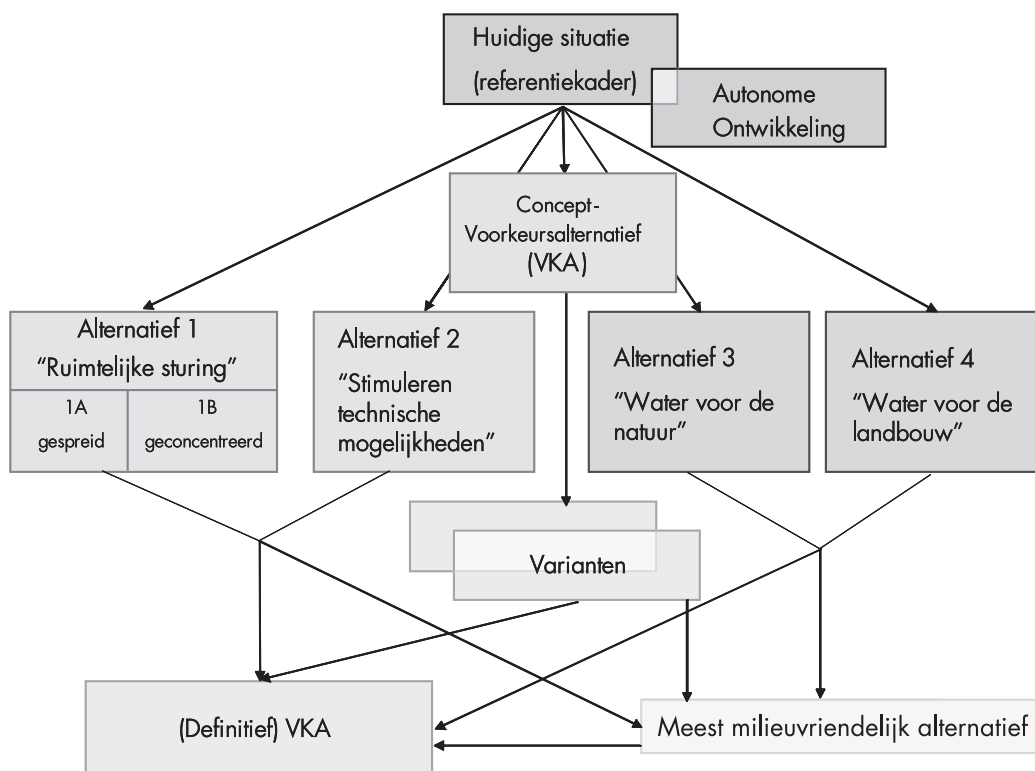
(Concept)voorkeursalternatief

Het eerste conceptreconstrucieplan zoals vastgesteld in januari 2004.

Overige alternatieven

Naast het voorkeursalternatief zijn de volgende alternatieven in beschouwing genomen:

- Integrale zonering intensieve veehouderij
 - Alternatief 1: Ruimtelijke sturing (met twee variaties)
 - Alternatief 2: Stimuleren en technische mogelijkheden

Figuur 7.1 Alternatieven in relatie tot huidige situatie, autonome ontwikkeling en voorkeursalternatief

- Waterdoelen
 - Alternatief 3: Water voor de natuur
 - Alternatief 4: Water voor de landbouw

Meest milieuvriendelijke alternatief

Het m.e.r.-besluit schrijft voor dat in een milieueffectrapport (MER) het alternatief wordt beschreven dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert. Dit wordt het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) genoemd. In het MER is onderzocht welke (realistische) alternatieven en varianten (of onderdelen daarvan) de minst schadelijke milieugevolgen hebben en/of de beste verbeteringen inhouden voor milieu, natuur en landschap.

In het MMA moet het realiseren van de natuur- en milieudoelstellingen voorop staan, tenzij op voorhand kan worden aangetoond dat het realiseren van deze doelstellingen in het onderhavige plangebied in de planperiode, niet realistisch is.

Bij het uitwerken van het MMA is gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting. Alle realistische en haalbare effectbeperkende en compenserende maatregelen zijn daarbij onderzocht. Daarnaast is gekeken naar het uitvoeren van vergevorderde technische maatregelen om emissies verder te beperken dan is voorgeschreven op grond van (inter)nationaal beleid, naar het beschrijven van mogelijkheden om milieuvriendelijke vormen van landbouw en recreatie te bevorderen, naar aanvullende mogelijkheden om nieuwe natuurgebieden te creëren en naar (extra) middelen om verontreiniging van bodem, grondwater en luchtverontreiniging tegen te gaan.

Dit maatregelenpakket (voor zover reëel en haalbaar) is gecombineerd tot het MMA; het alter-

natief met de minste nadelige milieugevolgen en de meeste verbeteringen voor milieu, natuur en landschap. Het MMA is ontwikkeld na het opstellen van de effectbeschrijving van het VKA en de onderlinge vergelijking van de alternatieven. Het MMA is in hoofdstuk 9 beschreven.

Het definitieve VKA

Na de effectbepaling is het VKA aangepast en geoptimaliseerd. Het definitieve VKA is beschreven in hoofdstuk 6. In §9.3 is aangegeven op welke punten het definitieve VKA verschilt van het concept-VKA waarop het MER is toegepast.

7.3 Gebiedsspecifieke varianten

In deze paragraaf wordt eerst aangegeven hoe tot deze gebiedsspecifieke varianten is gekomen. Vervolgens worden de varianten voor de Maas en Meierij beschreven.

7.3.1 Overwegingen bij gebiedsspecifieke varianten

Naast de algemene onderwerpen die in de alternatieven worden bekeken zijn er in de regio vaak nog gebiedsspecifieke dilemma's waarvoor de milieueffectrapportage behulpzaam kan zijn bij het maken van de juiste keuzen. Soms ontstaat bij deze gebiedsspecifieke dilemma's de wens om bepaalde effecten gedetailleerder door te willen rekenen (lokale details en verfijnde modellen) om conclusies te kunnen trekken.

De effectbeschrijving kan voor deze onderdelen, met het abstractieniveau van het plan, echter niet gedetailleerder plaatsvinden dan volgens het beoordelingskader MER is vastgesteld. Bij de overwegingen of een aangedragen variant uiteindelijk in de effectbeschrijving meegenomen is, is nadrukkelijk bezien of in het kader van het reconstructieplan een relevante conclusie is te trekken en of de varianten op voldoende mate onderscheidend zijn van het voorkeursalternatief. De varianten zijn gebruikt als hulpmiddel bij de besluitvorming.

7.3.2 Gebiedsspecifieke varianten in Maas en Meierij

Naast de alternatieven die voor alle reconstructiegebieden gelden, zijn in Maas en Meierij de volgende varianten in overweging genomen:

1. Vier extra landbouwontwikkelingsgebieden

Een variant waarin vier extra gebieden ten opzichte van het voorkeursalternatief zijn onderzocht op hun geschiktheid als landbouwontwikkelingsgebied. Het betreft de gebieden Lithse Polder, Vinkel-Zuid, Bleeken-Grolder en Loosbroek-Zuid.

2. Landbouwontwikkelingsgebieden mét nieuwvestiging

Een variant waarin wél nieuwvestiging van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden mogelijk is. Dit geldt zowel voor de al aangewezen landbouwontwikkelingsgebieden uit het VKA, als voor de vierextra landbouwontwikkelingsgebieden uit variant 1.

3. Zonering stank rondom kernen

In deze variant is onderzocht wat het effect is van de begrenzing van de zones rondom de kernen als extensiveringsgebied (zoals in het VKA) versus de begrenzing van (een deel van) deze zone als verweingsgebied. Hierbij is specifiek gekeken naar de relatie met de stankregelgeving en het verruimd beleid voor voormalige agrarische bedrijfslocaties en nieuwe economische dragers.

4. Mitigerende maatregelen/flankerend beleid vermatting natuurparels

Het vergelijken van maatregelen in een zone rondom de prioritair aan te pakken natte natuurparels Moerputten, Bossche Broek en Wijboschbroek/kasteel Heeswijk: (1) bedrijven (gronden) verplaatsen uit het gebied, (2) treffen van technische maatregelen, (3) niets doen.

5. Landbouwontwikkelingsgebied in zoekgebied waterberging 't Grolder

Van het zoekgebied voor regionale waterberging 't Grolder is verondersteld dat het ook kansrijk is als landbouwontwikkelingsgebied. In deze variant is onderzocht welke mogelijkheden er zijn om deze belangen te verenigen. In het kader van de effectbepaling is aangegeven wat de effecten zijn indien de begrenzing van het zoekgebied regionale waterberging wordt aangepast op dit landbouwontwikkelingsgebied.

8 Effecten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de effecten van de reconstructie in Maas en Meierij. De analyse van de effecten, zowel van het VKA als voor de overige in beschouwing genomen alternatieven, vormt een kernonderdeel van de milieueffectrapportage (m.e.r.). Voor de effectbepaling is een beoordelingskader met een onderverdeling in aspecten en bijbehorende criteria opgesteld.

De provincie Noord-Brabant streeft naar een duurzame ontwikkeling van het platteland. Vanwege dit doel en de daarbij horende ambities is in het beoordelingskader naast onderzoek naar de omgevingsaspecten (fysieke omgevingskwaliteiten en milieuaspecten) ook de sociaal-maatschappelijke en de economische dimensie van duurzaamheid en hun relatie met de ecologische duurzaamheid meegenomen. De nadruk is daarbij gelegd op de economische pijlers die in het landelijke gebied het meest van belang zijn, zoals de economische vitaliteit in de landbouw, de recreatie, de werkgelegenheid in deze sectoren en de leefbaarheid op het platteland. De effectbepaling heeft hiermee het karakter van een integrale effectbepaling, hetgeen tegemoet komt aan de wens van verschillende partijen om ecologie en economie in hun onderlinge verband te kunnen beoordelen.

Per aspect zijn verschillende beleidsdoelen geformuleerd. In de effectbeschrijving wordt zo veel mogelijk inzichtelijk gemaakt in welke mate de verschillende beleidsdoelen gehaald worden. Zo wordt duidelijk gemaakt of de beoogde milieu- en andersoortige effecten ook daadwerkelijk optreden en in welke mate. Uiteraard zal zowel ingegaan worden op de positieve alsook de negatieve effecten. Op deze wijze kan worden vastgesteld of de beleidsdoelen op de juiste wijze zijn vertaald in het plan.

De effectbeschrijving is gericht op het VKA en de alternatieven en varianten zoals opgenomen in het eerste conceptreconstructieplan. Nadien is het ontwerpconstructieplan, mede op basis van de uitkomsten van de effectbepaling, op onderdelen aangepast.

Daar waar in dit hoofdstuk het VKA genoemd wordt, is dus feitelijk het concept-VKA bedoeld uit het eerste concept. In paragraaf 9.3 is beschreven op welke onderdelen het definitieve VKA is aangepast ten opzichte van het eerste concept. Ook wordt hier de relatie met het meest milieuvriendelijke alternatief aangegeven.

Basis voor de beschrijving van de effecten is het beoordelingskader. Dit bestaat uit 45 beoordelingscriteria, verdeeld over zeven thema's; water en bodem (13 criteria), milieu (4), natuur (7), landschap en cultuurhistorie (7), landbouw (7), recreatie en toerisme (3) en wonen, werken en leefbaarheid (4). Qua volgorde is er voor gekozen de zogenaamde lagenbenadering te volgen. Begonnen wordt met de effecten op de kwaliteiten van de onderste lagen van het systeem (het bodem- en watersysteem) gevolgd door de milieusituatie, de natuur- landschappelijke en cultuurhistorische waarden, en als laatste de effecten op het sociale en economische patroon.

De criteria zijn zoveel mogelijk gekoppeld aan de doelen in het reconstructieplan en gaan in op de mate van doelbereik voor de verschillende thema's. Het beoordelingskader is gedurende het opstellen van het plan verder uitgewerkt. In de Startnotitie MER (oktober 2002) was al een

voorlopig beoordelingskader voor een effectbepaling gepresenteerd. Via de inspraak op deze Startnotitie en vanuit het advies van de Commissie voor de m.e.r. en de MER-Richtlijnen van het bevoegd gezag is gebleken dat het wenselijk is de effectbepaling zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij het abstractieniveau van het plan en de doelen die in het plan geconcretiseerd worden.

Tijdens het opstellen van de reconstructieplannen werd steeds duidelijker welk abstractieniveau in het plan invulling kreeg. Het beoordelingskader is in overleg met de betrokken partijen (provincie, waterschappen, ZLTO, BMF etc.) steeds verder toegespitst op wat haalbare en nuttige effectbepalingen waren. Het streven om zoveel mogelijk effecten kwantitatief in beeld te brengen is hierbij overeind gebleven.

De methode van effectbepaling en de effectbeschrijving per criterium zijn uitgewerkt in de vorm van zogenoemde 'factsheets' die als bijlagen zijn opgenomen op de CD-ROM bij dit plan. Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de effectbeschrijvingen in de factsheets. De factsheets kennen een vaste indeling, waarbij uitgebreid wordt ingegaan op de wijze van effectbepaling, de relevante ingrepen, de effecten (met tabellen en kaartbeelden), de leemten in kennis en informatie en de relatie met het monitoringsprogramma.

De effectbeschrijvingen zijn steeds gericht op de eindsituatie in 2016, dus na uitvoering van de reconstructie. Het effect wordt vergeleken met de huidige situatie (2004). Ook is vastgelegd welke autonome ontwikkelingen worden verwacht in de periode 2004-2016. Hiermee is de meerwaarde van de reconstructie ten opzichte van de autonome ontwikkeling eveneens zichtbaar gemaakt. In de factsheets is per criterium een beoordelingsschaal voor de effecten gegeven. Omwille van de inzichtelijkheid zijn alle effectscores vertaald naar een kwalitatieve beoordeling op een 7-puntsschaal waarbij de effectscores de volgende betekenis hebben:

- = sterk negatief effect
- = negatief effect
- = licht negatief effect
- 0 = geen effect
- + = licht positief effect
- ++ = positief effect
- +++ = sterk positief effect

8.1 Overzicht effecten

Tabel 8.1 geeft een samenvattend overzicht van de effectbeoordelingen van het VKA ten opzichte van de huidige situatie (HS) en ten opzichte van de autonome ontwikkeling (AO). In §8.2.1 tot en met §8.2.7 zijn de effecten per aspect nader beschreven. In tekstkaders worden steeds de relevante effecten van de alternatieven aangegeven.

In §8.2.8 is de meerwaarde van het plan ten opzichte van de autonome ontwikkeling nog eens samengevat. Hierbij wordt expliciet ingegaan op de beoogde doelrealisatie. In §8.3 wordt ingegaan op de effecten van de gebiedsspecifieke varianten.

Tabel 8.1 Overzicht effectbeoordelingen VKA

Code	Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
factsheets⁵			
<i>⁵ Deze codes verwijzen naar de beoordelingscriteria zoals gehanteerd bij de effectbepaling en komen overeen met de codes zoals opgenomen in de hoofdstukken 3 en 4.</i>			
Water en bodem			
Wb-1	Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	0	0
Wb-2	Beïnvloeding gebruiksfuncties waterbergingsgebieden	+	0
Wb-3	Beïnvloeding wateroverlast	+	0/+
Wb-4	Beïnvloeding grondwaterregime natuur	+++	+
Wb-5	Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden	0	0
Wb-6	Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	++	+
Wb-7	Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+	0/+
Wb-8	Beïnvloeding fosfaatconcentratie	+	0
Wb-9	Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	++	0/+
Wb-10	Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+	0
Wb-11	Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	++	+
Wb-12	Beïnvloeding beekherstel	+++	+
Wb-13	Beïnvloeding bodemkwaliteit	+	0/+
Milieu			
Mi-1	Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	++	0
Mi-1	Verandering depositiepieken van ammoniak op voor verzuring gevoelige gebieden	++	+
Mi-1	Samengestelde score depositie van ammoniak en stikstof	++	+
Mi-2	Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	++	0
Mi-2	Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++	+
Mi-2	Samengestelde score emissie van ammoniak	++	+
Mi-3	Afname van aantal stankgehinderde uit stallen	++	+
Mi-3	Afname van het aantal stankgehinderde door veldemissies	++	0
Mi-3	Samengestelde score afname aantal stankgehinderde	++	0
Mi-4	Verandering kwaliteit stiltegebieden	0	+
Mi-4	Verandering kwaliteit donkere gebieden	0	+
Natuur			
Na-1	Tempo realisering EHS	n.v.t.	+
Na-2	Kwaliteit gerealiseerde EHS	+	0
Na-3	Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	+++	+
Na-4	Verandering natuurwaarden in RNLE'n	++	+
Na-5	Verandering instandhouding bijzondere soorten	+	0
Na-6	Verandering kwaliteit 'richtlijngebieden'	++	+
Na-7	Verandering verstoringsgevoelige natuur	+	0
Landschap en cultuurhistorie			
Lc-1	Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+	+
Lc-2	Beïnvloeding archeologische waarden	0	-
Lc-3	Beïnvloeding aardkundige waarden	0	0
Lc-4	Inpassing agrarische bedrijven	++	+

Code	Criterium	VKA	VKA
factsheets⁵		t.o.v.	t.o.v.
		HS	AO
<i>⁵ Deze codes verwijzen naar de beoordelingscriteria zoals gehanteerd bij de effectbepaling en komen overeen met de codes zoals opgenomen in de hoofdstukken 3 en 4.</i>			
Lc-5	Ruimtelijke kwaliteit	++	+
Lc-6	Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++	+
Lc-7	Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0	-
Landbouw			
La-1	Verbetering van veterinaire veiligheid	+	0/+
La-2	Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++	+
La-3	Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++	++
La-4	Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	0	0
La-5	Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+	+
La-6	Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	++	+
Recreatie en toerisme			
Rt-1	Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++	+
Rt-2	Verbetering ruimtelijke structuur	+	0
Rt-3	Verandering in recreatieve belevingswaarde	++	+
Wonen, werken en leefbaarheid			
Slv-1	Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	-	+
Slv-2	Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0	+
Slv-3	Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0
Slv-4	Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0

8.2 Effecten van het VKA en de alternatieven

8.2.1 Water en bodem

Waterberging

De zoekgebieden voor rivierverruiming van de Maas en de zoekgebieden voor regionale waterberging zijn in het VKA overgenomen. De zoekgebieden voor rivierverruiming zijn overwegend gezoneerd als verweingsgebied. In deze zoekgebieden zijn de restricties uit het Streekplan van kracht. Gerelateerd aan de huidige beleidsdoelen (Integrale Verkenning Maas-2; Streekplan) heeft het VKA geen effect op de autonome ontwikkeling van kapitaalintensieve gebruiksfuncties in de aangewezen zoekgebieden (0).

Het VKA geeft invulling aan de opgave voor regionale waterberging. Het gaat hierbij zowel om de ruimtelijke vrijwaring van zoekgebieden als het concreet inrichten hiervan om de kans op overlast te verminderen. In de periode tot 2016 wordt een deel van de zoekgebieden voor regionale waterberging (Loofaert, Wijboschbroek, gebieden langs de Aa, de Essche stroom, de Leigraaf, de Dommel, de Kloosterstraat en de Hertogswetering) daadwerkelijk ingericht. Hierdoor is de wateroverlast in 2016 minder dan in de huidige situatie (+). Een deel van het zoekgebied voor regionale waterberging wordt in het VKA niet expliciet gevrijwaard van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Het gaat vooral om zoekgebieden die op de langere termijn

worden ingezet (2050), zoals de zoekgebieden langs de Hoefgraaf en ten oosten van Vinkel. Deze overlappen deels met landbouwontwikkelingsgebied. De condities waaronder en de mate waarin dit conflicteert met waterberging is niet uit het VKA te herleiden. De overige zoekgebieden regionale waterberging zijn begrensd als verwevingsgebied. De restricties van het Streekplan zijn hier van toepassing. Daarom wordt aangenomen dat hier geen kapitaalintensieve functies worden ontwikkeld. De inzet van instrumenten als herverkaveling zal er toe leiden dat de ruimte voor regionale waterberging sneller beschikbaar komt. De gebruiksfunctie van waterbergingsgebieden wordt dus licht positief beïnvloed door het VKA (+) ten opzichte van de huidige situatie. In de autonome ontwikkeling liggen geen landbouwontwikkelingsgebieden in de zoekgebieden waterberging. Het VKA zet wel meer in op instrumenten om de gebruiksfuncties te veranderen dan in de autonome ontwikkeling het geval is. Daarom scoort het VKA per saldo neutraal (0) op ruimtelijke vrijwaring van kapitaalintensieve functies ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Het zoekgebied regionale waterberging nabij Vinkel overlapt de 25-jaars beschermingszone van waterwingebied Nuland. Bij de begrenzing van de gebieden voor waterberging moet hiermee rekening worden gehouden.

De (kans op) wateroverlast zal in 2016 minder zijn dan in de huidige situatie. Dit positieve effect wordt bereikt door het inrichten van waterbergingsgebieden. Door de vernatting van natuurgebieden en de peilopzet in landbouwgebieden (waterconservering) neemt de sponswerking van de bodem af. Hierdoor kunnen deze gebieden bij wateroverlast minder water vast houden. De grootte van dit effect is (nog) niet kwantitatief te onderbouwen, maar vast staat dat dit aspect, bij de nadere planuitwerking, in overweging genomen dient te worden.

Het VKA heeft desalniettemin een licht positief effect (+) op de wateroverlast ten opzichte van de huidige situatie. Via het autonome spoor komen waterschappen op termijn ook tot de concrete begrenzing en inrichting van de waterbergingsgebieden, maar algemeen mag worden aangenomen dat het VKA en de inzet van instrumenten als herverkaveling wel tot een versnelling leidt. In combinatie met het effect van vernatting scoort het VKA neutraal tot beperkt positief (0/+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Het VKA leidt tot een vermindering van de wateroverlast, maar niet precies is aan te geven in welke mate deze vermindering optreedt. Hiervoor wordt door de waterschappen de waterbergingsopgave nader gekwantificeerd en ruimtelijk uitgewerkt. Voor deze uitwerking is overigens een watertoets verplicht.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

In Maas en Meierij ligt ruim 2.219 hectare natte natuur (bestaand en nog te realiseren).

Hiervan worden op 1.500 hectare in de huidige situatie de gewenste hydrologische condities niet gehaald.

In de autonome ontwikkeling zal het areaal verdroogd natuurgebied afnemen tot 1.160 ha. De meerwaarde van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling ligt vooral in de mogelijkheid om externe werking (vernatting in omliggend landbouwgebied) toe te staan bij de zogenaamde natte natuurparels. Daarnaast zal de uitvoering sneller verlopen door het VKA en zal de waterconservering in de landbouw en de inzet van Koopmansgelden plaatselijk positieve resultaten laten zien. Door de uitvoering van het VKA zal het areaal verdroogd natuurgebied, ten opzichte van de huidige situatie, met circa 674 hectare afnemen (modelberekeningen door TNO). Er resteert dan nog 840 hectare natte natuur, waarin de gewenste hydrologische condities niet worden gehaald. Als uitgangspunt voor de berekeningen is gehanteerd dat de aankoop van de EHS in 2016 is voltooid.

Ten opzichte van de huidige situatie (32% hersteld) is sprake van een vermeerdering van het areaal herstelde natte natuur en natte natuurparels met 30% naar 63% in totaal. Het VKA scoort daarom (sterk) positief (+++). Ten opzichte van de autonome ontwikkeling (48% her-

steld) is de vermeerdering van het areaal herstelde natuur 14%. Het VKA scoort daarom beperkt positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Het herstel van de hydrologische condities in de natte natuurgebieden zorgt ervoor dat 46% van het areaal verdroogde natuur, ten opzichte van het referentiejaar 1994, is hersteld in 2016. Berekeningen met aannames ten aanzien van de voortgang van de maatregelen voor vernatting laten zien dat in 2008 30% hersteld kan zijn en in 2012 46%. Door de voorgestelde ingrepen zal dus voldaan worden aan de Rijksdoelstelling die uitgaat van 40% hersteld areaal in 2010.

De berekeningen zijn echter gebaseerd op de aanname dat de EHS in 2016 volledig is gerealiseerd. Het is de vraag of deze aanname terecht is, gezien de huidige snelheid waarin de EHS wordt gerealiseerd en de mogelijkheden die het VKA biedt om dit te versnellen (zie ook onderdeel natuur). Indien het realiseren van de EHS vertraagt, vertraagt ook de vernattingmaatregelen binnen de EHS en daarmee in sterke mate het realiseren van de anti-verdrogingsdoelstellingen.

De vernatting van natuurgebieden leidt op circa 775 hectare landbouwgrond in de nabijheid van deze natuurgebieden, tot een verslechtering van de productieomstandigheden. Op deze gronden neemt de opbrengst gemiddeld 3% af. Dit effect op de waterhuishouding van deze landbouwgrond is verwaarloosbaar ten opzichte van de huidige situatie en autonome ontwikkeling (0). Het VKA voorziet in compensatie van natschade omdat de vernatting plaats vindt op basis van vrijwilligheid.

Voor ruim 588 hectare landbouwgrond leidt de vernatting van natuurgebieden echter tot een verbetering van de productieomstandigheden. In de huidige situatie is hier sprake van te droge landbouwgebieden. Door het VKA neemt de opbrengst gemiddeld 2% toe. In combinatie met de voorgenomen maatregelen ter verbetering van de vochtvoorziening van de landbouw, wordt ten opzichte van de huidige situatie een positief effect (++) in de vochtvoorziening van landbouwgronden gerealiseerd. In de autonome ontwikkeling worden ook waterconserveringsprojecten opgestart. De meerwaarde van het VKA bestaat uit het versneld realiseren door de uitvoeringsgerichtheid van reconstructie en de positieve effecten van ingrepen in natte natuurparels. Daarom scoort het VKA licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Water- en bodemkwaliteit

Het VKA beschrijft een reeks bestaande beleidslijnen en maatregelen die een positieve impuls zullen geven aan de verbetering van de waterkwaliteit. Het VKA is echter niet primair gericht op de verbetering van de waterkwaliteit. Naast het 'omarmen' van de maatregelen van de autonome ontwikkeling voegt het VKA weinig concrete maatregelen toe.

De in de bodem aanwezige fosfaatvoorraden dragen aanzienlijk bij aan de uitspoeling van fosfaat. Het effect van brongerichte maatregelen, zoals minder mest of het uit de productie halen van landbouwgrond, op het halen van de minimale ecologische eisen zoals genoemd in de Europese Kaderrichtlijn Water is daarom beperkt.

Effectgerichte maatregelen, zoals de aanleg van bufferstroken, de herinrichting van waterlopen of de aanleg van zuiveringsmoerassen lijken perspectiefrijk, maar de kennis over de daadwerkelijk optredende effecten van deze maatregelen is op dit moment nog onvoldoende.

Ten aanzien van de water- en bodemkwaliteitsdoelstellingen ligt er dus nog steeds een grote opgave om aan de gestelde normen te voldoen (met name de Europese Kaderrichtlijn Water). Zo maakt het huidige en voorgenomen beleid geen einde aan de fosfaatophoping in de bodem. Door een mix van effecten in de autonome ontwikkeling en een aantal indirecte effecten van planingrepen treedt een lichte verbetering op van de grondwaterkwaliteit voor nitraat (+) en de oppervlaktewaterkwaliteit voor fosfaat (+). De kwantitatieve onderbouwing van deze effectbepaling (uitgevoerd door Alterra) is vooral gebaseerd op veranderend landgebruik (realisatie EHS) en veranderingen in uitspoeling als gevolg van veranderende hydrologische omstandigheden

(vernassing). Bij nitraat gaat het daarbij om uitspoeling naar het grondwater, bij fosfaat om uitspoeling naar oppervlaktewater.

Hierbij treden wel ruimtelijke verschillen op. Het positieve effect dat berekend wordt door het wegvallen van de bemestingsdruk treedt op binnen de grenzen van de EHS. De vernassing van het omliggende landbouwgebied en de waterconservering in de overige landbouwgronden leidt daarentegen tot een (tijdelijke) vergroting van de uitspoeling van fosfaat buiten de EHS. Bij gelijkblijvende bemestingsdruk zal deze uitspoeling lang aanhouden.

Het VKA voegt weinig toe aan het autonome spoor. Op basis hiervan wordt het effect van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling voor beide beoordelingscriteria als beperkt positief tot neutraal (0) beoordeeld. Voor fosfaat treedt een (tijdelijk) negatief effect op als gevolg van grondwaterstandverhogingen. De extra uitspoeling van fosfaat zal op langere termijn (na de planperiode) afnemen, doordat zich op termijn een nieuw evenwicht zal instellen. Binnen de natuurgebieden zal het VKA leiden tot een aanzienlijke verandering van de bodem- en waterkwaliteit; immers in grote delen van de te realiseren (natte) EHS vinden grondgebruikveranderingen plaats en worden de hydrologische condities geoptimaliseerd. Binnen natuurgebieden vindt zowel een vermindering plaats van de uitspoeling van nitraat naar het grondwater als van fosfaat naar het oppervlaktewater. De verhoging van de grondwaterstand leidt weliswaar tot een iets grotere fosfaatuitspoeling, maar dit wordt volledig gecompenseerd door het wegvallen van de bemestingsdruk. Deze conclusie is alleen van toepassing indien de volledige EHS daadwerkelijk wordt gerealiseerd en pleit ervoor de EHS in deze gebieden zo snel mogelijk te realiseren.

Voor nitraat treedt op 1240 hectare (57%) van de natte natuurgebieden een verbetering op, voor fosfaat op 570 hectare (32%). Dit is een positief effect (++) ten opzichte van de huidige situatie. Aangezien via het autonome spoor de EHS ook gerealiseerd zou zijn, en maatregelen ter verbetering van de waterhuishouding (zonder externe werking) doorgevoerd worden, is het effect van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling beperkt positief (0/+).

Ten opzichte van de huidige situatie leidt het VKA tot een (geringe) vermindering van het risico van uitspoeling (zowel natuur als landbouw) op de uitspoelingsgevoelige gronden. Dit is een licht positief (+) effect. Een aantal onderdelen van het VKA zouden ook in het kader van de autonome ontwikkeling zijn bereikt. Het VKA scoort daarmee neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Ten opzichte van de huidige situatie kan gesteld worden dat binnen de 25-jaars beschermingszone van waterwingebied Nuland, de situatie van de grondwaterkwaliteit positief zal veranderen (++) , met name omdat de uitspoeling van nitraat afneemt door verhoging van de grondwaterstand. De autonome ontwikkeling draagt voor het merendeel hieraan bij, waardoor het netto effect van het VKA beperkt is (+).

Binnen het aandachtsveld bodem- en waterkwaliteit benoemt het VKA de problematiek van zware metalen. Het VKA benoemt vooral generieke maatregelen en beleidsdoelstellingen ter verbetering van de situatie.

Het veranderend grondgebruik zorgt in heel Maas en Meierij voor een positief effect op de bodembelasting met zware metalen en bestrijdingsmiddelen, maar daarentegen kan de grondwaterstandverhoging voor uitspoeling van zware metalen zorgen. Met de verwachting dat het veranderend grondgebruik een groter effect heeft dan de verhoging van de grondwaterstand zal het netto effect beperkt positief (+) zijn. De bodemkwaliteit verandert daarmee op kleine schaal. Ook in de autonome ontwikkeling wordt een groot deel van de verandering in grondgebruik en de grondwaterstandverhoging bereikt. Om deze reden scoort het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkelingen beperkt positief (0/+).

Samenvattend kan gesteld worden dat het VKA dus een beperkt positieve bijdrage leveren aan de verbetering van de water- en bodemkwaliteit, maar dat veel van de maatregelen via het

autonome spoor geïnitieerd worden. Het huidige beleid is hoogstwaarschijnlijk onvoldoende om de normen (nu MTR, later KRW) overal te bereiken. Dit geldt vooral voor nutriënten (stikstof en fosfaat). De conclusie is gerechtvaardigd dat veel aanvullend beleid (waaronder ook maatregelen voor beheer en inrichting) nodig zal zijn om de doelen daadwerkelijk te realiseren (RIVM, 2004).

Beekherstel

In 2016 zijn naar verwachting alle te herstellen beeksystemen (71 km) ook daadwerkelijk hersteld (+++). Ook zonder het VKA zijn deze beeksystemen waarschijnlijk hersteld. Door de gecombineerde inzet van instrumenten en het combineren van meerdere doelen kan echter wel een versnelling en een grotere landschapsecologische kwaliteit worden bereikt. Het effect ten opzichte van de autonome ontwikkelingen is daarmee licht positief (+).

Tabel 8.2 Effectscores Water en bodem

Criterion	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	0	0
Beïnvloeding gebruiksfuncties waterbergingsgebieden	+	0
Beïnvloeding wateroverlast	+	0/+
Beïnvloeding grondwaterregime natuur.	+++	+
Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden.	0	0
Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	++	+
Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+	0/+
Beïnvloeding fosfaatconcentratie	+	0
Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	++	0/+
Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+	0
Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	++	+
Beïnvloeding beekherstel	+++	+
Beïnvloeding bodemkwaliteit	+	0/+

Effecten van de alternatieven 'water voor de natuur' en 'water voor de landbouw'

Alternatief 3, 'water voor de natuur'

In het studiealternatief 'water voor de natuur' is voor de natuurparels Moerputten, Wijboschbroek/kasteel Heeswijk en de Geelders/Dommeldal nagegaan of verdergaande maatregelen voor vernatting zinvol zijn. Hierbij is op basis van het Effectenonderzoek Water (2003) de selectie van kansrijke gebieden gemaakt. De toename van de zogenoemde doelrealisatie in relatie tot de toename van de natschade in de landbouw is nader bekeken.

Verdergaande vernatting leidt tot het behalen van de randvoorwaarden op 154 hectare extra ten opzichte van het VKA. Dit is 7% van het areaal natte natuur. Uit het alternatief blijkt tevens dat het niet efficiënt is om voor alle natuurparels (Moerputten, Wijboschbroek/kasteel Heeswijk en de Geelders/Dommeldal) extra maatregelen te nemen. De natschade die optreedt bij extra vernatting is dan aanzienlijk. Extra maatregelen lijken wel zinvol in de Moerputten. Hier ontstaat relatief weinig natschade en er is sprake van een aanzienlijk natuurherstel. Met het alternatief water voor de natuur worden in 69% van het areaal aan natte natuur en natte natuurparels de hydrologische randvoorwaarden bereikt. Dit is ruim 30% meer dan in de huidige situatie. Het alternatief natuur heeft daarom een sterk positief effect (+++) ten opzichte van de huidige situatie. De extra maatregelen voor vernatting van natuurgebieden leidt tot meer schade voor de landbouw, namelijk in Maas en Meierij op 2.500 hectare meer dan op basis van het VKA. Bovendien neemt de gemiddelde opbrengstderving in de gebieden met natschade toe. Er is ook sprake van verminderde droogteschade, namelijk op 2.300 hectare extra ten opzichte van het VKA.

Alternatief 4, 'water voor de landbouw'

Indien extra waterconserveringsmaatregelen voor de landbouw worden genomen, laten generieke Brabantbrede berekeningsresultaten (er zijn geen lokale uitwerkingsplannen) zien dat dit tot een vermindering van de droogteschade leidt (met gemiddeld 3%) op een extra 2.500 hectare aan landbouwgrond ten opzichte van het VKA.

Bijkomend effect van de vernatting is een veranderend uitspoelingspatroon voor fosfaat en nitraat. Door verdergaan- de vernatting van landbouwgronden veroorzaakt met name de uitspoeling van fosfaat een extra negatief effect ten opzichte van de huidige situatie.

Tabel 8.3 Resultaten wateralternatieven voor Maas en Meierij

	HS	AO	VKA	Alt. Natuur	Alt. Landbouw
Waterdoelen natuur*	32%	48%	62%	69%	63%
Toename natschade landbouw		Interne buffering dus geen toename natschade.	780 ha	3.250 ha	Natschade zal door gerichte inzet van waterconserveringsmaatregelen zeer beperkt blijven
Afname droogteschade landbouw		Interne buffering dus geen afname droogteschade.	590 ha	2.800 ha	3.130 ha

* percentage van het totale areaal natte natuur waarin voldaan (90-100% doelrealisatie) wordt aan de hydrologische randvoorwaarden.

8.2.2 Milieu Emissie van ammoniak

In 2016 is er ten opzichte van 2004 voor heel Noord-Brabant sprake van een aanzienlijke daling van de ammoniakemissie en de gemiddelde depositie van ammoniak (en totaal stikstof) op natuurgebieden. De ammoniakemissie uit de landbouw in Noord-Brabant neemt af van 31 kton in de huidige situatie tot circa 20 kton in 2016. Hiermee wordt de inspanningsverplichting van 18 kton uit het NMP4 voor 2010 nog niet gehaald, maar wordt (naar rato) wel voldaan aan de Europese NEC-richtlijn. De afname van de ammoniakemissie uit de landbouw is vrijwel geheel toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling (toepassen AMvB Huisvesting, evenwichtsbemesting). De emissie in Maas en Meierij bedraagt in 2016 naar verwachting circa 2,3 kton.

De begrenzing van de extensiveringsgebieden in het VKA zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stalemissies in de zones rondom kwetsbare natuurgebieden. De verplaatsing en beëindiging van locaties leidt lokaal tot een significante afname van stalemissies in de zones rondom de Wav-A gebieden. Zo zijn er in Maas en Meierij 26 gespecialiseerde intensieve veehouderijen in de 250 meter van de Wav-A gebieden gelegen (in totaal 70 veehouderijen). De vergunde stalemissies van deze gespecialiseerde bedrijven bedraagt circa 60% van de totaal vergunde stalemissies in die zones. Het uitvoeringsprogramma behorende bij het eerste conceptreconstructieplan voorziet in verplaatsing van 15 van deze bedrijven. Daarnaast is ook voor 50 locaties voorzien in het financieel stimuleren van de toepassing van bovenwettelijke technieken om de ammoniakemissies te verlagen.

Gezien de afname van de ammoniakemissie uit de landbouw, met name ook rondom kwetsbare natuur, scoort het VKA positief (++) ten opzichte van de huidige situatie. Een groot deel van dit positieve effect wordt veroorzaakt door de afwaartse beweging die ook autonoom zal optreden vanwege de hiervoor genoemde regelgeving. Door de begrenzing van de extensiveringsgebieden en het operationaliseren van landbouwontwikkelingsgebieden wordt deze afwaartse beweging door het VKA versterkt, in combinatie met concrete maatregelen om de emissies rond de meest kwetsbare natuurgebieden te verplaatsen of te verkleinen. Het effect van het VKA op de afname van de totale emissie van ammoniak uit stallen of uit veldemissies, dus ook de emissies buiten de zones rondom de meest kwetsbare natuur, is zeer beperkt. De afname die hierin wordt voorzien is bijna volledig toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling. Daarom scoort het VKA voor dit criterium (afname ammoniakemissie totaal en afname ammoniakemissies in de zones rondom de zeer kwetsbare natuurgebieden) licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Depositie van ammoniak en stikstof op natuurgebieden

In 2016 is de gemiddelde depositie van ammoniak en stikstof op de voor verzuring gevoelige natuurgebieden fors gedaald. De gemiddelde depositie op de meest kwetsbare bos- en natuurgebieden in Maas en Meierij daalt van 3300 mol per hectare naar 2030 mol per hectare. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door de verwachte evenwichtsbemesting, toepassing van andere technieken voor mesttoediening en de implementatie van de AmvB Huisvesting. De extra daling die door verplaatsingen uit of het stoppen van alle intensieve veehouderijen in extensiveringsgebieden kan worden bereikt, bedraagt maximaal 8%. Indien uitplaatsingen uit extensiveringsgebieden gepaard gaan met inplaatsingen binnen het reconstructiegebied, of niet alle intensieve veehouderijen in de extensiveringsgebieden worden beëindigd, is de extra daling beperkter. Voor Maas en Meierij wordt die afname op 4% geschat.

De zonering en de maatregelen die in het VKA zijn opgenomen, richten zich vooral op de omvang en spreiding van stalemissies van intensieve veehouderijen. De extra afname van de gemiddelde stikstofdepositie door deze maatregelen is beperkt. Dit komt omdat stalemissies een relatief groot invloedsgebied hebben en ook andere emissiebronnen deze gemiddelde depositie bepalen, zoals stalemissies van rundveebedrijven, oppervlakte-emissies en emissies uit andere bronnen dan de landbouw. Een andere ruimtelijke spreiding van stalemissies van veehouderijen heeft wel een positief lokaal effect, te weten een afname of afvlakking van lokale depositiepieken. Daarmee bereikt het VKA een significante afname van deze depositiepieken. Deze positieve effecten kunnen deels teniet worden gedaan door uitbreiding van bedrijven op relatief ongunstige locaties in de verwevingsgebieden.

De betekenis van de integrale zonering intensieve veehouderij voor de depositie van ammoniak op natuurgebieden ligt vooral in de (extra) 'beschermde' werking: het (deels) voorkomen van nieuwe depositiepieken. De 'sanerende' werking (afname van de gemiddelde depositie) op de korte termijn is weliswaar beperkt, maar indien de totale emissie op de langere termijn (na 2016) verder afneemt, wordt de ruimtelijke verdeling van de (lokale) depositiepieken steeds belangrijker voor wat betreft het behalen van de gestelde natuurdoelen. Desalniettemin geldt dat binnen de plantermijn de depositieniveaus nog steeds boven het kritische niveau voor de meest gevoelige natuur liggen. Zeer kwetsbare natuurgebieden (Wav-A gebieden) hebben een kritische depositiewaarde van minder dan 1400 mol per ha. Om die niveaus te bereiken is een nog veel sterkere afname van de emissie (uit de landbouw en uit andere bronnen) nodig. Het VKA scoort neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling als het gaat om de afname van de gemiddelde stikstofdepositie en positief ten opzichte van de autonome ontwikkeling als het gaat om de afname van de depositiepieken.

Stank

Het aantal inwoners in Maas en Meierij met (een kans op) hinder door stank uit stallen bedraagt in de huidige situatie circa 11.140. Doordat in de autonome ontwikkeling moderne stalsystemen worden toegepast, bedrijven stoppen en bedrijven verplaatsen, daalt het aantal stankgehinderden.

De extra daling van het aantal gehinderden door stalemissies die door verplaatsing of beëindiging van alle intensieve veehouderijen uit extensiveringsgebieden kan worden bereikt, bedraagt maximaal 30% (t.o.v. de huidige situatie). Ingeschat wordt dat het VKA circa de helft van deze afname bereikt: circa 17% minder gehinderden uit stallen (t.o.v. de huidige situatie). Deze afname is relatief beperkt omdat niet rondom alle stankgevoelige objecten extensiveringsgebieden zijn begrensd, er groei van bedrijven kan plaatsvinden op voor stank minder gunstige locaties en niet alle intensieve veehouderijen uit de extensiveringsgebieden zullen stoppen of verplaatsen. De begrenzing van de extensiveringsgebieden in het VKA zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stankknelpunten in een groot deel van de zones rondom woongebieden. Door het verplaatsen van bedrijven en het subsidiëren van bovenwettelijke technische maatregelen zoals dat is opgenomen in het VKA (30 verplaatsingen en het stimuleren van bovenwettelijke technieken 45 locaties), kan het oppervlak bebouwde kom dat overlapt met een stankcirkel met circa 35% afnemen ten opzichte van de huidige situatie. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot meer mogelijkheden voor woningbouw in die kernen.

Het positieve effect van deze maatregelen op de totale afname van (de kans op) stankhinder uit stallen kan deels teniet worden gedaan door uitbreiding van bedrijven op relatief ongunstige locaties. Door de (door de Tweede Kamer gewenste) versoepeling van de landelijke regelgeving, in combinatie met de planologische ruimte voor bedrijven in verwevingsgebieden, kan dit effect vooral optreden door groei van bedrijven in de verwevingsgebieden binnen een afstand van circa 500 meter rondom kernen. Ook door de bouw van nieuwe woningen die deels mogelijk wordt gemaakt door een versoepeling van de stankregelgeving kan het aantal stankgehinderden uit stallen lokaal doen toenemen.

Door het wegvallen van de cumulatieve toets (zoals in de huidige regelgeving voorzien in de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden) kan het aantal gehinderden door stankemissies uit stallen in het buitengebied toenemen.

Een groot deel van de stankoverlast wordt veroorzaakt door veldemissies, na het uitrijden van mest. In Maas en Meierij zijn er circa 36.800 inwoners met een kans op stankhinder door veldemissies. De huidige wet- en regelgeving is niet gericht op beperking van deze stankbronnen (het zijn piekbelastingen) en het VKA neemt geen maatregelen gericht op het terugdringen van deze overlast, maar richt zich op de omvang en ruimtelijke spreiding van stalemissies. De stankhinder uit de veldemissies neemt autonoom af (bijvoorbeeld door verlaging van de bemesting). De exacte omvang van deze afname is niet bekend, hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk. Indien de afname van geuremissie die hierdoor bereikt kan worden vergelijkbaar is met de afname van de ammoniakemissie, daalt het aantal gehinderden door veldemissies fors.

Het VKA scoort positief (++) ten opzichte van de huidige situatie op vermindering van het aantal stankgehinderden uit stallen. Gezien de afname van de stankoverlast die in de autonome ontwikkeling mag worden verwacht (AMvB Huisvesting, IPPC-richtlijn, Streekplan) scoort het VKA neutraal (0) tot licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

In combinatie met vermindering van stankhinder uit stallen door onder andere betere stalsystemen (autonoom) en integrale zoning, scoort het VKA positief (++) op vermindering van stankhinder uit de landbouw ten opzichte van de huidige situatie en neutraal (0) tot licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Daarbij dient te worden aangetekend dat, ten opzichte van de autonome ontwikkeling, het VKA slechts zeer beperkt (kan) bijdragen aan de vermindering van het totale aantal gehinderden door stankhinder uit de landbouw vanwege het aandeel van het aantal gehinderden door veldemissies.

Licht en geluid

Autonom neemt de geluidsbelasting toe, bijvoorbeeld door toename van verkeer en lawaaisporten. Ten aanzien van het bestaande stiltegebied de Maashorst wordt onderzocht op welke wijze de geluidsbelasting op dit gebied kan worden verminderd door het afsluiten en verkeersluw maken van wegen en het beëindigen van activiteiten die geluidsoverlast geven. Daarnaast zal gedurende de planperiode het areaal stiltegebied met 425 hectare worden uitgebreid.

Daarom is het uiteindelijke effect van het VKA ten opzichte van autonome ontwikkeling als licht positief (+) beoordeeld. Ten opzichte van de huidige situatie scoort het VKA per saldo, vanwege de toename van de geluidsbelasting in de autonome ontwikkeling, neutraal (0).

Door autonome ontwikkelingen zal de lichtbelasting toenemen. Er zijn geen concrete projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Wel zullen initiatieven waarbij zich kansen voordoen de duisternis te herstellen worden ondersteund. Hiervoor zijn gelden gereserveerd. Ook zal getracht worden de overige duistere gebieden beleidsmatig te verankeren. Dit heeft een positief effect waardoor het uiteindelijke effect van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling als neutraal (0) tot licht positief is beoordeeld (+). Ten opzichte van de huidige situatie scoort het VKA per saldo neutraal (0) voor de kwaliteit van donkere gebieden.

Tabel 8.4 Effectscores Milieu

Criterion	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Milieu		
Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	++	0
Verandering depositiepieken van ammoniak op voor verzuring gevoelige gebieden	++	+
Samengestelde score depositie van ammoniak en stikstof	++	+
Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	++	0
Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++	+
Samengestelde score emissie van ammoniak	++	+
Afname aantal stankgehinderden uit stallen	++	+
Afname van aantal stankgehinderden door veldemissies	++	0
Samengestelde score afname aantal stankgehinderden	++	0
Verandering kwaliteit stiltegebieden	0	+
Verandering kwaliteit donkere gebieden	0	+

Effecten van de alternatieven integrale zonering op milieu

Alternatieven 1a en 1b, sterke en zeer sterke ruimtelijke sturing

Bij het alternatief 1a (sterke ruimtelijke sturing van de intensieve veehouderij) verandert de ammoniakemissie in totaliteit niet, maar de ruimtelijke spreiding van de emissie verandert wel. De gemiddelde stikstofdepositie op de Wav-A gebieden neemt hierdoor licht af ten opzichte van de autonome ontwikkeling en het VKA (circa 6% t.o.v. de autonome ontwikkeling en circa 2,3% t.o.v. het VKA).

In het alternatief 1b (zeer sterke sturing) vindt nieuwvestiging plaats in de 'beste' landbouwontwikkelingsgebieden binnen de zeven reconstructiegebieden. In Maas en Meierij zijn er in vergelijking met andere gebieden veel van die gebieden. Binnen dit alternatief 1B is er daarom sprake van een toename van de intensieve veehouderij (en de emissie) in dit reconstructiegebied door vestiging van bedrijven uit andere reconstructiegebieden. Deze (beperkte) groei wordt wel op de voor het milieu meest gunstige plekken gesitueerd. De gemiddelde stikstofdepositie op de Wav-A gebieden neemt in dit alternatief nog wel iets af ten opzichte van de autonome ontwikkeling en het VKA (circa 5,4% t.o.v. de autonome ontwikkeling en circa 1,6% t.o.v. het VKA).

Daarnaast is er bij deze beide ruimtelijke alternatieven sprake van een zekere extra beschermende werking (tegen-

gaan nieuwe depositiepieken) ten opzichte van het VKA, omdat er t.o.v. het VKA extra extensiveringsgebieden zijn begrensd. Wanneer in de toekomst (na 2016) de achtergronddepositie verder afneemt, wordt de betekenis van lokale depositiepieken voor het behalen van de natuurdoelen relatief groter en zal het effect van sterke ruimtelijke sturing op de gemiddelde stikstofdepositie groter worden.

Bij een sterke ruimtelijke sturing (1a) neemt per saldo het aantal stankgehinderden door stank uit stallen extra af (10% t.o.v. het VKA). De afname van de gemiddelde ammoniakdepositie is in dit alternatief het grootst. De afname gemeten in 'aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels' neemt ook af t.o.v. het VKA, maar minder sterk (6%) dan de afname van het aantal gehinderden. Bij het alternatief zeer sterke sturing (1b) is de afname van het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels gelijk aan het VKA, maar door de extra groei van bedrijven is de kans op stankhinder uit stallen groter dan in het VKA en de autonome ontwikkeling.

Alternatief 2, technische maatregelen

In alternatief 2 (inzetten op technische maatregelen en grotere verwevingsgebieden dan in het VKA, ten koste van de extensiveringsgebieden), is een beperkte afname van ammoniakemissie en geuremissie t.o.v. het VKA en de autonome ontwikkeling, indien de inzet van deze maatregelen niet gepaard gaat met een toename van het aantal dieren.

De afname van de gemiddelde ammoniakdepositie is in dit alternatief het grootst. Dit komt omdat technische maatregelen voor bedrijven rond natuurgebieden in verhouding goedkoper zijn dan het verplaatsen van bedrijven en er daarom bij een zelfde budget meer knelpunten kunnen worden opgelost.

Indien de toepassing van bovenwettelijke techniek en samengaat met een uitbreiding van het aantal dieren, wordt het positieve effect weer teniet gedaan. Een voorwaarde zou kunnen zijn dat maximaal de helft van de emissiereductie door de (gesubsidieerde) inzet van bovenwettelijke technieken wordt benut voor de uitbreiding van de veestapel. De afname van de gemiddelde depositie is in dat geval iets groter dan de extra afname die bereikt wordt met het alternatief sterke sturing.

In alternatief 2 is de afname van het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels minder groot dan de afname van het aantal gehinderden.

De beschermende werking van de zonering die hoort bij dit alternatief is minder groot dan die van het VKA. Dit kan leiden tot het ontstaan van nieuwe depositiepieken en een toename van het aantal stankgehinderden uit stallen (ten opzichte van het VKA).

Tabel 8.5 Resultaten alternatieven integrale zonering Maas en Meierij

	HS	AO	VKA	Alt. Sterke ruimtelijke sturing 1a	Alt. Sterke ruimtelijke sturing 1b	Alt. 2 Technische maatregelen
Stikstofdepositie op Wav-A gebieden, gemiddeld	3300 mol	2100 mol	2030 mol	1980 mol	1995 mol	1885 mol
Aantal stankgehinderden door stank uit stallen	11.140	9.535	9.260	8.300	10.100	8.950

8.2.3 Natuur Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Het VKA bevat diverse maatregelen die de aankoop van de EHS kunnen versnellen. Dit zijn bijvoorbeeld aankoopstrategieplannen en grondaankopen voor waterdoelen en beekherstel.

Voor Maas en Meierij moet er vóór 2011 ongeveer 1800 hectare verworven worden en voor 600 hectare beheersovereenkomsten afgesloten worden.

Het VKA leidt tot een beperkte versnelling van het proces van verwerven en inrichten en het verbeteren van water- en milieuomstandigheden. Het lijkt niet waarschijnlijk dat de totale EHS in Maas en Meierij in 2011 is gerealiseerd (dus verworven, ingericht en van adequaat beheer voorzien). Ook realisatie in 2016 is, ondanks de extra inspanningen onwaarschijnlijk. Wel wordt verwacht, dat de extra inspanningen in het kader van de reconstructie zullen leiden tot een versnelling van de verwerving en inrichting van de EHS ten opzichte van de autonome ontwikkeling (+). De samenhang en omvang van de EHS krijgen een impuls met de beperkte versnelling van de realisatie van de EHS. De verschillende maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en verdroging tegen te gaan leiden tot beperkt positieve effecten. Het herstel van de waterdoelen voor de natuur wordt niet overal in de natte natuurgebieden gehaald. Daar waar de waterdoelen wel worden gehaald, levert dit een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de EHS. De afname van de stikstofdepositie brengt het bereiken van de kritische depositiewaarden voor natuurdoelen dichterbij, maar deze worden voor de meeste natuurgebieden nog niet gehaald. De ontwikkeling van recreatie vindt vaak plaats buiten de kwetsbare natuurgebieden. Zonering van recreatie en andere maatregelen leveren een positieve bijdrage aan de rust in de EHS, doordat de recreatie in een beperkt deel van de EHS wordt geconcentreerd. Het VKA bevat echter geen maatregelen om recreatiebedrijven in de EHS (die een sterke verstoring van natuurwaarden tot gevolg hebben) te verplaatsen.

Bovengenoemde verbetering van de kwaliteit van de EHS leiden tot een licht positief (+) effect van het VKA ten opzichte van de huidige situatie. In de autonome ontwikkeling treden genoemde verbeteringen voor het grootste deel ook op. Alleen voor waterdoelen is de verbetering groter door het VKA. Daarom scoort het VKA neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Verbindingszones

In Maas en Meierij neemt het areaal ecologische verbindingszone in de periode tot 2016 naar verwachting met ongeveer 400 hectare toe. Het doel is te komen tot realisatie in 2010. Vanwege de inzet van middelen voor ecologische verbindingszones en het aanpakken van knelpunten in het ecologische netwerk mag ten opzichte van de huidige situatie een sterke toename van de ontsnippering worden verwacht (+++). Realisatie in 2010 is niet haalbaar, maar realisatie in 2016 ligt wel binnen bereik. Er worden met name natte verbindingszones ingericht in het kader van beekherstelprojecten en er worden specifieke versnipperingsknelpunten opgelost. Daarnaast worden gemeenten en waterschappen ondersteund bij de realisatie van verbindingszones. Ook ten opzichte van de autonome ontwikkeling biedt het VKA meerwaarde (+). Dit is vooral toe te schrijven aan de versnelling, de extra aanleg van faunapassages en de gecoördineerde inzet van middelen/ gecoördineerde uitvoering bijvoorbeeld met beekherstelprojecten.

Soortenbescherming

Het versneld realiseren van de EHS en de verbindingszones, de verbetering van de milieuomstandigheden van de EHS, agrarisch natuurbeheer en soortenbescherming door de Flora- en Faunawet leiden naar verwachting tot een vermindering van de achteruitgang van beschermde soorten. Vooral amfibieën profiteren hiervan. Hun habitatkwaliteit verbetert sterk door vernatting, vermindering van verzuring en vermessing, en realisatie van landschapselementen. Wel overlappen de landbouwontwikkelingsgebieden met de in het Streekplan aangeduide leefgebieden van struweelvogels (78 ha), weidevogels (443 ha) en dassen (10 ha). Ook is er overlap met het leefgebied van de Poelkikker. De intensieve recreatiegebieden overlappen met de leefgebieden van dassen, Rugstreeppad, Heikikker en Kamsalamander. Door een zorgvuldige inpassing van de landbouw- en recreatiegebieden kunnen nadelige effecten op deze bijzondere soorten grotendeels voorkomen worden.

Per saldo wordt het VKA als licht positief (+) beoordeeld ten opzichte van de huidige situatie. De kwaliteit van de leefgebieden van de (meest) kwetsbare soorten is in 2016 nog niet opti-

maal, door te hoge stikstofdepositie, door een onvoldoende verbetering van de kwaliteit van water en bodem en plaatselijk ook door het niet halen van de waterdoelen.

De verwachting is dat het VKA voor de RNLE'n zal leiden tot een toename van de natuurwaarden ten opzichte van de huidige situatie (++). Dit komt vooral door maatregelen zoals reeds beschreven bij realisatie en kwaliteit van de EHS en beschermde soorten.

In het Habitatrictlijngebied Bossche Broek en Moerputten krijgt realisering van de EHS prioriteit. Verder dragen maatregelen tegen de verdroging bij aan de bescherming van bijzondere soorten en habitats. Daarom scoort het VKA positief (++) op de kwaliteit van richtlijngebieden ten opzichte van de huidige situatie. Omdat veel van deze maatregelen ook al in de autonome ontwikkeling worden genomen, scoort het VKA licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Rond de meeste beschermde gebieden draagt het VKA bij aan de afname van de verstoring door recreanten. Het VKA scoort licht positief (+) op verandering van verstoringsevoelige natuur in vergelijking met de huidige situatie. Dit betekent dat de verstoring door licht afneemt. De netto afname is beperkt door de effecten van het stedelijk uitloopgebied.

Ten opzichte van de autonome ontwikkeling heeft het VKA een veel beperktere meerwaarde omdat de voorgenomen maatregelen ook autonoom uitgevoerd zouden worden.

Tabel 8.6 Effectscores Natuur

Criterion	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Natuur		
Tempo realisering EHS	n.v.t.	+
Kwaliteit gerealiseerde EHS	+	0
Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	+++	+
Verandering natuurwaarden in RNLE'n	++	+
Verandering instandhouding bijzondere soorten	+	0
Verandering kwaliteit 'richtlijn gebieden'	++	+
Verandering verstoringsevoelige natuur	+	0

Effecten van de alternatieven integrale zonerings in Maas en Meierij op natuur

Alternatieven 1a en 1b, (zeer) sterke ruimtelijke sturing

De alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing kennen ten opzichte van het VKA Maas en Meierij een sterkere vorm van concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden. Het areaal landbouwontwikkelingsgebied is ook kleiner.

In de alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die in het VKA overlappen met leefgebieden struweelvogels en weidevogels begrensd als verwevingsgebied. Bovendien zijn de uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande agrarische bedrijven in de verwevingsgebieden beperkter (maximum bouwblok van 1,5 hectare i.p.v. 2,5). Door deze andere zonerings en bijbehorend regulerend beleid, wordt de kans op aantasting van en natuurwaarden minder groot ingeschat dan in het VKA.

Alternatief 2, technische mogelijkheden

In alternatief 2 (minder extensiveringsgebieden dan in het VKA, meer verwevingsgebieden; meer inzetten op technische maatregelen en minder op verplaatsingen) is de extra inzet op techniek vooral gericht op de afname van de ammoniak- en stankemissie. Er zal minder sprake zijn van bedrijfsverplaatsingen uit extensiveringsgebieden.

8.2.4 Landschap en cultuurhistorie

Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie

Over het algemeen biedt het VKA kansen voor een verbetering van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het gebied. Deze positieve impulsen zullen vooral tot uiting komen in het Belvédèregebied Dommeldal, binnen de RNLE'n (Groene Woud, Loonse en Drunense Duinen, Maashorst en Maasuitwaarden) en in de beekdalen. Positieve veranderingen voor landschap en cultuurhistorie zijn onder meer het stimuleren van agrarisch landschapsbeheer en maatregelen ter behoud en versterking van landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden, zoals het herstellen van de wijstgronden rond Nistelrode. Ook in het gebied ten zuiden van 's-Hertogenbosch liggen veel kansen, vanwege de ontwikkeling van landgoederen en natte natuurparels.

Daarnaast zijn er bedreigingen voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals de landbouwontwikkelingsgebieden (in Maas en Meierij weliswaar zonder nieuwvestiging, maar wel uitbreiding van intensieve veehouderij) en gebieden voor intensieve recreatie (al zijn er geen projectlocaties aangewezen). De sociaal-economische ontwikkelingszones rond nagenoeg alle kernen verdienen ruime aandacht met het oog op de invloed die ze kunnen hebben op historisch geografische waarden.

Al deze ontwikkelingen zullen goed ingepast moeten worden in het landschap.

Beeldkwaliteitsplannen bieden daarvoor de nodige kansen. Tevens draagt het VKA bij aan extra financiële en planologische mogelijkheden voor de sloop of het hergebruik van vrijkomende stallen.

Een belangrijk aandachtspunt in Maas en Meierij is verder het geplande beekherstel bij de Dommel in een gebied met veel archeologische monumenten.

Resumerend kan gesteld worden dat het VKA voor cultuurhistorische waarden per saldo licht positief (+) scoort in vergelijking met de huidige situatie, omdat het VKA veel kansen biedt voor versterking van cultuurhistorische waarden onder andere door optimaliseringsprojecten voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Er zijn echter ook risico's op aantasting van deze waarden met name bij sociaal-economische ontwikkelingszones rond kernen in zeer waardevolle gebieden.

Voor archeologische waarden scoort het VKA neutraal, vanwege enerzijds de kansen voor versterking van beleving van archeologische waarden en anderzijds de risico's op aantasting van deze waarden vooral bij bouwwerkzaamheden en grondverzet in of rondom archeologische monumenten. Een voorbeeld is de Dommel bij Sint Michielsgestel, waar beekherstel gepland is. Bovendien maakt de aanwezigheid en nabijheid van archeologische monumenten de plannen besluitvorming rond projecten lastiger. Vooral in het Dommeldal en in de polder bij Oijen vormt dit een aandachtspunt.

Voor aardkundige waarden scoort het VKA eveneens neutraal, omdat de beoogde maatregelen bij uitwerking in concrete projecten naar verwachting grotendeels inpasbaar zullen zijn zonder afbreuk te doen aan de aardkundige waarden. Bovendien worden sommige aardkundige waarden (zoals de wijstgronden nabij breuklijnen) beter zichtbaar gemaakt.

De autonome ontwikkeling zou enerzijds minder positieve effecten (kansen) bieden, maar ook tot minder knelpunten leiden in zeer waardevolle gebieden (negatieve effecten).

De veranderingen in het landschapsbeeld als gevolg van het VKA zullen een positieve (++) invloed hebben op de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied in Maas en Meierij. De bestaande kenmerken van het landschap worden in grote delen van Maas en Meierij duidelijk versterkt. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de beekdalen (waar beekherstel zorgt voor een grotere belevingswaarde), door herstel van wijstgronden op de Peelrandbreuk rond Nistelrode, door de plannen voor natte natuurparels bij Heeswijk-Dinther en zuidelijk van 's-Hertogenbosch en door de voorgenomen maatregelen in RNLE'n. De gebruikswaarde, de belevingswaarde en de toekomstwaarde van deze gebieden ondervinden allen een positieve impuls als gevolg van deze

ontwikkelingen. Negatieve effecten van het VKA zijn er in Maas en Meierij minder, vooral omdat geen nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is voorzien. De open gebieden ten zuiden van Lith en ten westen van Nistelrode worden nauwelijks aangetast. Het enige aandachtspunt vormt de economische ontwikkeling in de randzones van kernen en de mogelijke gevolgen daarvan voor de belevingswaarde van historisch stedenbouwkundig waardevolle elementen.

De RNLE'n blijven grotendeels gevrijwaard van (in potentie) negatieve ontwikkelingen. De voor landschap en cultuurhistorie positieve maatregelen worden voor een groot deel binnen de RNLE'n uitgevoerd, waardoor de landschappelijke kwaliteit van de RNLE'n verbetert in vergelijking met de huidige situatie (++).

In de groene open ruimtes (landschapsecologische zones) zal de kwaliteit waarschijnlijk niet of nauwelijks veranderen ten opzichte van de huidige situatie (0). Dit heeft te maken met het feit dat de zone bij Nuland en Geffen is aangegeven als verwevingsgebied. Er worden enerzijds maatregelen genomen om de openheid verder te benadrukken, maar het VKA laat ook mogelijkheden open voor een verdere verstening van de groene open ruimte en stimuleert deze ontwikkeling ook ten dele.

Inpassing agrarische bebouwing

De beeldkwaliteitsplannen die worden opgesteld voor de drie landschapstypen in Maas en Meierij bieden goede voorwaarden (++) voor de landschappelijke en architectonische inpassing van agrarische bebouwing. Voorstellen voor nieuwe agrarische bebouwing moeten aan de beeldkwaliteitsplannen worden getoetst. Voor Maas en Meierij is geen nieuwvestiging van intensieve veehouderij voorzien.

De voorwaarden voor inpassing zouden autonoom ook, maar in meer beperkte mate, aan de orde zijn. Aandacht voor een aantrekkelijker landschap is immers een belangrijk thema in de lopende ontwikkelingen van de platteland vernieuwing. Om die reden is ten opzichte van de autonome ontwikkeling sprake van een licht positief effect (+) op dit criterium.

Tabel 8.7 Effectscores Landschap en cultuurhistorie

Criterion	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Landschap en cultuurhistorie		
Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+	+
Beïnvloeding archeologische waarden	0	-
Beïnvloeding aardkundige waarden	0	0
Inpassing agrarische bedrijven	++	+
Ruimtelijke kwaliteit	++	+
Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++	+
Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0	-

Effecten van de alternatieven integrale zonering in Maas en Meierij op landschap en cultuurhistorie

Alternatieven 1a en 1b, (zeer) sterke ruimtelijke sturing

In de alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing zijn er ten opzichte van het VKA Maas en Meierij extra extensiveringsgebieden aangewezen in gebieden met een hoge landschappelijke waarde. Daarnaast kennen deze alternatieven een sterkere vorm van concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden en is het areaal landbouwontwikkelingsgebied kleiner.

De uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande agrarische bedrijven in de verwevingsgebieden zijn beperkter (maximum bouwblok van 1,5 hectare i.p.v. 2,5). Door deze andere zonering en bijbehorend regulerend beleid, wordt de kans op aantasting van landschappelijke minder groot ingeschat dan in het VKA. Daarnaast wordt in deze alternatieven in belangrijke mate ingezet op verplaatsing van bedrijven. Dit biedt extra mogelijkheden voor landschappelijke inpassing van nieuwe bedrijven en voor sloop of hergebruik van de vrijgekomen locaties. De concentratie van grote intensieve veehouderijen in een beperkt aantal gebieden leidt tot achteruitgang van de landschappelijke belevingswaarde van die landbouwontwikkelingsgebieden. Bij keuze voor dit alternatief zouden de beeldkwaliteitsplannen hierop in moeten spelen.

Alternatief 2, technische mogelijkheden

In alternatief 2 (minder extensiveringsgebieden dan in het VKA, meer verwevingsgebieden; meer inzetten op technische maatregelen en minder op verplaatsingen) is er kans op extra aantasting van landschappelijke en natuurwaarden door groei van bestaande bedrijven (t.o.v. het VKA) in de verwevingsgebieden. De extra inzet op techniek is vooral gericht op de afname van de ammoniak- en stankemissie en leidt dus niet tot een betere landschappelijke inpassing van intensieve veehouderijen of ontstening in landschappelijk waardevolle gebieden. De kans op aantasting van de landschappelijke belevingswaarde van de landbouwontwikkelingsgebieden is in dit alternatief iets minder groot dan in het VKA en de ruimtelijke alternatieven, omdat er minder sprake zal zijn van bedrijfsverplaatsingen uit extensiveringsgebieden.

8.2.5 Landbouw Veterinaire kwetsbaarheid

De veterinaire veiligheid in de intensieve veehouderij is in 2016 verbeterd ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt vooral door de tendens van schaalvergroting en concentratie waardoor het aantal locaties met intensieve veehouderij sterk afneemt. Bovendien wordt door ruimtelijke en milieuhygiënische maatregelen bevorderd dat bedrijven zich op goede locaties kunnen doorontwikkelen. Hierdoor ontstaan meer gesloten bedrijven. Een belangrijk positief effect komt ook door effectieve maatregelen op de bedrijven en in de keten.

Het VKA Maas en Meierij biedt geen mogelijkheden voor de ontwikkeling van projectlocaties en stuurt niet concreet op de ontwikkeling richting gesloten bedrijven. Er zijn wel middelen opgenomen om initiatieven voor meer samenwerking in de keten te ondersteunen. De toegevoegde waarde van de maatregelen in het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling is echter beperkt, omdat veel ook al autonoom gebeurt, bijvoorbeeld het samenvoegen van locaties.

In het VKA zijn de wettelijk vereiste varkensvrije zones nader begrensd en het VKA gaat uit van het in de planperiode volledig opheffen van de varkenshouderij in deze zones. De varkensvrije zones bieden de mogelijkheid om bij calamiteiten gebieden met buffers af te sluiten, bedoeld om de verspreiding van dierziekten in de hand te houden (uitgaande van een non-vaccinatie beleid). Inmiddels hebben ministeries en provincies afgesproken dat er niet tot daadwerkelijke realisatie van de varkensvrije zones zal worden overgegaan, vanwege de mogelijkheid die er is ontstaan om te vaccineren.

Ruimtelijke structuur landbouw

Ruimtelijke structuur intensieve veehouderij

Circa 45% van de locaties met een vergunde tak intensieve veehouderij in Maas en Meierij zijn gelegen in de extensiveringsgebieden. Voor circa de helft van deze locaties geldt dat de ontwikkelingsmogelijkheden nu al beperkt zijn vanwege de stankcirkelproblematiek, de ligging in een zone rondom de meest kwetsbare natuurgebieden (Wav-A gebieden) of het beleid zoals dat nu is opgenomen in het Streekplan. Voor circa 50 van alle grotere intensieve veehouderijlocaties neemt het ontwikkelingsperspectief af door de aanwijzing van de extensiveringsgebieden (waardoor vergroting van het bouwblok niet meer mogelijk is).

Circa 40% van de grotere intensieve veehouderijlocaties zijn gelegen in de verwevingsgebieden en circa 10% van de grotere intensieve veehouderijlocaties zijn gelegen in de landbouwontwikkelingsgebieden. Voor de goed gelegen locaties binnen deze gebieden zullen, door de rechtstreekse doorwerking, de planologische ontwikkelingsmogelijkheden toenemen. Dit betreft circa 270 locaties in de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden. Door de versoepeling van de ammoniak- en stankregelgeving krijgt een aantal bedrijven meer milieuruimte.

In het VKA Maas en Meierij is ruim 2800 hectare landbouwontwikkelingsgebied aangewezen. Dit areaal is ruim in relatie tot het aantal te verplaatsen locaties uit de extensiveringsgebieden. Omdat het VKA geen mogelijkheid biedt voor nieuwvestiging is vooral de beschikbaarheid van vrijkomende duurzame locaties van belang. Omdat het aandeel bestaande intensieve veehouderijen in de landbouwontwikkelingsgebieden relatief beperkt is kan hier een knelpunt ontstaan. Omdat er ook ruime mogelijkheden zijn voor omschakeling naar intensieve veehouderij, zullen er hoogstwaarschijnlijk voldoende locaties beschikbaar komen om aan de inplaatsingsbehoefte (verplaatsing van bedrijven uit extensiveringsgebieden) te kunnen voldoen.

Per saldo zijn er beduidend meer intensieve veehouderijlocaties waarvoor het ontwikkelingsperspectief wordt vergroot dan de locaties waar er sprake is van een vermindering van het ontwikkelingsperspectief. Daarnaast bevat het VKA ook ruime middelen om bedrijven die op hun huidige plek nu al of na vaststelling van het reconstructieplan weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben, te verplaatsen of te beëindigen. Daarom scoort het VKA zeer positief (+++) op de verandering in het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij ten opzichte van de huidige situatie en licht positief (++) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Ruimtelijke structuur overige landbouw

Het VKA ondersteunt initiatieven om de ruimtelijke structuur te optimaliseren. Ook zijn er maatregelen opgenomen die gericht zijn op het optimaliseren van de vochtvoorziening (waterconservering). Deze leiden voor circa 600 hectare tot een gemiddeld lichte verbetering (2- 4%) van de productieomstandigheden.

Het perspectief voor de grondgebonden landbouw wordt ook beperkt vergroot door een hogere grondmobiliteit en een verbeterde verkaveling, meer mogelijkheden voor verbreding in samenhang met andere functies en meer kansen op een financieel haalbare extensivering (melkveehouderij) in kwetsbare gebieden. Echter ook ongewenste intensivering van de melkveehouderij zal zich blijven voordoen (meer koeien per hectare bedrijfsoppervlakte). Met ongewenst wordt bedoeld op een intensivering van de melkveehouderij die gepaard gaat met nadelen voor het milieu.

Veel van de in het VKA opgenomen maatregelen voor het perspectief van de grondgebonden akker- en tuinbouw zijn ook al autonoom in gang gezet. Het VKA kondigt een visie met concrete projecten aan voor het bieden van maatwerk aan bestaande en nieuwe situaties, maar bevat nog geen maatregelen en budgetten. Nieuwe ontwikkelingen zijn niet gewenst in kwetsbare gebieden. Het VKA onderschrijft het beleid zoals neergelegd in de beleidsnotitie Ondersteunende Voorzieningen. In het VKA zijn geen concrete gebieden aangewezen voor intensieve teelten en teeltondersteunende voorzieningen. Het VKA scoort positief (++) ten opzichte van de huidige situatie en licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Verbrede landbouw

De kansen voor verbreding van de landbouw nemen toe. De landbouwsector geeft hier in de jaren tot 2016 vooral op eigen kracht vorm aan. Het VKA biedt meer mogelijkheden voor verbredingsactiviteiten dankzij veranderingen in de (ruimtelijke) regelgeving. Een belangrijke stap in de stimulering van verbrede landbouw wordt gevormd door verruimde planologische mogelijkheden. Daarnaast zullen ontwikkelingen gericht op verbreding financieel worden

ondersteund. Tenslotte wordt samenwerking tussen agrarische ondernemers onderling en met andere partijen bevorderd. Daarom scoort het VKA positief (++) ten opzichte van de huidige situatie en licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Duurzame productie

Het VKA heeft een licht positief effect (+) op het aandeel biologische landbouw ten opzichte van de huidige situatie. Enerzijds is vooral de vraag van consumenten leidend voor het perspectief. Anderzijds bevat het VKA ambities op dit punt maar geen of weinig concrete maatregelen. De in het VKA opgenomen maatregelen kunnen wel een verschil gaan maken met de autonome ontwikkeling, mits een concrete invulling aan met name ook de vraagzijde vorm krijgt. Door gebrek aan zicht op de te nemen maatregelen, is het effect nu niet in te schatten. Omdat de vraag van de consumenten toch vooral leidend is, scoort het VKA neutraal op verandering in perspectief van de biologische landbouw ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Het doel van 10% biologische landbouw wordt waarschijnlijk niet gerealiseerd.

Tabel 8.8 Effectscores Landbouw

Criterion	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Landbouw		
Verbetering van veterinaire veiligheid	+	0/+
Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++	+
Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++	++
Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	0	0
Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+	+
Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	++	+

8.2.6 Recreatie en toerisme

De toeristisch recreatieve sector is in het algemeen een groeisector. Het VKA faciliteert deze groei onder andere door verbetering van routestructuren en verbetering van natuur en landschap. Deze maatregelen in samenhang met de ruimtelijke sturing van functies (zoning, minder stankhinder) vergroten de kansen voor deze sector.

Probleempunt zijn de geplande intensief recreatieve ontwikkelingen in kwetsbare gebieden. Zo overlappen in Maas en Meierij enkele intensief recreatieve gebieden met een RNLE, met de EHS, met landschappelijke en cultuurhistorisch waardevolle gebieden en/of gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde. Voor deze probleempunten worden in het VKA weinig of geen oplossingen aangedragen.

Over het geheel genomen zorgen de stimulansen voor kwaliteitsverbetering en innovaties ervoor dat het VKA duidelijk positief (++) scoort op het onderdeel verandering toeristisch recreatief perspectief voor de sector ten opzichte van de huidige situatie. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling scoort het VKA wat minder positief (+). Vooral omdat initiatieven en ontwikkelingen naar verbreding en verbetering van het aanbod (Ontspannend Brabant) ook autonoom in gang waren gezet en een positief effect op de toeristisch-recreatieve structuur zouden hebben.

De voornemens ter verbetering van de planologische inbedding zullen gunstig uitwerken voor de ruimtelijke structuur van het toeristisch recreatief product (+). Omdat de concrete inzet in het VKA beperkt is en de nodige onderdelen aan bestaande initiatieven zijn opgehangen, scoort het VKA neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Tot slot is er sprake van een duidelijke verbetering (++) van de recreatieve belevingswaarde ten opzichte van de huidige situatie door met name de impuls in de routestructuren en secundair de substantiële inzet op het gebied van natuur en landschap. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling, waarin ook toeristisch recreatieve projecten en initiatieven realiteit zullen worden is het positieve effect lager beoordeeld (+).

Tabel 8.9 Effectscores Recreatie en toerisme

Criterion	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Recreatie en toerisme		
Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++	+
Verbetering ruimtelijke structuur	+	0
Verandering in recreatieve belevingswaarde	++	+

8.2.7 Wonen, werken en leefbaarheid

Economische vitaliteit

Autonome ontwikkelingen zullen leiden tot een (beperkte) afname van de werkgelegenheid in de agrarische sector in vrijwel heel Maas en Meierij, met uitzondering van het op diensten gerichte 's-Hertogenbosch.

De totale productieomvang van de intensieve veehouderij blijft waarschijnlijk wel in stand, maar zal zich concentreren op minder, maar grotere, bedrijven. Het aantal bedrijven dat extra belemmeringen ondervindt door het VKA (vergeleken met de autonome ontwikkeling) is beperkt, de eventuele extra afname van het aantal bedrijven en daaraan gekoppeld de werkgelegenheid ten opzichte van de autonome ontwikkeling, is daarom ook beperkt. Daarnaast biedt het VKA op andere plaatsen perspectief voor bedrijven die dat nu niet of in beperkte mate hebben. Dit heeft een positief effect op de instandhouding (en groei van) de werkgelegenheid. In het VKA zijn diverse (rechtstreekse) maatregelen opgenomen die een positief effect hebben op de werkgelegenheid. De belangrijkste hiervan zijn: de versterking van nieuwe economische sectoren op het platteland, verbreding van de landbouw en verruiming van de planologische ruimte.

In het VKA is wel aangegeven dat het niet mogelijk zal zijn om het autonome verlies aan arbeidsplaatsen in de agrarische sector in zijn geheel op te vangen met nieuwe werkgelegenheid in het buitengebied. Binnen de mogelijkheden van het VKA zijn echter diverse gelegenheden gecreëerd om deze ontwikkeling toch zoveel mogelijk op te vangen. Daarnaast kunnen initiatieven elders ook bijdragen aan opvang van het verlies aan werkgelegenheid, zodat het effect op de totale economische ontwikkeling beperkt zal zijn.

Dit betekent dat het VKA vooral door autonome economische ontwikkelingen licht negatief (-) scoort ten opzichte van de huidige situatie. Het VKA zal een positieve bijdrage leveren ten opzichte van de ontwikkeling die al gaande is, waardoor het VKA licht positief (+) scoort ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Leefbaarheid

Om de leefbaarheid op peil te kunnen houden moet er een economisch draagvlak zijn. Dit draagvlak kan negatief (bijvoorbeeld door het verminderen van de agrarische bedrijvigheid) of positief (door de ontwikkeling van nieuwe economische dragers) worden beïnvloed. Deze ontwikkelingen doen zich ook autonoom voor. Het proces van reconstructie zal deze al bestaande dynamiek beïnvloeden.

In het VKA zijn enkele specifieke ingrepen opgenomen die gericht zijn op een verbetering van de leefbaarheid in de kleine kernen. Hierbij gaat het om zowel organisatorische maatregelen (zoals de ondersteuning bij het opstellen van dorpsontwikkelingsplannen voor de aandachtskernen leefbaarheid) als om de ondersteuning van initiatieven.

Op basis van indirecte ingrepen als de verplaatsing van bedrijven uit de kernrandzones, de bevordering en mogelijkheden voor nieuwe economische dragers in de kernrandzones evenals het terugdringen van stankhinder bij bedrijven uit de kernrandzones zijn positieve effecten te verwachten op de leefbaarheid van de kleine kernen (zowel feitelijke leefbaarheid als mogelijkheden voor woningbouw).

Het effect ten opzichte van de huidige situatie is waarschijnlijk neutraal (0) in verband met de al autonome afname van de leefbaarheid. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling kan door de opgenomen directe en indirecte maatregelen een beperkt positief effect (+) worden verwacht.

Verkeer en vervoer

Het VKA bevat diverse ingrepen die een beperkte toename van de verkeersstromen zullen veroorzaken. Deze toename is geconcentreerd rond de landbouwontwikkelingsgebieden (vrachtverkeer), de recreatieve poorten en de intensief recreatieve gebieden (personenverkeer). Daarnaast kan in algemene zin een afname van vooral landbouwverkeer worden verwacht in de extensiveringsgebieden en in het gehele gebied vanwege de ontwikkeling richting gesloten bedrijven in de intensieve veehouderij. Per saldo kan voor heel Maas en Meierij verwacht worden dat deze verschuivingen in verkeersstromen met toe- en afname elkaar in evenwicht houden. In de autonome ontwikkeling verbetert de situatie voor verkeershinder in de kernen naar verwachting al als gevolg van het verschuiven van verkeersstromen van lokale naar snelwegen door de opwaardering van de A50 en A59. In combinatie met de autonome ontwikkeling scoort het VKA positief ten opzichte van de huidige situatie.

Door de autonome toepassing van de principes van Duurzaam Veilig is de verwachting dat de verkeersveiligheid autonoom zal toenemen ten opzichte van nu. Omdat de toename in verkeersintensiteit als gevolg van het VKA over het geheel genomen verwaarloosbaar is en in het VKA geen concrete ingrepen zijn opgenomen ter verbetering van de verkeersveiligheid is de conclusie dat er geen toe- of afname van de verkeersveiligheid is in vergelijking met de autonome ontwikkeling.

Tabel 8.10 Effectscores Wonen, werken en leefbaarheid

Criterion	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Wonen, werken en leefbaarheid		
Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	-	+
Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0	+
Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0
Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0

8.2.8 Resumé belangrijkste effecten

Op basis van de effectbeschrijving zijn hieronder de belangrijkste effecten van het VKA, die afwijkend zijn van de effecten die ook zonder dit VKA zullen optreden, beschreven. Ook zijn enkele opmerkingen over het bereiken van de gestelde doelen in dit overzicht opgenomen.

Positieve effecten

- Het VKA draagt bij aan een extra herstel van verdroogde natuur: ruim 300 hectare extra ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Het areaal natuurgebied dat voldoet aan de hydrologische wensen neemt toe van 32 % (huidige situatie) naar 62 %. Ook de waterkwaliteit zal in een groot deel van de natte natuurgebieden verbeteren. In 57% en 32% van de natte natuurgebieden vermindert de verontreiniging met respectievelijk nitraat en fosfaat.
- Voor water- en bodemkwaliteit draagt het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling maar in geringe mate bij aan het halen van de gestelde doelen. Er is veel aanvullend beleid nodig om de doelen daadwerkelijk overal te realiseren.
- Ten aanzien van verzuring en extra bescherming voor de EHS bereikt het VKA positieve effecten, omdat:
 - Een toename van depositie van ammoniak op de meest kwetsbare natuurgebieden wordt tegengegaan;
 - Door de integrale zonering een afwaartse beweging van emissiepunten wordt gestimuleerd;
 - Een significant aantal grote depositiepieken op voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden wordt weggenomen door verplaatsing van bedrijven of de subsidiëring van bovenwettelijke technieken.
- Bovenstaande ingrepen leiden slechts tot een zeer beperkte afname van de gemiddelde depositie op de kwetsbare bos- en natuurgebieden. De depositieniveaus liggen naar verwachting ook in 2016 nog steeds boven het kritische niveau voor de meest gevoelige natuur.
- Het VKA draagt bij aan een vermindering van het aantal gehinderden door stankoverlast uit stallen, omdat:
 - Rondom de meeste kernen een toename van stankoverlast uit stallen wordt tegengegaan.
 - Door de integrale zonering voor de intensieve veehouderij een afwaartse beweging van emissiepunten wordt gestimuleerd.
 - Een significant aantal knelpunten wordt weggenomen of verminderd door verplaatsing van bedrijven of de subsidiëring van bovenwettelijke technieken.
- Bovenstaande ingrepen leiden slechts tot een zeer beperkte afname van het totaal aantal gehinderden ten opzichte van de verwachte autonome ontwikkeling. Hinder die ontstaat bij het uitrijden van mest is verreweg de grootste bron van geurhinder. Het VKA bevat geen maatregelen om deze vorm van overlast te verminderen.
- Het VKA draagt bij aan meer mogelijkheden voor een landschappelijke inpassing van agrarische bedrijven.
- Voor circa 3700 hectare (circa 15 % van het areaal landbouwgrond) leiden de waterconserveringsprojecten én de vernatting van natuurgebieden tot een beperkte verbetering van de productieomstandigheden voor de landbouw.
- Het VKA versterkt per saldo het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij:
 - Door het aanwijzen van landbouwontwikkelingsgebieden en het bieden van extra planologische ruimte in landbouwontwikkelingsgebieden voor bestaande bedrijven en voor omschakeling naar intensieve veehouderij.
 - Door het bieden van extra planologische ruimte in de verwevingsgebieden voor uitbreiding van bestaande bedrijven en voor omschakeling naar intensieve veehouderij.
 - Door het verplaatsen van bedrijven die op hun huidige locatie weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben.
- Het VKA draagt bij aan meer ontwikkelingsmogelijkheden voor de grondgebonden landbouw door de verhoging van de grondmobiliteit en de inzet van herverkaveling.

- Het VKA draagt bij aan extra financiële en planologische mogelijkheden voor sloop of hergebruik van vrijkomende stallen.
- Het VKA leidt tot meer ruimte voor woningbouw in een aantal kernen door een soepeler planologisch regime en het wegnemen van stankcirkels.
- Het VKA leidt tot meer ontwikkelingsperspectief voor economische activiteiten in kleinere kernen (soepeler planologisch regime, maatregelen gericht op nieuwe arbeidsplaatsen).
- Door gestapelde aanpak wordt meer effect met hetzelfde geld bereikt:
 - Bij het inrichten van waterbergingsgebieden.
 - Bij de uitvoering van beekherstelprojecten.
 - Bij het realiseren van de EHS en ecologische verbindingszones.
 - Bij de verbetering van de landschappelijke kwaliteit van het agrarisch buitengebied.
- Door de inzet van extra instrumenten als een groundbank, wettelijke herverkaveling en dorpsontwikkelingsplannen kan de uitvoering van bestaand beleid worden versneld, vooral in de beekdalen, in zones rondom de belangrijkste natuurgebieden en in kernrandzones.

Negatieve effecten

- Het VKA leidt tot het toestaan van kapitaalintensieve investeringen (nieuwe intensieve veehouderijlocaties, recreatie) in zoekgebieden voor waterberging (overlapping met landbouwontwikkelingsgebied Grolderseweg), zoekgebieden rivierverruiming (in een heel klein gedeelte van het landbouwontwikkelingsgebied Oijen) en mogelijke noodoverloopgebieden (Beerse Overlaat).
- Het verhogen van de grondwaterstand in natuurgebieden kan een onbedoeld neveneffect hebben: extra uitspoeling van fosfaat en een verminderde sponswerking van de bodem.
- Het VKA leidt tot een kans op sterke groei van bestaande intensieve veehouderijbedrijven op relatief ongeschikte plekken (bestaande locaties) in het verwevingsgebied (en deels in landbouwontwikkelingsgebied) zoals:
 - Locaties op relatief korte afstand van kwetsbare natuurgebieden, waardoor er nieuwe depositiepieken kunnen ontstaan.
 - Locaties rondom woonkernen of andere stankgevoelige objecten (waardoor er een kans op toename van stankhinder ontstaat).
 - Locaties in landschappelijke kwetsbare gebieden.
 - Locaties gelegen in zoekgebieden voor regionale waterberging.
 - Gebieden die in het Streekplan zijn aangeduid als leefgebied voor struweelvogels of weidevogels (landbouwontwikkelingsgebied ten noorden van Geffen en Nuland en landbouwontwikkelingsgebied Grolderseweg).
- Het VKA leidt tot een kans op verstoring van natuurgebieden door intensivering van recreatie.
- Het VKA draagt bij aan mogelijke aantasting archeologische waarden door grondverzet bijvoorbeeld bij beekherstel.
- Het VKA draagt bij aan verdere verstening van de groene open ruimten.
- Het VKA draagt bij aan de overlap van Landschapsecologische zone Nuland-Geffen met verwevingsgebied, waardoor nog uitbreiding van bebouwing mogelijk is.
- Het VKA draagt bij aan verkleining van het ontwikkelingsperspectief voor een deel van de intensieve veehouderijen in de extensiveringsgebieden.
- Het VKA draagt bij aan een suboptimale waterhuishouding voor landbouw in de directe omgeving van enkele hydrologisch gevoelige natuurgebieden.

8.3 Effecten van de varianten

Effecten van Variant 1: Vier extra landbouwontwikkelingsgebieden

Indien de Lithse Polder wordt aangemerkt als landbouwontwikkelingsgebied, ontstaan een aantal strijdigheden met het provinciale beleid. Daarnaast wordt een aantal negatieve milieueffecten verwacht.

In de Lithse Polder liggen weidevogelgebieden en een 25-jaarzone van de kwetsbare drinkwaterwinning Lith. Het is strijdig met het provinciaal beleid om van deze gebieden landbouwontwikkelingsgebied te maken. Daarnaast is het grootste deel van de Lithse polder zoekgebied voor rivierverruiming. Hoewel volgens het Streekplan alleen grootschalige kapitaalintensieve ontwikkelingen (onder meer projectlocaties intensieve veehouderij) niet mogen, is het de vraag of het wenselijk is om intensieve veehouderijbedrijven in dit gebied veel uitbreidingsruimte te bieden indien elders in Maas en Meierij al voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij aanwezig zijn.

De randen van de Lithse polder zijn in het algemeen weinig geschikt als landbouwontwikkelingsgebied, omdat ze dicht bij stankgevoelige objecten liggen. Het bieden van ruime uitbreidingsmogelijkheden aan de intensieve veehouderij kan hier tot een toename van het stankprobleem leiden. Uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven in de weidevogelgebieden doet afbreuk aan de openheid van de gebieden. Aangezien er geen sprake is van nieuwvestiging, is de verwachting dat het negatieve effect op de weidevogels beperkt is.

Indien Vinkel-Zuid wordt aangemerkt als landbouwontwikkelingsgebied, kan dit leiden tot een toename van de stankhinder in Vinkel. Uitbreiding van bedrijven aan de zuidrand van dit potentiële landbouwontwikkelingsgebied kan een verstoring van dassen in het dassenleefgebied tot gevolg hebben. Een aantal bedrijven in het westelijke deel van dit potentiële landbouwontwikkelingsgebied heeft nu geen uitbreidingsmogelijkheden, omdat het binnen 250 meter van een Wav-gebied (B-gebied) ligt. Wanneer dit natuurgebied bij een eventuele aanpassing van de Wav niet langer als kwetsbaar wordt aangemerkt, nemen de uitbreidingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijbedrijven nabij dit natuurgebied sterk toe bij de aanwijzing als landbouwontwikkelingsgebied. Dit kan leiden tot grote depositiepieken op het natuurgebied. Dit zal een probleem vormen bij het bereiken van de natuurdoelen in dit natuurgebied.

Alleen voor enkele kleine delen van Vinkel-Zuid geldt dat aanwijzing als landbouwontwikkelingsgebied relatief weinig negatieve milieueffecten heeft. Met maximaal drie intensieve veehouderijbedrijven in een landbouwontwikkelingsgebied, leidt dit echter tot een niet robuuste zone-ring.

Een deel van het landbouwontwikkelingsgebied rond Grolderseweg en Loosbroek-Zuid is in het VKA al aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied. Deze effectbeschrijving spitst zich toe op het deel van het landbouwontwikkelingsgebied rond Grolderseweg en Loosbroek-Zuid dat in het VKA is aangemerkt als verwevingsgebied.

Het merendeel van dit potentiële landbouwontwikkelingsgebied is struweelvogelgebied. Het aanwijzen van een struweelvogelgebied als landbouwontwikkelingsgebied is strijdig met het provinciale beleid. Negatieve effecten van dit potentiële landbouwontwikkelingsgebied op struweelvogels zijn vooral vernietiging van struweel en toename van verstoring door extra vervoersbewegingen en laden en lossen. Deze effecten zijn door mitigerende en compenserende maatregelen te voorkomen.

De aanwijzing van het landbouwontwikkelingsgebied rond Grolderseweg en Loosbroek-Zuid kan toename van de stankhinder in Loosbroek veroorzaken, doordat delen van dit potentiële landbouwontwikkelingsgebied dicht bij de kern liggen. Tenslotte zijn er delen van dit potentiële landbouwontwikkelingsgebied die tegen Wav-gebieden (B-gebieden) liggen. Hier geldt dat er

volgens de huidige regelgeving geen uitbreiding mogelijk is in een zone van 250 meter rondom deze B-gebieden. Indien hier na eventuele aanpassing van de Wav wél uitbreidingsmogelijkheden ontstaan, zal de aanwijzing als landbouwontwikkelingsgebied leiden tot een toename van de depositiepieken op de natuurgebieden die nu zijn aangeduid als B-gebied. Dit heeft een negatief effect op het bereiken van de natuurdoelen in deze natuurgebieden.

Effecten van variant 2: Landbouwontwikkelingsgebieden mét nieuwvestiging

Niet alle landbouwontwikkelingsgebieden zijn even geschikt voor nieuwvestiging. De landbouwontwikkelingsgebieden Hazelbergsche Broek, Loosbroek-Oost en het landbouwontwikkelingsgebied-gedeelte ten noorden van Kruisstraat (dus buiten de weidevogelgebieden) zijn het meest geschikt. De andere gebieden kennen diverse beperkingen, onder andere vanuit het provinciale beleid, bijvoorbeeld de overlap met weidevogelgebied ten noorden van Geffen. Dit betekent niet dat nieuwvestiging in de andere landbouwontwikkelingsgebieden (dus de zes genoemde landbouwontwikkelingsgebieden in het VKA en de vier in variant 1 meegenomen landbouwontwikkelingsgebieden) helemaal niet mogelijk is. De milieuruimte is echter vaak beperkt en/of er moeten mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden om negatieve milieueffecten te voorkomen.

Nieuwvestiging in Hazelbergsche Broek heeft de minste negatieve milieugevolgen. In dit gebied zijn al veel veehouderijbedrijven. Het is dus wel de vraag of er nog veel fysieke ruimte voor nieuwvestiging is.

Het landbouwontwikkelingsgebied Loosbroek-Oost biedt meer fysieke ruimte voor nieuwvestiging, maar benutting van een deel van deze ruimte, vooral nabij B-gebieden en tegen struweelvogelgebied en dassenleefgebied aan, zal negatieve milieueffecten hebben.

Het landbouwontwikkelingsgebied ten noorden van Kruisstraat (buiten de weidevogelgebieden) biedt de meeste fysieke ruimte voor nieuwvestiging. Dit gedeelte van het landbouwontwikkelingsgebied kent bovendien nauwelijks negatieve milieueffecten. Nieuwvestiging in de zuidelijke rand zal een toename van het stankprobleem in Kruisstraat veroorzaken. Een belangrijk aandachtspunt is de landschappelijke openheid van het landbouwontwikkelingsgebied Kruisstraat. Door een optimale landschappelijke inpassing van de nieuwvestiging hoeft de beleving van de landschappelijke openheid echter niet verloren te gaan.

Een deel van de landbouwontwikkelingsgebieden in Maas en Meierij is vanuit milieuoogpunt suboptimaal. Indien nieuwvestiging in de landbouwontwikkelingsgebieden wordt toegestaan, kan volstaan worden met een kleiner areaal landbouwontwikkelingsgebied om aan de inplantingsbehoefte te kunnen voldoen. Een deel van de suboptimale landbouwontwikkelingsgebieden kan dan worden omgezet in verwevingsgebied. Indien nieuwvestiging zorgvuldig en op de beste locaties plaatsvindt, én het toestaan van nieuwvestiging gecombineerd wordt met het laten vervallen van de suboptimale delen van landbouwontwikkelingsgebieden, zal deze variant positiever scoren op milieueffecten dan de integrale zonering in het VKA.

Effecten van Variant 3: Zonering stank rondom kernen

Volgens het vigerende beleid versoepelt bij vaststelling van het reconstructieplan de stankregelgeving (door vervallen van cumulatie) in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden en in extensiveringsgebieden met het primaat natuur. Inmiddels heeft de staatssecretaris bij brief van 2 april 2004 aan de tweede kamer toegezegd dat de versoepeling van de stankregelgeving in het hele reconstructiegebied gaat gelden. Het verschil tussen verwevingsgebied en extensiveringsgebied is dus enkel nog gelegen in de uitbreidingsruimte die aan het bouwblok wordt gegeven via de (planologische doorwerking van de) integrale zonering.

Indien de zone rondom de kern wordt begrensd als extensiveringsgebied, kunnen intensieve veehouderijbedrijven alleen nog hun huidige bouwrechten benutten. Hiermee wordt voorkomen dat het stankprobleem in de kernen toeneemt. Daarnaast is geld beschikbaar om bedrij-

ven in de extensiveringsgebieden te verplaatsen of te beëindigen. Hiermee wordt het stankprobleem verminderd.

Doordat met bovengenoemde maatregelen het aantal stankcirkels afneemt, zal zich minder vaak een conflict voordoen tussen stankcirkels en nieuwe economische dragers (NED's) / hergebruik van voormalige agrarische bedrijfslocaties (VAB's). De mogelijkheden voor VAB's en NED's nemen dus toe.

Indien de zone rondom de kern wordt begrensd als verwevingsgebied, kunnen intensieve veehouderijbedrijven uitbreiden, totdat hun stankcirkel een stankgevoelig object raakt. Daarnaast is omschakeling van een (agrarisch) bouwblok naar een intensieve veehouderij mogelijk. In veel gevallen zal de stankhinder in de kern hierdoor toenemen, omdat ook buiten de stankcirkel van een bedrijf stankhinder wordt ervaren, vooral wanneer er meerdere bedrijven dicht bij elkaar liggen. Daarnaast worden er niet of nauwelijks middelen beschikbaar gesteld om bedrijven in verwevingsgebieden te verplaatsen of beëindigen. Bij de begrenzing van de zones rondom de kernen als verwevingsgebied, zullen bestaande stankproblemen dan ook nauwelijks worden verminderd.

Bij de begrenzing van de zones rondom de kernen als verwevingsgebied, kunnen de stankcirkels zowel in omvang als in aantal toenemen. Omdat VAB's en NED's in het algemeen stankgevoelige objecten zijn, ontstaat er bij toename van de stankcirkels minder ruimte voor VAB's en NED's.

Effecten van variant 4: Mitigerende maatregelen/flankerend beleid vernatting natuurepaleis

Het realiseren van de gewenste hydrologische condities in natte natuurgebieden heeft een aantal neveneffecten. Enerzijds gaat het om vernatting van omliggende landbouwgrond en anderzijds als gevolg hiervan een verhoogde uitspoeling van fosfaat.

Het uitplaatsen van landbouwbedrijven is de meest vergaande ingreep en lost de ontstane problemen het best op. Dit geldt overigens alleen als het grondgebruik wordt geëxtensiverd. Dit betekent namelijk dat hogere grondwaterstanden niet tot opbrengstderving leiden en dat door het verminderen van de mestgift er minder fosfaat uitspoelt (uit de effectbeschrijving blijkt dat de drijvende kracht van fosfaatuitspoeling gevormd wordt door de bemestingdruk).

Extensivering van het landgebruik schept wel de kaders voor aanvullende vernatting. Uit het wateralternatief met verdergaande maatregelen voor de natuur blijkt dat dit vooral efficiënt is in Wijboschbroek/kasteel Heeswijk.

Het treffen van technische maatregelen is als generieke maatregel moeilijk te toetsen en sluit niet direct aan op de beleidsfilosofie van duurzaam waterbeheer. De aanleg van kwelschermen, pompen en gemalen en andere waterhuishoudkundige constructies vormen mogelijk een oplossing bij zeer lokale problemen, maar dit zou terug moeten komen in een gebiedsgerichte uitwerking. Ook is het de vraag of de gewenste kwelcondities met deze maatregelen bereikt kunnen worden.

Een technische ingreep kan mogelijk wel bijdragen aan het mitigeren van de vergrote fosfaatuitspoeling. Hierbij kan gedacht worden aan het aanpassen van de detailontwatering zodat de extra fosfaatbelasting in ieder geval geen negatief effect heeft op het natuurgebied (scheiden van waterstromen). Ook deze optie zal in een gebiedsgericht plan nader verkend moeten worden.

Niets doen is slechts een beperkte optie. De vernatting in het omliggend landgebied zal zondermeer gecompenseerd moeten worden om draagvlak in de streek te behouden. Daarnaast is de extra belasting met fosfaat zo ongewenst dat ook dit, zeker lokaal, aanvullende maatregelen vergt.

Effecten van variant 5: Landbouwontwikkelingsgebied in zoekgebieden waterberging

Ter hoogte van 't Grolder ligt een aantal zoekgebieden regionale waterberging voor de langere termijn. Deze gebieden zijn nog niet concreet begrensd door het waterschap, zodat de precies

benodigde ruimte (en bergingsvolume) niet bekend is. De gebieden dienen in lijn met het Koepelplan in principe wel gevrijwaard te worden van kapitaalintensieve ontwikkelingen. Binnen deze variant gaat het echter om inplaatsing van bedrijven in het landbouwontwikkelingsgebied aan weerszijden van de Grolderseweg. Ook in de huidige situatie liggen hier al een reeks bedrijven en woningen. Dit maakt dat eventuele realisatie van waterberging in deze zone niet eenvoudig is. Daarbij overlapt het landbouwontwikkelingsgebied ook slechts voor een deel met het geprojecteerde waterbergingsgebied. Er wordt daarom ingeschat dat via een gebiedsgerichte uitwerking de toewijzing van het gebied als landbouwontwikkelingsgebied geen grote negatieve gevolgen hoeft te hebben. Dit zou wel sterker in het VKA benadrukt kunnen worden door de toewijzing te koppelen aan het benoemen van compensatiegronden. Hierbij kan gedacht worden aan de gronden langs de Groote Wetering ten zuiden van Vinkel. Ook zouden extra restricties gesteld kunnen worden aan het omliggend verwevingsgebied zodat ook daar de mogelijkheid open blijft de gronden in te richten als regionaal waterbergingsgebied. Binnen het aangewezen landbouwontwikkelingsgebied zou inplaatsing op kavels langs de weg en zo ver mogelijk van de Groote Wetering moeten plaatsvinden om via de aanleg van kades zoveel mogelijk waterbergingscapaciteit te behouden.

8.4 Leemten in kennis en informatie

In de factsheets is per thema aangegeven welke leemten in kennis en informatie geconstateerd zijn (zie CD-ROM). Hierbij is ook het belang van de ontbrekende kennis aangegeven.

Voor de leemten in kennis en informatie is een aantal algemene redenen te noemen:

- Gezien het abstractieniveau van het VKA kan niet aan alle details aandacht worden besteed;
- Soms ontbreken actuele gegevens omdat ze op een bepaalde peildatum zijn geïnventariseerd. Daarna zijn autonome ontwikkelingen opgetreden die niet verwerkt zijn in de gehanteerde bestanden;
- Een aantal effectbepalingen vergt ingewikkelde of tijdrovende modelberekeningen die niet nu niet mogelijk waren.

Aard en omvang van de leemten staan een algemeen oordeel over de positieve en negatieve milieueffecten en een verantwoorde vergelijking van de alternatieven niet in de weg.

Wel is het van belang om de geconstateerde leemten in de verdere planvormings- en uitvoeringsfase steeds opnieuw te beschouwen (monitoring).

In algemene zin kan worden gesteld dat de in dit rapport gepresenteerde kwantitatieve waarden voor de effecten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden. Getracht is om een zo nauwkeurig mogelijke benadering van de werkelijkheid te geven. De omvang van een effect is in veel gevallen echter niet exact te voorspellen. De gepresenteerde waarden moeten dan ook vooral gezien worden tegen de achtergrond van het doel van deze studie: het zichtbaar maken van de belangrijkste ontwikkelingen en de onderlinge verschillen tussen de in beschouwing genomen alternatieven.

9 Vergelijking van de alternatieven

In hoofdstuk 8 zijn per aspect de effecten beschreven en in een overzichtstabel weergegeven. Daarbij is, daar waar dat relevant was, ook het verschil tussen het conceptvoorkeursalternatief en de alternatieven aangegeven. Een logische volgende stap is de integrale vergelijking van de effecten van het plan en een onderlinge vergelijking van de alternatieven.

Bij een integrale vergelijking geldt altijd dat niet elk gemeten effect even belangrijk is. Aan sommige aspecten/criteria wordt een groter belang toegekend dan aan andere. Enkele belangrijke milieu-items zijn bijvoorbeeld; anti-verdrogingsmaatregelen, verbetering van de bodem- en grondwaterkwaliteit, reductie van de ammoniakemissie en realisatie van de EHS. Belangrijke sociale en economische items zijn het perspectief voor de landbouw en het perspectief voor de toeristisch-recreatieve sector. Juist op de belangrijkste milieu-items zijn ook de alternatieven gericht. Dit neemt echter niet weg dat ook andere items lokaal of integraal van groot belang zijn.

Een integrale vergelijking tussen de aspecten en de verschillende alternatieven en varianten, bijvoorbeeld via een onderlinge weging van aspecten of via een multicriteria-analyse, wordt in dit plan niet gemaakt. Het belang dat zou worden toegekend aan de verschillende aspecten of criteria is al snel arbitrair en sterk gebieds- en persoonsgebonden (bijvoorbeeld het economische versus het milieubelang). Daarnaast geldt dat het reconstructieplan abstract is en een grote diversiteit aan uitvoeringsonderdelen en ingrepen kent, verspreid over een groot gebied. Een integrale vergelijking zou hierdoor snel onoverzichtelijk worden. Bovendien is het plan sterk modulair opgebouwd, waarbij prima keuzes op onderdelen te maken zijn. Gelukkig leidt het plan in vergelijking tot de huidige situatie veelal tot positieve effecten. Hierdoor is de afweging vooral gericht op de vraag hoe maximale kwaliteit in het landelijke gebied (omgevings-, sociale en economische kwaliteit) gehaald kan worden voor de middelen die beschikbaar zijn. Hierbij zullen steeds keuzes en afwegingen op onderdelen gemaakt moeten worden. Met andere woorden; waar zet ik in op welke maatregelen en welk (milieu-)rendement en -voordeel kan daarmee gehaald worden?

De reconstructieplannen zijn sterk interactief tot stand gekomen. De uitkomsten uit het eerste effectenonderzoek (quick scan) zijn gebruikt om het conceptvoorkeursalternatief (concept-VKA) te optimaliseren. Na de definitieve effectbepaling, gericht op het concept-VKA en de overige alternatieven, zijn de uitkomsten uit het MER verder benut om het VKA te optimaliseren. Geleidelijk is ook het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) tot stand gekomen. Hierbij is steeds nagegaan welke maatregelen en ingrepen expliciet (kunnen) leiden tot een hoger milieurendement. In §9.1 wordt het MMA beschreven. In §9.2 wordt vervolgens een vergelijking gemaakt tussen het concept-VKA, de alternatieven en het MMA en wordt aangegeven in hoeverre het MMA bepalend is geweest voor het plan. In §9.3 wordt in breder verband, maar wel op hoofdlijnen, beschreven welke wijzigingen in het VKA verder zijn doorgevoerd, op basis van de MER-uitkomsten, danwel om andere redenen. Hierin zijn overigens geen maatregelen opgenomen die wezenlijk leiden tot een negatievere effectscore op één of meerdere criteria.

9.1 Meest milieuvriendelijke alternatief

9.1.1 Beschrijving meest milieuvriendelijke alternatief

Het m.e.r.-besluit schrijft voor dat in een milieueffectrapport het alternatief wordt beschreven dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert. Dit wordt het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) genoemd. Het MMA is het alternatief met de minste nadelen en vooral de meeste voordelen voor het milieu. Het alternatief dient reëel, realistisch en technisch haalbaar en uitvoerbaar te zijn. Het gaat uit van de meest optimale combinatie van maatregelen en ingrepen voor milieu, natuur en landschap.

Het MMA is opgebouwd uit bouwstenen. Deze zijn gebaseerd op de punten waar zich op basis van de effectbeschrijving van het voorkeursalternatief (VKA) en de overige alternatieven uit het MER, mogelijkheden voordoen voor (verdere) verbetering van de milieusituatie. Sommige van deze bouwstenen zijn direct meegenomen in de aanpassing van het VKA tot het ontwerp, of worden meegenomen in de verdere uitwerking en plannen voor de uitvoering die volgen op het VKA.

Theoretisch is het niet altijd mogelijk om alle mogelijke milieumaatregelen mee te nemen, omdat de voorgestelde aanpassingen in het ene aspect negatieve (bij)effecten kunnen hebben in een of meerdere andere milieucomponenten. Bij het uitwerken van het MMA is vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting, waarbij de meest realistische en best haalbare effectbeperkende (mitigerende) en compenserende maatregelen worden meegenomen.

Het MMA voor het reconstructieplan Maas en Meierij komt grotendeels overeen met het MMA voor alle reconstructiegebieden in Brabant. Waar nodig zijn gebiedspecifieke accenten aangegeven. Het MMA voor Maas en Meierij bevat de volgende hoofdrichtingen:

1. Terugdringen overlap landbouwontwikkelingsgebieden met kwetsbare gebieden:

Om conflicten met beleid voor de bescherming van natuurgebieden te voorkomen, kan het areaal landbouwontwikkelingsgebied worden teruggebracht met struweelvogelgebieden, weidevogelgebieden, dassenleefgebieden, waterpotentiegebieden (AHS-landschap) en gebieden met landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Het negatieve effect op het milieu en de aanwezige natuurwaarden (door nieuwvestiging en uitbreiding in gebieden met een beschermde status) kan in sommige gevallen ook via de inzet van compenserende en mitigerende maatregelen worden voorkomen, zo blijkt uit het MER. Het is dan afhankelijk van de mate en wijze van compensatie het negatieve effect ook daadwerkelijk teruggedrongen kan worden. Uit de effectbepalingen voor het aspect landbouw blijkt echter dat het aantal duurzame locaties in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden groot is, waardoor er aanzienlijke groei van bestaande intensieve veehouderijen mogelijk is. Hierdoor kan plaatselijk groei van de ammoniak- en stankbelasting ontstaan. Vanuit dit uitgangspunt geredeneerd, kunnen in het MMA ook de delen van de landbouwontwikkelingsgebieden die op relatief korte afstand van kernen liggen en ook de relatief kleine landbouwontwikkelingsgebieden (zie alternatief 1b) omgezet worden in verwevingsgebied. Hiermee wordt als het ware gekozen voor de milieutechnisch meest geschikte nieuwvestigingslocaties.

2. Terugdringen groeimogelijkheden in verwevingsgebieden:

De groeimogelijkheden in verwevingsgebieden (en landbouwontwikkelingsgebieden) kunnen de milieuwinst, die gehaald wordt uit emissiereductie en verplaatsing, nivelleren. Het MMA gaat daarom uit van meer beperkingen voor de intensieve veehouderij in delen van verwevingsgebieden die vanuit milieu-overlast minder goed zijn gelegen. In alternatief 1 is dit gedaan door omzetting van verwevingsgebied in extensiveringsgebied. In het MMA wordt voorgesteld om in eerste instantie een

maximum bouwblokmaat van 1,5 hectare in te voeren. Hiermee wordt voorkomen dat positieve effecten die optreden door het verplaatsen en stoppen van bedrijven in extensiveringsgebieden voor een deel teniet worden gedaan door schaalvergroting op ongunstig gelegen locaties in verwevingsgebieden. Dit principe geldt het sterkst binnen een zone van 500 meter rond kernen. Bij natuurgebieden is dit effect vooral relevant voor depositiepieken op natuurgebieden.

Het MMA en de Integrale Zonering Intensieve Veehouderij

Op kaart 24 is de integrale zonering behorende bij het MMA weergegeven.

De extensiveringsgebieden die op deze kaart zijn weergegeven, zijn samengesteld uit de extensiveringsgebieden uit het VKA, aangevuld met een zone van 250 meter rondom kernen (woongebieden) en een zone van 500 meter rondom de voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden met een status als richtlijn (HRL, VRL) - of natuurbeschermingsgebied (voor zover al niet begrensd als extensiveringsgebied in het VKA). In deze gebieden geldt, net als in het VKA, dat vergroting van het agrarisch bouwblok van intensieve veehouderijen niet is toegestaan.

De landbouwontwikkelingsgebieden uit het MMA zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die onderdeel zijn van alternatief 1a en 1b: (zeer)sterke ruimtelijke sturing. Daarbinnen zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die onderdeel zijn van het alternatief 1b (zeer sterke ruimtelijke sturing) als prioritair aangemerkt.

In de landbouwontwikkelingsgebieden geldt een maximum bouwblokmaat van 3 hectare. Ook is in deze gebieden omschakeling naar intensieve veehouderij toegestaan (voor zover het duurzame locaties betreft). In de prioritair landbouwontwikkelingsgebieden geldt geen maximum bouwblokmaat.

Landbouwontwikkelingsgebieden in Maas en Meierij bieden in het algemeen meer milieuruimte dan landbouwontwikkelingsgebieden in een aantal andere reconstructiegebieden. Ook uit de voorrangsinventarisatie voor inplaatsingsgebieden voor de intensieve veehouderij (Iwaco, 2001, ARCADIS, 2001) blijkt dat de beste inplaatsingsgebieden onder andere in dit reconstructiegebied te vinden zijn. Vanuit milieuoogpunt verdient het daarom aanbeveling om de prioritair landbouwontwikkelingsgebieden in Maas en Meierij te benutten als inplaatsingsgebied voor uitplaatsing van bedrijven uit andere reconstructiegebieden.

De overige gebieden (voor zover niet aangeduid als 'geen reconstructie') zijn begrensd als verwevingsgebied. Om te voorkomen dat grootschalige ontwikkelingen plaatsvinden op slecht gelegen locaties in de verwevingsgebieden, wordt naast een absoluut plafond ook een relatief plafond gehanteerd. Een bouwblok in een verwevingsgebied kan maximaal 20% worden vergroot, met een absoluut maximum van 1,5 hectare. Dit betekent niet dat verdere bedrijfsontwikkeling is uitgesloten. Voor goed gelegen locaties is ontwikkeling boven 1,5 hectare mogelijk, tot maximaal 2,5 hectare.

Bij uitbreiding buiten het vigerende bouwblok in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden kunnen diverse tegenprestaties worden verlangd om effecten op milieu, natuur en landschap te voorkomen. Dit kan variëren van een aantal basiseisen bij een uitbreiding binnen de maximummaat, via extra tegenprestaties bij een uitbreiding boven de maximummaat en verdergaande tegenprestaties bij nieuwvestiging.

3. Waterdoelen rondom natte natuurparels uitbreiden: In het VKA is opgenomen dat overal rond natte natuurparels een bufferzone komt van 500 meter, maar dat er geen maatregelen genomen worden in die 500 meterzone die leiden tot een verdere vernatting. Voor de natte natuurparels loont het om rondom enkele natte natuurparels in te zetten op verdergaande maatregelen. Voor de kwaliteit van de natuurwaarden, en het bereiken van de randvoorwaarden voor de gewenste natuurdoeltypen is extra vernatting nuttig.

4. Versnelde realisatie EHS: Vanuit de wens om de EHS te realiseren en de wens om milieudoelen te halen loont het extra in te zetten op versneld realiseren van de EHS vooral in en rondom de natte natuurparels. In natte natuurparels kan hiermee de bemestingsdruk teruggedrongen worden waardoor de kwaliteit van bodem en water (in combinatie met grondwaterstandsverhoging) zich gunstig zullen ontwikkelen.

5. Waterconservering ten behoeve van de landbouw: In een alternatief is voorgesteld verdergaande waterconserveringsmaatregelen door te voeren in grote delen van de landbouwgebieden. Dit blijkt sterk voordelig voor de landbouwopbrengst als gevolg van verbetering van groeiomstandigheden in droge gebieden en slechts beperkt nadelig als gevolg van extra vernatting in al natte gebieden. De maatregel wordt vooral ingezet ten behoeve van de landbouw, maar heeft tevens voordelen voor de natuur, zeker ook op de plekken waar (droge) natuurgebieden liggen (bijvoorbeeld inzigggebieden als de Maashorst).

Naast bovengenoemde hoofdpunten worden de volgende maatregelen in het MMA voorgesteld:

- Alleen intensieve veehouderijbedrijven verplaatsen indien er sprake is van gecombineerde problematiek;
- Inzet van een extra sloopregeling (voorfinanciering of beleidsruimte in ruil voor sloop van stallen) te koppelen aan meer planologische ruimte (hergebruik VABis, kernrandzones);
- Nieuwvestiging alleen toestaan indien deze plaatsvindt in de vorm van projectlocaties, dus met meerdere bedrijven bij elkaar, hetgeen leidt tot extra milieu- en veterinaire rendement en concentratie;
- Het actief intrekken van milieuvergunningen en onbenutte delen van bouwblokken;
- Meer inzet op toepassing van technische maatregelen ten aanzien van ammoniak en stank, die verder gaan dan nu wettelijk verplicht is of gaat worden conform alternatief 2;
- Ook zoning en bijbehorende regels toepassen op de grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven;
- Extra stimulerende maatregelen (in kernrandzones) gericht op verminderen stankoverlast door veldemissies (na het uitrijden van mest);
- Extra stimulerende maatregelen (rond de meest kwetsbare natuurgebieden) gericht op verminderen ammoniakemissie door bemesting (in combinatie met extensivering van het agrarisch grondgebruik);
- Het stimuleren van mestvergisting, en vervolgens het toepassen van vergiste mest in kernrandzones en rond de kwetsbare natuurgebieden met een status (Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden);
- Vrijwaren zoekgebieden voor regionale waterberging van kapitaalsintensieve ontwikkelingen;
- Het aanwijzen van bufferzones (voorkomen van ongewenste ingrepen in de waterhuishouding) rondom alle natte natuurgebieden, ook voor die gebieden waar er nog geen maatregelen worden genomen;
- Aanleg zuiveringsmoerassen, vloeivelden, uitmijning, afgraven, dempen van afvoersloten, scheiden van waterstromen etc., ten behoeve van het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit in en rond natuurgebieden;
- Extra inzet van het instrument herverkaveling en extensivering grondgebruik rondom natte natuurgebieden en in beekdalen;
- Naar voren halen aanpak van ontsnipperingsknelpunten waardoor verbindingzones eerder functioneren;
- Extra inspanningen om ook de droge ecologische verbindingen versneld te realiseren;
- Zwaardere maatregelen inzetten om knelpunten die natuurontwikkeling tegenhouden op te lossen door bijvoorbeeld onteigening;

- Extra aandacht voor ‘uitgekiende’ lokalisering intensieve recreatie en sociale en economische zones;
- Het principe van uitbreiding koppelen aan tegenprestaties ook in glastuinbouw, boomteelt, intensieve recreatie, grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven;
- Differentiatie aanbrenge in mogelijkheden voor ontwikkelingszones sociale economie in en buiten cultuurhistorisch waardevolle gebieden;
- Minder planologische ruimte in de groene open zone (zand- en broekontginningen);
- Concentratie van inzet van leefbaarheidsmaatregelen in kleine kernen en kernen die zijn gelegen op grote afstand van middelgrote kernen en steden.

9.1.2 Kosten van het meest milieuvriendelijke alternatief Integrale zonerings- en flankerend beleid

De hoeveelheid te besteden geld is een zeer bepalende factor voor de te behalen resultaten. Hoe meer geld beschikbaar is, des te positiever zal een alternatief scoren op het gebied van de milieueffecten. Anders geformuleerd: een MMA waarin alle milieudoelen worden gerealiseerd, zal veel meer budget vragen dan opgenomen in de begroting van dit reconstructieplan. Het is op dit moment niet reëel te veronderstellen dat een veel hoger budget beschikbaar zal zijn. Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het reconstructieplan, dan zullen de milieueffecten positiever uitvallen. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen de milieueffecten minder positief zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Om er voor te zorgen dat het MMA voor het onderdeel integrale zonerings- en flankerend beleid een gelijkwaardig en realistisch alternatief is, is het MMA dus ontwikkeld met de geachte dat eenzelfde hoeveelheid geld beschikbaar is. Het MMA varieert dus in eerste instantie niet op het gebied van de totale hoeveelheid beschikbare gelden. Wel verschilt het MMA van het VKA voor wat betreft het regulerend beleid en de verdeling van gelden tussen de begrotingsposten ‘verplaatsingen’ en ‘inzet bovenwettelijke techniek’. Zo worden in het VKA 45 intensieve veehouderijbedrijven verplaatst. In het MMA bedraagt dit aantal slechts 15. Dit laatste aantal is gebaseerd op het aantal grotere intensieve veehouderijbedrijven, gelegen in extensiveringsgebieden, waarbij er sprake is van een zogenaamd ‘gecombineerde problematiek’. Er is dus bijvoorbeeld een knelpunt voor landschap en voor ammoniak. Het aantal (grotere) intensieve veehouderijbedrijven waarbij er sprake is van zo’n gecombineerde problematiek is circa 50. De inschatting is dat maximaal 15 van deze bedrijven daadwerkelijk verplaatst willen en kunnen worden.

De besparing op de begrotingspost ten opzichte van het VKA, dat zo wordt bereikt, is circa 27 miljoen euro. Dit geld wordt in het MMA ingezet om het toepassen van bovenwettelijke technieken te stimuleren (stallen en veldemissies), ten einde het aantal lokale depositiepieken te verminderen, een extra reductie van stalemissie te bewerkstelligen, extra knelpunten ten aanzien van overlap van stankcirkels met stankgevoelige objecten op te lossen en het aantal geurgehinderden te reduceren.

Bodem en water

De extra maatregelen die in het MMA worden voorgesteld voor het thema bodem en water brengen ook extra kosten met zich mee. Het gaat dan vooral om extra kosten voor:

- Compensatie extra natschade door grootschalige vernatting natte natuur (en omgeving);
- Waterconservering in landbouwgebied;
- Extra inrichtingskosten natte natuur (vergraving toplaag, uitmijning, scheiding waterstromen).

Compensatie extra natschade.

Het alternatief met verdergaande vernattingmaatregelen voor de natte natuur leidt op 2500 hectare extra landbouwgrond tot natschade. Via de economische waarde van de grondgebruiksfunctie (hier gesteld op gemiddeld € 1000 per ha), de mate van opbrengstderving (circa 10%) en een kapitalisatiefactor (10 jaar) kan een inschatting gemaakt worden van de aanvullende kosten. Deze uitgebreide analyse is in het kader van de effectbepaling voor het MER overigens niet uitgevoerd. Er wordt hiervoor verwezen naar het Effectenonderzoek Water (2003).

Uitgaande van de genoemde waarden worden de aanvullende kosten globaal ingeschat op € 2.500.000. Aanvullend hierop moeten inrichtingskosten meegenomen worden om de gewenste vernatting daadwerkelijk te realiseren. Het is niet te zeggen of deze sterk afwijken van het VKA.

In de genoemde kosten is het positieve effect op de landbouwproductie buiten beschouwing gelaten, omdat beide invloeden niet zondermeer opgeteld kunnen worden.

Waterconservering landbouwgebied

De verbetering van de vochtvoorziening in de landbouw heeft vooral betrekking op het aanpassen (optimaliseren) van de lokale ont- en afwatering. Hiervoor zijn al kosten opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Het verder optimaliseren van de maatregelen brengt niet per definitie aanvullende kosten met zich mee.

Extra inrichtingskosten voor verbetering waterkwaliteit

Binnen het MMA worden aanvullende maatregelen voorgesteld om de uitspoeling van vooral fosfaat (maar ook bijvoorbeeld zware metalen) tegen te gaan (uitmijning) of het effect ervan te minimaliseren (scheiden waterstromen). De maatregel is niet tot in detail uitgewerkt. Uitgaande van het Effectenonderzoek Water wordt voor de aanvullende kosten uitgegaan van een eenheidsprijs van € 10.000 per hectare voor inrichtingsmaatregelen. Het areaal waarop deze maatregelen plaats moeten vinden is niet aan te geven.

Natuur

De in het MMA opgenomen versnelde realisatie van de EHS betekent vooral dat het hiervoor benodigde budget eerder in de tijd ingezet moet worden. Er moeten eerder grondaankopen worden gedaan. Ook voor het eerder aanpakken van versnipperingsknelpunten moet het budget eerder ingezet worden. De extra inspanningen om ook de droge ecologische verbindingen versneld te realiseren kosten extra geld. Dit geldt ook voor de inzet van zwaardere maatregelen om knelpunten die natuurontwikkeling tegenhouden, op te lossen. Het verplaatsen van bijvoorbeeld intensieve recreatiebedrijven uit kwetsbare natuur brengt ook extra kosten met zich mee.

9.2 Vergelijking tussen concept-VKA, alternatieven en het MMA

In het MMA is, op basis van de effectbeschrijving van het concept-VKA en de overige alternatieven, nagegaan of een verdere milieuverbetering mogelijk is. Uit de vorige paragraaf blijkt dat op een aantal milieuaspecten het MMA positiever scoort dan het concept-VKA. Soms zijn maatregelen gericht op een verbetering van de omgevingskwaliteit (bijvoorbeeld het ontzien van kwetsbare gebieden als natte natuurparels) goed in te passen in een duurzame economische landbouw. Een vergaand MMA om de milieudoelen (vooral de doelen omtrent ammoniakemissie) te halen is realistisch, doch beperkt al snel de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij.

Daar waar dit niet het geval is, zijn elementen uit het MMA en de alternatieven overgenomen in het plan. Dit geldt voor de volgende onderdelen:

1. Inperking van het areaal landbouwontwikkelingsgebied binnen 1500 meter van Vogel-, Habitatrictlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden en het reduceren van directe ontwikkelingsmogelijkheden in struweelvogelgebieden, weidevogelgebieden, dassenleefgebieden, waterpotentiegebied en gebieden met landschappelijke en cultuurhistorische waarden door het introduceren van secundaire landbouwontwikkelingsgebieden;
2. Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden (natte natuurparels) tegen verdroging;
3. Waterconservering voor de landbouw, waarbij de natuurwaarden in deze gebieden licht meeprofiteren van de vernatting;
4. Het actief intrekken van onbenutte milieuvorgunningen indien het bedrijf of de tak intensieve veehouderij niet meer in werking is.

Dit leidt kort samengevat tot de volgende milieuvoordelen en een substantieel betere score op de 7-puntsschaal:

- Minder depositie op de belangrijkste natuurgebieden door een betere zonering (conform alternatief 1). De schaalvergroting wordt meer geconcentreerd ingevuld en conflictsituaties rondom gebieden met een natuurstatus worden vermeden;
- Meer effecten in het watersysteem en de waterkwaliteit in en rondom de natte natuurparels (conform alternatief 3).

9.3 Gemaakte keuzes voor het VKA

Bij het vaststellen van het ontwerpconstructieplan zijn een aantal veranderingen aangebracht ten opzichte van het eerste conceptreconstructieplan. Hieronder staat welke belangrijkste veranderingen dat zijn. Deze veranderingen zijn vooral gebaseerd op de informatie uit de effectbeschrijving van het eerste conceptreconstructieplan en op reacties op het eerste concept.

1. Met het oog op de planologische doorwerking van concrete waterbergingsgebieden, waar vooral vanuit de waterschappen op was aangedrongen, is in het ontwerp een onderscheid gemaakt tussen de al bestaande waterbergingsgebieden en de in de eerste planfase te realiseren gebieden. Beide categorieën zullen doorwerken in de bestemmingsplannen, zowel op kaart als met bepalingen. Daarnaast zijn de voorlopig te reserveren waterbergingsgebieden 2050 in één categorie opgenomen. In het eerste concept was nog onderscheid gemaakt tussen te realiseren waterbergingsgebieden in de eerste fase, in de tweede fase en ná de tweede fase. De laatste twee categorieën zijn opgenomen in de categorie ‘voorlopig te reserveren waterbergingsgebieden 2050’. Hiermee sluiten we beter aan bij de planning van de waterschappen, die uiterlijk september 2005 met een begrenzingvoorstel komen voor alle te realiseren waterbergingsgebieden;
2. In het ontwerp zijn beschermingszones van 500 meter rond alle natte natuurparels opgenomen. Hierin worden maatregelen genomen om de natte natuurparels hydrologisch te beschermen. Deze zones krijgen een planologische bescherming;
3. De plannen voor sanering van rwzi's zijn concreter gemaakt;
4. In het algemeen waren er opmerkingen dat in het plan van Maas en Meierij (te) weinig gedaan zou worden aan verbetering van de waterkwaliteit en dat er weinig concrete projecten opgenomen waren in het plan. In het ontwerpplan is dit niet veel anders. Gebiedsgerichte waterkwaliteitsprojecten worden in Maas en Meierij in de eerste planperiode nog niet gestart, omdat de vijf pilots die worden opgezet buiten Maas en Meierij liggen;
5. Naar aanleiding van opmerkingen vanuit de gemeente 's-Hertogenbosch zijn bij het onderdeel 'beekherstel' voor de eerste planperiode toegevoegd: Stads-Dommel, Stads-Aa en Dieze;

6. Toegevoegd is dat er in de eerste planperiode gestart wordt met herinrichting van de voormalige stortplaats Vlagheide;
7. Thema licht: een deel van de Maashorst is nu aangewezen als aandachtsgebied voor maatregelen donkere gebieden. Op deze manier is er een logische aansluiting met het donkere gebied dat is aangewezen in het aangrenzende reconstructiegebied Peel en Maas;
8. De invulling van het soortenbeschermingsbeleid is geconcretiseerd. Er zijn soorten en gebieden genoemd waarmee in de reconstructie aan de slag wordt gegaan;
9. De RNLE-begrenzing van het Groene Woud is aangepast zodat een deel van de Rooische Heide en een gebied ten zuidoosten van Sint Michielsgestel (weer) binnen de RNLE ligt;
10. Op de kaart is nu ten westen van Nuland een zoeklocatie voor landgoederen opgenomen;
11. Bij de aanwijzing van gebieden waar we extensivering van de melkveehouderij willen stimuleren (de zogenaamde Koopmansgebieden), zijn enkele gebieden toegevoegd. Het gaat om de Rooische Heide en een deel van de Maashorst. Daarnaast is het grondwaterbeschermingsgebied bij Lith van de lijst van Koopmansgebieden afgevoerd;
12. De varkensvrije zones zijn geschrapt vanwege de mogelijkheid die is ontstaan om te vaccineren;
13. In het eerste concept is aangegeven dat in het reconstructieplan een uitwerking zou worden gemaakt voor de ontwikkeling van intensieve plantaardige teelten in kwetsbare gebieden. Gebleken is dat de bestemmingsplannen in Maas en Meierij al voldoende garanties bieden voor de bescherming van kwetsbare gebieden om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan. Er zijn daarom in het ontwerp geen extra regels opgenomen om sturing te geven aan de ontwikkeling van de intensieve teelten. Wel wordt uitgebreider op dit onderwerp ingegaan;
14. Voor de mogelijkheden van het benutten van voormalige agrarische bedrijfslocaties is een provinciale notitie verschenen. Hier is in het ontwerp gebruik van gemaakt;
15. In het eerste concept is aangegeven dat in het reconstructieplan gebieden worden voorgedragen waar een uitwerkingsplan in relatie met herverkaveling van toepassing kan zijn. In het ontwerp is het gebied tussen Heeswijk-Dinther, Berlicum en Kaathoven voorlopig aangemerkt als zoekgebied voor een dergelijk uitwerkingsplan;
16. Voor de Kloosterstraat is in § 6.2.1 (regionale waterberging) de opmerking “Daarom is het gestelde van het Streekplan dat in waterbergingsgebieden kapitaalintensieve functies geweerd moeten worden, niet van toepassing voor dit gebied” geschrapt;
17. Er zijn veel wijzigingen in de zonering van extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden:
 - Er is op aanwijzingen van het Rijk en de provincie binnen de extensiveringsgebieden onderscheid gemaakt tussen gebieden waar de Stankwet van toepassing is (extensiveringsgebieden natuur) en waar niet;
 - Het onderscheid tussen verwevingsgebieden waar wel of geen omschakeling van een agrarisch bedrijf naar een intensief veehouderijbedrijf is toegestaan, is komen te vervallen. In alle verwevingsgebieden is nu in principe omschakeling van een agrarisch bedrijf naar intensieve veehouderij mogelijk. In de verwevingsgebieden op de dekzandrug tussen Nistelrode en Berlicum is echter nog steeds omschakeling niet wenselijk;
 - Bij bepaalde (delen van) landbouwontwikkelingsgebieden is sprake van overlap met kwetsbare functies. Deze (delen van) landbouwontwikkelingsgebieden hebben wij aangeduid als secundaire landbouwontwikkelingsgebieden. Het overige deel is primair landbouwontwikkelingsgebied. In Maas en Meierij is het planologische regime in beide landbouwontwikkelingsgebieden, hetzelfde(!);
 - In verwevingsgebieden op duurzame locaties geldt dat tot een omvang van 1,5 hectare vergroting van bouwblokken aan de gemeenten wordt overgelaten. In de landbouwontwikkelingsgebieden ligt deze grens voor de duurzame locaties op 2,5 hectare

- Bij uitbreidingen boven deze omvang geldt nu een goedkeuringseis van GS;
- Het planologisch regime (bijvoorbeeld het ‘bouwblok op maat’) is verder uitgewerkt;
18. Er zijn wijzigingen aangebracht op de begrenzingen van de landbouwontwikkelingsgebieden. Voor een belangrijk deel komen de doorgevoerde grenswijzigingen overeen met de voorstellen van alternatief 1 uit hoofdstuk 7:
- Het landbouwontwikkelingsgebied boven Kruisstraat en Geffen is gewijzigd zodat de weidevogelgebieden er nu buiten liggen, er een strook ten zuiden van de Hertogswetering gevrijwaard is en dat gebieden binnen de invloedssfeer van de stadsuitbreiding ‘De Grootte Wielen’ er buiten liggen;
 - De begrenzing van het landbouwontwikkelingsgebied Oijen is aangepast zodat het zoekgebied rivierverruiming er buiten valt en het gebied met archeologische waarden verwevingsgebied is;
 - De begrenzing van het landbouwontwikkelingsgebied Grolderseweg is op kleine punten aangepast, waardoor het landbouwontwikkelingsgebied verder van de kom van Heesch en verder van een kwetsbaar natuurgebiedje aan de zuidkant ligt. Er blijft een overlap met struweelvogelgebied ter grootte van 75 ha. Er is ter plaatse een dasen- en struweelvogelconvenant met de gemeente opgesteld;
 - De begrenzingen van het landbouwontwikkelingsgebied Loosbroek-Oost en Hazelbergsche Broek zijn op enige kleine correcties na, ongewijzigd gebleven;
 - De begrenzing van het landbouwontwikkelingsgebied ‘t Woud is aangepast zodat het waterpotentiegebied en het landschappelijk waardevolle gebied in bezit van Staatsbosbeheer, er buiten vallen;
19. Het stedelijk uitloopgebied is rondom Geffen uitgebreid voor een betere afstemming op het uitwerkingsplan van de stedelijke regio Waalboss. Ten westen van Oss is een stuk stedelijk uitloopgebied verdwenen, vanwege de begrenzing van het landbouwontwikkelingsgebied ten noorden van Geffen;
20. Er wordt in het ontwerp uitgebreid aandacht besteed aan noodoverloopgebieden en de Kaderrichtlijn Water;
21. De uitkomsten van de watertoets en de natuurtoets zijn opgenomen.
- Daarnaast is een aantal onderwerpen concreter gemaakt (bijvoorbeeld het versnellen van de EHS), verhelderd of verder uitgewerkt (zoals de balans voor de intensieve veehouderij). Bij de vaststelling van het plan is, mede op basis van de inspraak, een aantal wijzigingen aangebracht. Het gaat meestal om verbeteringen, verduidelijkingen, actualisaties en een betere juridische verankering (onder anderen begrenzing RNLE Groene Woud en begrenzing Bokhovense Polder als extensiveringsgebied).
- Op de volgende hoofdpunten is het plan niet veranderd, ondanks dat de effectbeschrijving daartoe wel aanleiding kan geven. De argumenten voor deze keuzes zijn ook beschreven:
- Er is niet voor gekozen het verwevingsgebied in de landschapsecologische zone (LEZ) tussen Nuland en Geffen te laten vervallen en te begrenzen als extensiveringsgebied. Dit is vanwege de omvang van de LEZ. Het zou betekenen dat er nauwelijks verwevingsgebied in de gemeente Maasdonk zou liggen;
 - Er is niet voor gekozen om de functie intensief recreatief gebied nabij Engelermeer, die overlapt met de LEZ tussen Vlijmen en ‘s-Hertogenbosch, te laten vervallen. De aanwijzing van intensief recreatief gebied kan samengaan met het openhouden en landschappelijk herstellen van de LEZ. Hiervoor zijn in het reconstructieplan randvoorwaarden opgenomen;
 - Er is niet voor gekozen om het intensief recreatief gebied en de recreatieve poort in de Lithse Ham, die overlappen met de RNLE Maasuitwaarden, te laten vervallen. Het Streekplan biedt voldoende waarborgen om de RNLE te beschermen. Zo kunnen hier alleen bestaande bedrijven binnen randvoorwaarden ontwikkelen en mag geen nieuw-

- vestiging van recreatieve bedrijven plaatsvinden;
- Het landbouwontwikkelingsgebied Grolderseweg overlapt met een reserveringsgebied waterberging. De begrenzing van dit landbouwontwikkelingsgebied is gehandhaafd, omdat bij waterschap Aa en Maas is aangedrongen de regionale waterberging in 't Grolder te concentreren in het gebied De Wielen (binnen 't Grolder) en in een strook langs de Grootte Wetering. Op deze manier is er geen overlap.

10 Uitvoering

In de reconstructie staat de uitvoering centraal. In dit hoofdstuk gaan we in op onze uitvoeringsstrategie (§10.1) en de organisatie van de uitvoering (§10.2). In §10.3 geven we een indicatie van de kosten van dit plan. De inzet van regelingen en instrumenten komt aan bod in §10.4. Paragraaf 10.5 gaat in op de bestuursovereenkomsten. Vervolgens komt in §10.6 de rol van communicatie in de uitvoering aan bod. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de wijze waarop we de uitvoering gaan monitoren (§10.7).

10.1 Uitvoeringsstrategie

10.1.1 Programmering op doelen

Het reconstructieplan is een ‘doelenplan’: het geeft aan wat we in 2016 gerealiseerd willen hebben. De programmering van de uitvoering vindt plaats aan de hand van deze doelen. Een plan met helder geformuleerde einddoelen heeft veel voordelen ten opzichte van de meer traditionele blauwdrukplannen met een ruimtelijk eindbeeld:

1. *Het vergroot de doelgerichtheid en kosteneffectiviteit in de programmering en uitvoering.* Heldere, meetbare doelen dwingen tot nadenken over de beoogde effecten van projecten en de bijdrage die de projecten kunnen leveren aan het realiseren van de doelen. Zo kan de (kosten) effectiviteit van verschillende projecten of activiteiten tegen elkaar afgewogen worden en kunnen de juiste keuzes gemaakt worden - welke projecten worden waar en wanneer uitgevoerd?.
2. *Monitoring, evaluatie en bijstelling worden eenvoudiger.* Een belangrijk onderdeel van de uitvoering van de reconstructie is - ook voor het rijk - de monitoring en evaluatie van de behaalde resultaten, op basis waarvan het uitvoeringsprogramma kan worden bijgesteld. Daarbij gaat het steeds minder om de vraag of een activiteit of project inderdaad is uitgevoerd, maar veel meer om de vraag in welke mate de activiteit of het project heeft bijgedragen aan het realiseren van de doelen. Het formuleren van heldere, meetbare doelen maakt deze werkwijze mogelijk.
3. *Het vergroten van de flexibiliteit.* Sturen op doelen biedt flexibiliteit bij de uitvoering in de streek. Als de omstandigheden veranderen, kunnen de betrokken partijen activiteiten eerder, later of op andere wijze uitvoeren. Hiervoor hoeven niet steeds opnieuw bestuurlijke afspraken gemaakt te worden, op voorwaarde dat de doelen gehaald worden.
4. *Ambities blijven overeind,* terwijl de uitvoeringstermijn kan veranderen. Door doelen centraal te stellen kunnen ook bij tegenvallende financiële ruimte de ambities overeind blijven, zonder het plan meteen te moeten bijstellen. Sturen op doelen maakt het mogelijk om de doelen gedurende de uitvoering te faseren, dus sneller of juist langzamer te realiseren, afhankelijk van de mogelijkheden die zich voordoen.
5. *Het vormt de basis voor bestuurlijke afspraken.* Helder geformuleerde, meetbare doelen vormen een goede basis voor bestuurlijke afspraken tussen relevante betrokken partijen. De opbouw van het plan en de geformuleerde doelen bieden hiervoor de mogelijkheid. Ze vormen het beleidsmatige toetsingskader voor de programmering van de activiteiten in de streek.

Uitvoeringsprogramma

Het reconstructieplan geeft inzicht in de doelen voor de lange termijn, in hetgeen we in 2016, aan het eind van het reconstructieproces bereikt willen hebben. In het uitvoeringsprogramma wordt de vertaalslag gemaakt van deze lange termijn doelen naar de doelen voor de korte termijn, de komende vier jaar. Deze vormen als het ware een tussenstop op weg naar het realiseren van dit eindbeeld op de lange termijn. Deze tussendoelen zijn zo goed als mogelijk gekwantificeerd en meetbaar gemaakt.

10.1.2 Gefaseerde aanpak in de uitvoering

Reconstructie is en blijft een dynamisch proces. Het is niet mogelijk alles tegelijk op te pakken. Een gefaseerde aanpak van plan en uitvoeringsprogramma maakt het mogelijk tijdig bij te sturen op basis van de ervaringen in de uitvoering. Ook kunnen nieuwe ontwikkelingen, inzichten of andere prioriteiten in het beleid worden verwerkt.

De volgende overwegingen hebben een rol gespeeld bij de fasering:

1. Onze prioriteiten bij het realiseren van bepaalde doelen (in willekeurige volgorde):
 - de ontwikkeling van natuurlijke watersystemen (waterberging, beekherstel, vernatting).
 - het realiseren van de ecologische hoofdstructuur en herstel en bescherming van het landschap;
 - de uitplaatsing van de intensieve veehouderij uit de extensiveringsgebieden gekoppeld aan inplaatsing en ontwikkeling van de intensieve veehouderij op duurzame locaties;
 - economische ontwikkeling en behoud van leefbaarheid in het landelijk gebied;
2. Het belang van een combinatie van thematische ambities en maatregelen en van de aanpak van meer complexe, gestapelde (geïntegreerde) problematiek en maatregelen. Op sommige plaatsen zullen thematische maatregelen volstaan. Maar vaak zal dat niet het geval zijn. Een integrale aanpak is immers eigen aan het reconstructieproces. Ook willen we meer weerbare kwesties die een langere voorbereidingstijd vragen niet in de tijd naar achter schuiven. Dan is het van belang de voorbereiding daarvan in de periode 2005 - 2008 te starten.
3. Overwegingen van praktische aard: de quick wins: maatregelen die snel kunnen worden uitgevoerd en projecten die snel kunnen worden gerealiseerd.
4. Maatregelen en activiteiten die de bevolking in het gebied het meest wenselijk acht.

10.1.3 Van doelen naar projecten

Op gang brengen van het proces

Om het uitvoeringsproces op gang te brengen is een stevig geloof in de doelen van reconstructie nodig plus het hierbij behorende enthousiasme, initiatief en verantwoordelijkheid van partijen in de streek, gesteund door provincie en Rijk. De provincie wil het uitvoeringsproces op gang brengen door heldere afspraken te maken in een uitvoeringsconvenant. Hierin komen afspraken over wie wat doet, wie wat betaalt en hoe we de uitvoering van de grond krijgen. We willen initiatiefnemers stimuleren en ondersteunen. We vragen de reconstructiecommissie om drijvende krachten in de streek mobiliseren. Door partijen met elkaar in contact te brengen kunnen projecten gezamenlijk worden opgepakt. Hierdoor wordt de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële haalbaarheid aanzienlijk vergroot. De samenwerking die in de afgelopen jaren al is ontstaan, is van essentieel belang om tot een effectieve uitvoering te komen. Deze zal worden gecontinueerd en waar mogelijk uitgebouwd. Waar nodig willen we nieuwe samenwerkingsverbanden tot stand brengen.

Oog voor verschillen in uitgangssituatie

Afhankelijk van de uitgangssituatie kan de strategie om doelen te realiseren verschillen. Een goede analyse van de ruimtelijke, economische en milieuproblematiek is dan ook essentieel om tot goede projecten te komen.

Daarbij moeten tal van vragen beantwoord worden. Speelt er één probleem en is er dus één doel, of is er een combinatie van problemen en moeten er dus meerdere doelen die met elkaar samenhangen gerealiseerd worden? Is er een verkavelingsprobleem in het gebied? Hoe groot is dan de omvang daarvan? Ook vragen als 'is er een landinrichtingscommissie of andere uitvoeringscommissie in het gebied actief die het realiseren kan oppakken' moeten worden beantwoord? Per gebied moet steeds worden gekeken naar de meest effectieve en efficiënte uitvoeringsvorm.

Wanneer zich in een gebied kansen voordoen om in een (integraal) project meerdere doelen tegelijk te realiseren moeten deze worden benut. Een goed voorbeeld hiervan zijn de beekdalen. Vaak willen we hier meerdere doelen tegelijk realiseren zoals beekherstel, natuurontwikkeling, waterberging, landschapsversterking, multifunctionele landbouw en recreatieve routestructuren.

Het bedenken van slimme combinaties in één project dient dan vele doelen.

Oog voor het totale programma

De reconstructie is geen vrijblijvend proces. De partijen in de streek moeten voldoende oog hebben voor het totale programma waarin de doelen zijn vastgelegd en waarop de financiering is gebaseerd. Dat heeft consequenties voor de manier waarop zij verantwoordelijkheid nemen voor individuele projecten.

Het is daarom van belang individuele projecten te beoordelen op hun positie binnen het totale programma. Criteria die een rol spelen bij de beoordeling van projecten zijn bijdrage aan de reconstructiedoelen ook in relatie tot de kosten van het project, haalbaarheid en tempo van uitvoering.

Samenwerking en creativiteit

De uitvoering van de reconstructie vergt een grote inzet van alle partijen. Maar ook vooral een grote creativiteit en bereidheid om samen te werken in de manier waarop het proces wordt opgepakt. Dat planning met blauwdrukken niet werkt, is al eerder vast komen te staan. Maar we kunnen gebruik maken van nieuwe verworvenheden op het gebied van planning. Kern daarvan is om betrokkenen in een vroeg stadium bij elkaar te brengen om gezamenlijk te bepalen hoe de gestelde doelen in de praktijk het best kunnen worden gerealiseerd en welke projecten daarvoor nodig zijn. Door kennis van bedrijven, belangengroepen, ontwerpers, burgers, overheden en kennisinstututen aan elkaar te koppelen, worden nieuwe kansen gecreëerd. Op die manier wordt vernieuwing en innovatie in de hand gewerkt en kunnen het imago en de ontwikkelkracht van de regio worden versterkt.

Het is van groot belang de juiste mensen te selecteren om het proces op gang te brengen en te houden. De ideevorming vraagt om innovatieve wetenschappers, specialisten en creatieve geesten. De draagvlakvorming vraagt om spelers uit de wereld van opinievorming en beleid. De uitvoering vraagt om financiers, bestuurders en projectontwikkelaars. In Brabant spelen diverse ontwikkelingsmaatschappijen hierin nu al een onmisbare rol.

Bij de planvorming heeft de zogenoemde Telos-Driehoek centraal gestaan. Dit is een model dat ontwikkeld is door het Brabants Centrum voor Duurzaamheidsvraagstukken. Het kan gebruikt worden om het ecologisch, economisch en sociaal-cultureel kapitaal met elkaar in evenwicht te brengen. Het is van belang dat deze manier van denken ook in de uitvoering terugkomt.

Een krachtige ondersteuning van de uitvoering door de betrokken overheden is onontbeerlijk. Dit vergt een meer bedrijfsmatige en sterker op uitvoering gerichte manier van handelen van de betrokken overheden, Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen.

Het reconstructieproces is een integraal proces. Dat vergt een grote mate van synergie in het

denken en handelen van bestuurders en ambtenaren van de verschillende beleidssectoren die bij de plattelandontwikkeling zijn betrokken. Beoordelaars van ruimtelijke of sociale en economische plannen, vergunningverleners en subsidieverstrekkers moeten in een vroegtijdig stadium bij de ontwikkeling van uitvoeringsplannen worden betrokken om kansen en haalbaarheid van projecten mee in te schatten. Dit maakt vroegtijdige bijsturing mogelijk en voorkomt teleurstelling achteraf. Daarnaast is het van belang dat financiële programma's binnen diverse overheden ontkokerd worden.

10.2 Uitvoeringsorganisatie

10.2 ↔ 6.2

In het reconstructieproces is een goede wisselwerking en samenwerking tussen de verschillende overheden, maatschappelijke partners en particulier initiatief tot stand gekomen. Gezamenlijk hebben bestuurslagen en maatschappelijke instellingen de ambities voor Maas en Meierij bepaald. Deze gezamenlijke aanpak en verantwoordelijkheid, die in de voorbereidingsfase van het reconstructieplan is opgebouwd, zal in de fase van uitvoering worden voortgezet en uitgebreid.

Hoofddlijn daarbij is dat de uitvoering in de streek wordt vorm gegeven. De streek weet wat er in het gebied speelt en waar de kansen liggen. De streek is ook het best in staat om snel en effectief de beoogde doelen te realiseren. De reconstructiecommissie en het samenwerkingsverband van uitvoerende partijen hebben dan ook een belangrijke rol in de uitvoering.

Gedeputeerde Staten zullen de uitvoering in Maas en Meierij actief ondersteunen. Structureel worden een gebiedscoördinator en een gebiedsmakelaar ingezet. Deze medewerkers participeren ook in het hierboven genoemde samenwerkingsverband. Verdere capaciteitsinzet wordt flexibel op basis van het provinciale uitvoeringsprogramma toegekend. Voorts wordt per gebied bijgedragen in de kosten van een streekmanager. De reconstructiecommissies krijgen de beschikking over een werkbudget.

Binnen de provincie wordt een "back-office" ingericht die in de praktijk zal werken als vraagbaak voor vragen in de regio en als loket cq eerste aanspreekpunt voor vragen op inhoudelijk, financieel en juridisch gebied. De "back-office" is voorts het coördinatiepunt voor afstemming met de lijnorganisatie, de toetsing van projectvoorstellen en voor de provinciale programmering en monitoring

10.3 Indicatieve kosten

10.3 ↔ 6.4

De bekostiging van het uitvoeringsproces is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Op basis van normkosten zijn de totale kosten tot 2016 berekend. Voor het realiseren van het voorkeursalternatief (doelen 2016) van Maas en Meierij worden de kosten geraamd op € 309 miljoen.

De volgende tabel geeft een indicatief overzicht van de kosten per reconstructiedoel.

Tabel 10.1 Indicatieve kosten per reconstructiedoel

Reconstructiedoelen		Kosten t/m 2016	
Proces	0. Procesgelden	€	900.000
Water en bodem	1. Mogelijkheden voor regionale waterberging zijn toegenomen	€	25.000.000
	2. De gewenste hydrologische situatie is gerealiseerd (GGOR)	€	4.700.000
	3. Waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater) en bodemkwaliteit zijn verbeterd (fosfaat, stikstof, bestrijdingsmiddelen)	€	7.000.000
	4. Ecologische en landschappelijke kwaliteit van beken én kreken is verbeterd	€	15.000.000
	5. Schonere bodems	€	3.000.000
Subtotaal Water en Bodem		€	54.000.000
Milieu	6. Ammoniakdepositie op de Wav-gebieden en emissie in het totale reconstructiegebied is verminderd	€	34.000.000
	7. Stankhinder is verminderd	€	60.000.000
	8. Duurzame productie van energie en duurzame mestverwerking is toegenomen	€	600.000
	9. De kwaliteit van stilte en donkere gebieden is verbeterd	€	300.000
Subtotaal Milieu		€	94.700.000
Natuur	10. De EHS is gerealiseerd	€	97.000.000
	11. Ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd	€	27.000.000
	12. Kwetsbare soorten zijn beschermd	€	5.000.000
	13. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer is geoptimaliseerd	€	1.500.000
Subtotaal Natuur		€	131.000.000
Landschap en	14. Landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn versterkt en hersteld	€	1.200.000
	15. Beeldkwaliteit van het landelijk gebied is verbeterd	€	2.430.000
	16. Optimale ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's	-	
Subtotaal Landschap en Cultuurhistorie		€	3.600.000
Landbouw	17. Veterinaire kwetsbaarheid is verminderd	€	240.000
	18. De ruimtelijke structuur voor de landbouw is verbeterd	€	16.000.000
	19. Economische basis voor de landbouw is verbreed	€	480.000
	20. Duurzame productie is toegenomen	€	480.000
Subtotaal Landbouw		€	17.200.000
Recreatie en toerisme	21. Mogelijkheden voor toerisme en recreatie in het landelijk gebied zijn verbeterd	€	3.270.000
Subtotaal Recreatie en toerisme		€	3.300.000

Reconstructiedoelen		Kosten t/m 2016	
Wonen, werken en leefbaarheid	22. Sociale gevolgen van veranderingen binnen de landbouw worden opgevangen	€	600.000
	23. Economische ontwikkelingen op het platteland worden gestimuleerd	€	600.000
	24. De leefbaarheid in het landelijk gebied is behouden en versterkt	€	2.800.000
Subtotaal Wonen, werken en leefbaarheid		€	4.000.000
Totaal		€	309.000.000

Uitgangspunt bij de gevolgde programmeringsystematiek is dat we met het Rijk meerjarige afspraken kunnen maken. We willen met het Rijk elke vier jaar afspraken maken over de doelen die we willen realiseren en het geld dat hiervoor beschikbaar wordt gesteld in het kader van het Investeringsfonds Landelijk Gebied. Na de vier jaar wordt verantwoording gegeven aan het Rijk over de uitvoering van het programma in die vier jaar.

10.4 Samenhang in regelingen en instrumenten

10.4 ↔ 6.5

Om de doelen te kunnen realiseren hebben we de beschikking over een aantal instrumenten. Bij de reconstructie van het landelijk gebied speelt zowel regulerend als stimulerend instrumentarium een rol. Het regulerende instrumentarium staat beschreven in hoofdstukken 6 en 11 van deel B. Hier gaan we vooral in op het stimulerende instrumentarium. Dat wil zeggen (financiële) steun voor projecten die bijdragen aan de reconstructie van het landelijke gebied. Naast de verschillende subsidieregelingen hebben we nog andere instrumenten die we in kunnen zetten om onze doelen te realiseren. Ook worden indien nodig nieuwe instrumenten ontwikkeld. De stimulerende instrumenten zijn ondergebracht in vijf instrumentenpakketten, die hierna worden beschreven.

10.4.1 Instrumentenpakketten

Pakket 1: Inrichting

Realisatie van de doelstellingen van de reconstructie (natuur, landbouw, water, milieu, recreatie, nieuwe economische activiteiten) betekent in delen van het reconstructiegebied een wijziging van het gebruik van gronden en gebouwen. Een wijziging van het gebruik betekent vrijwel altijd dat ook de inrichting daarop wordt aangepast. Er bestaan vele subsidieregelingen waarvan gebruik kan worden gemaakt bij de (fysieke) herinrichting van het landelijk gebied. Voortdurend verdwijnen er regelingen en komen er nieuwe voor in de plaats. Daarom geven we hier geen overzicht van deze regelingen.

Wij constateren dat dit woud van regelingen de uitvoerders van projecten verlamt. Als we een flinke slag willen slaan in de uitvoering, moeten we de diverse subsidieregelingen bundelen.

Om bestaande instrumenten meer aan te laten sluiten op de projecten en de verkokering van regelingen te verminderen, onderzoeken we de mogelijkheid van een reconstructiefonds.

Daarnaast wordt in de uitvoeringsorganisatie kennis over regelingen en instrumenten gebundeld, om vanuit één loket ondersteuning te kunnen bieden.

Het rijk zal de diverse rijksgeldstromen voor het landelijk gebied zoveel mogelijk gaan bundelen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). De verschillende regelingen die er nu zijn, worden gesaneerd en het detailniveau van de te realiseren doelen zal worden verminderd. Bij het ILG gaat het ook om nieuwe bestuurlijke verhoudingen, waarbij verantwoordelijkheden op de juiste plek worden gelegd. Provincie en regio's krijgen daarbij de ruimte om eigen (politieke) keuzes te maken.

Pakket 2: Grondmobiliteit

Voor het realiseren van veel doelen uit het reconstructieplan is functieverandering van landbouwgronden nodig. Dat geldt onder andere voor het realiseren van doelen op het gebied van natuur, landschap en waterberging. Maar ook voor de ruimtelijke structuur van de landbouw zelf, en vooral de grondgebonden melkveehouderij (grote aaneengesloten huiskavels), is verwerving van gronden, een ruimtelijke herstructurering, het flexibel toedelen van gronden, en het optimaal benutten van de grondmobiliteit gewenst. Dit pakket bestaat uit de volgende instrumenten:

- **Kavelruil.** Voor het verhogen van de grondmobiliteit wordt het instrument kavelruil breed ingezet in samenhang met inbreng van gemeentegronden (grondpot) c.q. aanhaking / uitbreiding van het provinciale grondverwervingsbeleid. We stellen hiervoor voldoende en professionele uitvoeringscapaciteit beschikbaar.
 - **Wettelijke herverkaveling.** In veel gebieden met gestapelde problematiek is herverkaveling bij uitstek het instrument om de doelen te realiseren. Herverkaveling is daarmee één van de belangrijkste instrumenten van de reconstructie. Hier wordt in hoofdstuk 11 nader op ingegaan.
 - **Grondbank.** Voor de uitvoering van veel reconstructieprojecten moet vooraf grond worden aangekocht. In het uitvoeringsprogramma is de totale verwervingsbehoefte geraamd, evenals de benodigde hoeveelheid strategische aankopen. Voor deze strategische aankopen worden huidige BBL-gronden ingezet. Daarnaast maken rijk en provincie gelden vrij voor strategische aankopen. De waterschappen en veel gemeenten hebben al budgetten hiervoor. De gezamenlijke partijen stemmen hun aankoopactiviteiten onderling goed af (via een aankoopoverleg).
- Onteigening.** De Reconstructiewet biedt de mogelijkheid om het instrument onteigening in te zetten voor het realiseren van het reconstructieplan. Op dit moment willen we via verwerving op vrijwillige basis onze doelen realiseren. Bij komende planherzieningen gaan we na of het nodig is onteigening in te zetten.

Pakket 3: Groene en blauwe diensten

Er is een veelheid aan regelingen voor de stimulering van allerlei vormen van (agrarisch) beheer van landschap, natuur en bos, en voor de ontwikkeling van bos, mensgerichte natuur en soortenbescherming. Daarnaast zijn er ook de (voorziene) regelingen ten aanzien van verdrogingsbestrijding (natschaderegeling), voor waterberging, Koopmansgebieden en groenblauwe dooradering. We willen deze regelingen gecoördineerd en aanvullend op elkaar inzetten. De uitvoeringsorganisatie zal een belangrijke rol spelen in deze coördinatie. In Brabant zijn nog nauwelijks regelingen beschikbaar voor blauwe diensten. Regelingen voor blauwe diensten kunnen een belangrijke rol vervullen bij het realiseren van verdrogingsherstel van natuurgebieden en realisatie van waterberging. We ontwikkelen een regeling voor blauwe diensten die invulling geeft aan de behoefte en aansluit op de bestaande regelingen voor groene diensten. Indien mogelijk vervangen we bestaande regelingen voor groene diensten door een integrale regeling voor groenblauwe diensten.

Pakket 4: Verplaatsen, slopen en beëindigen

Door middel van de integrale zonering willen we de intensieve veehouderij ruimtelijk sturen. Intensieve veehouderijbedrijven krijgen in de integrale zonering geen uitbreidingsmogelijkheden op plaatsen waar ze nadelige milieugevolgen hebben (de extensiveringsgebieden en delen van verwevingsgebieden). Op plaatsen waar de nadelige milieugevolgen het kleinst zijn (op duurzame locaties in de landbouwontwikkelingsgebieden en duurzame locaties in verwevingsgebieden) bieden we veel ruimte. Een afwaartse beweging vanuit de extensiveringsgebieden wordt gestimuleerd door in deze zone gelegen bedrijven (financieel) te ondersteunen bij beëin-

diging of verplaatsing. Onder deze gebieden vallen extensiveringsgebieden met primaat natuur én overige extensiveringsgebieden, voor zover gelegen binnen de 250 meter van voor verzuring gevoelige gebieden. Dit laatste in financiële samenwerking met gemeenten.

De gemeenten nemen deze verantwoordelijkheid op zich voor verplaatsing van bedrijven vanuit de extensiveringszones rondom bebouwingsconcentraties. Daarnaast willen we ook andere typen bedrijven (zoals glastuinbouw) die in kwetsbare gebieden liggen (financieel) ondersteunen bij het beëindigen of verplaatsen. Ook toeristisch-recreatieve bedrijven geven in sommige gevallen aan te willen verplaatsen, omdat zij op hun huidige locatie, veelal in de EHS, geen uitbreidingsmogelijkheden hebben. We bevorderen dat de gebouwen die na beëindiging of verplaatsing vrij komen, gesloopt worden om het landschapsbeeld te verbeteren en de verstening van het buitengebied tegen te gaan. In de extensiveringsgebieden rondom bebouwingsconcentraties bieden we ruimte voor hergebruik van de voormalige agrarische bedrijfslocaties.

Voor dit pakket zijn de volgende instrumenten beschikbaar of in ontwikkeling:

- **Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderij (VIV):**
 Voor de ondersteuning van verplaatsingen is de Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderij (VIV) in het leven geroepen. Er kan een financiële ondersteuning gegeven worden wanneer een bedrijf bij openstelling van het project zoals bedoeld in artikel 3 van de beleidsregeling Verplaatsing Intensieve Veehouderijen, in het vigerende (ontwerp)reconstructieplan gelegen is in een extensiveringsgebied met het primaat natuur. Indien het bedrijf anderszins in een extensiveringsgebied ligt op een afstand kleiner dan 250 meter tot een voor verzuring gevoelig gebied ingevolge de Wet Ammoniak en Veehouderij, is deelname aan het project mogelijk mits bij aanmelding uit een schriftelijke verklaring van een derde partij (zoals een gemeente of eigenaar van een stankgevoelig object) blijkt dat deze partij een substantiële bijdrage wil leveren aan de door de provincie Noord-Brabant te betalen koopsom en deze bereidheid effectief maakt en gestand doet gedurende de looptijd van het project.
 Voorts wordt de VIV in die zin aangepast dat bedrijven zoals bedoeld in § 11.6.1 ad b. onder 'Toekenning van bouwblokken', sub 8, zich ook kunnen aanmelden voor de VIV. De achterblijvende stallen in de extensiveringsgebieden moeten worden gesloopt om de verstening van het landschap tegen te gaan. De kosten van het slopen worden vergoed in het kader van het verplaatsingsproject. In de jaren 2005-2007 heeft de provincie budget beschikbaar voor circa 50 verplaatsingen (circa € 40 mln). De provincie vraagt het Rijk ook gelden voor verplaatsing beschikbaar te stellen.
- **Beëindigingsregeling:**
 Naast geld voor verplaatsing komt er geld beschikbaar voor beëindiging van intensieve veehouderijbedrijven. Voor intensieve veehouderijen, die zijn gelegen in de gebieden en waarvoor de voorwaarden gelden zoals omschreven onder punt 1, die niet willen verplaatsen maar beëindigen, kunnen zich aanmelden voor een beëindigingsregeling. Hierbij wordt zowel een vergoeding voor het doorhalen van de dierrechten als een vergoeding voor de sloop van de leegkomende stallen (ter voorkoming van verstening van het landschap) verstrekt. In de jaren 2005-2007 heeft de provincie budget beschikbaar voor circa 75 beëindigingen (circa € 12,5 mln).
- **Ruimte voor Ruimte:**
 Intensieve veehouderijbedrijven die niet in aanmerking kunnen komen of willen komen voor de beëindigingsregeling kunnen bij beëindiging gebruik maken van de bestaande 'ruimte voor ruimte'-regeling. In deze regeling worden de kosten van sloop van stallen gedragen door het bouwen van woningen. Bedrijven krijgen dan géén vergoeding voor het moeten doorhalen van de dierrechten. Deelname aan de Ruimte voor ruimteregeling staat ook open voor intensieve veebedrijven buiten extensiveringsgebieden en is vooral aan de orde wanneer bedrijven hun locatie of andere percelen hebben op een plaats waar, con-

form het Streekplan 2002, woningbouw in het kader van Ruimte voor Ruimte mogelijk is (in de regel aansluitend aan bestaande bebouwing).

- **Sloopregeling:**
De sloop van agrarische bebouwing die vrij komt door verplaatsing en beëindiging is in de verplaatsings- en beëindigingsregelingen opgenomen. Onafhankelijk daarvan staat ook agrarische bebouwing leeg. We zijn voornemens een subsidieverordening in te stellen waarin de kosten voor de sloop van overbodige agrarische bebouwing in het buitengebied (deels) vergoed wordt, onafhankelijk van de verplaatsings- en beëindigingsregelingen.
- **Ontwikkelings Bureau Intensieve Veehouderij (OBIV).** Om de intensieve veehouderijbedrijven die willen verplaatsen uit een extensiveringsgebied te begeleiden, is de OBIV (voorheen OMIV) opgericht. De OBIV ondersteunt gemeenten bij de ontwikkeling van landbouwontwikkelingsgebieden. Ook worden agrarische ondernemers, die overwegen om tot bedrijfsverplaatsing te komen, hierbij ondersteunt.
- **Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij (TOM)**
Voor de glastuinbouw geldt dat bedrijven soms nu niet op de beste plekken zijn gelegen (EHS, GHS en AHS-landschap). De Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij ondersteunt de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven door het ontwikkelen van duurzame projectlocaties.
- **Herstructurering toeristischrecreatieve bedrijven:**
We onderzoeken de mogelijkheden voor herstructurering van toeristischrecreatieve bedrijven in kwetsbare gebieden.

Pakket 5: nieuwe economische dragers en leefbaarheid

Een van onze prioriteiten is het oplossen van de problematiek van de kernrandzone.

Knelpunten zijn er ten aanzien van het voorzieningenniveau in de kleine kernen, uitlooptmogelijkheden vanuit de kernen, ontwikkeling van agrarische activiteiten c.q. andere economische dragers gericht op de kernen (zorgactiviteiten, boerderijwinkels), toeristisch-recreatieve ontwikkelingen, stankoverlast, mogelijkheden voor woningbouw in relatie met stankproblematiek en ontwikkeling van landschappelijke kwaliteit van de kernrand.

Hiertoe zijn de volgende instrumenten beschikbaar:

- **Streekmanager.** De reconstructiecommissie heeft een subsidieverzoek bij de provincie ingediend voor het aanstellen van een streekmanager. Deze komt in dienst van de gezamenlijke gemeenten en gaat projecten op sociaal en economisch gebied initiëren en begeleiden.
- **Dorpsontwikkelingsplannen.** In een dorpsontwikkelingsplan wordt vanuit de reconstructiedoelen, de lokale ruimtelijke problematiek (wat voor problemen zijn er in het betreffende dorp en de omgeving?) en de lokale sociale agenda (waaraan hechten de bewoners het meeste belang?) een lokaal toegespitst programma opgesteld, met (integrale) projecten die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid en nieuwe inkomensmogelijkheden voor agrariërs (beleid ten aanzien van Voormalige Agrarische Bedrijfsgebouwen). Het dorpsontwikkelingsplan wordt gezamenlijk opgesteld en uitgevoerd door bewoners, gebruikers en overheden. Iedere partij draagt vanuit zijn eigen rol bij aan de uitvoering. Door de gezamenlijke en integrale aanpak kunnen problemen opgelost worden die door een individuele of sectorale aanpak niet of veel minder snel opgelost zouden kunnen worden. Vooral het proces waarlangs het dorpsontwikkelingsplan tot stand komt (via ‘dialog’) is bepalend voor het succes van het instrument. Tot op heden is er weinig ervaring met een dergelijk proces. Dit instrument heeft daarom nog verdere ontwikkeling. Er worden niet alleen voor dorpen ontwikkelingsplannen gemaakt. Ook ontwikkelingsplannen voor bebouwingsclusters en stad-landplannen vallen hieronder, omdat hier dezelfde doelstellingen spelen.
- **AGRO & Co.** Dit is een ontwikkelingsmaatschappij die vooral proces- en productinnovatie wil faciliteren. Daarnaast is financiële ondersteuning mogelijk, bijvoorbeeld voor omschakelende agrariërs.

- Brabants platform voor Duurzaamheidsinitiatieven. We hebben het initiatief genomen voor een Brabants platform voor Duurzaamheidsinitiatieven. Vanuit het platform wordt één Brabantse Duurzaamheidsagenda opgesteld. Diverse bestaande provinciale programma's gaan daarin samenwerken zoals 'Actie Brabant Duurzaam' en 'Leren Voor een Duurzame Samenleving' (deels een Rijksprogramma). In het kader van de duurzaamheidsagenda worden concrete projecten die passen in de Telosdriehoek en uitgevoerd worden door allianties van partijen (bedrijfsleven, overheden, maatschappelijke organisaties), geïnitieerd en medegefinancierd.

10.4.2 Nieuwe instrumenten

In de praktijk komt het te vaak voor dat het geld dat beschikbaar is binnen bestaande regelingen niet volledig wordt benut. Tegelijk zijn er goede projecten en projectideeën die niet van de grond komen door gebrek aan geld. Hiervoor zijn twee oorzaken te benoemen. De huidige financiële regelingen zijn vaak star. Ze hebben een veelheid aan criteria, waardoor het soms bijna onmogelijk is om de projectaanvraag zo in te dienen, dat deze binnen de regeling past. Om alle goede projecten en projectideeën van de grond te krijgen, willen we meer samenhang brengen in de inzet van bestaande instrumenten. Daarnaast willen we waar nodig nieuwe instrumenten ontwikkelen.

Wij onderzoeken concreet de mogelijkheden voor nieuw instrumentarium met betrekking tot blauwe diensten, verplaatsing van recreatiebedrijven en sloop van leegstaande (agrarische) bedrijfsgebouwen. Daarnaast willen we samenwerkingsverbanden aangaan met marktpartijen, via publiekprivate samenwerkingsconstructies. De ervaringen die hiermee in het verleden zijn opgedaan (OBIV, TOM, ORR (Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte)), willen we hierbij optimaal benutten.

10.5 Bestuursovereenkomsten

De problemen in de reconstructiegebieden zijn zo complex dat samenwerking van alle betrokken overheden noodzakelijk is. Daarom bepaalt de Reconstructiewet (artikel 14, lid twee) dat bij het reconstructieplan een bestuursovereenkomst gesloten wordt tussen Gedeputeerde Staten en de besturen van de betrokken gemeenten en waterschappen.

Om de betrokkenheid van de verschillende partijen tijdens de uitvoering te waarborgen is op 10 november 2004 een vervolgovereenkomst met de waterschappen gesloten. Met de gemeenten wordt op 5 juli 2005 een vervolgovereenkomst gesloten. In deze overeenkomsten worden de afspraken over de taken en verantwoordelijkheden bij het realiseren van de uitvoeringsprojecten, de kostenverdeling, het flankerend beleid en dergelijke meer in detail vastgelegd. De overeenkomsten hebben het karakter van een inspanningsverplichting voor de realisatie van het plaatselijke uitvoeringsprogramma.

10.6 Communicatie

Het realiseren van de ambities en succesvol uitvoeren van de voorgenomen projecten en maatregelen staat of valt met een goede communicatiestrategie en -aanpak. Deze communicatieaanpak is in voorbereiding, samen met onze uitvoeringpartners in de streek. Daarbij maken we tevens afspraken over de organisatie van de communicatie en de inzet van instrumenten, middelen en mensen. Hierbij zijn de volgende punten van belang:

- Heldere boodschappen, zowel wat betreft het doel en de meerwaarde van het reconstructieproces in Maas en Meierij als wat betreft de maatregelen en projecten die de streek onderneemt om de ambities te realiseren;

- Het uitdragen van successen, geslaagde projecten en ambities die zijn gerealiseerd;
- Transparantie in het totale proces van voorbereiding, besluitvoering, uitvoering en evaluatie van projecten en maatregelen; En
- Investerings in instrumenten, zoals:
 - goed toegankelijke, professionele loketfuncties;
 - functioneel gebruik van websites (Internet);
 - nieuwsbrieven (een goed voorbeeld is de huis-aan-huis verspreide reconstructienieuwsbrief van de gemeente Maasdonk);
 - informatiebijeenkomsten;
 - ondersteunend materiaal in de vorm van brochures e.d. over financiële regelingen, succesvolle voorbeelden, instanties en organisaties waarop voor ondersteuning een beroep kan worden gedaan;
 - communicatiemateriaal waarvan de verschillende partners gebruik kunnen maken;
 - persartikelen in regionale bladen en in huis-aan-huis bladen.

10.7 Monitoring

Het is gebruikelijk om bij een milieueffectrapport een aanzet te geven voor een evaluatie- en monitoringsprogramma. Dit gebeurt om na te gaan of de daadwerkelijk optredende effecten overeenstemmen met de voorspelde (milieu-)effecten. In de factsheets (zie CD-ROM) is per beoordelingscriterium een aanzet gegeven tot een evaluatie- en monitoringsmethode in relatie tot het nagestreefde doelbereik.

Binnen de provincie wordt een monitoringssysteem opgezet gericht op het uitvoerings*proces*, de *prestaties* en de (*beleids*)*effecten* die te verwachten zijn. De in het MER gehanteerde beoordelingscriteria worden geïntegreerd in het monitoringssysteem.

Dit monitoringssysteem wordt aangeduid als Management Informatie Systeem (MIR). Dit is feitelijk een systeem van proces- en prestatie-monitoring. Met behulp hiervan is het mogelijk om:

- de hoofdfasen van een project te volgen en de planning te bewaken (*procesmonitoring*). Bovendien worden knelpunten geregistreerd.
- de in het uitvoeringsprogramma geprogrammeerde prestaties/kosten/financiering te vergelijken met de daadwerkelijk beschikte én gerealiseerde prestaties/kosten/financiering vanuit die projecten. Op die manier wordt bewaakt of hetgeen geprogrammeerd wordt ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd (*prestatie-monitoring*).
- de ontwikkeling ten opzichte van de nulsituatie te monitoren. Hiermee wordt de invloed van de autonome ontwikkeling op de prestaties zichtbaar gemaakt (inclusief die van projecten die niet in de database zijn opgenomen).
- de uitputting van subsidieregelingen te volgen.

De *effectmonitoring* (huidige situatie, geplande effecten en reële effecten) wordt in 2005 verder uitgewerkt. Via MIR kunnen de effecten gekoppeld worden aan de onderliggende prestaties.

Rapportages

De gegevens uit het MIR staan in principe ter beschikking van alle bij het reconstructieproces betrokken partners. Ze kunnen gebruikt worden ten behoeve van de verantwoordingsrapportages die conform de Reconstructiewet minimaal eenmaal in de twee jaar moeten worden opgesteld. Daarnaast bevat de MIR bijvoorbeeld gegevens ten behoeve van de jaarverslagen van de reconstructiecommissie, projectoverzichten en stand van zaken van de uitvoering.

De provincie presenteert de monitorresultaten in de vorm van rapporten en waar mogelijk ook in de vorm van kaartbeelden. Analyse van de gegevens, conclusies en aanbevelingen dienen de doelgroepen zelf te maken. We zullen met de reconstructiecommissie afspraken maken over het verstrekken van gegevens uit het MIR.

Relatie met evaluatie

De reconstructieplannen worden na vier jaar geëvalueerd. Dat gebeurt op basis van te zijner tijd vast te stellen 'evaluatietermen'. Op basis van de evaluatieresultaten worden de plannen bijgesteld.

Het verschil tussen evaluatie en monitoring is dat de resultaten van de monitoring kunnen en moeten leiden tot verbetering van de *uitvoering* van het plan. Het plan zelf wijzigt niet. Evaluatieresultaten leiden in het algemeen wél tot bijstelling van het plan. Uiteraard zal de evaluatie gebruik maken van de informatie uit het MIR, daarnaast kan ook andere informatie verzameld worden.

11 Juridische aspecten

Op 1 april 2002 is de Reconstructiewet concentratiegebieden (Rcw) in werking getreden (staatsblad 2002, 115), met uitzondering van de artikelen 49 tot en met 97 (herverkaveling) waarvoor een latere inwerkingtreding is voorzien. De concentratiegebieden zijn aangewezen in de Wet herstructurering varkenshouderij (staatsblad 1998,236). Het betreft het concentratiegebied Zuid (delen van de provincies Noord-Brabant en Limburg) en het concentratiegebied Oost (delen van de provincies Gelderland, Overijssel en Utrecht). In Brabant is de gehele provincie aangewezen met uitzondering van West-Brabant, waar geen grote concentraties van intensieve veehouderijbedrijven zijn.

De Reconstructiewet bepaalt dat Provinciale Staten per reconstructiegebied een reconstructieplan vaststellen, waarin zij aangeven welke doelen worden nagestreefd, welke maatregelen daarvoor worden genomen en op welke manier de reconstructie vervolgens uitgevoerd zal worden. De uitvoering van het plan vindt plaats binnen een termijn van 12 jaar.

In dit hoofdstuk worden de verschillende juridische aspecten van het reconstructieplan belicht, te beginnen met de wettelijke status, de verschillende planvormen en de procedure van het plan. Vervolgens komen enkele bijzondere onderwerpen aan de orde.

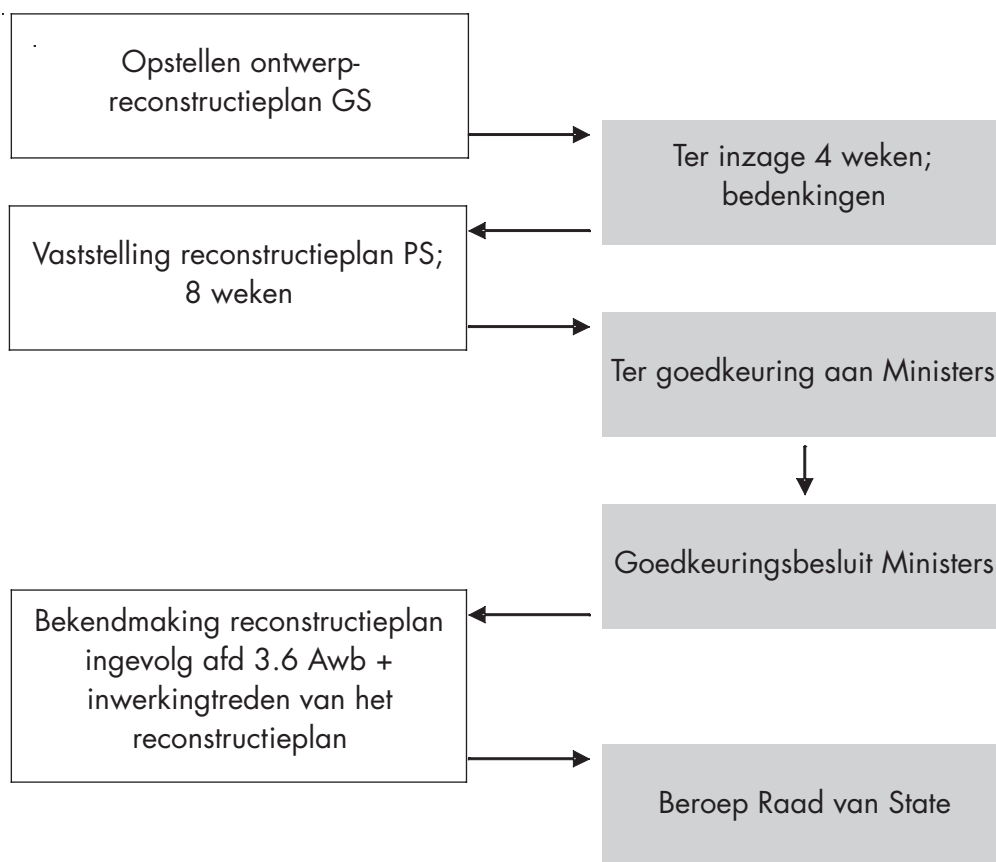
11.1 Procedure van het reconstructieplan en MER

Zoals eerder aangegeven kan het reconstructieplan ingrijpende consequenties hebben. Om die reden moet vóór de vaststelling van het reconstructieplan de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht worden gevolgd. Paragraaf 3.5.6 van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing, met dien verstande dat de termijn voor het indienen van bedenkingen vier weken bedraagt. De vaststellingsprocedure is hieronder schematisch weergegeven.

Voorafgaand aan deze procedure heeft de reconstructiecommissie van het betreffende gebied een conceptreconstructieplan/MER opgesteld. Dit conceptplan is besproken in en met de streek door middel van de streekcentraalbijeenkomsten.

Het ontwerpreeconstructieplan is gebaseerd op het advies van de reconstructiecommissie in de vorm van het zogenaamde tweede conceptreconstructieplan/MER. Het ontwerpreeconstructieplan wordt vier weken ter inzage gelegd en een ieder kan gedurende deze termijn bedenkingen indienen bij Gedeputeerde Staten. Het college doet vervolgens een afgewogen voorstel aan Provinciale Staten met betrekking tot de ingediende bedenkingen en de vaststelling van het reconstructieplan. Het vastgestelde reconstructieplan dient vervolgens door de ministers van VROM en LNV goedgekeurd te worden. Na goedkeuring van de Ministers wordt het reconstructieplan onverwijld bekendgemaakt. Het reconstructieplan treedt door deze bekendmaking in werking. Hierna staat voor een belanghebbende beroep open bij de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State.

De vaststelling van het reconstructieplan door Provinciale Staten is een besluit waarvoor een milieueffectrapportage moet worden uitgevoerd. Deze plicht is verankerd in het Besluit milieueffectrapportage 1994. Het milieueffectrapport vormt dan ook een onderdeel van het onderhavige reconstructieplan.

11.2 Wijziging van het reconstructieplan

11.2 ↔ 1.3

Gezien de duur van het reconstructieproces is het mogelijk dat toekomstige ontwikkelingen aanleiding geven tot het wijzigen van het reconstructieplan. Gedeputeerde Staten bezien elke vier jaar of het reconstructieplan gewijzigd zou moeten worden (artikel 12 lid 2). Ook het Rijk kan tussentijds om wijziging van het plan verzoeken, als daar zwaarwegende redenen voor zijn. Voor een wijziging van het plan geldt de procedure zoals in de vorige paragraaf beschreven is.

11.3 Uitwerking van het reconstructieplan

11.3 ↔ 1.3
6.3

In de praktijk zal het niet mogelijk zijn om voor alle wensen en doelstellingen direct maatregelen te formuleren. De wet biedt daarom de mogelijkheid om het reconstructieplan nader uit te werken. In het reconstructieplan moet daartoe echter wel een basis gelegd worden. Artikel 18 van de Reconstructiewet spreekt in dit verband van “... met inachtneming van in het plan vervatte regelen”.

Een uitwerking van het reconstructieplan (URP) geeft voor een deel van het reconstructiegebied of voor een bepaald thema een invulling van die ‘regelen’ (hoofddlijnen) in concrete maatregelen en voorzieningen. Het opstellen van een uitwerking is verplicht, als er sprake is van herverkaveling van gronden.

Een uitwerking van het reconstructieplan doorloopt dezelfde procedure als het reconstructieplan (zie §11.2). Dit betekent dat het plan dient te worden vastgesteld door PS en daarna goedgekeurd door de ministers van LNV en VROM.

11.3.1 Lopende landinrichtingsprojecten

In de Reconstructiewet (artikel 97) is een overgangsregeling voor lopende landinrichtingsprojecten opgenomen. Landinrichtingsprojecten in uitvoering waarvoor de richtlijnen ten behoeve van het Plan van toedeling zijn vastgesteld, worden voortgezet binnen het wettelijk kader van de huidige Landinrichtingswet. Landinrichtingsprojecten waarvoor nog geen richtlijnen voor het plan van toedeling zijn vastgesteld, worden uitgevoerd volgens de bepalingen van de Reconstructiewet.

De landinrichtingsprojecten Lage Maaskant, Sint Oedenrode en Rosmalen gaan verder onder de werking van de Landinrichtingswet. Er vindt regelmatig afstemming plaats tussen de landinrichtingscommissie en de reconstructiecommissie over hoe de doelen het best gerealiseerd kunnen worden.

Het landinrichtingsproject A50 (aanpassingsinrichting) wordt als project onder reconstructie voortgezet. In dit gebied gaat de landinrichtingscommissies verder als uitvoeringscommissie van dit project.

Fort Sint Andries is een landinrichtingsproject dat slechts voor een klein deel gelegen is in Maas en Meierij. In overleg met de provincie Gelderland wordt momenteel bezien hoe dit project wordt voortgezet.

Langs de Maas zijn ook drie NURG's (Nadere Uitwerking Rivierengebied): Keent, Diedense Uiterdijk en Alphense Waard). Het gaat er hier vooral om natuurontwikkeling mogelijk te maken.

11.3.2 Planuitwerking en herverkaveling

In grote delen van de reconstructiegebieden is functieverandering, multifunctioneel grondgebruik of versterking van de huidige functie aan de orde. Voorbeelden zijn: regionale waterberging, beekherstel, realisering EHS en realisering ecologische verbindingszones. Eveneens relevant in dit verband zijn de gebieden waar structuurversterking van de grondgebonden landbouw en extensivering van de melkveehouderij worden nagestreefd.

Bij veel van voornoemde voorbeelden kan of zal herverkaveling een belangrijke rol spelen. In dat geval is het in elk geval verplicht een uitwerkingsplan (URP) op te stellen. Omdat we nu nog niet zeker weten wanneer herverkaveling precies zal worden toegepast lijkt het zinvol zoekgebieden voor herverkaveling aan te wijzen. Het betreft vooral gebieden waar 'grote en harde' doelen gerealiseerd moeten worden.

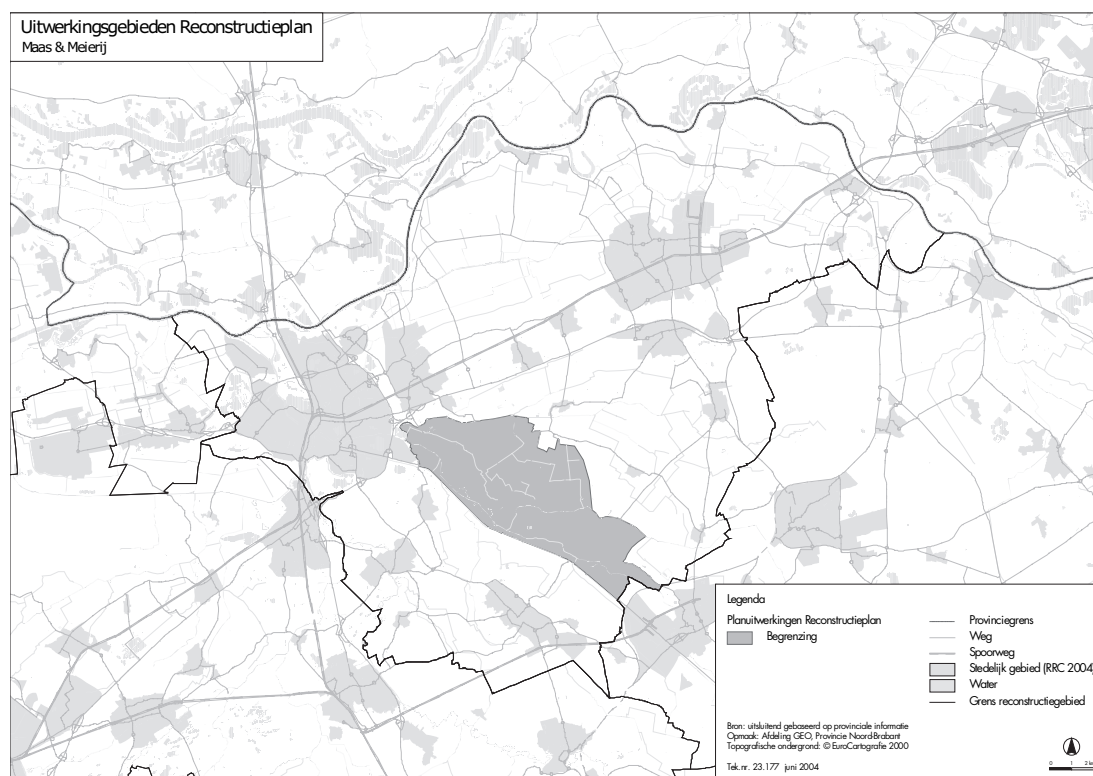
Wij hebben gekozen voor één zoekgebied in de driehoek Heeswijk-Dinther-Berlicum-Kaathoven (zie figuur 11.1)

Het gebied wordt voorlopig aangemerkt als zoekgebied voor herverkaveling. In de volgende maanden zal nader worden bekeken in hoeverre inzet van het instrument herverkaveling daadwerkelijk mogelijk en wenselijk is. Indien dit het geval is wordt een URP opgesteld.

Het gebied is ongeveer 5000 hectare groot, wat te groot is voor een snelle en efficiënte realisatie. In het URP zal daarna een fasering voor vijf deelgebieden worden opgenomen, afhankelijk van de prioritering van de maatregelen. Het proces van het project Dynamisch Beekdal zal leidend zijn voor de voorgenomen stappen.

De vijf voorgestelde deelgebieden zijn:

- Gebied ten zuiden van Heeswijk-Dinther rond de Aa;
- Gebied ten noorden van Heeswijk-Dinther tot aan de Heeswijkse Bossen en in dal van de Leigraaf;
- Gebied ten zuiden van Berlicum-Middelrode rond de Aa (project Dynamisch Beekdal);
- Gebied ten noorden van Berlicum-Middelrode tot de Groote Wetering en Grote Heide (ten westen van Kaathoven);
- Gebied rond Loofaert en Wamberg (project Dynamisch Beekdal).

Figuur 11.1 Zoekgebied URP Maas en Meierij

Bij de precieze begrenzing van de deelgebieden wordt rekening gehouden met de begrenzing van het project Dynamisch Beekdal.

De belangrijkste thematische redenen om te kiezen voor een uitwerkingsplan in dit gebied zijn:

1. Veel nieuwe natuur: rond Loofaert en ten zuiden van Heeswijk-Dinther;
2. Waterberging: rond de Aa (Dynamisch Beekdal), rond de Groote Wetering bij Loofaert en Wamberg;
3. Extensivering en structuurversterking melkveehouderij: ten zuiden en noorden van de Aa, rond de Leigraaf en kasteel Heeswijk;
4. Beekherstel De Aa, Leigraaf en Groote Wetering;
5. Herstel natte natuurplek rond kasteel Heeswijk;
6. Ontwikkeling ecologische verbindingzones, onder meer van de Leigraaf.

11.4 Juridische aspecten van de uitvoering

Artikel 31 van de wet bepaalt dat Gedeputeerde Staten per reconstructiegebied een uitvoeringsprogramma vaststellen. Dit is het zogenaamde regionaal uitvoeringsprogramma (RUP). Een uitvoeringsprogramma bevat een opsomming van activiteiten die zullen worden uitgevoerd om de doelstellingen van het reconstructieplan te kunnen realiseren. Op basis van dit uitvoeringsprogramma worden er afspraken gemaakt tussen Rijk en provincie over de financiering van de uitvoering. Ten minste eenmaal in de twee jaar bekijken Gedeputeerde Staten of het regionaal uitvoeringsprogramma gewijzigd moet worden.

De wet kent ook een aantal juridische instrumenten om de doelstellingen van het plan te realiseren. Deze worden in deze paragraaf beschreven. Daarnaast wordt wanneer individuele belangen in het geding zijn flankerend beleid ingezet. Flankerend beleid wordt beschreven in hoofdstuk 12.

11.4.1 Planologische doorwerking

Een uitgangspunt van de Reconstructiewet is dat bij de totstandkoming van een reconstructieplan alle ruimtelijk relevante aspecten van de reconstructie integraal zijn afgewogen. Daarom biedt de Reconstructiewet de mogelijkheid om in het reconstructieplan te bepalen dat de keuzes, die in het plan zijn gemaakt voor bepaalde, als zodanig aangewezen gebieden, bepalend zijn voor de ruimtelijke plannen van provincie (Streekplan) en gemeenten (bestemmingsplan). Dit wordt aangeduid met de term doorwerking. In §11.5 komt de doorwerking naar het Streekplan aan bod. In §11.6 wordt de doorwerking naar het bestemmingsplan behandeld. Daarnaast is ook de verhouding tussen het reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium van belang. Dit komt in §11.4.4 aan de orde.

11.4.2 Verbod artikel 36; handelingen strijdig met reconstructie

Het ter inzage leggen van een ontwerpreconstructieplan brengt bepaalde rechtsgevolgen met zich mee. Ingevolge art 36 lid 1 Rcw is het vanaf dat moment verboden handelingen te verrichten met betrekking tot onroerende zaken, die de verwezenlijking van het reconstructieplan ernstig belemmeren. Dit verbod duurt voort totdat het reconstructieplan voor die onroerende zaken verwezenlijkt is. Gedeputeerde Staten kunnen op verzoek voor dergelijke handelingen ontheffing verlenen. Als er inderdaad sprake is van een ernstige belemmering ligt het niet voor de hand dat Gedeputeerde Staten die ontheffing zullen verlenen.

Het gaat hier om feitelijke handelingen waarvoor geen vergunning nodig is. Een voorbeeld: het planten van meerjarige gewassen op percelen waarvoor in het reconstructieplan een geheel andere functie is voorzien, bijvoorbeeld in de recreatieve sfeer. Een ander voorbeeld is het verrichten van handelingen die een beoogd waterbergingsgebied minder geschikt maken voor waterberging.

Eventuele schade die ontstaat doordat men bepaalde handelingen niet meer mag uitvoeren moet gezien worden als schade als gevolg van de reconstructie en valt derhalve onder artikel 30 Rcw zodat een dergelijke claim ingediend moet worden bij Gedeputeerde Staten.

11.4.3 Coördinatie van besluitvorming artikel 39 e.v.

Een aantal activiteiten in het kader van de uitvoering van het reconstructieplan is vergunningplichtig op grond van sectorale wetgeving. Het meest in het oog springende voorbeeld hiervan is wel de milieuvergunning voor een te verplaatsen veehouderij. Maar ook zijn vaak bouw- en aanlegvergunningen van de gemeenten en peilbesluiten van de waterschappen zijn vaak nodig om de uitvoering gestalte te kunnen geven. De Reconstructiewet bevat hiervoor een procedurele coördinatieregeling. GS kunnen op basis van de wet een voortvarende uitvoering van de reconstructie bevorderen door de voorbereidings- en besluitvormingsprocedures in de tijd op elkaar af te stemmen. Let wel, het gaat hier enkel om een procedurele afstemming, niet om een inhoudelijke. De initiatieven om te komen tot een gecoördineerde behandeling kunnen komen van betrokken bestuursorganen of een of meerdere aanvragers van besluiten. Ook in het geval er alleen nog maar sprake is van een voornemen voor een aanvraag kunnen GS een gecoördineerde voorbereiding bevorderen.

11.4.4 Relatie reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium

In aansluiting op en ter uitvoering van het reconstructieplan zal de waterhuishouding in een aantal gevallen worden gewijzigd. Op die wijzigingen is het waterschapsinstrumentarium van toepassing. De Reconstructiewet heeft geen doorwerking naar het waterschapsinstrumentarium zodat bedoeld instrumentarium volledig van kracht blijft naast de regelgeving opgenomen in de Reconstructiewet. Dit heeft tot gevolg dat in het kader van de uitvoering van het reconstructieplan het waterschap:

- aan derden ontheffingen verleent/ weigert voor ingrepen in de waterhuishouding;

- zelf besluiten tot wijziging van de waterbeheersing neemt voor die projecten waar het waterschap zelf tot aanpassing van de waterhuishouding overgaat;
- waar nodig de waterschapskeur afstemt op de beoogde wijzigingen.

Het kan natuurlijk wel zo zijn dat in het reconstructieplan al wordt aangegeven welke doelstelling bereikt moet worden. Als dit het geval is, is het reconstructieplan bepalend en dat heeft weer zijn weerslag op een aspect als planschade.

11.4.5 Relatie reconstructieplan met Streekplan en Uitwerkingsplannen

Het reconstructieplan is vastgesteld op basis van het bepaalde in de Reconstructiewet. Ingevolge deze wet wordt in een reconstructieplan beleid ontwikkeld (artikel 11) ter bevordering van een goede ruimtelijke structuur, in het bijzonder met betrekking tot landbouw, natuur, bos, landschap, recreatie, water, milieu en infrastructuur, alsmede ter verbetering van een goed woon-, werk- en leefklimaat en van de economische structuur. Het reconstructieplan is daarmee een nieuwe rechtsfiguur waarin op regionaal niveau beleidskeuzen en uitgangspunten van beleid worden neergelegd over de meest wenselijke ruimtelijke structuur in een gebied naast het instrumentarium dat al een basis heeft in de Wet op de Ruimtelijke Ordening, zoals het Streekplan. Hierdoor fungeert het reconstructieplan naast het Streekplan als toetsingskader voor de beoordeling van ruimtelijke plannen en zullen ook gemeenten initiatieven moeten beoordelen aan de hand van de uitgangspunten van zowel Streekplan als reconstructieplan. Voorgaande is slechts anders voor die delen die zijn aangewezen als rechtstreeks doorwerkend naar Streekplan of bestemmingsplan, zoals verwoord in paragrafen 11.5 en 11.6 van deel B. Naast ruimtelijk beleidskader zijn in het reconstructieplan concrete uitvoeringsmaatregelen opgenomen op diverse terreinen; deze concrete maatregelen en voorzieningen hebben geen rechtstreeks planologisch gevolg en hoeven daartoe ook niet te leiden. Daarnaast zijn inmiddels uitwerkingsplannen van het Streekplan vastgesteld waarin de gewenste verstedelijkingsrichting met betrekking tot wonen en werken voor de komende periode is aangegeven. Hiertoe zijn in de uitwerkingsplannen gebieden aangeduid waarbinnen transformatie naar stedelijk gebied afweegbaar is. Juist ten aanzien van deze gebieden waar transformatie afweegbaar is, bestaat er een overlap met het reconstructieplan. De integrale zonering uit het reconstructieplan is afgestemd op de voor transformatie afweegbare ruimten in de uitwerkingsplannen voor zover daarin concreet is voorzien in een verstedelijkingsopgave tot 2015 (in tekst en/of plankaarten). Dit heeft er in ieder geval toe geleid dat binnen deze gebieden geen landbouwonwikkelingsgebied is aangewezen.

11.5 Doorwerking naar het Streekplan

In februari 2002 hebben Provinciale Staten het Streekplan Brabant in balans vastgesteld. In dit Streekplan is al een duidelijke relatie gelegd met de reconstructie. Dit is bijvoorbeeld gebeurd in bijlage 2: "Streekplan en revitalisering landelijk gebied". Hierin wordt verwezen naar de "Hoofddlijnen Provinciale Uitgangspunten Reconstructie Zandgronden" van 1999 en de nota "Reconstructie aan zet; Koepelplan Reconstructie Zandgronden" van juni 2001.

Bij het opstellen van het onderhavige reconstructieplan is het Streekplan als uitgangspunt genomen. Desondanks hebben zich bij het opstellen van de gewenste ruimtelijke indeling van het reconstructiegebied enkele ontwikkelingen aangediend, die noodzaken tot afwijken van het geldend Streekplan.

De Reconstructiewet (Rcw) maakt het mogelijk om in een reconstructieplan af te wijken van het Streekplan. In dat geval, geldt de vaststelling van het reconstructieplan op grond van artikel 11 lid 5 en artikel 16 Rcw voor deze onderdelen van rechtswege als een herziening van het Streekplan. Er is geen afzonderlijk besluit van Provinciale Staten meer nodig op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO).

Hoewel de Reconstructiewet hierin niet voorziet, is de Provinciale Planologische Commissie vanwege de ruimtelijke impact van het reconstructieplan in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de belangrijkste ruimtelijke elementen van het plan.

Op de volgende onderdelen geldt dit reconstructieplan als een herziening van het Streekplan Brabant in balans:

- De begrenzing van de RNLE'n voor zover daarbij is afgeweken van de kaders die het Streekplan 2002 daarvoor geeft;
- Het plaatselijk begrenzen van een deel van de kernrandzone als verwevingsgebied; en
- In alle overige gevallen waarbij in het reconstructieplan ten aanzien van het agrarisch vestigingsbeleid voor de intensieve veehouderij, afwijkende mogelijkheden worden geboden ten opzichte van het Streekplan 2002.
- Het rekenen van nertsenhouderijen tot de intensieve veehouderij.
- Het aanwijzen van bestaande inundatiegebieden en in te richten waterbergingsgebieden.
- De op plankaart 1 in afwijking van het Streekplan aangewezen zoekgebieden regionale waterberging.

11.6 Doorwerking naar bestemmingsplannen

De Reconstructiewet gaat ervan uit dat het instrumentarium van de Wet op de Ruimtelijke Ordening ook in relatie tot reconstructieplannen het uitgangspunt blijft vormen en dat de in artikel 27 van de Rcw opgenomen regeling van doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid als sluitstuk dient. Een sluitstuk om te bereiken dat ontwikkelingen, die gewenst zijn ten behoeve van de uitvoering van het plan, op een procedureel betrekkelijk eenvoudige manier kunnen worden gerealiseerd maar dat daarnaast ook ontwikkelingen, die niet passen in het reconstructieplan, kunnen worden tegengegaan. Dit alles in afwachting van de noodzakelijke aanpassing van bestemmingsplannen.

Deze vorm van doorwerking betekent dat in het kader van een reconstructieplan voor deze onderdelen een volledige planologische afweging wordt gemaakt, die bepalend is voor het gemeentelijk beleid. Het instrument is vooral bedoeld om activiteiten, die gericht zijn op het verwezenlijken van het plan en die expliciet in het plan zijn voorzien - ter uitvoering van - op een procedureel eenvoudige wijze te kunnen realiseren. Bijvoorbeeld inrichtingsmaatregelen als opgenomen in artikel 11 lid 4 Rcw. Verder biedt het instrument de mogelijkheid om ontwikkelingen tegen te gaan, die in strijd zijn met het reconstructieplan.

De doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid op grond van artikel 27 Rcw en omvat de volgende elementen:

1. Doorwerking vindt alleen plaats voor de in het reconstructieplan (of een latere wijziging of uitwerking) als zodanig aangeduide gebieden. Er is geen nader besluit nodig om de doorwerking te realiseren.
2. Het reconstructieplan geldt als voorbereidingsbesluit in de zin van artikel 21 WRO waardoor ongewenste ontwikkelingen kunnen worden voorkomen. Er ontstaat een aanhoudingsplicht voor aanvragen om bouwvergunning, die in overeenstemming zijn met het geldende bestemmingsplan. Ook ontstaat er een aanhoudingsplicht voor aanvragen voor een aanlegvergunning.
3. Een reeds bestaande aanhoudingsplicht op grond van een gemeentelijk voorbereidingsbesluit of een in procedure gebracht bestemmingsplan geldt niet voor aanvragen voor projecten ter uitvoering van een reconstructieplan.
4. Bij strijd tussen een reconstructieplan en een geldend bestemmingsplan geldt het reconstructieplan als vrijstellingsbesluit ex artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voor (bouw)werken, die voortvloeien uit het reconstructieplan.
5. Een op grond van een gemeentelijk besluit bestaande aanlegvergunningplicht geldt niet voor werken en werkzaamheden ter uitvoering van een reconstructieplan

6. Bij strijd tussen een reconstructieplan en een leefmilieuverordening (Wet stads- en dorpsvernieuwing), blijven de voorschriften van de leefmilieuverordening buiten toepassing. Dit is dus een behoorlijk ingrijpende regeling, die sterk afwijkt van de gewone regeling in de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Dit ingrijpend karakter wordt nog geaccentueerd doordat artikel 29 lid 3 van de Reconstructiewet bepaalt, dat er geen bedenkingen kunnen worden ingediend en dat er ook geen beroep mogelijk is tegen die onderdelen van een bestemmingsplan, die voortvloeien uit een bekendgemaakt reconstructieplan. Wanneer in een reconstructieplan artikel 27 van toepassing is verklaard, is er voor dat onderdeel sprake van een duidelijke keuze waartegen in het kader van het reconstructieplan volledige rechtsbescherming openstaat. Het zou een doublure zijn indien vervolgens in het kader van het bestemmingsplan de keuze uit het reconstructieplan weer ter ten principale en zelfs tot en met de Afdeling bestuursrecht spraak ter discussie gesteld zou kunnen worden.

Omdat de geldende bestemmingsplannen in de meeste gevallen nog niet in overeenstemming zijn met dit reconstructieplan en de aanpassing veelal nog enige tijd op zich zal laten wachten, verklaren we artikel 27 van de wet van toepassing op de volgende onderdelen van dit plan.

De onderbouwing hiervan is opgenomen in §6.9.

- De begrenzing en werking van de landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden (ofwel: de integrale zonering);
- De begrenzing en werking van de concreet begrensde waterbergingsgebieden;
- De begrenzing en werking van natte natuurgebieden en de 500 meter zones daaromheen.

Gelet op de doelstelling en de tekst van de Reconstructiewet is de voorbereidingsbescherming die volgt uit artikel 27 alleen van toepassing op aanvragen die betrekking hebben op de rechtstreeks (door)werkende delen van het plan. Hieruit volgt dat de voorbereidingsbescherming, respectievelijk aanhoudingsplicht, uitsluitend betrekking heeft op een bouwaanvraag die betrekking heeft op de intensieve veehouderij. Voor andere bouwaanvragen geldt dat dus niet.

Voorgaande geldt ook voor die gebieden waarin nadere aanlegvergunningplichten zijn opgenomen. Alleen voor de specifiek genoemde werkzaamheden geldt een voorbereidingsbescherming.

Op plankaart 1 en 2 is dienaangaande duidelijk aangegeven welke onderdelen rechtstreeks doorwerken. Voorts werkt het geformuleerde beleid in paragraaf 11.6.1, 11.6.2 en 11.6.3 van deel B rechtstreeks door, behoudens voor zover expliciet is aangegeven dat een onderdeel van rechtstreekse werking is uitgesloten. Indien de rechtstreekse werking is uitgesloten, is medewerking aan initiatieven die passen binnen het geformuleerde beleid slechts mogelijk nadat daarvoor een separate procedure is gevolgd.

De hiervoor omschreven doorwerking geldt totdat de bestemmingsplannen in overeenstemming zijn gebracht met het reconstructieplan en ook daadwerkelijk van kracht zijn geworden.

Zolang de aanpassing van de bestemmingsplannen nog niet heeft plaatsgehad, dient bij de beoordeling van initiatieven overeenkomstig het verwoorde beleid in dit plan te worden gehandeld. Dit betekent dat medewerking aan initiatieven slechts mogelijk is indien duidelijk is dat de beoogde uitbreiding van de bebouwing past binnen de maximaal toelaatbare omvang van het bouwblok, die op grond van de rechtstreekse werking van dit plan is toegelaten.

Met de gemeenten zijn overigens in het kader van de bestuursovereenkomst afspraken gemaakt over de noodzakelijke aanpassing van hun bestemmingsplannen.

Bij de beoordeling van de aanpassing van die bestemmingsplannen aan het reconstructieplan, kunnen Gedeputeerde Staten bepalen dat wijzigingsplannen (artikel 11 WRO) geen goedkeuring behoeven mits er niet van zienswijzen tegen het wijzigingsplan is gebleken. Gedeputeerde Staten hebben aangegeven van deze bevoegdheid gebruik te zullen maken indien het bouwblok niet groter wordt dan 1,5 hectare (verwevingsgebied) respectievelijk 2,5 hectare (landbouwontwikkelingsgebied). Planologische doorwerking kan verder alleen maar gelden voor de gebieden die in dit plan als zodanig zijn begrensd.

Voor zover aanduidingen voor planologische doorwerking zouden zijn gelegen buiten deze begrenzing en binnen het stedelijk gebied hebben deze derhalve in dit kader geen status.

11.6.1 Integrale zonerings intensieve veehouderij

De ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij in de extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden zijn in deze paragraaf beschreven. Om de reikwijdte van deze ontwikkelingsmogelijkheden te kunnen overzien is een eenduidige begripsbepaling noodzakelijk. In onderstaand kader is een aantal begrippen die direct in relatie staan tot de integrale zonerings intensieve veehouderij nader gedefinieerd.

Voor zover er sprake is van een gemengd bedrijf geldt het hierna geformuleerde beleid enkel voor de intensieve veehouderijtak van dat bedrijf.

In een beperkt aantal gevallen vindt onbedoeld een doorsnijding plaats van een vigerend bouwblok door de integrale zonerings. Een dergelijke doorsnijding is vanuit oogpunt van rechtszekerheid niet gewenst. Bij doorsnijdingen wordt het lichter rechtsregiem van toepassing verklaard op het hele bouwblok, tenzij bij de betreffende doorsnijding een ‘harde’ grens van de integrale zonerings in het geding is (afstand van 220 meter rond A-gebieden en 1000 meter rond Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden), in dat geval is het zwaarste rechtsregiem van toepassing. Hierbij geldt dat extensiveringsgebied het zwaarste en landbouwontwikkelingsgebied het lichtste regiem omvat.

Indien de doorsnijding van een bouwblok een ‘harde’ grens betreft en het gedeelte van het doorsneden bouwblok dat binnen het zwaarste regiem ligt (afstand van 220 meter rond A-gebieden en 1000 meter rond Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden) ondergeschikt en niet benut is, kan worden uitgegaan van het lichtere regiem met als gevolg dat de bouw- en gebruiksrechten voor dat gedeelte komen te vervallen.

Begripsbepaling in verband met de integrale zonerings intensieve veehouderij Maas en Meierij

Uitbreiding

Onder uitbreiding van een agrarisch bedrijf wordt verstaan een vergroting van het bestaande bouwblok.

Hervestiging van een agrarisch bedrijf

Het verplaatsen van een bestaand agrarisch bedrijf van het ene agrarisch bouwblok naar een ander agrarisch bouwblok waar de agrarische activiteiten zijn gestaakt.

Nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf⁶

De projectie van een agrarisch bouwblok op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een agrarisch bouwblok.

Omschakeling⁷

Het geheel of gedeeltelijk overstappen van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm.

Daarbij wordt onder agrarische bedrijfsvormen verstaan:

- Grondgebonden agrarisch bedrijf
- Niet-grondgebonden agrarisch bedrijf, anders dan een intensieve veehouderij
- Intensieve veehouderij
- Glastuinbouwbedrijf

NB Op het moment dat RBV-locaties beschikbaar komen, kunnen deze ook, mits duurzaam, gebruikt worden voor de intensieve veehouderij (zie ook §6.6.1)

⁶ Deze begripsbepaling wijkt af van andere reconstructiegebieden

⁷ Deze begripsbepaling wijkt af van andere reconstructiegebieden

Bestaande intensieve veehouderij

Een intensieve veehouderij die als zodanig functioneert en waarvoor het toekennen van een agrarische bedrijfsbestemming is gerechtvaardigd gelet op de concrete bedrijfseconomische omstandigheden.

Bestemmingsplan gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002

Een bestemmings- of wijzigingsplan waarin directe bouwrechten zijn vastgelegd en waarover GS een besluit omtrent goedkeuring van dat plan hebben genomen na 17 juli 1992 en vóór 22 april 2005.

Bouwblok

Een in een bestemmingsplan vastgelegde ruimtelijke eenheid, waarbinnen de bebouwing en voorzieningen ten behoeve van een bestemming dient te worden geconcentreerd.

Bouwblok op maat

Het bouwblok op maat principe gaat uit van de normaal te voorziene ontwikkelingsmogelijkheden binnen een planperiode met een afweging naar de kwaliteiten van het omliggend gebied en de concrete bedrijfseconomische omstandigheden. Hierbij worden de bestaande bebouwing en voorzieningen vervat in een bouwvlak, wordt rekening gehouden met een uitbreiding van circa 15% (zie bijlage 5 voor een toelichting).

Bouwrecht

Een rechtstreeks - zonder vrijstellings- of wijzigingsprocedure - aan een bestemmingsplan c.q. een daarbinnen opgenomen bouwblok te onlenen recht om bebouwing te mogen oprichten, uitgezonderd omschakeling.

Brabantbrede balans Intensieve veehouderij

De totale balans tussen de te verplaatsen intensieve veehouderijen en de locaties voor inplaatsing van deze bedrijven in de zeven reconstructiegebieden tezamen.

Concrete initiatieven voor uitbreiding

Van concrete initiatieven voor uitbreiding is sprake indien op de datum van de ter visie legging van het ontwerpreconstructieplan bij de gemeente daarvoor een ontvankelijke bouwaanvraag is ingediend. Onder ontvankelijke bouwaanvraag wordt verstaan de aanvraag die met toepassing van artikel 4:5 Algemene wet bestuursrecht juncto artikel 47 Woningwet door burgemeester en wethouders in behandeling is genomen.

Duurzame locatie intensieve veehouderij

Een bestaand agrarisch bouwblok met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieuoogpunt (ammoniak, stank en dergelijke) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur, landschap en dergelijke) verantwoord is om te laten groeien tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectaren voor een intensieve veehouderij.

Ontwikkelingsplan

Een door of namens de gemeente opgesteld, uitvoeringsgericht plan voor een concreet landbouwontwikkelingsgebied in aanvulling op het ruimtelijke plan. Het plan richt zich vooral op functionele kwaliteiten en beschrijft hoe het landbouwontwikkelingsgebied optimaal en duurzaam wordt benut en ingericht. Het plan bevat een concrete uitvoeringssparagraaf, waaruit blijkt hoe de doelstellingen worden gerealiseerd.

Extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden

a. Extensiveringsgebieden

Een *extensiveringsgebied* is volgens de Reconstructiewet een "ruimtelijk begrensd gedeelte van het reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk wordt gemaakt."

Dit betekent dat voor extensiveringsgebied het volgende beleid geldt, behoudens voorzover er overwegende bezwaren bestaan vanuit ruimtelijke-, landschappelijke-, maatschappelijke- en/of milieuhygiënische optiek:

Algemeen

1. Uitbreiding, hervestiging en nieuwvestiging is op grond van de wet in extensiveringsgebieden niet toegestaan.
2. Gezien de doelstellingen van de Reconstructiewet in extensiveringsgebieden is omschakeling naar een vorm van intensieve veehouderij evenmin toegestaan aangezien omschakeling een toename betekent van de intensieve veehouderij.

Voor een bestaand bedrijf gelden mede gelet op hetgeen in de overeenkomst van Cork, d.d. 11 juli 2003 is overeengekomen de volgende beleidsuitgangspunten:

Toekenning van bouwblokken

Aan bestaande intensieve veehouderijen wordt een 'bouwblok op maat' toegekend. Het vertrekpunt hierbij is het respecteren van in (actuele) bestemmingsplannen toegekende bouwrechten. De volgende randvoorwaarden worden hierbij in acht genomen:

3. Bouwrechten in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan van 1992 en 2002 worden gerespecteerd en zijn vervat in een daarop gebaseerd bouwblok. Bouwblokken in bestemmingsplannen die zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 maar waarvoor goedkeuring is onthouden aan de bouwrechten, dan wel waarin geen directe bouwrechten zijn vastgelegd, worden vervat in een 'bouwblok op maat', conform bijlage 5.2.
4. Bestaande intensieve veehouderijbedrijven, waarvan de bouwrechten zijn vastgelegd in een bestemmingsplan dat niet is gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 maar die een aantoonbaar concreet initiatief hebben dat past binnen de vigerende bestemmingsplanregeling, krijgen een beoordeling volgens 'bouwblok op maat', conform bijlage 5.2;
5. bouwrechten die zijn vastgelegd in bestemmingsplannen die niet zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven, komen te vervallen. Hier wordt ter bepaling van de bouwrechten een strakke lijn om de bebouwing van de intensieve veehouderij getrokken;

(In Maas en Meierij vigeren overigens geen bestemmingsplannen buitengebied van vóór 1992.)

Uitbreiding

Bouwblokken die zijn vastgesteld volgens het hierboven onder 3 tot en met 5 bepaalde uitgangspunt mogen ten behoeve van het voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot het dierenwelzijn worden uitgebreid.

In bijzondere gebieden, zoals de EHS, dicht op de EHS of in Belvédèregebieden, worden bedrijven actief benaderd om ongewenste uitbreiding, die op grond van de voorgaande regels gerealiseerd zou kunnen worden, te voorkomen. Getracht wordt de invulling van niet gebruikte rechten hiermee te voorkomen. Argumenten hiervoor zijn onder andere het terugdringen van emissie en depositie van stank en ammoniak in de nabijheid van of op daarvoor gevoelige gebieden of objecten, het terugdringen van verstening en het behoud van cultuurhistorische waarden.

b. Verwevingsgebieden

Een *verwevingsgebied* is volgens de Reconstructiewet een "ruimtelijk begrensd gedeelte van het reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is, mits de ruimtelijke kwaliteit of functies zich daar niet tegen verzetten."

Dit betekent dat voor verwevingsgebieden het volgende beleid geldt, behoudens voorzover er overwegende bezwaren bestaan vanuit ruimtelijke-, landschappelijke-, maatschappelijke- en/of milieuhygiënische optiek:

Algemeen

1. Nieuwe bouwblokken zijn niet toegestaan.
2. Hervestiging en omschakeling naar een intensieve veehouderij binnen een bestaand agrarisch bouwblok is mogelijk mits de locatie kan worden aangemerkt als duurzaam. In Maas en Meierij is omschakeling van een niet-agrarisch bouwblok (inclusief burgerwoningen) naar intensieve veehouderij dus niet mogelijk;
3. Een locatie voor een intensieve veehouderij is duurzaam, tenzij de omgevingskwaliteiten anders uitwijzen. De handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij (zoals opgenomen in bijlage 5.1, hierna te noemen ‘de handleiding’) dient hierbij als toetsingskader.
4. Op duurzame locaties zijn bouwblokken tot 1,5 hectare, met inachtneming van de voorwaarden zoals geformuleerd onder toekenning/uitbreiding van bouwblokken, mogelijk.
5. De toekenning/uitbreiding van bouwblokken boven de 1,5 hectare tot het maximum van 2,5 hectare is -op grond van dit reconstructieplan- niet rechtstreeks mogelijk.

Toekenning van bouwblokken

6. Bouwrechten in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan van 1992 en 2002 worden gerespecteerd en zijn vervat in een daarop gebaseerd bouwblok. Bouwblokken in bestemmingsplannen gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 maar waarvoor goedkeuring is onthouden aan de bouwrechten, dan wel waarin geen directe bouwrechten zijn vastgelegd, worden vervat in een ‘bouwblok op maat’. Indien er sprake is van een duurzame locatie kan er met toepassing van de handleiding een bouwblok van maximaal 2,5 hectare worden toegekend (zie bijlage 5.1). Indien er al sprake is van een groter bouwblok dan 2,5 hectare zal maatwerk worden geleverd waarbij zuinig ruimtegebruik uitgangspunt is.
7. Bestaande intensieve veehouderijbedrijven, waarvan de bouwrechten zijn vastgelegd in een bestemmingsplan dat niet is gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 maar die een aantoonbaar concreet initiatief hebben, krijgen een beoordeling volgens ‘bouwblok op maat’, conform bijlage 5.2. Indien er sprake is van een duurzame locatie kan er met toepassing van de handleiding een bouwblok van maximaal 2,5 hectare worden toegekend (zie bijlage 5.1).
8. Bouwrechten die zijn vastgelegd in bestemmingsplannen die niet zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven, komen te vervallen. Hier wordt ter bepaling van de bouwrechten een strakke lijn om de bebouwing van de bestaande intensieve veehouderij getrokken, tenzij sprake is van een duurzame locatie in welk geval er met toepassing van de handleiding een bouwblok van maximaal 2,5 hectare kan worden toegekend. De niet-duurzame locaties worden voor wat betreft het in te zetten flankerend beleid gelijkgesteld aan locaties in extensiveringsgebieden mits het een volwaardig bedrijf betreft én het bedrijf op het moment van vaststellen van dit plan nog ontwikkelingsmogelijkheden heeft.

Uitbreiding

Bouwblokken die zijn vastgesteld volgens het hierboven onder 6 t/m 8 bepaalde uitgangspunt, mogen ten behoeve van het voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot het dierenwelzijn worden uitgebreid.

Indien er sprake is van een duurzame locatie is uitbreiding tot maximaal 2,5 ha toegestaan,

voor zover nodig, gezien de beoogde bedrijfsomvang en opzet (Bouwblok op Maat). (In Maas en Meierij vigeren overigens geen bestemmingsplannen buitengebied van vóór 1992.)

Groene Gordel (dit onderdeel werkt niet rechtstreeks door)

De dekzandrug Nistelrode-Berlicum vormt een belangrijk element in dit reconstructieplan en de toekomst van Maas en Meierij (zie onder andere kaart 20). Op deze dekzandrug wordt de ontwikkeling van een groene gordel met allerlei vormen van recreatie nagestreefd. Het groene karakter wordt (in de toekomst) gevormd door onder andere een afwisseling van bossen, overige natuurgebieden, extensieve landbouwgebieden met laanbeplanting en verbrede landbouw. Verbrede landbouw, kleinschalige vormen van recreatie en nieuwe economische functies krijgen hier de ruimte. De aanwezige duurzame locaties voor de intensieve veehouderijen kunnen zich hier duurzaam ontwikkelen. Nieuwe intensieve veehouderijen passen echter niet in deze visie. Voor de verwevingsgebieden in de groene gordel geldt daarom dat omschakeling naar intensieve veehouderij niet wenselijk is. Dit wijkt af van hetgeen hierboven is beschreven en rechtstreeks doorwerkt in bestemmingsplannen. Om ongewenste ontwikkelingen (in dit geval: omschakeling naar intensieve veehouderij) tegen te gaan, zullen betreffende gemeenten een voorbereidingsbesluit nemen en vervolgens het omschakelverbod als zodanig uitwerken in de betreffende bestemmingsplannen buitengebied.

c. Landbouwontwikkelingsgebieden

Een *landbouwontwikkelingsgebied* is volgens de Reconstructiewet "een ruimtelijk begrensd gedeelte van het reconstructiegebied met het primaat landbouw, dat geheel of gedeeltelijk voorziet, of in het kader van de reconstructie zal voorzien in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij".

Wij kiezen ervoor om in landbouwontwikkelingsgebieden in Maas en Meierij vooralsnog geen nieuwvestiging toe te staan en geen ruimte te bieden voor duurzame projectlocaties. De keuze om geen nieuwvestiging toe te staan is in eerste instantie gebaseerd op het gegeven dat met de wijze waarop we de integrale zonering hebben ingevuld, er sprake is van een balans tussen de vraag naar duurzame locaties van bedrijven die willen of moeten verplaatsen en de ruimte op bestaande locaties. Er is zelfs meer ruimte dan noodzakelijk is voor de te verplaatsen bedrijven. Daarnaast zien we in Maas en Meierij geen ruimte om nieuwe bedrijven in te plaatsen. Dit is in §6.3 (milieu) en §6.6.2 (intensieve veehouderij) uitgebreid toegelicht. Uit de keuze om geen nieuwvestiging toe te staan volgt ook de keuze voor het niet toelaten van duurzame projectlocaties. Dit betreft namelijk ook nieuwvestiging.

Wij hebben wél onderzocht of het mogelijk is rondom bedrijventerreinen nieuwvestiging van intensieve veehouderijen en vooral duurzame projectlocaties mogelijk te maken. De (toekomstige) bedrijventerreinen blijken echter vaak te grenzen aan gebieden die sowieso in aanmerking komen als extensiveringsgebied (zie hieronder) of zijn van het type waar op grond van de stankwetgeving geen intensieve veehouderij mogelijk is. Dit laatste geldt bijvoorbeeld voor het gebied grenzend aan het toekomstig bedrijventerrein bij Heesch, zoals in het uitwerkingsplan van de stedelijke regio Waalboss aangegeven. We hebben ook vooral gekeken naar het bedrijventerrein Elzenbrug, ten noorden van Oss. Dit bedrijventerrein grenst echter aan de Hertogswetering, een waardevolle ecologische verbindingszone, gelegen in het unieke open gebied van de kom. Hier is daarom ook geen ruimte voor duurzame projectlocaties.

Wij evalueren iedere vier jaar de verplaatsingsbehoefte en de inplaatsingsruimte op bestaande bouwblokken in Maas en Meierij. Op basis daarvan besluiten we al dan niet alsnog nieuwvestiging toe te staan. Daarbij bekijken we ook of al de begrensde landbouwontwikkelingsgebieden geschikt zijn voor nieuwvestiging en nemen we een standpunt in over de randvoorwaarden waaronder nieuwvestiging plaats kan vinden.

Dit betekent dat voor landbouwontwikkelingsgebieden het volgende beleid geldt, behoudens voorzover er overwegende bezwaren bestaan vanuit ruimtelijke-, landschappelijke-, maatschappelijke- en/of milieuhygiënische optiek:

Algemeen

- a) Nieuwe bouwblokken zijn in Maas en Meierij niet mogelijk.
- b) Hervestiging op en omschakeling binnen een agrarisch bouwblok is mogelijk. In Maas en Meierij is omschakeling van een niet-agrarisch bouwblok (inclusief burgerwoningen) naar intensieve veehouderij echter niet mogelijk.
- c) Omschakeling van een agrarisch bouwblok naar een bouwblok voor niet-agrarische bedrijvigheid of burgerbewoning is niet toegestaan.
- d) In een landbouwontwikkelingsgebied is ruimte voor mestverwerkingsinstallaties onder de voorwaarden als bepaald in het Streekplan Noord-Brabant 2002 (pagina 127)
- e) Bouwblokken tot 2,5 hectare zijn, met inachtneming van de voorwaarden zoals geformuleerd onder toekenning/uitbreiding van bouwblokken, mogelijk.
- f) De toekenning/uitbreiding van bouwblokken boven de 2,5 hectare is -op grond van dit reconstructieplan- niet rechtstreeks mogelijk.

Toekenning van bouwblokken

Bestaande bedrijven krijgen een beoordeling volgens het 'bouwblok op maat' principe (bijlage 5.2), waarbij de maximale bouwblokomvang 3,5 hectare bedraagt. Indien er reeds sprake is van een groter bouwblok dan 3,5 hectare zal maatwerk worden geleverd waarbij zuinig ruimtegebruik uitgangspunt is.

Toelichting vestigingsbeleid in landbouwontwikkelingsgebieden Maas en Meierij

Landbouwontwikkelingsgebieden dienen een goede beeldkwaliteit te krijgen. Het opstellen van een beeldkwaliteitsplan is hiervoor het geëigende instrument.

Het is nadrukkelijk de bedoeling dat ontwikkeling, inrichting en gebruik van de landbouwontwikkelingsgebieden dusdanig is, dat de intensieve veehouderij verdergaand verduurzaamt. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld realisatie van gesloten bedrijven, samenwerking in de productieketen, minimalisering van reststoffen etc. GS dagen de initiatiefnemers voor ontwikkelingsplannen uit te komen met (innovatieve) voorstellen in het ontwikkelingsplan. Daarnaast zijn prikkels vanuit de markt en subsidies van belang voor verduurzaming.

Wij willen in Maas en Meierij ruimte bieden aan intensieve veehouderijen die door willen groeien. Op basis van de vigerende bestemmingsplannen kunnen intensieve veehouderijen in Maas en Meierij over het algemeen niet verder uitbreiden dan tot een bouwblok van 1,5 ha. We verwachten daarom dat, zeker in de eerste planperiode (tot 2008), intensieve veehouderijen maximaal willen doorgroeien tot 2,5 ha. Een enkel bedrijf zal misschien groter willen groeien, maar zeker niet groter dan 3,5 ha. De vrees voor ongebreidelde groei is dus ongegrond. We hebben echter een aantal redenen om toch te kiezen voor een maximalisering van het bouwblok:

- Geen maximum kan leiden tot een lange procedure om het reconstructieplan vast te stellen, omdat bijvoorbeeld omwonenden bezwaar maken, omdat onduidelijk is hoe een gebied zich gaat ontwikkelen (in theorie kan bij een onbeperkt bouwblok het hele landbouwontwikkelingsgebied worden volgebouwd met stallen). Agrariërs weten vervolgens lange tijd niet waar ze aan toe zijn;
- Bij een beperkt bouwblok kan ook een goede inpassing in de omgeving worden gerealiseerd.

Op basis van bovenstaande kiezen wij er vooralsnog voor om in landbouwontwikkelingsgebieden in Maas en Meierij een maximale bouwblok grootte toe te staan van 3,5 ha. Dit met inachtneming van relevante wet- en regelgeving en voor zover nodig, gezien de beoogde bedrijfsomvang en opzet (bouwblok op maat).

Wij zullen bij de eerste wijziging van het reconstructieplan (2008) de maximale bouwblokmaat opnieuw overwegen en daarbij inspelen op de actuele situatie.

Wij kiezen er overigens ook voor in bestaande bebouwing in landbouwontwikkelingsgebieden geen nieuwe niet-agrarische functies toe te staan.

11.6.2 Waterberging in concreet begrensde gebieden

In §6.2.1 is opgenomen dat het realiseren van waterbergingsgebieden een van de drie sporen is om regionale waterlast te voorkomen. In dit plan zijn daarom voorlopige reserveringsgebieden 2050 aangewezen waar kapitaalintensieve functies in principe geweerd worden (zie kaart 14). Daarnaast zijn op plankaart 1 tot op perceelsniveau begrensde waterbergingsgebieden aangewezen, onderverdeeld in ‘bestaand inundatiegebied’ en ‘in te richten waterbergingsgebied’. Deze laatste categorie betreft de gebieden waarvan de inrichting, of in elk geval de start daarvan, is voorzien in de eerste planperiode.

Locaties waar in de eerste vier jaar van de planperiode (tot en met 2008) waterberging gerealiseerd wordt, bevinden zich langs de Aa (project Dynamisch Beekdal). Het gaat hier om een project dat al in voorbereiding is. Daarnaast zal in het stedelijk gebied van 's-Hertogenbosch kadeverhoging langs de Aa plaatsvinden, in combinatie met een peilscheiding tussen de Aa en de Dommel. Het Bossche Broek (Noord en Zuid) is nu al ingericht als waterbergingsgebied. Dat geldt ook voor grote gedeelten van de Essche Stroom en de Dommel, die reeds fungeren als inundatiegebied ten behoeve van waterberging.

Besloten is om voor ‘bestaand inundatiegebied’ en ‘in te richten waterbergingsgebied’ het instrument planologische doorwerking uit artikel 27 van de Reconstructiewet in te zetten. Dit betekent dat de gebieden zoals begrensd op plankaart 1 met de vaststelling van dit plan zijn aangewezen als gebieden waar een voorbereidingsbesluit geldt als bedoeld in artikel 21, eerste lid van de wet op de Ruimtelijke Ordening.

Aan dit voorbereidingsbesluit is een aanlegvergunningstelsel gekoppeld als hieronder beschreven.

In deze gebieden mogen enkel ontwikkelingen plaatsvinden die neutraal of dienstbaar zijn aan het doel van waterberging. Ontwikkelingen die daarmee in strijd zijn worden geweerd. Om de reikwijdte van de ontwikkelingsmogelijkheden te kunnen overzien is een eenduidige begripsbepaling noodzakelijk. In §11.6.1 zijn reeds de begrippen *uitbreiding*, *hervestiging*, *nieuwvestiging*, *omschakeling*, *bouwblok* en *bouwrecht* gedefinieerd. In onderstaand kader zijn de begrippen agrarisch bedrijf, bouwwerk en bebouwing gedefinieerd.

Begripsbepaling in verband met regionale waterberging

Begrippen verbonden met de landbouw

Agrarisch bedrijf

Een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen of het houden van dieren.

Overige begrippen

Bouwwerk

Elke constructie van enige omvang, van hout, steen, metaal of ander materiaal, die hetzij direct, hetzij indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.

Bebouwing

Eén of meerdere bouwwerken.

Beleidsuitgangspunten voor bebouwing

In de concreet voor waterberging aangewezen gebieden geldt voor agrarische bedrijven het volgende beleid:

- Nieuwe bouwblokken zijn niet toegestaan;
- Hervestiging en omschakeling is mogelijk mits dit niet gepaard gaat met een uitbreiding;
- Uitbreiding is enkel mogelijk indien en voor zover het waterbergend vermogen van het gebied niet onevenredig wordt aangetast;
- Uitbreiding van de bebouwing binnen een bestaand bouwblok is mogelijk

In de concreet voor waterberging aangewezen gebieden geldt voor overige bebouwing het volgende beleid:

- Bebouwing die ten dienste staat van waterberging is mogelijk tot een hoogte van maximaal 2 meter;
- Bebouwing die niet ten dienste staat van waterberging is mogelijk indien en voor zover het waterbergend vermogen van het gebied niet onevenredig wordt aangetast.

Aanlegvergunningstelsel

1. Behoudens het bepaalde in lid 3 is het verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) op en in de gronden van een concreet begrensd waterbergingsgebied, de hierna aangegeven werken, of werkzaamheden uit te voeren:
 - a. Ophogen van gronden;
 - b. Het aanbrengen van kaden of het wijzigen daarvan.
2. Alvorens te beslissen over een aanvraag voor een aanlegvergunning als bedoeld in lid 1 horen burgemeester en wethouders het ter plaatse bevoegde waterstaatsgezag.
3. Het in lid 1 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van de volgende werken en werkzaamheden:
 - a. Werken en werkzaamheden in het kader van het normale beheer en onderhoud
 - b. Werken en werkzaamheden, waarmee is of mag worden begonnen op moment van in werking treden van het reconstructieplan.
4. Indien voor concreet begrensde waterbergingsgebieden op grond van gemeentelijke bestemmingsplannen een aanlegvergunningstelsel van kracht is, zijn de daarin genoemde andere werken en/of werkzaamheden slechts toelaatbaar indien door die andere werken en/of werkzaamheden of door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen de functie van waterberging niet onevenredig wordt of kan worden aangetast.

11.6.3 Natte Natuurparels en 500 meter zones

In dit reconstructieplan worden maatregelen voorgesteld om met prioriteit de sectorale waterdoelen in natte natuurparels te behalen. Om te voorkomen dat de huidige hydrologische situatie van de natte natuurparels verder verslechtert, wordt er een beschermingsbeleid gevoerd. Dit beschermingsbeleid heeft betrekking op de natte natuurparels, inclusief de zogenaamde 'beschermingszone natte natuurparel' (een zone van gemiddeld 500 meter daaromheen). De concrete begrenzing van deze gebieden zal door GS begin 2005 worden vastgesteld, in het kader van de wijziging van de Verordening waterhuishouding en is opgenomen op plankaart 1. In Maas en Meierij liggen de volgende natte natuurparels: Wijboschbroek, de EHS rondom kasteel Heeswijk, de Moerputten, Bossche Broek-Noord en Zuid, Gasthuiskamp (de Geelders), Elderbroek en de Dommel bij Gemonde.

Het beleid in deze gebieden is gericht op het verbeteren van de condities voor de natuur en externe bescherming voor ingrepen die een ongewenste beïnvloeding van natuurwaarden kunnen hebben. Er is een hydrologisch standstill van toepassing. Er mogen in het gebied of in de omgeving geen activiteiten plaatsvinden die een verslechtering van de situatie in de natte

natuurparel tot gevolg hebben. Tevens is uitgangspunt dat ingrepen kunnen worden geweerd die individueel slechts een beperkt effect hebben, maar die door cumulatie van effecten toch kunnen leiden tot een ongewenste beïnvloeding van natuurgebieden.

Dit wordt geregeld via de provinciale Verordening waterhuishouding en de waterschapskeuren. Om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen zijn op plankaart 1 de natte natuurparels en beschermingszones aangegeven. Hiervoor geldt planologische doorwerking in de zin van artikel 27 van de Reconstructiewet met daaraan gekoppeld het hieronder opgenomen aanlegvergunningstelsel.

Hiermee geldt voor deze gebieden een voorbereidingsbescherming tot het moment dat de gemeenten - indien noodzakelijk - hun bestemmingsplan hierop hebben aangepast. Aanvragen voor werken en werkzaamheden moeten getoetst worden aan doelstellingen van het hydrologisch beschermingsbeleid.

Aanlegvergunningstelsel

1. Behoudens het bepaalde in lid 3 is het verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) op en in de gronden van een natte natuurparel en de 500 meter zone daaromheen, de hierna aangegeven werken, of werkzaamheden uit te voeren:
 - a. Het verzetten van grond van meer dan 100 m³ of op een diepte van meer dan 60 centimeter onder maaiveld een en ander voorzover geen vergunning vereist is in het kader van de Ontgrondingenwet;
 - b. De aanleg van drainage ongeacht de diepte tenzij het gaat om vervanging van een reeds bestaande drainage;
 - c. Het verlagen van de waterstand anders dan door middel van het graven van sloten of het toepassen van drainagemiddelen, met uitzondering van grondwateronttrekkingen;
 - d. Het aanbrengen van niet-omkeerbare verhardingen en/of verharde oppervlakten van meer dan 100 m² anders dan een bouwwerk.
2. Alvorens te beslissen over een aanvraag voor een aanlegvergunning als bedoeld in lid 1 horen burgemeester en wethouders het ter plaatse bevoegde waterstaatsgezag.
3. Het in lid 1 opgenomen aanlegvergunningvereiste geldt niet voor zover de daar genoemde werken en werkzaamheden worden uitgevoerd binnen een bouwblok.
4. Het in lid 1 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van de volgende werken en werkzaamheden:
 - a. Werken en werkzaamheden in het kader van het normale beheer en onderhoud
 - b. Werken en werkzaamheden, waarmee is of mag worden begonnen op moment van in werking treden van het reconstructieplan.
5. Indien voor de als natte natuurparel en de 500 meter zone daaromheen aangewezen gebieden op grond van gemeentelijke bestemmingsplannen een aanlegvergunningstelsel van kracht is, zijn de daarin genoemde andere werken en/of werkzaamheden slechts toelaatbaar indien door die andere werken en/of werkzaamheden of door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen de waterhuishoudkundige situatie niet onevenredig wordt of kan worden aangetast.

Toelichting

Lid 1

Grondverzet van meer dan 100 m³ of dieper dan 60 centimeter onder maaiveld

Hieronder vallen onder andere het diepploegen en diepwoelen. Reden hiervoor is het voorkomen dat lokale leem- en kleilaagjes worden doorbroken. Het doorbreken van deze lagen heeft veranderende stroming van water tot gevolg. Hierbij gaat het zowel om de verandering in kwantiteit, minder toestroming, als de kwaliteit door veranderde buffering van het water.

Aantasting van natuurlijke en aan de waterhuishouding gerelateerde geomorfologische kenmerken wordt hiermee voorkomen (bijvoorbeeld het afgraven van stroomruggen, het ophogen van natuurlijke laagten, het normaliseren van natuurlijke profielen en oevers van waterlopen);

De aanleg van drainage, ongeacht de diepte.

Het gaat hier om de aanleg van nieuwe drainage. De vervanging van bestaande drainage (op dezelfde diepte, of minder diep, en met dezelfde diameter) valt niet onder het aanlegvergunningstelsel.

Het verlagen van de waterstand anders dan met sloten en drainagemiddelen (onderbemaling);

Het aanbrengen van verhardingen/verharde oppervlakten van meer dan 100 m², anders dan een bouwwerk.

Het gaat hierbij onder andere om de aanleg van parkeerterreinen en vloeistofdichte bodem voor containerteelt. Bij een bouwwerk is al een vergunningprocedure waarbij de effecten meegewogen kunnen worden.

Lid 2

Het doel van dit artikellid is tweeledig. Enerzijds wordt hiermee bereikt dat de vergunningverlening getoetst wordt aan de doelstellingen van het hydrologisch beschermingsbeleid, anderzijds geeft dit de gemeenten de mogelijkheid deze inhoudelijke toets ook daadwerkelijk door de waterschappen te laten verrichten. Dit laatste voorkomt dat de gemeenten op dit gebied zelf expertise zouden moeten opbouwen of aantrekken.

Lid 3

Aan activiteiten binnen een bouwblok worden geen verdere beperkingen opgelegd.

Lid 4

Werken en werkzaamheden die onder het normale onderhoud en beheer vallen zijn niet vergunningplichtig. Hieronder vallen ook werkzaamheden voor normaal agrarisch gebruik. Verder is hier bepaald dat werkzaamheden waarmee al was begonnen voor het moment van inwerkingtreding van de plannen niet alsnog vergunningplichtig worden.

Lid 5

De meeste gemeentelijke bestemmingsplannen kennen een eigen aanlegvergunningstelsel. Hierin wordt voor allerlei activiteiten een aanlegvergunning vereist ook voor activiteiten die in eerste instantie geen relatie lijken te hebben met het hydrologische beschermingsbeleid. Teneinde te voorkomen dat gemeenten bij het verlenen van vergunningen voor die andere activiteiten geheel voorbij gaan aan de hydrologische situatie is bepaald dat bij elke vergunningverlening de waterhuishoudkundige situatie in acht moet worden genomen.

11.7 Uitvoering en handhaving

Gedeputeerde Staten zijn op grond van artikel 37 Rcw in beginsel verantwoordelijk voor de uitvoering van de reconstructieplannen. We stellen het regionaal uitvoeringsprogramma vast en zien toe op de uitvoering zelf. Verder hebben we een coördinerende rol bij de behandeling van met elkaar samenhangende aanvragen voor activiteiten ter uitvoering van het reconstructieplan.

De Reconstructiewet bevat geen afzonderlijke bepalingen voor 'handhaving'.

Dit hangt samen met het feit, dat het reconstructieplan in belangrijke mate gericht is op uitvoering. Het is het veel minder normstellend van aard dan bijvoorbeeld een bestemmingsplan.

Er zal dus minder sprake zijn van handhavingsvraagstukken, die rechtstreeks uit het reconstructieplan voortvloeien.

Een handhavingsvraagstuk, dat direct samenhangt met het reconstructieplan, vloeit voort uit het verbod om handelingen te verrichten, die de verwezenlijking van het reconstructieplan ernstig belemmeren (artikel 36). Hier ligt een duidelijke taak voor Gedeputeerde Staten, die ook belast zijn met de besluitvorming op aanvragen om ontheffing van dit verbod. Voor het overige blijft er op grond van artikel 125 Gemeentewet op handhavingsgebied een belangrijke taak weggelegd voor burgemeester en wethouders. Immers, zij blijven belast met het reguliere toezicht op de naleving van bestemmingsplannen en van de milieuwetgeving. De Reconstructiewet brengt hier geen verandering in, ook niet wanneer er sprake is van doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid. Immers dit instrument is niet van invloed op de bevoegdheden als zodanig van burgemeester en wethouders, maar is wel van invloed op de wijze waarop burgemeester en wethouders met hun bevoegdheden moeten en kunnen omgaan. Een reconstructieplan, dat voor een bepaald gebied als voorbereidingsbesluit geldt, leidt tot een aanhoudingsplicht voor aanvragen om bouwvergunning, die in overeenstemming zijn met het vigerend bestemmingsplan. Burgemeester en wethouders dienen dergelijke aanvragen op de gebruikelijke wijze te toetsen en te bezien of de aanhoudingsplicht kan worden doorbroken. Voor zo ver een reconstructieplan voor een bepaald daarbij aangewezen project geldt als vrijstelling in de zin van artikel 19 WRO, kunnen (en moeten) burgemeester en wethouders een aanvraag om bouwvergunning voor dat project verlenen.

12 Flankerend beleid

Bij het opstellen en uitvoeren van een reconstructieplan spelen veel belangen een rol. In het Koepelplan zijn de uitgangspunten voor het flankerend beleid omschreven. Het Koepelplan legt een belangrijke taak bij de reconstructiecommissie bij de uitvoering van dit beleid. Al tijdens de totstandkoming van dit plan heeft de reconstructiecommissie gezocht naar oplossingen die zo min mogelijk schade toebrengen aan individuele belangen.

Ondanks het feit dat er tijdens planvorming en uitvoering van het reconstructieplan grote zorgvuldigheid in acht wordt genomen, kunnen zich situaties voordoen waarbij inwoners van en bedrijven in het reconstructiegebied zich niet kunnen vinden in de inhoud van het reconstructieplan. Bijvoorbeeld omdat ze vrezen hiervan schade en/of beperkingen te ondervinden. Om hieraan tegemoet te komen is flankerend beleid ontwikkeld. Het begrip flankerend beleid wordt gebruikt voor verschillende vormen van compensatie. Flankerend beleid is gericht op het voorkomen van schade en op het aanbieden van alternatieven. Dit is een heel algemene omschrijving die veel kan omvatten. Het leveren van maatwerk tijdens de totstandkoming van het reconstructieplan, is hierbij één van de uitgangspunten. Maar ook in een later stadium, bij de uitvoering van het reconstructieplan, kan er sprake zijn van flankerend beleid.

In §12.1 wordt uitgelegd wat onder flankerend beleid wordt verstaan. Vervolgens komt in §12.2 en §12.3 aan bod wanneer flankerend beleid ingezet kan worden en hoe dit in zijn werk gaat. Paragraaf 12.4 besteedt specifiek aandacht aan flankerend beleid op het gebied van waterthema's.

In §12.5 is aangegeven wat een belanghebbende moet doen om voor flankerende maatregelen in aanmerking te komen. Als laatste wordt in §12.6 stilgestaan bij het aspect schade.

12.1 Wat is flankerend beleid?

In de inleiding is al aangegeven dat zich tijdens de planvorming en bij de uitvoering van het reconstructieplan situaties kunnen voordoen waarbij het plan leidt tot schade of beperking van rechten. Mede om te voorkomen dat mensen schade leiden als gevolg van het reconstructieplan, is flankerend beleid ontwikkeld (Koepelplan). Daarnaast kan flankerend beleid een oplossing bieden in situaties waarin het niet zozeer om schadeaspecten gaat.

Flankerend beleid is een naam voor maatregelen die heel divers kunnen zijn. Het betreft alle maatregelen die de nadelige gevolgen voor belanghebbenden bij het realiseren van de reconstructiedoelen zoveel mogelijk kunnen voorkomen. De maatregelen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- treffen van compenserende maatregelen (bijvoorbeeld oppervlakkige drainage aanbrengen om het door peilverhoging toegenomen risico op natschade te verkleinen);
- bieden van alternatieven (bijvoorbeeld het financieel en beleidsmatig ondersteunen van bedrijven bij het voortzetten van de activiteiten op een passender locatie of het ondersteunen van een ondernemer bij het aanpassen van zijn bedrijfsvoering aan de nieuwe situatie, maar ook het aanbieden van een beëindigingsvergoeding);
- financieel compenseren (bijvoorbeeld het vergoeden van het verschil in waarde van een onroerend goed voor en na de planuitvoering).

12.2 Wanneer kunnen flankerende maatregelen ingezet worden?

Het reconstructieplan doorloopt een bepaalde wettelijk voorgeschreven procedure. Deze staat in hoofdstuk 11 beschreven. In de verschillende fasen van deze procedure kunnen flankerende maatregelen een oplossing bieden. Bij de voorbereiding van het reconstructieplan zijn er mogelijk al signalen opgevangen dat er problemen kunnen ontstaan voor burgers als gevolg van het reconstructieplan.

Ook in de uitvoering van het reconstructieplan kan flankerend beleid een rol spelen. Het reconstructieplan vormt de basis voor het bestemmingsplan. Gemeenten zullen bij het aanpassen van het bestemmingsplan het reconstructieplan in acht moeten nemen. Indien een belanghebbende zich niet kan vinden in de inhoud van het reconstructieplan, moet deze ageren tegen het reconstructieplan. Dit is namelijk bij vaststelling van het bestemmingsplan niet meer mogelijk.

12.3 Flankerend beleid: een instrument van de overheid

Provincie

Flankerend beleid is een instrument waarvan de verantwoordelijke overheid gebruik maakt om de reconstructie te doen slagen. Provinciale Staten stellen het reconstructieplan vast en daarmee is de provincie in eerste instantie verantwoordelijk voor het reconstructieproces en daarmee ook voor de inzet van het flankerend beleid. In beginsel moeten alle verzoeken c.q. initiatieven tot flankerende maatregelen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten.

De reconstructiecommissie

Gezien de kennis van het gebied en de ervaring van de afgelopen ‘reconstructiejaren’ speelt de reconstructiecommissie bij het beoordelen van verzoeken c.q. initiatieven tot flankerende maatregelen wel een prominente rol.

Waterschappen en gemeenten

Bij het reconstructieproces zijn ook andere overheden betrokken. De waterschappen en gemeenten nemen bij de uitvoering een aparte positie in.

Gemeenten spelen een belangrijke rol omdat het reconstructieplan uiteindelijk ruimtelijk vertaald moet worden in het bestemmingsplan. Zodoende zullen de gemeenten ook een rol spelen bij het flankerend beleid. Een flankerende maatregel zou kunnen betekenen dat een ‘vrijstelling ex artikel 19’ van de Wet op de ruimtelijke ordening nodig is om de maatregel te kunnen verwezenlijken.

Voor de waterschappen is de situatie anders. Gelet op het feit dat er in de Reconstructiewet geen wettelijke relatie is gelegd met het waterschapinstrumentarium, wordt in de volgende paragraaf uiteengezet hoe de rol van het waterschap is binnen het flankerend beleid.

12.4 Flankerend beleid en Water

Zoals in hoofdstuk 6 aangegeven, wordt binnen de reconstructie een aantal waterthema’s aangepakt.

Er zijn vijf waterthema’s: gewenste grondwatersituatie (realiseren van natuurdoelen), beek- en kreekherstel, regionale waterberging, waterkwaliteit en ruimte voor de rivieren. Het laatste thema is de verantwoordelijkheid van het rijk zodat het hier buiten beschouwing blijft. De thema’s gewenste grondwatersituatie, beek- en kreekherstel en regionale waterberging worden in de vorm van projecten gerealiseerd. Bij elk project worden de gevolgen voor belanghebbende

grondeigenaren en gebruikers in beeld gebracht. Ook wordt aangegeven op welke wijze met die belangen wordt omgegaan. Er gelden dezelfde waarborgen voor een objectieve beoordeling van de gevolgen van het project voor die belangen. Hiernaast zullen de waterschappen in het kader van de watertoets beoordelen of de effecten op de waterhuishouding van plannen met een ruimtelijk beslag voldoende inzichtelijk zijn gemaakt.

Tussen de provincie en waterschappen is een bestuursovereenkomst gesloten met betrekking tot de verhouding tussen de provincie en de waterschappen. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over de maatregelen ten behoeve van het realiseren van de waterthema's, de instrumenten c.q. regelingen die in het kader van het flankerend beleid ingezet kunnen worden en wie er financieel verantwoordelijk is.

12.5 Praktische invulling

Indien het reconstructieplan nadelige gevolgen heeft voor een belanghebbende, ligt het initiatief in eerste instantie bij de belanghebbende om aan te geven dat hij voor bepaalde flankerende maatregelen in aanmerking wil komen. Er is een protocol opgesteld waardoor het voor een ieder duidelijk is waar deze terecht kan met zijn verzoek om flankerend beleid. Het protocol is eigenlijk een soort wegwijzer. Zoals eerder gemeld, is de provincie in beginsel verantwoordelijk voor de inzet van flankerende maatregelen. Kort gezegd komt het erop neer dat een verzoek om flankerend beleid wordt gericht aan Gedeputeerde Staten. Het verzoek wordt in behandeling genomen door het projectbureau van het betreffende reconstructiegebied. De gebiedscoördinator, tevens secretaris van de reconstructiecommissie, zal in overleg met de belanghebbende de eventuele mogelijkheden voor flankerend beleid bekijken. Het kan uiteraard ook andersom. Het uiteindelijke voorstel wordt in de reconstructiecommissie besproken, waarna zij advies uitbrengt aan Gedeputeerde Staten. Het voorstel en het advies van de reconstructiecommissie worden ter besluitvorming voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.

De provincie is in beginsel verantwoordelijk. Maar het kan ook zijn dat de belanghebbende, gezien de aard van het project, bij het waterschap moet zijn voor flankerende maatregelen. Als een verzoek niet bij het juiste orgaan wordt ingediend, wordt het doorgezonden naar het bevoegde orgaan.

12.6 Verzoek om schadevergoeding

Hoe zorgvuldig dit flankerend beleid ook is en bij de uitvoering wordt toegepast; er moet rekening worden gehouden met situaties waarin de vaststelling van dit reconstructieplan tot schade leidt die redelijkerwijs niet of niet geheel ten laste van de belanghebbende behoort te blijven. Dergelijke planschadeclaims kunnen pas worden ingediend nadat dit reconstructieplan rechtskracht heeft gekregen. Zij kunnen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten die de verzoeken afwikkelen volgens de provinciale procedureverordening. De verordening voorziet onder meer in het inschakelen van een onafhankelijke adviescommissie en/of een onafhankelijk opererend deskundig bureau als het SAOZ (Stichting Adviesburo Onroerende Zaken). Met deze werkwijze wordt een zo groot mogelijke objectiviteit bereikt.

Degene die een schadeclaim heeft ingediend krijgt altijd gelegenheid om mondeling of schriftelijk te reageren op een door een onafhankelijke commissie of deskundige uitgebracht advies. Pas daarna neemt het college van Gedeputeerde Staten een besluit.

Als de indiener het niet eens is met het besluit, kan hij hiertegen een bezwaarschrift indienen en ten slotte is er nog beroep op de rechtbank en hoger beroep op de Afdeling bestuursrecht-spraak mogelijk.

Literatuurlijst

- ARCADIS, 2001. Voorrangsinventarisatie perspectiefgebieden intensieve veehouderij
- Provincie Noord-Brabant, 2000. Reconstructieplan Pilot De Hilver
- Besluit Milieueffectrapportage 1994, staatsblad 540, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 7 mei 1999, staatsblad 224
- Buro Hemmen. Oktober 2002. Toekomstbeeld Land van Horst en Raam. Regionale natuur- en landschapseenheid Maashorst en Maasvallei
- Buro Hemmen. Juli 2002. Toekomstbeeld Lint van Brabantse Waarden. Regionale natuur- en landschapseenheid Maasuitewaarden
- Commissie Koopmans, 2000. Advies van de Commissie Herstructurering Melkveehouderij: Grondgebonden melkveehouderij; Regionaal maatwerk
- Commissie Wijfels, 2001. Advies Toekomst voor de Veehouderij
- Commissie Waterbeheer 21e eeuw, 2000. Waterbeleid voor de 21e eeuw
- Dienst Landelijk Gebied, 2001a. Verkenningnotitie Maas en Meierij landschap en cultuurhistorie
- Dienst Landelijk Gebied, 2001b. Verkenningnotitie natuur Maas en Meierij
- Dienst Landelijk Gebied, 2001c. Verkenningnotitie toerisme en recreatie Maas en Meierij
- Dienst Landelijk Gebied, 2002. Ecologische aspecten van overstroming en inundatie
- Europese Commissie 2003. 2003/859/EG: Beschikking van de Commissie van 5 december 2003 tot wijziging van Beschikking 2002/106/EG betreffende de vaststelling van een discriminatoire test op klassieke varkenspest (Voor de EER relevante tekst) (kennisgeving geschied onder nummer C(2003) 4522).
- Europese Gemeenschap, 1979. Vogelrichtlijn, Richtlijn van de raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, 1979-1997
- Europese Unie, 1991. Richtlijn nr. 91/676/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (Nitraatrichtlijn)
- Europese Unie, 1992. Habitatrichtlijn

- Europese Unie, 1996. Europese Kaderrichtlijn Water
- Flora- en faunawet, 2002. Staatsblad 1998, 403.
- Gemeente Bernheze, 1998a. Bestemmingsplan buitengebied Bernheze
- Gemeente Bernheze. 1998b. Landschapsplan
- Gemeente Bernheze, 2003. Ontwerp Structuurvisie-plus
- Gemeente 's-Hertogenbosch, 1998. Landschapvisie
- Gemeente 's-Hertogenbosch. 2001. Bestemmingsplan buitengebied 's-Hertogenbosch
- Gemeente 's-Hertogenbosch. 2003a. Ruimtelijke Structuurvisie
- Gemeente 's-Hertogenbosch. 2003b. Structuurvisie A2/Kanaalzone
- Gemeente Lith. 2002. Bestemmingsplan buitengebied Lith
- Gemeente Maasdonk. 1996. Structuurvisie 1996-2000
- Gemeente Maasdonk. 1997. Landschapsbeleidsplan
- Gemeente Maasdonk, 1999. Bestemmingsplan buitengebied Maasdonk
- Gemeente Oss. 1996. Ruimtelijk ontwikkelingsplan 1996-2015
- Gemeente Oss. 1998. Natuur- en landschapsbeleidsplan
- Gemeente Oss. 1999a. Bestemmingsplan buitengebied Oss,
- Gemeente Oss. 1999b. Structuurvisie kleine kernen
- Gemeente Ravenstein. 1999. Bestemmingsplan buitengebied Ravenstein
- Gemeente Schijndel. 2002. Bestemmingsplan buitengebied Schijndel
- Gemeente Sint Michielsgestel. 1999. Structuurvisie 1999-2015.
- Gemeente Sint Michielsgestel. 2001. Bestemmingsplan buitengebied Sint Michielsgestel
- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. Staatscourant 1993, nr. 7; zoals laatst gewijzigd bij besluit van 18 december 2002, Staatscourant 247
- Grontmij. December 2000. Het Groene Woud, Natuurvisie. Brabants Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer
- Grontmij, Bureau Omgea. April 2001. Bouwstenen regionale natuur en landschapseenheid 'Het Groene Woud'

- Grontmij. Oktober 2002. Toekomstvisie RNLE de Loonse en Drunense Duinen.
- Iwaco. 2001. Voorrangsinventarisatie Perspectiefgebieden intensieve veehouderij.
- Landinrichtingswet. Staatsblad 1985, 299
- Marktplan Adviesgroep BV i.o.v. Kamer van Koophandel Midden Brabant, Provincie Noord-Brabant, ZLTO, 2003. Agrotourisme, z'n investering waard?
- Meststoffenwet, Staatsblad 1998, 100, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 7 december 2000, Staatsblad 538
- Ministerie van LNV, 1990. Natuurbeleidsplan.
- Ministerie van LNV, 1995. Structuurschema Groene Ruimte
- Ministerie van LNV, 2000a. Natuur voor Mensen, Mensen voor de Natuur. Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw
- Ministerie van LNV, 2000b. Nota Voedsel en Groen, Het Nederlandse Agro-food Complex in perspectief
- Ministerie van LNV, 2001a. Structuurschema Groene Ruimte 2. Samenwerken aan Groen Nederland, PKB deel 1
- Ministerie van LNV, 2001b. Regeling Beëindiging Veehouderijtakken
- Ministerie van LNV, in ontwikkeling. Integrale aanpak mestbeleid.
- Ministerie van LNV, 2002a. Rijks Uitgangspunten Notitie
- Ministerie van LNV, 2002b. Rijkskader Reconstructieplannen
- Ministerie van LNV, persbericht van 16 september 2003
- Ministeries van LNV, VROM, V&W, VWS en SZW, 2001. Zicht op gezonde teelt
- Ministeries van OCenW, LNV, VROM en V&W, 1999. Nota Belvédère, Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting
- Ministeries van OCenW, VROM, V&W en LNV, 2000. Ontwerpen aan Nederland: architectuurbeleid 2001-2004
- Monumentenwet, Staatsblad 1988, 638, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 6 december 2001, Staatsblad 584
- Ministerie van VROM, 1992. Nationaal Milieubeleids Plan 3
- Ministerie van VROM, 1992, 1993. Vierde nota ruimtelijke ordening (VINEX en VINAC)

- Ministerie van VROM, 2001a. Op grond van nieuw beleid. Nota grondbeleid
- Ministerie van VROM, 2001b. Nationaal Milieubeleids Plan 4
- Ministeries van VROM, VWS, 1997. Beleidslijn Ruimte voor de Rivier
- Ministerie van VWS, 1999. Werken aan sociale kwaliteit
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1990. Structuurschema Verkeer en Vervoer II/Nationaal Verkeers- en Vervoersplan.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1999. Vierde Nota Waterhuishouding
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2000. Waterbeleid in de 21e eeuw, anders omgaan met water
- Natuurbeschermingswet. Staatsblad 1998, 403
- Voorstel van wet tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, 2001
- Natuurschoonwet 1928, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 14 december 2000, staatsblad 551.
- Provincie Noord-Brabant, 1998. Waterhuishoudingsplan 2 “Samen werken aan water” 1998-2002
- Provincie Noord-Brabant, 1999a. Beleidsnota Glastuinbouw
- Provincie Noord-Brabant, 1999b. Brabant Contrastrijk. Ruimtelijke visie op de toekomst van Brabant
- Provincie Noord-Brabant, 2000a. Beleidsnotitie Ondersteunende Voorzieningen in de land- en tuinbouw
- Provincie Noord-Brabant, 2000b. Cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant.
- Provincie Noord-Brabant, 2000c. Nota landschapsbeeld.
- Provincie Noord-Brabant, 2000d. Plan van aanpak Biologische landbouw Noord-Brabant 2000-2004
- Provincie Noord-Brabant, 2000e. Provinciaal Milieubeleidsplan 2000-2004
- Provincie Noord-Brabant, 2000f. Reconstructieplan Pilot De Hilver
- Provincie Noord-Brabant, 2000g. Reconstructieplan Pilot Gemert-Bakel
- Provincie Noord-Brabant, 2001a. Beleidsnota landbouwkundige verbeteringen “De bodem in zicht”
- Provincie Noord-Brabant, 2001b. Leidraad Mest, beleidskader voor mestbewerkingsinitiatieven

- Provincie Noord-Brabant, 2001c. Ontspannend Brabant, Beleidskader Toerisme en Recreatie
- Provincie Noord-Brabant, 2001d. Provinciale Uitgangspunten Nota (PUN).
- Provincie Noord-Brabant, 2001e. Reconstructie aan zet. Koepelplan reconstructie concentratiegebieden
- Provincie Noord-Brabant, 2001f. Maas en Meierij Verkenningennotitie Landbouw
- Provincie Noord-Brabant, 2001g. Maas en Meierij Verkenningennotitie Stilte en Duisternis
- Provincie Noord-Brabant, 2001h. Verkenning water en bodem Maas en Meierij
- Provincie Noord-Brabant, 2001i. Verkenningennotitie agrarisch stankbeleid reconstructiegebied Maas en Meierij
- Provincie Noord-Brabant, 2001j. Verkenningennotitie ammoniak Maas en Meierij
- Provincie Noord-Brabant, 2002a. Brabant in Balans. Streekplan Noord-Brabant 2002
- Provincie Noord-Brabant, 2002b. Natuur- en Landschapsoffensief Brabant, beleidsnota natuur en landschap in Noord-Brabant 2002-2012
- Provincie Noord-Brabant, 2002c. Natuurgebiedsplan; streefbeelden en subsidies voor natuur en landschap
- Provincie Noord-Brabant, 2002d. Kadernota Sociaal-Economisch Beleid 2002-2006
- Provincie Noord-Brabant, 2002e. Kookboek Cultuurhistorie.
- Provincie Noord-Brabant, 2002f. Provinciale milieuverordening.
- Provincie Noord-Brabant, 2002g. Startnotitie Milieueffectrapportage reconstructie Maas en Meierij
- Provincie Noord-Brabant, 2003a. Integraal Hydrologisch Streefbeeld Maas en Meierij
- Provincie Noord-Brabant, 2003b. Richtlijnen voor milieueffectrapport reconstructiegebied Maas en Meierij
- Provincie Noord-Brabant. 2003. Groene schakels. Voorbeeldenboek ecologische verbindingszones
- Provincie Noord-Brabant, 2004a. Aardkundig Waardevolle Gebiedenkaart Noord-Brabant; gedetailleerde begrenzing (1:25.000) van de op plankkaart 2 van het streekplan geselecteerde gebieden.
- Provincie Noord-Brabant, 2004b, Beleidsnota “Buitengebied in ontwikkeling”
- Provincie Noord-Brabant. 2004c. Uitwerkingsplan stedelijke regio Waalboss

Provincie Noord-Brabant en waterschappen Noord-Brabant. 2002. Streefbeelden voor beken en krekens in Noord-Brabant

Raad voor het Landelijk Gebied, 2001, Bergen met beleid

Reconstructiewet concentratiegebieden, Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van de concentratiegebieden

Regionale reconstructiecommissie Maas en Meierij, 2001. Streefbeeld Maas en Meierij

Regionale reconstructiecommissie Maas en Meierij, 2004. Eerste conceptreconstructieplan/MER Maas en Meierij

Sociaal-economisch platform Maas & Meierij en Peel en Maas. 2002. Versterking van de sociale en economische structuur van het landelijke gebied in Noordoost-Brabant

Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening/Nota Ruimte

Waterschap de Aa. 1999. Visie op water - een strategische visie van het waterschap de Aa op een duurzame ontwikkeling van het beheersgebied

Waterschap de Aa. 2000. Waterbeheersplan 2001-2004

Waterschap de Aa. 2003. Brabantse wijstgronden in beeld.

Waterschap de Dommel. 2000. Waterbeheersplan 2001-2004

Waterschap de Maaskant. 2000. Waterbeheersplan 2001-2004

Werkgroep Recreatie Maas en Meierij. 2003. Reconstructiegebied Maas en Meierij. Toeristisch-recreatieve visie en ontwikkelingskaart

Wet geluidhinder, 16 februari 1979

Wet Milieubeheer (Wm), 1980. Staatsblad 1979, 442, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 20 juni 2002, 347

Besluit luchtkwaliteit, Staatsblad 2001, 269

Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), 1995

Wet herstructurering varkenshouderij. Staatsblad 1998, 236, zoals laatst gewijzigd bij ministeriële regeling van 28 juli 2000, Staatscourant 146

Bijlage 1 Verklaring afkortingen

AHS	Agrarische hoofdstructuur
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
AO	Autonome ontwikkeling
ASP	Aankoopstrategieplan
Awzi	Afvalwaterzuiveringsinstallatie (bij bedrijven)
AWG	Ambtelijke werkgroep
BBL	Bureau beheer landbouwgronden
BEVAR	Beëindigingsregeling varkenshouderijen
BL	Brabants Landschap
BLOW	Bestuursovereenkomst landelijke ontwikkeling windenergie
BMF	Brabantse Milieu Federatie
BOM	Brabantse ontwikkelingsmaatschappij
BPG	Brabants Particulier Grondbezit
BVB	Bestand Veehouderijbedrijven (Provincie Noord-Brabant)
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CHW	Cultuurhistorische waarden
Cie m.e.r.	Commissie voor de Milieueffectrapportage
Cobema	Compensatie benedenstroomse effecten Maaswerken
DIAS	Distributie Ammoniak en Stank
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische verbindingszone
GEA	Geologische en aardkundige waarden
GECO	Gebiedscoördinator
GGOR	Gewenst grond- en oppervlaktewaterregime
GHS	Groene hoofdstructuur
GIOS	Groen in en om de stad
GIS	Geografisch informatie systeem
GS	Gedeputeerde Staten
GVE	Grootvee eenheid
HOWABO	Hoogwaterbescherming 's-Hertogenbosch
HEGS	Hergebruik en eindbestemming gesloten stortplaatsen
HRL	Habitatrichtlijn
HS	Huidige Situatie
HSL	Hoge Snelheidslijn
IBA	Individueel behandelingsstelsel afvalwater
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IHS	Integraal hydrologisch streefbeeld
ILG	Investeringsbudget landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg

IPPC	Integrated pollution prevention and control
IV	Intensieve veehouderij
IVM	Integrale verkenningen Maas
IWB	Integraal waterbeheer
IZ	Integrale zoning
KBG	Klankbordgroep
KRW	Kaderrichtlijn water
kton	Kiloton
Leader+	Europese subsidieregeling voor plattelandsgebieden
LEI	Landbouw Economisch Instituut
LI	Landinrichting
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LOP	Landbouwontwikkelingsplannen
MER	Milieueffectrapport (het product)
m.e.r.	Milieueffectrapportage (het proces)
MINAS	Mineralen aangiftesysteem
MIR	Management informatie systeem
MJP	Meerjarenprogramma
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKZ	Mond- en klauwzeer
MMA	Meest milieuvriendelijke alternatief
MTR	Maximaal toelaatbaar risico
N	Stikstof
NEC	National emissions ceiling
NED	Nieuwe economische drager
Nevedi	Nederlandse vereniging diervoederindustrie
Nb-wet	Natuurbeschermingswet
NGE	Nederlands grootte eenheid
NMP	Nationaal Milieubeleidsplan
NW4	Vierde Nota Waterhuishouding
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OBIV	Ontwikkelingsbureau intensieve veehouderij
P	Fosfaat
PBTB	Platform Brabants toeristisch bedrijfsleven
PCLG	Provinciale commissie voor het landelijk gebied
PMC	Product-markt-combinatie
PMV	Provinciale milieuverordening
PKB	Planologische kernbeslissing
POP	Plattelandsontwikkelingsplan
PPC	Provinciaal planologische commissie
PPS	Publiek-private samenwerking
PS	Provinciale Staten
PUN	Provinciale uitgangspunten nota
Rav	Regeling ammoniak en veehouderij
RBON	Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling
RBV	Regeling beëindiging veehouderijtakken
Rcw	Reconstructiewet concentratiegebieden
REV	Robuuste ecologische verbinding
RIVM	Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu
RK	Rijkskader

RLG	Revitalisering van het landelijk gebied
RNLE	Regionale natuur- en landschapseenheid
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
RRC	Regionale reconstructiecommissie
RvR	Ruimte voor de rivier
RvR-regeling	Ruimte voor ruimte regeling
RvSt	Raad van State
RUN	Rijks uitgangspunten nota
Rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SAN	Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer
SAOZ	Stichting adviesbureau onroerende zaken
SBB	Staatsbosbeheer
SEOB	Sociaal economisch overlegorgaan Brabant
SEP	Sociaal-economisch platform
SES	Sociaal Economisch Samenwerkingsverband
SGB	Subsidieregeling gebiedsgericht beleid
SGP	Strategisch groenproject
SGR	Structuurschema Groene Ruimte
SN	Subsidieregeling natuurbeheer
Stb	Staatsblad
TELOS	Brabants centrum voor duurzaamheidsvraagstukken
T&R	Toerisme en recreatie
TOM	Tuinbouw ontwikkelingsmaatschappij
URP	Uitwerking van het reconstructieplan
VAB	Voormalige agrarische bedrijfslocatie, ook wel: vrijkomende agrarische bebouwing
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
VIV	Verplaatsingregeling Intensieve Veehouderij
VIP	Voorrangsinventarisatie perspectiefgebieden intensieve veehouderij
VKA	Voorkeursalternatief
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRL	Vogelrichtlijn
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VVZ	Varkensvrije zone
V&W	Verkeer en Waterstaat
Wav	Wet ammoniak en veehouderij
WB21	Waterbeheer in de 21e eeuw
Wm	Wet milieubeheer
WRO	Wet op de ruimtelijke ordening
Wsv	Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden
ZLTO	Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie

Bijlage 2 Waterparagraaf

Algemeen

Onder regie van waterschap Aa en Maas is het onderdeel ‘advies’ van de watertoets door de waterbeheerders uitgevoerd. Uit een analyse van dit advies blijkt dat niet alle opmerkingen binnen de criteria van de watertoets vallen. Dit zijn opmerkingen over het MER, tekstuele opmerkingen of aspecten die naar mening van de waterbeheerders verder uitgewerkt hadden kunnen worden.

In deze bijlage is alleen ingegaan op die onderdelen van het advies van de waterbeheerder die binnen de criteria van de watertoets vallen.

Het advies van de waterbeheerders is ingedeeld in categorieën. Elk advies is voorzien van het kopje ‘opmerking’, waarna vervolgens onder het kopje ‘reactie’ is weergegeven op welke wijze de betreffende opmerking, indien van toepassing, is verwerkt in het reconstructieplan.

Adviezen waterbeheerders

Planologische doorwerking

Opmerking

De visie van de Brabantse waterschappen over planologie en flankerend beleid met betrekking tot de waterthema’s waterberging, waterdoelen en beekherstel is nog onvoldoende terug te zien in de MER en conceptreconstructieplannen. We vragen u extra aandacht te besteden aan de afspraken die hierover zijn gemaakt.

Reactie

De plannen zijn hierop aangepast. Voor concrete waterbergingslocaties, natte natuurparels en 500 meter beschermingszones rondom natte natuurparels wordt gebruik gemaakt van zogenaamde artikel 27 procedure in de Reconstructiewet. Voor wat betreft flankerend beleid zijn in de bestuursovereenkomst tussen de waterschappen en de provincie Noord-Brabant sluitende afspraken gemaakt, die niet in dit plan zijn opgenomen, maar wel leidend zijn bij de uitvoering van de reconstructie.

Opmerking

Volgens het WHP2+ moet ook planologische bescherming (2x5 meter) voor waterlopen met de functie waternatuur worden opgenomen.

Reactie

In het waterhuishoudingsplan is een planologische bescherming voor een dergelijke zone niet opgenomen. In het WHP wordt een dergelijke zone genoemd om aan te geven dat de doelstelling waternatuur zich ook uitstrekt tot op de oevers. Voor het overige wordt verwezen naar de reactie op het onderdeel planologische doorwerking 25 meter zones beek- en kreekherstel.

Waterberging

Opmerking

Een aantal waterbergingsgebieden is ten onrechte als concrete locatie geduid.

Reactie

In overleg met de waterschappen zijn de plannen hier op aangepast. Dat wil zeggen dat bedoelde locaties zijn toegevoegd aan de voorlopige reserveringsgebieden 2050.

Opmerking

Vrijwaring van kapitaalintensieve ontwikkelingen is in zoekgebieden waterberging niet te garanderen omdat planologische bescherming voorbij een planhorizon van 10 jaar juridisch niet mogelijk is.

Reactie

Deze opmerking wordt onderschreven. Daarom wordt voor de voorlopige reserveringsgebieden aangesloten bij het beschermingsregime zoals geformuleerd in het Streekplan.

Opmerking

Kapitaalintensieve ontwikkelingen in waterbergingsgebieden zijn gebonden aan voorwaarden en condities zoals deze in het kader van de watertoets worden gesteld. Kapitaalintensieve ontwikkelingen mogen niet de totaal benodigde oppervlakte waterberging verminderen of kostenverhogend werken.

Reactie

Het reconstructieplan voldoet aan deze eis, door voor de voorlopige reserveringsgebieden 2050 aan te sluiten bij het in het Streekplan geformuleerde beleid en voor de concrete bergingslocaties gebruik te maken van de zogenaamde artikel 27 procedure uit de Reconstructiewet.

Opmerking

Om kapitaalintensieve ontwikkelingen tegen te gaan is besloten concrete waterbergingsgebieden planologisch te beschermen. Dat wil zeggen nieuw vestiging is niet mogelijk en uitbreiding bebouwing binnen bouwblok alleen mogelijk na continuïteitstoets. Aangenomen mag worden dat dit in het tweede conceptplan wordt opgenomen.

Reactie

Dit is opgenomen in het reconstructieplan.

GGOR

Opmerking

Alle reconstructiegebieden: het realiseren van de gewenste waterhuishoudkundige doelen binnen natuurparels en overige delen van de EHS binnen de reconstructieplannen is sterk afhankelijk van de verwerving van de EHS. Aangezien uit het MER blijkt dat de verwerving en realisatie van de EHS niet volledig in reconstructieperiode gerealiseerd kan worden, is het de vraag of de doelen voor de verdroogde natuur conform de Cork-afspraken wel bereikt worden.

Reactie

Het belang van grondverwerving in relatie tot het realiseren van doelen wordt onderschreven. Daarom wordt bij de uitvoering ook sterk ingezet op grondverwerving in de EHS, waarbij gronden in natte natuurparels een hoge prioriteit hebben.

Opmerking

Er is geen GGOR voor landbouwgronden afgesproken. In het reconstructieplan een procesafpraak opnemen dat dit voor de tweede generatie reconstructieplannen wordt uitgewerkt.

Reactie

De afspraken zoals in het Nationaal bestuursakkoord Water zijn opgenomen ten aanzien van de GGOR houden in dat de provincie het 'kader voor de GGOR' uiterlijk in 2005 vaststelt. De waterschappen werken dit uit en stellen, uiterlijk in 2010 de GGOR vast. Met het reconstructieplan worden de bestuurlijke keuzes en afwegingen voor het kader van de GGOR

bepaald, ook ten aanzien van landbouw. De provincie vult dit kader verder aan met technische bouwstenen en procesafspraken.

Voor wat betreft de aanpak van droogteschade is het belang van waterconservering op landbouwgronden expliciet in de plannen opgenomen.

Opmerking

Het flankerend beleid voor realisatie GGOR is niet helder en belemmert realisatie.

Reactie

In het reconstructieplan is een paragraaf over flankerend beleid opgenomen. Hierin is het flankerend beleid m.b.t. het realiseren van waterthema's eveneens beschreven.

Waterkwaliteit

Opmerking

Essentieel is de uitgesproken verwachting dat de fosfaat- en nitraatnormen in 2022 niet zullen worden gehaald. We verzoeken u dan ook om, binnen uw mogelijkheden en bevoegdheden, dit naar zowel het Rijk als naar de Europese Unie kenbaar te maken, zodat hiermee bij de verdere invulling van de Europese Kaderrichtlijn Water rekening kan worden gehouden.

Reactie

GS kennen en onderkennen de problematiek. Voorliggend plan kan vanzelfsprekend geen oplossing bieden aan de door de waterbeheerder voorgestelde aanpak. Het IPO zal een brief over deze problematiek naar het Rijk verzenden.

Opmerking

De verandering van de grondwaterstand en grondgebruik zal leiden tot een tijdelijke verhoging van de uitspoeling van eutrofiërende stoffen naar het diepe grondwater of het oppervlaktewater. In de concrete uitwerking van maatregelen (op een later tijdstip) dient echter toetsing van de effecten plaats te vinden aan de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn, waarbij middels compenserende maatregelen nadelige effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk voorkomen worden.

Reactie

Dit wordt onderschreven. Het hierboven beschreven uitgangspunt is inmiddels opgenomen in de plannen.

Opmerking

Bij de 'Wijze van effectbepaling' wordt gesteld dat met betrekking tot veranderingen in grondgebruik alleen is gekeken naar de effecten van een omzetting naar natuur. We hadden echter verwacht dat de integrale zonering met extensiverings- en verwevingsgebieden hier ook effect zou hebben op de bemestingsdruk en daarmee op de waterkwaliteit. En: Bij de 'Wijze van effectbepaling' wordt gesteld dat het reconstructieplan zich niet uitspreekt over grootschalige teeltwijzigingen, zodat met betrekking tot veranderingen in grondgebruik alleen is gekeken naar de effecten van een omzetting naar natuur. We hadden echter verwacht dat de integrale zonering met extensiverings- en verwevingsgebieden hier ook effect zou hebben op de bemestingsdruk en daarmee op de (grond)waterkwaliteit.

Reactie

Conform de Reconstructiewet is de integrale zonering gericht op de intensieve veehouderij. Voor een sturing op grondgebruik kan de Reconstructiewet niet gebruikt worden tenzij men overgaat tot schadevergoedingen. Deze mogelijkheid wordt niet benut en de komende jaren zal gekeken worden of er andere instrumenten bedacht kunnen worden om deze problematiek aan te pakken.

Beekherstel / EVZ's

Opmerking

Realisatie van alle ecologische verbindingzones is voor 2012 niet haalbaar volgens het MER. Een reden is dat de grondmobiliteit tegen zijn grenzen aanloopt. Daarnaast is het inrichtings-traject dat na verwerving dient te worden doorlopen traag door de hieraan gekoppelde procedures. We zijn van mening dat de provincie Noord-Brabant hierin een belangrijke rol kan vervullen door grondmobiliteit en procedures te optimaliseren. Bovendien wordt momenteel de indruk gewekt dat in landinrichtingsgebieden waar het plan van toedeling is gepasseerd de resterende taakstelling met betrekking tot ecologische verbindingzones moeilijk is te realiseren.

Reactie

Met dit reconstructieplan wordt een belangrijke stap gezet voor het realiseren van de ecologische verbindingzones. We onderschrijven het belang van grondverwerving. Daarom zijn in de bestuursovereenkomst tussen de provincie Noord-Brabant en de waterschappen ook afspraken gemaakt die betrekking hebben op grondverwerving. Deze afspraken zijn vanzelfsprekend niet opgenomen in dit plan, maar in de bestuursovereenkomst. Daar waar het plan van toedeling gepasseerd is zijn de instrumenten om een resterende taakstelling voor ecologische verbindingzones te realiseren inderdaad beperkt.

Opmerkingen

Gezien het aantal beektrajecten waarvoor in de eerste uitvoeringsperiode herstel voorzien wordt is het twijfelachtig of de doelstelling voor de gehele reconstructieperiode gehaald wordt.

Reactie

Het ambitieniveau voor beekherstel zoals geformuleerd in dit plan en het uitvoeringsprogramma is een afspiegeling van het ambitieniveau van de waterschappen.

Bijlage 3 Fasering reconstructiedoelen Noord-Brabant

Reconstructiedoelen in fase 1

Water en bodem

Regionale waterberging

- Het uitwerken en realiseren van waterbergingscapaciteit om wateroverlast te voorkomen door: - het instandhouden of repareren van natuurlijke overstromingsvlakten in de beekdalen, stroomvertraging en peilverhoging - water vast te houden bij de bron - scheppen van ruimte om bij hoge afvoer tijdelijk water te bergen (retentiegebieden) en deze gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

Randvoorwaarde: Combineren van rivierverruiming en waterrecreatie

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

- In hydrologisch kwetsbare delen van de EHS worden sectorale waterdoelen voor natuur gerealiseerd.
- In bestaande en nieuwe natuurgebieden wordt de waterhuishouding geoptimaliseerd.
- De vochtvoorziening voor landbouwgebieden wordt geoptimaliseerd.

Water- en bodemkwaliteit

- In prioritaire natuurgebieden worden de ecologische kwaliteitsnormen voor water- en bodemkwaliteit behaald.
- In uitspoelingsgevoelige gebieden, wordt een vermindering van de kans op uitspoeling van nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen behaald.
- Ter verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit worden ongezuiverde lozingen op het oppervlaktewater en riooloverstorten gesaneerd, conform het provinciale rioleringsbeleid.

Beekherstel

- De ecologische en landschappelijke kwaliteit van de beken en beekdalen, inclusief bijbehorende brongebieden wordt hersteld.

Milieu

Ammoniak

- Vermindering van de belasting met ammoniak van kwetsbare en zeer kwetsbare natuurgebieden.

Stank

- Vermindering van het percentage stankgehinderden tot 12% van de bevolking in 2003 en het percentage ernstig stankgehinderden tot 0% van de bevolking in 2010.

Natuur

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

- Realisatie van de EHS in 2011.

Regionale natuur- en landschapseenheden

- Voor het beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap worden RNLE'n nader begrensd.

Landschap en cultuurhistorie

Agrarische bebouwing

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) wordt intensieve veehouderij groen en architectonisch ingepast in het landschap.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) wordt het landschapsbeeld verbeterd door sloop van oude, leegstaande elementen.

Ruimtelijke structuur landbouw

- Ter realisatie van bodem- en waterkwaliteitsdoelen wordt de melkveehouderij plaatselijk geëxtensiverd (Commissie Koopmans).

Wonen, werken, leefbaarheid

Sociale en economische structuur

- Ter verbetering van de sociale en economische structuur op het platteland worden sociale aspecten van veranderingen binnen de landbouwsector, in het bijzonder van de krimp in de intensieve veehouderij, opgevangen.
- Ter verbetering van de sociale en economische structuur op het platteland worden sociale en economische mogelijkheden voor het platteland, onder andere nieuwe economische dragers, gestimuleerd.
- Behoud en versterking van leefbaarheid op het platteland.
- Stimuleren van het sociaal-economisch platform dat lokale initiatieven op dit gebied initieert, stimuleert en begeleidt.

Reconstructiedoelen in fase 2

Water en bodem

Ruimte voor de rivier

- Ter voorkoming van wateroverlast van de grote rivieren draagt reconstructie bij aan de realisatie van een riviersysteem dat voldoet aan de wettelijke veiligheidsnormen zoals uitgewerkt in 'waterbeheer 21e eeuw'. Hiervoor wordt een begrenzing van potentiële zoekgebieden voor rivierversuiming opgenomen in het reconstructieplan. De gebieden binnen deze begrenzing worden gevrijwaard van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

Water- en bodemkwaliteit

- Ter verbetering van de bodem- en grondwaterkwaliteit worden maatregelen genomen die leiden tot de kwaliteitsnormen conform de EU-nitraatrichtlijn in 2017. Verder worden maatregelen genomen die leiden tot vermindering van de fosfaat- en bestrijdingsmiddelenbelasting van bodem en grondwater.
- Er worden maatregelen genomen om de gewenste oppervlaktewaterkwaliteit conform de MTR-norm en de Europese Kaderrichtlijn Water in 2022 voor fosfaat, nitraat en voor

bestrijdingsmiddelen te behalen.

- In grondwaterbeschermingsgebieden met een 25 jaarszone, wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd.
- In zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden met een 100 jaarszone, wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd.

Milieu

Geluid

- Behouden of verminderen van de huidige geluidsbelasting in stiltegebieden.

Natuur

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

- Bescherming van de EHS tegen ongewenste invloeden (bijv. verdroging en vermessing) en het scheppen van randvoorwaarden voor de realisatie van natuurdoelen.

Verbindingszones

- Ten behoeve van het realiseren van een duurzaam ecologische netwerk en het versterken van de milieu- en ruimtelijke kwaliteit van de EHS, worden ecologische verbindingszones (EVZ) gerealiseerd in 2010.
Randvoorwaarde: Bij de inrichting van de EVZ's streven naar meervoudig grondgebruik, mits dit het ecologisch functioneren niet verstoort.
- Voor het beschermen van bijzondere soorten worden REV's begrensd en gerealiseerd.
Randvoorwaarde: Bij de inrichting van de REV's wordt gestreefd naar meervoudig grondgebruik, mits dit het ecologisch functioneren niet verstoort.

Soortenbescherming

- De reconstructie draagt bij aan instandhouding, herstel en ontwikkeling van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid van wilde dier- en plantensoorten, door een bijdrage te leveren aan uitvoering van soortenbeschermingsplannen.
- Beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap zoals weergegeven in het Streekplan 2002 van de provincie Noord-Brabant.

Beheer van natuur en landschap

- Randvoorwaarde:
Bereiken bestuurlijke overeenstemming over afstemming Nationale Parkenbeleid en reconstructie.

Landschap en cultuurhistorie

Behoud, beheer en herstel van landschap en cultuurhistorie

- Behoud en herstel van cultuurhistorische (inclusief archeologische), architectonische en aardkundige waarden zoals aangegeven in de Belvédèregebieden en gebieden aangegeven op de Cultuurhistorische Waarden kaart en de Aardkundig Waardevolle Gebiedenkaart (Noord-Brabant).

Landbouw

Ruimtelijke structuur landbouw

- De ruimtelijke structuur voor grondgebonden bedrijven (zoals grondgebonden veehouderij, akker- en tuinbouw) wordt geoptimaliseerd.
- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw krijgen sterke IV- bedrijven die als gevolg van reconstructie in hun ontwikkelingen worden belem-

merd de mogelijkheid tot voortzetting op een andere, wel geschikte locatie.

- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw wordt aan glastuinbouwbedrijven de mogelijkheid gegeven en worden zij gestimuleerd tot vestiging op duurzame projectlocaties (zoals aangegeven in het Streekplan 2002).
- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw wordt in de Peel wordt één projectvestiging glastuinbouw gerealiseerd.
- Randvoorwaarde: Bedrijven op goede locaties behouden hun ontwikkelingsmogelijkheden.
- Randvoorwaarde: Ondersteunende voorzieningen worden toegestaan of geweerd conform de Beleidsnotitie Ondersteunende Voorzieningen.

Recreatie en toerisme

- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector wordt een regionaal ontwikkelingsplan toerisme en recreatie (ofwel toeristisch-recreatieve visie) uitgewerkt.
- Ter realisering van het regionaal ontwikkelingsplan toerisme en recreatie worden ruimtelijke randvoorwaarden geschapen, onder andere voor verplaatsing van kansrijke recreatiebedrijven naar geschikte locaties.

Wonen, werken, leefbaarheid

Verkeer en vervoer

- Randvoorwaarde: Mobiliteitseffecten veroorzaakt door maatregelen in het kader van de reconstructie hebben geen negatieve gevolgen voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Reconstructiedoelen in fase 3

Water en bodem

Bodembeheer

- Verhogen van de kwaliteit en de gebruikswaarde van de bodem.
- Het reconstructieplan draagt bij aan inpassing van voormalige stortplaatsen.
- Het reconstructieplan draagt bij aan het oplossen van de problematiek van bodemverontreiniging in de Kempen.

Milieu

Ammoniak

- Het reconstructieplan draagt bij aan het in balans brengen van de totale ammoniakemissie met het emissieplafond van het reconstructiegebied.

Mestver- en bewerking en duurzame energie

- Optimaal benutten van kansen voor energiebesparing en het produceren van groene energie.
- Bijdragen aan verantwoorde mestbewerking en -verwerking conform de Leidraad Mest.

Licht

- Behoud en herstel van donkere gebieden.

Natuur

Verbindingszones

- De werking van de EVZ's wordt versterkt door het benutten van de groenblauwe dooradering.
- Ter verbetering van de ruimtelijke en intrinsieke kwaliteit van natuurgebieden wordt de versnippering van natuurgebieden teruggebracht of voorkomen.

Regionale natuur- en landschapseenheden

- Doelstellingen voor de RNLE zoals aangegeven in het Streekplan 2002 worden gerealiseerd.

Beheer van natuur en landschap

- Optimale inzet van agrarisch natuurbeheer in de GHS, EHS, RNLE'n, EVZ's, REV's en Landschapsecologische zones, bijvoorbeeld door versterking en vergroting van samenwerkingsverbanden tussen agrariërs voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
- Maximale afsluiting van beheersovereenkomsten binnen beheersgebieden in de EHS.
- Randvoorwaarde: Agrarisch natuurbeheer draagt optimaal bij aan soortenbescherming.
- Randvoorwaarde: Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) draagt agrarisch natuurbeheer optimaal bij aan het behoud en de versterking van landschappelijke en cultuurhistorische waarden.
- Randvoorwaarde: Reconstructie en Nationale Parkenbeleid versterken elkaar wederzijds.

Landschap en cultuurhistorie

Behoud, beheer en herstel van landschap en cultuurhistorie

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) levert reconstructie een bijdrage aan de realisatie van nieuwe landgoederen.

Stedelijke regio's

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) worden boslocaties bij de stadsregio's gerealiseerd.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) blijven groene en open gebieden tussen de steden in de stedelijke regio's (de zogenaamde landschapsecologische zones) behouden en/of versterkt.
- Randvoorwaarde: Afstemmen van de planvorming voor het landelijk en het stedelijk gebied.
- Randvoorwaarde: Verankeren van het convenant GIOS en hieruit voortvloeiende Provinciale stadsconvenanten in de planvorming.

Landbouw

Veterinaire kwetsbaarheid

- De veterinaire veiligheid wordt verbeterd door ontwikkeling van de ketenbenadering in de landbouwsector.

Verbrede landbouw

- Ten behoeve van de economische basis voor agrariërs en voor de versterking van recreatie en landschap wordt verbrede landbouw gestimuleerd. Vormen van verbrede landbouw waar aan gedacht wordt zijn landbouw en zorg, agrotouristische diensten, streekproducten, agrarisch natuurbeheer en overige nieuwe nevenactiviteiten.

Duurzame productie

- Groei van de biologische landbouw met gemiddeld 40% per jaar.
- Minimaal evenredige groei van de biologische landbouw in de intensieve sectoren.
- Het stimuleren van clustering van biologische landbouw.
- Groei van het aantal bedrijven met een duurzame productie, waaronder energiebesparing en gesloten, schone productiesystemen op bedrijfs-, keten- en gebiedsniveau.

Recreatie en toerisme

- Stimuleren van een kwaliteitsverbetering, verhoging van verscheidenheid en professionalisering van het toeristisch recreatief product.
- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector wordt de toegankelijkheid van het agrarisch gebied en natuurgebieden vergroot.
- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector worden routes en routenetwerken ontwikkeld.

Wonen, werken, leefbaarheid

Verkeer en vervoer

- Randvoorwaarde: Ter verbetering van verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid van het landelijk en stedelijk gebied wordt het recreatieve netwerk van fietspaden verbeterd, waar mogelijk gecombineerd met het utilitair fietsverkeer.
- De principes van het convenant Duurzaam Veilig worden op het gemeentelijk wegennet geïmplementeerd.

Bijlage 4 Samenvatting Milieueffectrapporten

4.1 Aanleiding en doel

In de Reconstructiewet Concentratiegebieden is vastgelegd dat Gedeputeerde Staten (GS) een reconstructieplan opstellen dat, na ter visie legging en inspraak, wordt vastgesteld door Provinciale Staten (PS). Gekoppeld aan het reconstructieplan wordt een milieueffectrapportage-procedure (m.e.r.-procedure) doorlopen. Hiermee wordt vooruitgelopen op de actualisatie van het Besluit milieueffectrapportage waarin wordt vastgelegd dat reconstructieplannen m.e.r.-plichtig zijn.

Milieueffectrapportage is in het leven geroepen om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. In dit Milieueffectrapport (MER) worden overigens niet alleen milieu- en omgevingsaspecten, maar ook de sociale en economische aspecten meegenomen. Doel van de effectrapportage is het ondersteunen van PS, GS en de reconstructiecommissies bij het maken van keuzes.

4.2 Procedure

Gezien de grote transparantie in het reconstructieproces en de intensieve betrokkenheid van diverse partijen is er voor gekozen de m.e.r.-procedure integraal onderdeel uit te laten maken van het planvormingsproces in het kader van de Reconstructiewet.

Zodra de eerste contouren van het plan zich aftekende is een eerste effectbepaling ingezet en gepresenteerd in de reconstructiecommissies. Toen eind 2003 het eerste volledige conceptplan beschikbaar was is op een gestructureerde manier via een tevoren bepaald beoordelingskader voor alle zeven de reconstructiegebieden de effectbepaling uitgevoerd. De uitkomsten van de effectbepaling hebben geleid tot enkele aanpassingen van het voornemen. Om de hoeveelheid papier in te perken en de nauwe relatie tussen plan en MER te benadrukken is er voor gekozen het MER integraal onderdeel te laten zijn van het plan.

De m.e.r.- procedure is begonnen met een Startnotitie (Provincie Noord-Brabant, oktober 2002). Deze gaf in hoofdlijnen informatie over aanleiding en doel van het reconstructieplan en het verloop van de procedure. Vervolgens is via inspraak op de startnotitie aan de betrokkenen en de wettelijke adviseurs gevraagd welke aspecten in het MER onderzocht moeten worden en welke mogelijke alternatieven zij relevant vinden. De onafhankelijke Commissie milieueffectrapportage en het bevoegd gezag (BG; PS gedelegeerd aan GS) hebben mede op basis van deze inspraak aanbevelingen gedaan voor de inhoud van het MER. Deze zijn opgenomen in de Richtlijnen voor het MER (provincie Noord-Brabant, april 2003). Deze richtlijnen zijn bepalend geweest voor de inhoud van de MER-onderdelen in het reconstructieplan. Het resultaat van de wettelijk verplichte watertoets en de natuurtoets (Habitattoets op basis van de Europese Habitatrictlijn) is eveneens opgenomen in het plan.

Op dit moment ligt het reconstructieplan/MER voor. Het plan is in samenspraak met de reconstructiecommissies tot stand gekomen. De werkgroep BG van de provincie, GS en het Rijk hebben positief geadviseerd over de inhoud en gevolgde aanpak.

Het reconstructieplan/MER wordt in de inspraak gebracht en gedurende vier weken ter visie gelegd.

In deze periode kunnen bedenkingen worden ingebracht en er wordt een hoorzitting georganiseerd. Op grond van de inspraakreacties en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage, besluiten GS om het plan - waar nodig - te wijzigen. PS stellen het reconstructieplan vast. Het plan moet vervolgens nog worden goedgekeurd door de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid (LNV) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).

4.3 Plaats van het MER in het plan

Het reconstructieplan/MER voldoet uiteraard aan de eisen die de wetgever stelt aan een MER. De belangrijkste zaken zijn opgenomen in deel A van het reconstructieplan/MER. In deel B zijn alle wettelijk benodigde onderdelen van een MER opgenomen. In deel A is een schema opgenomen waar in de rapporten de MER-onderdelen te vinden zijn.

Het reconstructieplan/MER geeft een beschrijving van de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief) en een aantal (realistische) alternatieven. De alternatieven sluiten aan bij het abstractieniveau van het plan en zijn gericht op kernonderdelen die wezenlijke verschillen in (milieu-)effect geven.

Ook bevat het MER een beschrijving van de huidige situatie, de te verwachten autonome ontwikkeling en een overzicht van de optredende (milieu-)effecten gerelateerd aan de gestelde doelen. Verder wordt ingegaan op de genomen en te nemen besluiten (het beleidskader), de leemten in kennis en informatie en een aanzet voor de evaluatie en monitoring van de optredende effecten gerelateerd aan de geldende doelen.

4.4 Wat beschrijft deze samenvatting verder

In deze samenvatting zijn de belangrijkste conclusies uit het MER samengevat. Hierbij wordt ingegaan op de voorgenomen activiteiten, de alternatieven, de belangrijkste (milieu-)effecten, de leemten in kennis en informatie, het MMA en de vergelijking van alternatieven.

4.5 De voorgenomen activiteit

Het reconstructieplan is gericht op een ingrijpende verandering van het landelijke gebied in Noord-Brabant. Per gebied variëren de doelen. De volgende activiteiten zijn in de meeste plannen opgenomen:

- Herstel van het **water- en bodemsysteem**. Het streven is erop gericht om het water bovenstrooms zo lang mogelijk vast te houden en -waar mogelijk- het grondgebruik af te stemmen op het natuurlijke watersysteem. Om wateroverlast te voorkomen worden bepaalde gebieden aangewezen voor waterberging (rivierverruiming en noodoverloopgebieden). Ook zullen waterbergingsgebieden voor het regionale watersysteem worden aangewezen. Om de verdroging in een aantal natuur- en landbouwgebieden op te lossen, zijn aanpassingen nodig. In deze gebieden worden maatregelen getroffen om het water langer vast te houden en de grondwaterstanden te verhogen. Ook is het noodzakelijk om de waterkwaliteit te verbeteren, bijvoorbeeld door de ongezuiverde lozingen uiterlijk in 2005

te saneren, maar ook door het uitvoeren van specifieke pilots om de waterkwaliteit te verbeteren. Voor een groot aantal beken wordt de ecologische en landschappelijke kwaliteit hersteld. Ook voor de nabij breuken gelegen wijstgronden zal de waterhuishouding hersteld worden.

- De **milieukwaliteit** verbeteren we door de ammoniakbelasting op de zeer kwetsbare natuurgebieden terug te dringen en door een balans te vinden tussen de totale ammoniakemissie en het regionale emissieplafond. Via de introductie van een integrale zoneringsgebied met drie typen gebieden: landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden wordt de groei van ammoniakuitstoot nabij natuurgebieden ingeperkt. Deze gebieden kennen ieder een eigen regime voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij. Bedrijven worden gestimuleerd om te verplaatsen naar duurzame locaties in verwevingsgebieden of landbouwontwikkelingsgebieden. De integrale zoneringsgebied is op perceelsniveau begrensd, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van logische, bestaande grenzen en gestreefd is naar grotere eenheden. Ook rondom kernen is extensiveringsgebied gelegd waardoor het aantal mensen dat door stank gehinderd wordt, af kan nemen. Ook worden projecten gestart gericht op mestverwerking en -bewerking en duurzame energie. Ook worden maatregelen genomen die zorgen voor minder lawaai in stiltegebieden en zijn er initiatieven die donkere gebieden weer donker maken.
- De **natuurwaarden** worden versterkt door een versnelde realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in 2011 (aankoop en beheersovereenkomsten) en door bescherming van de EHS tegen ongewenste invloeden (bijvoorbeeld verdroging en vermessing). Daarnaast wordt gezorgd voor betere randvoorwaarden voor de realisatie van de gewenste natuurdoelen. De ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd in 2010. Zij versterken de ruimtelijke kwaliteit van de EHS als duurzaam ecologisch netwerk. Verder zijn er een aantal robuuste (grootschaligere) ecologische verbindingzones begrensd. Via dit plan worden ook de zogenoemde regionale natuur- en landschapseenheden begrensd. Om de doelstellingen voor de robuuste verbindingen en de regionale natuur- en landschapseenheden te realiseren, wordt gestreefd naar een optimale inzet van agrarisch natuurbeheer, bijvoorbeeld door versterking en vergroting van samenwerkingsverbanden van agrariërs. Agrarisch natuurbeheer en andere instrumenten en maatregelen dienen tenslotte ook een bijdrage te leveren aan het behoud, herstel en de ontwikkeling van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid aan planten- en diersoorten.
- De kenmerkende kwaliteiten van **landschap en cultuurhistorie** worden via dit plan behouden, versterkt en verder ontwikkeld. Hierbij wordt aandacht besteed aan de cultuurhistorische, archeologische, architectonische en aardkundige waarden. Dit is onder andere aan de orde bij het aanwijzen van gebieden waar nieuwe functies kunnen komen en bij de uitwerking van reconstructieprojecten. Hierbij worden bestaande waarden gerespecteerd en wordt de diversiteit van het landschap (bijvoorbeeld open en besloten, droge en natte gebieden) behouden en waar mogelijk versterkt. Nieuwe intensieve agrarische bedrijven moeten goed ingepast worden in het landschap. Daarnaast verbetert het landschapsbeeld door de sloop van oude, leegstaande gebouwen. Ten slotte kunnen ook nieuwe landgoederen bijdragen aan een versterking van de landschappelijke kwaliteiten.
- Het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor duurzame **landbouw** is een belangrijke reconstructiedoelstelling. Allereerst behouden bedrijven op goede locaties hun ontwikkelingsmogelijkheden. Daarnaast zijn locaties en gebieden aangewezen waar intensieve veehouderijbedrijven die in hun ontwikkelingen worden belemmerd, de mogelijkheid krijgen

verder te gaan. Het kan hierbij gaan om een bestaande duurzame locatie in een verwevingsgebied of landbouwontwikkelingsgebied. Ook kan het een nieuwe locatie betreffen in een landbouwontwikkelingsgebied (in het reconstructiegebied Maas en Meierij zijn geen nieuwvestigingsmogelijkheden opgenomen).

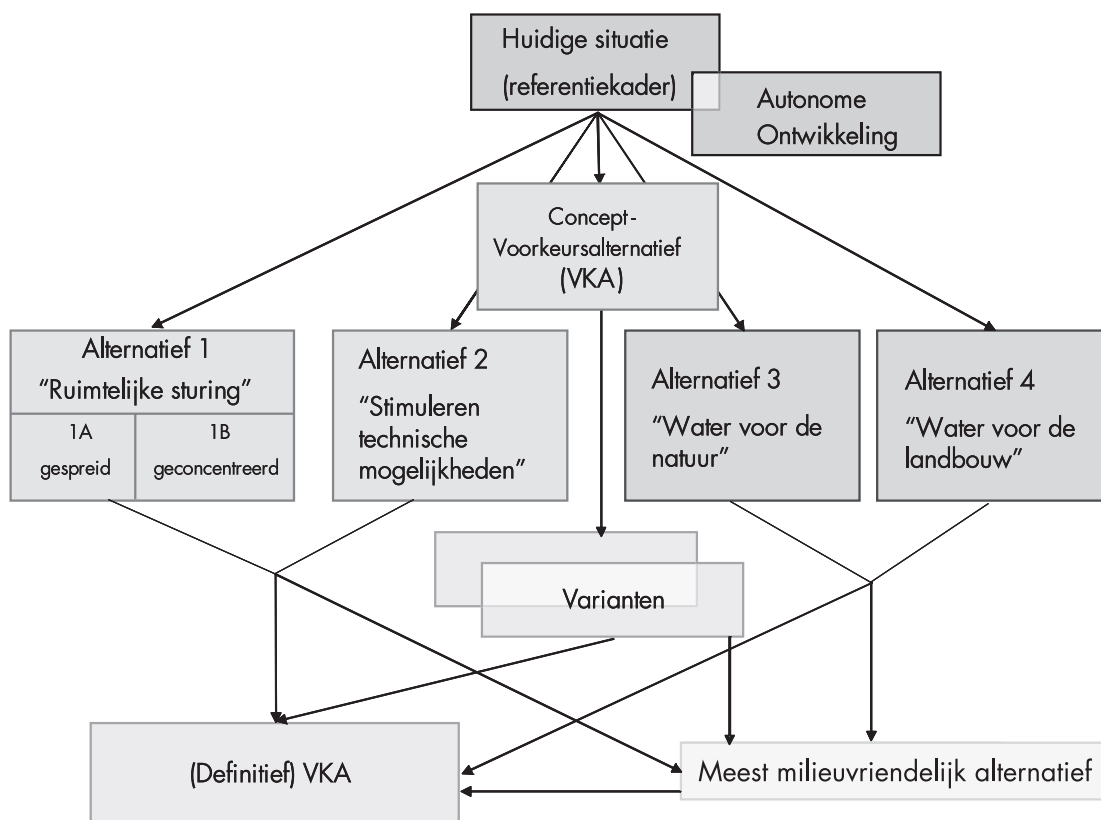
- Voor de varkenshouderij is het van belang dat er maatregelen worden getroffen om de verspreiding van epidemieën onder varkens te voorkomen. Het ontwikkelen van de ketenbenadering levert hieraan een bijdrage. De melkveehouderij moet op een aantal plaatsen extensiveren, om de bodem- en waterkwaliteitsdoelen te realiseren. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de ruimtelijke structuur. Voor de melkveehouderij, maar ook voor andere grondgebonden bedrijven dient de ruimtelijke structuur te worden geoptimaliseerd. Hiervoor zullen wij een aantal projecten starten.
- Voor de boom- en vaste plantenteelt wordt door middel van maatwerk een oplossing geboden aan bedrijven die op maatschappelijk gezien ongunstige locaties liggen. Ook voor de glastuinbouw wordt een optimale ruimtelijke structuur ontwikkeld. Naast de gangbare landbouw wordt de biologische en verbrede landbouw gestimuleerd. Hierbij wordt gestreefd naar een groei van de biologische landbouw met gemiddeld 10% per jaar. Vormen van verbrede landbouw die gestimuleerd zullen worden zijn: de combinatie van landbouw en zorgfuncties, agrotouristische diensten, verkoop van streekproducten, agrarisch natuurbeheer en overige nieuwe nevenactiviteiten.
- Ter versterking van **recreatie en toerisme** worden ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Het kan daarbij gaan om nieuwe locaties voor recreatiebedrijven die zich op hun huidige locatie niet verder kunnen ontwikkelen, bijvoorbeeld omdat ze te dicht bij kwetsbare natuur liggen. Ook het toeristisch-recreatieve product wordt opgewaarderd en geprofessionaliseerd, onder andere door het stimuleren van kwaliteitsverbetering en vergroting van de verscheidenheid. Op verschillende plekken worden nieuwe routes en routenetwerken ontwikkeld, die de toegankelijkheid van het agrarisch gebied en natuurgebieden vergroten.
- Om de **sociale en economische structuur** te versterken worden vier speerpunten onderscheiden. Allereerst worden de sociale en economische aspecten van veranderingen binnen de landbouw opgevangen. Dit is in met name bij de intensieve veehouderij van belang. Daarnaast willen we nieuwe economische dragers voor het platteland ontwikkelen. Ook wordt er aandacht besteed aan maatregelen die de leefbaarheid op het platteland kunnen vergroten. Hiervoor zal er voor een aantal kernen een ruimtelijke, sociale en economische visie worden ontwikkeld. Tenslotte zal extra aandacht besteed worden aan de uitvoering van het sociale en economische beleid.
- Bij **verkeers- en vervoersprojecten** die in het kader van de reconstructie worden opgepakt, wordt aangesloten bij de principes van Duurzaam Veilig. Zo kunnen de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid worden vergroot door ontbrekende schakels in het (recreatieve) fietspadennetwerk aan te leggen. Algemeen geldt dat reconstructie-maatregelen positieve gevolgen moeten hebben voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

4.6 Alternatieven

In een milieueffectrapport moeten de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief) en het Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) worden beschreven. Het MMA is het alternatief dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert.

Het is gebruikelijk om ook andere alternatieven uit te werken. In dit Reconstructieplan/MER zijn vier alternatieven uitgewerkt. Ze variëren op twee kernkwesties in het reconstructieplan: de integrale zonering voor de intensieve veehouderij (alternatief 1 en 2) en de waterdoelen (alternatief 3 en 4).

Naast de alternatieven is ook naar varianten gekeken. Een variant heeft betrekking op een gebiedsspecifiek aandachtspunt in een sector of deelgebied. De alternatieven en varianten zijn in figuur B4.1 schematisch weergegeven. In de tekstkaders worden ze verder toegelicht.

Figuur B4.1 Alternatieven en varianten in relatie tot huidige situatie, autonome ontwikkeling en het voorkeursalternatief

Alternatief 1 'Ruimtelijke sturing'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen voor ammoniak, stank, natuur en landschap het beste gehaald kunnen worden door een zo groot mogelijke ruimtelijke scheiding tussen de intensieve veehouderij en kwetsbare waarden. De extensiveringsgebieden worden groter dan in het voorkeursalternatief. De landbouwontwikkelingsgebieden worden kleiner ten opzichte van het voorkeursalternatief: alleen de beste locaties voor inplaatsing zijn aangeduid als landbouwontwikkelingsgebied. Binnen dit alternatief zijn twee subalternatieven onderscheiden:

Alternatief 1a: beperkte concentratie met in elk reconstructiegebied voldoende inplaatsingsruimte voor de bedrijven die willen verplaatsen uit de extensiveringsgebieden en deels ook uit de verwevingsgebieden.

Alternatief 1b: Sterke concentratie in enkele landbouwontwikkelingsgebieden. Het gaat om de gebieden die binnen de zeven reconstructiegebieden als meest geschikt naar voren komen op basis van een aantal verschillende criteria.

Alternatief 2 'Stimuleren en technische mogelijkheden'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen voor ammoniak en stank het beste (meest kosteneffectief) gehaald kunnen worden door de inzet van extra technieken. Het alternatief gaat verder uit van een beperkte regulering. De extensiveringsgebieden zijn in dit alternatief kleiner dan in het voorkeursalternatief.

Alternatief 3 'Water voor de natuur'

In de gehele EHS (en niet alleen in de natte natuurparels zoals is opgenomen in het voorkeursalternatief) worden maatregelen met uitstraling op de omgeving genomen. Daarnaast worden in die natte natuurparels waar dit zinvol is, verdergaande maatregelen in de directe omgeving van deze parels genomen.

Alternatief 4 'Water voor de landbouw'

De maatregelen die in het voorkeursalternatief zijn voorgesteld worden aangevuld met waterconserveringsmaatregelen op de landbouwgronden die in de huidige situatie droogteschade ondervinden.

Varianten

Om ook aandacht te kunnen geven aan gebiedsspecifieke aandachtspunten waarvoor meerdere reële oplossingen zijn, is gebruik gemaakt van varianten. Deze zijn in tegenstelling tot de alternatieven gericht op één concreet thema of één specifiek deelgebied.

Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA)

In het MMA staat het realiseren van de natuur- en milieudoelstellingen voorop.

Bij het uitwerken van het MMA wordt vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting. Alle realistische en haalbare effectbeperkende en compenserende maatregelen worden daarvoor bekeken. Verder valt te denken aan stimulerende en/of technische maatregelen om emissies verder te beperken dan wettelijk verplicht is, aan extra maatregelen ten behoeve van bodem-, grondwater- en luchtkwaliteit, aan extra en/of strenger regulerend beleid en aan het verbeteren van de landschappelijke en natuurkwaliteit.

Dit pakket aan maatregelen, voor zover reëel en haalbaar is gecombineerd tot het MMA; het alternatief met de minste nadelige milieugevolgen en de meeste verbeteringen voor milieu, natuur en landschap. Het MMA is ontwikkeld op basis van de effectbeschrijving en de vergelijking van de alternatieven. Figuur 1 geeft schematisch de positie van het MMA ten opzichte van de andere alternatieven weer.

4.7 Beoordelingskader (milieu-) effecten

De effectbepaling is gericht op een viertal milieu- en omgevingsaspecten; water & bodem, milieu (waaronder ammoniak, stank, geluid en licht), natuur en landschap & cultuurhistorie. Daarnaast zijn de effecten bepaald voor de economische pijlers die in het landelijke gebied het meest van belang zijn; de economische vitaliteit in de landbouw, recreatie & toerisme, de aan deze sectoren gerelateerde werkgelegenheid en de leefbaarheid op het platteland.

De effectbepaling heeft hiermee het karakter van een integrale effectbepaling, hetgeen tegemoet komt aan de wens van verschillende partijen om ecologie en economie in hun onderlinge verband te kunnen beoordelen.

Basis voor de beschrijving van de effecten is het beoordelingskader. Dit bestaat uit 45 beoordelingscriteria, verdeeld over de aspecten; water & bodem (13 criteria), milieu (4), natuur (7), landschap & cultuurhistorie (7), landbouw (7), recreatie & toerisme (3) en wonen, werken & leefbaarheid (4). Qua volgorde is er voor gekozen de zogenaamde lagenbenadering te hante-

ren. Begonnen wordt met de effecten op de kwaliteiten van de onderste lagen van het systeem (het bodem- en watersysteem) gevolgd door de milieusituatie, de natuur- landschappelijke en cultuurhistorische waarden, en als laatste de effecten op het sociale en economische patroon. Het beoordelingskader is gedurende het opstellen van het plan verder uitgewerkt en mede tot stand gekomen op basis van inspraak op de Startnotitie m.e.r. en na uitgebreide interactie met diverse betrokken partijen. De effectbeschrijving sluit aan bij het abstractieniveau van de plannen en is deels getalsmatig bepaald (bijvoorbeeld voor ammoniak, stank, grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit) en deels beschrijvend (kwalitatief) vastgelegd.

De criteria zijn steeds gekoppeld aan de doelen van het reconstructieplan. Uiteraard zal zowel ingegaan worden op de positieve als de negatieve effecten. In de effectbeschrijving wordt zo veel mogelijk inzichtelijk gemaakt in welke mate de verschillende beleidsdoelen gehaald worden (volledige doelrealisatie leidt tot een maximale score). Zo wordt duidelijk gemaakt of de beoogde milieu- en andersoortige effecten ook daadwerkelijk optreden en in welke mate. Op deze wijze kan worden vastgesteld of de beleidsdoelen op de juiste wijze zijn vertaald in het plan.

De effectbepalingmethode en de effectbeschrijving per criterium zijn uitgewerkt in de vorm van zogenoemde ‘factsheets’ die als bijlage zijn opgenomen op de CD-ROM bij dit plan. De factsheets kennen een vaste indeling, waarbij uitgebreid wordt ingegaan op de wijze van effectbepaling, de relevante ingrepen, de effecten (met tabellen en kaartbeelden), de leemten in kennis en informatie en de relatie met het monitoringsprogramma.

De effectbeschrijving is primair gericht op het concept-VKA. Omdat de alternatieven betrekking hebben op slechts enkele van de aspecten en planelementen (de zonering in alternatief 1 en 2 en de mate van vernatting bij natte natuurepels in alternatief 3 en vernatting in landbouwgebieden in alternatief 4) is apart aangegeven welke milieuvoordelen en nadelen de alternatieven hebben. De alternatieven zijn bedoeld om te bezien of met een andere zonering en een verdergaande vernatting, een hoger doelbereik gerealiseerd kan worden.

De beschrijvingen zijn steeds gericht op de situatie in 2016, dus na uitvoering van de reconstructie. Het effect wordt vergeleken met de huidige situatie (2004). In het plan is ook vastgelegd welke autonome ontwikkelingen worden verwacht in de periode 2004-2016. Hiermee is de meerwaarde van de reconstructie ten opzichte van de autonome ontwikkeling ook zichtbaar gemaakt. In deze samenvatting is dit buiten beschouwing gebleven. Deze notitie gaat in op de belangrijkste (Brabantbrede) effecten en de daaraan te verbinden conclusies en overwegingen.

In de factsheets is per criterium een beoordelingsschaal voor de effecten gegeven. Omwille van de inzichtelijkheid zijn alle effectscores vertaald naar een kwalitatieve beoordeling op een 7-puntsschaal waarbij de effectscores de volgende betekenis hebben:

- = sterk negatief effect
- = negatief effect
- = licht negatief effect
- 0 = geen effect
- + = licht positief effect
- ++ = positief effect
- +++ = sterk positief effect

Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste effecten per aspect.

Uit de effectbepaling zal blijken dat in 2016 veel positieve effecten zijn opgetreden voor zowel de omgevingskwaliteit (water & bodem, milieu, natuur, landschap & cultuurhistorie) alsook

voor de sociale en economische vitaliteit (landbouw, recreatie, wonen, werken & leefbaarheid). De totaalbalans is veelal positief, wat niet betekent dat op onderdelen of lokaal een ander beeld kan ontstaan. De kwalitatieve scores zijn veelal een optelling van verschillende effecten verspreid over het gehele reconstructiegebied. De mate van verbetering varieert sterk. Wel blijkt dat een deel van de verbetering ook zonder het reconstructieplan zou plaatsvinden en dat de doelen uit het Europese, Rijks- en provinciale beleid niet altijd worden gehaald. Uit de hierna volgende Brabantbrede beschrijvingen zal blijken in welke mate het doelbereik op de verschillende criteria gerealiseerd kan worden. In het MMA wordt beschreven op welke wijze een nog groter rendement voor de milieuaspecten gehaald kan worden. In deze samenvatting wordt niet ingegaan op de verschillen tussen de reconstructiegebieden. Ook wordt niet ingegaan op de varianten.

4.8 Effecten per aspect

Water en Bodem

Tabel B4.1 **Overzicht effecten water en bodem**

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Water en bodem	
Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	-
Beïnvloeding gebruiksfuncties waterbergingsgebieden	+
Beïnvloeding wateroverlast	++
Beïnvloeding grondwaterregime natuur	++
Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden	-
Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	++
Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+
Beïnvloeding fosfaatconcentratie	+
Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	++
Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+
Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	++
Beïnvloeding beekherstel	+++
Beïnvloeding bodemkwaliteit	+

De reconstructieplannen vrijwaren niet alle zoekgebieden van kapitaalsintensieve ontwikkelingen. Het reconstructieplan zorgt wel voor minder wateroverlast door het realiseren van waterberging. Dit geldt voor de zoekgebieden voor rivierverruiming en de mogelijke overloopgebieden bij de Maas en voor de regionale waterbergingsgebieden verspreid over de provincie. In 2016 zal een deel van de regionale waterbergingsgebieden zijn ingericht. De waterschappen zullen de gebieden nog verder begrenzen.

De verdroging van natuurgebieden neemt autonoom al sterk af. Rondom de natte natuurparels zal ook vernatting in omliggende landbouwgebieden worden toegestaan hetgeen leidt tot een verdere afname van het areaal verdroogd natuurgebied (46% ten opzichte van het referentiejaar 1994). Er zal voldaan worden aan de Rijksdoelstelling om 40% van het areaal hersteld te hebben in 2010.

Op 7% van de Brabantse landbouwgronden (19.500 ha) treedt een verslechtering op van de productieomstandigheden terwijl op 19.800 hectare een verbetering optreedt. De natschade zal gecompenseerd worden.

Ten aanzien van de waterkwaliteit treedt een lichte verbetering op van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit voor nitraat en fosfaat. Hiermee blijft de waterkwaliteit nog ver van de normen uit de Europese Kaderrichtlijn Water. Binnen de natuurgebieden neemt uitspoeling van nitraat naar het grondwater af. De uitspoeling van fosfaat naar het oppervlaktewater neemt eveneens af. De verhoging van de grondwaterstand leidt weliswaar tot een grotere fosfaatuitspoeling die echter (op termijn) wordt gecompenseerd door het wegvallen van de bemestingsdruk. Voor zware metalen geldt dat de afname door een veranderend grondgebruik groter zal zijn dan de toename van uitspoeling door grondwaterstandsverhoging.

Qua beekherstel geldt dat een aanzienlijke verbetering wordt gerealiseerd.

Verdergaande vernatting rondom de natte natuurplekjes (conform alternatief 3) loont op een aantal locaties. Op andere plekken zou de natschade voor de landbouw te groot worden. Extra vernatting in landbouwgebieden (alternatief 4) leidt tot een vermindering van droogteschade voor de landbouw. De natuur profiteert hiervan maar voor de fosfaatuitspoeling ontstaat voor lange tijd een negatief effect.

Milieu

Tabel B4.2 Overzicht effecten milieu

Criterion	VKA t.o.v. huidige situatie
Milieu	
Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	+
Verandering depositiepieken van ammoniak op voor verzuring gevoelige gebieden	++
Samengestelde score emissie van ammoniak en stikstof	++
Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	+
Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++
Samengestelde score depositie van ammoniak	++
Afname van aantal stankgehinderden door stank uit stallen	++
Afname van het aantal stankgehinderden door veldemissies	+
Samengestelde score afname aantal stankgehinderden	+
Verandering kwaliteit stiltegebieden	-
Verandering kwaliteit donkere gebieden	0

Het reconstructieplan zorgt voor een verbetering van de milieukwaliteit. In 2016 is er sprake van een aanzienlijke daling van de ammoniakemissie en de gemiddelde depositie van ammoniak (en totaal stikstof) op natuurgebieden. De ammoniakemissie neemt Brabantbreed af van 31 kton in de huidige situatie tot 20 kton in 2016. Hiermee wordt de inspanningsverplichting van 18 kton uit het NMP4 voor 2010 nog niet gehaald. De afname is vrijwel geheel toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling (toepassen AmvB Huisvesting, mestafzetcontracten e.d.).

De begrenzing van de extensiveringsgebieden in de plannen zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stalemissies in de zones rondom kwetsbare natuurgebieden. Verplaatsing en beëindiging leiden lokaal tot een significante afname van stalemissies. De mogelijkheden voor uitbreiding van locaties in verwevingsgebieden zijn ruim en kunnen daarom tot extra stalemissies in de nabijheid van de zeer kwetsbare en kwetsbare bos- en natuurgebieden leiden. Daarnaast liggen plaatselijk landbouwontwikkelingsgebieden zeer dicht bij zeer kwetsbare en kwetsbare natuur, waardoor ook hier een toename van de ammoniakemissie in zones rondom kwetsbare natuur plaats kan vinden.

De gemiddelde stikstofdepositie op natuurgebieden in de reconstructiegebieden daalt van 3200 mol per hectare naar 2100 mol per hectare, op basis van verwachtingen ten aanzien van de mesttoediening en de implementatie van de AMvB Huisvesting. Door de reconstructieplannen neemt de depositie in reconstructiegebieden verder af tot 2080 mol per hectare. Door verplaatsing of beëindiging van alle intensieve veehouderijen in extensiveringsgebieden kan een extra daling van gemiddeld 6% bereikt worden ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Deze daling varieert tussen de reconstructiegebieden van 3% in De Baronie tot ruim 8% in Peel en Maas en Maas en Meierij. Indien uitplaatsingen uit extensiveringsgebieden gepaard gaan met inplaatsingen binnen het reconstructiegebied, is de extra daling beperkter.

Zeer kwetsbare natuurgebieden (Wav-A gebieden) hebben een kritische depositiewaarde van minder dan 1400 mol per ha. Ondanks de verwachte daling van de gemiddelde depositie, die dus vooral toe te schrijven is aan de autonome ontwikkeling, worden dus ook in 2016 de kritische depositiewaarden van de meeste kwetsbare natuurgebieden nog steeds overschreden. De begrenzing van de extensiveringsgebieden zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van depositie op de meest kwetsbare natuurgebieden. De verplaatsing en beëindiging van locaties leiden tot een significante afname van lokale depositiepieken op de zeer kwetsbare bos- en natuurgebieden. De mogelijkheden voor uitbreiding van locaties in verwevingsgebieden zijn echter ruim en kunnen daarom tot nieuwe depositiepieken op de zeer kwetsbare en kwetsbare bos- en natuurgebieden leiden. Ook groei en nieuwvestiging in landbouwontwikkelingsgebieden nabij kwetsbare natuur kunnen een dergelijk effect veroorzaken.

Voor wat betreft stank geldt dat circa 82.800 inwoners in Brabant (een kans op) hinder door stank uit stallen ondervinden. Doordat in de autonome ontwikkeling moderne stalsystemen worden toegepast, bedrijven stoppen en bedrijven verplaatsen, daalt het aantal gehinderden. De extra daling van het aantal gehinderden door stalemissies die door verplaatsing of beëindiging van intensieve veehouderijen uit extensiveringsgebieden kan worden bereikt, bedraagt maximaal 16% (t.o.v. de huidige situatie). De norm (geen stankgehinderden) wordt hiermee niet gehaald. Door het verplaatsen van bedrijven en het subsidiëren van bovenwettelijke technische maatregelen, zoals dat is opgenomen in de reconstructieplannen, kan het oppervlak bebouwde kom dat overlapt met een stankcirkel met circa 20-25% afnemen.

De begrenzing van de extensiveringsgebieden en de hiermee gepaard gaande beperking van de uitbreidingsmogelijkheden zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stankhinder in een groot deel van de zones rondom woongebieden. De verplaatsing van locaties en het (financieel stimuleren van) het toepassen van bovenwettelijke technische maatregelen om de geuroverlast te beperken leidt tot een significante afname van de stankhinder door stalemissies in deze zones. De planologische en milieuruimte die wordt geboden in de verwevingsgebieden rondom kernen kan dit positieve effect weer teniet doen. Dit komt doordat veel locaties in verwevingsgebieden dichtbij kernen meer uitbreidingsmogelijkheden krijgen dan ze hadden op basis van het Streekplan.

Door het wegvallen van de cumulatieve toets in de verwevingsgebieden (dit gebeurt met de vaststelling van de reconstructieplannen) kan het aantal gehinderden door stankemissies uit stallen in het buitengebied toenemen (de stank neemt niet toe maar wel de wijze van effectbepaling). De cumulatieve toets houdt in dat bij berekening van de stankcirkel ook de stankproductie van nabijgelegen locaties in beschouwing genomen moet worden. Ook bij het wegvallen van de cumulatieve toets door veranderingen in de landelijke regelgeving is het mogelijk dat het aantal gehinderden door stankemissies uit stallen toeneemt.

Belangrijk om te vermelden is dat de meeste stankoverlast wordt veroorzaakt door veldemissies, na het uitrijden van mest. De huidige wet- en regelgeving is niet gericht op beperking van deze stankbron (het zijn piekbelastingen). De reconstructieplannen nemen geen maatregelen gericht op het terugdringen van deze overlast. Ze richten zich op de omvang en ruimtelijke

spreiding van stalemissies. De stankhinder uit de veldemissies neemt autonoom licht af (bijvoorbeeld door het sluiten van mestafzetcontracten).

De doelstelling om de toename van geluidbelasting in stiltegebieden te realiseren wordt niet gehaald. De locaties van (vooral) de recreatieve gebieden zijn, vanuit het perspectief van de stiltegebieden bekeken, niet in alle gevallen gunstig. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in de Peel waar een recreatieve poort in het stiltegebied Strabrechtse heide ligt, en in Beerze Reusel waar bijvoorbeeld intensief recreatieve gebieden tegen een drietal stiltegebieden ligt. De plannen bevatten geen concrete voorstellen voor verplaatsingen van recreatieve objecten om het geluidsniveau in de stiltegebieden terug te dringen. Ook autonoom neemt de geluidsbelasting toe, bijvoorbeeld door toename van verkeer en lawaaisporten. De plannen bevatten (meer of minder concrete) initiatieven om de geluidsbelasting van stiltegebieden niet toe te laten nemen. In Beerze Reusel, De Baronie en Maas en Meierij wordt bovendien voorgesteld om het areaal stiltegebied uit te breiden. De verwachting is dat dit niet voldoende is om de toename aan geluidsbelasting volledig tegen te gaan.

De huidige lichtbelasting verandert met name door projectvestigingen glastuinbouw (bijvoorbeeld in De Peel), die bovendien niet autonoom zouden worden ontwikkeld, en door door-groeigebieden glastuinbouw. De plannen bevatten (meer of minder concrete) initiatieven om de hoeveelheid licht niet toe te laten nemen (mitigerende maatregelen). In Peel en Maas wordt voor de Maashorst voorgesteld de lichthinder vanuit straatverlichting e.d. terug te dringen. In de Baronie wordt voorgesteld om met België te overleggen over de lichthinder die vanuit België komt. De verwachting is dat dit niet voldoende is om de toename aan licht volledig tegen te gaan.

Natuur

Tabel B4.3 **Overzicht effecten natuur**

criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Natuur	
Kwaliteit gerealiseerde EHS	++
Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	++
Verandering natuurwaarden in RNLE'n	++
Verandering instandhouding bijzondere soorten	+
Verandering kwaliteit 'richtlijn gebieden'	++
Verandering verstoringsgevoelige natuur	+

De EHS wordt bijna geheel gerealiseerd, maar dit zal naar verwachting pas in of na 2016 het geval zijn. De plannen bevatten diverse maatregelen die de aankoop van de EHS kunnen versnellen zoals aankoopstrategieplannen, kavelruilprojecten en grondaankopen voor waterdoelen en beekherstel. Gegeven de beperkte grondmobiliteit en de benodigde organisatorische en beheersmatige inspanningen voor versnelde realisatie, lijkt het desondanks niet waarschijnlijk dat de totale EHS in Brabant in 2010 is gerealiseerd. De kwaliteit van de EHS neemt tijdens de planperiode duidelijk toe. De samenhang en omvang krijgen een impuls met de versnelde realisatie van de EHS. De verschillende maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en verdroging tegen te gaan leiden tot beperkt positieve effecten. De afname van de stikstofdepositie brengt het bereiken van de kritische depositiewaarden voor natuurdoelen dichterbij, maar

de waarden worden voor de meeste natuurgebieden nog niet gehaald. De ontwikkeling van recreatie vindt in de reconstructiegebieden vaak plaats buiten de kwetsbare natuurgebieden. Zonering van recreatie en andere maatregelen leveren een positieve bijdrage aan de rust in de EHS, doordat de recreatie in een beperkt deel van de EHS wordt geconcentreerd. De plannen bevatten echter geen maatregelen om recreatiebedrijven in de EHS te verplaatsen.

De ecologische verbindingzones worden bijna geheel gerealiseerd en de versnippering door infrastructuur vermindert. Vanwege de inzet van middelen voor (robuuste) ecologische verbindingzones en het aanpakken van knelpunten in het ecologisch netwerk mag ten opzichte van de huidige situatie een toename van de ontsnippering worden verwacht. Aanleg van faunapas-sages is veelal pas voorzien in de periode 2012-2016. Verbindingszones functioneren pas optimaal zodra de versnipperingsknelpunten zijn opgeheven. Realisatie in 2012 is niet haalbaar, maar realisatie in 2016 ligt wel binnen bereik. Er worden met name natte verbindingzones ingericht in het kader van beekherstelprojecten en er worden specifieke versnipperingsknelpunten opgelost. Daarnaast worden gemeenten en waterschappen ondersteund bij de realisatie van verbindingzones.

De verwachting is dat de plannen voor de meeste RNLE'n zullen leiden tot een toename van de natuurwaarden ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt met name door maatregelen zoals reeds beschreven bij realisatie en kwaliteit van de EHS. De plannen bevatten geen maatregelen die specifiek bedoeld zijn om de natuurwaarden van de RNLE'n te versterken, maar gaan ervan uit dat maatregelen zoals hierboven genoemd, voldoende bijdragen aan de natuurkwaliteit van de RNLE'n.

Ook met de beschermde planten- en diersoorten zal het in de toekomst beter gaan door de realisatie van de EHS en verbindingzones, de verbetering van de milieumstandigheden, agrarisch natuurbeheer, landschapsherstel en soortenbescherming. Vooral amfibieën profiteren. De kwaliteit van hun habitat verbetert sterk door vernatting, vermindering van verzuring en vermesting en door de realisatie van landschapselementen. De kwaliteit van de leefgebieden van de (meest) kwetsbare soorten is in 2016 nog niet optimaal, door te hoge stikstofdepositie, kwaliteit van water en bodem en plaatselijk ook door het niet halen van de waterdoelen. De ontwikkelingen op het gebied van landbouw (met name de landbouwontwikkelingsgebieden) en recreatie (de projectlocatiegebieden en intensief recreatieve gebieden) vormen een risico voor diverse Habitatrichtlijnsoorten. De effecten zijn afhankelijk van de exacte plaats en vorm van de ingreep in relatie tot de exacte verspreiding van de beschermde soorten. Dit zal bij de uitwerking nader moeten worden gezien.

De leefgebieden voor struweelvogels, dassen en weidevogels kennen nog een overlap met landbouwontwikkelingsgebieden. Deels kunnen de waarden worden gecompenseerd. Hier geldt dat effecten op de hier aanwezige soorten afhankelijk zijn van de exacte plaats en mate van inplaatsing en uitbreiding van intensieve veehouderijen.

Voor Habitatrichtlijnsoorten, weidevogels, struweelvogels en dassen zal het leefgebied als gevolg van de reconstructieplannen per saldo verbeteren ten opzichte van de huidige situatie. Maatregelen op het gebied van natuur en water, zoals de realisatie van ecologische verbindingzones, beekherstel en agrarisch natuurbeheer, dragen bij aan deze verbetering. In de 'richtlijn gebieden' krijgt realisatie van de EHS prioriteit. Verder dragen maatregelen tegen de verdroging bij aan de bescherming van bijzondere soorten en habitats. Rond de meeste beschermde gebieden dragen de plannen bij aan afname van de verstoring door recreanten. De plannen bevatten echter ook maatregelen die een negatieve invloed (kunnen) hebben op de kwaliteit van richtlijngebieden. Met name landbouwontwikkelingsgebieden nabij richtlijngebieden

den kunnen bij een sterke mate van uitbreiding en inplaatsing een negatief effect hebben op de kwaliteit van voor verzuring gevoelige richtlijngebieden.

Landschap en cultuurhistorie

Tabel B4.4 **Overzicht effecten landschap en cultuurhistorie**

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Landschap en cultuurhistorie	
Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+
Beïnvloeding archeologische waarden	0
Beïnvloeding aardkundige waarden	0
Inpassing agrarische bedrijven	++
Ruimtelijke kwaliteit	+
Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++
Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0

De planvoornemens uit de reconstructieplannen bieden kansen voor een verbetering van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in Brabant. Deze positieve impulsen zullen vooral tot uiting komen in de Belvédèregebieden, binnen de RNLE-gebieden en in de beekdalen. Positieve veranderingen voor landschap en cultuurhistorie zijn onder meer het stimuleren van agrarisch landschapsbeheer en maatregelen ter behoud en versterking van landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden. Een voorbeeld hiervan is het herstellen van de wijstgronden in de reconstructiegebieden Peel en Maas, Maas en Meierij en de Peel.

Daarnaast zijn er ook bedreigingen voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals de inrichting van landbouwontwikkelingsgebieden, gebieden voor intensieve recreatie, boomteelt- en glastuinbouwgebieden en sociale en economische ontwikkelingszones. De mate waarin ontwikkelingen in Belvédèregebieden leiden tot negatieve effecten, is sterk afhankelijk van de vormgeving en inpassing van deze ontwikkelingen. Het credo van Belvédère is immers: 'behoud door ontwikkeling'.

De veranderingen in het landschapsbeeld als gevolg van de reconstructie-ingrepen zullen een licht positieve invloed op de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied hebben. In verschillende landschappelijk open gebieden is inplaatsing van nieuwe intensieve veehouderijbedrijven voorzien, zoals in Peel en Maas in de Peelontginningen. Veelal wordt er geen bijzonder gewicht aan de openheid van deze gebieden toegekend. Een uitzondering vormen de komgronden in de polders bij Lith. In het reconstructieplan Maas en Meierij is hier echter geen nieuwvestiging voorzien. De nieuwe ontwikkelingen (schaalvergroting en nieuwvestiging) leiden wel tot verandering in de belevingswaarde. De waardering van deze verandering in beleving hangt af van het perspectief van waaruit deze wordt beschouwd. Met behulp van beeldkwaliteitsplannen wordt aandacht besteed aan een adequate landschappelijke inpassing van intensieve veehouderijen. De plannen zorgen voor extra financiële en planologische mogelijkheden voor de sloop of het hergebruik van vrijkomende stallen. De sociale en economische ontwikkelingszones rond verschillende kernen verdienen aandacht met het oog op de invloed die ze kunnen hebben op historisch geografische en/of archeologische waarden.

De RNLE-gebieden blijven grotendeels gevrijwaard van (in potentie) negatieve ontwikkelingen.

De voor landschap en cultuurhistorie positieve maatregelen worden voor een groot deel binnen de RNLE uitgevoerd, waardoor de landschappelijke kwaliteit van de RNLE'n verbetert in vergelijking met de huidige situatie.

In de groene open ruimtes (landschapsecologische zones) zal de kwaliteit waarschijnlijk niet of nauwelijks veranderen ten opzichte van de huidige situatie, met name vanwege de sociale en economische ontwikkelingen. Er worden enerzijds maatregelen genomen om de openheid verder te benadrukken, maar de plannen laten ook mogelijkheden open voor een verdere versterking en verglazing van de groene open ruimte en stimuleren deze ontwikkeling ook ten dele.

De reconstructieplannen geven niet of nauwelijks aan hoe landschappelijk om wordt gegaan met de dynamiek van de intensieve veehouderij in de verwevingsgebieden en de dynamiek in andere agrarische sectoren, zoals rundveehouderij, glastuinbouw of boomteelt. Aandacht voor een aantrekkelijker landschap is een belangrijk thema in de lopende ontwikkelingen van de plattelandsvernieuwing. Bij de verdere uitwerking zal dit aandacht moeten krijgen.

Landbouw

Tabel B4.5 Overzicht effecten landbouw

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Landbouw	
Verbetering van veterinaire veiligheid	+
Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++
Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++
Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	+
Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+
Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	++

De veterinaire veiligheid neemt toe door minder, maar grotere bedrijven en door maatregelen in de keten. Dit gebeurt deels ook al autonoom.

De intensieve veehouderij krijgt veel meer perspectief door de begrenzing van verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden en het stimuleren van bedrijfsverplaatsing. In de extensiveringsgebieden neemt het perspectief (plaatselijk) af. Circa 31 % van de locaties met een vergunde tak intensieve veehouderij zijn gelegen in de extensiveringsgebieden. Voor circa 70% van deze locaties geldt dat de ontwikkelingsmogelijkheden nu al beperkt zijn vanwege de stank-cirkelproblematiek (individuele cirkels), de ligging in een zone rondom de meest kwetsbare natuurgebieden (de zogenaamde Wav-A gebieden) of het beleid zoals dat nu is opgenomen in het Streekplan voor de gebieden die zijn aangeduid als GHS-natuur.

Er liggen ruim 600 locaties met een vergunning volwaardige tak intensieve veehouderij (70 nge of meer, circa 1 arbeidskracht) in de extensiveringsgebieden. Circa 80% van deze locaties heeft te maken met de hiervoor geschetste beperkingen in hun ontwikkelingsmogelijkheden. In de reconstructieplannen is voorzien in de verplaatsing van bijna de helft van het huidig (vergund) aantal grotere intensieve veehouderijlocaties in de extensiveringsgebieden.

Circa 50% van de grotere intensieve veehouderijlocaties is gelegen in de verwevingsgebieden en circa 13% in de landbouwontwikkelingsgebieden. De rest (circa 6%) is gelegen in de niet-reconstructiegebieden (stedelijke bebouwing en toekomstige uitbreidingen).

Voor de goed gelegen locaties binnen de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden zullen

de planologische ontwikkelingsmogelijkheden toenemen. Dit betreft circa 50% van alle intensieve veehouderijlocaties in de verwevingsgebieden en 83% in de landbouwontwikkelingsgebieden. Dankzij de planologische doorwerking voor de integrale zonering voor de uitbreidingsmogelijkheden van bestaande bedrijven, neemt voor ruim 1000 locaties de planologische mogelijkheden voor uitbreiding toe. Door de versoepeling van de landelijke ammoniak- en stankregeling (beperking van het areaal kwetsbare gebieden in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij en het vervallen van de toets op cumulatie van stankcirkels) krijgt een aantal bedrijven meer milieuruimte.

In de reconstructieplannen is bijna 18000 hectare landbouwontwikkelingsgebieden opgenomen. Dit areaal is ruim in relatie tot het aantal te verplaatsen locaties uit de extensiveringsgebieden. Daarnaast zijn er ruime mogelijkheden voor omschakeling naar intensieve veehouderij in (delen van) de verwevingsgebieden en de landbouwontwikkelingsgebieden.

Per saldo zijn er beduidend meer intensieve veehouderijlocaties waarvoor het ontwikkelingsperspectief wordt vergroot dan locaties waar sprake is van een vermindering van het ontwikkelingsperspectief. Daarnaast bevatten de plannen ook ruime middelen om bedrijven die op hun huidige plek nu of op basis van de reconstructieplannen weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben, te verplaatsen of te beëindigen.

Het perspectief voor grondgebonden landbouwsectoren verbetert voor circa een kwart van het landbouwareaal door onder andere herverkaveling en een betere waterhuishouding. Voor de boom- en vaste plantenteelt en glastuinbouw zijn er mogelijkheden voor het oplossen van knelpuntsituaties en het bieden van ontwikkelingslocaties.

Het perspectief voor de grondgebonden landbouw wordt ook enigszins vergroot door een hogere grondmobiliteit en een verbeterde verkaveling, meer mogelijkheden voor verbreding in samenhang met andere functies en meer kansen op een financieel haalbare extensivering (melkveehouderij) in kwetsbare gebieden. Daarentegen zal intensivering van de melkveehouderij met milieunadelen zich blijven voordoen.

Veel van de in de reconstructieplannen opgenomen maatregelen voor het perspectief van de grondgebonden akker- en tuinbouw, zijn ook al zonder reconstructie in gang gezet.

Glastuinbouwbedrijven worden gestimuleerd tot vestiging op duurzame projectlocaties.

Daarnaast is in een aantal plannen nieuw regulerend beleid aangekondigd voor boomteelt en intensieve teelten.

De kansen voor verbreding en duurzame productie nemen toe. De landbouwsector geeft hier in de jaren tot 2016 vooral op eigen kracht vorm aan. De plannen bieden meer mogelijkheden voor verbredingsactiviteiten dankzij veranderingen in de (ruimtelijke) regelgeving. Een belangrijke stap in de stimulering van verbrede landbouw wordt gevormd door verruimde planologische mogelijkheden. Daarnaast worden ontwikkelingen gericht op verbreding, financieel ondersteund. Tenslotte wordt samenwerking tussen agrarische ondernemers onderling en met andere partijen bevorderd.

De reconstructieplannen hebben een licht positief effect op het aandeel biologische landbouw ten opzichte van de huidige situatie. De vraag van consumenten is vooral leidend voor het perspectief. De plannen bevatten wel ambities op dit punt maar geen of weinig concrete maatregelen. Door gebrek aan zicht op de maatregelen die worden genomen, is het effect nu niet in te schatten. Het doel van 10% biologische landbouw wordt waarschijnlijk niet gehaald.

Recreatie en toerisme

Tabel B4.6 **Overzicht effecten recreatie en toerisme**

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Recreatie en toerisme	
Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++
Verbetering ruimtelijke structuur	+
Verandering in recreatieve belevingswaarde	++

Het perspectief voor de toeristisch-recreatieve sector verbetert door het reconstructieplan. Deze verbeteringen betreffen allereerst het ontwikkelen van projectlocaties en recreatieve poorten. De ruimtelijke structuur en het aanbod verbeteren en het aanbod wordt breder. Voor een aantal verblijfsrecreatieve bedrijven die in de Groene Hoofdstructuur liggen en zich niet duurzaam (verder) kunnen ontwikkelen, is een oplossing gezocht. De belevingswaarde van het landschap neemt toe door routestructuren, verbetering van het landschap en uitbreiding van de natuur.

Wonen, werken en leefbaarheid

Tabel B4.7 **Overzicht effecten wonen, werken en leefbaarheid**

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Wonen, werken en leefbaarheid	
Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	-
Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0
Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+
Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+

Autonome ontwikkelingen zullen leiden tot een (beperkte) afname van de werkgelegenheid in de agrarische sector. Op het gebied van wonen, werken en leefbaarheid roept het reconstructieplan een halt toe aan de afname van de werkgelegenheid en vermindering van de leefbaarheid in kleine kernen. In de plannen zijn diverse (rechtstreekse) maatregelen opgenomen die een positief effect hebben op de werkgelegenheid. De belangrijkste hiervan zijn: de versterking van nieuwe economische sectoren op het platteland, verbreding van de landbouw en verruiming van de planologische voorwaarden.

In de reconstructieplannen is wel aangegeven dat het niet mogelijk zal zijn om het autonome verlies aan arbeidsplaatsen in de agrarische sector in zijn geheel op te vangen met nieuwe werkgelegenheid in het buitengebied. Binnen de mogelijkheden van de plannen zijn echter diverse gelegenheden gecreëerd om deze ontwikkeling toch zoveel mogelijk op te vangen. Daarnaast kunnen initiatieven elders ook bijdragen aan opvang van het verlies aan werkgelegenheid, zodat het effect op de totale economische ontwikkeling in Brabant beperkt zal zijn.

Om de leefbaarheid op peil te kunnen houden moet er een economisch draagvlak zijn. Dit draagvlak kan negatief (bijvoorbeeld door het verminderen van de agrarische bedrijvigheid) of positief (door de ontwikkeling van nieuwe economische dragers) worden beïnvloed. Deze ont-

wikkelingen doen zich ook zonder reconstructie voor. Het proces van reconstructie zal deze al bestaande dynamiek beïnvloeden.

In de plannen zijn enkele specifieke ingrepen opgenomen die gericht zijn op een verbetering van de leefbaarheid in de kleine kernen. Hierbij gaat het om zowel organisatorische maatregelen (zoals de ondersteuning bij het opstellen van dorpsontwikkelingsplannen) als de ondersteuning van initiatieven. De leefbaarheid in de kernrandzones zal toenemen door verplaatsing van bedrijven, het terugdringen van stankhinder en het bevorderen van goed ingepaste nieuwe economische dragers. Daarnaast ontstaan er nieuwe mogelijkheden voor woningbouw.

Op het gebied van verkeer en vervoer treedt een verschuiving op. Door de afname van het aantal landbouwbedrijven en een betere ruimtelijke zonering neemt de verkeershinder licht af. Een afname van met name landbouwverkeer worden verwacht in de extensiveringsgebieden en in het gehele gebied vanwege de ontwikkeling richting gesloten bedrijven in de intensieve veehouderij. Hier staat tegenover dat er een toename van het verkeer optreedt rond de landbouwontwikkelingsgebieden, de projectlocaties recreatie en de recreatieve poorten. Enkele landbouwontwikkelingsgebieden liggen ongunstig ten opzichte van de provinciale ontsluitingswegen, waardoor het landbouwverkeer via omliggende kernen zal moeten rijden. Dit kan overlast geven. Ook rond de recreatieve gebieden kan op verschillende dagen een piek in de verkeersbelasting optreden.

Door de autonome toepassing van de principes van Duurzaam Veilig is de verwachting dat de verkeersveiligheid autonoom (zonder reconstructie) zal toenemen ten opzichte van nu. De afname van het landbouwverkeer draagt bij aan een grotere verkeersveiligheid.

4.9 Leemten in kennis en informatie

De effectbepaling zoals hierboven beschreven kent een aantal, dat als volgt samen te vatten zijn:

- Gezien het abstractieniveau van het VKA kan niet aan alle details aandacht worden besteed;
- Soms ontbreken actuele gegevens omdat ze op een bepaalde peildatum zijn geïnventariseerd. Vervolgens zijn autonome ontwikkelingen opgetreden die niet verwerkt zijn in de gehanteerde bestanden;
- Om gedetailleerde conclusies te kunnen trekken zijn ingewikkelde of tijdrovende modelberekeningen vereist die op dit moment technisch niet uitvoerbaar zijn door het ontbreken van voldoende gegevens (bijvoorbeeld de verspreiding van zware metalen en bestrijdingsmiddelen);

Aard en omvang van de leemten staan een algemeen oordeel over de positieve en negatieve milieueffecten en een verantwoorde vergelijking van de alternatieven niet in de weg. Wel is het van belang om de geconstateerde leemten in de verdere planvormings- en uitvoeringsfase steeds opnieuw in beschouwing te nemen via monitoring en een evaluatieprogramma. Hierin is voorzien.

4.10 Het Meest milieuvriendelijke alternatief

Het Meest Milieuvriendelijke Alternatief is opgebouwd uit bouwstenen. Deze zijn gebaseerd op de punten waar zich op basis van de effectbeschrijving van het VKA en de overige alternatieven uit het MER mogelijkheden voordoen voor (verdere) verbetering van de milieusituatie. Bij het uitwerken van het MMA is vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting, waarbij de meest realistische en best haalbare effectbeperkende (mitigerende) en compenserende maatregelen worden meegenomen. Het MMA bevat de volgende hoofdrichtingen:

Om er voor te zorgen dat het MMA voor het onderdeel integrale zonering en flankerend beleid een gelijkwaardig en realistisch alternatief is, is het MMA ontwikkeld met de gedachte dat eenzelfde hoeveelheid geld beschikbaar is.

1. Overlap landbouwontwikkelingsgebieden met kwetsbare gebieden

In het MMA is er voor gekozen een aantal of delen van landbouwontwikkelingsgebieden uit het VKA te begrenzen als verwevingsgebied: gebieden die overlap vertonen met de leefgebieden voor dassen en struweelvogels, gebieden die gereserveerd zijn voor waterberging en gebieden die minder optimaal gelegen zijn voor wat betreft ammoniak en stank. Ook wordt ruime afstand gehouden tot Habitatrichtlijn-, Vogelrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden. Ook de delen van de landbouwontwikkelingsgebieden die op relatief korte afstand van kernen liggen of overlappen met hoge landschappelijke waarden, zijn in het MMA begrensd als verwevingsgebied.

2. Terugdringen groeimogelijkheden in verwevingsgebieden

Veel ontwikkelingen in de intensieve veehouderij zullen in de verwevingsgebieden plaatsvinden. Voor het bereiken van de in het reconstructieplan genoemde doelstellingen is het van belang dat schaalvergroting op relatief ongunstige locaties wordt voorkomen. De groeimogelijkheden in verwevingsgebieden (en landbouwontwikkelingsgebieden) kunnen de milieuwinst, die gehaald wordt uit emissiereductie en verplaatsing, nivelleren. Het MMA gaat daarom uit van meer beperkingen voor de intensieve veehouderij op locaties die vanuit milieuoverlast minder goed zijn gelegen. In het MMA wordt voorgesteld om in eerste instantie een maximum bouwblokmaat van 1,5 hectare in te voeren. Dit maximum is te doorbreken, maar alleen voor de (zeer) goed gelegen locaties in verwevingsgebieden. Hiermee wordt voorkomen dat positieve effecten die optreden door verplaatsingen en het stoppen van bedrijven in extensiveringsgebieden, deels teniet worden gedaan door schaalvergroting op ongunstig gelegen locaties in verwevingsgebieden. Dit principe geldt het sterkst binnen een zone van 500 meter rond kernen. Bij natuurgebieden is dit effect met name relevant voor depositiepieken op natuurgebieden (binnen 500 meter van kwetsbare gebieden).

3. Waterdoelen rondom natte natuurparels

In het VKA is opgenomen dat er overall rond natte natuurparels een bufferzone komt van 500 meter, maar dat er geen maatregelen genomen worden in die 500 meterzone die leiden tot een verdere vernatting. Voor de natte natuurparels loont het om rondom enkele natte natuurparels in te zetten op verdergaande maatregelen. Voor de kwaliteit van de natuurwaarden, en het bereiken van de randvoorwaarden voor de gewenste natuurdoeltypen is extra vernatting nuttig.

4. Versnelde realisatie EHS

Vanuit de wens om de EHS te realiseren en de wens om milieudoelen te halen loont het extra in te zetten op versnelde realisatie van de EHS met name in en rondom de natte natuurparels. In natte natuurparels kan hiermee de bemestingsdruk teruggedrongen worden waardoor de kwaliteit van bodem en water (in combinatie met grondwaterstandsverhoging) zich gunstig zullen ontwikkelen.

5. Waterconservering ten behoeve van de landbouw

In een alternatief is voorgesteld verdergaande waterconserveringsmaatregelen door te voeren in grote delen van de landbouwgebieden. Dit blijkt sterk voordelig voor de landbouwopbrengst als gevolg van verbetering van groeiomstandigheden in droge gebieden en slechts beperkt nadelig als gevolg van extra vernatting in reeds natte gebieden. De maatregel wordt vooral

ingezet ten behoeve van de landbouw, maar heeft tevens voordelen voor de natuur, zeker ook op de plekken waar (droge) natuurgebieden liggen.

Naast bovengenoemde hoofdpunten worden de volgende maatregelen in het MMA voorgesteld:

-
- Alleen intensieve veehouderijbedrijven verplaatsen indien er sprake is van gecombineerde problematiek;
 - Inzet van een extra sloopregeling (voorfinanciering of beleidsruimte in ruil voor sloop van stallen) te koppelen aan meer planologische ruimte (hergebruik VAB's, kernrandzones);
 - Nieuwvestiging alleen toestaan indien deze plaatsvindt in de vorm van projectlocaties, dus met meerdere bedrijven bij elkaar, hetgeen leidt tot extra milieu- en veterinair rendement en concentratie;
 - Het actief intrekken van milieuvergunningen en onbenutte delen van bouwblokken;
 - Meer inzet op toepassing van technische maatregelen ten aanzien van ammoniak en stank, die verder gaan dan nu wettelijk verplicht is of gaat worden conform alternatief 2;
 - Ook zonering en bijbehorende regels toepassen op de grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven;
 - Extra stimulerende maatregelen (in kernrandzones) gericht op verminderen stankoverlast door veldemissies (na het uitrijden van mest);
 - Extra stimulerende maatregelen (rond de meest kwetsbare natuurgebieden) gericht op verminderen ammoniakemissie door bemesting (in combinatie met extensivering van het agrarisch grondgebruik);
 - Het stimuleren van mestvergistings, en vervolgens het toepassen van vergiste mest in kernrandzones en rond de kwetsbare natuurgebieden met een status (Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden);
 - Vrijwaren zoekgebieden voor regionale waterberging van kapitaalsintensieve ontwikkelingen;
 - Het aanwijzen van bufferzones (voorkomen van ongewenste ingrepen in de waterhuishouding) rondom alle natte natuurgebieden, ook voor die gebieden waar er nog geen maatregelen worden genomen;
 - Aanleg zuiveringsmoerassen, vloeivelden, uitmijning, afgraven, dempen van afvoersloten, scheiden van waterstromen etc., ten behoeve van het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit in en rond natuurgebieden;
 - Extra inzet van het instrument herverkaveling en extensivering grondgebruik rondom natte natuurgebieden en in beekdalen;
 - Naar voren halen aanpak van ontsnipperingsknelpunten waardoor verbindingzones eerder functioneren;
 - Extra inspanningen om ook de droge ecologische verbindingen versneld te realiseren;
 - Zwaardere maatregelen inzetten om knelpunten die natuurontwikkeling tegenhouden op te lossen door bijvoorbeeld onteigening;
 - Extra aandacht voor 'uitgekiende' lokalisering intensieve recreatie en sociale en economische zones;
 - Het principe van uitbreiding koppelen aan tegenprestaties ook in glastuinbouw, boomteelt, intensieve recreatie, grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven;
 - Differentiatie aanbrenge in mogelijkheden voor ontwikkelingszones sociale economie in en buiten cultuurhistorisch waardevolle gebieden;
 - Minder planologische ruimte in de groene open zone (zand- en broekontginningen);
 - Concentratie van inzet van leefbaarheidsmaatregelen in kleine kernen en kernen die zijn gelegen op grote afstand van middelgrote kernen en steden.
-

De hoeveelheid te besteden geld is een zeer bepalende factor voor de te behalen resultaten. Hoe meer geld er beschikbaar is, hoe positiever zal een alternatief scoren op het gebied van de milieueffecten. Of anders geformuleerd, een MMA waarin alle milieudoelen worden gerealiseerd, zal veel meer budget vragen dan opgenomen in de begroting van dit reconstructieplan. Het is op dit moment niet reëel te veronderstellen dat een veel hoger budget beschikbaar zal zijn. Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het Reconstructieplan, dan zullen de positieve milieueffecten groter zijn. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen er minder positieve milieueffecten zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Het MMA zet de middelen meer in op het stimuleren van bovenwettelijke technieken (stallen en veldemissies) om het aantal lokale depositiepieken te verminderen, een extra reductie van stalemissie te bewerkstelligen, extra knelpunten ten aanzien van overlap van stankcirkels met stankgevoelige objecten op te lossen en het aantal geurgehinderden te reduceren.

4.11 Vergelijking

Een integrale vergelijking tussen de aspecten en de verschillende alternatieven en varianten, bijvoorbeeld via een onderlinge weging van aspecten of via een multicriteria-analyse, wordt in dit plan niet gemaakt. Het belang dat zou worden toegekend aan de verschillende aspecten of criteria is al snel arbitrair en sterk gebieds- en persoonsgebonden (bijvoorbeeld het economische versus het milieubelang). Daarnaast geldt dat het reconstructieplan abstract is en een grote diversiteit aan uitvoeringsonderdelen en ingrepen kent, verspreid over een groot gebied. Een integrale vergelijking zou hierdoor snel onoverzichtelijk worden. Bovendien is het plan sterk modulair opgebouwd waarbij prima keuzes op onderdelen te maken zijn.

Gelukkig leidt het plan in vergelijking tot de huidige situatie veelal tot positieve effecten. Hierdoor is de afweging vooral gericht op de vraag hoe maximale kwaliteit in het landelijke gebied (omgevings-, sociale en economische kwaliteit) gehaald kan worden voor de middelen die beschikbaar zijn. Hierbij zullen steeds keuzes en afwegingen op onderdelen gemaakt moeten worden. Met andere woorden: waar zet ik in op welke maatregelen en welk (milieu-)rendement en -voordeel kan daarmee gehaald worden.

De alternatieven en het MMA zijn mede bepalend geweest voor het uiteindelijke plan (Voorkeursalternatief). De volgende wijzigingen zijn mede op basis van de MER-uitkomsten doorgevoerd:

1. De gebieden binnen 1000 meter van Vogel-, Habitatrictlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden zijn standaard aangewezen als verweingsgebied.
2. De Landbouwontwikkelingsgebieden zijn ingedeeld in primaire en secundaire gebieden. De gebieden binnen 1500 meter van Vogel-, Habitatrictlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden en in struweelvogelgebieden, weidevogelgebieden, dassenleefgebieden, zoekgebieden rivierverruiming, zoekgebied overloopgebieden en waterpotentiegebied zijn aangewezen als secundaire landbouwontwikkelingsgebieden. Daar kan alleen nieuwvestiging plaats in een later stadium via een wijzigingsbevoegdheid van het bestemmingsplan mits de noodzaak daartoe aanwezig is. Er resteert 12.250 hectare primair en 2.850 hectare secundair landbouwontwikkelingsgebied;
3. Alle gebieden binnen 220 meter van kwetsbare natuurgebieden zijn aangewezen als extensiveringsgebied;
4. Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden (natte natuurparels) tegen verdroging door inzet van verdergaande maatregelen.

Geen van deze maatregelen leiden naar verwachting tot een negatievere effectscore op één of meerdere milieucriteria.

De aanpassingen leiden kort samengevat tot de volgende milieuvoordelen (substantieel betere scores op de 7-puntsschaal):

- Minder depositie op de belangrijkste natuurgebieden door een betere zonering (conform alternatief 1). De schaalvergroting wordt meer geconcentreerd ingevuld en conflictsituaties rondom gebieden met een natuurstatus worden vermeden;
- Meer effecten op het watersysteem en de waterkwaliteit in en rondom de natte natuurparels (conform alternatief 3).

De belangrijkste resterende verschillen in effecten tussen het MMA en VKA zijn:

- Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden tegen verzuring en verdroging;
- Extra vermindering van het aantal stankgehinderden;
- Extra realisatie doelstellingen van EHS, waterberging en beekherstel;
- In het MMA neemt het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij minder toe dan in het VKA.

Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het reconstructieplan, dan zullen de positieve milieueffecten groter zijn. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen er minder positieve milieueffecten zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Een vergaand MMA om de milieudoelen (met name de doelen omtrent ammoniakemissie) te halen is realistisch, doch beperkt al snel de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij.

Bijlage 5 **Vestigingsbeleid Integrale zonering**

Bijlage 5.1 **Handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij (2003)**

Hierna volgt integraal de tekst uit de “Handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij” zoals vastgesteld door Gedeputeerde Staten d.d. 2 december 2003.

INHOUD

1	Inleiding
2	Opbouw
3	Achtergrond
4	Beleidskader
4.1	Duurzaamheid
4.2	Planologisch kader streekplan
4.3	Revitalisering Landelijk Gebied
5	Beoordelingskader
5.1	Omvang bedrijf
5.2	Beoordeling duurzame locatie en duurzame projectlocatie
5.3	Procedure
6	Beoordelingstabel duurzame locaties
6.1	Randvoorwaarden vanuit de streekplanzonering (GHS en AHS)
6.2	Overige randvoorwaarden
7	Beoordelingstabel duurzame projectlocaties
7.1	Randvoorwaarden vanuit de streekplanzonering (AHS)
7.2	Overige randvoorwaarden
Bijlage	Omvang bedrijven in verband met MER en IPPC

1 Inleiding

Voorliggende handleiding vormt het toetsingskader voor Gedeputeerde Staten voor de beoordeling van duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij. De handleiding geeft een nadere invulling en verduidelijking van het in het Streekplan Noord-Brabant 2002, het Koepelplan “Reconstructie aan zet” (2001) en de uitgangspuntennota “Hand aan de ploeg voor West-Brabant” (2001) geformuleerde provinciaal beleid met betrekking tot duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij. Dit provinciaal beleid is de afgelopen jaren op enkele punten nader ingevuld en aangevuld met nieuwe inzichten (o.a. naar aanleiding van het “akkoord van Cork” in juli 2003). De handleiding is bedoeld als ondersteuning voor de planvorming in het kader van de Revitalisering Landelijk Gebied (RLG), welke plannen worden vastgelegd in Reconstructieplannen en (voor West-Brabant) Gebiedsplannen, voor het ruimtelijk ordeningsbeleid van gemeenten en voor het beoordelen door de provincie van initiatieven en plannen in het kader van de ruimtelijke ordening. Over een concept van deze handleiding hebben Gedeputeerde Staten advies gevraagd aan de Provinciale Planologische Commissie (PPC) en de Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG).

2 Opbouw

De handleiding is als volgt opgebouwd:

- **Achtergrond:** Hier wordt kort de positie van duurzame (project)locaties aangegeven.
- **Beleidskader:** In het Streekplan is aangegeven in welke gebieden onder voorwaarden duurzame (project)locaties mogelijk zijn en welke ontwikkelingen mogelijk zijn op een duurzame (project)locatie. Daarnaast bieden ook de in het kader van RLG op te stellen Reconstructieplannen en Gebiedsplannen een ruimtelijk kader.
- **Beoordelingskader:** In algemene zin wordt aangegeven op welke wijze tot een beoordeling van duurzame (project)locaties moet worden gekomen en welke procedure hiervoor geldt.
- **Beoordelingstabel duurzame locaties:** In de beoordelingstabel wordt op basis van provinciaal en rijksbeleid aangegeven met welke aspecten bij de beoordeling van duurzame locaties rekening dient te worden gehouden en op welke wijze dit dient te gebeuren.
- **Beoordelingstabel duurzame projectlocaties:** In de beoordelingstabel wordt op basis van provinciaal en rijksbeleid aangegeven met welke aspecten bij de beoordeling van duurzame projectlocaties rekening dient te worden gehouden en op welke wijze dit dient te gebeuren.

3 Achtergrond

In het kader van de Revitalisering Landelijk Gebied (RLG) zijn de begrippen duurzame locatie en duurzame projectlocatie voor de intensieve veehouderij ontwikkeld. In het Streekplan hebben deze begrippen een verankering in het ruimtelijk ordeningsbeleid van de provincie gekregen en zijn deze als volgt gedefinieerd:

Duurzame locatie intensieve veehouderij

Een bestaand agrarisch bouwblok met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieu-oogpunt (ammoniak, stank en dergelijke) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur, landschap en dergelijke) verantwoord is om het te laten groeien tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectaren voor een intensieve veehouderij.

Een locatie kan ook bij een kleiner oppervlak dan 2,5 ha als duurzaam worden aangemerkt. Daarnaast zijn er bestaande situaties waarbij het vigerende bouwblok groter is dan 2,5 ha; ook in deze gevallen kan er sprake zijn van duurzame locaties.

Duurzame projectlocatie intensieve veehouderij

Een locatie met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieu- oogpunt als vanuit ruimtelijk oogpunt verantwoord is om daar enkele bouwblokken voor intensieve veehouderijen te projecteren. Op een duurzame projectlocatie intensieve veehouderij is dus nieuwvestiging mogelijk. De omvang van een duurzame projectlocatie ligt in de orde van grootte van 10 hectaren.

Duurzame projectlocaties zijn alleen mogelijk in landbouwontwikkelingsgebieden, omdat alleen in deze gebieden nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is toegestaan.

De beoordeling of locaties of projectlocaties duurzaam zijn, dient door gemeenten in het kader van het bestemmingsplan of een zelfstandige projectprocedure (artikel 19 WRO) te worden gemaakt. Het streekplan geeft aan binnen welke gebiedscategorieën van het streekplan duurzame (project)locaties aan de orde kunnen zijn. De Reconstructie- en Gebiedsplannen hebben de mogelijkheid om dit streekplankader nader in te vullen. Deze in het kader van RLG op te stellen plannen moeten aangeven in welke gebieden de intensieve veehouderij zal moeten afbouwen (de extensiveringsgebieden) en in welke gebieden cq op welke locaties onder voorwaarden ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij aanwezig zijn (de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden).

Zowel voor gemeenten als voor reconstructie- en gebiedscommissies is het dus van belang om duidelijkheid te hebben over in welke gebieden en onder welke voorwaarden duurzame locaties en duurzame projectlocaties kunnen voorkomen. Ook voor de provincie, in haar rol als planbegeleider/-toetsers is het van belang om op eenduidige wijze te kunnen adviseren en oordelen over initiatieven ten aanzien van duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij.

Indien men wil afwijken van de gehanteerde definities van duurzame (project)locaties zal een streekplanafwijkingprocedure moeten worden gevolgd. Dit vereist uiteraard een zorgvuldige onderbouwing en een goed vooroverleg. Reconstructieplannen bieden een wettelijk kader hier rechtstreeks in te voorzien.

4 Beleidskader

4.1 Duurzaamheid

Een duurzame ontwikkeling is gericht op het bereiken van een meerwaarde ten aanzien van economie, ecologie en maatschappij. In het streekplan zijn deze belangen integraal afgewogen. Ten aanzien van een duurzame ontwikkeling van de intensieve veehouderij spelen een drietal duurzaamheidsaspecten:

1. Duurzaamheidscriteria locatie
2. Duurzaamheidscriteria productiewijze
3. Duurzaamheidscriteria op gebiedsniveau

Duurzaamheidscriteria locatie

Het RO-, water-, natuur-, landschaps- en milieubeleid geven kaders voor waar en onder welke voorwaarden ontwikkeling van intensieve veehouderij mogelijk is. Dit op basis van de afweging tussen het beschermen van kwetsbare waarden en functies en het geven van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden (zoals de grootte van het bouwblok) voor de intensieve veehouderij.

Binnen RLG worden deze kaders middels de integrale zonering nader uitgewerkt. In de paragrafen 6 en 7 worden vanuit verschillende beleidscategorieën randvoorwaarden geformuleerd voor de duurzame ontwikkeling van locaties.

Duurzaamheidscriteria productiewijze

Via wet- en regelgeving (mestbeleid, welzijnseisen, e.d.) en maatschappelijke wensen (biologische productiewijze, voedselveiligheid) worden eisen gesteld aan de productiewijze. De markt en het (EU-)beleid bepalen in belangrijke mate het economisch perspectief. Op deze aspecten wordt in deze handleiding niet verder ingegaan¹.

Duurzaamheidscriteria op (regionaal) gebiedsniveau

Er zal een balans moeten zijn tussen gebieden waar gestreefd wordt naar uitplaatsing van intensieve veehouderij en gebieden waar ruimte is voor ontwikkeling van bedrijven die elders geen ontwikkelingsmogelijkheden meer hebben. Ten aanzien van deze balans is in het kader van RLG vastgesteld dat groei in de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden gekoppeld is aan een meer dan evenredige krimp in de extensiveringsgebieden en dat er geen uitplaatsing zonder inplaatsing zal plaatsvinden. In de toelichtende tekst van het streekplan is aangegeven dat nieuwvestiging van intensieve veehouderij aan de orde kan zijn als er onvoldoende geschikte (bestaande) bouwblokken vrijkomen voor de opvang van intensieve veehouderijen die moeten worden verplaatst uit kwetsbare gebieden of vanwege stedelijke uitbreidingen.

¹ Aan deze duurzaamheidscriteria wordt verder inhoud gegeven in het project "Op weg naar een duurzame intensieve veehouderij in Brabant", dat als doel heeft om met behulp van een "Menukaart duurzame intensieve veehouderij" het provinciaal bestuur concrete en praktisch uitvoerbare voorstellen voor te leggen, op basis waarvan de transitie naar een duurzame veehouderij, tesamen met de maatschappelijke partners, ter hand kan worden genomen.

4.2 Planologisch kader streekplan

In het streekplan wordt voor het landelijk gebied een indeling gemaakt in de Groene en de Agrarische Hoofdstructuur (GHS en AHS). De GHS en AHS zijn beide onderverdeeld in twee hoofdzones, namelijk GHS-natuur, GHS-landbouw, AHS-landschap en AHS-landbouw. Deze indeling is nader onderverdeeld in subzones. De mogelijkheden voor duurzame (project)locaties verschillen per subzone.

In de onderstaande tabel is aangegeven in welke subzones onder voorwaarden mogelijkheden voor duurzame (project)locaties aanwezig zijn.

Hoofdzone	Subzone	Onder voorwaarden mogelijkheden voor:	
		Duurzame locaties	Duurzame projectlocaties
GHS-Natuur	Natuurparels	Nee	Nee
	Overig bos- en natuurgebied	Nee	Nee
	Ecologische verbindingzones	Nee	Nee
GHS-Landbouw	Leefgebied kwetsbare soorten: weidevogels	Ja	Nee
	Leefgebied kwetsbare soorten: overig	Nee	Nee
	Leefgebied struweelvogels	Ja	Nee
	Natuurontwikkelingsgebied	Nee	Nee
AHS -Landschap	Leefgebied dassen: gelegen in RNLE	Ja	Nee
	Leefgebied dassen: niet gelegen in RNLE	Ja	Ja
	Waterpotentiegebied	Ja	Nee
	RNLE-Landschapsdeel	Ja	Nee
AHS-Landbouw	Zoekgebied veeverdichtingsgebieden	Ja	Ja
	Vestigingsgebied glastuinbouw	Ja	Ja
	Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw	Ja	Ja
	Glasboomteeltgebied	Ja	Ja
	AHS-overig	Ja	Ja

Het streekplanbeleid is gericht op zuinig ruimtegebruik. Centraal staat het agrarisch hergebruik van vrijkomende (agrarische) bouwblokken boven het toestaan van nieuwe bouwblokken.

In Noord-Brabant hebben veel intensieve veehouderijbedrijven meerdere locaties. Het samenvoegen van locaties op een duurzame locatie is een optie die past binnen zuinig ruimtegebruik. Nieuwe bouwblokken op duurzame projectlocaties zijn dus alleen mogelijk als er geen reële mogelijkheden aanwezig zijn om gebruik te maken van vrijkomende bouwblokken of locaties waar het bedrijf kan samenvoegen.

Het streekplan maakt ten aanzien van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw onderscheid in: nieuwvestiging, omschakeling en uitbreiding van het bouwblok. Daarnaast zijn er nog de begrippen: hervestiging en samenvoegen locaties.

Hieronder zijn deze begrippen omschreven.

- *Nieuwvestiging*
De projectie van een agrarisch bouwblok op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een bouwblok.²
- *Omschakeling*
Het omzetten van een bouwblok van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm of het omzetten van een niet-agrarisch bouwblok in een agrarisch bouwblok.³ Omschakeling wordt dus niet beschouwd als nieuwvestiging. Omschakeling van een niet-agrarisch bouwblok naar een agrarisch bouwblok voor de intensieve veehouderij is conform het streekplan overigens alleen mogelijk in de AHS-Landbouw; in de GHS en in de AHS-Landschap moet een duurzame locatie altijd een bestaand agrarisch bouwblok betreffen.
- *Uitbreiding bouwblok*
Het vergroten van een bestaand (vigerend) agrarisch bouwblok ten behoeve van de continuering van de huidige agrarische bedrijfsvorm.
- *Hervestiging*
Het overnemen van een (vigerend) agrarisch bouwblok door een agrariër die elders een (vigerend) agrarisch bouwblok verlaat. Hervestiging komt dus neer op het verplaatsen van een activiteit van het ene agrarische bouwblok naar het andere agrarische bouwblok. Planologisch verandert op de locatie waar de activiteit naartoe wordt verplaatst niets, tenzij sprake is van een andere agrarische bedrijfsvorm. In dat geval is er sprake van hervestiging in combinatie met omschakeling. Ook vanuit milieu-oogpunt behoeft er niets te veranderen (de milieuvergunning is gekoppeld aan de locatie), tenzij sprake is van een verandering in aard of aantal van de te houden dieren.
- *Samenvoegen locaties*
Het samenvoegen van één of meerdere locaties op een reeds bestaande locatie. Dit zal vrijwel altijd leiden tot uitbreiding van het bouwblok.
Het streekplanbeleid ten aanzien van duurzame locaties voor de intensieve veehouderij is:
 - geen nieuwvestiging; een duurzame locatie betreft per definitie een bestaande locatie;
 - hervestiging kan;
 - omschakeling kan (omschakeling van een niet-agrarisch bouwblok is alleen mogelijk in de AHS-Landbouw);
 - uitbreiding bouwblok kan tot maximaal 2,5 hectare.

² Volgens de streekplandefinitie is er alleen sprake van nieuwvestiging als de nieuwvestigingslocatie niet is voorzien van een agrarisch bouwblok en is er dus ook sprake van nieuwvestiging als er op de nieuwvestigingslocatie al wel een niet-agrarisch bouwblok aanwezig is. Conform de streekplantekst valt echter de omzetting van een niet-agrarisch bouwblok in een agrarisch bouwblok onder "omschakeling" en niet onder "nieuwvestiging". Voor deze laatste interpretatie wordt gekozen en de tegenstrijdigheid tussen streekplandefinitie en streekplantekst zal middels een (correctieve) herziening van het streekplan worden opgeheven.

³ Volgens de streekplandefinitie is er alleen sprake van omschakeling bij het overstappen van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm. Conform de streekplantekst wordt echter ook de omzetting van een niet-agrarisch bouwblok in een agrarisch bouwblok als "omschakeling" beschouwd. Voor deze laatste, bredere, interpretatie wordt gekozen en de tegenstrijdigheid tussen streekplandefinitie en streekplantekst zal middels een (correctieve) herziening van het streekplan worden opgeheven.

Het streekplanbeleid ten aanzien van duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij is:

- nieuwvestiging kan;
- hervestiging kan;
- omschakeling kan (omschakeling van een niet-agrarisch bouwblok is alleen mogelijk in de AHS-landbouw);
- uitbreiding bouwblok kan : er is geen maximale maatvoering opgenomen; de totale omvang van een projectlocatie bedraagt ca. 10 ha.

Mestbewerking

Conform het streekplan is in bijzondere gevallen vestiging van een mestbewerkingsinstallatie mogelijk op een duurzame (project)locatie voor de intensieve veehouderij. Het “bijzondere” betekent dat deze locaties pas als stap 3 aan de orde kunnen komen als het zogenoemde “stapenplan mestlocaties” conform het streekplan (pag 127) is doorlopen. Dat wil zeggen dat eerst locaties moeten worden gezocht die voldoen aan stap 1: bedrijventerrein, veeverdichtingsgebied, vestigingsgebied glastuinbouw, terreinen voor rioolwaterzuiveringsinstallaties of stortplaatsen. Als dit aantoonbaar niet tot resultaten leidt, komen locaties aan bod die voldoen aan stap 2: bouwblokken gelegen in een landbouwontwikkelingsgebied. Als ook dit niet tot resultaten leidt komen locaties aan bod die voldoen aan stap 3. In de praktijk betekent dit dat in stap 3 alleen nog duurzame locaties aan de orde zijn, omdat duurzame projectlocaties altijd gelegen zijn in een landbouwontwikkelingsgebied (stap 2).

De capaciteit van een mestbewerkingsinstallatie op een duurzame locatie of op een duurzame projectlocatie mag niet meer bedragen dan 25.000 ton per jaar.

4.3 Revitalisering Landelijk Gebied

Het reconstructieplan cq het gebiedsplan zal een ruimtelijk kader bieden. In het reconstructieplan cq gebiedsplan zal, middels de integrale zonering, worden aangegeven in welke gebieden duurzame locaties en duurzame projectlocaties mogelijk zijn. Dit zal veelal een nadere afweging en inkadering zijn van de uitgangspunten uit het RO-, milieu-, natuur-, landschaps- en waterbeleid.

In de terminologie van de Revitalisering Landelijk Gebied zullen duurzame locaties voor de intensieve veehouderij uitsluitend te vinden zijn binnen de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden en niet in de extensiveringsgebieden. In verwevingsgebieden kunnen de bestaande agrarische locaties duurzame locaties zijn, mits de omgevingskwaliteiten in brede zin (natuur, landschap, water, milieu, e.d.) dat toelaten. De insteek in verwevingsgebieden met betrekking tot duurzame locaties betreft al met al een “ja mits”- en tegelijkertijd een maatwerk-benadering. In paragraaf 6 van deze handleiding wordt deze benadering nader gepreciseerd door de randvoorwaarden te benoemen die vanuit de verschillende omgevingsaspecten aan duurzame locaties worden gesteld.

Duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij zullen uitsluitend in landbouwontwikkelingsgebieden te vinden zijn. Gezien de omvang van een duurzame projectlocatie (circa 10 hectaren) en de mogelijkheid hier nieuwe intensieve veehouderijen te vestigen, dient een dergelijke locatie of het gebied waarbinnen een dergelijke locatie ligt als een landbouwontwikkelingsgebied conform de Reconstructiewet te worden betiteld.

5 Beoordelingskader

5.1 Omvang bedrijf

Een bedrijf zal een bepaalde omvang moeten hebben om economisch duurzaam te zijn.

Ontwikkeling naar een bedrijf van de toekomst (bedrijf met een omvang van wat over 10-15 jaar als perspectiefrijke omvang noodzakelijk wordt geacht) dient mogelijk te zijn om te kunnen spreken van een duurzame (project)locatie.

Voor het bepalen of de locatie voldoende duurzaam is voor een dergelijke ontwikkeling is het van belang om te weten wat een dergelijke ontwikkeling betekent ten aanzien van de impact op het milieu (met name stank en ammoniak) en op de ruimte (omgevingskwaliteiten in brede zin).

Ontwikkeling naar bedrijf van de toekomst kan als minimumvariant worden gezien waaraan een duurzame (project)locatie zal moeten voldoen. Welke omvang en bijbehorende impact op milieu en ruimte hieraan is verbonden, is sterk afhankelijk van ontwikkelingen in markt en maatschappij, de bedrijfsspecifieke situatie en strategie van de ondernemer. Zo is bijvoorbeeld de noodzakelijke omvang en bijbehorende impact voor een zeugenbedrijf van een andere orde dan die voor een vleesvarkensbedrijf. Het is dan ook niet doenlijk om algemene normen vast te stellen voor de omvang en impact van bedrijven.

Om een beeld te krijgen van de omvang van het bouwblok in relatie tot het aantal gehouden dieren is als voorbeeld een toekomstgericht gesloten varkensbedrijf van 350 zeugen met 2100 vleesvarkens (en bijbehorende biggen) genomen. De omvang van het totale bouwblok (inclusief erfbeplanting, aan- en afvoerwegen, mestopslag, voersilo's, woonhuis e.d.) bedraagt op basis van de huidige praktijk dan ongeveer 1,75 ha. Door efficiënt te bouwen kan dit echter omlaag worden gebracht tot ongeveer 1,25 ha. Op een bouwblok van 2,5 ha kunnen bij een efficiënte indeling zelfs 3 tot 4 keer zoveel dieren (dus 1050 -1400 zeugen met 6300 - 8400 vleesvarkens) worden gehouden.

Vigerende bouwblokken voor intensieve veehouderijen die nu al groter zijn dan 2,5 hectaren (en ingevuld met bedrijfsbebouwing) kunnen niet verkleind worden, onder andere in verband met planschade-aspecten. In zo'n geval wordt de huidige situatie erkend en vastgelegd/bevoren en kan er dus sprake zijn van een duurzame locatie, bijvoorbeeld in een verwevingsgebied, met een bouwblok groter dan 2,5 ha.

5.2 Beoordeling duurzame locatie en duurzame projectlocatie

Hergebruik boven nieuwvestiging

Centraal uitgangspunt van het streekplan is zuinig ruimtegebruik, waarbij is aangegeven dat het agrarisch hergebruik van bestaande bouwblokken centraal staat boven het toestaan van nieuwe bouwblokken. Dat betekent dat duurzame projectlocaties (met mogelijkheden voor nieuwvestiging!) alleen aan de orde zijn als, uit onafhankelijk onderzoek, blijkt dat er binnen het desbetreffende reconstructiegebied geen alternatieve bestaande locaties beschikbaar zijn. Bij het bepalen van deze mogelijkheden speelt het tijds- of kostenaspect in eerste instantie geen doorslaggevende rol. Uit het (onafhankelijk) onderzoek moet voldoende moeten blijken welke inspanningen zijn verricht bij het zoeken naar vrijgekomen of vrijkomende locaties en moet per onderzochte locatie kunnen worden gemotiveerd waarom een bepaalde locatie wel of niet geschikt is voor de vestiging van het bedrijf.

Wijze van beoordeling

Binnen de aanduiding duurzame (project)locaties is een gradatie in ontwikkelingsmogelijkheden mogelijk. Ook is de benodigde ontwikkelingsruimte sterk afhankelijk van het type bedrijf en de strategie van de ondernemer. Zo zullen niet alle duurzame locaties geschikt zijn voor bouwblokken van 2,5 ha, maar kunnen desondanks nog voldoende ontwikkelingsruimte hebben (zeker als efficiënt wordt gebouwd binnen het bouwblok en allerlei emissiereducerende maatregelen worden getroffen) voor een duurzame economische ontwikkeling voor de komende 10 tot 15 jaar. Kortom, een locatie voor intensieve veehouderij kan in bepaalde gevallen ook bij een kleinere oppervlakte dan 2,5 ha als duurzaam worden aangemerkt. Ook binnen duurzame projectlocaties is een verscheidenheid aan ontwikkelingsmogelijkheden mogelijk en is maatwerk, afgestemd op de specifieke lokale omstandigheden en de strategie van de betrokken ondernemer(s), noodzakelijk.

Deze constatering maakt dat het vooraf concreet bestempelen van bestaande locaties als duurzame locaties, evenals het op voorhand concreet begrenzen en bestempelen van duurzame projectlocaties niet goed mogelijk is. Vanuit het oogpunt van speculatie en eventuele prijsopdriving lijkt het op voorhand aanduiden van locaties ook niet wenselijk.

Het begrip duurzame (project)locatie moet daarom veeleer als een bepaalde manier van toetsen van concrete initiatieven worden gezien. In paragraaf 4.2. is al aangegeven in welke (sub)zones van het streekplan geen respectievelijk (onder voorwaarden) wel mogelijkheden bestaan voor duurzame locaties en/of duurzame projectlocaties. Voor zover de streekplanzonering duurzame (project)locaties mogelijk maakt is in hoofdstuk 6 respectievelijk 7 middels een beoordelingstabel voor duurzame locaties respectievelijk duurzame projectlocaties aangegeven met welke randvoorwaarden rekening dient te worden gehouden bij de beoordeling van dergelijke locaties. Deze randvoorwaarden zijn afkomstig uit het rijks- en provinciaal beleid en zijn nader uitgewerkt ten behoeve van het kunnen maken van een beoordeling van duurzame (project)locaties. De beoordeling is alleen gericht op de effecten van(uit) het agrarisch bouwblok.

Voor een beoordeling of sprake is van een duurzame (project)locatie dient in eerste instantie door de initiatiefnemer zelf te worden aangegeven op welke wijze met de thema's in de beoordelingstabel rekening is gehouden. Dit kan worden gezien als een integrale omgevingstoets. Zeker bij duurzame projectlocaties zal gezien de te verwachten omvang van de hier nieuw te vestigen bedrijven waarschijnlijk ook een MER(beoordelings)plicht gelden. De gemeente is uiteindelijk verantwoordelijk voor een benodigde herziening van het bestemmingsplan, wijzigingsplan of zelfstandige projectprocedure (Artikel 19-1, WRO).

Voor een aantal thema's geldt dat als een locatie hier negatief op scoort er geen sprake kan zijn van een duurzame (project)locatie. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van ligging binnen 250 meter van een voor verzuring zeer kwetsbaar bos- en natuurgebied volgens de definitie in het Streekplan en de PUN (verplicht extensiveringsgebied!). Voor de meeste thema's geldt echter dat ontwikkeling er mogelijk is mits wordt voldaan aan een aantal voorwaarden (gericht op instandhouden en versterken van aanwezige waarden of het compenseren van aangetaste waarden) of dat ontwikkeling niet mogelijk is, tenzij wordt aangetoond dat dit geen nadelige effecten met zich meebrengt.

Indien sprake is van een stapeling van waarden (bijvoorbeeld een gebied in de GHS-landbouw met zeer hoge cultuurhistorische, aardkundige en landschappelijke waarden) zullen de mogelijkheden voor duurzame (project)locaties geringer zijn. Hoe deze afweging uitvalt is maatwerk per gebied en zal moeten blijken uit een degelijke ruimtelijke onderbouwing, waarin aandacht moet worden besteed aan minimaal alle genoemde aspecten uit de beoordelingstabel. Hierbij is het van belang om RO- en milieu-aspecten in onderlinge samenhang en in het licht van de

komende RLG-zonering te bezien. Wanneer op grond van milieu-aspecten, dan wel de komende RLG-zonering, twijfels over de duurzaamheid van een locatie bestaan, kan dit reeds een argument zijn om ook in het kader van de RO de locatie niet als duurzaam te bestempelen.

Het is aan de commissie AAB (Advies Agrarische Bouwaanvragen) om concrete initiatieven te beoordelen ten aanzien van een duurzame economische omvang. Volwaardigheid en voldoende continuïteit zijn hierbij belangrijke toetsingsaspecten. Deze taak heeft de commissie AAB reeds nu.

5.3 Procedure

Deze handleiding is een nadere verduidelijking van het Streekplan. Bij de toepassing hiervan zijn dan ook de gebruikelijke RO-procedures van kracht. Dat betekent dat gemeenten in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor het toepassen van de handleiding. De provincie zal bij het beoordelen van gemeentelijke bestemmingsplannen, wijzigingsplannen of artikel 19-aanvragen beoordelen of gemeenten voldoende rekening met deze handleiding hebben gehouden. Gedeputeerde Staten zien geen noodzaak om duurzame locaties in bestemmingsplannen buitengebied concreet aan te wijzen. Zij raden dit zelfs af. Iedere voorgenomen ontwikkeling op een bepaalde locatie zal immers telkens opnieuw moeten worden beoordeeld of zij voldoet aan de in deze handleiding geformuleerde uitgangspunten. Duurzame projectlocaties kunnen eventueel wel concreet worden aangewezen. Hiervoor geldt immers een ander planologisch beleid. Ook hier geldt echter dat iedere nieuwe ontwikkeling telkens opnieuw zal moeten worden beoordeeld.

6 Beoordelingstabel duurzame locaties

In de onderstaande tabel staan alle randvoorwaarden waarmee bij de beoordeling van duurzame locaties minimaal rekening dient te worden gehouden.

6.1 Randvoorwaarden vanuit de streekplanzonering (GHS en AHS)

	Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
GHS-Landbouw	Leefgebied kweisbare soorten: subcategorie weidevogels	De handhaving van rust, openheid, hoge waterpeilen en stabiliteit in de inrichting en het beheer van het gebied dienen gewaarborgd te zijn (Streekplan).	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. Indien dit het geval is, is de invloed van uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijbedrijven op weidevogels beperkt. Daarom worden de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande intensieve veehouderijbedrijven zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: <ul style="list-style-type: none"> De ligging van het bouwblok. De effecten van uitbreiding of omschakeling zijn bij ligging midden in het leefgebied weidevogels veelal groter dan bij de ligging aan de rand van het leefgebied. De richting van uitbreiding. Uitbreiding dient zo veel mogelijk niet plaats te vinden in de richting van de kern van het leefgebied weidevogels.
GHS-Landbouw	Leefgebied Struweelvogels	De handhaving van een besloten of halfopen landschapsstructuur met een kleinschalige percelering, houtwallen, ruige perceelranden en slootkanten, overhoekjes, solitaire bomen, dijken en onverharde wegen en paden dient gewaarborgd te zijn (Streekplan)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. Indien dit het geval is, is de invloed van uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijbedrijven op struweelvogels beperkt. Daarom worden de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande intensieve veehouderijbedrijven zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: <ul style="list-style-type: none"> Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen het desbetreffende leefgebied dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren of andere waardevolle elementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groenstructuren en andere waardevolle elementen te gaan. Bij uitbreiding dient een ruime verplichte, functioneel groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).

AHS-Landschap	Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
Leefgebied Dassen	De handhaving van bestaansvoorwaarden van de das dient gewaarborgd te zijn. Dit betekent dat burchten met rust worden gelaten, de dassen kunnen fourageren en er voldoende landschappelijke structuren als houtwallen, begroeide slootkanalen, vochtige graslanden en dergelijke aanwezig zijn (Streekplan).	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. Indien dit het geval is, is de invloed van uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijbedrijven op dassen beperkt. Daarom worden de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande intensieve veehouderijbedrijven zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: <ul style="list-style-type: none"> • De locatie mag geen burcht en geen specifieke fourageergebieden (bijvoorbeeld een boomgaard of een vochtig grasland) nadelig beïnvloeden. • Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen het desbetreffende leefgebied dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren en landschapselementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groen- en landschapsstructuren te gaan. • Bij uitbreiding dient een ruime, verplichte, functionele groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de kwelpotentie. In de praktijk zal de invloed van de uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven op de kwelpotentie gering zijn. Indien sprake is van een structurele ingreep in de waterhuishouding, welke tot gevolg heeft dat de kwelpotentie onomkeerbaar verminderd, is een duurzame locatie niet toegestaan.
Waterpotentiegebied	De geschiktheid voor mogelijke natuurontwikkeling (kwe-natuur) in de verre toekomst moet behouden blijven (Streekplan)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. De ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande agrarische bedrijven worden zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: <ul style="list-style-type: none"> • Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen de desbetreffende RNLE dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren en waardevolle landschapselementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groenstructuren en waardevolle landschapselementen te gaan. • Bij uitbreiding dient een ruime verplichte functioneel groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. De ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande agrarische bedrijven worden zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: <ul style="list-style-type: none"> • Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen de desbetreffende RNLE dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren en waardevolle landschapselementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groenstructuren en waardevolle landschapselementen te gaan. • Bij uitbreiding dient een ruime verplichte functioneel groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).
RNLE-landschapsdeel	Ontwikkeling van natuur en landschap in de RNLE als geheel dient te worden ondersteund (Streekplan)		

	Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
AHS-Landbouw	<p>Zoekgebied veeverdiepingsgebieden</p> <p>Vestigingsgebied glastuinbouw</p> <p>Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw</p> <p>Glasboomteeltgebied</p> <p>AHSoverig</p>	<p>Geen specifieke randvoorwaarden voor duurzame locaties</p> <p>Ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet te frustreren (Streekplan)</p> <p>ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet te frustreren</p> <p>ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van dit gebied voor de glasboomteelt niet te frustreren</p> <p>Geen specifieke randvoorwaarden voor duurzame locaties</p>	<p>Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de uitbreiding van of omschakeling naar intensieve veehouderij de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glastuinbouw niet belemmert. Dat betekent dat niet alleen rekening dient te worden gehouden met bestaande glastuinbouwbedrijven en hun uitbreidingsmogelijkheden, maar ook met toekomstige nieuwvestigingen. Pas als voldoende duidelijk de benodigde ruimte en locaties voor de glastuinbouw binnen het vestigingsgebied in beeld zijn, kan worden bezien in hoeverre en waar er nog mogelijkheden voor duurzame locaties zijn.</p> <p>Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de uitbreiding van of omschakeling naar intensieve veehouderij de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de in het gebied aanwezige glastuinbouw niet belemmert. Dat betekent dat rekening dient te worden gehouden met de hier liggende glastuinbouwbedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden.</p> <p>Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de uitbreiding van of omschakeling naar intensieve veehouderij de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glasboomteelt niet belemmert. Dat betekent dat rekening dient te worden gehouden met de hier liggende glasboomteeltbedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden.</p>

6.2 Overige randvoorwaarden

Naast de specifieke randvoorwaarden per subzone uit het streekplan kunnen er randvoorwaarden van natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische water- en bodemhygiënische aard aanwezig zijn. Hieronder staan de thema's genoemd waarmee en op welke wijze rekening dient te worden gehouden bij de beoordeling of een locatie al dan niet duurzaam is.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Stankgevoelige objecten	In kernrandzones zijn duurzame locaties niet mogelijk (streekplan)	Het streekplan definieert een kernrandzone als volgt: Een gedeelte van het buitengebied dat grenst aan de bebouwde kom, met daarin relatief veel bebouwing op korte afstand van elkaar. In de praktijk wordt in de provinciale plantoetsing voornamelijk een zone van 250 meter rondom de kern als kernrandzone beschouwd. Afgesproken is dat in de reconstructie- en gebiedsplannen uiteindelijk wordt aangegeven waar rond de bebouwde kommen vanuit stank-oogpunt extensiveringsgebieden zijn gelegen, alwaar geen duurzame locaties mogelijk zijn.
	De ontwikkeling moet passen binnen de wet- en regelgeving voor stank (stankwet en -regelgeving)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits er voldoende afstand tot stankgevoelige objecten wordt aangehouden. De vigerende wet- en regelgeving ten aanzien van stank is hierbij het kader voor de minimaal noodzakelijke afstanden. Momenteel is de regelgeving op basis van de brochure "Veehouderij en Hinderwet 1985" en de Richtlijn "Veehouderij en stankhinder 1996" met inbegrip van de daarover gevormde jurisprudentie bepalend. Zodra voor de gebieden die vallen onder het regime van de Reconstructiewet het Reconstructieplan is vastgesteld, zal voor de daarin aangewezen verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden de "Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden" van kracht worden. Verschil met de huidige regelgeving is, dat cumulatie (totale effect van meerdere bedrijven op het stankgevoelige object) van geurhinder niet wordt meegenomen in de vergunningverlening voor die bedrijven die zijn gelegen in landbouwontwikkelings- of verwevingsgebied.
		De wet- en regelgeving geeft aan welk aantal dieren maximaal gehouden mag worden afhankelijk van de afstand tot verschillende categorieën stankgevoelige objecten. Zonder rekening te houden met cumulatie moet op basis van de wet- en regelgeving (zowel huidig als toekomstig) worden gedacht aan de volgende te hanteren afstanden tot de verschillende categorieën (indeling in categorieën conform de nieuwe stankwetgeving): <ul style="list-style-type: none"> • Afstand tot cat. 1 > 400 respectievelijk 600 meter • Afstand tot cat. 2 > 300 respectievelijk 450 meter • Afstand tot cat. 3 > 200 respectievelijk 300 meter • Afstand tot cat. 4 > 150 respectievelijk 200 meter • Afstand tot cat. 5 > 50 meter
		Bovengenoemde afstanden zijn indicaties (afgerond op 50 meter) op basis van een bedrijf van 2.500 respectievelijk 5000 mestvarkeneenheden (mve). De te hanteren afstand is afhankelijk van de omvang van het bedrijf en het type stalsysteem. De afstanden zijn dan ook puur indicatief.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
voor verzuring gevoelige gebieden (ammoniak)	In een zone van 250 meter rondom de zeer kwetsbare bos- en natuurgebieden zijn duurzame locaties niet mogelijk. (Streekplan).	De voor verzuring gevoelige gebieden worden bepaald door de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Hierbinnen maken GS onderscheid in kwetsbare (B-) en zeer kwetsbare (A-)gebieden. Zeer kwetsbare gebieden zijn de voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, waarvoor GS een natuurdoeltype hebben vastgesteld met een kritische depositiewaarde kleiner dan 1.400 mol stikstof per hectare per jaar. In een zone van 250 meter, nader aan te wijzen als extensiveringsgebied, rondom deze zeer kwetsbare gebieden zijn duurzame locaties niet mogelijk.
	De ontwikkeling moet passen binnen de wet- en regelgeving voor ammoniak (Wet ammoniak en veehouderij, MER, IPPC, Natuur- beschermingswetgebieden, Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden)	<p><i>Wet Ammoniak en Veehouderij (Wav)</i> Binnen 250 meter van de kwetsbare bos- en natuurgebieden hebben intensieve veehouderijbedrijven ontwikkelingsmogelijkheden binnen hun bedrijfsemissieplafond, welke voortkomt uit de Wav. Inmiddels is door het kabinet (Balkenende II) een wijziging van de Wav aangekondigd en zal het Rijk een voorstel doen voor de invulling van de vereisten die voortvloeien uit de Vogel-, Habitat- en IPPC-richtlijn. Na vaststelling van een nieuwe Wav en de duidelijkheid over de Europese richtlijnen zullen de reconstructie- en gebiedsplannen aangepast worden aan deze nieuwe wet en zal ook de beoordeling van duurzame locaties voor de intensieve veehouderij vanuit het beoordelingsaspect "verzuring" nog kunnen veranderen.</p> <p><i>Natuurbeschermingswet- en Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden</i> Er dient te worden gebodet of door omschakeling of uitbreiding van een intensieve veehouderij geen significante gevolgen optreden voor de te beschermen Natuurbeschermingswet- en Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Depositie van ammoniak op Natuurbeschermingswetgebieden en Habitatrichtlijngebieden is hierbij het belangrijkste item. Dat betekent dat een aanvullende toetsing, naast de toetsing in het kader van de Wav, noodzakelijk kan zijn. Indien omschakeling of uitbreiding significante gevolgen voor het gebied heeft, en deze gevolgen niet middels passende maatregelen zijn weg te nemen, moet de milieuvergunning worden geweigerd en zijn duurzame locaties dus niet mogelijk. Indien het bedrijf MER-plichtig is, dient in het MER een eventuele toets ten aanzien van de Natuurbeschermingswet- en Habitatrichtlijn te worden opgenomen.</p> <p>Voor Natuurbeschermingswetgebieden zal het ministerie van LNV in gevallen waar dat speelt een Natuurbeschermingswetvergunning moeten afgeven. De provincie brengt hierover advies uit. Voor de beoordeling of sprake is van schadelijke handelingen (in de zin van de Natuurbeschermingswet) wordt door de provincie momenteel gebruikt gemaakt van de systematiek uit de inmiddels vervallen Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij.</p> <p>Voor Habitatrichtlijngebieden gaat het om een rechtstreekse toepassing van deze richtlijn. Dat betekent dat het bevoegd gezag (de gemeente) in het kader van de milieuvergunning een passende beoordeling zal moeten maken. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de cumulatieve gevolgen van het voorgenomen initiatief. De EU heeft in een handleiding uiteen gezet wat wordt verstaan onder een passende beoordeling en significante gevolgen. Deze handleiding heeft echter geen juridische status.</p> <p>In bijzondere gevallen kan een aanvullende toetsing ook noodzakelijk zijn voor Vogelrichtlijngebieden. Over het algemeen leidt depositie van ammoniak in deze gebieden niet tot significante gevolgen voor het gebied en de daarin aanwezige vogelsoorten. Er dient evenwel in concrete gevallen wel te worden beoordeeld of mogelijke andere gevolgen kunnen optreden.</p> <p>In de nieuwe Natuurbeschermingswet, welke mogelijk in 2003 door de Tweede Kamer zal worden behandeld, zal door het Rijk worden aangegeven op welke wijze deze beoordeling (procedureel) zal moeten plaatsvinden.</p>

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
		<p>MER / IPPC</p> <p>Bij grote uitbreidingen of oprichtingen (in geval van omschakeling) dient rekening te worden gehouden met een omgevingstoets vanuit de MER of IPPC. Gemeenten moeten zeker stellen dat de vergunningaanvraag aan de IPPC- en MER-richtlijn voldoet. Als uit de omgevingstoets blijkt dat omschakeling of uitbreiding tot ontoelaatbare nadelige gevolgen voor het milieu leidt en deze gevolgen niet middels passende maatregelen zijn weg te nemen, moet de milieuvergunning worden geweigerd en zijn duurzame locaties dus niet mogelijk. Deze omgevingstoets heeft onder meer betrekking op de aspecten verzuuring (ammoniak) en stankhinder.</p> <p>In bijlage 1 is aangegeven vanaf welke omvang van bedrijven een dergelijke omgevingstoets vanuit de MER of IPPC van toepassing is.</p>
Ecologische verbindingzone's	De breedte en inrichting van de ecologische verbindingzone dient gehandhaafd te worden.	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de uitbreiding van het bouwblok de breedte en inrichting van een bestaande of toekomstig te realiseren ecologische verbindingzone niet aantast, het functioneren van de ecologische verbinding dient voorop te staan. De uitbreiding van het bouwblok dient in principe gepaard te gaan met de inrichting van een aangrenzende ecologische verbindingzone.
Cultuurhistorisch waardevolle gebieden	In de historisch landschappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarden, zoals weer-gegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart zijn alleen ruimtelijke ingrepen toelaatbaar die gericht zijn op de verbetering of het herstel van de historische functie en die leiden tot behoud of versterking van de cultuurhistorische (landschaps)waarden (Streekplan).	Duurzame locaties zijn in principe niet mogelijk, tenzij wordt aangeleend dat uitbreidingen van bestaande bedrijven de cultuurhistorische waarden (hieronder worden ook historische groenstructuren en de historische bouwkunst verstaan) niet aantasten. Een beeldkwaliteitsplan moet in deze situaties duidelijk maken hoe de cultuurhistorische waarden worden behouden en waar mogelijk versterkt. De mogelijkheid om aan de genoemde randvoorwaarde te voldoen verschilt per type gebied. Zo zal bijvoorbeeld in jonge heide-ontginningen eerder aan deze randvoorwaarde kunnen worden voldaan dan in bijvoorbeeld oude cultuurlandschappen.
Openheid	Instandhouding van openheid in de zee- en rivierkleigebieden (Streekplan).	<p>Duurzame locaties zijn mogelijk, mits rekening wordt gehouden met de volgende randvoorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uitbreiding van het bouwblok leidt niet tot verstoring van belangrijke zichtrelaties; • de openheid op provinciale schaal blijft herkenbaar; • er wordt zo veel mogelijk aangesloten bij bestaande bebouwing (concentraties).

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Archeologische waarden	In gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde, zoals deze is weergegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) dienen door middel van vooronderzoek de archeologische waarden in beeld te worden gebracht (streekplan)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits door middel van archeologisch vooronderzoek in beeld wordt gebracht of daadwerkelijk archeologische waarden aanwezig en er voldoende garanties zijn dat eventuele archeologische waarden ter plekke behouden zullen blijven (behoud in situ). Dit betekent dat uitbreiding van bestaande vestigingen alleen kan geschieden wanneer rekening wordt gehouden met de archeologische waarden. Bij uitbreiding van het bouwvlak geldt voor archeologische waarden dat deze geconsolideerd dienen te worden. Het archeologisch waardevol terrein wordt ingericht, ingepast of ingesloten als groenstructuur binnen het plangebied of archeologie-vriendelijk overboud.
Aardkundig waardevolle gebieden	Aardkundig waardevolle gebieden zoals beekdalen, kreekgebieden, stuifzand- en landduinen die- nen behouden te blijven (Streekplan, Aardkundige Waardenkaart Noord-Brabant; zie ook het thema "ruimte voor beek- en kreekherstel" in het Integraal Hydrologisch Streefbeeld)	<p>In aardkundig waardevolle gebieden gelegen in de GHS of in de AHS-landschap zijn duurzame locaties in principe niet mogelijk, tenzij wordt aangetoond dat dit geen fysieke aantasting (van reliëf en bodemopbouw) en visuele aantasting (zichtbaarheid en herkenbaarheid van deze gebieden in het landschap) met zich meebrengt, alsmede geen verstoring van landschappelijke samenhangen (bijv. overgangen van hoog naar laag of overgangen tussen en binnen landschapstypen) veroorzaakt. Hierbij zal altijd een goede hoogwaardige inpassing vereist zijn.</p> <p>In aardkundig waardevolle gebieden gelegen in de AHS-landbouw zijn duurzame locaties mogelijk, mits wordt gezorgd voor een goede hoogwaardige inpassing en de zichtbaarheid van het aanwezige reliëf niet vermindert. Dit is met name het geval in het grote en gevarieerde gebied van de Maasterrassen in Noord-Brabant.</p> <p>Onder een hoogwaardige inpassing verstaan we een inpassing waarbij geen schade wordt veroorzaakt aan de fysieke en visuele aspecten van deze gebieden en hun samenhang met het omliggende landschap, maar deze juist worden geaccentueerd.</p> <p>Ook in de gebieden aangrenzend aan de aardkundig waardevolle gebieden dient rekening te worden gehouden met de effecten van duurzame locaties op de zichtbaarheid van en de landschappelijke samenhang met de aanwezige aardkundige waarden.</p>
Grondwater-beschermings-gebieden	De risico's voor de kwaliteit van het grondwater mogen niet toenemen (Streekplan, Provinciale Milieu-Verordening)	Duurzame locaties zijn mogelijk in de 25-jaars(beschermings)zone van kwetsbare en in het gebied tussen de 25- en 100-jaars-zonegrens van de zeer kwetsbare grondwaterwinningen, mits bij de uitbreiding van agrarische bedrijfsgebouwen en voorzieningen er aanvullende beschermende maatregelen (conform de provinciale milieuverordening) worden getroffen om te voorkomen dat de risico's voor de kwaliteit van het grondwater toenemen. Een en ander moet blijken uit een waterloets, waarbij het waterwinbedrijf wordt betrokken. Duurzame locaties zijn alleen mogelijk in de 25-jaarszone rond zeer kwetsbare grondwaterwinningen voor zover er geen sprake is van "oprichten" van vormen van intensieve veehouderij als omschreven in de PMV. Omschakeling van bijvoorbeeld een akkerbouwbedrijf naar een intensieve veehouderij wordt als oprichten in de zin van de PMV beschouwd! Het verdient verder aanbeveling om naast de grondwaterwinningen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening, zoals in het streekplan aangegeven, ook aan industriële winningen aandacht te besteden.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Regionale waterberging	Geschiktheid van zoekgebied voor regionale waterberging dient niet verloren te gaan (Streekplan, Integraal Hydrologisch streefbeeld)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de capaciteit van waterberging of -afvoer of een efficiënte en duurzame inrichting van een waterberginggebied hierdoor niet of nauwelijks wordt beperkt. De zoekgebieden regionale waterberging houden geen beperking in voor de in het buitengebied gebruikelijke bebouwing. De definitieve aanwijzing van de regionale waterberginggebieden vindt plaats in één of meer uitwerkingsplannen "regionale waterberging". De aangewezen waterberginggebieden worden voorzien van een op de waterberging afgestemd planologisch regime. Toordat deze uitwerkingsplannen zijn vastgesteld zijn duurzame locaties mogelijk, mits de capaciteit van waterberging of -afvoer of een efficiënte en duurzame inrichting van een waterberginggebied hierdoor niet of nauwelijks wordt beperkt.
Ruimte voor de rivier	Geschiktheid van zoekgebied voor rivierverruiming dient niet verloren te gaan (Streekplan, Integraal Hydrologisch Streefbeeld)	Duurzame locaties zijn in principe mogelijk. De zoekgebieden rivierverruiming houden geen beperking in voor de in het buitengebied aanwezige bebouwing. Bestaande rechten worden gerespecteerd. Aan uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen zal over het algemeen medewerking kunnen worden verleend. Omschakeling naar een intensieve veehouderij is niet wenselijk vanuit de gedachte om in deze zoekgebieden (grootschalige) kapitaalintensieve ontwikkelingen tegen te gaan; nieuwe intensieve veehouderijen zijn dan ook in beginsel niet toegestaan. De overstromingsfrequentie van de uiteindelijk aan te wijzen gebieden is naar verwachting relatief gering, maar de impact hiervan kan behoorlijk groot zijn. Bij definitieve aanwijzing/begrenzing van deze gebieden zal hierover meer duidelijkheid bestaan. Dan zullen ook ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden nader worden vastgelegd. Wanneer een gebied feitelijk geschikt gemaakt wordt voor inzet ten behoeve van rivierverruiming zullen passende maatregelen voor de hierbinnen gelegen bedrijven genomen moeten worden.
Potentieel natte gebieden	Potentieel natte gebieden zijn van nature niet of minder geschikt voor bebouwing (Streekplan)	Duurzame locaties zijn in principe mogelijk. Alleen ten aanzien van nieuwe grootschalige kapitaalintensieve functies gelden restricties. Binnen het Integraal Hydrologisch Streefbeeld (IHS) geldt dit regime met name voor de legenda-eenheden "landbouwgebied beperkt door op de EHS afgestemde waterhuishouding", "extra maatregelen nodig voor het herstellen van de gewenste kwel", "aanpassen waterhuishouding hydrologische isolatie" en "herstel brongebied", binnen welke gebieden maatregelen gericht op het behoud en de versterking van de hydrologische "bufferwerking", zoals het dicht en verondiepen van waterlopen, waterconserving en het verhogen van het (grond)waterpeil, gewenst zijn. Bij de inrichting van een duurzame locatie dient rekening te worden gehouden met deze specifieke waterdoelen en daarvoor benodigde maatregelen.
Varkensvrije zones	Varkensvrije zones dienen varkensvrij te worden gemaakt (Reconstructiewet)	Duurzame locaties voor de varkenshouderij zijn niet mogelijk. Duurzame locaties voor intensieve veehouderijtakken, anders dan varkens, zijn wel mogelijk.
Beperken van directe hinder	Er dient rekening te worden gehouden met andere (agrarische) functies	Vanuit de praktijk zijn gevallen bekend waarbij sprake is van directe hinder vanuit intensieve veehouderijbedrijven op andere (agrarische) functies. Te denken valt hierbij aan stofhinder vanuit met name pluimveebedrijven voor de glastuinbouw (tuinbouwglas vervuult extra) of directe ammoniakschade op boomkwekerijen. Het is wenselijk om bij de beoordeling van duurzame locaties met dit hinderaspect rekening te houden en te bezien of in dergelijke gevallen passende maatregelen kunnen worden genomen.

Naast de hierboven genoemde thema's dient tevens te worden bezien hoe het voorgenomen initiatief past binnen de (komende) reconstructiezonering en andere (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Reconstructiezonering	Duurzame locatie moet passen binnen doelstellingen reconstructiezonering	Binnen de reconstructie vindt op gebiedsniveau een integrale afweging plaats tussen de diverse belangen in het buitengebied. Er dient dan ook altijd te worden getoetst of de locatie past binnen de (komende) reconstructiezonering; uitgangspunt is dat duurzame locaties gelegen zijn binnen de zones "verwevingsgebied" en "landbouwontwikkelingsgebied" (zie verder par. 4.3. van deze handleiding). Bij eventuele strijdigheden tussen de reconstructiezonering en het Streekplan prevaleert het uiteindelijk vastgestelde Reconstructieplan. Tot die tijd is het Streekplan leidend; eventuele afwijkingen van het streekplanbeleid vereisen dan ook een streekplanafwijkingprocedure.
(Toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen	Rekening houden met de ontwikkeling van andere functies.	Bij de beoordeling van duurzame locaties dient rekening te worden gehouden met de toekomstige geplande en vastgestelde ontwikkeling van andere functies. Denk hierbij aan andere vormen van (intensieve) landbouw, recreatie, stadsuitbreiding en infrastructuur. Ontwikkeling van dergelijke functies kan betekenen dat geen sprake meer kan zijn van een duurzame locatie.

7 Beoordelingstabel duurzame projectlocaties

In de onderstaande tabel staan alle randvoorwaarden waarmee bij de beoordeling van duurzame projectlocaties minimaal rekening dient te worden gehouden.

7.1 Randvoorwaarden vanuit de streekplanzonering (AHS)

	Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
AHS-Landschap	Leefgebied Dassen, niet zijnde RNLE	De handhaving van bestaansvoorwaarden van de das dient gewaarborgd te zijn. Dit betekent dat burchten met rust worden gelaten, de dassen kunnen fourageren en er voldoende landschappelijke structuren als houtwallen, begroeide slootkanalen, vochtige graslanden en dergelijke aanwezig zijn (Streekplan).	<p>Duurzame projectlocaties zijn in principe mogelijk, mits wordt aangetoond dat geen afbreuk wordt gedaan aan de genoemde randvoorwaarden en mits de locatie noodzakelijk is voor de opvang van te verplaatsen intensieve veehouderijen in het kader van het project "Revitalisering Landelijk Gebied". Realisatie van een projectvestiging in een dassenleefgebied kan gezien de omvang en uitstraling een behoorlijk effect hebben op de leefomstandigheden voor de das. Bij eventuele realisatie dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De locatie mag geen burcht en geen specifieke fourageergebieden (bijvoorbeeld een boomgaard of vochtig grasland) nadelig beïnvloeden. - Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen het desbetreffende leefgebied dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren en landschapselementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groen- en landschapsstructuren te gaan. - Bij nieuwwestiging en uitbreiding dient een ruime, verplichte, functioneel groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. <p>De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).</p>
AHS-Landbouw	Zoekgebied veeverdelingsgebieden	Geen specifieke randvoorwaarden voor aanwijzing duurzame projectlocaties	
	Vestigingsgebied glastuinbouw	Ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet te frustreren (Streekplan)	<p>Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits de aanwijzing van een duurzame projectlocatie de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glastuinbouw niet belemmert. Dat betekent dat niet alleen rekening dient te worden gehouden met bestaande glastuinbouwbedrijven en hun uitbreidingsmogelijkheden, maar ook met toekomstige nieuwwestigingen. Pas als voldoende duidelijk de benodigde ruimte en locaties voor de glastuinbouw binnen het vestigingsgebied in beeld zijn, kan worden bezien in hoeverre en waar er nog mogelijkheden voor duurzame projectlocaties zijn.</p>

Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw	Ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet te frustreren	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits de aanwijzing van een duurzame projectlocatie de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de in het gebied aanwezige glastuinbouwbedrijven niet belemmert. Dat betekent dat rekening dient te worden gehouden met de hier liggende glastuinbouwbedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden.
Glasboomteeltgebied	Ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van dit gebied voor de glasboomteelt niet te frustreren	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits de aanwijzing van een duurzame projectlocatie de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glasboomteelt niet belemmert. Dat betekent dat rekening dient te worden gehouden met de hier liggende (glas)boomteeltbedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden.
AHSoverig	Geen specifieke randvoorwaarden voor aanwijzing duurzame projectlocaties	

7.2 Overige randvoorwaarden

Naast de specifieke randvoorwaarden per gebiedscategorie uit het streekplan kunnen er randvoorwaarden van natuurlijke, landschappelijke, cultuur-historische water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard aanwezig zijn. Hieronder staan de thema's genoemd waarmee en op welke wijze rekening dient te worden gehouden bij de beoordeling of een projectlocatie al dan niet duurzaam is.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Stank	In kernrandzones zijn duurzame projectlocaties niet mogelijk (Streekplan)	Het streekplan definieert een kernrandzone als volgt: Een gedeelte van het buitengebied dat grenst aan de bebouwde kom, met daarin relatief veel bebouwing op korte afstand van elkaar. In de praktijk wordt in de provinciale plantoetsing voortsnog een zone van 250 meter rondom de kern als kernrandzone beschouwd. Afgesproken is dat in de reconstructie- en gebiedsplannen uiteindelijk wordt aangegeven waar rond de bebouwde komtem vanuit stankoogpunt extensiveringsgebieden zijn gelegen, alwaar geen duurzame projectlocaties mogelijk zijn (duurzame projectlocaties zijn alleen mogelijk in landbouwontwikkelingsgebieden).
	De ontwikkeling moet passen binnen de wet- en regelgeving voor stank (stankwet en -regelgeving)	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits er voldoende afstand tot stankgevoelige objecten wordt aangehouden. De wet- en regelgeving ten aanzien van stank is hierbij het kader voor de minimaal noodzakelijke afstanden. Momenteel is de regelgeving op basis van de brochure "Veehouderij en Hinderwet 1985" en de Richtlijn "Veehouderij en stankhinder 1996" met inbegrip van de daarover gevormde jurisprudentie bepalend. Zodra voor de gebieden die vallen onder het regime van de Reconstructiewet het Reconstructieplan is vastgesteld, zal voor de daarin aangewezen verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden de "Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden" van kracht worden. Verschil met de huidige regelgeving is, dat cumulatie (totale effect van meerdere bedrijven op het stankgevoelige object) van geurhinder niet wordt meegenomen in de vergunningverlening voor die bedrijven die zijn gelegen in landbouwontwikkelings- of verwevingsgebied. De wet- en regelgeving geeft aan welk aantal dieren maximaal gehouden mag worden afhankelijk van de afstand tot verschillende categorieën stankgevoelige objecten. Zonder rekening te houden met cumulatie (totale effect van meerdere bedrijven op het stankgevoelige object) van stank van de op de projectlocatie aanwezige bedrijven (3-5) kan worden uitgegaan van de indicatie-afstanden zoals vermeld onder duurzame locaties (paragraaf 6.2).
Voor verzuring gevoelige gebieden (ammoniak)	In een zone van 250 meter rondom de zeer kwetsbare natuurgebieden zijn duurzame projectlocaties niet mogelijk (streekplan). De ontwikkeling moet passen binnen de wet- en regelgeving voor ammoniak (Wet ammoniak en veehouderij, MER, IPPC, Natuur-beschermingswetgebieden, Habitatrictlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden)	De voor verzuring gevoelige gebieden worden bepaald door de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Hierbinnen maken GS onderscheid in kwetsbare (B-) en zeer kwetsbare (A-)gebieden. Zeer kwetsbare gebieden zijn de voor verzuring gevoelige natuurgebieden, waarvoor GS een natuurdoeltype hebben vastgesteld met een kritische depositiewaarde kleiner dan 1400 mol stikstof per hectare per jaar. In een zone van 250 meter rondom deze zeer kwetsbare gebieden zijn duurzame projectlocaties niet mogelijk. <i>Wet ammoniak en veehouderij (Wav)</i> Binnen 250 meter van de kwetsbare natuurgebieden hebben intensieve veehouderijbedrijven ontwikkelingsmogelijkheden binnen hun bedrijfsemmissieplafond, welke voortkomt uit de Wav. Nieuwvestiging en daarmee duurzame projectlocaties zijn niet mogelijk. Inmiddels is door het kabinet (Balkenende II) een wijziging van de Wav aangekondigd en zal het Rijk een voorstel doen voor de invulling van de vereisten die voortvloeien uit de Vogel-, Habitat- en IPPC-richtlijn. Na vaststelling van een nieuwe Wav en de duidelijkheid over de Europese richtlijnen zullen de reconstructie- en gebiedsplannen aangepast worden en zal ook de beoordeling van duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij vanuit het beoordelingsaspect "verzuring" nog kunnen veranderen.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
		<p><i>Natuurbeschermingswet- en Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden</i></p> <p>Er dient te worden geboetst of door nieuwvestiging (omschakeling of uitbreiding) van een intensieve veehouderij geen significante gevolgen optreden voor de te beschermen Natuurbeschermingswet- en Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Depositie van ammoniak op Natuurbeschermingswetgebieden en Habitatrichtlijngebieden is hierbij het belangrijkste item. Dat betekent dat een aanvullende toetsing, naast de toetsing in het kader van de Wav, noodzakelijk kan zijn. Indien nieuwvestiging (omschakeling of uitbreiding) significante gevolgen voor het gebied heeft en deze gevolgen niet middels passende maatregelen zijn weg te nemen, moet de milieuvergunning worden geweigerd en is een duurzame projectlocatie dus niet mogelijk. Indien het bedrijf MER-plichtig is, dient in het MER een eventuele toets ten aanzien van de Natuurbeschermingswet en Habitatrichtlijn te worden opgenomen. Voor Natuurbeschermingswetgebieden zal het ministerie van LNV in gevallen waar dat speelt een Natuurbeschermingswetvergunning moeten afgeven. De provincie brengt hierover advies uit. Voor de beoordeling of sprake is van schadelijke handelingen (in de zin van de Natuurbeschermingswet) wordt door de provincie momenteel gebruikt gemaakt van de systematiek uit de inmiddels vervallen Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij.</p> <p>Voor Habitatrichtlijngebieden gaat het om een rechtstreekse toepassing van de richtlijn. Dat betekent dat het bevoegd gezag (de gemeente) in het kader van de milieuvergunning een passende beoordeling zal moeten maken. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de cumulatieve gevolgen van het voorgenoemde initiatief. De EU heeft in een handleiding uiteen gezet wat wordt verstaan onder een passende beoordeling en significante gevolgen. Deze handleiding heeft echter geen juridische status.</p> <p>In bijzondere gevallen kan een aanvullende toetsing ook noodzakelijk zijn voor vogelrichtlijngebieden. Over het algemeen leidt depositie van ammoniak in deze gebieden niet tot significante gevolgen voor het gebied en de daarin aanwezige vogelwaarden. Er dient evenwel in concrete gevallen wel te worden beoordeeld of mogelijk andere gevolgen kunnen optreden.</p> <p>In de nieuwe Natuurbeschermingswet, welke mogelijk in 2003 door de Tweede Kamer zal worden behandeld, zal door het Rijk worden aangegeven op welke wijze deze beoordeling (procedureel) zal moeten plaatsvinden.</p> <p><i>MER / IPPC</i></p> <p>Bij grote uitbreidingen of oprichtingen (in geval van nieuwvestiging of omschakeling) dient rekening te worden gehouden met een omgevingsstoets vanuit de MER of IPPC. Bij duurzame projectlocaties zal altijd sprake zijn van zo'n omgevingsstoets. Gemeenten moeten zeker stellen dat de vergunningaanvraag aan de IPPC- en MER-richtlijn voldoet. Als uit de omgevingsstoets blijkt dat nieuwvestiging, omschakeling of uitbreiding tot ontoelaatbare nadelige gevolgen voor het milieu leidt en deze gevolgen niet middels passende maatregelen zijn weg te nemen, moet de milieuvergunning worden geweigerd en zijn duurzame projectlocaties dus niet mogelijk. Deze omgevingsstoets heeft onder meer betrekking op de aspecten verzuuring (ammoniak) en stankhinder. In bijlage 1 is aangegeven vanaf welke omvang van bedrijven een dergelijke omgevingsstoets vanuit MER of IPPC van toepassing is.</p>
Ecologische verbingszone's	De breedte en inrichting van de ecologische verbingszone dient gehandhaafd te worden.	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits de nieuwvestiging cq uitbreiding van het bouwblok de breedte en inrichting van een bestaande of toekomstige te realiseren ecologische verbingszone niet aantast; het functioneren van de ecologische verbingszone dient voorop te staan. Als een duurzame projectlocatie in de onmiddellijke nabijheid ligt van een ecologische verbingszone dient de inrichting van de locatie gepaard te gaan met de inrichting van deze (aangrenzende) ecologische verbingszone.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Landschap	<p>Bij de inrichting van een duurzame projectlocatie dient een ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie te worden toegepast.</p>	<p>Een belangrijk uitgangspunt bij het ontwikkelen van een duurzame projectlocatie is dat daarbij gestreefd wordt naar een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap, in combinatie met een goed functionerende sociaal-economische structuur. De ruimtelijke kwaliteit is af te lezen aan een herkenbare identiteit en een hoge informatie- en belevingswaarde van het landschap. Over het algemeen dient een goede architectonische en landschappelijke inpassing van bedrijven gegarandeerd te zijn; een beeldkwaliteitsplan vormt hierbij een uitstekend hulpmiddel. In paragraaf 8.7.2 van het Koepelplan wordt nader aandacht besteed aan het beleid voor de ontwikkeling en het behoud van de kwaliteit en diversiteit van het landschap. In de onderstaande thema's wordt aangegeven hoe met de specifieke aspecten cultuurhistorie, openheid en aardkundige waarden moet worden omgegaan.</p>
Cultuurhistorie	<p>In de historisch-landschappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarden, zoals weer-gegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart, zijn alleen ruimtelijke ingrepen toelaatbaar die gericht zijn op de voorzetting of het herstel van de historische functie en die leiden tot behoud of versterking van de cultuurhistorische (landschaps)waarden (Streekplan).</p>	<p>Duurzame projectlocaties zijn in principe niet mogelijk, tenzij realisatie van een projectlocatie de cultuurhistorische waarden (hieronder worden ook historische groenstructuren en de historische bouwkunst verstaan) niet aantast. Een beeldkwaliteitsplan moet in deze situaties duidelijk maken hoe de cultuurhistorische waarden worden behouden en waar mogelijk versterkt. Cultuurhistorische waarden behoeven niet altijd een belemmering te zijn, maar kunnen ook als inspiratiebron dienen bij het localiseren en inrichten van duurzame projectlocaties.</p> <p>In een aantal typen gebieden zal gezien de aard van deze gebieden nieuwvestiging uitgesloten zijn.</p> <p>Nieuwvestiging in gebieden met een historisch-landschappelijk hoge of zeer hoge waarde, die getypeerd zijn als oude ontginningen is uitgesloten.</p> <p>Nieuwvestiging in gebieden met een hoge tot zeer hoge waarde, die geclassificeerd zijn als jonge heide-ontginningen is in principe niet mogelijk, tenzij wordt aangetoond dat aan de eerder genoemde randvoorwaarden is voldaan. In gebieden die een andere classificatie hebben, zal per gebied moeten worden beoordeeld of nieuwvestiging op voorhand is uitgesloten of dat dit in principe niet mogelijk is, tenzij wordt aangetoond dat aan de eerder genoemde randvoorwaarden is voldaan.</p>
Openheid	<p>Instandhouding van openheid in de zee- en rivierkleigebieden (Streekplan).</p>	<p>Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits rekening wordt gehouden met de volgende randvoorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realisatie van de projectlocatie leidt niet tot verstoring van belangrijke zichtrelaties - de openheid op provinciale schaal blijft herkenbaar - Er wordt zo veel mogelijk aangesloten bij bestaande bebouwing(sconcentraties)

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Archeologische waarden	In gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde (zie Cultuurhistorische Waardenkaart) dienen door middel van vooronderzoek de archeologische waarden in beeld te worden gebracht (Streekplan)	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits door middel van archeologisch vooronderzoek in beeld wordt gebracht of daadwerkelijk archeologische waarden aanwezig en er voldoende garanties zijn dat eventuele archeologische waarden ter plekke behouden zullen blijven (behoud in situ). Dit betekent dat uitbreiding van bestaande vestigingen en nieuwvestiging alleen kan geschieden wanneer rekening wordt gehouden met de archeologische waarden. Bij nieuwvestiging of uitbreiding van het bouwblok geldt voor archeologische waarden dat deze geconsolideerd dienen te worden. Het archeologisch waardevol terrein wordt ingericht, ingepast of ingesloten als groenstructuur binnen het plangebied of archeologie-vriendelijk overgebouwd.
Aardkundig waardevolle gebieden	Aardkundig waardevolle gebieden zoals beekdalen, kreekgebieden, stuifzand- en landduinen dienen behouden te blijven (Streekplan, Aardkundige Waardenkaart Noord-Brabant; zie ook het thema "ruimte voor beek- en kreekherstel" in het Integraal Hydrologisch Streefbeeld)	Duurzame projectlocaties zijn in principe niet mogelijk in aardkundig waardevolle gebieden, tenzij sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en nadat onderzoek heeft aangetoond dat er geen alternatieve locaties voorhanden zijn, of andere oplossingen waardoor aantasting van de hier aanwezige waarden wordt voorkomen. In het geval van een dergelijke onontkoombaarheid moet verzekerd zijn dat de aantasting van de aardkundige waarden en de daarmee samenhangende natuur- en landschapswaarden tot het minimum wordt beperkt en wordt gecompenseerd. Duurzame projectlocaties vallen namelijk onder het nee-tenzij principe uit het Streekplan. In het Streekplan is aangegeven wat moet worden verstaan onder zwaarwegende maatschappelijke belangen, alternatieve locaties of andere oplossingen en compensatie.
Grondwaterbeschermingsgebieden	De risico's voor de kwaliteit van het grondwater mogen niet toenemen (Streekplan, Provinciale Milieu-Verordening)	Duurzame projectlocaties zijn niet mogelijk binnen de beschermingszones van grondwaterwinningen. Nieuwvestiging van agrarische bedrijven is conform het streekplan namelijk uitgesloten in alle beschermingszones van kwetsbare (25-jaars zones) en zeer kwetsbare (100- en 25-jaars zones) grondwaterwinningen. Het verdient aanbeveling om naast de grondwaterwinningen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening, zoals in het streekplan aangegeven, ook aan industriële winningen aandacht te besteden.
Regionale Waterberging	Geschiktheid van zoekgebied voor regionale waterberging dient niet verloren te gaan (Streekplan, Integraal Hydrologisch Streefbeeld)	Duurzame projectlocaties zijn in principe niet toegestaan, tenzij uit de waterloos blijkt dat de geschiktheid van het zoekgebied voor regionale waterberging niet verloren gaat. De impact van een projectlocatie op bergings- en afvoercapaciteit kan behoorlijk zijn. Duurzame projectlocaties worden volgens het streekplan gezien als grootschalige, kapitaalintensieve functies waarvoor een watertoets verplicht is.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
<p>Ruimte voor de rivier</p>	<p>Geschiktheid van zoekgebied voor rivierverruiming dient niet verloren te gaan (Streekplan, Integraal Hydrologisch Streefbeeld)</p>	<p>Duurzame projectlocaties zijn in principe niet toegestaan, tenzij uit de watertoets blijkt dat de geschiktheid van het zoekgebied voor rivierverruiming niet verloren gaat en de investering vanuit het oogpunt van veiligheid en schaderisico's verantwoord is. Duurzame projectlocaties worden volgens het streekplan gezien als grootschalige, kapitaalintensieve functies waarvoor een watertoets verplicht is.</p>
<p>Potentieel natte gebieden</p>	<p>Potentieel natte gebieden zijn van nature niet of minder geschikt voor bebouwing (Streekplan). Binnen het Integraal Hydrologisch Streefbeeld (IHS) geldt dit regime met name voor de legenda-eenheden "landbouwgebied beperkt door op de EHS afgestemde waterhuishouding", "extra maatregelen nodig voor het herstellen van de gewenste kwel", "aanpassen waterhuishouding hydrologische isolatie" en "herstel brongebied".</p>	<p>Duurzame projectlocaties zijn in principe niet mogelijk. Dit conform het streekplanbeleid ten aanzien van de ontwikkeling van grootschalige, kapitaalintensieve functies in potentieel natte gebieden, gelegen in de landelijke regio's, zoals aangeduid in het Streekplan. Een uitzondering is mogelijk als alternatieven voor de ontwikkeling van dit soort functies elders in de betreffende landelijke regio ontbreken of de ontwikkeling hiervan duidelijke ruimtelijke voordelen oplevert. Ruimtelijke voordelen zijn bijvoorbeeld het sparen van belangrijke natuurlijke, landschappelijke of cultuurhistorische (landschaps)waarden. Wel moet in dat geval op basis van een watertoets worden aangetoond, dat afdoende rekening wordt gehouden met de redelijkerwijs te verwachten opgaven vanuit het waterbeheer. De schaderisico's en het gebruik van ophoogzand moeten hierbij binnen aanvaardbare grenzen blijven.</p>
<p>Watertoets</p>	<p>Voor duurzame projectlocaties is de watertoets verplicht (Streekplan).</p>	<p>Bij de locatiekeuze, de (her)inrichting en het beheer van nieuwe ruimtelijke functies, waaronder duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij, dienen relevante waterhuishoudkundige aspecten (rekening houden met natte gebieden, waterberging, kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, legengaan van verdroging) te worden meegenomen. Het is van belang om de desbetreffende waterbeheerders in een zo vroeg mogelijk stadium bij de planvorming te betrekken, om in gezamenlijk overleg met de initiatiefnemer te bepalen welke waterhuishoudkundig relevante aspecten aan de orde zijn en hoe daarmee moet worden omgegaan. Het advies van de waterbeheerder weegt zwaar mee in de beoordeling van het plan.</p>
<p>Varkensvrije zones</p>	<p>Varkensvrije zones dienen varkensvrij te worden gemaakt (Reconstructiewet).</p>	<p>Duurzame projectlocaties voor de varkenshouderij zijn niet mogelijk. Duurzame projectlocaties voor intensieve veehouderijtakken, anders dan varkens, zijn in principe wel mogelijk.</p>

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Meest geschikte gronden voor de grondgebonden landbouw	Agrarisch belang van deze gronden moet worden meegewogen bij aanduiding als duurzame projectlocatie (Streekplan)	GS geven hiervoor geen nadere uitwerking
Beperken van directe hinder	Er dient rekening te worden gehouden met andere (agrarische) functies	Vanuit de praktijk zijn gevallen bekend waarbij sprake is van directe hinder vanuit intensieve veehouderijbedrijven op andere (agrarische) functies. Te denken valt hierbij aan stofhinder vanuit met name pluimveebedrijven voor de glastuinbouw (lunbouwglas vervult extra) of directe ammoniakschade op boomkwekerijen. Het is wenselijk om bij de beoordeling van duurzame projectlocaties met dit hinderaspect rekening te houden en te bezien of in dergelijke gevallen passende maatregelen kunnen worden genomen.
Verkeer en vervoer	Eventuele toename van verkeersbewegingen moet passen binnen algemene randvoorwaarden gebied	Mobiliteitseffecten veroorzaakt door een duurzame projectlocatie (toename van relatief zwaar transport) mogen geen negatieve gevolgen hebben voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Bij de locatiekeuze dient hiermee rekening te worden gehouden en zonodig dient de infrastructuur daarop te worden afgestemd.

Naast de hierboven genoemde thema's dient tevens te worden bezien hoe het voorgenoemen initiatief past binnen de (komende) reconstructiezonering en andere (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Reconstructiezonering	Duurzame projectlocatie moet passen binnen doelstellingen reconstructiezonering	Binnen de reconstructie vindt op gebiedsniveau een integrale afweging plaats tussen de diverse belangen in het buitengebied. Er dient dan ook altijd te worden getoetst of de projectlocatie past binnen de (komende) reconstructiezonering; uitgangspunt is dat projectlocaties deel uitmaken van de zone "landbouwontwikkelingsgebied". Bij eventuele strijdigheden tussen de reconstructiezonering en het Streekplan prevaleert het uiteindelijk vastgestelde Reconstructieplan. Tot die tijd is het Streekplan leidend; eventuele afwijkingen van het Streekplan vereisen een streekplanafwijkingprocedure.
(Toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen	Rekening houden met de ontwikkeling van andere functies.	Bij de beoordeling van duurzame projectlocaties dient rekening te worden gehouden met de toekomstige (geplande en vastgestelde) ontwikkeling van andere functies. Denk hierbij aan andere vormen van (intensieve) landbouw, recreatie, stadsuitbreiding en infrastructuur. Ontwikkeling van dergelijke functies kan betekenen dat geen sprake meer kan zijn van een duurzame projectlocatie.

Bijlage behorende bij de “Handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij”

Omvang bedrijven in verband met MER en IPPC

Milieu Effect Rapportage (MER)

Voor een aantal diersoorten geldt vanaf een bepaalde omvang van de veestapel een MER-plicht of een MER-beoordelingsplicht bij de aanvraag om een milieuvergunning. Bij een beoordelingsplicht moet de gemeente beoordelen of deze bedrijven een MER moeten laten opstellen. Of dit het geval is hangt af van de omgeving van het bedrijf. Indien hier kwetsbare waarden op het gebied van natuur, landschap, milieu, e.d. voorkomen kan een gemeente besluiten om een MER verplicht te stellen. Tabel 1 geeft de ondergrens voor de beoordelings- en MER-plicht voor verschillende diersoorten (Besluit milieu-effectrapportage 1994).

Tabel 1 ondergrens voor MER-plicht en MER-beoordelingsplicht

Diersoort	MER verplicht vanaf oprichting of uitbreiding met meer dieren dan	MER-beoordelingsplicht bij oprichting of uitbreiding met meer dieren dan
Mesthoenders	85.000	60.000
Hennen	60.000	45.000
Mestvarkens	3.000	2.200
Zeugen	900	350

International Pollution Prevention Control (IPPC)

De IPPC-richtlijn is een Europese richtlijn die verplicht dat bedrijven die uitbreiden boven een bepaalde omvang, de beste beschikbare emissie-beperkende technieken moeten toepassen. Daarnaast geldt voor deze bedrijven een verplichte omgevingstoets. De richtlijn is van toepassing op pluimveebedrijven vanaf 40.000 dierplaatsen, vleesvarkensbedrijven vanaf 2000 dieren en fokzeugenbedrijven vanaf 750 zeugen.

Bijlage 5.2

Werkwijze toekenning en vergroting bouwblokken van bestaande intensieve veehouderijen

De hieronder geschetste werkwijze sluit nauw aan op de gangbare praktijk die gemeenten hanteren bij het vormgeven van bouwblokken bij (integrale herziening van) bestemmingsplannen buitengebied en de daarbij in de bestemmingsplanvoorschriften op te nemen flexibiliteitsbepalingen (“wijziging”). De stappen zijn schematisch weergegeven in figuur B5.2. Het toekennen van een agrarische bedrijfsbestemming (bouwblok) is pas aan de orde als sprake is van een bestaande, als zodanig functionerende, intensieve veehouderij.

Stap 1

Op basis van de al bestaande bebouwing (bedrijfswoning, bijgebouwen, stallen, machineberging, mestopslag, voedersilo's e.d.) en voorzieningen (tuin, erfverhardingen, kuilvoerplaten, erfbeplanting) wordt een “nauw begrensd bouwblok” vorm gegeven.

Dit betreft in de meeste gevallen een fictief bouwblok. Afgesproken is om dit nauw begrensde bouwblok alleen daadwerkelijk te hanteren:

- in extensiveringsgebieden wanneer het bestemmingsplannen betreft die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 (of 2002) en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven voor uitbreiding (zie hiervoor de begripsbepalingen onder § 11.6.1);
- in verwevingsgebieden wanneer het bestemmingsplannen betreft die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 (of 2002) en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven (zie hiervoor de begripsbepalingen onder § 11.6.1), en waarbij ook geen sprake is van een duurzame locatie.

Stap 2

In alle andere gevallen wordt een “bouwblok op maat” vorm gegeven. Het bouwblok op maat-principe gaat uit van de normaal binnen een bestemmingsplanperiode te voorziene ontwikkelingsmogelijkheden, met een afweging naar de kwaliteiten van het omliggende gebied en de concrete bedrijfseconomische omstandigheden. Bij de begrenzing van het bouwblok op maat wordt ook bij het ontbreken van aantoonbaar concrete initiatieven rekening gehouden met een uitbreiding van ca. 15% van het (fictieve) nauw begrensde bouwblok. Bij concrete uitbreidingsplannen die meer ruimte vereisen kan, afhankelijk van de integrale zonering, ook een grotere uitbreiding dan 15% door middel van het “bouwblok op maat” principe worden vorm gegeven. In alle gevallen wordt uitgegaan van zuinig ruimtegebruik.

In de *extensiveringsgebieden* is in de bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 al een bouwblok op maat aan intensieve veehouderijen toegekend; deze bouwblokken blijven in stand, maar kunnen niet meer uitgebreid worden (tenzij een eenmalige uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen).

In de *extensiveringsgebieden* kan aan intensieve veehouderijen met aantoonbaar concrete initiatieven gelegen in bestemmingsplannen die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 ook een bouwblok op maat worden toegekend. Bij het vormgeven van deze bouwblokken wordt rekening gehouden met een uitbreiding van de bebouwing het bouwblok met circa 15%.

Vergroting van het aldus toegekende bouwblok is niet mogelijk (tenzij een uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen).

In de *verwevingsgebieden* wordt voor alle intensieve veehouderijen, mits en voorzover de locatie als duurzaam kan worden aangemerkt, een bouwblok vorm gegeven conform het bouwblok op maat-principe. Bij concrete uitbreidingsplannen die meer ruimte vereisen kan ook een grotere uitbreiding dan 15% door middel van het “bouwblok op maat” principe worden vorm gegeven. In alle gevallen wordt uitgegaan van zuinig ruimtegebruik.

Dit bouwblok op maat kan ten hoogste 2,5 ha groot zijn. De maximummaat van een duurzame locatie kan ook kleiner zijn, bijvoorbeeld 1,5 of 2 ha. Daardoor kunnen ook bouwblokken kleiner dan 2,5 ha als duurzaam aangemerkt worden. Indien er in de huidige situatie al sprake is van een groter bouwblok dan 2,5 ha wordt maatwerk geleverd waarbij zuinig ruimtegebruik (bouwblok op maat) uitgangspunt is.

Voor de vaststelling van bouwblokken in *verwevingsgebieden* worden voor locaties die niet als duurzaam kunnen worden aangemerkt de bouwrechten gerespecteerd in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 of 2002. Vergroting van het aldus toegekende bouwblok op een niet duurzame locatie is niet mogelijk (tenzij een uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen).

In de *landbouwontwikkelingsgebieden* wordt voor alle intensieve veehouderijen een bouwblok toegekend conform het bouwblok op maat principe. Bij concrete uitbreidingsplannen die meer ruimte vereisen kan ook een grotere uitbreiding dan 15% door middel van het “bouwblok op maat” principe worden vorm gegeven. In alle gevallen wordt uitgegaan van zuinig ruimtegebruik.

Stap 3

Een eenmaal toegekend bouwblok op maat kan door middel van een in bestemmingsplannen opgenomen wijzigingsbevoegdheid (wijziging, artikel 11 WRO) vergroot worden. Via de in de voorschriften van het bestemmingsplan op te nemen wijzigingscriteria wordt aangegeven aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan om vergroting van het bouwblok mogelijk te maken. Dit betreft ten minste het aanwezig zijn van concrete uitbreidingsplannen en het voldoen aan de relevante wet-en regelgeving (watertoets, milieuregelgeving e.d.). Verder is voor elke toepassing van de wijzigingsbevoegdheid de goedkeuring van GS vereist (tenzij GS bij de goedkeuring van het desbetreffende bestemmingsplan heeft aangegeven dat dit in bepaalde gevallen niet nodig is).

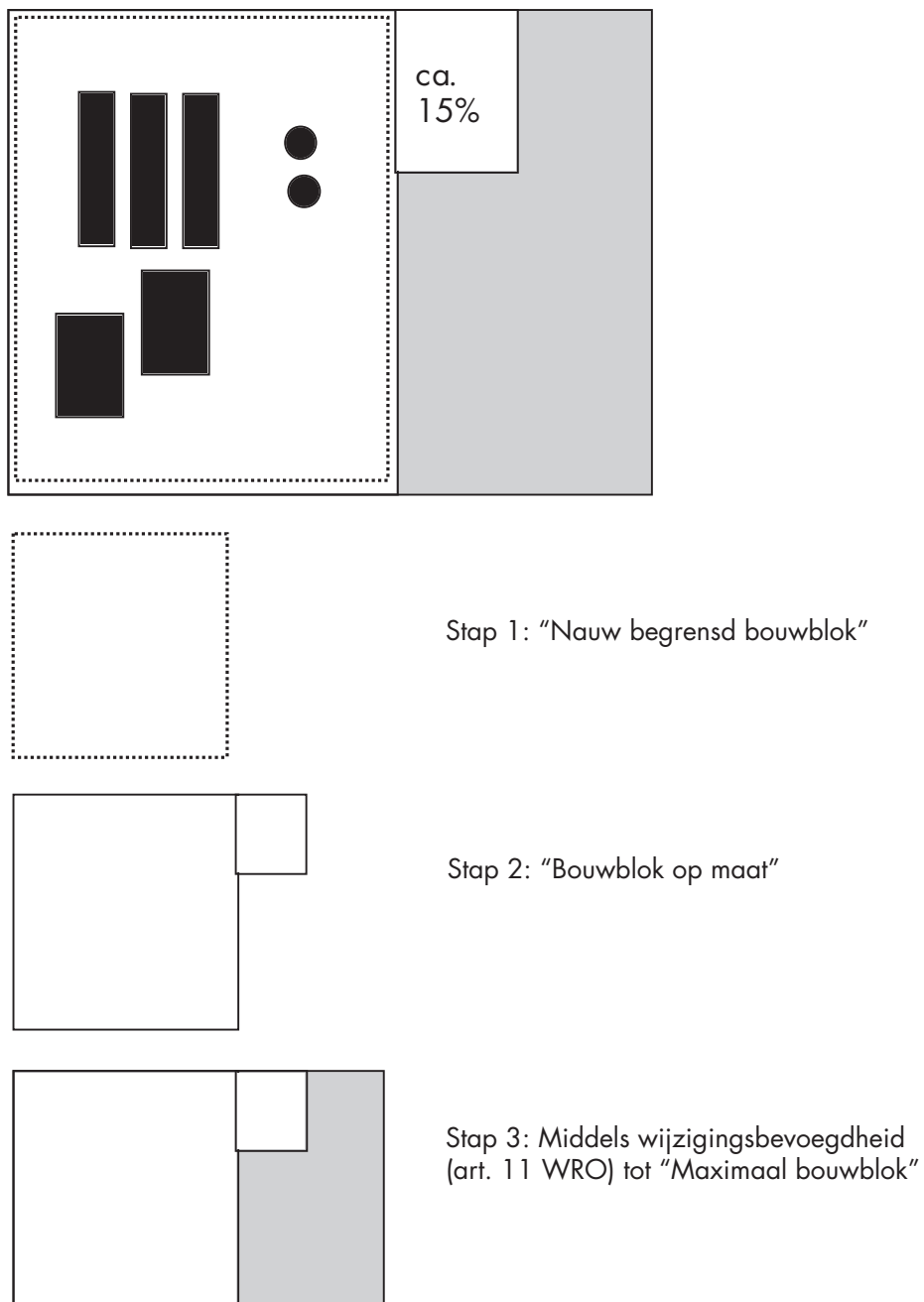
In *verwevingsgebieden* wordt een uitbreiding van het bouwblok via de wijzigingsbevoegdheid tot maximaal 2,5 ha toegestaan mits voor de desbetreffende intensieve veehouderij voldaan wordt aan het begrip “duurzame locatie” (zie handleiding).

In *landbouwontwikkelingsgebieden* wordt uitbreiding van het bouwblok toegelaten via de wijzigingsbevoegdheid. In sommige reconstructieplannen wordt ook in landbouwontwikkelingsgebieden een maximum voor de bouwblokomvang bepaald, (“maximaal bouwblok” te bereiken door middel van wijzigingsbevoegdheid).

In *verwevingsgebieden* behoeft een vergroting van het bouwblok tot 1,5 ha middels een wijziging geen goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

In *landbouwontwikkelingsgebieden* kan goedkeuring achterwege blijven bij een vergroting van het bouwblok tot 2,5 ha.

In beide gevallen is dit alleen maar mogelijk als Gedeputeerde Staten dit bij de goedkeuring van die bestemmingsplannen hebben bepaald en mits niet gebleken is van zienswijzen tegen het wijzigingsplan. Gedeputeerde Staten zullen dit in het dictum van het goedkeuringsbesluit omtrent het bestemmingsplan opnemen.

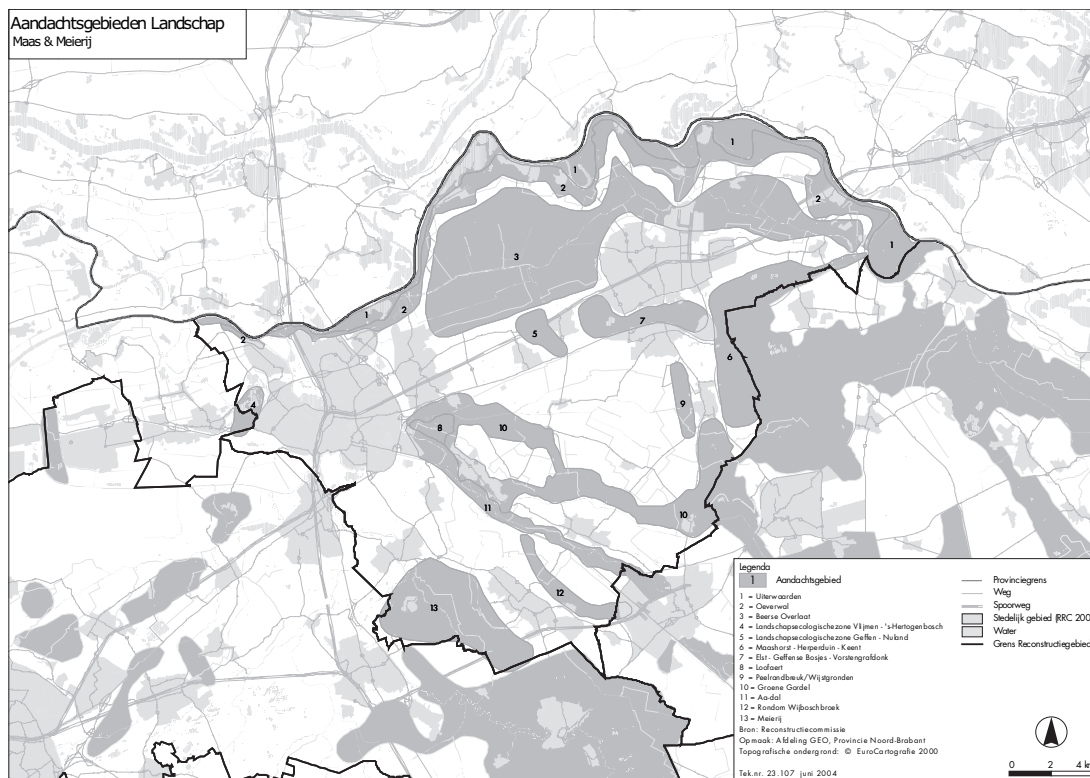

Figuur B5.2 Stappen toekenning en vergroting bouwblokken

Bijlage 6 Toelichting landschapskaart

Inleiding

In §6.5.1 zijn de aandachtsgebieden landschap benoemd en kort toegelicht. Ze zijn weergegeven in figuur 6.1.

Figuur B6.1 Landschapskaart

De kaart legt ook een verbinding met andere thema's (zoals natuur en waterberging). Het gaat om gebieden waar landschapsverbetering kansrijk dan wel wenselijk is. De bedoeling is dat we met concrete projecten de landschappelijke kwaliteiten in deze gebieden versterken.

Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat deze kaart niet dient om ontwikkelingen te verbieden.

Het gaat juist om aanwezige kansen zoveel mogelijk te benutten. De kaart geeft op regionaal niveau en indicatief een aantal (karakteristieke) gebieden aan.

Per gebied is kort de achtergrond voor de keuze van het gebied beschreven. Daarna is de strategie die we toe willen passen, beschreven.

Uiterwaarden

In de uiterwaarden vormen natuur en water de basis voor de ontwikkeling van het gebied.

De natuurontwikkeling in de uiterwaarden willen wij, op basis van een landschapsvisie, samen laten gaan met versterking van landschap en cultuurhistorie, vooral in Keent en de Diedensche Uiterdijk.

Strategie

Dit wordt ook opgepakt in de lopende landinrichtingsprojecten. Verder ondersteunen we in de uiterwaarden initiatieven voor natuur- en landschapsbeheer.

Oeverwal

De relatief hoge oeverwal vormt de overgang tussen de lager gelegen uiterwaarden en de komgebieden. Waar de uiterwaarden en de Maas en de komgebieden zich kenmerken door openheid, is de oeverwal op grote delen verdicht met bebouwing en beplanting. Het gebied kent een lange occupatiegeschiedenis, die terug te vinden is in belangrijke cultuurhistorische en landschappelijke waarden en natuurwaarden. Vanaf de Middeleeuwen vonden hier de eerste bedijkingen plaats. De ontstane banddijk, op vele plaatsen met sterk slingerend tracé en wielen is te volgen van Maren tot helemaal in Boxmeer. Helaas is het tracé niet overal meer even goed zichtbaar. De Maasdijk is een belangrijke verbinding tussen de verschillende dorpen die zich rond de rivierdijk ontwikkeld hebben. In onze visie wordt het gebied aangeduid als groene parelketting met verdichte linten.

Strategie

Het versterken van de landschappelijke, cultuurhistorische en recreatieve waarde van het gebied door:

- De herkenbaarheid en zichtbaarheid van de huidige en oude dijken herstellen door middel van beplanting en reliëfstructuren.
- De dijktrajecten waar weinig tot geen sprake is van bebouwing en de dijk duidelijk zichtbaar is, vrijhouden van bebouwing en beplanting.
- De samenhang van de verdichte delen versterken door verdichting met bebouwing en beplanting en behoud van kleinschaligheid.
- De ecologische verbinding die de Maas is, versterken door natuurontwikkeling in de vorm van herstel van wielen, creëren van natte plekken en moerasstructuren

Beerse Overlaat

Om controle te krijgen over de wateroverlast van de Maas werden ter hoogte van Beers en Cuijk twee dijkvakken, de overlatten, opzettelijk laag gehouden. Bij hoge waterstanden stroomde de rivier over en trad het systeem van de 'Beerse Overlaat' in werking. Het rivierwater stroomde over laag gelegen landen en polders van Cuijk in het oosten, langs Gassel en Vogelshoek door het Raamdalen naar Grave. Vervolgens ten zuiden van de Keent, tussen de smalle strook tussen Herpen en Overlangel/Ravenstein, en tenslotte in westelijke richting, langs de noordzijde van Oss en de hogere zandgronden richting 's-Hertogenbosch. Afhankelijk van de hoeveelheid water stroomden verschillende kommen, door dwarsdijken van elkaar gescheiden, één voor één in elkaar over.

De Beerse Overlaat heeft tot het begin van de vorige eeuw gewerkt om grote waterafvoeren buiten het winterbed van de Maas op te kunnen vangen. Kenmerken van deze overlaat en het gebied waarin hij ligt, zijn de openheid, dijken, kades, woningen op terpen, waterstaatkundige kunstwerken, ganzen en weidevogels, eendenkooien, enz.

Strategie

Versterken en herstellen van de genoemde dragers. Voor de versterking is in ieder geval de versterking van de randen en de markering van de openheid tussen Herpen en Ravenstein (rondom de Hertogswetering) relevant. Daarnaast moet in beeld gebracht worden waar de genoemde dragers verstoord zijn (bijv. aantasting openheid door bebouwing) en kunnen herstelmaatregelen geformuleerd worden.

Landschapsecologische zone Vlijmen - 's-Hertogenbosch

Belangrijkste doelstelling van de landschapsecologische zone tussen Vlijmen en 's-Hertogenbosch is deze zone vrij te houden van verstedelijking. Dit gebied is een belangrijke open buffer tussen de stedelijke gebieden en verbindt de Moerputten en de Gement met het Engelermeer en de polders van Bokhoven en Vlijmen. De landschapsecologische zone is ook opgenomen in het uitwerkingsplan van de stedelijke regio Waalboss.

Strategie

Het versterken van de randen van de stedelijke gebieden om de openheid te versterken. In het gebied zelf inrichtingsmaatregelen treffen om de openheid verder te benadrukken.

Landschapsecologische zone Geffen - Nuland

Belangrijkste doelstelling van de landschapsecologische zone tussen Geffen en Nuland is deze zone vrij te houden van verstedelijking. Vanuit landschappelijke en ruimtelijke overwegingen (uitloper komgebied in noordelijk deel van zone en het vrije zicht vanaf de A59 het gebied in), wordt verdere verdichting van het gebied ongewenst geacht. De landschapsecologische zone is ook opgenomen in het uitwerkingsplan van de stedelijke regio Waalboss.

Strategie

Het versterken van de randen van de stedelijke gebieden om de openheid te versterken. In het gebied zelf inrichtingsmaatregelen treffen om de openheid verder te benadrukken.

Maashorst - Herperduin - Keent

De Maashorst is een grootschalige heideontginning, grotendeels bebost in de periode 1880-1920. Plaatselijk zijn er nog relictten van de oorspronkelijke heide te vinden. We staan een ecologische en recreatieve verbinding voor binnen de RNLE Maashorst-Maasvallei en tussen deze RNLE en de RNLE Maasuitwaarden.

Strategie

Versterking van de RNLE'n en de verbindingen daartussen door landschapsbouw en versterking van de cultuurhistorische waarden in het gebied.

Elst - Geffense Bosjes - Vorstengrafdonk

Het van oorsprong cultuurhistorisch waardevolle lint Elst ten noordoosten van Geffen is verstoord. Daarnaast dreigt het gehele gebied dicht te slibben. In onze visie geven we aan dat tussen Heesch en Oss een landschappelijk aantrekkelijk gebied wordt voorgestaan dat functioneert als groene buffer en als stadspark voor Oss.

Strategie

Gestreefd wordt naar een landschappelijk aantrekkelijk gebied (kleinschalig, cultuurhistorische waarden) waarbij terug gegrepen wordt op oorspronkelijke structuur (akkercomplex, hakhoutwallen). Gedacht wordt aan een hoevenlandschap. Voor dit gebied moet een landschapsvisie worden ontworpen, waarbij ook aandacht is voor een verbinding met de RNLE Maashorst-Maasvallei.

Loofaert

In het gebied vinden diverse ontwikkelingen plaats, zoals de ontwikkeling van regionale waterberging en woningen. Het gebied sluit aan op landgoed de Wamberg en heeft al enigszins een landgoedachtig karakter.

Strategie

Creëren van een landgoedachtig landschap, aansluitend op de Wamberg. Bij de inrichting wordt rekening gehouden met de ontwikkelingsmogelijkheden van de aanwezige perspectiefvolle rundveebedrijven. Voor dit gebied wordt een inrichtingsvisie gemaakt.

Het gebied valt binnen het zoekgebied voor een URP (driehoek Heeswijk-Dinther - Berlicum - Kaathoven, zie §11.3.2)

Peelrandbreuk/Wijstgronden

De Peelrandbreuk en de daarbij horende wijstgronden zijn uniek in Nederland en hebben grote aardkundige en geohydrologische waarde (een deel van deze gronden valt binnen de 'Groene gordel', zie hieronder).

Strategie

Waar mogelijk de zichtbaarheid van de breuk herstellen of versterken en de wijstgronden middels natuurontwikkeling herstellen of versterken.

Groene Gordel

De dekzandrug Nistelrode -Berlicum is in onze visie aangeduid als groene gordel met allerlei vormen van recreatie. Het groene karakter wordt nu al gevormd door een aantal bossen en natuurgebieden (waaronder overigens de hierboven genoemde wijstgronden). Het gebied is tevens leefgebied voor dassen en struweelvogels.

Rukven is een speciaal aandachtsgebied waar nu sprake is van een aantal grote intensieve veehouderijbedrijven.

Strategie

Versterken en verdichten van de groene gordel door de aanleg van laanbepanting, door natuur- en bosontwikkeling, agrarisch natuurbeheer, maar ook door ontwikkeling van rode functies (m.n. intensievere vormen van recreatie) in samenhang met groen (rood voor groen). Deze verdichte zone moet een tegenhanger vormen van de relatief open gebieden ten noorden en zuiden van de gordel.

Voor Rukven geldt: met landschapsbouw een betere overgang creëren tussen de aangrenzende Heeswijksche bossen aan de ene kant (onderdeel groene gordel) en het open en agrarische gebied aan de andere kant (de Bleeken). Dit moet samengaan met behoud van ontwikkelingsruimte voor de aanwezige intensieve veehouderijen. De ruimte voor landschapsbouw wordt gecreëerd, onder andere door te stimuleren dat de aanwezige bedrijven met meerdere locaties deze samenvoegen op een locatie buiten Rukven.

Aa-dal

In en rondom het Aa-dal (incl. kasteel Heeswijk en het voormalige landgoed Seldensate) vinden diverse ontwikkelingen plaats, zoals natuurontwikkeling en ontwikkeling van regionale waterberging. In dit gebied is rond de genormaliseerde Aa sprake van een bijzondere combinatie van verschillende oude Aa-meanders afgewisseld met beemdgronden, relictten van oude dijken en broekbosjes.

Strategie

Versterken van de overgangen laag - hoog en dicht -open.

Versterken en behouden van harde, kenmerkende bebouwingsranden bij bebouwing die grenst aan het beekdal, o.a. met zichtlijnen tussen Aa en N266. Versterken van de genoemde natuurlijke, cultuurhistorische en landschappelijke karakteristieken.

Het gebied valt binnen het zoekgebied voor een URP (driehoek Heeswijk-Dinther - Berlicum - Kaathoven, zie §11.3.2)

Rondom Wijboschbroek

Dit is een gebied waar veel ontwikkelingen op af komen. In deze broekontginning is de oorspronkelijke rasterachtige structuur van sloten, greppels en onverharde ontginningsassen goed bewaard gebleven. Op de percelen is er sprake van opgaand bos, afgewisseld door weide- en hooilanden, maar ook van broek- en hakhoutbosjes. Tussen de broekontginning en bebouwing van Schijndel ligt een overgangszone van gras- en bouwland, met zandpaden geflankeerd door populieren.

Strategie

In het Wijboschbroek dient de rationele structuur in combinatie met het gevarieerde grondgebruik behouden te blijven en versterkt te worden.

In de overgangszone is versterking van het landschap gewenst door aanleg van houtwallen, natuurontwikkeling, agrarisch natuurbeheer, aanleg struwelen, etc. Kleinschaligheid moet worden behouden en versterkt.

Meierij

Typisch kleinschalig en afwisselend kampenlandschap met akkers en grasland, afwateringssloten, bijzonder veel houtsingels en laanbeplantingen (hoofdzakelijk populieren). Plaatselijk in de kleine beekdalen (Dungensche Loop, Beeksche Waterloop) ook knotbomen, houtwallen en beemdgronden.

Kenmerkend zijn het kampenlandschap, verspreide bebouwing, de populierenlanen en -bosjes, kleine essen, struwelen en kleinschaligheid.

Strategie

Versterken en herstellen cultuurhistorisch waardevol landschap. De karakteristieken van dit landschap zijn in het hele gebied sterk in zichtbaarheid afgenomen en zouden daar dan ook versterkt en hersteld moeten worden.

Om het karakter van dit gebied te behouden (de landbouw als voorheen belangrijkste economische drager, zal hier meer en meer haar functie verliezen), is er ruimte voor kleinschalige (nieuwe) economische dragers

Tot slot: wel aandacht voor landschap, niet op kaart weergegeven

Landbouwontwikkelingsgebieden

Deze gebieden worden niet aangegeven op de kaart met aandachtsgebieden landschap, maar staan op de kaart Integrale zonering intensieve veehouderij. De gebieden die in het kader van de integrale zonering intensieve veehouderij worden begrensd als landbouwontwikkelingsgebied, zijn sowieso aandachtsgebieden landschap. We willen dat de ontwikkelingen die hier plaatsvinden voor de intensieve veehouderij, samengaan met het versterken en ontwikkelen van een kwalitatief hoogwaardig landschap.

Linten met aandacht voor landschap

Het gaat hier om bebouwingslinten waar de intensieve veehouderij (autonoom) verdwijnt of al is verdwenen en waar nieuwe functies zich kunnen ontwikkelen. De linten zijn begrensd als extensiveringsgebied. Aangezien in deze gebieden grote veranderingen plaatsvinden, is het goed deze te benoemen als aandachtsgebied landschap.

Bijlage 7 Toelichting toeristisch recreatieve ontwikkelingskaart

Inleiding

De toeristisch recreatieve visie bestaat uit drie onderdelen:

1. Een visie op de toeristisch-recreatieve positie en ontwikkeling;
2. Plankaart recreatie en toerisme;
3. Toelichtende tabel bij de plankaart.

De plankaart recreatie (kaart 20) is een vertaling van de toeristisch-recreatieve visie en geeft inzicht in de toeristisch-recreatieve activiteiten en voorzieningen die in een (deel)gebied gewenst zijn. Afhankelijk van de beschikbare instrumenten en middelen kunnen we bepaalde gewenste ontwikkelingen stimuleren of sturen. Bij het opstellen van de tabel en de plankaart is zoveel mogelijk een integrale benadering gehanteerd.

In deze bijlage wordt verder ingegaan op de status van de plankaart en de bijbehorende tabel.

Toelichting tabel en plankaart

De toeristisch-recreatieve visie is vertaald in een plankaart recreatie. In de hieronder opgenomen tabel zijn de legenda-eenheden van de kaart toegelicht.

Tabel en kaart vormen samen één geheel. In de tabel is per gebied aangegeven wat de visie is voor dat gebied met de randvoorwaarden. Soms zijn voorbeelden opgenomen van ontwikkelingen die gewenst zijn ter ondersteuning van de visie. In de laatste kolom zijn de op dit moment bestaande initiatieven vermeld.

De gebieden uit de tabel zijn terug te vinden op de kaart. Ook de intensieve verblijfsaccommodaties, dagattracties en de recreatiepoorten zijn op de kaart aangegeven (de nummers op de kaart verwijzen naar het bedrijf in de tabel). Alleen de grotere intensieve verblijfsaccommodaties en dagattracties die een recreatiebestemming hebben, zijn opgenomen. Dat wil niet zeggen dat de overige (kleinschalige) bedrijven geen ontwikkelingsmogelijkheden hebben. Ook voor deze bedrijven moeten ruimtelijke afwegingen gemaakt worden.

De plankaart met bijbehorende tabel is een vertaling van de visie die we hebben op recreatie en toerisme. De plankaart vormt het globale ruimtelijke kader. Bij concrete initiatieven zal de verdere precisering, detaillering en afweging plaatsvinden in de reguliere planologische procedures.

Relatie plankaart en Streekplan

De aanduidingen op de plankaart zijn zoekgebieden voor de omschreven gewenste toeristisch-recreatieve ontwikkelingen met de daarbij aangegeven randvoorwaarden. Voor de mogelijke ontwikkelingen in deze gebieden gelden het Streekplan, dit reconstructieplan en de lagenbenadering als beoordelingskader. Uitgangspunt is een gezonde verhouding tussen toeristisch-recreatieve activiteiten en de draagkracht van een gebied.

	Visie gebied	Randvoorwaarden vanuit de visie	Wenselijke ontwikkelingen	Bestaande initiatieven
	Intensief recreatief gebied			
Herperduin	Versterking dag- en verblijfsrecreatieve bedrijvigheid gecombineerd met toegang tot natuurgerichte recreatie (m.n. wandelen)	Bijdrage aan ontlasting recreatiedruk elders in gebied Herperduin		Plannen uitbreiding recreatiepark Herperduin
Lithse Ham	Verbetering positie als verblijfsrecreatieve concentratie en uitbouw dagrecreatieve betekenis	Passend binnen mogelijkheden van de Beleidsruimte voor de rivier voor de rivier	* Kwaliteitsverbetering van bestaande voorzieningen * Legengaan permanente bewoning	Uitbreidingsplan Maaspark Lithse Ham
Vinkeloord/Autotron	Versterking dag- en verblijfsrecreatieve bedrijvigheid	Landgoedachtig karakter (rood voor groen)	Kwaliteitsverbetering en versterking huidige bedrijven	Uitbreidingsplan Vinkeloord
Vlagheide	Dit gebied fungeert als uitloopgebied en landschappelijke buffer tussen Schijndel en Veghel. Versterking recreatieve invulling van het gebied	Behoud en liefst versterking van natuur en landschap (ecologische verbindingzone tussen Geelders en Wijboschbroek).	Ruimte voor dagrecreatieve ontwikkelingen (bijv. fietscrossbaan, outdoor) Wellicht ook verblijfsrecreatie (bijv. bungalows)	* Routes * Planvorming Vlagheide afgerond.
Meerse Plas (tussen Den Dungen en 's-Hertogenbosch)	Ontwikkeling tot intensief dagrecreatief gebied vanuit aanwezige waterplas	Afstemming op gedeelte Meerse Plas met natuurfunctie. Rekening houden met Ecologische Verbindingzone	* Restaurant * Routes * Ruimte voor outdoor activiteiten * Relatie met bedrijventerrein De Brand en toekomstig bedrijven-terrein de Kloosterstraat	

Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Waterfront Ravenstein	Versterking relatie Ravenstein met Maas	<ul style="list-style-type: none"> * Hotel/restaurant aan water * Sanering mengvoederfabriek * Verbetering route overkant Maas (bijv. t.z.t. via nieuwe/bestaande spoorbrug) 	<ul style="list-style-type: none"> * Uitbaggeren nevengeul uitbouw capaciteit passantenhaven * Kampeer capaciteit bij verenigingshaven? * Versterking cultuurhistorie * Realisering bezoekerscentrum
Engelmermeer	Versterking dagrecreatieve mogelijkheden	Samengaan met natuurwaarden Engelmeer Landschapsecologische zone	
Stedelijk uitloopgebied			
Voormalige vuilstort annex Witte Ruijsheuvel	Mix van behoud en intensivering van het voorzieningenniveau voor diverse intensieve vormen van dagrecreatie. Kwaliteitsverbetering verblijfsrecreatie	Betere uitstraling naar zowel gebied Zevenbergen als nieuw te ontwikkelen uitloopgebied tussen Oss en Heesch	<ul style="list-style-type: none"> * Aanwezig zijn reeds skibaan, fietscrossbaan * Uitkijktoren bij Naaldhof
Gebied tussen Oss en Heesch	Ontwikkeling tot aantrekkelijk landschappelijke zone gebied om te wandelen en fietsen	<ul style="list-style-type: none"> * Versterking landschap * Openbaar toegankelijk houden en versterken voor de stad * Afstemming met ontwikkelingen binnen de stedelijke regio Waalboss 	<p>Gemeente is bezig met planvorming/visie.</p> <p>Hierin wordt een afweging gemaakt m.b.t. een eventuele golfbaan</p> <ul style="list-style-type: none"> * Routes en voorzieningen rond routes * Landschapsbouw * Versterking relatie met Herperduin (zowel recreatief als landschappelijk) * Versterken dagrecreatieve functie Geffense Bossen

Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Rondom Oss: noorden ¹	Voorzieningen voor versterking stedelijke uitloop (wandelen, fietsen, landschap)	Rust voor natuur in Hertogswetering	<ul style="list-style-type: none"> * Plan van horecavoorziening richting Marcharen * Landschapsbouw Ossemeer * Ontwikkeling wandelroute Macharen
Empel-Lith als onderdeel van de Oeverwal	Versterking gebied als stedelijke uitloopegebied voor met name nieuwe woonlocaties in Empel		<ul style="list-style-type: none"> * Routes * Landschapsbouw * Versterking relatie met Maas * Verkeersluw maken van dijk
Westen van 's-Hertogenbosch (Haverleij)	Versterking gebied als stedelijke uitloopegebied voor met name Maaspoort en Haverleij en nieuwe woonlocaties in Engelen		<ul style="list-style-type: none"> * Versterking binding met Maas * Oeverrecreatie (strandjes, vissen) * Versterking verbinding Heusden Vesting (via Bokhoven)
Oosten van 's-Hertogenbosch ²	Versterking gebied als stedelijke uitloopegebied voor met name zuidoosten van 's-Hertogenbosch, Rosmalen, Berlicum	<ul style="list-style-type: none"> * Landgoedkarakter behouden * Aansluiten op kansrijk extensief recreatie landelijk gebied vanaf Heeswijkse Bossen naar 	<ul style="list-style-type: none"> * Landschapsbouw * Routes * Horeca * Kleinschalig logies

¹ (richting Ossemeren en Marcharen), noordwesten (richting Lithoijen), westen (richting Geffen) en oosten (rondom Berghem)

² Landgoederen zone, gebied tussen Rosmalen en Nuland en gebied ten oosten zuiden van Groote Wetering en Barrière Wetering tussen Coudewater tot aan Hooge Heide

	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Gebied Engelenstede	Behoud en versterking dagrecreatieve functie in relatie tot natuur en landschap	Rekening houdend met ligging in kwetsbaar gebied	Behoud kwaliteit horecavoorziening en dagrecreatieve trekpleister	Pitch en Putt-golfbaan bij Restaurant Hoogheij
Zuiden van 's-Hertogenbosch (Bossche Broek)	Behoud landschappelijke waarden Bossche Broek als stedelijke uitloopgebied inwoners van 's-Hertogenbosch en Vught	* Functie regionale waterberging * Afstemming op aanwezige natuurwaarden		* Ontsluiting Bossche Broek: plannen voor trekpontonveertje, wandelvoorzieningen, vaarmogelijkheden * Bezoekerscentrum Brabants Landschap * Project Versterkt 's-Hertogenbosch

Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenseijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
<p>Kansrijk extensief recreatief landelijk gebied</p>			
<p>Oeverwal langs de Maas inclusief uiterwaarden</p>	<p>Versterking aantrekkelijkheid oeverwal met ruimte voor routes, kleinschalige bedrijvigheid, gecombineerd met cultuurhistorie, natuur en landschap, wonen, werken en verbrede landbouw (agrotourisme)</p>	<p>Aandacht voor kwaliteit van routes en informatieversterking over routes</p> <p>* Kleinschalige bedrijven: kort verblijf (hotels), horeca, kleinschalige evenementen, attracties, musea</p> <p>* Kansen voor agrotourisme (bed & breakfast, groepsaccommodaties, minicampings)</p> <p>* Realisering netwerk van park en bike-voorzieningen</p> <p>* Versterking aankleding routes: rustplaatsen, zichtlocaties direct aan Maas</p> <p>* Arrangementen tussen 's-Hertogenbosch, Lith, Megen en Ravenstein</p> <p>* Samenwerking met Gelderland</p> <p>* Versterking relatie met aangrenzende (reconstructie)gebieden (Grave in Peel en Maas en Heusden Vesting in Wijde Biesbosch)</p> <p>* Ontwikkeling van meer recreatie in en om Megen</p>	<p>* Pontje Batenburg</p> <p>* Lith: bezoekerscentrum dan wel dagrecreatieve trekker gericht op water, versterking wandelproduct in en om Lith, aanlegsteiger passanten, rondvaartboot, versterking relatie met overkant van de Maas</p> <p>* Diverse natuurontwikkelingsprojecten (Fort Sint-Andries, Keen)</p> <p>* Cultuurhistorie (Megen, Lith, Ravenstein)</p> <p>* Ravenstein: realisering de wandelroute rondom het vestingstadje Ravenstein, bezoekerscentrum in molen, lid samenwerkingsverband Vestingsteden evenementen, park en bike bij A50.</p>

Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Gebied vanaf zuiden van rondweg A2 bij 's-Hertogenbosch via kasteel Maurick, 's-Michiëlsgestel/Gemondedeelders tot aan Vlagheide in Schijndel	<ul style="list-style-type: none"> * Rekeninghoudend met aanwezigheid natuur- en landschappelijke waarden en cultuurhistorische waarden. * Recreatieve mogelijkheden van gebouwen als kloosters en kastelen zoveel mogelijk binnen bestaande bebouwing 	<ul style="list-style-type: none"> * Versterking routes * Versterking relatie met Groene Woud * Kansen voor agratoerisme * Landschapsbouw * Ontwikkeling Meerse Plas * Op sommige locaties horeca in buitengebied * Gebruik kasteel Nieuw Herlaer * Ontwikkeling Vlagheide 	<ul style="list-style-type: none"> * Initiatieven bij gemeentebos Sint Michielsgestel zoals vergroting golfbaan en uitbreiding dagrecreatieve functie voor eigen inwoners (op locatie gemeentelijk zwembad) * Recreatief gebruik t.z.t. beschikbaar komende locaties als land goederen, kloosters en kastelen * Wandelroutes Schijndel, uitloopegebied Smaldonk, Schijndelse Schaapskudde
Zone aan weerszijden van Zuid-Willemsvaart-Aa tussen 's-Hertogenbosch en Veghel	Functies water en natuur zijn leidend. Geen verdere versterking. Geen intensivering van intensieve vormen van recreatie	<ul style="list-style-type: none"> * Concentratiepunt rondkasteel Heeswijk (met horeca voor passanten) en Kilsdonkse Watermolen * Aandacht voor cultuurhistorie en landschap 	<ul style="list-style-type: none"> * Beheerste kanovaart op delen van AA * Plan Kilsdonkse en watermolen * Plan Zeldenzate (recreatief medegebruik)

Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
<p>Dekzandrug Nistelrode Middelrode³.</p> <p>Versterking van de recreatieve aantrekkelijkheid van dit gebied voor dag- en verblijfsrecreatie. Kenmerkend is afwisseling in landschap (bossen en open gedeeltes) en vermening van functies (natuur, landbouw, wonen)</p>		<ul style="list-style-type: none"> * Ruimte voor intensieve en extensieve kleinschalige recreatie * Ruimte voor agrotourisme nadruk op dagrecreatie en kleinschalig logies/groepsaccommodaties (uitgangspunt is wel kwaliteit en diversiteit voor kwantiteit) * Versterking routestructuren * Versterking outdoor-activiteiten * Kwaliteitsverbetering bestaande recreatie bedrijven 	
Overige landelijk gebied			
<p>Niet aangeduide gebieden</p> <p>In deze gebieden zijn zeker ook recreatie en toerisme aanwezig, maar veelal op zichzelfstaande initiatieven</p>			
<p>³ Halve maan zone vanaf westelijk deel Maashorst bij Heesch, zuidelijk langs Nisterode, noordelijk van Vorstenbosch, zuidelijk langs Loosbroek tot aan Heeswijkse Bossen/Middelrode/Hooge Heide</p>			

	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Recreatieve poort				
Herperduin	Opvang en vertrekpunt voor bezoek Herperduin	Combinatie met plannen centrumvoorzieningen Vakantiepark Herperduin, Combinatie met bestaande parkeervoorziening in bosgebied	Plan Vakantiepark Herperduin	
Slabroek				
Lithse Ham				
Vlagheide		Archeologische waarden		

Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Kwaliteitsversterking bestaande intensieve recreatiebedrijven			
1. Jachthavens stad 's-Hertogenbosch	Waar mogelijk ruimte voor kwaliteitsontwikkeling, verbetering, en -uitbreiding	* Binnen de ruimtelijke randvoorwaarden uit het Streekplan	
2. Lithse Ham	Zeker niet overal (bijv. Hooge Heide niet)	* Oplossing stankcirkelproblematiek (bijv. Fercheval)	
3. Vinkeloord			
4. Natuuristenterrein het Vinkel			
5. Hooge Heide			
6. Naaldhof			
7. Bosrand			
8. Herperduin			
9. De Brug			
10. Wildhorst			
11. De Molenheide			
12. Zonnewende			
13. Fercheval			
14. Motorcrossterrein			
15. Autotron			
16. Geffense Bosjes			
17. Partycentrum Hoogheide			
18. Passantenhaven Lith			
19. Jachthaven Lithoijen			
20. Kasteel Oijen			
21. Verenigingshaven Ravenstein			
22. Camping De Blauwe Sluis			
23. Jachthaven Koorwaard			
Diverse groepsaccommodaties staan er niet op.			

